

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

בעניין:

ת"א 2538/00 ו-16 תיקים נוספים

אירנה ליטבק נורז'ץ ואח'

התובעים

נגד

הרשות הפלשתינאית ואח'

הנתבעים

1
2

פסק דין והחלטות (חלק 1 מתוך 4 חלקים)

3
4

*הערה: לאחר תמצית תוכן העניינים, יובאו שמות הצדדים של 17 התיקים, וכן תוכן עניינים מפורט, ורק לאחריהם יתחיל פסק הדין.

5
6
7
8
9

תמצית תוכן העניינים:

10
11

פסקאות

הנושא

12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22

1-1921

חלק ראשון: כללי

1-15

א. מבוא

16-33

ב. הצגת 17 התיקים – הביסוס המשפטי הדיוני

34-81

ג. ת.א. 2538/00 ("הלינץ' ברמאללה") (תיק 1)

ד. ת"א 3062/01 (הפיגוע באוטובוס הילדים בכפר דרום)

82-114

(תיק 2)

115-146

ה. ת"א 3196/01 ("הרצח בטול כרם") (תיק 3)

ו. ת"א 4307/02 ("החטיפה והעינויים של

147-172

המשת"פ") (תיק 4)

ז. ת"א 4421/02 (רצח בני משפחת גביש בביתם

173-219

באלון מורה) (תיק 5)

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1	
2	ח. ת"א 1247/03 (מספר של תיק תל אביב; מספר תיק
3	ירושלים – 7083/05) (רצח שני הישראלים בצומת
4	220-261 תקוע) (תיק 6)
5	ט. ת"א 1248/03 (רצח בני משפחת דיקשטיין בפתח
6	262-289 היישוב מעון בדרום הר חברון) (תיק 7)
7	י. ת"א 5271/03 (תביעת מורי הדרך) (תיק 8)
8	יא. ת"א 5288/03 (פיגוע התאבדות בגבעה הצרפתית
9	328-365 בירושלים) (תיק 9)
10	יב. ת"א 5289/03 (הרצח בדרום הר חברון) (תיק 10)
11	יג. ת"א 5345/03 (רצח החייל בקבר יוסף) (תיק 11)
12	יד. ת"א 7498/05 (המכונית הממולכדת ופיצוץ האוטובוס
13	425-495 בצומת מגידו) (תיק 12)
14	טו. ת"א 8262/06 (חטיפה, רצח בירי ושריפת גופה על ידי
15	אנשי הביטחון הפלסטיני של אזרח ישראלי ליד
16	496-526 סאנור) (תיק 13)
17	טז. ת"א 2079/08 (ירי מן המארב כלפי נוסעים ברכב
18	527-579 לעבודה) (תיק 14)
19	יז. ת"א 2301/08 (שני פיגועי ירי של רצח שלושה
20	580-628 ישראלים בסמוך לגבעת זאב) (תיק 15)
21	יח. ת"א 2526/08 (רצח אזרח ישראלי בהתפוצצות שני
22	מחבלים מתאבדים במדרחוב ברח' בן יהודה
23	629-677 בירושלים) (תיק 16)
24	יט. ת"א 3258/09 (רצח ישראלית בפיגוע ירי בציר

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1	678-738	כיסופים שברצועת עזה) (תיק 17)
2	739-767	כ. סיכום התכונות השוות והשונות של 17 התיקים הנ"ל
3	768-775	כא. הפלוגתאות המרכזיות העולות מכתבי התביעה וההגנה
4		כב. תמצית ההליכים והחלטות ביניים שניתנו (כולל
5	776-937	סקירת בר"ע שהוגשו עליהם בבית המשפט העליון)
6	938-959	כג. מבט-על של הראיות
7	960-1190	כד. סיכומי התובעים
8	1191-1780	כה. סיכומי הנתבעים
9	1781-1921	כו. תשובת התובעים
10		
11	1922-2823	<u>חלק שני: דיון: הנושאים הכלליים המשותפים לכל התיקים</u>
12	1922-1933	כז. חלק הדיון – מבנה
13	1934-1957	כח. היקף הנושאים שעליי להכריע בהם
14	1958-1969	כט. משל בית החולים
15	1970-2121	ל. נטלי הראיה
16		לא. כללי העברת הנטל בפקודת הנזיקין: דברים מסוכנים,
17	2122-2143	והכלל "הדבר מדבר בעד עצמו"
18	2144-2301	לב. מאפייני הראיות ב-17 התיקים – מיון, סיווג ומשקל
19	2302-2316	לג. כללי ברירת הדין
20	2317-2324	לד. הבסיס המשפטי לחבות של הרש"פ – כללי
21	2325-2444	לה. המימד האידיאולוגי
22	2445-2559	לו. המימד הכספי
23	2560-2648	לז. המימד המעשי

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1	2649-2678	לח. המימד התקשורתי – ההסתה לאלימות
2		לט. מימון האסירים מבצעי הפיגועים ובני משפחותיהם, וכן
3	2679-2758	משפחות השאהידים
4		מ. המסקנות העובדתיות העולות מחומרי הראיות ביחס
5		לארבעת המימדים הנ"ל ולמימון האסירים
6	2759	ומשפחותיהם
7	2760-2823	מא. העוולות הנזיקיות
8		
9	2824-3827	<u>חלק שלישי: דיון: הנושאים הפרטניים של 17 התיקים</u>
10	2824-2826	מב. מבוא לחלק הפרטני
11	2827-3005	מג. הלינץ' ברמאללה (ת.א. 2538/00)
12	3006-3052	מד. הפיגוע באוטובוס הילדים בכפר דרום (ת.א. 3062/01)
13	3053-3092	מה. הרצח בטול כרם (ת.א. 3196/01)
14	3093-3164	מו. החטיפה והעינויים של המשת"פ (ת.א. 4307/02)
15		מז. רצח בני משפחת גביש בביתם באלון מורה
16	3165-3208	(ת.א. 4421/02)
17		מח. רצח שני הישראלים בצומת תקוע (ת.א. 1247/03 מספר
18	3209-3266	של תיק תל אביב; מספר תיק ירושלים – 7083/05)
19		מט. רצח בני משפחת דיקשטיין ורצח החייל אלעזר
20	3267-3327	לייבוביץ' (ת.א. 1248/03 ו-ת.א. 5289/03)
21	3328-3367	נ. תביעת מורי הדרך (ת.א. 5271/03)
22		נא. פיגוע התאבדות בגבעה הצרפתית בירושלים
23	3368-3421	(ת.א. 5288/03)
24	3422-3475	נב. רצח החייל בקבר יוסף (ת.א. 5345/03)

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1	
2	נג. המכוננית הממולכדת ופיצוץ האוטובוס בצומת מגידו
3	3476-3516 (ת.א. 7498/05)
4	נד. חטיפה, רצח בירי ושריפת גופה על ידי אנשי הביטחון
5	3517-3559 הפלסטיני של אזרח ישראלי ליד סנור (ת.א. 8262/06)
6	נה. תיק הירי מן המערב כלפי נוסעים ברכב לעבודה
7	3560-3602 (ת.א. 2079/08)
8	נו. שני פיגועי ירי של שלושה ישראלים סמוך לגבעת זאב
9	3603-3679 (ת.א. 2301/08)
10	נז. רצח אזרח ישראלי בהתפוצצות מחבלים מתאבדים
11	3680-3745 במדרחוב ברחוב בן יהודה בירושלים (ת.א. 2526/08)
12	נח. רצח ישראלית בפיגוע ירי בציר כיסופים שברצועת עזה
13	3746-3827 (ת.א. 3258/09)
14	
15	3828-3883 <u>חלק רביעי: סיכום ותוצאה</u>
16	3828-3841 נט. סיכום
17	3842-3863 ס. התוצאה
18	3864-3874 סא. שכר טרחת עורך דין והוצאות
19	3875-3883 סב. לפני חיתום
20	

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1

בעניין ת"א 2538/00:
הנתבעים

1. אירנה ליטבק נורז'ץ
 2. פלוני (עובר)
 3. איסאי נורז'ץ
 4. אנה נורז'ץ
 5. מיכאל נורז'ץ
 6. טטיאנה ברינברג
- ע"י ב"כ עו"ד ניצנה דרשן-לייטנר ו/או עו"ד רועי כוכבי ו/או
עו"ד אברהם משה סגל ו/או עו"ד אבי גז

נגד

הנתבעים

1. הרשות הפלשתינאית (המכונה גם "המועצה הפלסטינית")
2. יאסר ערפאת
3. ראיד ג'מיל שייך
4. עלי דאוד חמדאן
5. חאתם אלמעארי
6. ג'האד אלעוני
7. טאק טפאש
8. אוסאמה סלים
9. נידאל אלשייך
10. איימן אלזיבן
11. חליל חסאן
12. אחמד טלסם
13. חסין אבו עמורה

ע"י ב"כ עו"ד ג'מאל אבו טועמה ואח'

ובעניין:

שולחי ההודעה

1. הרשות הפלסטינית
 2. יאסר ערפאת
- ע"י ב"כ עו"ד ג'מאל אבו טועמה ואח'

נגד

צד שלישי

- מדינת ישראל**
באמצעות פרקליטות מחוז ירושלים (אזרחי)
ע"י ב"כ עו"ד מיכל גרינבוים

2
3
4

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשטינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1
2

ובעניין ת"א 3062/01:
הנתבעים

1. תהילה כהן (קטינה)
 2. ישראל כהן (קטין)
 3. אורית כהן (קטינה)
 4. אופיר כהן
 5. נגה כהן
 6. רחל חדד (קטינה)
 7. נורית דייפני
 8. מתניה דייפני (קטין)
 9. ליאורה אלפר
 10. אביגיל ביטון
 11. אלישיב ביטון (קטין)
 12. תמר ביטון (קטינה)
 13. נעם ביטון (קטין)
 14. אוריה ביטון (קטין)
 15. שילה ביטון (קטין)
 16. עדי ביטון (קטינה)
- ע"י ב"כ עו"ד ניצנה דרשן-לייטנר ואח'

נגד

1. מוחמד דחלאן 2. ראשיד אבו שאבאכ 3. יאסר ערפאת 4. הרשות הפלסטינית (המכונה גם "המועצה הפלסטינית") ע"י ב"כ עו"ד ג'מאל אבו טועמה ו/או יוסף ארנון ואח' 5. מוחמד עיד עבד אלקאדר עיסא (הידוע גם בכינויו ג'מאל אבו אל עאסל)	הנתבעים

ובעניין:
שולחי ההודעה

1. דחלאן מחמד
 2. ראשיד אבו שאבאכ
 3. יאסר ערפאת
 4. הרשות הפלשטינית
- ע"י ב"כ עו"ד ג'מאל אבו טועמה ואח'

נגד

<p align="center">מדינת ישראל
באמצעות פרקליטות מחוז ירושלים</p>	צד שלישי

3
4
5

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1

ובעניין ת"א 3196/01:
התובעים

1. אליהו דיין
 2. פרחיה דיין
 3. בנימין זייתונה
 4. מזל זייתונה
- ע"י ב"כ עו"ד ניצנה דרשן-לייטנר

נגד

הנתבעים

1. הארגון לשחרור פלסטין
 2. יאסר ערפאת
 3. הרשות הפלסטינית (המכונה גם "המועצה הפלסטינית")
- ע"י ב"כ עו"ד ג'מאל אבו טועמה ואח'
4. מסלמה ת'אבת
5. פיראס ג'אבר
6. ראיד כראמה
7. זיאד דעאס

ובעניין:
שולחי ההודעה

1. הארגון לשחרור פלסטין
 2. הרשות הפלסטינית
 3. מר יאסר ערפאת
- ע"י ב"כ עו"ד ג'מאל אבו טועמה ואח'

נגד

צד שלישי

מדינת ישראל
באמצעות פרקליטות מחוז ירושלים (אזרחי)

2
3

ובעניין ת"א 4307/02:
התובע

נעמאן שראקיה
ע"י ב"כ עו"ד ניצנה דרשן-לייטנר

נגד

הנתבעת

הרשות הפלשתינית (המכונה גם "המועצה הפלשתינית")
ע"י ב"כ עו"ד ג'מאל אבו טועמה ואח'

4
5

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשטינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1
2

בעניין ת"א 4421/02:
התובעים

1. מנשה גביש
 2. ישורון גביש
 3. אביגדור גביש
 4. צופיה גביש
 5. לאה גביש (קטינה)
 6. אסף גביש (קטין)
 7. נעמה גביש
 8. דריה גביש (קטינה)
 9. משה קנר
- ע"י ב"כ עו"ד ניצנה דרשן-לייטנר

נגד

הנתבעים

1. ארגון החמאס
 2. יאסר ערפאת
 3. הרשות הפלסטינית (המכונה גם "המועצה הפלסטינית")
- ע"י ב"כ עו"ד יוסף ארנון ואח'

3
4

ובעניין ת"א 1247/03 (מספר של תיק תל אביב:
מספר תיק ירושלים – 7083/05)
התובעים

1. תמרה ליפשיץ
 2. קופיטמן מאשה
 3. גלינה פיש
 4. מרים גורוב
 5. חיים גורוב (קטין)
 6. חנה בלה גורוב (קטינה)
 7. בן ציון גורוב (קטין)
 8. שושנה גורוב (קטינה)
- ע"י ב"כ עו"ד ניצנה דרשן-לייטנר

נגד

הנתבעים

1. הארגון לשחרור פלסטין
 2. יאסר ערפאת
 3. הרשות הפלסטינית (המכונה גם "המועצה הפלסטינית")
- ע"י ב"כ עו"ד יוסף ארנון ואח'
4. עבדול דאוד מוחמד עבדול קאדר
 5. ענאן מוחמד חמיס טנג'ה
 6. אברהים מוסא סאלם עביאת

5
6

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשטינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

ובעניין ת"א 1248/03
הנתבעים

1. צבי יהודה דיקשטיין
 2. צופיה מלכה דיקשטיין
 3. איילת השחר טובה דיקשטיין (קטינה)
 4. משה ידידיה דיקשטיין (קטין)
 5. רננה רחל דיקשטיין (קטינה)
 6. שלמה דיקשטיין (קטין)
 7. בניה אריאל דיקשטיין (קטין)
 8. שיראל דוד דיקשטיין (קטין)
 9. עדיאל יחזקאל דיקשטיין (קטין)
- ע"י ב"כ עו"ד ניצנה דרשן-לייטנר

נגד

1. הארגון לשחרור פלסטין
 2. יאסר ערפאת
 3. הרשות הפלסטינית (המכונה גם "המועצה הפלסטינית")
- ע"י ב"כ עו"ד יוסף ארנון ואח'

הנתבעים

4. בכר נאגר

1
2
3
4

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1

ובעניין ת"א 5271/03
התובעים

מורי דרך:

1. יורם אטיאס
2. זאב אייזנר
3. אברהם אלדו
4. מיכה אלימלך
5. אוריאל אמיר
6. מיכה אשכנזי
7. עקיבא בירן
8. סילביו בלאו
9. שלמה בן אשר
10. אהובה גהל חלפון
11. אריה גוטמן
12. קלמן גולדנר
13. ראובן גונדא מנדל
14. דן גורן
15. בן עמי גלר
16. שושי גרינברג
17. יוסף דגן
18. רפאל דקל
19. רות הולצמן
20. יצחק הרפז
21. גבריאל הרץ
22. יגאל זהבי
23. נתנאל זיטומר
24. שחת זכאי
25. חיים חזן
26. ישראל יעוז
27. יעקב כהן
28. אמנון כהן
29. משה כפרי
30. מתתיהו כשר
31. מיכה לב-ארי
32. עמוס להב
33. מרים לובנברג
34. מיכאל מצגר
35. רענן מקרוב
36. יעל נגב מרץ
37. לילה ניר

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 38. משה סברוב
 - 39. טל סגל
 - 40. מתניה סגל
 - 41. אולה סטרנר
 - 42. ססיליה סטרק
 - 43. יעקב סיבק
 - 44. משה עמירן
 - 45. אלק צרפתי
 - 46. עידו קינן
 - 47. מוריס קנופף משה
 - 48. מנחם קשינובסקי
 - 49. משה רביד
 - 50. שלמה רווה
 - 51. ישראל רוטנשטראוך
 - 52. גבי רול
 - 53. גיורא רוס
 - 54. יובל רוס
 - 55. אריה רמון
 - 56. ברל רצר
 - 57. יעקב שדר
 - 58. ברברה שפע
 - 59. אליזבת שרפ
- ע"י ב"כ עו"ד ניצנה דרשן-לייטנר ו/או רועי כוכבי

נגד

1. הרשות הפלשתינית (המכונה גם "המועצה הפלסטינית")
 2. הארגון לשחרור פלסטין
- ע"י ב"כ עו"ד יוסף ארנון ואח'

הנתבעים

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
 + 16 תיקים נוספים

ובעניין ת"א 5288/03
הנתבעים

1. יצחק אייזנמן
 2. פנינה אייזנמן
 3. אבנר פרנקלין
 4. שרה פרנקלין
 5. עזרא קסלר
 6. בריג'ט קסלר
 7. יהודה ינגרייס
 8. זיוה ינגרייס
 9. אברהם ירושלמי
 10. חיה ירושלמי
 11. יוסי ליבוביץ
 12. נוגה אייזנמן
 13. חנוך אלון
 14. חיים פרנקלין
 15. דוד פרנקלין
 16. יהודה פרנקלין
 17. דבורה פרנקלין (קטינה)
 18. יעל פרנקלין (קטינה)
 19. שלום קסלר
 20. קסלר חנה בת שבע (קטינה)
 21. קסלר כלילה בת שבע (קטינה)
- ע"י ב"כ עו"ד ניצנה דרשן-לייטנר ו/או רועי כוכבי ואח'

נגד

1. הארגון לשחרור פלשתיין
 2. יאסר ערפאת
 3. הרשות הפלשתינית (המכונה גם "המועצה הפלשתינית")
- ע"י ב"כ עו"ד יוסף ארנון ואח'

הנתבעים

1
2

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1

ובעניין ת"א 5289/03
הנתבעים

1. יוסי ליבוביץ
 2. אטה ליבוביץ
 3. יהודה ליבוביץ
 4. בת ציון אליצור
 5. ידידיה ליבוביץ
 6. רבקה ליבוביץ
 7. עקיבא ליבוביץ
 8. בצלאל ליבוביץ
 9. צבי ליבוביץ
 10. הלל ליבוביץ
 11. שילה ליבוביץ
- ע"י ב"כ עו"ד ניצנה דרשן-לייטנר

נגד

- הנתבעים**
1. הארגון לשחרור פלשתינ
 2. הרשות הפלשתינית (המכונה גם "המועצה הפלשתינית")
ע"י ב"כ עו"ד יוסף ארנון ואח'

2
3

ובעניין ת"א 5345/03
הנתבעים

1. אברהם סודאי
 2. רות סודאי
- ע"י ב"כ עו"ד ניצנה דרשן-לייטנר ואח'

נגד

- הנתבעים**
1. הרשות הפלשתינית (המכונה גם "המועצה הפלשתינית")
 2. הארגון לשחרור פלשתינ
 3. יאסר ערפאת

4
5

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
 + 16 תיקים נוספים

1
2

ובעניין ת"א 7498/05
התובעים

1. שמחה רייזל
 2. ניסן רייזל
 3. ציון בוסקילה
 4. מרים בוסקילה
 5. חן בוסקילה
 6. יצחק חיזגייאיב
 7. מונה חיזגייאיב
 8. רומן בליומין
 9. ילנה בליומין
 10. יעקב ברזילי
 11. סוזי ברזילי
 12. סמי אביטן
 13. פולט אביטן
 14. מתן אביטן
 15. תומר אביטן
 16. יהודה גלברד
 17. תמר גלברד
 18. שאול איסקוב
 19. ראיסה איסקוב
 20. ילנה איסקוב
 21. נטלי איסקוב
 22. לודמילה קוסובו
 23. ניקולאי קוסובו
 24. אנסטסיה קוסובו
 25. חיים כץ
 26. מדלנה כץ
- ע"י ב"כ עו"ד ניצנה דרשן-לייטנר ואח' ו/או רועי כוכבי ואח'

נגד

1. ארגון הג'יהאד האסלאמי
 2. סעיד חוסה סעיד טובאסי
 3. שאד אברהים קאסם עמורי
 4. מחמד צובחי מחמד אבו טביח
 5. פאדי מחמד עיסא אל גול
 6. הרשות הפלסטינית
 7. הארגון לשחרור פלסטין
- ע"י ב"כ עו"ד יוסף ארנון ואח'

הנתבעים

3
4

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

ובעניין ת"א 8262/06
התובעים

1. פינה ברדיצ'אנסקי
 2. דוד ברדיצ'אנסקי
 3. רומן ברדיצ'אנסקי
- ע"י ב"כ עו"ד ניצנה דרשן-לייטנר

נגד

הרשות הפלשתינית (המכונה גם "המועצה הפלסטינית")
ע"י ב"כ עו"ד יוסף ארנון ואח'

הנתבעת

1
2
3

ובעניין ת"א 2079/08
התובעים

1. שושנה גוטליב
 2. אלעזר גוטליב
- ע"י ב"כ עו"ד ניצנה דרשן-לייטנר ואח'

נגד

1. הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלשתינית")
2. הארגון לשחרור פלשתינ (המכונה גם "אש"ף")
ע"י ב"כ עו"ד יוסף ארנון ואח'

הנתבעים

3. פרג' אסעד סאלם עדואן
4. נעים אל קאק
5. מוהנד אבו חלווה
6. עבד עבד
7. עומר קעדאן
8. פאוזי מוראד

4
5

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1

ובעניין ת"א 2301/08
הנתבעים

1. מיכל לנדאו
 2. שמואל לנדאו
 3. אלעד לנדאו
 4. יוגב לנדאו
 5. שלמה חן
 6. ליאת סדיק
 7. תומר חן
 8. נחשון בראשי
 9. שלום בראשי
 10. חנה שורץ
 11. שמחה כהן
 12. יוסף חי בראשי
 13. ששון בראשי
 14. רשל עיני
- ע"י ב"כ עו"ד ניצנה דרשן-לייטנר ו/או רועי כוכבי

נגד

- הנתבעים**
1. הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלשתינית")
 2. הארגון לשחרור פלשתיין ("אש"ף")
ע"י ב"כ עו"ד יוסף ארנון ואח'
 3. מרואן בן ח'טיב ברגותי
 4. אחמד טאלב מוצטפא ברגותי
 5. מוחמד עבד אלרחמאן סאלם מצלח
 6. חוסאם עקל רג'ב שחאדה
 7. מוחמד סמי איברהים עבדאללה
 8. פיראס חטאווי
 9. פארס צאדק מוחמד ע'אנם
 10. הייתם אל מותפק חמדאן

2

3

ובעניין ת"א 2526/08
הנתבעים

1. דב וינשטיין
 2. שוש וינשטיין
 3. עידן וינשטיין
 4. אסף וינשטיין
 5. עדן וינשטיין (קטינה)
- ע"י ב"כ עו"ד ניצנה דרשן-לייטנר ו/או רועי כוכבי

נגד

- הנתבעים**
1. הרשות הפלשתינאית ("המועצה הפלשתינית")
ע"י ב"כ עו"ד יוסף ארנון ואח'
 2. ארגון החמאס

4

**בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי**

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

ובעניין ת"א 3258/09
הנתבעים

1. דן דוידוביץ
 2. יהודית דוידוביץ
 3. אליעזר משה דוידוביץ
 4. דוד דוידוביץ
 5. אריאל דוידוביץ
 6. שרה צוויג
 7. רפאל אמרגי
 8. יצחק אמרגי (קטין)
 9. אפרים אמרגי (קטין)
 10. עיזבון אהובה אמרגי ז"ל
- ע"י ב"כ עו"ד מרדכי הלר ו/או עו"ד מרדכי הלר

נגד

1. הרשות הפלשתינית (המכונה גם "המועצה הפלשתינית") 2. הארגון לשחרור פלשתינ ע"י ב"כ עו"ד יוסף ארנון ואח' 3. יאסר מחמוד אל חטיב 4. רא'אד אלידי רמדאן 5. ניזאר חדר מחמד דהליז 6. נעים ג'יהאד נעים מוצראן	הנתבעים

1
2
3
4
5

פסק דין והחלטות

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

פסק דין והחלטות

תוכן עניינים

<u>פסקאות</u>	<u>הנושא</u>
1-1921	<u>חלק ראשון: כללי</u>
1-15	<u>א. מבוא</u>
16-33	<u>ב. הצגת 17 התיקים – הביסוס המשפטי הדיוני</u>
16-17	1. כללי
18-27	2. המשפט הישראלי
28-33	3. המשפט העברי
34-81	<u>ג. ת.א. 2538/00 ("הלינץ' ברמאללה") (תיק 1)</u>
34-35	1.ג. כללי
36-50	2.ג. כתב התביעה
51-64	3.ג. כתב ההגנה
65-72	4.ג. הליכי צד ג'
73-76	5.ג. הפלוגתאות בין הצדדים
77-81	6.ג. תיקים נוספים הקשורים ללינץ' ברמאללה
82-114	<u>ד. ת"א 3062/01 (הפיגוע באוטובוס הילדים בכפר דרום) (תיק 2)</u>
82	1.ד. כללי
83-94	2.ד. כתב התביעה
95-111	3.ד. כתב ההגנה
112-113	4.ד. הליכי צד ג'
114	5.ד. הפלוגתאות בין הצדדים
115-146	<u>ה. ת"א 3196/01 ("הרצח בטול כרם") (תיק 3)</u>
115-129	1.ה. כתב התביעה

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1	130-140	כתב הגנה	2.ה
2	141-145	הליכי צד ג'	3.ה
3	146	הפלוגתאות בין הצדדים	4.ה
4		<u>ת"א 4307/02 ("החטיפה והעינויים של המשת"פ")</u>	ו.1
5	147-172	(תיק 4)	
6	147-148	כללי	1.ו
7	149-162	כתב התביעה	2.ו
8	163-171	כתב ההגנה	3.ו
9	172	הפלוגתאות בין הצדדים	4.ו
10		<u>ת"א 4421/02 (רצח בני משפחת גביש בביתם)</u>	ז.1
11	173-219	<u>באלון מורה) (תיק 5)</u>	
12	173	כללי	1.ז
13	174-201	כתב התביעה	2.ז
14	202-212	כתב ההגנה	3.ז
15	213-217	פסק דין כנגד החמאס	4.ז
16	218-219	הפלוגתאות בין הצדדים	5.ז
17		<u>ת"א 1247/03 (מספר של תיק תל אביב; מספר תיק</u>	ח.1
18		<u>ירושלים – 7083/05) (רצח שני הישראלים בצומת</u>	
19	220-261	<u>תקוע) (תיק 6)</u>	
20	220	כללי	1.ח
21	221-246	כתב התביעה	2.ח
22	247-258	כתב ההגנה	3.ח
23	259-261	הפלוגתאות בין הצדדים	4.ח
24		<u>ת"א 1248/03 (רצח בני משפחת דיקשטיין בפתח היישוב</u>	ט.1
25	262-289	<u>מעון בדרום הר חברון) (תיק 7)</u>	
26	262	כללי	1.ט
27	263-282	כתב התביעה	2.ט
28	283-288	כתב ההגנה	3.ט

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1	289	4.ט הפלוגתאות בין הצדדים	
2	290-327	<u>ת"א 5271/03 (תביעת מורי הדרך) (תיק 8)</u>	.י
3	290-292	1.י כללי	
4	293-305	2.י כתב התביעה	
5	306-323	3.י כתב ההגנה	
6	324-327	4.י הפלוגתאות בין הצדדים	
7		<u>ת"א 5288/03 (פיגוע התאבדות בגבעה הצרפתית</u>	.יא
8	328-365	<u>בירושלים) (תיק 9)</u>	
9	328-329	1.יא כללי	
10	330-353	2.יא כתב התביעה	
11	354-363	3.יא כתב ההגנה	
12	364-365	5.יא הפלוגתאות בין הצדדים	
13	366-389	<u>ת"א 5289/03 (הרצח בדרום הר חברון) (תיק 10)</u>	.יב
14	366	1.יב כללי	
15	367-374	2.יב כתב התביעה	
16	375-388	3.יב כתב ההגנה	
17	389	4.יב הפלוגתאות בין הצדדים	
18	390-424	<u>ת"א 5345/03 (רצח החייל בקבר יוסף) (תיק 11)</u>	.יג
19	390	1.יג כללי	
20	391-403	2.יג כתב התביעה	
21	404-421	3.יג כתב ההגנה	
22	422-424	4.יג הפלוגתאות בין הצדדים	
23		<u>ת"א 7498/05 (המכונית הממולכדת ופיצוץ האוטובוס</u>	.יד
24	425-495	<u>בצומת מגידו) (תיק 12)</u>	
25	425	1.יד כללי	
26	426-464	2.יד כתב התביעה	
27	465-494	3.יד כתב ההגנה	
28	495	4.יד הפלוגתאות בין הצדדים	

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1		ת"א 8262/06 (חטיפה, רצח בירי ושריפת גופה על ידי	טו.
2		<u>אנשי הביטחון הפלסטיני של אזרחי ישראל ליד סאנור)</u>	
3	496-526	<u>(תיק 13)</u>	
4	496-497	1.טו כללי	
5	498-514	2.טו כתב התביעה	
6	515-515	3.טו כתב ההגנה	
7	526	4.טו הפלוגתאות בין הצדדים	
8		ת"א 2079/08 (ירי מן המארב כלפי נוסעים ברכב	טז.
9	527-579	<u>לעבודה) (תיק 14)</u>	
10	527	1.זט כללי	
11	528-553	2.זט כתב התביעה	
12	554-577	3.זט כתב ההגנה	
13	578-579	4.זט הפלוגתאות בין הצדדים	
14		ת"א 2301/08 (שני פיגועי ירי של רצח שלושה ישראלים	זז.
15	580-628	<u>בסמוך לגבעת זאב) (תיק 15)</u>	
16	580-581	1.זז כללי	
17	582-605	2.זז כתב התביעה	
18	606-626	3.זז כתב ההגנה	
19	627-628	4.זז הפלוגתאות בין הצדדים	
20		ת"א 2526/08 (רצח אזרחי ישראלי בהתפוצצות שני	יח.
21		<u>מחבלים מתאבדים במדרחוב ברח' בן יהודה בירושלים)</u>	
22	629-677	<u>(תיק 16)</u>	
23	629-630	1.יח כללי	
24	631-652	2.יח כתב התביעה	
25	653-675	3.יח כתב ההגנה	
26	676-677	4.יח הפלוגתאות בין הצדדים	
27			

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1		י.ט. ת"א 3258/09 (רצח ישראלית בפיגוע ירי בציר כיסופים)
2	678-738	<u>שברצועת עזה) (תיק 17)</u>
3	678-679	1.ט. כללי
4	680-707	2.ט. כתב התביעה
5	708-736	3.ט. כתב ההגנה
6	737-738	4.ט. הפלוגתאות בין הצדדים
7	739-767	כ. <u>סיכום התכונות השוות והשונות של 17 התיקים הנ"ל</u>
8	739-743	1.כ. כללי
9	744-745	2.כ. מקום הפיגוע
10	746-749	3.כ. מספר הנפגעים בפיגוע
11	750-759	4.כ. מי הם הפוגעים
12	760-761	5.כ. מי הם הנתבעים
13	762-764	6.כ. מהו מספר התובעים
14	765-767	7.כ. מה הם סכומי התביעות
15	768-775	כא. <u>הפלוגתאות המרכזיות העולות מכתבי התביעה וההגנה</u>
16		כב. <u>תמצית ההליכים והחלטות ביניים שניתנו (כולל סקירת</u>
17	776-937	<u>בר"ע שהוגשו עליהם בבית המשפט העליון)</u>
18	776-782	1.כב. כללי
19		2.כב. החלטת ההרכב (השופטים: גל, דרורי, מזרחי),
20	783-820	מיום 30.3.03
21	821-840	3.כב. פסק הדין של בית המשפט העליון ברע"א 4060/03
22		4.כב. החלטות נשיאת בית המשפט המחוזי בדבר העברת תיקי
23		הנזיקין שבהם הרש"פ היא נתבעת, אל השופט בעז אוקון
24	841-850	ולאחר מכן אל השופט משה דרורי
25		5.כב. החלטה, מיום 22.3.09, בדבר השימוש בפסקי דין של בתי
26		המשפט הצבאיים באזור יהודה ושומרון כראיה בתביעות
27	851-877	הנזיקין נגד הרש"פ
28		

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1		החלטת בית המשפט העליון מיום 29.11.10 ב-רע"א	כ.ב. 6
2	878-883	3559/09 על ההחלטה שלי מיום 22.3.09	
3		ההחלטה מיום 3.1.13 בדבר "איחוד" 17 התיקים לעניין	כ.ב. 7
4	884-885	האחריות	
5		החלטת בית המשפט העליון מיום 24.3.13 ב-רע"א 368/13	כ.ב. 8
6	886-895	על ההחלטה מיום 3.1.17	
7		החלטתי מיום 1.4.14 בדבר קבילות ראיות וזימון עדים שהם	כ.ב. 9
8		מבצעי הפיגועים והשוטרים שגבו הודעות מאת מבצעי	
9	896-905	הפיגועים	
10		החלטת בית המשפט העליון מיום 31.3.15 ב-רע"א 8532/11	כ.ב. 10
11	906-909	בעניין מימון הקלטת הדיונים	
12	910-933	ההחלטות לעניין הגשת הראיות הנתבעים (רש"פ ואש"ף)	כ.ב. 11
13	923-928	ההחלטות בעניין הראיות הנוספות (של שני הצדדים)	כ.ב. 12
14	929-937	נתונים מסכמים על ההליכים	כ.ב. 13
15	938-959	<u>מבט-על של הראיות</u>	כ.ג.
16	938-940	1. כג. כללי	
17	941-954	2. כג. ראיות התובעים	
18	955-959	3. כג. ראיות הנתבעים	
19	960-1190	<u>סיכומי התובעים</u>	כ.ד.
20	960-963	1. כד. כללי	
21	964-1182	2. כד. הסיכומים בכתב של התובעים	
22	967-984	כד. 1.2. פרק המבוא	
23	985-1001	כד. 2.2. הודאת בעל דין	
24	1002-1001	כד. 3.2. עיקרי הטענות של התובעים	
25		כד. 4.2. ההשלכות של פסק הדין בפרשת בן שלום על 17	
26	1005-1008	התיקים שבפניי	
27	1009-1012	כד. 5.2. נטל הראיה	
28	1013-1030	כד. 6.2. הימנעות הנתבעים מהבאת ראיות מצידם	
29	1031	כד. 7.2. עילת התביעה כנגד אש"ף	

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1	1032-1033	יישום סעיף 42 לפקודת הראיות	כד.2.8
2		הקבילות של דו"ח נווה ושל מסמכי השלל,	כד.2.9
3	1034-1035	כראיות	
4		המדיניות המוצהרת של הנתבעים היא מדיניות	כד.2.10
5	1036-1065	טרור כנגד ישראלים	
6	1066-1079	הסתה לאלימות מצד הרש"פ	כד.2.11
7	1080-1089	תשלומי עתק למבצעי פיגועים – אסירים וחללים	כד.2.12
8	1090-1099	העברת מימון ואמצעי לחימה לארגוני הטרור	כד.2.13
9		האם פעלו הרש"פ ואש"ף כדי למנוע פעולות	כד.2.14
10	1100-1111	טרור?	
11		סיכום מרוכז של הטענות ביחס לממצאים	כד.2.15
12		העובדתיים אותם מבקשים התובעים כי בית	
13	1112-1113	המשפט יקבע בהחלטתו	
14		אחריות רש"פ ואש"ף מכוח סעיפים 11, 13 ו-14	כד.2.16
15	1114-1124	לפקודת הנזיקין	
16		אחריות רש"פ ואש"ף מכוח סעיף 12 לפקודת	כד.2.17
17	1125-1127	הנזיקין	
18	1128-1131	הסתה לאלימות בראי סעיף 12 לפקודת הנזיקין	כד.2.18
19	1132-1135	נטל הראיה	כד.2.19
20	1136-1137	אחריות הנתבעים מכוח תורת האורגנים	כד.2.20
21	1138-1142	העוולות הנזיקיות – הפרת חובה חקוקה	כד.2.21
22	1143-1145	עוולת התקיפה	כד.2.22
23	1146-1150	עוולת הרשלנות	כד.2.23
24	1151-1153	עוולת כליאת שווא	כד.2.24
25	1154-1156	החלק הפרטני – נקודות משותפות	כד.2.25
26	1157-1165	הראיות הפרטניות בפרשת הלינץ' ברמאללה	כד.2.26
27	1166-1169	הראיות הפרטניות ביתר 16 התיקים	כד.2.27
28	1170-1179	הקשר הסיבתי בין ביצוע העוולות לנזק	כד.2.28
29	1180-1181	הוצאות משפט	כד.2.29
30	1182	סיכום	כד.2.30

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1	1183-1190	סיכומי ההשלמה של התובעים	3.ד.כ
2	1183	החלטתי מיום 10.7.18	1.3.ד.כ
3	1184-1186	החוק, הצעת החוק ודברי ההסבר	2.3.ד.כ
4	1187-1190	סיכומי ההשלמה של התובעים בסוגיה האמורה	3.3.ד.כ
5	1191-1780	<u>סיכומי הנתבעים</u>	כה.
6	1191-1196	כללי	1.כה
7	1197-1230	סיכומים פרטניים ל-16 התיקים	2.כה
8	1197	הטיעון המרכזי	1.2.כה
9		קבלת מסמכים באופן גורף ולא קביעה מוקדמת	2.2.כה
10	1198-1200	כי חלקם פסול מבחינה ראייתית	
11		הוגשו מסמכים בניגוד לכללים המדויקים של	3.2.כה
12	1201-1202	סעיף 42 לפקודת הראיות	
13		הפסול של עדות שמועה, החלה גם על הודעות	4.2.כה
14	1203-1205	חוץ של אדם	
15		לא ניתן להגיש על פי דיני הראיות מסמכי שלל	5.2.כה
16	1206-1212	ומסמכים מודיעיניים וזכ"ד של אנשי השב"כ	
17		הפגמים הראייתיים בנספחים ובתוכן של חוות	6.2.כה
18	1213-1216	דעת רוני שקד	
19		הראיות שהוגשו על ידי התובעים אינן מספיקות	7.2.כה
20	1217	כדי להוכיח את עילות התביעה	
21		התשובה לטיעוני התובעים לעניין אי הבאת	8.2.כה
22	1218-1227	ראיות מטעם הנתבעים	
23	1228-1230	ניתוח הראיות בתביעות – כללי	9.2.כה
24	1231-1273	סיכומים פרטניים לת.א. 2538/00 (הלינץ' ברמאללה)	3.כה
25	1274-1780	סיכומי הנתבעים – החלק הכללי	4.כה
26	1274-1277	מבוא	1.4.כה
27	1278-1285	הקדמה	2.4.כה
28	1286-1290	הטענות המקדמיות – הזכות להעלותן	3.4.כה
29	1291-1306	חסינות	4.4.כה
30	1307-1319	אי שפיטות	5.4.כה

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1	1320-1325	הפורום הנאות	כה.4.6
2	1326-1330	ברירת הדין	כה.4.7
3	1331-1332	הודעות צד ג' נגד מדינת ישראל	כה.4.8
4	1333-1344	"נטיית בית המשפט לטובת התובעים"	כה.4.9
5		"אין ליתן הכרעה כללית ביחס לאחריות	כה.4.10
6	1345-1357	הנתבעים לכל מעשי האלימות"	
7	1358-1366	"רוב ראיות התובעים אינו קביל ואינו רלבנטי"	כה.4.11
8		תשובת הנתבעים לטענת התובעים בדבר	כה.4.12
9	1367-1397	הודאת בעל דין של הנתבעים	
10	1368-1369	טענות במישור הדיוני	כה.1.12.4
11	1370-1386	סרטונים	כה.2.12.4
12	1387-1392	פרופסור מנחם קליין	כה.3.12.4
13	1387-1388	היבט משפטי דיוני	כה.1.3.12.4
14		פרופסור קליין לא	כה.2.3.12.4
15		אמר את מה שיוחס לו	
16	1389-1392	על ידי התובעים	
17	1393-1395	פואד שובכי	כה.4.12.4
18	1396-1397	מסמכים שלא הוגשו	כה.5.12.4
19		תשובת הנתבעים לטענת התובעים בדבר העברת	כה.13.4
20	1398-1408	נטל הראיה	
21	1398-1399	מבוא	כה.1.13.4
22	1400-1406	הכלל "הדבר מדבר בעדו"	כה.2.13.4
23	1407	פרשת מנטין	כה.3.13.4
24	-1408	פרשת בן שלום	כה.4.13.4
25		תשובת הנתבעים לטענת התובעים ביחס	כה.14.4
26	1409-1418	להימנעות הנתבעים מהבאת ראיות	
27	1419-1423	משל בית החולים	כה.15.4
28	1424-1435	דו"ח דני נווה ומסמכי השלל	כה.16.4
29	1436-1463	הכרעות הדין בבתי המשפט הצבאיים	כה.17.4
30			

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1		כה.18.4	התייחסות הנתבעים לחוות הדעת מטעם
2	1464-1538		התובעים
3	1464-1470	כה.1.18.4	טענות כלליות ועקרוניות
4	1471-1485	כה.2.18.4	חוות הדעת של מר קופרווסר
5	1486-1497	כה.3.18.4	חוות הדעת של מר דחוח הלוי
6	1498-1507	כה.4.18.4	חוות דעתו של אריה שפיצן
7	1508-1514	כה.5.18.4	חוות דעתו של פרופ' קארש
8	1515-1538	כה.6.18.4	חוות דעתו של רוני שקד
9	1515-1517	כה.1.6.18.4	מבוא
10		כה.2.6.18.4	היקף חוות הדעת –
11			גדול ומיותר לשיטת
12	1518-1519		הנתבעים
13	1520-1524	כה.3.6.18.4	"הלבנת מסמכים"
14		כה.4.6.18.4	ערבוב בין עובדות
15	1525-1529		להשערות
16	1530-1535	כה.5.6.18.4	חד צדדיות מגמתית
17		כה.6.6.18.4	מעורבות מנגנוני
18	1536-1538		הביטחון בטרור
19	1539-1560	כה.19.4	נושא ההסתה
20	1539-1550	כה.1.19.4	התייחסות לראיות התובעים
21	1551-1560	כה.2.19.4	התייחסות לראיות הנתבעים
22		כה.20.4	מניעת הטרור – עדויות הנתבעים כפי שנתחו
23	1561-1569		בסיכומי הנתבעים
24		כה.21.4	תשובת הנתבעים לטענות התובעים בדבר
25	1570-1574		העברת מימון ואמצעי לחימה על ידי הרש"פ
26		כה.22.4	תשובת הנתבעים לטענות התובעים בנושא
27	1575-1602		התשלומים לאסירים
28		כה.23.4	התייחסות לחוק הישראלי בעניין קיזוז הכספים
29	1603-1609		על ידי ישראל
30	1610-1619	כה.24.4	תשלומים למשפחות חללים

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1		עמדת הנתבעים ביחס לטענות התובעים כי	כה.25.4
2	1620-1632	הרש"פ אחראית לפעולות הפת"ח	
3		חוות דעתו של פרופ' מנחם קליין מטעם	כה.26.4
4	1633-1657	הנתבעים	
5	1658-1672	הקשר של מרואן ברגותי לטענה הכללית	כה.27.4
6	1673-1678	הטענות כנגד אש"ף	כה.28.4
7	1679-1696	ראיות התובעים בתקופת הסיכומים	כה.29.4
8	1697-1703	ראיות הנתבעים בתקופת הסיכומים	כה.30.4
9	1704-1708	ההסתה	כה.31.4
10	1709-1713	טענה בדבר העברת נטל הראיה	כה.32.4
11	1714-1738	רשלנות	כה.33.4
12	1714-1715	כללי	כה.1.33.4
13	1716-1722	חובת הזהירות	כה.2.33.4
14	1723-1724	חובת זהירות קונקרטי	כה.3.33.4
15	1725-1730	התרשלות (הפרת חובת הזהירות)	כה.4.33.4
16	1731-1733	שאלת הקשר הסיבתי והיעדרו	כה.5.33.4
17	1734-1738	סעיף 12 לפקודת הנזיקין	כה.6.33.4
18	1739-1743	תקיפה	כה.34.4
19	1744-1764	טענת האחריות השילוחית	כה.35.4
20		סעיף 13 לפקודת הנזיקין (חבות	כה.1.35.4
21	1748-1751	מעביד)	
22		סעיף 14 לפקודת הנזיקין (חבותו של	כה.2.35.4
23	1752-1761	שולח)	
24		אחריות שילוחית מכוח ידיעת	כה.3.35.4
25	1762-1764	בכירים על הפיגועים	
26	1765-1768	תורת האורגנים	כה.36.4
27	1769-1773	הפרת חובה חקוקה	כה.37.4
28	1774-1780	סיכום	כה.38.4
29			

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1	1781-1921	<u>תשובת התובעים</u>	כו.
2		הבקשה וההחלטות בעניין מחיקת סעיפים ופרקים מסיכומי	1.כו
3	1781-1808	הנתבעים	
4	1781-1796	בקשת התובעים מיום 24.7.18	1.1.כו
5	1797-1797	ההחלטה מיום 24.7.18	2.1.כו
6	1798-1807	תגובת התובעים	3.1.כו
7	1808	ההחלטה מיום 25.7.18	4.1.כו
8	1809-1921	סיכומי התשובה מטעם התובעים	2.כו
9	1809-1811	כללי	1.2.כו
10	1812-1817	מבוא	2.2.כו
11	1818-1827	מחיקת סעיפים ופרקים מסיכומי הנתבעים	3.2.כו
12	1828-1834	דחיית טענות הנתבעים ביחס לתעודות שר החוץ	4.2.כו
13		התייחסות התובעים לטענות הנתבעים לעניין	5.2.כו
14	1835-1839	מעמד הרש"פ ו"מעשה מדינה"	
15		התייחסות התובעים לטענות הנתבעים לעניין	6.2.כו
16	1840-1841	הליכי צד ג' נגד מדינת ישראל	
17		התייחסות התובעים לטענות הנתבעים בתשובתם	7.2.כו
18	1842-1852	לכך שאין הודאת בעל דין של הנתבעים	
19		הכרעה כללית ביחס לאחריות הנתבעים, העברת	8.2.כו
20	1853-1859	הנטל והימנעות הנתבעים להבאת ראיה	
21	1860-1865	משל בית החולים	9.2.כו
22	1866-1872	קבילות ראיות התובעים	10.2.כו
23	1873-1877	הכרעות דין ופסקי דין	11.2.כו
24	1878-1881	תרגומים	12.2.כו
25	1882-1886	הסתה	13.2.כו
26	1887	מניעת טרור על ידי הנתבעים	14.2.כו
27	1888-1893	התשלומים לאסירים	15.2.כו
28		התייחסות התובעים לטענות הנתבעים בעניין	16.2.כו
29	1894-1902	חוק הקפאת הכספים (חוק הקיזוז)	
30	1903-1906	תשלומים למשפחות השאידיים	17.2.כו

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1	1907	אחריות הרש"פ לפעולות הפת"ח	כו.2.18
2		התייחסות לתיקים הפרטניים – טענות	כו.2.19
3	1908-1918	משפטיות משותפות	
4	1919	הראיות הנוספות של התובעים	כו.2.20
5	1920	הראיות הנוספות של הנתבעים	כו.2.21
6	1921	סיכום	כו.2.22

7

8 **חלק שני: דיון: הנושאים הכלליים המשותפים לכל התיקים 1922-2823**

9	1922-1933	<u>חלק הדיון – מבנה</u>	כו.
10	1934-1957	<u>היקף הנושאים שעליי להכריע בהם</u>	כח.
11	1958-1959	<u>משל בית החולים</u>	כט.
12	1970-2121	<u>נטלי הראיה</u>	ל.
13	1970-1979	1.ל כללי	
14		2.ל משפט בינלאומי פרטי – איזו שיטת משפט חלה ביחס לדיני	
15	1980-1983	הראיות	
16	1984-2064	3.ל האם הודו הנתבעים באחריותם	
17	1984-1987	1.3.ל מבוא	
18	1988-2006	2.3.ל תמצית ראיות התובעים לעניין "הודאת בעל דין"	
19		3.3.ל תמצית הטענות המשפטיות של התובעים לעניין	
20	2007-2011	"הודאת בעל דין"	
21		4.3.ל תמצית התייחסות הנתבעים לראיות התובעים	
22	2012-2022	לעניין "הודאת בעל דין"	
23		5.3.ל תמצית התייחסות הנתבעים לטיעונים	
24		המשפטיים של התובעים לעניין "הודאת	
25	2023-2025	בעל דין"	
26		6.3.ל תמצית תשובות התובעים לטענות הנתבעים	
27	2026-2029	לעניין "הודאת בעל דין"	
28	2030-2061	דיון בעניין "הודאת בעל דין"	7.3.ל

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1		ל.7.3.1 עמדת המשפט הישראלי בעניין "הודאת בעל	
2	2046-2053	"דין"	
3		ל.7.3.2 עמדת המשפט העברי בעניין "הודאת בעל	
4	2054-2061	"דין"	
5	2062-2064	ל.8.3 ההכרעה בעניין "הודאת בעל דין"	
6		ל.4 האם מוצדק בתיקים אלה לקבל את טענת התובעים בדבר	
7	2065-2121	היפוך נטל הראיה?	
8	2065-2070	ל.1.4 תמצית טענות התובעים	
9	2071-2074	ל.2.4 תמצית טענות הנתבעים	
10	2075-2076	ל.3.4 תמצית תשובות התובעים לטענות הנתבעים	
11	2077-2079	ל.4.4 עמדת המשפט הישראלי	
12	2080-2081	ל.5.4 עמדת המשפט העברי	
13	2082-2121	ל.6.4 דיון	
14		ל.א. כללי העברת הנטל בפקודת הנזיקין: דברים מסוכנים,	
15	2122-2143	<u>והכלל "הדבר מדבר בעד עצמו"</u>	
16	2122-2124	ל.א.1 תחולת הדין הישראלי על פי המשפט הבינלאומי הפרטי	
17	2125-2135	ל.א.2 נטל הראיה ברשלנות לגבי דברים מסוכנים	
18	2136-2143	ל.א.3 נטל הראיה מכוח הכלל "הדבר מדבר בעד עצמו"	
19	2144-2301	ל.ב. <u>מאפייני הראיות ב-17 התיקים – מיון, סיווג ומשקל</u>	
20	2144-2145	ל.ב.1 מבוא	
21	2146-2152	ל.ב.2 עדים "עובדתיים"	
22	2153-271	ל.ב.3 פסקי הדין של בתי המשפט הישראליים	
23	2153-2156	ל.ב.1.3 הרקע החקיקתי	
24	2157	ל.ב.2.3 החוק	
25	-2158	ל.ב.3.3 פסק הדין בפרשת מרואן ברגותי	
26	2170-2171	ל.ב.4.3 פסקי דין ישראליים – סיכום	
27	2172-2245	ל.ב.4 פסקי הדין של בתי המשפט הצבאיים באזור יהודה ושומרון	
28	2172-2175	ל.ב.1.4 מבוא	
29	2176-2179	ל.ב.2.4 החלטתי מיום 22.3.09	

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1	2180-2184	לב.3.4 פסק דינו של בית המשפט העליון ברע"א 3559/09	
2	2185-2218	לב.4.4 הצעות החוק	
3	2219-2229	לב.5.4 נוסח החוק ומשמעותו	
4		לב.6.4 האם התיקון לפקודת הראיות הנ"ל חל	
5	2230-2242	רטרואקטיבית ?	
6	2243-2245	לב.7.4 סיכום	
7	2246-2276	לב.5 מסמכי השלל ודו"ח נווה	
8	2277-2292	לב.6 חוות דעת של מומחים משני הצדדים	
9	2293-2301	לב.7 העדויות של פקידי הרש"פ	
10	2302-2316	<u>כללי ברירת הדין</u>	לג.
11	2317-324	<u>הבסיס המשפטי לחבות של הרש"פ – כללי</u>	לד.
12	2325-2444	<u>המימד האידיאולוגי</u>	לה.
13	2325-2327	לה.1 כללי	
14	2328-2337	לה.2 דברי פרופ' מנחם קליין, המומחה מטעם הנתבעים	
15	2338-2357	לה.3 הכרעת הדין בפרשת ברגותי	
16	2358-2376	לה.4 מסמכי השלל	
17	2377-2443	לה.5 חוות דעת המומחים	
18	2377-2379	לה.1.5 כללי	
19	2380-2390	לה.2.5 פרופ' אפרים קארש	
20	2391-2443	לה.3.5 תת אלוף במילואים יוסי קופרווסר	
21	2444	לה.6 פרשת מנטין	
22	2445-2559	<u>המימד הכספי</u>	לו.
23	2445-2446	לו.1 כללי	
24	2447-2515	לו.2 שובכי – פסק הדין המרשיע, עדותו בפניי והערכת דבריו	
25	2447-2485	לו.1.2 ההליכים בבית המשפט הצבאי	
26	2486-2503	לו.2.2 עדותו של שובכי בפניי	
27	2504-2515	לו.3.2 פרשת שובכי – דיון בטענות הצדדים	
28	2516-2519	לו.3 מרואן ברגותי והמימד הכספי	
29	2520-2554	לו.4 מסמכי השלל	

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1	2555-2558	חוות דעת המומחים	5.לו
2	2559	פרשת מנטין	6.לו
3	2560-2648	<u>המימד המעשי</u>	לז.
4	2560	כללי	1.לז
5	2561-2591	הכרעות דין פליליות	2.לז
6	2561-2565	לז.1.2 כללי	
7	2566-2577	לז.2.2 פרשת דמרה	
8	2578-2581	לז.3.2 פרשת מרואן ברגותי	
9	2582-2589	לז.4.2 פרשת עוויס	
10	2590-2591	לז.5.2 סיכום	
11	2592-2612	מסמכי השלל	3.לז
12	2613-2629	חוות דעת המומחים	4.לז
13	2630-2647	התייחסות לטענות הנתבעים ולראיותיהם	5.לז
14	2648	פרשת מנטין	6.לז
15	2649-2674	<u>המימד התקשורתי – ההסתה לאלימות</u>	לח.
16		<u>מימון האסירים מבצעי הפיגועים ובני משפחותיהם, וכן</u>	לט.
17	2679-2758	<u>משפחות השאהידים</u>	
18	2679-2688	דברי חקיקה פלסטינאים	1.לט
19	2689-2717	חוות הדעת והראיות מטעם הרש"פ	2.לט
20	2718-2751	עמדת הנתבעים, ההסברים שניתנו על ידם וההתייחסות לכך	3.לט
21	2718	לט.1.3 עמדת פרופ' קליין	
22		לט.2.3 ההסבר הסוציאלי והדברים שהתגלו בחקירה	
23	2719-2720	הנגדית	
24	2727-2728	לט.3.3 הנימוק של הרצון לאחד את העם הפלסטיני	
25	2731	לט.4.3 "המנטליות הפלסטינית"	
26	2732-2735	לט.5.3 מניעת חיבור לארגונים קיצוניים	
27		לט.6.3 התשלומים לאסירים, לשאהידים ולבני משפחותיהם	
28	2736-2741	אינם מהווים תמריץ	
29	2742-2748	לט.7.3 אי שחרור האסירים על ידי ישראל	

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1	2749-2751	לט.8.3 תשלומי הקנטינה
2	2752-2758	לט.4 החקיקה הישראלית
3		מ. <u>המסקנות העובדתיות העולות מחומרי הראיות ביחס</u>
4		<u>לארבעת המימדים הנ"ל ולמימון האסירים</u>
5	2759	<u>ומשפחותיהם</u>
6	2760-2823	מא. <u>העולות הנזיקיות</u>
7	2760-2763	מא.1 כללי
8	2764-2770	מא.2 אחריות מכח סעיף 12 לפקודת הנזיקין
9	2771-2807	מא.3 אחריות מכח דיני הרשלנות
10	2808-2812	מא.4 הפרת חובה חקוקה
11	2813-2818	מא.5 תורת האורגנים
12	2819-2821	מא.6 תקיפה וכליאת שווא
13	2822-2823	מא.7 סיכום
14		
15	2824-3827	<u>חלק שלישי: דיון: הנושאים הפרטניים של 17 התיקים</u>
16	2824-2826	מב. <u>מבוא לחלק הפרטני</u>
17	2827-3005	מג. <u>הלינץ' ברמאללה (ת.א. 2538/00)</u>
18	2827-2835	מג.1 כללי
19	2836-2867	מג.2 פסקי הדין של בתי המשפט הצבאיים
20	2836-2859	מג.1.2 פסקי הדין בעניינו של הנתבע 3
21		מג.1.1.2 הכרעת הדין בבית המשפט הצבאי
22	2836-2843	יהודה
23		מג.2.1.2 פסק הדין בבית המשפט הצבאי
24	2844-2847	לערעורים
25	2848-2851	מג.3.1.2 משמעות וניתוח פסקי הדין הצבאיים
26	2852-2859	מג.4.1.2 טענות הנתבעים והתשובה אליהן
27	2860-2867	מג.2.2 פסקי הדין בעניינו של הנתבע 4
28	2860-2863	מג.1.2.2 בית המשפט הצבאי ביהודה

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1	2864-2867	טענות הנתבעים והתשובה אליהן	מג.2.2.2
2	2868-2880	תמצית טענות התובעים	מג.3
3	2881-2891	תמצית טענות הנתבעים	מג.4
4	2892-2976	הראיות וניתוחם	מג.5
5	2892-2976	הדוח הפנימי של מפכ"ל המשטרה הפלסטינאית	מג.1.5
6	2896-2901	מסמכים נוספים מזמן האירוע (?)	מג.2.5
7		טענות התובעים כנגד דרך העריכה והחתימה של	מג.3.5
8	2902-2911	תצהירי הנתבעים	
9	2912-2915	אמינות המצהירים מטעם הנתבעים	מג.4.5
10	2916-2976	ניתוח דברי העדים	מג.5.5
11	2977-3000	סיכום	מג.6
12	3001-3005	התוצאה	מג.7
13		<u>הפיגוע באוטובוס הילדים בכפר דרום (ת.א.)</u>	מד.
14	3006-3052		<u>(3062/01)</u>
15	3006-3009	כללי	מד.1
16	3010-3022	עיקר טענות התובעים	מד.2
17	3023	עיקר טענות הנתבעים	מד.3
18	3033-3037	תשובות התובעים	מד.4
19	3038-3049	דיון והכרעה	מד.5
20	3050-3052	התוצאה	מד.6
21	3053-3092		<u>הרצח בטול כרם (ת.א. 3196/01)</u>
22	3053-3055	כללי	מה.1
23	3056-3063	תמצית טענות התובעים	מה.2
24	3064-3071	תמצית טענות הנתבעים	מה.3
25	3072-3074	תשובות התובעים	מה.4
26	3075-3089	דיון והכרעה	מה.5
27	3090-3092	התוצאה	מה.6
28	3093-3164		<u>החטיפה והעינויים של המשת"פ (ת.א. 4307/02)</u>
29	3093-3097	כללי	מו.1

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1	3098-3106	תמצית טענות התובעים	מ.ו. 2
2	3107-3128	תמצית טענות הנתבעים	מ.ו. 3
3	3129-3134	תשובת התובעים	מ.ו. 4
4	3135-3160	דיון והכרעה	מ.ו. 5
5	3135-3144	מ.ו. 1.5 מבוא	
6	3145-3154	מ.ו. 2.5 כליאת שווא	
7	3155-3160	מ.ו. 3.5 תקיפה	
8	3161-3164	התוצאה	מ.ו. 6
9		<u>רצח בני משפחת גביש בביתם באלון מורה (ת.א.)</u>	מ.ז.
10	3165-3208	(4421/02)	
11	3165-3169	כללי	מ.ז. 1
12	3170-3177	עיקר טענות התובעים	מ.ז. 2
13	3178-3190	עיקר טענות הנתבעים	מ.ז. 3
14	3191-3195	תשובות התובעים	מ.ז. 4
15	3196-3205	דיון והכרעה	מ.ז. 5
16	3206-3208	התוצאה	מ.ז. 6
17		<u>רצח שני הישראלים בצומת תקוע (ת.א.) 1247/03</u>	מ.ח.
18		<u>מספר של תיק תל אביב; מספר תיק ירושלים</u>	
19	3209-3266	(7083/05 –	
20	3209-3211	מ.ח. 1 כללי	
21	3212-3220	עיקר טענות התובעים	מ.ח. 2
22	3221-3227	עיקר טענות הנתבעים	מ.ח. 3
23	3228-3230	תשובת התובעים	מ.ח. 4
24	3231-3261	דיון והכרעה	מ.ח. 5
25	3231-3232	מ.ח. 1.5 כללי	
26	3233-3251	פסקי הדין של בית המשפט הצבאיים	מ.ח. 2.5
27	3233-3238	מ.ח. 1.2.5 ריאד דחאללה אחמד אלעמור	
28	3239-3251	מ.ח. 2.2.5 עלי מוחמד עלי אל עביאת	
29	3252-3261	מ.ח. 3.5 ראיות נוספות	

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1	3262-3266	מח.6 התוצאה
2		מ.ט. רצח בני משפחת דיקשטיין ורצח החייל אלעזר לייבוביץ'
3	3267-3327	(ת.א. 1248/03 ו-ת.א. 5289/03)
4	3267-3269	מט.1 כללי
5	3270-3279	מט.2 עיקר טענות התובעים
6	3280-3289	מט.3 עיקר טענות הנתבעים
7	3290-3292	מט.4 תשובת התובעים
8	3293-3322	מט.5 דיון והכרעה
9	3293-3293	מט.1.5 כללי
10	3294-3306	מט.2.5 פסקי הדין של בית המשפט הצבאיים
11	3294-3300	מט.1.2.5 בכר חליל שחאדה נג'אר
12	3301-3306	מט.2.2.5 טאלב מוסא עיד שחאדה מחאמרה
13	3307-3311	מט.3.5 מימון כספי
14	3312-3314	מט.4.5 תשלום למחבל המבצע, בהיותו בכלא כאסיר
15	3315-3322	מט.5.5 חוות דעת ד"ר רוני שקד
16	3323-3327	מט.6 התוצאה
17	3328-3367	נ. תביעת מורי הדרך (ת.א. 5271/03)
18	3328-3330	נ.1 כללי
19	3331-3336	נ.2 עיקר טענות התובעים
20	3337-3351	נ.3 עיקר טענות הנתבעים
21	3352-3354	נ.4 תשובת התובעים
22	3355-3364	נ.5 דיון והכרעה
23	3365-3367	נ.6 התוצאה
24		נא. פיגוע התאבדות בגבעה הצרפתית בירושלים
25	3368-3421	(ת.א. 5288/03)
26	3368-3370	נא.1 כללי
27	3371-3378	נא.2 עיקר טענות התובעים
28	3379-3385	נא.3 עיקר טענות הנתבעים
29	3386-3390	נא.4 תשובת התובעים

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1	3391-3418		דיון והכרעה	5.נא
2	3391-3397	מסמך ההודיה מארה"ב		1.5.נא
3	3398-3400	ראיות נוספות		2.5.נא
4	3401-3418	חוות דעת ד"ר רוני שקד		3.5.נא
5	3419-3421		התוצאה	6.נא
6	3422-3475	<u>רצח החייל בקבר יוסף (ת.א. 5345/03)</u>		נב.
7	3422-3424		כללי	1.נב
8	3425-3432	עיקר טענות התובעים		2.נב
9	3433-3442	עיקר טענות הנתבעים		3.נב
10	3443-3445	תשובת התובעים		4.נב
11	3446-3472		דיון והכרעה	5.נב
12	3446-3452	טענת ההתיישנות		1.5.נב
13	3453-3459	האם יש דין שונה לתובע שהוא חייל?		2.5.נב
14	3460-3472	נסיבות האירוע		3.5.נב
15	3473-3475		התוצאה	6.נב
16		<u>המכוננית הממולכדת ופיצוץ האוטובוס בצומת מגידו</u>		נג.
17	3476-3516	<u>(ת.א. 7498/05)</u>		
18	3476-3479		כללי	1.נג
19	3480-3488	עיקר טענות התובעים		2.נג
20	3489-3497	עיקר טענות הנתבעים		3.נג
21	3498-3501	תשובת התובעים		4.נג
22	3502-3511		דיון והכרעה	5.נג
23	3512-3516		התוצאה	6.נג
24		<u>חטיפה, רצח בירי ושריפת גופה על ידי אנשי הביטחון</u>		נד.
25	3517-3559	<u>הפלסטיני של אזרח ישראלי ליד סנור (ת.א. 8262/06)</u>		
26	3517-3519		כללי	1.נד
27	3520-3523	עיקר טענות התובעים		2.נד
28	3524-3528	עיקר טענות הנתבעים		3.נד
29	3529-3532		תשובת התובעים	4.נד

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1	3533-3556	דיון והכרעה	5.נד
2	3557-3559	התוצאה	6.נד
3		<u>תיק הירי מן המערב כלפי נוסעים ברכב לעבודה</u>	נה.
4	3560-3602	<u>(ת.א. 2079/08)</u>	
5	3560-3562	נה.1 כללי	
6	3563-3567	עיקר טענות התובעים	2.נה
7	3568-3577	עיקר טענות הנתבעים	3.נה
8	3578-3582	תשובת התובעים	4.נה
9	3583-3598	דיון והכרעה	5.נה
10	3583-3584	נה.1.5 כללי	
11		נה.2.5 פסק הדין של בית המשפט הצבאי בעניינו של פרג'	
12	3585-3592	אסעד סאלם עדואן	
13	3593-3598	נה.3.5 ראיות נוספות ותשובה לטענות הנתבעים	
14	3599-3602	התוצאה	6.נה
15		<u>שני פיגועי ירי של שלושה ישראלים סמוך לגבעת זאב</u>	נו.
16	3603-3679	<u>(ת.א. 2301/08)</u>	
17	3603-3606	כללי	1.נו
18	3607-3616	עיקר טענות התובעים	2.נו
19	3617-3627	עיקר טענות הנתבעים	3.נו
20	3628-3631	תשובת התובעים	4.נו
21	3632-3676	דיון והכרעה	5.נו
22	3632-3676	נו.1.5 כללי	
23		נו.2.5 פסק הדין של בית המשפט המחוזי בתל אביב בעניין	
24	3637-3650	מרואן ברגותי	
25	3651-3667	פסקי הדין של בית המשפט הצבאיים	3.5.נו
26		נו.1.2.5 פראס צאדק מחמד ע'נאם (המכונה	
27	3651-3659	"חיטאווי") [נתבע 9 בתיק זה]	
28	3660-3667	נו.2.2.5 חוסאם עקל רג'ב שחאדה	
29	3668-3676	נו.4.5 ראיות נוספות והתייחסות לטענות הנתבעים	

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1	3677-3679	התוצאה	6.נו
2		<u>רצח אזרח ישראלי בהתפוצצות מחבלים מתאבדים</u>	.נז
3	3680-3745	<u>במדרחוב ברחוב בן יהודה בירושלים (ת.א. 2526/08)</u>	
4	3680-3682	כללי	1.נז
5	3683-3691	עיקר טענות התובעים	2.נז
6	3692-3700	עיקר טענות הנתבעים	3.נז
7	3701-3703	תשובת התובעים	4.נז
8	3704-3742	דיון והכרעה	5.נז
9	3704-3705	כללי	1.5.נז
10		פסק הדין של בית המשפט הצבאי בעניין עבדאללה	2.5.נז
11		ע'אלב עבדאללה ברגותי (ג'מל) המכונה "כאמל"	
12	3706-3708	"המהנדס"	
13	3709-3730	חוות דעת רוני שקד	3.5.נז
14	3731-3742	עדות עבדאללה ברגותי בבית המשפט	4.5.נז
15	3743-3745	התוצאה	6.נז
16		<u>רצח ישראלי בפגוע ירי בציר כיסופים שברצועת עזה</u>	.נח
17	3746-3827	<u>(ת.א. 3258/09)</u>	
18	3746-3748	כללי	1.נח
19	3749-3758	עיקר טענות התובעים	2.נח
20	3759-3765	עיקר טענות הנתבעים	3.נח
21	3766-3769	תשובת התובעים	4.נח
22	3770-3824	דיון והכרעה	5.נח
23	3770-3774	כללי	1.5.נח
24	3775-3791	פסקי הדין של בית המשפט הצבאיים	2.5.נח
25	3775-3778	ניזאר חאדר מחמד דהליז (נתבע 5)	1.2.5.נח
26	3779-3791	נעים ג'יהאד נעים מוצראן (נתבע 6)	2.2.5.נח
27	3792-3816	חוות דעת ד"ר רוני שקד	3.5.נח
28	3817-3824	התייחסות לטענות הנתבעים	4.5.נח
29	3825-3827	התוצאה	6.נח

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1

2 **3828-3875** **חלק רביעי: סיכום ותוצאה**

3 **3828-3841** **סיכום** נט.

4 **3842-3863** **התוצאה** ס.

5 **3864-3874** **שכר טרחת עורך דין והוצאות** סא.

6 **3875-3883** **לפני חיתום** סב.

7

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

פסק דין והחלטות

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26

חלק ראשון: כללי

מבוא א.

1. 17 תביעות שונות נגד הארגון לשחרור פלסטין (להלן – "אש"ף"), הרשות הפלסטינית, המועצה הפלסטינית (להלן – "הרש"פ") ויאסר ערפאת (להלן – "ערפאת"), ונגד נתבעים רבים נוספים שהיו מעורבים בביצוע פיגועים שבהם נהרגו ונפצעו התובעים, אוחדו לצורך הכרעה בשאלת האחריות והחבות (במסגרת 17 התיקים הללו יש שני תיקים נוספים בעלי אופי שונה שאתייחס אליהם בנפרד, הכוונה לת.א. 4307/02 תביעה לנזקי גוף שגרמה הרש"פ למשתף פעולה עם ישראל שנחטף, נעצר שלא כדין ועונה על ידי אנשי הרש"פ, ות.א. 5271/03 שעניינו תביעה כלכלית של מורי דרך על נזקים ואובדן רווחים, בשל האינתיפאדה כאשר התביעה היא לחייב את הרש"פ בפיצויים בשל כך).

2. כדי להבין את ההיקף של התביעות, אציין נתוני יסוד אלה:

א. מדובר ב-15 פיגועים, שבהם מספר התובעים הוא 139.

ב. בנוסף לכך יש תביעה של אדם הטוען שנחטף, נעצר ועונה על ידי הרש"פ, וכן תביעה של 59 מורי דרך שטוענים שנגרם להם נזק כלכלי עקב האינתיפאדה.

ג. סך כל התביעות של 15 תיקי הפיגועים עומד על 2,654,587,000 (שני מיליארד, שש מאות וחמשים וארבע מיליון, וחמש מאות ושמונים ושבע אלף ש"ח), כאשר לכך יש להוסיף את סכום התביעה של התובע הבודד, שהינה 80 מיליון ₪, ותביעת של מורי הדרך שהינה ע"ס 6,089,473 ₪

3. השאלה המרכזית העומדת להכרעה היא זו: האם הוכיחו התובעים כי ביצוע הפיגועים הללו נעשה על ידי הנתבעים, וכי האחריות בנזיקין מוטלת על אש"ף, הרש"פ וערפאת, הן מבחינה עובדתית והן על פי דוקטרינות משפטיות מתחום דיני הנזיקין; או שמא, כטענת הנתבעים, התובעים לא הצליחו להוכיח את טענותיהם, וכי למצער לא ניתן לחייב בנזיקין את אש"ף, רש"פ וערפאת וזאת הן מטעמים עקרוניים של מעמד הרש"פ כריבון, העדר סמכות של בית משפט ישראלי וקביעה כי לא הוכחה אחריותם לאותם

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 פיגועים, שכן אש"ף, רש"פ וערפאת התנגדו לפיגועים, ובכל מקרה, גם אם הפיגועים
2 בוצעו, היה זה שלא בשליטתם, שלא באחריותם של הרש"פ ואנשי אש"ף, ולכן לא ניתן
3 לחייבם בנזיקין.
- 4 .4 כפי שאראה בהמשך, נפרסה בתיק זה יריעה רחבה, שלטענת הנתבעים הייתה רחבה
5 מידי, באשר לגורמים האחראיים לפרוץ האינתיפאדה בשנת 2000. כדי להגיע למסקנה
6 בעניין זה יש צורך בניתוח הראיות הרבות – רחבות ההיקף – שהוגשו בפניי.
- 7 .5 ב"כ שני הצדדים בנו את טיעוניהם, בשני מישורים: החלק הכללי, המתייחס למכלול
8 הנתונים ולתמונה הרחבה; החלק הפרטני, המתייחס לכל אחד מן האירועים באותם 17
9 תיקים, דבר שחייב מבט ממוקד בראיות ספציפיות ופרטניות.
- 10 .6 כבר מדברי הקדמה אלה, מובן כי מסמך זה לא יהיה קצר, והוא יחייב עיון, הן בצד
11 העובדתי והן בצד המשפטי, מזוויות שונות.
- 12 .7 כדי שניתן יהיה להבין את השאלות הרבות ואת הדרך להכריע בהן, בחרתי את המבנה
13 הבא אותו אציג בתמצית, להלן:
- 14 .8 תחילה, אסביר מהו הצורך הדיוני להצגת כתבי התביעה, כתבי ההגנה וכתבי התשובה
15 של כל תיק ותיק, הן על פי המשפט הישראלי והן על פי המשפט העברי (פרק ב). בעקבות
16 זאת, ב-17, הפרקים הבאים אציג בכל אחד מ-17 התיקים את המסמכים העיקריים,
17 כתב תביעה, כתב הגנה, כתב תשובה ועיקרי הפלוגתאות המחייבות הכרעה, על פי כתבי
18 בית הדין (פרקים ג-יט).
- 19 .9 בעקבות סקירה מפורטת של 17 התיקים, אציג בפרק שלאחר מכן (פרק כ) את התכונות
20 השוות והשונות שבין התיקים, כולל תיאור היקף העניינים הכולל של 17 התיקים, הן
21 מבחינת מספר המתדיינים, והן מבחינת סכומי התביעות והצטברותן.
- 22 .10 בפרק הבא (פרק כא) אציג, בתמצית, את הפלוגתאות המרכזיות העולות מכתבי התביעה
23 וההגנה.
- 24 .11 לאחר מכן, אקדיש פרק אחד – לא קצר – לסקירת תמצית ההליכים בתיקים, כולל
25 נתונים סטטיסטיים על מספרי ישיבות, מוצגים ועדים, כאשר במסגרת זו אתייחס
26 להחלטות ביניים רבות שניתנו במהלך הדיון בתיקים, כולל החלטות של בית המשפט

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 העליון שדן בבקשות רשות ערעור על חלק מהחלטות הביניים בתיקים (פרק כב). בפרק
2 שלאחריו יוצג מבט-על של הראיות, וזאת באופן כללי, שכן עיקר הניתוח של הראיות
3 באופן מפורט ייערך בחלק הדיון בפרקים הרלבנטיים (פרק כג). מהנתונים המובאים
4 בשני הפרקים דלעיל, יובן מדוע נכתב מסמך זה רק בשנת 2019, כאשר התיק הראשון
5 מבין 17 התיקים הוגש בשנת 2000.
- 6 שלושת הפרקים שלאחר מכן יוקדשו להצגת עיקרי הסיכומים : טיעוני התובעים (פרק
7 כד); עיקרי טיעוני הנתבעים בסיכומיהם (פרק כה); ותשובת התובעים לטענת הנתבעים
8 (פרק כו).
- 9 בחלק השני של פסק דין זה ("דיון: הנושאים הכלליים המשותפים לכל התיקים"),
10 לאחר תיאור המבנה המפורט של פסק הדין (פרק כז), אדון, בשלב ראשון, בשאלה מהו
11 היקף הנושאים שעליי להכריע בתיק זה (פרק כח), וכן אתיחס למשל של בית חולים,
12 אשר יסייע להבנת הסוגיות המשפטיות (פרק כט). בתחום דיני הראיות, אעסוק בשאלת
13 נטל הראיה, לאור המיוחדות של תיקים אלה (פרק ל), והאם יש כללים מיוחדים של
14 העברת הנטל בפקודת הנזיקין (פרק לא). לאחר מכן אפרט את מיון הראיות לסוגיהם,
15 וקביעה של המדרג והחשיבות של הראיות (פרק לב). אנתח כל אחת מטענות התובעים,
16 אשר לדבריהם יוצרים את החבות או האחריות של הנתבעים, ככל שמדובר בחלק
17 הכללי, כאשר ביחס לכל טענה יוצגו ראיות התובעים וראיות הנתבעים, והתמודדות עם
18 הטיעונים המשפטיים ביחס לראיות ולמשמעויותיהם (פרקים לד-מ).
- 19 בחלק השלישי של פסק הדין ("דיון: הנושאים הפרטניים של 17 התיקים"), אתמודד
20 באופן פרטני ביחס לראיות בכל אחד מ-17 התיקים, ושוב בדרך של בחינת טענות
21 הצדדים וראיותיהם (פרקים מג-נח).
- 22 החלק הרביעי של פסק הדין יוקדש לסיכום ותוצאה (פרקים נט-סב).
23
24
25
26

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

ב. הצגת 17 התיקים – הביסוס המשפטי הדיוני

1.ב. כללי

16. כמוסבר לעיל, וכדי שבפני הקורא תהיה תמונה ברורה, ראוי לפתוח בדרך של הצגת כל אחד מ-17 התיקים, בדרך הבאה: כתב תביעה; כתב הגנה; כתב תשובה (במקרה שיש); ועיקרי הפלוגתאות אשר מחייבות הכרעה על פי כתבי בית הדין.

17. לפני שאעשה כן, אביא בתמצית את המסגרת הדיונית והכללים הנובעים ממנה ביחס לכתבי תביעה, כתבי הגנה וכתבי תשובה, הן במשפט הישראלי והן במשפט העברי.

2.ב. המשפט הישראלי

18. מקובל עלינו, ויש שיאמרו שזה הא"ב של סדר הדין האזרחי, כי בית משפט נדרש להכריע רק בנושאים שהצדדים הביאו בפניו, כאשר זכות הבכורה היא לתובע.

19. כבר אמרתי, לא פעם, בהקשרים שונים, כי בפני ב"כ התובע נמצא נייר לבן חלק והוא יכול למלא בו את כל אשר יחפוץ. הוא זה שקובע איזה עובדות ייכללו בכתב התביעה, אשר לדבריו או להערכתו יוצרים את העילה, והוא זה אשר מביא בסוף כתב תביעתו את הסעדים שאותם הוא מבקש מבית המשפט.

20. דברים אלה באו לידי ביטוי גם בתקנה 9 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984 (להלן – "תקנות סד"א"), שזה לשונה:

"ואלה הפרטים שיכיל כתב תביעה, וחוף מן האמור בתקנות להלן לא יכיל אלא

פרטים אלה:

(1) שם בית המשפט שהתובענה מוגשת לו;

(2) שמו של התובע, מספר זהותו, מקום מגוריו ומען להמצאת כתבי בי-דין;

(3) שמו של הנתבע וכן מספר זהותו ומקום מגוריו, במידה שניתן לבררם;

(4) העובדה שהתובע או הנתבע הוא תאגיד או הוא פסול-דין או הוא קטין,

אם הדבר הוא כך, ואם הוא תאגיד – הצורה שבה התאגד;

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נור'ז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 (5) העובדות העיקריות המהוות את עילת התובענה, ואימתי נולדה ;
- 2 (6) העובדות המראות שבית המשפט מוסמך לדון בתובענה ;
- 3 (7) הסעד המבוקש ;
- 4 (8) הסכום שהתובע הסכים לקזזו או ויתר עליו ;
- 5 (9) שוויו של נושא התובענה, ככל שאפשר לקבעו".
- 6 21. הנתבע, בכתב הגנתו, יכול להכחיש את האמור בכתב התביעה כולו או מקצתו, ולטעון
7 טענות קיזוז, תביעה שכנגד, או טענות נוספות המצדיקות מחיקת התביעה או דחייתה
8 מטעמים משפטיים שונים.
- 9 22. לתובע זכות להגיש כתב תשובה ובו, התייחסות לטענות חדשות של הנתבע.
- 10 23. מטרת שלושת המסמכים האמורים היא להתוות את גבולות הדיון בכל תיק ותיק כדי
11 שבקדם המשפט ניתן יהיה לקבוע מהם השאלות השנויות במחלוקת בין הצדדים (פרק
12 יג לתקנות סד"א); ובעקבות זאת, לקבוע את דרכי הוכחת הטענות ושלבי הדיון
13 בתובענה (ראה במיוחד: תקנה 143(6) ו-7) לתקנות סד"א).
- 14 24. הדבר החשוב והמשמעותי ביותר של כתבי התביעה וההגנה הוא כי הם אלה שקובעים
15 את "גבולות הגזרה". הפלוגתאות השנויות במחלוקת – העולות מכתבי התביעה וההגנה
16 – הן אלה אשר ביחס אליהן, ורק ביחס אליהן, יש צורך להגיש ראיות.
- 17 25. כמו כן, כתבי התביעה וההגנה מגבילים את בית המשפט במתן הסעדים, בסיום שמיעת
18 הראיות והסיכומים באופן שבו לא רשאי בית המשפט ליתן לקבוע סעדים מעבר
19 למבוקש, או לדון בנושא שלא עלה בכתבי בית הדין (למעט "שינוי חזית", נושא שלא
20 ראיתי צורך לפרט בו).
- 21 26. מבנה זה של כתבי תביעה, כתבי הגנה וכתבי תשובה, מצוי גם – בתמצית – בתקנות סדר
22 הדין האזרחי, תשע"ט-2018, שייכנסו לתוקף ביום 6.9.19 (ראה: פרק ג, ובמיוחד תקנות
23 9(ג), 11, 13 ו-14).
- 24 27. מכאן עולה, כי תפקיד בית המשפט לשמוע את הראיות אינו עניין כללי, אלא ספציפי
25 לכל תיק ותיק, כאשר הראיות יוגשו רק באותם נושאים השנויים במחלוקת בין

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

1 הצדדים, כעולה מכתב התביעה ומכתב ההגנה שבאותו תיק (ראה על כל הנ"ל, גם את
2 האמור בספרו של נשיא בית המשפט המחוזי בתל אביב בדימוס השופט אורי גורן,
3 סוגיות בסדר דין אזרחי (מהדורה 12, תל אביב, 2015) עמ' 107 ואילך.

3.ב. המשפט העברי

5 מבנה דיוני דומה נמצא גם במשפט העברי. 28.

6 כתב התביעה קובע את גבולות גזרת המחלוקת, ולא ניתן להזמין אדם לדין מבלי להגיד 29
7 לו מה נשוא התביעה. לנתבע יש זכות לדעת מהו נשוא התביעה, שכן יכול הנתבע לטעון
8 "כי אולי אחרי שאדע תביעותיך אעשה כרצונך ולא אבוא עמך להתדיין כלל, וכל זמן
9 שאינו רוצה לגלות לו אופן תביעתו, אינו מחוייב לבוא עמו לדין כלל" (פרופ' אליאב
10 שוחטמן, סדר הדין בבית הדין הרבני – לאור מקורות המשפט העברי, תקנות הדיון
11 ופסיקת בתי הדין הרבניים בישראל (ירושלים, תשע"א), כרך א, עמ' 329, והמקורות
12 המובאים שם).

13 לאחר שמוצגות בפני בית הדין טענות התובע, בין בכתב תביעה בכתב ובין בטענות בעל 30
14 פה (שוחטמן, שם, עמ' 328 ואילך), אחד מ"כלי העבודה" של השופט או הדיין, הוא
15 בחינה, האם נושא מסוים שנוי במחלוקת בין בעלי הדין, כאשר אם צד מודה לטענות
16 רעהו, נחשב הדבר כ"הודאת בעל דין", ובמקרה זה, קובע הדין העברי (ראו המשפט
17 הישראלי), כי אין צורך בראיות ביחס אל אותה נקודה.

18 דברים אלה באו לידי ביטוי בשו"ת הריב"ש (רבי יצחק בר ששת ברפת, ולנסיה, ספרד, 31
19 1326 – אלג'יר, 1408), סימן רלד :

20 "אין ספק שבדיני ממונות אין מקבלין את העדים אלא לאחר שהשיב הנתבע
21 לתביעת התובע. לפי, שאם הודה הנתבע, מתחייב ממון ע"פ [על פי] הודאתו,
22 דהודאת בעל דין כמאה עדים דמי. אך, כשהנתבע כופר בתביעת התובע, אז
23 צריך לעדות העדים, ומקבלין אותן. וא"כ [ואם כן], למה יטריחו ב"ד [בית דין]
24 לקבל עדות העדים קודם תשובת הנתבע לתובע? ואולי, אין צריך לעדים,
25 שהנתבע יודה לתביעת התובע. ואמרו ז"ל בכמה מקומות בתלמוד: 'אטרוחי בי
26 דינא בכדי לא מטרחינן'. ולזה, אין מקבלין העדים בדיני ממונות רק אחר
27 שיכפור הנתבע בתביעת התובע, זולתי על צד ההכרח, כגון: שהיו העדים

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 חולים, שאין ממתנינים לתשובת הנתבע, שמא ימותו בינתיים, וגם מקבלים
2 אותן אז שלא בפניו, או כגון ששלחו לו ולא בא".
- 3 [על תשובה זו ראה גם שוחטמן, שם, כרך ב, עמ' 651 ועמ' 910. וכן ראה מה שכתבתי
4 ברשימתי, "הודאת בעל דין בענפי המשפט האזרחי, הפלילי ודיני המשפחה – משפט
5 עברי ומשפט ישראלי", שו"ת ועו"ד, גיליון מס' 20 (ניסן תשע"ט – אפריל 2019) עמ' 1
6 ליד הערה 5].
- 7 32. לאחר הקדמה זו, מובן מדוע יש צורך בהצגת כתבי בית הדין בכל אחד מ-17 התיקים
8 כדי לערוך "מיפוי" של המחלוקות בין הצדדים, שכן אלה קובעות באילו נושאים יובאו
9 ראיות, ובאילו אין צורך בהבאת ראיות.
- 10 33. כבר עתה אקדים ואומר, כי ביחס לחלק מן התיקים יש מעין "הודאה" של הנתבעים,
11 לפיה הפיגוע שבו נהרגו או נפצעו התובעים, אךן התרחש. לכאורה, לאור זאת, לא היה
12 צורך ולא היה מקום להביא ראיות על עצם הפיגוע, אלא להתמקד בשאלה מי היו
13 המבצעים ומה מידת הזיקה והקשר שלהם אל אש"ף, הרש"פ או ערפאת, כדי לקבל או
14 לדחות את טענת התובעים, לפיה אותם שלושת הנתבעים הנ"ל אחראים בנוזיקין לפיגוע
15 ולתוצאותיו.
- 16 ג. ת.א. 2538/00 ("הלינץ' ברמאללה") (תיק 1)
- 17 1.ג. כללי
- 18 34. תיק זה, שהינו הראשון מבחינת הגשתו לבית המשפט, שימש גם מעין "תיק הדגל"
19 בתביעות של הישראלים נפגעי הטרור, שהגישו את תביעותיהם הנוזיקיות נגד הרש"פ
20 (וכן נגד אש"ף ויאסר ערפאת).
- 21 35. תיק זה עסק באחד מהאירועים הראשונים של האינתיפאדה, שנחרט בלב רבים,
22 "בזכות" הצילום הטלוויזיוני, שבו הושלכה גופתו של חייל צה"ל מחלונות משטרת
23 רמאללה, כאשר אחד מן הרוצחים צולם כשידיו מוכתמות בדם הנרצח. ברבות הימים,
24 כונה האירוע "הלינץ' ברמאללה".
- 25

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשטינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 2.ג. כתב התביעה
- 2 בכתב התביעה המתוקן בת.א. 2538/00, שהוגש על ידי עו"ד ניצנה דרשן-לייטנר, ביום .36
- 3 4.5.01 (על פי הסכמת הצדדים מיום 21.2.01), התובעים היו קרובי משפחה של אחד
- 4 משני החיילים הנרצחים באותו יום ברמאללה (12.10.00), ואדים נורז'ץ ז"ל (להלן –
- 5 "המנוח"), דהיינו: אלמנתו (התובעת 1) (אירנה ליטבק נורז'ץ, שעל שמה מכונים
- 6 התיקים הן בבית משפט זה והן בבית המשפט העליון "נורז'ץ"); עובר שהיה ברחמה,
- 7 כאשר נטען שעם היוולדו יהיה זכאי לרשת את המנוח על פי דין (התובע 2); שני הוריו
- 8 של המנוח איסאי נורז'ץ ואנה נורז'ץ (התובעים 3 ו-4); ואחיו מיכאל נורז'ץ וטטיאנה
- 9 ברינברג אחותו של המנוח (תובעים 5-6).
- 10 הנתבעים הם אלה: נתבעת 1, הרשות הפלסטינית (המכונה גם "המועצה הפלסטינית"), .37
- 11 שתוארה בסעיף 6 לכתב התביעה במילים אלה: "גוף שכונן והפקד על ניהול תחומים
- 12 מתחומים שונים בחיי התושבים ב'אזור' יש"ע מכוח הסכמים בין מדינת ישראל ובין
- 13 אש"ף"; נתבע 2 הינו יאסר ערפאת, שמתואר בסעיף 7 לכתב התביעה, כמי ש"היה בכל
- 14 הזמנים הרלבנטיים לתביעה זו ראשה של הרשות הפלסטינית"; נתבע 3, ראאד מחמוד
- 15 גימיל שייך 7טר במשטרה הפלסטינית; נתבע 4, עלי דאוד מחמוד חמדאן – היה תושב
- 16 רמאללה; נתבעים 5-10: חתאם אל מערי, ג'האד אל עוני, טארק טבאש, אוסאמה סלים,
- 17 נידאל א שייך, ואימן אל זיבאן – כולם היו שוטרים במשטרה הפלסטינית; נתבע 11 –
- 18 חליל חסאן היה מפקד תחנת המשטרה ברמאללה; נתבע 12 – אחמד טלמס, היה קצין
- 19 במשטרה הפלסטינית בדרגת "עקיד", דרגה המקבילה לדרגת אלוף משנה בצה"ל; נתבע
- 20 13 – חסין אבו עמורה, היה שוטר במשטרה הפלסטינית (ראה: סעיפים 8-18 לכתב
- 21 התביעה).
- 22 במסגרת העובדות, מתואר כי המנוח נסע עם חייל נוסף (יוסף אברהמי ז"ל), ביום .38
- 23 12.10.00, מפתח תקווה, כדי להגיע למחנה בית אל. הם תעו בדרך והגיעו לרמאללה. שם
- 24 עצרו אותם שוטרי הנתבעת, סימנו להם לעצור, הוציאו את החיילים מהמכונית ולקחו
- 25 להם את כלי הנשק, ושוטרי הנתבעת 1, ובכללם הנתבעים 3 ו-8-5 וכן נתבע 9, הובילו
- 26 את המנוח וחברו תחת איומי נשק, לעבר בניין המשטרה ברמאללה, והעלו אותם לקומה
- 27 השנייה (סעיפים 19-20 לכתב התביעה).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

39. בהמשך מתואר כי שוטרי הנתבעת 2 פרסמו ברבים את הימצאם של שני החיילים
בתחנת המשטרה. המון פלסטינאי החל לצבוא על תחנת המשטרה ובצרחות ביקש את
דמם של המנוח וחברו. שוטרי הנתבעת 1 אפשרו להמון המשולהב להיכנס לתחנת
המשטרה ולהגיע לחדר בקומה השנייה, בה הוחזקו שני החיילים (סעיפים 21-22 לכתב
התביעה).
40. בהמשך כתב התביעה נטען כי, בתוך החדר ביצעו שוטריה של הנתבעת 1, ביחד עם
תושבי המקום שהוכנסו לתחנה, את המעשים הבאים, כמתואר בסעיפים 23-24 לכתב
התביעה המתוקן:
- "בשלב מסויים פתחו שני שוטרים של הנתבעת מס' 1 את חלון החדר בקומה
השנייה, וסימנו באמצעות ידיהם את אות הניצחון 'וי'. מאחוריהם, בתוך
החדר, ביצעו שוטריה של הנתבעת מס' 1 ביחד עם תושבי המקום, שהוכנסו
לתחנה, מסכת התעללויות מזוועה בשני החיילים. לנתבעים מס' 5 עד 9
הצטרפו כעת הנתבעים מס' 4, ו-10 עד 13, וכולם היכו בשני החיילים בתוך
החדר, ומי שלא היכה, צפה והתבונן במעשי הזוועה. המנוח וחברו נדקרו
באכזריות על ידי שוטרי הנתבעת מס' 1, בכל חלקי גופם. דקירות הסכין
ריטשו את גופם ולא הותירו עליהם פיסת עור אחת שלמה. שוטרי הנתבעת
מס' 1 ירו בראשו של החייל יוסי אברהמי ז"ל, ובמנוח המשיכו להתעלל
בדקירות סכין וחפצים חדים.
- לאחר מכן הושלך המנוח מבעד לחלון כטרף לידי ההמון הזועם. בשלב זה עשה
ההמון המשולהב במנוח, ובתוכו שוטרים של הנתבעת מס' 1, דברים מעוררי
פלצות, שלא ניתן להעלותם על הכתב. ההמון, ובתוכו שוטרים של הנתבעת
מס' 1, תקף את המנוח במכות רצח, ריטש את גופו באבנים, באלות, ובכל חפץ
אחר שהיה במקום. אחד השוטרים הרים מסגרת של חלון מתכת וריטש את
גופו באמצעותה. תושב אחר קפץ על המנוח בכל כוחו. לאחר ההתעללות
המזוועה, קשר ההמון את המנוח למכונת והוא נגרר על הקרקע למצעד ניצחון
מזוועה בכיכר המנרה. בכיכר המנרה שרף ההמון המשולהב את גופת המנוח".
41. בהמשך כתב התביעה בתיק הנ"ל מסופר כי נתבעים 3 ו-4 נעצרו על ידי כוחות צה"ל,
לאחר ביצוע מעשה הליניץ, והוגש נגדם כתב אישום, בגין השתתפותם במעשה. כמו כן

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 מסופר, כי לאחר מעשה הרצח כינס נתבע 11 מפקד התחנה את השוטרים הפלסטינים,
2 והורה להם כי אם ייעצרו וייחקרו אודות המעשה יאמרו כי מי שביצע את מעשה הלינץ'
3 בחיילים היו ההמון, וכי השוטרים הפלסטינים לא השתתפו בו כלל. הוא הזהיר את
4 שוטרי התחנה, לבל יודו כי ביצעו את המעשה, ולבל יפלילו שוטרים אחרים (סעיפים
5 25-26 לכתב התביעה).
- 6 לטענת התובעים, "מעשה הלינץ' נשוא כתב התביעה אינו אלא יישומה של מדיניות
7 שנקבעה וכוונה על ידי הנתבעים 1 ו-2 [הרש"פ וערפאת] זמן רב קודם לכן" (סעיף 27
8 לכתב התביעה).
- 9 בהמשך לטיעון זה, מסופר כי מאז כינון הרש"פ, בשנת 1994 גייסה לשורות מנגנוני
10 הביטחון והמשטרה שלה, אנשים בעלי ניסיון עשיר בביצוע פיגועי טרור, כנגד מטרות
11 ישראליות, וכי גיוסם והעסקתם של אנשים אלה בעלי רקע חבלני ואלים כשוטרים
12 וכאנשי ביטחון, נעשה על ידי הרש"פ, באישורו ובהנחייתו של ערפאת, כמדיניות
13 שיטתית וקבועה (סעיף 28 לכתב התביעה).
- 14 בסעיפים 29-33 לכתב התביעה מתוארים מעשים או מחדלים של הרש"פ וערפאת, אשר,
15 לטענת התובעים, נעשו במכוון במסגרת האינתיפאדה, שהחלה בספטמבר 2000,
16 כמפורט להלן:
- 17 "29. במועד בלתי ידוע בחודש ספטמבר 2000 או לפני כן, הינחו הנתבעים 1
18 ו-2 את מנגנוני הביטחון והמשטרה של הנתבעת מס' 1 לבצע פעולות
19 אלימות נגד חיילים ואזרחים ישראלים. מאותו מועד ועד להגשת
20 תביעה זו, ביצעו אנשי ביטחון ושוטרים של הנתבעת מס' 1 עשרות
21 אלפי פעולות אלימות נגד חיילים ואזרחים ישראלים, לרבות ירי,
22 השלכת בקבוקי תבערה ואבנים, הטמנת מטעני נפץ, דקירות, תקיפות
23 ומעצרים בלתי חוקיים.
- 24 הנתבעים 1 ו-2 לא נקטו באמצעים כלשהם כדי למנוע את האלימות
25 נגד ישראלים; שוטרים ואנשי ביטחון של הנתבעת מס' 1 לא נעצרו ולא
26 נענשו בגין השימוש באלימות, ולא הוחרם נשקם. נהפוך הוא, הנתבעת
27 מס' 1, מנהיגיה והנתבע מס' 2 בראשם, יחד עם דובריה ואמצעי

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נור'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 התקשורת הרשמיים שלה, עודדו באורח מפורש ועקבי את המשך
2 ביצוע האלימות, ואף קראו פעם אחר פעם להחרפתה ולהרחבתה.
- 3 31. במקביל לפעולות האלימות שבוצעו ע"י אנשי הביטחון ושוטריה של
4 הנתבעת מס' 1, החלו אנשים פרטיים וארגונים הנמצאים בשטחה של
5 הנתבעת מס' 1, שאינם מהווים חלק רשמי הימנה, לבצע פעולות
6 אלימות הדומות בחומרתן ובהיקפן לפעולות הנ"ל של זרועות הנתבעת
7 מס' 1.
- 8 32. הנתבעת מס' 1 לא פעלה כדי לעצור או להעניש את מבצעי פעולות
9 האיבה ה'לא-רשמיות' הנ"ל, אלא להיפך, גם כאן עודדו הנתבעת מס'
10 1 ומנהיגיה את המשך האלימות והחרפתה, באמצעות הסתה קיצונית
11 ובלתי פוסקת נגד מדינת ישראל, חייליה ואזרחיה
- 12 33. כפועל יוצא מן המעשים הנ"ל, אם כתוצאה ישירה מהם ואם באופן
13 עקיף, בוצע מעשה הלינץ' כמנוח ובחברו".
- 14 45. האחריות של הנתבעים במעשיהם ובמחדליהם לנזקים הכבדים שנגרמו לתובעים,
15 נובעים – כמתואר בכתב התביעה – מכמה עילות משפטיות: כליאת שווא; תקיפה;
16 הפרת חובה חקוקה; רשלנות; דבר מסוכן; הכלל מדבר בעד עצמו (סעיפים 62-34 לכתב
17 התביעה).
- 18 46. תחת הכותרת "נזקים סעדים", מתוארים בכתב התביעה מסכת העינויים שעבר המנוח,
19 כאבי התופת בכך שנשמתו פירפרה בין החיים ובין המוות, כאשר הוא הוציא את נשמתו
20 מתוך סבל בל יתואר ועינויים אכזריים, כאשר הוא יודע שמותו בלתי נמנע (סעיף 69
21 לכתב התביעה), ובגין כך מבוקש פיצויים בגין נזקים נפשיים, צער ועוגמת נפש, בסך של
22 10 מיליון ₪ (סעיף 70 לכתב התביעה).
- 23 47. בגין אובדן תמיכה שנגרם לתובעים עקב העובדה כי המנוח פרנס וכלכל אותם, נתבע
24 סכום של 1 מיליון ₪ (סעיף 71 לכתב התביעה).
- 25 48. נזק ישיר נגרם לתובעים, שהם קרוביו של המנוח, שצפו במיתנו האכזרית והאלימה
26 שפורסמה ושודרה בכל העולם, כולל התייחסות למראות בטלוויזיה של הידיים
27 המגואלות בדם (סעיף 72 לכתב התביעה), כאשר לכך יש להוסיף את הצורך בזיהוי

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נור'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 הגופה במכון לרפואה משפטית שגרם לקרובי המשפחה האמורים זיכרון זוועתי שחוזר
2 ועולה לנגד עיניהם וגורם להם סיוטים שאין להם מרפא, ובגין כל הנ"ל הדרישה היא
3 לפיצוי של מיליון ₪ לכל אחד מן התובעים (פרט לתובע 2, עובר) ובסך הכל חמישה
4 מיליון ₪ (סעיף 75 לכתב התביעה).
- 5 בנוסף לכל הנ"ל מוסבר בסעיף 77 לכתב התביעה מדוע מוצדק להטיל על הנתבעים
6 פיצויים עונשיים, בסך של 48 מיליון ₪, כדלקמן:
- 7 "מאחר והתנהגות הנתבעים הייתה זדונית ומכוונת, מתבקש כב' בית המשפט
8 לפסוק לתובעים פיצויים עונשיים ו/או הרתעתיים בשווי פי שלושה מסכום
9 הפיצויים הישירים שנגרמו לתובעים. הפסיקה קבעה, כי על בתי המשפט
10 לבטא את קדושת ערך החיים, והבחינה בין הפיצוי הכספי שמבטא את ערך
11 הנזק לעומת הפיצוי העונשי שתכליתו ביטוי לסלידת בית המשפט ממעשי
12 הנתבעים. במקרה זה נעשו במנוח מעשי זוועה, במלוא מובנה המחריד של
13 המילה, מעשים נפשעים, שאין מקרה הולם יותר להטלת פיצויים עונשיים
14 במקרה זה. סכום הפיצויים העונשיים עומד על סך של 48,000,000 ₪".
- 15 50. להלן סיכום הנתונים התמציתיים של תביעה זו:
- 16 א. מקום הפיגוע: משטרת רמאללה, באזור יהודה ושומרון.
17 ב. הנפגעים: שני חיילים שנרצחו (התביעה מתייחסת לאחד מהם).
18 ג. הפוגעים: אנשי משטרת הרשות הפלסטינאית ואזרחים פלסטינאים.
19 ד. מספר התובעים: 6.
20 ה. סכום התביעה: 64 מיליון ₪.
- 21 ג. כתב ההגנה
- 22 51. כתב ההגנה בתיק זה הוגש על ידי עו"ד ג' אבו טועמה, בשם הנתבעים 1-3 ו- 5-13, ביום
23 25.9.01.
- 24 52. בפתח כתב ההגנה מועלות טענות מקדמיות, שעל פיהן יש לדחות את התביעה או למחוק
25 אותה על הסף, מנימוקים אלה: חסינות ריבון – על פי הטענה, הרשות הפלסטינית

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 (המורכבת מהמועצה הפלסטינית והראיס הנבחר), מהווה "ריבון לממשל עצמי של
2 העם הפלסטיני וחלים עליה הזכויות והחובות שמטיל ומעניק המשפט הבינלאומי
3 למדינות ריבוניות לרבות הזכות לחסינות בינלאומית מפני שיפוט פנימי של מדינה
4 זרה" (סעיף 2 סיפא לכתב ההגנה). בהמשך לטענה זו, נאמר כי התביעה מעוררת שאלות
5 מדיניות פוליטיות, שאותן צריך לפתור כמו כל סכסוך בינלאומי – בדרכי שלום ולא
6 בבית משפט, בדרך של טיפול במסגרת המנגנונים ליישוב סכסוכים שנקבעו בהסכם
7 הביניים, ואף מוזכר סעיף 21 להסכם הביניים בהקשר זה (סעיפים 3-5 לכתב ההגנה).
- 8 טענה נוספת היא, כי בית המשפט הפנימי של מי מהצדדים אינו יכול להוות פורום נאות .53
9 לדיון במחלוקת בין הצדדים, בנוגע ליישום הסכם בינלאומי שנחתם ביניהם, וזאת גם
10 מהטעם של מראית פני הצדק, בנימוק שעל פי ההלכה הפסוקה, שיקול דעתו של בית
11 המשפט הפנימי כפוף, במידה זו או אחרת, לפרשנות שמאומצת על ידי מדינתו להוראות
12 ההסכם הבינלאומי (סעיף 6 לכתב ההגנה).
- 13 תחת הכותרת "העדר עילת תביעה", בכתב ההגנה נטען כי לתובעים יש זכות לפיצויים .54
14 על פי חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), תש"י-1950, ו/או חוק
15 התגמולים לנפגעי פעולות איבה, התשל"א-1970, וכי כל עוד לא מיצו התובעים את
16 זכותם על פי חוקים אלה, הם לא יכולים להיפרע מכוח חוק אחר (סעיף 7 לכתב ההגנה).
17 נימוק נוסף לעניין היעדר עילת תביעה, הוא זה: מאחר והמנוח נהרג על ידי פעולה
18 מלחמתית, לא חלה אחריות של המדינה והרש"פ בהתאם לחוק בישראל ובשטחי
19 הרש"פ (סעיף 8).
- 20 טענה נוספת בכתב ההגנה, היא זו: על פי כללי המשפט הבינלאומי המנהגי, אין לתובעים .55
21 עילת תביעה כי כלל בסיסי להטלת אחריות הוא שמדינת האזרח הנפגע תאמץ את
22 תביעתו (סעיף 9).
- 23 הפרק הבא של כתב ההגנה נושא כותרת "העדר אחריות של הנתבעים". נטען בו כי .56
24 התביעה גדושה בהכפשות, השמצות והשתלחויות חסרות רסן כלפי הנתבעים וזאת כדי
25 לפגוע במעמדה ובתדמיתה של הרש"פ ובכוחות הביטחון שלה, ולכן, תביעה כזו לא
26 ראויה לתגובה, שכן היא באה כדי לשרת מטרות פוליטיות זולות, תוך ניצול אירועים
27 טרגיים של צד זה או אחר (סעיף 10 רישא לכתב ההגנה).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1 טענה נוספת, לעניין העדר אחריות ובקשה למחיקת נתבע 2 מכתב התביעה, מופיעה
2 בסעיף 10 מציעתא וסיפא לכתב התביעה, שזה לשונו:

3 "זאת ועוד, צירופו של כב' נשיא הרשות הפלסטינית מר יאסר ערפאת באופן
4 אישי כנתבע נוסף בתביעה, ללא כל בסיס עובדתי או משפטי ותוך כדי התקפתו
5 והכפשת שמו בצורה הקשה ביותר, מהווה שימוש זול וציני בהליכי משפט תוך
6 ניצול האירוע הטראגי נשוא התביעה, ע"מ לפגוע בעם הפלסטיני ובמנהיג
7 הנערץ, חתן פרס נובל לשלום.

8 בנסיבות אלה מתבקש בית המשפט הנכבד להורות לתובעים למחוק את הנתבע
9 2, כב' הנשיא יאסר ערפאת מכתב התביעה, וכן למחוק את כל ההתקפות
10 וההשמצות הקשות חסרות השחר כלפי הנתבעים".

11 בהתייחסות פרטנית לנושא רצח החיילים – כפי שנטען בכתב התביעה (שהוצג בפורט
12 לעיל תחת פרק ג.2) – מוצגים האירועים, בכתב ההגנה, באופן הבא (סעיף 11 לכתב
13 ההגנה):

14 "הנתבעים יטענו כי לא חלה עליהם אחריות כלשהי בגין רציחתם של
15 החיילים, שכן, בניגוד לנטען בכתב התביעה, כוחות המשטרה הפלסטיניים
16 פעלו בכל כוחם ויכולתם ע"מ להגן על החיילים הישראליים שנכנסו לתוך
17 רמאללה ונלכדו בתוך המון פלסטיני שהשתתף בהלוויה של שני פלסטינים
18 שנהרגו ע"י כוחות הצבא הישראלי. השוטרים הפלסטיניים הצליחו לאחר
19 מאמץ רב לחלץ את שני החיילים מההמון הזועם להחישם מייד לתחנת
20 המשטרה ע"מ להגן עליהם מפני ההמון, ומייד להודיע לגורמים האחראיים
21 לרבות הצד הישראלי ע"מ להעביר את החיילים דרך ה-D.C.O. אולם
22 למצער, ההמון המשיך לרדוף אחרי החילים והשוטרים הפלסטיניים עד
23 לתחנת המשטרה והקיף בהמוניו את תחנת המשטרה. מפקד תחנת המשטרה
24 הזעיק עזרה ותגבורת ממפקדת הגדה המערבית אולם לאור המצב הביטחוני
25 הקשה ששרר בשטחי הרשות והחשש מהתקפות ישראליות על מפקדות
26 המשטרה הפלסטיניות דוללה נוכחות השוטרים בתחנות המשטרה ולא היה
27 מספיק שוטרים שיכולים לעמוד מול ההמון הזועם שהתנהל על תחנת
28 המשטרה.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשטינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 ההמון הזועם פרץ בכוח לתוך תחנת המשטרה תוך שהוא הורס את הדלתות
2 והמעקה שבתוכה. השוטרים הפלסטיניים נסו להגן על החיילים בגופם ותוך
3 כדי כך נפגעו 13 שוטרים וקצין אחד שהועברו לבי"ח רמאללה לקבלת טיפולי
4 רפואי.
- 5 חשוב לציין כי השוטרים הפלסטיניים נסו להעביר אחד החיילים שנפגע ע"י
6 ההמון עוד לפני שהחיילים חולצו מההמון שבלווייה והובאו לתחנת המשטרה,
7 אולם ההמון חסם את דרכם ותקף אותם ומנע מהם לעשות כן".
- 8 מי, אם כן, אחראי למותם של שני חיילי צה"ל, שנרצחו בתחנת המשטרה ברמאללה
9 (לעניין עובדתי זה אין הכחשה בכתב ההגנה)?
- 10 על כך כותב עו"ד אבו טועמה, ב"כ הנתבעים, את הדברים הבאים (סעיף 12 לכתב
11 ההגנה):
- 12 "הנתבעים יטענו כי האחריות בגין האירוע נשוא כתב התביעה חלה על מדינת
13 ישראל, שכן, היא זו שהביאה להתדרדרות המצב הביטחוני והלאומי בשטחי
14 הרשות הפלסטינית, תחילה ע"י הפרת ההסכמים שחתמה עם הרשות
15 הפלסטינית ואחר כך ע"י ההתקפות הקשות שביצעה כלפי הציבור הפלסטיני
16 שגרמו להריגתם של מאות ופצעתם [צ"ל ופציעתם] אלפי אנשים לרבות נשים
17 וילדים והביאה להתקוממות העממית והזעם העצום בקרב ההמון הפלסטיני
18 שהגיע לרמות קשות ביותר שמקשות על כוחות הביטחון הפלסטיניים
19 להשתלט עליו.
- 20 אחריותה של המדינה מתבטאת גם בכך שלא נתנה הוראות מתאימות
21 לתושביה וחייליה ולא הזהירה אותם מפני כניסה לשטחי הרשות הפלסטינית
22 לאור המצב הביטחוני הקשה ששורר שם בעקבות ההתקפות של מדינת
23 ישראל.
- 24 הנתבעים יטענו כי היה על החיילים להימנע מלהיכנס לשטחי הרשות
25 ומשעשו כן הם העמידו את עצמם בפני סיכון חמור ביותר שאפילו כוחות
26 המשטרה הפלסטינית לא יכלו להתמודד עמו.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשטינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 הנתבעים טענו כי מכל מקום היה על מדינת ישראל למנוע מהחיילים מלהיכנס
2 לשטחי הרשות הפלסטינית וזאת ע"י מחסומי הצבא הישראלי המוצבים בכל
3 הכניסות המובילות לשטחי הרשות.
- 4 הנתבעים יטענו כי הם יגישו הודעה צד ג' נגד מדינת ישראל במידה ובית
5 המשפט הנכבד יחליט לדון בתביעה".
- 6 בהתייחסות פרטנית לסעיפי כתב התביעה, חוזר ב"כ הנתבעים ומכחיש את אחריות
7 הרש"פ. הוא טוען כי הרש"פ הינה "יישות בינלאומית עצמאית שמייצגת את העם
8 הפלסטיני באדמתו, ונהנית מחסינות בינלאומית בהתאם לכללי המשפט הבינלאומי
9 הפומבי המנהגי" (סעיף 15 סיפא לכתב ההגנה).
- 10 61. לאורך כתב ההגנה, כאשר מתמודד מנסח כתב ההגנה עם האמור בכתב התביעה, ביחס
11 למעשיהם או מחדליהם של השוטרים המעורבים ברצח של התובעים, עמדת כתב ההגנה
12 היא, כי מדובר ב"עלילה שקרית כלפי השוטרים שאין לה כל בסיס ולא ברור איך
13 התובעים מרשים לעצמם להצהיר דברים שכאלה בכתב התביעה ללא כל בסיס
14 עובדתי" (סעיף 20 לכתב ההגנה).
- 15 62. ובהמשך, כותב ב"כ הנתבעים כי דברי התובעים בכתב תביעתם הינם "עלילת שווא כלפי
16 השוטרים הפלסטינים שניסו בכל כוחם להגן על החיילים הישראלים אף בגופם ונפגעו
17 בגופם תוך כדי כך" (סעיף 25 סיפא לכתב ההגנה); ובנוסח דומה: "הנטענים יטענו כי
18 המדובר בחזרה נוספת של התובעים על טענותיהם, שכפי שכבר נאמר מהוות התקפות
19 והשמצות חסרות רסן שמבוססות על השערות וספקולציות חסרות כל בסיס עובדתי"
20 (סעיף 28 סיפא לכתב ההגנה).
- 21 63. טענה משפטית נוספת, חלופית, הכלולה בהתייחסות פרטנית ללינץ' ולרצח, מעבר
22 להטלת האחריות על מדינת ישראל, כאמור לעיל, היא זו: "המנוח וחברו נשואים [צ"ל:
23 נושאים] באשם הבלעדי והמכריע לאירוע נשוא כתב התביעה, כאשר נכנסו לשטחי
24 הרשות הפלסטינית המצב הביטחוני הקשה שהיה שורר בשטח וחרף הסגר שהיה
25 מוטל על שטחי הרשות" (סעיף 28 מציעתא של ההגנה). טענה חלופית נוספת, בהמשך
26 אל אותו קו טיעון היא כי "בנסיבות המקרה מדובר בהסתכנות מרצון של המנוחים,
27 שפוטרות מאחריות בנזיקין על פי דין" (סעיף 28 סיפא לכתב ההגנה).

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

64. כמו בסיום כתב הגנה "רגיל" בתביעות נזיקין, טוען ב"כ הנתבעים כי סכומי הפיצוי
אותם דורשים התובעים הינם "סתמיים, מופרזים, מוגזמים וחסרים כל בסיס עובדתי
או משפטי" (סעיף 33 סיפא לכתב ההגנה). וכן מובאות הטענות הבאות (סעיף 35 לכתב
ההגנה):
- "א. אין קשר סיבתי בין האירוע נשוא כתב התביעה לבין נזקיהם הנטענים
של התובעים והמוכחשים כשלעצמם.
- ב. יש לנכות מהסכומים המגיעים לתובעים, אם בכלל, את כל התקבולים
ו/או טובות הנאה שקיבל ו/או היה זכאי לקבל ו/או שיקבל ו/או יהיה
זכאי לקבל מכל מקור שהוא בגין האירוע, לרבות המל"ל או המדינה
ומיטיבים אחרים.
- ג. הנזקים הנטענים על ידי התובעים אינם נזקים העלולים לבוא במהלך
הרגיל של הדברים.
- ד. התביעה הינה מוגזמת ביותר ואינה עומדת בשום יחס לנזקים אשר
נגרמו לתובעים, אם בכלל נגרמו".

4.ג. הליכי צד ג'

65. הוגשו הליכי צד ג' על ידי הנתבעים 1 ו-2 כנגד מדינת ישראל, ברוח האמור בכתב ההגנה,
כאשר הטענה המרכזית היא כי האחריות לאמור בכתב התביעה הינה של מדינת ישראל,
מכוח סעיף 8 להצהרת העקרונות בדבר הסדרי הביניים של ממשל עצמי שנחתם
בוושינגטון ביום 13.9.93, וכן סעיפים 12(1) ו-13(1) להסכם האמור, אשר על פי פרשנות
ב"כ הנתבעים 1 ו-2, עו"ד אבו טועמה, חובת הדאגה לביטחון הכללי של ישראלים
מוטלת על ישראל (סעיף 6 הראשון של ההודעה).
66. כמו כן נטען כי הרשלנות, חוסר הזהירות של מדינת ישראל, הביאה למעשים נשוא כתב
התביעה (סעיף 6 השני של ההודעה). בנוסף לכך, נכתב בהודעה לצד ג' (כפי שנאמר גם
בכתב ההגנה) כי מדינת ישראל אחראית להידרדרות המצב הביטחוני והלאומי בשטחי
הרש"פ, ומדינת ישראל לא סייעה בידי הרש"פ בניסיונות להרגיע את השטח ולא נתנה
הוראות מתאימות לתושבי ישראל וחייליה שלא להיכנס לשטחי הרש"פ (סעיף 6(א)-(ג))
להודעה האחרונה.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 67. כמו כן נטען, כי מדינת ישראל העמידה את השוטרים הפלסטינים במצב בלתי אפשרי
2 מול המון זועם, שמבקש לנקום את דם בניו, שזה עתה נקברו, וחשפה את השוטרים
3 הפלסטינים בפני סכנת חיים בניסיונם להגן על החיילים (סעיף 6(ו) להודעה).
- 4 68. טענה נוספת במסגרת להודעת צד ג' של הרש"פ כלפי מדינת ישראל, היא כי מדינת
5 ישראל "שלחה חיילים ו/או סוכנים מטעמה לשטחי הרשות הפלסטינית הבוערים
6 לביצוע פעולות מלחמתיות לרבות פגיעה בתושבי הרשות הפלסטינית, ובכך היא
7 העמידה בסכנת חיים את סוכניה וחייליה" (סעיף 6(ד) להודעה).
- 8 69. כמו כן נטען בהודעת צד ג', כלפי מדינת ישראל, כי המדינה "לא מנעה מחייליה ו/או
9 סוכניה להיכנס לשטחי הרשות הפלסטינית וזאת באמצעות מחסומים של הצבא
10 הישראלי המוצבים בכל הכניסות המובילות לשטח הרשות" (סעיף 6(ה) להודעה).
- 11 70. בסעיף 7 להודעת צד ג', נאמר כי הנתבעים מודעים לכך שישראל תטען לחסינות או
12 להעדר אחריות כלפי תביעתם של התובעים. אולם טיעון זה יכול להיות רלבנטי ביחסים
13 שבין מדינת ישראל לבין התובעים, אבל איננו רלבנטי ליחסים שבין הרש"פ לבין מדינת
14 ישראל בנסיבות המקרה.
- 15 71. למען שלימות התמונה אזכיר, כי בסעיפים 128-130 לסיכומי הנתבעים בתיק זה (החלק
16 הכללי) במסגרת פרק ד שכותרתו "הודעות צד ג' נגד מדינת ישראל", מסופר כי עוד
17 בטרם הועבר התיק אליי ביקשה ב"כ המדינה עו"ד חביליו כי תצהירי המדינה יידחו
18 לשלב מאוחר יותר (סעיף 129), וכן נאמר כי "בהתאם להסכמה הדיונית שהושגה בין
19 הצדדים בראשית הדרך, כאמור, עוד בטרם הועברו התיקים למותב זה, נקבע כי בירור
20 ההודעות לצד ג' יושהה ויקודם לאחר ההחלטה בתביעות הראשיות ובהתאם
21 לתוצאתה" (סעיף 130).
- 22 72. לפיכך, לא אדון בהודעת צד ג' ובאחריות המדינה, לאור ההסכמה האמורה.
- 23 **5.ג הפלוגתאות בין הצדדים**
- 24 73. אומנם לא נוהל קדם משפט מסודר שבו מנוסחות הפלוגתאות שבין הצדדים, אך מכלול
25 החלטות הביניים, תוך התבוננות בכתב התביעה ובכתב ההגנה מביא למסקנה כי
26 הפלוגתאות בתיק זה רבות, הן בצד העובדתי והן בצד המשפטי.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

74. בהיבט העובדתי, יש להכריע, מה בדיוק אירע בכל השלבים של השתלשלות הדברים
שהביאה לתוצאה של הרצח: כיצד הגיעו המנוח וחברו לתחנת המשטרה, ומה חלקם
של השוטרים הפלסטינאים בעניין זה? מה היו האמצעים שנקטו השוטרים
הפלסטינאים כדי לשמור על המנוח וחברו? מי בפועל השתתף ברצח של המנוח וחברו?
האם המשטרה הפלסטינאית נקטה בכל האמצעים הדרושים, בנסיבות העניין, כדי
למנוע את הרצח? מהי האחריות של המשטרה הפלסטינאית ושל הרש"פ לרצח?

75. במישור המשפטי, יש להכריע בשאלת מעמדה של הרש"פ, האם היא ריבון הזכאי
לחסינות, אם לאו? האם יש סמכות לבית משפט בישראל לדון בתביעה? האם יש דרכים
אחרות במישור הבינלאומי להכרעה בסכסוך? האם בית המשפט הישראלי הוא הפורום
הנאות לניהול הדיון, אם לאו? האם יש זכאות לתובעים גם אם יש להם אפשרות חלופית
לקבל פיצוי מן המדינה, על פי חוקי התגמולים שהוזכרו לעיל? האם המנוח נהרג בפעולה
מלחמתית, ומה התוצאות המשפטיות הנובעות מכך? האם יש לערפאת חסינות מיוחדת,
או האם יש הצדקה למחוק אותו מכתב התביעה, כבקשת הנתבעים? האם למנוח ולחברו
יש "רשלנות תורמת" או "אשם תורם" ברציחתם?

76. הנה כי כן, גם אם תביעה זו הייתה עומדת לבדה, הייתה מחייבת שמיעת ראיות רבות
ביחס לצד העובדתי וכתובת סיכומים נרחבים בשאלות המשפטיות שפורטו לעיל; לא
כל שכן, כאשר צורפו לתיק זה 16 תביעות נוספות, כמפורט להלן והיריעה נפרשה באופן
רחב יותר.

6.ג. תיקים נוספים הקשורים ללינץ' ברמאללה

77. לשלימות התמונה אציין, כי הוגשו שתי תביעות נוספות הקשורות ללינץ' ברמאללה:
האחת, של בני משפחה אחרים של המנוח נורז'יץ (ת.א. 3326/01); והשנייה, של בני
משפחת החייל השני שנרצח, יוסף אברהמי ז"ל (ת.א. 9483/07).

78. שתי תביעות אלה נוהלו על ידי עו"ד ד"ר שמואל ילינק, כאשר בשלב הייצוג שלו, את
הרש"פ ייצג משרד עו"ד יוסף ארנון.

79. בין ב"כ הצדדים, עו"ד ילינק ועו"ד ארנון, היו הליכי גישור בפני המגשר עו"ד יורי
גיארון. בסיומם של הליכי הגישור הגיעו הצדדים להסדר שאינו ידוע לי, אך תוצאתו
היא הסכמה לפיה התביעה נדחת, ללא צו להוצאות, תוך השבת האגרות.

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 .80 להסכמות האמורות, נתתי תוקף של פסק דין, הן בת.א. 3326/01 הנ"ל והן בת.א.
2 9483/07, ביום ה בשבט תשע"ה (25.1.15).
- 3 .81 מאליו מובן, כי שני תיקים אלה (ת.א. 3326/01 ו-9483/07 הנ"ל) אינם חלק מ-17
4 התיקים נשוא החלטה זו, ועניינם הובא רק לצורך מתן תמונה מלאה על ההשלכות
5 המשפטיות של הלינץ' ברמאללה.
- 6 **ד. ת"א 3062/01 (הפיגוע באוטובוס הילדים בכפר דרום) (תיק 2)**
- 7 **1.ד כללי**
- 8 .82 גם תיק זה זכה לחשיפה תקשורתית, וכונה "הפיגוע באוטובוס בכפר דרום", ואשר
9 מתייחס לפיגוע של אוטובוס, שהסיע ילדים והורים לבית הספר, ביום 20.11.00, בשעה
10 07:30 בבוקר, מן הישוב כפר דרום שברצועת עזה, לכיוון צומת גוש קטיף [למותר לציין,
11 כי אירוע זה היה שנים לא מעטות לפני ההתנתקות]. מספר דקות לאחר שעזב את
12 היישוב כפר דרום, נפגע האוטובוס ממטען חבלה, שהוטמן בצדי הכביש והופעל בהפעלה
13 חשמלית מטווח רחוק. כתוצאה מכך, נפגעו נוסעים שהיו על האוטובוס: שניים מהם
14 נהרגו ונוסעים אחרים נפצעו, רובם קשה מאוד (הפתיח הנ"ל הינו תמצית סעיף 1 לכתב
15 התביעה).
- 16 **2.ד כתב התביעה**
- 17 .83 כתב התביעה בתיק זה הוגש על ידי עו"ד ניצנה דרשן-לייטנר ביום 11.2.01.
- 18 .84 בתיק 16 תובעים: התובעים 1-3 הינם שלושה קטינים, תהילה כהן, ישראל כהן ואורית
19 כהן, שהם אחים, שבעת הפיגוע היו בגילאי 8.5, 7 ו-12 בהתאמה, והם ילדיהם של
20 תובעים 4-5, אופיר כהן ונגה כהן. התובעת 6, רחל חדד, קטינה בת 8.5. התובעת 7, נורית
21 דייפני, היא אימה של תובע 8, מתניה דייפני, שהיה קטין בן 12.5 בעת האירוע. התובעת
22 9, ליאורה אלפר, אף היא נסעה באוטובוס. אחד מנוסעי האוטובוס שנהרג בעת הפיגוע
23 היה גבריאל ביטון ז"ל, ויורשיו על פי דין הם התובעים 10-16 כדלקמן: תובעת 10,
24 אביגיל ביטון – אלמנתו; התובע 11, אלישיב ביטון, קטין יליד 1989; התובעת 12, תמר
25 ביטון, היא קטינה ילידת 1990; התובע 13, נעם ביטון, קטין יליד 1991; התובע 14, קטין

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 יליד 1994; התובע 15, שילה ביטון קטיין 1998; התובעת 16, עדי ביטון ילידת 2000 (כל
2 הקטינים הינם כיום בגירים).
- 3 .85. הנתבעים בתיק הם אלה: נתבע 1, מוחמד דחלאן, אשר כאמור בכתב התביעה בסעיף 7,
4 שימש בזמנים הרלבנטיים לכתב תביעה זה ראש המודיעין המסכל של הנתבעת מס' 4,
5 הרשות הפלסטינית. נתבע 2 הוא ראשיד אבו שאבאכ, שהיה סגנו של מוחמד דחלאן
6 והיה תחת פיקודו (סעיף 8 לכתב התביעה). נתבע 3 הוא יאסר ערפאת, אשר מוגדר בסעיף
7 9 לכתב התביעה במילים אלה: "שימש בכל הזמנים הרלבנטיים לתביעה זו ראשה של
8 הנתבעת מס' 4, הרשות הפלסטינית, והמפקד העליון של כוחות ו/או רשויות הביטחון
9 שלה". נתבעת מס' 4, הרשות הפלסטינית, המכונה גם המועצה הפלסטינית, מתוארת
10 בסעיף 10 לכתב התביעה, באופן הבא: "הינה גוף שכוון והופקד על ניהול תחומים
11 מתחומים שונים בחיי התושבים באזורי יש"ע מכוח הסכמים בין מדינת ישראל לבין
12 אש"ף".
- 13 .86. בשלב מאוחר יותר, ביקשה עו"ד ניצן דרשן-לייטנר, ב"כ התובעים, לתקן את כתב
14 התביעה באופן הבא: הוספת נתבע 5, מוחמד עיד עבד אלקאדר עיסא, הידוע גם בכינויו
15 גימאל אבו אל עאסל, כאשר הטעם לכך (סעיפים 2-1 לבקשה לתיקון כתב התביעה) הוא
16 כי נודע לתובעים, מגורמים בכירים, שהנתבע 5 האמור הודה במעשה הפיגוע נשוא כתב
17 התביעה.
- 18 .87. כמו כן, באותה בקשה, עותרת ב"כ התובעים עו"ד ניצן דרשן-לייטנר, למחוק את
19 התובעים 10 עד 16 (בני משפחת ביטון) מן התביעה, שכן אלה אינם מעוניינים להמשיך
20 בתביעתם זו. לדברי עו"ד דרשן-לייטנר בסעיף 5 לבקשה, הם "ראו את התנהגות
21 הנתבעים בתיקים אחרים בהם מושכים הנתבעים את ההליכים עד בלי קץ, לעיתים
22 קרובות מבלי שיהיה לדבר תכלית או תועלת ואין ביכולתם, ובוודאי שלא ברצונם,
23 לעבור מסכת ייסורים דומה ומתמשכת כפי שעוברים תובעים אחרים בתיקים
24 אחרים". אומנם בקשה זו נתמכה בתצהיר של עו"ד דרשן-לייטנר אך לא התקיים דיון
25 בעניין, וממילא לא ניתן לקבוע ממצא עובדתי לעניין תחושות התובעים 10 עד 16,
26 שנחקרו מכתב התביעה ואינם כלולים בכתב התביעה המתוקן, שהוא הרלבנטי לצורך
27 ההכרעה בשנת 2019.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 במסגרת התביעה נטענו עובדות מסוימות, הן אקטיביות והן פאסיביות, המתייחסות
2 לנתבעים לעניין האחריות. כך נכתב בסעיפים 11-13 לכתב התביעה המתוקן:
- 3 "11. מאז כינונה בשנת 1994, גייסה הנתבעת מס' 4 לשורות מנגנוני הביטחון
4 והמשטרה שלה אנשים בעלי ניסיון עשיר בביצוע פיגועי טרור ופעולות
5 איבה נגד מטרות ישראליות. גיוסם והעסקתם של אנשים בעלי רקע חבלני
6 ואלים כשוטרים ואנשי ביטחון נעשה ע"י הנתבעת מס' 4 באישורו
7 ובהנחייתו של הנתבע מס' 3, כמדיניות שיטתית וקבועה.
- 8 "12. במועד בלתי ידוע בחודש ספטמבר 2000 או לפני כן, הינחו כוחות הביטחון
9 של הנתבעת מס' 4 לבצע פעולות אלימות נגד חיילים ואזרחים ישראלים.
10 מאותו מועד ועד להגשת תביעה זו, ביצעו אנשי ביטחון של הנתבעת מס'
11 4 עשרות אלפי פעולות אלימות נגד חיילים ואזרחים ישראלים, לרבות
12 ירי. השלכת בקבוקי תבערה ואבנים, הטמנת מטעני נפץ, דקירות,
13 תקיפות ומעצרים בלתי חוקיים.
- 14 "13. הנתבעים כולם ו/או מי מהם לא נקטו באמצעים כלשהם כדי למנוע את
15 האלימות נגד ישראלים; אנשי ביטחון של הנתבעת מס' 4 לא נעצרו ולא
16 נענשו בגין השימוש באלימות, ולא הוחרם נשקם. נהפוך הוא, הנתבעת
17 מס' 4, מנהיגיה, והנתבע מס' 3 בראשם, יחד עם דובריה ואמצעי
18 התקשורת הרשמיים שלה, עודדו באורח מפורש ועקבי את המשך ביצוע
19 האלימות, ואף קראו פעם אחר פעם להחרפתה ולהרחבה".
- 20 "89. לאחר דברים כלליים אלה, נטען בכתב התביעה המתוקן על פעולות אקטיביות של
21 מנגנוני הביטחון של נתבעת 4 (הרש"פ) בגזרה הספציפית של כפר דרום שבו אירע הפיגוע
22 נשוא התביעה בתיק זה, כאשר גם בעניין זה טענת ב"כ התובעים היא כי הרש"פ פעלה
23 באופן אקטיבי, מצד אחד, ולא עצרה ולא מנעה המשך ביצוע פעולות איבה, מצד שני,
24 הכל כאמור בסעיפים 14-17 לכתב התביעה המתוקן:
- 25 "14. כך במשך חמישים יום עד לפני הפיגוע נשוא כתב התביעה, מנגנוני
26 הביטחון של הנתבעת מס' 4 החלו לבצע ירי בלתי פוסק לעבר בתי
27 התושבים בכפר-דרום, וירי ללא הפוגה לעבר כלי רכב אשר נסעו בכביש

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נור'ז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 היוצא מהישוב. הישוב כפר דרום הפך ליעד מבוקש מבחינת פעולות
2 האיבה אשר ננקטו על ידי הנתבעים ו/או מי מהם ו/או באחריותם אם
3 במעשה אם במחדל.
- 4 15. יומיים לפני הפיגוע נשוא כתב התביעה, הגיע חייל מכוחות הביטחון
5 המסכל בראשותו של הנתבע מס' 1, באהא סעיד, לישוב כפר-דרום, ורצח
6 ביריות חייל צה"ל ששהה במקום, ברוך פלום ז"ל. החייל הפלסטיני נורה
7 ונהרג על ידי כוחות צה"ל. כעבור זמן קצר, פעל הנתבע מס' 1 לכבודו של
8 החייל הפלסטיני, והעלה אותו בדרגה כאות מופת למעשיו.
- 9 16. יצוין, כי במקביל לפעולות האלימות שבוצעו ע"י אנשי הביטחון של
10 הנתבעת מס' 4, החלו אנשים פרטיים וארגונים הנמצאים בשטחה של
11 הנתבעת מס' 4, שאינם מהווים חלק רשמי הימנה, לבצע פעולות אלימות
12 הדומות בחומרתן ובהיקפן לפעולות הנ"ל של זרועות הנתבעת מס' 4.
- 13 17. הנתבעת מס' 4 לא פעלה כדי לעצור או להעניש את מבצעי פעולות האיבה
14 ה'לא-רשמיות' הנ"ל, אלא להיפך, גם כאן עודדו הנתבעת מס' 4 ומנהיגיה
15 את המשך האלימות והחרפתה, באמצעות הסתה קיצונית ובלתי פוסקת
16 נגד מדינת ישראל, חייליה ואזרחיה".
- 17 90. בהמשך לדברי רקע אלה, כלליים וספציפיים ביחס לגזרת כפר דרום, כך מתאר כתב
18 התביעה המתוקן את הפיגוע הספציפי שבו נהרגו ונפצעו התובעים בתיק זה (סעיפים 18
19 עד 19 השני):
- 20 18". הפיגוע נשוא התביעה תוכנן ובוצע ע"י עובדיהם ושלוחיהם של הנתבעים
21 4-1, בתוכם הנתבע מס' 5. הפיגוע בוצע על פי עצתם, מצוותם, אישורם
22 והוראתם המפורשת ו/או המשתמעת של הנתבעים, ו/או בסיועם ו/או
23 בהשתתפותם של הנתבעים. הנתבעים מס' 1, 2 ו-5, או מי מהם, הדריכו
24 את מבצעי הפיגוע והורו להם אודות דרכי הפעולה.
- 25 19. מבלי לפגוע באמור לעיל יטענו התובעים, כי הפיגוע תוכנן ובוצע בשטח
26 המצוי בשליטתה ובחזקתה של הנתבעת מס' 4, הרשות הפלסטינית.
27 הכביש עליו נסע האוטובוס הינו ציר דרכים אשר עובר עד לגבול של 100

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נור'ז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 מ' מכל צד בשטח המצוי בשליטתה ובחזקתה של הנתבעת מס' 4. חוליית
2 המפגעים אשר הגיחה משטח המצוי בשליטתה של הנתבעת מס' 4,
3 הסתתרה בשטח זה עד להפעלת מטען החבלה כשהאוטובוס עבר בכביש,
4 ולאחר הפיגוע נמלטה חזרה לשטחים אלו. אשר על כן על הנתבעת מס' 4
5 להוכיח, כי עשתה כל שביכולתה כדי למנוע את הפיגוע הנ"ל.
- 6 18. הפיגוע ארע באמצעות מטען חבלה אשר הוטמן בצידי הכביש והופעל
7 הפעלה חשמלית מטווח רחוק. מבצעי הפיגוע ביקשו לפגוע במכוון
8 ובמתכוון בילדים, ועל כן המתינו לנסיעתו של אוטובוס ילדים. מבצעי
9 הפיגוע הבחינו באוטובוס ילדים 'צהוב' אשר באופן קבוע מסיע ילדים
10 כמידי בוקר, ואשר יוצא כל בוקר בשעה קבועה, וכשעבר מולם, הפעילו
11 את המטען בכדי לפגוע בו. לאחר ביצוע הפיגוע ברחו מבצעי הפיגוע אל
12 תוככי שטחי הרשות הפלסטינית.
- 13 19. בתגובה לפיגוע הפציצו כוחות צה"ל את מפקדתו של הנתבע מס' 2, מוחמד
14 דחלאן, ובקרוב מנהיגים ישראלים נשמעו הקולות לשים קץ לחייו של זה
15 בשל מעורבותו בפיגוע".
- 16 91. אשר לעילות המשפטיות, מוסבר בכתב התביעה כי העילות הן אלה: תקיפה; הפרת
17 חובה חקיקה; רשלנות (סעיפים 20-35 לכתב התביעה המתוקן).
- 18 92. בהמשך כתב התביעה יש התייחסות ממוקדת לכל אחד מן הנזקים הספציפיים שנגרמו
19 לתובעים, כולל כריתת רגליים; קביעת 100% נכות על ידי המל"ל; פגיעות נפשיות;
20 הוצאות בשל הצורך לעבור לגור סמוך לבית החולים; הצורך של ההורים לטפל בילדים
21 ומעבר למגורים ליד בית החולים; הצלקות הנפשיות שנגרמו לתובעים; העדר יכולת
22 ההורים לעבוד; הצורך בעזרה צמודה של צד ג' לסייע בעבודות הבית ובטיפול בילדים;
23 הפסקת עבודה; כאב וסבל ועוגמת נפש (סעיפים 36-43 לכתב התביעה המתוקן).
- 24 93. סך כל הנזקים, כולל הטענה בדבר פיצויים עונשיים, מפורטים בסעיפים 44-45 לכתב
25 התביעה המתוקן, כדלקמן:
- 26 44. נזקי התובעים הנ"ל, שנגרמו כתוצאה ממעשיהם ומחדליהם הנ"ל של
27 הנתבעים, כוללים בין היתר נכות צמיתה, כאב וסבל, עגמת נפש, אובדן

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 השתכרות, אובדן תמיכה כספית וקיצור תוחלת חיים. בגין כל אלה מגיעים
2 לתובעים פיצויים המוערכים כיום בכ-100,000,000 ₪.
- 3 45. מאחר והתנהגות הנתבעים הייתה זדונית ומכוונת, מתבקש כב' בית
4 המשפט לפסוק לתובעים פיצויים עונשיים ו/או הרתעתיים בשווי פי
5 שלושה מסכום הפיצויים הישירים שנגרמו לתובעים. פיצוי עונשי יהווה
6 ביטוי לקדושת ערך החיים ולסלידת בית המשפט ממעשי הנתבעים. פיגוע
7 מכוון נגד אוטובוס ילדים הינו מעשה זוועה, במלוא מובנה המחריד של
8 המילה, מעשה נפשע, שאין מקרה הולם יותר להטלת פיצויים עונשיים
9 כבמקרה זה".
- 10 94. להלן סיכום הנתונים התמציתיים של תביעה זו:
- 11 א. מקום הפיגוע: כפר דרום בתוך אזור רצועת עזה.
- 12 ב. הנפגעים: שני אזרחים ישראלים הרוגים ופצועים, כאשר התביעה היא של
13 שלושה ילדים פצועים והוריהם; וכן שני קטינים נוספים ואימותיהם.
- 14 ג. הפוגעים: אנשי המודיעין המסכל של הרש"פ ברצועת עזה.
- 15 ד. מספר התובעים (לאחר תיקון התביעה): 9.
- 16 ה. סכום התביעה: 100 מיליון ₪ (בתביעה המקורית).
- 17 **3.ד כתב ההגנה**
- 18 95. בתיק זה הוגש כתב הגנה מקורי בשנת 2001 על ידי עו"ד ג'מאל אבו טועמה, ובשנת 2004
19 הוגש כתב הגנה מתוקן מטעם עו"ד יוסף ארנון (המייצג כיום את הרש"פ, אש"ף
20 וערפאת, וחלק מן המבצעים ב-17 התיקים המאוחדים במסגרת זו).
- 21 96. בתחילת כתב ההגנה, טוען ב"כ הנתבעים כי יש לדחות או למחוק את התביעה על הסף
22 מן הנימוקים הבאים:
- 23 א. הרש"פ הוקמה מכוח הסכם הביניים בין ישראל ואש"ף, וכלשון סעיף 4 לכתב ההגנה
24 המתוקן, "היא מהווה ריבון בתחומה שחלות עליה החובות והזכויות על פי
25 ההסכמים והמשפט הבינלאומי". אשר לנתבע 3, יאסר ערפאת, נטען כי הוא וכן

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלסטינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 הנתבעים 1 ו-2 (מוחמד דחלאן ורשיד אבו שאבאכ) היו במועד האירוע בעלי תפקידי
2 רשמיים ברש"פ, ולכן, "מתוקף מעמדם זה מוקנה לפעולות הנתבעים חסינות מפני
3 שיפוט של מדינה זרה" (סעיף 5 לכתב ההגנה המתוקן).
- 4 ב. בתי המשפט בישראל אינם הפורום הנאות לדון בתביעה, וכי בלשון ב"כ הנתבעים,
5 "מקום הנתבעים הוא בגדה המערבית וברצועת עזה, העדים הנחוצים לבירור
6 התביעה הינם תושבי הרשות, והמעשים המיוחסים לנתבעים (המוכחשים
7 כשלעצמם) נעשו, על פי כתב התביעה המתוקן, כולם בתוך שטחי הרשות" (סעיף
8 6 לכתב ההגנה המתוקן).
- 9 ג. "כמו כן, בהתאם לכללי ברירת הדין, הדין החל על העניין נשוא התביעה הוא הדין
10 החל בשטח הרשות הפלסטינית. הנתבעים שומרים לעצמם את הזכות לתקן את
11 כתב ההגנה, ככל שיידרש, לאחר מתן החלטה מחייבת בעניין ברירת הדין" (סעיף
12 7 לכתב ההגנה המתוקן).
- 13 ד. טענה מקדמית נוספת היא זו: "בהתאם להסכמי אוסלו האחריות לביטחונם של
14 ישראלים נותרה בידיה של מדינת ישראל, ולא הועברה לידי הרשות הפלסטינית"
15 (סעיף 8 לכתב ההגנה המתוקן).
- 16 ה. ב"כ הנתבעים מציין כי טענות סף אלה תלויות ועומדות בבית המשפט העליון (רע"א
17 4060/03; על רע"א זו ראה להלן בפרק כא המתאר את ההליכים בתיק זה). לכן,
18 מבקש ב"כ הנתבעים כי יעוכבו ההליכים בתיק זה – כפי שעוכבו בכל התיקים
19 האחרים בהם הנתבעת היא הרש"פ או גופים דומים – וזאת עד לקבלת הכרעה
20 מחייבת של בית המשפט העליון בשאלות המקדמיות והעקרוניות שפורטו לעיל
21 (סעיף 9 לכתב ההגנה המתוקן).
- 22 ו. טענה מקדמית נוספת נוגעת להעדר עילה של התובעים גם על פי הדין הישראלי,
23 בנימוק הבא: "משום שזכותם לפיצויים מתמצית בחוק התגמולים לנפגעי פעולות
24 איבה, התשל"א-1970, ו/או חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים
25 ושיקום), התש"י-1950" (סעיף 10 לכתב ההגנה המתוקן). ובהמשך לכך נטען, כי
26 "כל עוד התובעים לא מיצו זכותם על פי חוקים אלו, הם לא יכולים להיפרע מכוח
27 חוק אחר" (סעיף 11 לכתב ההגנה המתוקן).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 ז. טענה נוספת היא זו (סעיף 12 לכתב ההגנה המתוקן): "התנהגותה האגרסיבית של
2 מדינת ישראל, שפעלה בין היתר, למוטט את תשתיות הנתבעים, מנעה כל
3 אפשרות, אם הייתה קיימת כזו מלכתחילה, מצד הנתבעים, לפעול כנגד
4 הפיגועים".
- 5 97. בחלק הפרטני של כתב ההגנה המתוקן, מוכחשות העובדות שבכתב התביעה המתוקן,
6 למעט עובדת עצם כינונה של הנתבעת 4 (הרש"פ) בשנת 1994 (סעיף 17 לכתב ההגנה
7 המתוקן).
- 8 98. אשר לנטען בסעיפים 12-14 לכתב התביעה המתוקן (סעיפים שצוטטו לעיל בתת פרק
9 ד.2) תגובת הנתבעים הינה הכחשה, בתוספת הטענות הבאות (סעיף 18 לכתב ההגנה
10 המתוקן):
- 11 "מבלי לפגוע בכלליות האמור יטענו הנתבעים כי הם או מי מהם או מי
12 באחריותם או מטעמם לא הנחו ולא עודדו בכל אופן שהוא פעולות טרור או
13 פעולות אלימות או פעולות איבה מכל סוג שהוא ואשר נעשו, עניין המוכחש
14 כשלעצמו, על ידי כל גוף או אדם שהוא, וכלפי כל גוף או אדם שהוא, ולא תמכו
15 בהן בכל אופן שהוא, וכן לא ביצעו פעולות כאמור, והכל בין במעשה ובין
16 במחדל, בין בכלל ובין בפרט, בין במישרין ובין בעקיפין, לרבות ביחס למועדים
17 ולזמנים ולתקופות המופיעים בסעיפים 12, 13, 14 לכתב התביעה המתוקן".
- 18 99. הטענה שבסעיף 15 לכתב התביעה המתוקן בדבר רציחת חייל צה"ל על ידי חייל מכוחות
19 הביטחון המסכל בראשותו של הנתבע 1, יומיים לפני הפיגוע, מוכחשת על ידי הנתבעת
20 מחוסר ידיעה (סעיף 19 לכתב ההגנה המתוקן).
- 21 100. הטענות שבסעיפים 16-17 לכתב התביעה המתוקן בדבר הסתה, הוכחו כאשר
22 הנתבעים טוענים כי הם לא פעלו לעודד ולהסית לאלימות (סעיף 20 לכתב ההגנה
23 המתוקן).
- 24 101. אשר לסעיף 18 הראשון לכתב התביעה המתוקן, שבו נכתב כי הפיגוע נשוא התביעה
25 תוכנן ובוצע על ידי עובדיהם ושלוחיהם של הנתבעים 1 עד 4, ובתוכם נתבע 5, מכחישים
26 הנתבעים את הדברים בסעיף 21 לכתב הגנתם המתוקן, ובנוסף לכך טוענים את הטענות
27 הבאות (סעיף 21 לכתב ההגנה המתוקן):

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 "הנתבעים יטענו כי האירוע הנטען לא בוצע על ידי עובדיהם או שלוחיהם של
2 הנתבעים, כולם או חלקם, וכי אינם מכירים ואינם יודעים כל פרט שהוא ביחס
3 לעושי, לרבות זהותם, מעשיהם, פעולותיהם וכל פרט, עובדה או עניין אחר
4 לגביהם וכי הם אינם ומעולם לא היו מצויים ביחסי עבודה או יחסי שליחות
5 עימם. הנתבעים לא ייעצו, ציוו, אישרו, הורו, סייעו או השתתפו באירוע
6 הנטען. הנתבעים 1 או 2 לא הדריכו את עושי האירוע הנטען ולא הורו להם דבר
7 וזאת בכל אופן שהוא.
- 8 מובהר ומודגש כי כל האמור בסעיף 18 הראשון לכתב התביעה המתוקן באשר
9 למעשים או המחדלים המיוחסים לנתבע 5 או לאנשים או גופים המאוזכרים
10 באופן כללי וללא פירוט בסעיף האמור – מוכחש מחוסר ידיעה".
- 11 102. גם סעיף 19 הראשון לכתב התביעה המתוקן מוכחש על ידי הנתבעים, אשר מוסיפים
12 את הדברים הבאים (סעיף 22 לכתב ההגנה המתוקן):
- 13 "הנתבעים יוסיפו ויטענו כי הנטל להוכיח את טענות התובעים בסעיף האמור,
14 כמו גם בכתב התביעה המתוקן בכללותו, מוטל על שכמי התובעים בלבד, ועל
15 בית המשפט הנכבד לדחות את ניסיונם של התובעים להפוך את נטל ההוכחה
16 ולהטילו, שלא כדין, על כתפי הנתבעים".
- 17 103. סעיף 18 השני של כתב התביעה המתוקן הוכחש אף הוא על ידי הנתבעים, ולאחר
18 ההכחשה נכתב כדלקמן (סעיף 23 לכתב ההגנה המתוקן):
- 19 "בנוסף יטענו הנתבעים כי האחריות לביטחון נוסעי האוטובוס ושלומם מוטלת
20 על מדינת ישראל וכוחות הביטחון שלה וכי התרשלותם של אלה בבצוע
21 תפקידם היא הסיבה לקרות האירוע הנטען ולנזקי התובעים, המוכחשים
22 כשלעצמם".
- 23 104. המשך הנטען בכתב התביעה המתוקן (סעיפים 19 השני, 20-22 וכן סעיפים 23-25),
24 הוכחשו בכתב ההגנה המתוקן, כאשר בנוסף לכך העלה ב"כ הנתבעים טענות נוספות
25 (סעיף 28 לכתב ההגנה המתוקן):
- 26 "מבלי לפגוע בכלליות האמור יטענו הנתבעים, כולם יחדיו וכל אחד לחוד, כי
27 הם לא עודדו ולא הינחו בכל אופן שהוא פעולות אלימות כנגד ישראלים, הן

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 בכלל ובפרט לעניין האירוע הנטען. הנתבעים יוסיפו ויטענו כי אין ומעולם לא
2 היו יחסי שליחות או יחסי עבודה או שיתוף פעולה בינם לבין הגורמים
3 השלישיים המכונים 'מבצעים' בסעיף זה וכי לא סייעו, הורו, ייעצו, ציוו,
4 אישרו, התירו, ביצעו או קבעו מדיניות ביחס למעשי התקיפה של ה'מבצעים',
5 אם אירעו, והכל בניגוד לנטען בסעיפים 25-23 לכתב התביעה המתוקן".
- 6 גם הסעיפים שלאחריהם בכתב התביעה המתוקן מוכחשים, והנתבעים חוזרים על
7 הנימוקים והטעמים שפורטו בכתב הגנתם, כאשר הוסיפו את הטענות הבאות (סעיף 30
8 לכתב ההגנה המתוקן):
- 9 "הנתבעים יוסיפו ויטענו כי הם אינם נושאים בכל אחריות שהיא למעשיהם
10 הנתענים של מבצעי האירוע הנטען, יהיו אשר יהיו. בנוסף, מוכחשת מכל וכל
11 טענת התובעים בדבר קיומה של 'חזקת אחריות', כביכול, של הנתבעים למעשי
12 גורמים שלישיים – המוכחשים כשלעצמם מחוסר ידיעה. עוד יטענו הנתבעים
13 כי בנסיבות המקרה מדובר בהסתכנות מרצון של התובעים, וכי יש להטיל
14 עליהם אשם תורם לנזקיהם, המוכחשים כשלעצמם".
- 15 אשר לפרטי הנזקים, שיעוריהם ופרטיהם – יש הכחשה בכתב ההגנה המתוקן, סעיף
16 סעיף (סעיפים 31-38 לכתב ההגנה המתוקן).
- 17 יש הכחשה פרטנית לזכות התובעים לפיצויים עונשיים, בכלל, ובוודאי לא בסכומים
18 הנתענים על ידם (סעיף 40 לכתב ההגנה המתוקן).
- 19 כמו כן, בדומה לכתב הגנה "שגרת" בתיקי נזיקין, טוענים הנתבעים כי הסכומים אותם
20 דורשים התובעים הינם "סתמיים, בלתי מפורטים, מופרזים, מוגזמים, וחסרים כל
21 בסיס עובדתי או משפטי" (סעיף 39 לכתב ההגנה המתוקן), ובנוסף לכך, הנזקים הללו
22 אינם נזקים העלולים לבוא במהלך הרגיל של הדברים (סעיף 41(א) לכתב ההגנה
23 המתוקן); אין קשר סיבתי בין הנזקים הנתענים לבין האירוע הנטען או הקשר רחוק
24 מידי או נותק, ואין קשר בין הנזקים למעשה או מחדל של הנתבעים (סעיפים 41(ב) ו-41(ג)
25 לכתב ההגנה המתוקן).
- 26 כמו כן, נטען בכתב ההגנה המתוקן, שהתובעים לא עשו כל אשר על פי הדין יש, או שהיה
27 לעשות, במסגרת החובה להקטין את הנזקים (סעיף 41(ד) לכתב ההגנה המתוקן).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

110. טענה נוספת היא, כי יש לנכות מכל סכום שייפסק, אם בכלל, את הסכומים שזכאים
התובעים לקבל מכל מקור שהוא, לרבות המל"ל או המדינה (סעיף 41(ה) לכתב ההגנה
המתוקן). כמו כן, מועלות טענות לעניין הצורך בחוות דעת רפואית, העדר זכאות
לפיצויים כאשר ההוצאות מכוסות על ידי חוק ביטוח בריאות ממלכתי,
התשנ"ד-1994 (סעיף 41(ז) לכתב ההגנה המתוקן). כן נכללת דרישה לכך שהתובעים
יגלו, האם הגישו תביעה למל"ל או לגוף אחר, ומה תוצאות הגשת הבקשה (סעיף 41(ח)
לכתב ההגנה המתוקן).

111. בנוסף לכך, אשר לסמכות בית המשפט, הנתבעים טוענים כי שאלת הסמכות טרם
הוכרעה באופן מחייב ולכן מוכחשת שאלת הסמכות (סעיף 42 לכתב ההגנה המתוקן).

10 4.ד הליכי צד ג'

112. לא מצאתי בתיק זה את המסמך של הודעה לצד ג' כלפי המדינה, אך הוגש לי כתב הגנה
מטעם המדינה, וממנו עולה כי הטענות בהודעה לצד ג', זהות או דומות מאד לאלה
שמופיעות בתיק הראשון כאמור בתת-פרק ג.4 לעיל.

113. כפי שכבר נאמר בסיומו של תת-פרק ג.4 הנ"ל, יש הסכמה של הצדדים כי נושא ההליכים
הקשורים להודעות לצד השלישי יושהו והטיפול בעניין ייעשה רק לאחר ההחלטה
בשאלת האחריות והחבות (כאמור בסעיף 130 לסיכומי הנתבעת); ועל כן, לא אדון
בהודעת צד ג' ובאחריות המדינה, לאור ההסכמה האמורה, במסגרת מסמך זה.

18 5.ד הפלוגתאות בין הצדדים

114. גם כאן, בדומה לאמור לעיל (תת-פרק ג.5), הפלוגתאות בין הצדדים הן במישור
העובדתי בדבר ביצוע הפיגוע, וכמו כן במישור המשפטי – שאלת אחריות אנשי הרש"פ
לביצוע הפיגוע, והכל, בנוסף לטענות המקדמיות של הרש"פ שכבר פורטו לעיל.

22 ה. ת"א 3196/01 ("הרצח בטול כרם") (תיק 3)

23 ה.1 כתב התביעה

115. בתיק זה – התובעים הם היורשים וקרובי המשפחה של מוטי דיין ז"ל ואתגר זייתונה
ז"ל: תובע 1, אליהו דיין, ותובעת 2, פרחיה דיין, הינם אביו ואמו של המנוח מרדכי

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 (מוטי) דיין ז"ל, והם גם היורשים העתידיים של בנם המנוח. תובע מס' 3, בנימין
2 זייתונה, ותובעת 4, מזל זייתונה, הינם אביו ואמו של המנוח אתגר זייתוני ז"ל, והוריו
3 הם גם יורשיו על פי דין.
- 4 .116. הנתבעים בתיק הנם אלה:
- 5 א. נתבע 1, אש"ף (הארגון לשחרור פלסטין), אשר מתואר בסעיף 3 לכתב התביעה
6 במילים אלה: "ארגון טרור אשר הוקם בשנת 1964. פלגו המרכזי של אש"ף
7 מכונה 'פת"ח'".
- 8 ב. נתבע 2, יאסר ערפאת, אשר כלשון סעיף 4 לכתב התביעה, "עמד בזמנים
9 הרלוונטיים לכתב התביעה בראש פלג הפת"ח של אש"ף וכן שימש כיו"ר
10 אש"ף וראש הנתבע מס' 3, הרשות הפלסטינית".
- 11 ג. הנתבעת השלישית שהיא הרשות הפלסטינית, מתוארת בסעיף 5 לכתב התביעה
12 במילים אלה: "בזמנים הרלוונטיים לכתב התביעה הייתה אחראית מכוח
13 מנשרים של מפקדי צה"ל, על שלום הציבור וביטחוננו בשטחים נרחבים באזור
14 יהודה ושומרון".
- 15 ד. הנתבע מס' 4, מסלמה ת'אבת, היה בזמנים הרלוונטיים לכתב התביעה חבר
16 בפלג הפת"ח של אש"ף (סעיף 6 לכתב התביעה).
- 17 ה. הנתבע מס' 5, פיראס ג'אבר, היה בזמנים הרלוונטיים לכתב התביעה חבר בפלג
18 הפת"ח של אש"ף (סעיף 7 לכתב התביעה).
- 19 ו. הנתבע מס' 6, ראיד כראמה, היה בזמנים הרלוונטיים לכתב התביעה חבר בפלג
20 הפת"ח של אש"ף (סעיף 8 לכתב התביעה).
- 21 ז. הנתבע מס' 7, זיאד דעאס, היה בזמנים הרלוונטיים לכתב התביעה חבר בפלג
22 הפת"ח של אש"ף (סעיף 9 לכתב התביעה).
- 23 .117. בכתב התביעה, תחת הכותרת "הרקע העובדתי", מועלות טענות הקושרות את
24 הנתבעים כולם החל מאש"ף, ערפאת, והרש"פ, אל יתר הנתבעים (4 עד 7), אשר ביצעו
25 את הפיגוע שבו נרצחו המנוחים, כאשר תיאור הרצח יובא, בהמשך.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

118. וכך מוסבר בכתב התביעה הקשר בין הנתבעים, כאשר, בתחילה, מובאות טענות כלליות
על המטרות והיעדים של הנתבעים, ככל שמדובר בביצוע פעולות טרור כלפי יהודים
וישראלים.
119. וכך מנוסחים הדברים בסעיפים 10 עד 13 לכתב התביעה:
- 10" הנתבע מס' 1, אש"ף, אשר נוסד בשנת 1964, מורכב מפלגים שונים,
כאשר פלגו המרכזי המכונה 'הפת"ח'. במטרתו המוצהרת של הנתבע
מס' 1, על פלגיו השונים לרבות פלג הפת"ח היא חיסולה של מדינת
ישראל. כאמצעי להשגת יעד זה, בחרו הנתבע מס' 1 ופלג הפת"ח שלו
במה שמכונה על-ידיהם 'המאבק המזויין', קרי: שימוש באלימות
וביצוע פעולות טרור נגד חפים מפשע.
11. ואכן, בהנהגתו של הנתבע מס' 2, יאסר ערפאת, אשר מכהן כיו"ר הנתבע
מס' 1 וראש פלג הפת"ח שלו מעל 30 שנה, ביצע הנתבע מס' 1 באמצעות
פלג הפת"ח שלו – כדפוס פעולה שיטתי המושתת על מדיניות מפורשת
וקבועה – עשרות אלפי פעולות טרור, אשר גרמו למותם של מאות
אנשים, ולפציעתם של אלפים נוספים.
12. פעולות הטרור שתוכננו ע"י הנתבע מס' 1, זכו לשיתוף פעולה פעיל מצד
הנתבע מס' 2 ולתמיכתו. הנתבע מס' 1, בפועלו לפי הנחיותיו של הנתבע
מס' 2 ובשיתוף עמו, מימן פעולות הטרור, וסיפק סיוע חומרי ולוגיסטי
לביצוען, לרבות אמצעי לחימה, נשק, כללי תחבורה ואמצעי תקשורת.
13. כמו כן, הנתבע מס' 1, בפועלו לפי הנחיותיו של הנתבע מס' 2, גייס
לשורותיו כוח אדם, לרבות הנתבעים 4 עד 7, אשר אומנו ע"י הנתבע מס'
1 לבצע פעולות טרור נגד יעדים יהודים וישראלים. הנתבעים 4 – 7
הצטרפו לפלג הפת"ח של הנתבע מס' 1 בכוונה ובמטרה לבצע פעולות
טרור נגד יהודים וישראלים. הנתבע מס' 1 והנתבעים 4 עד 7 קשרו
ביניהם קשר פלילי לבצע פעולות טרור ועבירות ביטחון אחרות, בכל
הזדמנות אפשרית.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

120. בהמשך לתיאור האמור לעיל, יש התייחסות ממוקדת לפעולות הנתבעים החל מחודש ספטמבר 2000 (פרוץ האינתיפאדה), והכל כפי שמתואר בסעיפים 14-16 לכתב התביעה, שזה לשונם:
- 14" במועד בלתי ידוע בחודש ספטמבר 2000 או לפני כן, הינחו הנתבעים 1 -3 את כוחות הביטחון של הנתבעת מס' 3 ואת חברי פלגיו של הנתבע מס' 1, לרבות חברי פלג הפת"ח והנתבעים 4-7, לבצע פעולות אלימות נגד חיילים ואזרחים ישראלים. מאותו מועד ועד להגשת תביעה זו, ביצעו חברי הפת"ח עשרות אלפי פעולות אלימות נגד חיילים ואזרחים ישראלים, לרבות ירי, השלכת בקבוקי תבערה ואבנים, הטמנת מטעני נפץ, דקירות, תקיפות ומעצרים בלתי חוקיים.
15. הנתבעים 1-3, כולם או/ו מי מהם, לא נקטו באמצעים כלשהם כדי למנוע את האלימות נגד ישראלים; הם לא פעלו כדי לעצור או להעניש את מבצע פעולות האיבה, ולא חריומו את נשקם. נהפוך הוא, הנתבעים 1-3 ומנהיגיהם, והנתבע מס' 2 בראשם, יחד עם דובריהם ואמצעי התקשורת הרשמיים שלהם, עודדו באורח מפורש ועקבי את המשך ביצוע האלימות, ואף קראו פעם אחר פעם להחרפתה ולהרחבתה.
16. יתירה מזו; הנתבעת מס' 3 פעלה, בכל הזמנים הרלוונטיים לתביעה זו, לממן פעולות הטרור של פלג הפת"ח של הנתבע מס' 1. ואכן, בתקופה הרלוונטית, לפי הנחייתו של הנתבע מס' 2 העבירה הנתבעת מס' 3 לפלג הפת"ח של נתבע מס' 1 מיליוני דולרים, אשר שימשו למימון ביצוע פעולות טרור.
121. הפיגוע נשוא תובענה זו שהוא רצח, התרחש בצורה שתוארה בסעיף 17 לכתב התביעה, שזה לשונו:
- "למוטי דיין ואתגר זייתוני, בני דודים, הייתה מסעדה ברח' שינקין בתל-אביב בשם 'יאפי'ס'. ביום 23/01/01 נסעו השניים לטול כרם כדי לרכוש כדים למסעדה שבבעלותם. השניים נסעו בלוויית חברם, פואז אבו חוסיין, מבקעה

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 אל-גרבייה. לאחר הקניות התיישבו שלושה לאכול במסעדת אבו נידאל
2 בעיר. באמצע הארוחה הגיחו פנימה הנתבעים מס' 4 עד 7, ותחת איומי נשק
3 אילצו את שלושה להתלוות אליהם. הנתבעים 4 עד 7 שחררו את פורז אבו
4 חוסיין. במוטי דיין ואתגר זייתוני ירו למוות".
- 5 122. בהמשך כתב התביעה, בסעיף 18 מצוטט קטע מעיתון שבו אמר נתבע 4 בריאיון: "אנו
6 מודים ברצח. אילו היו משחררים אותנו היינו רוצחים עוד ישראלים".
- 7 123. באותו ריאיון מתאר נתבע 1 כיצד רצחו הוא וחבריו (נתבעים 5 עד 7) את המנוחים מוטי
8 דיין ז"ל ואתגר זייתוני ז"ל (מצוטט בסעיף 19 לכתב התביעה):
- 9 "השתתפנו בהפגנה [בטול כרם; תוספת של מנסח כתב התביעה] למען מעצרים
10 של מרגלים ומשתפי פעולה [עם ישראל; תוספת של מנסח כתב התביעה],
11 שהייתה גם הפגנה לזכרו של ד"ר ת'אבת ת'אבת. אחרי האירוע התפזרנו. חלק
12 מאיתנו חזרו הביתה, ואחרים הלכו לאכול צהריים במסעדה. לגמרי במקרה,
13 אחד הצעירים התיישב במסעדה של אבו-נידאל, וקלט שבשולחן הסמוך
14 משוחחים בשפה זרה.
- 15 דיברו בבלייל של עברית וערבית. הצעיר היה בטוח שאלה ערבים ישראלים.
16 הוא התקשר אלינו, והגענו מיד למקום. בדקנו את הזהות שלהם, וגילינו שאחד
17 מהם ערבי, ושיחררנו אותו.
- 18 הכנסנו אותם [את מוטי דיין ואת אתגר זייתוני; תוספת של מנסח כתב
19 התביעה] למכונית הפולקסווגן-גולף. יצאנו מטול כרם לצומת הכפרים בלעא
20 ואכתאבה, במרחק שלושה ק"מ צפונית-מזרחית לטול כרם, והגענו, שאלנו
21 אותם מספר שאלות. הישראלים ניסו להגיע איתנו להבנה שנשחרר אותם.
22 אמרנו להם, באמצעות המתורגמן לעברית, שאין סיכוי להגיע להבנה.
23 הנחנו להם להתפלל. הושבנו אותם על הקרקע, ואז ירינו".
- 24 124. כתב התביעה מפרט את הבסיס המשפטי לאחריות הנתבעים, כאשר העילות הינן אלה:
25 תקיפה; כליאת שווא; הפרעת חובה חקוקה; רשלנות.
- 26 125. בהמשך לכתב התביעה נטען לעניין אחריות הנתבעים כדלקמן (סעיפים 30-36):

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 30". הנתבעים 1-3 ידעו, ו/או היה עליהם לדעת, כשאימנו חברי פלג הפת"ח של
2 הנתבע מס' 1 לבצע פעולות טרור, וכשקבעו לחברי פלג הפת"ח של הנתבע
3 מס' 1 מדיניות עקרונית ודפוס התנהגות שיטתי של ביצוע פעולות טרור
4 ושימוש באלימות נגד חפים מפשע, וכשעודדו והסיתו ללא הרף לביצוע
5 פעולות כאלו, וכשסיפקו מימון ואמצעים חומריים אחרים לביצוע פעולות
6 טרור כאמור, כי התנהגותם עלולה לגרום לתקיפת אנשים כגון ילדי התובעים
7 זנן, לכליאתם ולרציחתם. ואכן, בפועל, התנהגות זו של הנתבעים גרמה
8 לתקיפת ילדי התובעים, לכליאתם, לרציחתם ולנזקיהם.
- 9 31. הפיגוע נשוא כתב התביעה תוכנן ובוצע בשטח הנמצא, על פי דין ובפועל,
10 בשליטתה, בחזקתה ובאחריותה הביטחונית של הנתבעת מס' 3, הרשות
11 הפלסטינית. במעשיה ומחדליה המתוארים לעיל, הנתבעת מס' 3 התרשלה
12 כלפי ילדי התובעים, והפרו את חובת הזהירות המוטלת עליה שלא לגרום,
13 ולנקוט בכל האמצעים כדי למנוע, את תקיפת הזולת, כליאתו או רציחתו,
14 ושלא להתנהג, אם במעשה אם במחדל, באופן העלול לגרום לתקיפת הזולת,
15 לכליאתו או לרציחתו.
- 16 32. מבלי לפגוע באמור לעיל יטענו התובעים, כי הפיגוע נעשה על פי הוראתם
17 המפורשת ו/או המשתמעת ו/או באחריותם ו/או תחת פיקודם של הנתבעים
18 מס' 1-3. הנתבעים מס' 1-3 עובדיהם ו/או מי מטעמם הדריכו את הנתבעים
19 4-7 לבצע את הפיגוע נשוא תביעה זו.
- 20 33. הנתבעים 1-3 ידעו ו/או היו צריכים לדעת על הפיגוע ולא מנעו אותו ו/או לא
21 עשו כל שביכולתם למנועו.
- 22 34. הנתבעים 1-3 בהתנהגותם ו/או במעשיהם ו/או במחדליהם עודדו את
23 הנתבעים 4-7 לבצע את הפיגוע נשוא תביעה זו.
- 24 35. הנתבעים 1-3 בהתנהגותם ו/או במעשיהם ו/או במחדליהם איפשרו ואישרו
25 לנתבעים 4-7, שהינם תחת פיקודם ו/או אחריות של הנתבעים 1-3, ופועלים
26 כשלוחיהם של הנתבעים 1-3, לבצע את הפיגוע נשוא התביעה.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 36. לאור כל האמור יוצא, כי כל אחד מהנתבעים נושא באחריות ישירה ו/או
2 שילוחית למעשים הנ"ל ולנזקי התובעים".
- 3 126. ככל שמדובר בנזק, נכתב בסעיף 38 לכתב התביעה כי שני המנוחים "לא הספיקו
4 להתחתן ולהביא ילדים לעולם. השניים לא הספיקו לטעום את טעם החיים, כאשר יד
5 מרצחת שילחה בהם את ציפורני המוות ועקרה את ליבם מגופם. ידם של הנתבעים,
6 כולם ביחד ו/או כל אחד מהם לחוד, גדעה את חייהם של ילדי התובעים ללא רחם,
7 מתוך כוונה זדונית ומתוך מדיניות מכוונת".
- 8 127. אשר לגובה הפיצוי "הרגיל", נכתב בסעיף 39 לכתב התביעה, כדלקמן:
9 "מוטי דיין ואתגר זייתוני נחטפו על ידי הנתבעים מס' 4 עד 7, והוצאו להורג ביריה.
10 מרגע תפיסתם על ידי הנתבעים מס' 4-7, ידעו השניים שסכנת מוות מרחפת מעל
11 ראשם, והם שהו בחרדה איומה עד הרגע בו הורו להם הנתבעים מס' 4 עד 7 לעמוד
12 במקומם וירו בהם למוות. יסורי האימה הללו, ורגעי הפחד אשר עברו מוטי דיין ואתגר
13 זייתוני מרגע כליאת השווא על ידי הנתבעים מס' 4 עד 7, ועד רגע הוצאתם להורג, יחד
14 עם עצם קיפוח חייהם, מזכים את כל אחד מהם בפיצוי של 10,000,000 ₪ לכל אחד".
- 15 128. לטענת ב"כ התובעים, בתיק זה מוצדק להטיל פיצוי עונשי, כאשר הדברים מנומקים
16 ומוסברים בכתב התביעה באופן הבא (סעיפים 40-41 לכתב התביעה):
- 17 40. כמו כן, מאחר והתנהגות הנתבעים הייתה זדונית ומכוונת, מתבקש כב' בית
18 המשפט לפסוק לתובעים פיצויים עונשיים ו/או הרתעתיים בשווי פי שלושה
19 מסכום הפיצויים הישירים שנגרמו לתובעים.
- 20 41. הפסיקה קובעת, כי על בתי המשפט לבטא את קדושת ערך החיים, והבחינה
21 לשם כך בין הפיצוי הכספי שמבטא את ערך הנזק שנגרם לתובעים, לעומת
22 הפיצוי העונשי שתכליתו ביטוי לסלידת בית המשפט ממעשי הנתבעים.
23 במקרה זה בוצעו במוטי דיין ובאתגר זייתוני מעשי רצח במלוא מובן המילה,
24 מעשים נפשעים, שאין מקרה הולם יותר להטלת פיצויים עונשיים כמקרה זה.
25 סכום הפיצויים העונשיים עומד לפיכך, על סך של 30,000,000 ₪".
- 26 129. להלן סיכום הנתונים התמציתיים של תביעה זו:

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 א. מקום הפיגוע: טול כרם.
- 2 ב. הנפגעים: שני אזרחים ישראלים שנרצחו.
- 3 ג. הפוגעים: חברי פת"ח.
- 4 ד. מספר התובעים: 4.
- 5 ה. סכום התביעה: 60 מיליון ₪.
- 6 **ה. 2. כתב הגנה**
- 7 130. כתב ההגנה הוגש על ידי עו"ד ג' אבו טועמה.
- 8 131. בפתח כתב ההגנה – בדומה לכתבי ההגנה הקודמים שאליהם התייחסתי בשני הפרקים
9 הקודמים – טען ב"כ אש"ף, ערפאת והרש"פ טענות מקדמיות אלה: חסינות ריבון ו/או
10 אי שפיטות מעשה ריבון והעדר סמכות ו/או פורום לא נאות.
- 11 132. כמו כן, העלה טענה של העדר עילת תביעה משום שזכות התובעים מתמצת בתגמולים
12 לפי חוק נפגעי פעולות איבה, התשל"א-1970, ולטענת ב"כ הנתבעים, כל עוד "לא מיצו
13 זכותם על פי חוק נפגעי פעולות איבה, הם לא יכולים להיפרע מכוח חוק אחר" (סעיף 7
14 לכתב ההגנה).
- 15 133. כמו כן, נטען על ידי הנתבעים, כי על פי כללי המשפט הבינלאומי המנהגי, אין לתובעים
16 עילת תביעה בנימוק זה: "כלל בסיסי להטלת אחריות במסגרת המשפט הבינלאומי
17 הוא שמדינת האזרח הנפגע תאמץ את תביעתו" (סעיף 8 סיפא לכתב ההגנה).
- 18 134. טענות נוספות שבכתב ההגנה לעניין העדר אחריות הנתבעים היא כי התביעה גדושה
19 בהכפשות והשמצות כלפי הנתבעים מתוך ניסיון לפגוע במעמדה ותדמיתה של הרש"פ
20 או בכוחות הביטחון שלה. כמו כן, נטען כי יש למחוק את ערפאת כנתבע נוסף, שכן
21 מדובר בהכפשת שמו, דבר שנועד לפגוע בעם הפלסטיני ובמנהיגו (סעיף 9 לכתב ההגנה).
- 22 135. בכתב ההגנה מועלית הטענה כי מדינת ישראל אחראית לאירועים, ובעניין זה אף הוגשו
23 הליכי צד ג' על ידי הנתבעים נגד מדינת ישראל (סעיפים 10-12 לכתב ההגנה).
- 24 136. במסגרת ההתייחסות הפרטנית בכתב התביעה ולעובדות הכלולות בו, יש הכחשה לנטען
25 האמור בסעיפים 10-16 לכתב התביעה הנם התקפה והשתלחות חסרת רסן בנתבעים

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 והם בגדר עלילה שקרית כלפי הנפגעים, שאין להם בסיס, ועל כן מבוקש למחוק סעיפים
2 אלה מכתב התביעה (סעיף 17 רישא לכתב ההגנה).
- 3 137. לגוף העניין, נטען כי "החשודים בביצוע הרצח נעצרו על ידי מנגנוני הביטחון הפלסטיני
4 והם מוחזקים במאסר עד עצם היום הזה" (סעיף 17 סיפא לכתב ההגנה).
- 5 138. יש הכחשה כללית ומפורטת של כל הטענות של התובעים כלפי הרש"פ וכוחות הביטחון
6 הפלסטיני, תוך חזרה על הטענה כי "האחריות לאירוע המצער נשוא כתב התביעה
7 נופלת במלואה על שכמה של מדינת ישראל" (סעיף 20 מציעתא לכתב ההגנה).
- 8 139. טענה נוספת חלופית היא זו: "בנסיבות המקרה מדובר בהסתכמות מרצון של
9 התובעים, שפוטרת מאחריות בנזיקין על פי דין" (סעיף 20 סיפא לכתב ההגנה).
- 10 140. אשר לסכומי הפיצויים, נטען שהם סתמיים ומופרזים ומוגזמים, חסרי כל בסיס עובדתי
11 או משפטי, וכי אין קשר סיבתי בין האירוע נשוא כתב התביעה לבין נזקיהם הנטענים
12 התובעים, המוכחשים כשלעצמם. בכל מקרה, יש לנכות מהסכומים המגיעים לתובעים
13 את הסכומים שקיבלנו או עתידים לקבל מהמל"ל או מהמדינה (סעיפים 21-23 לכתב
14 ההגנה).
- 15 **ה. הליכי צד ג'**
- 16 141. עו"ד טועמה, כמו בתיקים הקודמים, הגיש הלכי צד ג' כנגד המדינה בטענה כי היא
17 אחראית כלפי התובעים וכלפי הישראלים, תוך התבססות על הסכמי הביניים, ועל
18 הטענה כי על פי הסכמים אלה, מדינת ישראל היא האחראית לביטחון הכולל של
19 הישראלים וליישובים הישראלים (סעיף 6 להודעת צד ג').
- 20 142. כמו כן, נטען כי המדינה אחראית לאירוע עקב רשלנות או אי קיום חובותיה
21 הסטטוטוריות והשלטוניות, כאחראית על שלומם, בריאותם וביטחונם של המונים ושל
22 כלל תושביה (סעיף 7 רישא להודעה).
- 23 143. בהקשר זה גם נטען שמדינת ישראל (צד ג') היא זו שהביאה להתדרדרות המצב
24 הביטחוני והלאומי בשטחי הרש"פ, וזאת על ידי הפרת ההסכמים שחתמה עם הרש"פ
25 ועל ידי התקפות קשות שביצעה כלפי הציבור הפלסטיני שגמרו להריגתם של מאות
26 ופציעתם של אלפי פלסטינים, והביאה להתקוממות עממית ולזעם עצום בקרב ההמון

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 הפלסטיני, שהגיע לרמות קשות שמקשות על כוחות הביטחון הפלסטיני להשתלט עליו
2 (סעיף 7א להודעה). בהמשך נטען כי המדינה פעלה להחרפת המצב בשטח ולא סייעה
3 בידי הרש"פ בניסיונותיה להרגיע את השטח (סעיף 7ב להודעה).
- 4 טענה נוספת היא כי מדינת ישראל לא נתנה הוראות מתאימות לתושביה ולחייליה ולא
5 הזהירה אותם מפני כניסה לשטחי הרש"פ לאור המצב הביטחוני הקשה ששורר שם,
6 בעקבות ההתקפות נגד הציבור הפלסטיני (סעיף 7ג להודעה).
- 7 טענות נוספות נגד המדינה מובאות בסעיף 7ד-17 להודעה, כדלקמן:
- 8 **ד"ד. צד ג' שלחה חיילים ו/או סוכנים מטעמה לשטחי הרשות הפלסטינית**
9 **הבוערים לביצוע פעולות מלחמתיות לרבות פגיעה בתושבי הרשת**
10 **[צ"ל: הרשות] הפלסטינית, ובכך היא העמידה בסכנת חיים גם את**
11 **אזרחיה ותושביה.**
- 12 **ה. צד ג' לא מנעה מסוכניה ו/או תושביה מלהיכנס לשטחי הרשות**
13 **הפלסטינית וזאת באמצעות מחסומים של הצבא הישראלי המוצבים**
14 **בכל הכניסות המובילות לשטחי הרשות.**
- 15 **ו. צד ג' לא פעלה כפי שישות בינלאומית סבירה הייתה צריכה לפעול**
16 **בנסיבות העניין."**
- 17 **ה.4 הפלוגתאות בין הצדדים**
- 18 146. בדומה לסיכום של הפרקים הקודמים, גם כאן הפלוגתאות מתייחסות הן לצד העובדתי
19 של עצם ביצוע הפיגוע, מעמד המפגעים ואחריות הרש"פ לביצוע הפיגוע, וזאת בנוסף
20 לכל הטענות המקדמיות, שפורטו לעיל.
- 21 **ו. ת"א 4307/02 ("החטיפה והעינויים של המשת"פ") (תיק 4)**
- 22 **1.1 כללי**
- 23 147. תיק זה שונה מכל התיקים האחרים שעוסקים בפיגועים שנעשו, לטענת התובעים, על
24 ידי הנתבעים ובהם הרש"פ ואש"ף, כלפי יהודים וישראלים.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

148. בתיק זה התובע, יליד 1963, הינו ערבי, יליד ג'נין, שהיה במשך שנים, משנת 1985, משת"פ, כלשון סעיף 2 לכתב התביעה: "משנת 1985 גויס התובע, אשר התגורר אז בג'נין, על ידי כוחות הביטחון הישראליים לעבוד כסוכן מטעמם".
- 2.1 כתב התביעה
149. בכתב התביעה, שהוגש על ידי עו"ד ניצנה דרשן-לייטנר, נטען כי בשנת 1984 עזב התובע את ג'נין עם אשתו וחמשת ילדיו ועבר להתגורר בירושלים, שם הוא מתגורר עד היום (סעיף 3 לכתב התביעה), כאשר בסעיף 1 לכתב התביעה נאמר כי הינו אזרח ישראלי.
150. כתב התביעה הינו נגד הרש"פ בלבד (בנוסח שבכתב התביעה מופיעה הנתבעת במילים אלה: "הרשות הפלסטינית המכונה גם 'המועצה הפלסטינית'").
151. האירועים עליהם נסב כתב התביעה החלו ביום 3.9.01. נטען כי התובע שמדי פעם נסע עם אשתו עד למחסום כדי שהיא תיכנס לג'נין ותבקר את בני משפחתה, עשה כן גם באותו מועד, ואז, כאשר המתין לפני המחסום בכניסה לג'נין בצד הישראלי, בשטח C, נחטף על ידי 15 אנשי מנגנון מודיעין של הרש"פ ברשותו של טיראווי (סעיפים 4-6 לכתב התביעה).
152. בהמשך, מתוארת החטיפה: הכנסת התובע לתא מטען של מכונית, השלכתו לבית אפל כאשר הוא זקוק לטיפול רפואי ורגליו שותתות דם (סעיפים 7-8 לכתב התביעה). התובע הועבר לבית אחר, שם נחקר על ידי כוחות הביטחון הפלסטיניים על קשריו עם כוחות הביטחון הישראליים. במהלך החקירות איימו החוקרים על התובע, ובפועל מימשו איומים אלה בכך שירו בזרועו ובכף ידו, שברו את אצבעו בפלאייר, היכו אותו באלות כבדות בכל חלקי גופו, שברו את שיניו, היכו אותו בראשו בקת רובה, גרמו לו חבלות קשות בידיו וברגליו והיכוהו נמרצות בגבו ובכתפיו (סעיפים 9-11 לכתב התביעה).
153. לטענת התובע, עינויי התופת נמשכו שבעה חודשים, כאשר עצורים חטופים נוספים עברו עינויים נוספים (סעיפים 12-15).
154. בתחילת חודש אפריל 2002, במסגרת מבצע "חומת מגן" החליטו אנשי הרש"פ להוציא את כל העצורים להורג, וביניהם התובע. הם הספיקו להוציא להורג שמונה עצורים ואז

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 ביום 2.4.02 הגיעו למקום אנשי הצלב האדום שמנעו את המשך ההוצאה להורג של
2 העצורים (סעיפים 16-19 לכתב התביעה).
- 3 155. למחרת, ביום 3.4.02, הגיעו כוחות צה"ל לבית שבו היה התובע כלוא. הוא הציג עצמו
4 בפניהם ולאחר בדיקות ובירורים שערכו גורמי צה"ל הוא שוחרר לביתו (סעיף 20 לכתב
5 התביעה).
- 6 156. לכתב התביעה מצורף אישור שהוא תעודת הצלב האדום על תקופת המעצר.
- 7 157. הבסיס המשפטי לתביעה הוא הפרות הסכם הביניים והמנשר ביהודה ושומרון שנעשו
8 על ידי אנשי המודיעין הפלסטיני שלא היו מוסמכים לעצור או לחטוף את התובע שהינו
9 אזרח ישראלי. נטען כי התקיימה עילת הנזיקין של כליאת שווא ותקיפה, כאשר
10 האחריות של הנתבעת לשתי עילות אלה היא בכך שהיא הנחתה ועודדה את אנשיה לבצע
11 פעולות אלימות כנגד אזרחים ישראלים, לבות התובע (סעיפים 31-21 לכתב התביעה).
12 מעשים אלה, כך נטען, נעשו על ידי אנשי כוחות הביטחון הפלסטינאים כעובדיה של
13 הרש"פ ולכן יש אחריות לרש"פ, הן כמעבידה והן כמאשררת את מעשי התקיפה וכמי
14 שלא מנעה את ביצועם (סעיפים 35-31 לכתב התביעה).
- 15 158. בהמשך כתב התביעה מתוארים הנזקים הרפואיים שנגרמו לתובע, הכאבים מהם הוא
16 סובל ובעיות התפקוד הקשות שלו, כולל: אובדן זיכרון, חוסר ריכוז, סיוטי לילה ובשל
17 כך אינו מסוגל לעבוד ולתפקד והוא זקוק לטיפולים פסיכיאטריים ואחרים (סעיפים 36-
18 46 לכתב התביעה).
- 19 159. לעניין גובה הנזק נטען כי התובע עבד כקבלן בעבודות חשמל והשתכר כ-16,000 ₪
20 בחודש ומאז האירוע חדל לעבוד ואינו מסוגל לעבוד (סעיף 47 לכתב התביעה).
- 21 160. ב"כ התובע, עו"ד ניצנה דרשן-לייטנר, מעריכה את נזקיו של התובע בסך של 20 מיליון
22 ₪ וזאת בגין "פגיעותיו האורתופדיות, הנוירולוגיות, הנפשיות והשיקומיות, אובדן
23 השתכרותו בעתיד ובעבר והטיפולים הרפואיים להם הוא זקוק לשארית חייו" (סעיף
24 48 לכתב התביעה).
- 25 161. בנוסף לכך, עותרת ב"כ התובע לכך שהנתבעת תחויב בפיצוי עונשי, והכל כמפורט
26 בסעיפים 49-51 לכתב התביעה, שזה לשונה:

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 מאחר והתנהגות הנתבעת ועובדיה הייתה זדונית ומכוונת, מתבקש כב'
2 בית המשפט לפסוק לתובע פיצויים עונשיים ו/או הרתעתיים בשווי פי
3 שלושה מסכום הפיצויים הישירים שנגרמו לתובע.
- 4 50. על פי ההלכה הפסוקה, יש לבטא את קדושת החיים בכל דרך
5 אפשרית, לרבות בהטלת פיצויים משמעותיים כבדים הולמים. כן יש
6 להבחין בין הפיצוי הכספי שמבטא את ערך הנזק שנגרם לתובע,
7 לעומת הפיצוי העונשי המוטל על הנתבע שתכליתו ביטוי לסלידת בית
8 המשפט ממעשי הנתבע, והרתעת הנתבע מלחזור על מעשיו בעתיד.
- 9 51. במקרה זה נעשו בתובע מעשים קשים, מעשים נפשעים, הנופלים
10 לגדר המעשים המצדיקים הטלת פיצויים עונשיים על מבצעהם.
11 לפיכך מתבקש כב' בית המשפט להטיל על הנתבעת סך של
12 60,000,000 ₪ נוספים כפיצויים עונשיים".
- 13 162. להלן סיכום הנתונים התמציתיים של תביעה זו:
- 14 א. מקום האירועים: מחסום ג'נין ובתי כלא לאזור ג'נין.
15 ב. הנפגע: אזרח ישראלי, בעבר משת"פ של הרש"פ.
16 ג. הפוגעים: אנשי כוחות הביטחון של הרש"פ.
17 ד. מספר התובעים: 1
18 ה. סכום התביעה: 80 מיליון ₪.
- 19 **3.1 כתב ההגנה**
- 20 163. בכתב ההגנה שהוגש על ידי עו"ד ג' אבו טועמה, חוזר הוא וטוען כטענות מקדמיות את
21 הטענות הבאות: חסינות ריבון; אי שפיטות מעשה ריבון; העדר סמכות; פורום לא
22 נאות; חוסר סמכות בינלאומית ומקומית – הכל כפי שפורט לעיל ביחס לכתבי ההגנה
23 שהגיש משרד עו"ד זה בתיקים הקודמים.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשטינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

164. טענה נוספת עניינה העדר אחריות הנתבעת, בשל הוראות הסכם אוסלו לפיהן ישראל היא זו שתמשיך לשאת באחריות להגנה ולביטחון כולל הישראליים, והיא זו שנושאת באחריות המכריעה לביטחון כדי להגן על הישראלים (סעיף 17 לכתב ההגנה).
165. אשר לאירועים נשוא כתב האישום הכוללים חטיפה, מעצר ועינוי של התובע – מכחיש ב"כ הנתבעת את הדברים וטוען את הטענה הבאה (סעיף 20 לכתב ההגנה): **"הנתבעת תטען כי בשלב זה ולאור הפגיעה הקשה במנגנוני הביטחון שלה בעקבות ההתקפות הקשות של הצבא הישראלי, אין לה מידע אודות האירוע המתואר בסעיפים הנ"ל. אם כי הנתבעת מדגישה כי היא ומנגנוניה פעלו ופועלים ע"פ דין. אם נעשה מעשה בלתי חוקי כלפי התובע אזי צריך לברר מי עשה זאת. הנתבעת תטען כי במידה והתובע היה מגיש תלונה במשטרה הפלסטינית אזי תלונתו הייתה מטפלת ע"פ דין וניתן היה לברר מי עולל לו את המעשים המתוארים בכתב התביעה, במידה והדברים אכן אירעו"**.
166. כנגד טענת ב"כ התובע, לפיה הנתבעת הפרה את הסכם הביניים, נטען בכתב ההגנה כי הוראות הסכם הביניים **"לא אומצו בחקירה הישראלית פנימית ולפיכך אין הן יכולות להקים עילת תביעה במישור המשפט הישראלי הפנימי"** (סעיף 22 סיפא לכתב ההגנה).
167. מול טענות התובע כי הרש"פ היא זו שאחראית להנחיה לחטוף ולענות את התובע, מכחיש ב"כ הנתבעת את הדברים וטען כי הם חסרי בסיס עובדתי ומשפטי. לדבריו, **"מדובר בטיעון מדיני פוליטי חסר כל בסיס, המהווה חלק ממלחמת ההסברה שמדינת ישראל מנהלת נגד הרשות הפלסטינית בעולם הרחב, על מנת לפגוע במעמדה ובתדמיתה של הרשות. הנתבעת תחזור על טיעוניה דלעיל בדבר העדר עילה והעדר סמכות"** (סעיף 23 סיפא).
168. לעניין הנזקים עצמם וגובה הפיצוי, תשובת הנתבעת היא כי מדובר בסכומים מוגזמים ומופרזים, ומכל מקום, טענת הרש"פ היא, כי **"אין להתיר לתובע להוכיח את נזיקו הנ"ל בהעדר הגשת חוות דעת רפואית בכל תחום רפואי לגביו הוא טוען כי נגרמה לו נכות רפואית"** (סעיף 25 סיפא לכתב ההגנה).
169. בסעיף 27 לכתב ההגנה מופיעות טענות ההגנה ה"שגרתיות" של תביעות נזיקין לגבי היעדר קשר סיבתי; התביעה מוגזמת; לתובע היו ליקויים עוד לפני האירוע; כושר

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשטינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1 השתכרותו לא נפגע מהאירוע; אין לפסוק לו פיצוי שכן הוא זכאי לקבל טיפולים לפי
2 חוק ביטוח בריאות ממלכתי, תשנ"ד-1994, או חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב].
3 170. טענת הגנה נוספת היא זו: גם אם יש חובה לפצות את התובע, כי אז יש לעשות כן על פי
4 "אמות המידה הנוהגים בשטח הרשות הפלסטינית, שכן הדין החל על הנתבעים בגין
5 התאונה הוא הדין הפלסטיני, והפיצוי שחל עליה חייב להיקבע על פי הדין הפלסטיני"
6 (סעיף 27ט לכתב ההגנה).

7 171. טענה אחרונה כנגד התובע היא זו (סעיף 27 י לכתב ההגנה):

8 "הפגיעה שאירעה בתובעת, המוכחשת, אירעה כתוצאה מאשמו הבלעדי של התובע
9 משום שהוא לא נזהר ו/או לא נזהר מספיק בכניסתו לשטחי הרשות הפלסטינית ולא
10 דאג לאמצעי הגנה ואבטחה נאותים, אף שידע ו/או היה עליו לדעת שהוא מאוים על
11 ידי קבוצות שונות, בין אם זה על הרקע לנטען בכתב התביעה, ובין אם זה על רקע אחר
12 שלא הזכיר בתביעתו".

13 4.1 הפלוגתאות בין הצדדים

14 172. כעולה מכתב התביעה וכתב ההגנה, כאמור לעיל, גם כאן המחלוקת הראשונה היא
15 מחלוקת עובדתית לגבי החטיפה, המעצר והעינויים (אם כי הוצג מסמך הצלב האדום,
16 שהרש"פ בהליכים רבים הסכימה כי הוא ראיה מחייבת גם אותה). בנוסף לכך, כפי
17 שטען עו"ד טועמה בכתבי ההגנה הקודמים, עומדות לרש"פ טענות הגנה וטענות
18 מקדמיות לעניין מעמדה כריבון, לעניין סמכות בית המשפט כפורום בלתי נאות, והעדר
19 הצדקה להגשת תביעה נגד הרש"פ.

20 ז. ת"א 4421/02 (רצח בני משפחת גביש בביתם באלון מורה) (תיק 5)

21 1.ז כללי

22 173. כתב תביעה זה, שהוגש על ידי עו"ד ניצנה דרשן-לייטנר, מייחס לאירוע שזכה להדים
23 תקשורתיים רבים והוא כניסת מחבל לבית משפחת גביש באלון מורה ורצח של חלק
24 מבני המשפחה ופציעת חלק אחר מהם.

25

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נור'ז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלסטינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1	2.ז. <u>כתב התביעה</u>
2	174. כאמור בסעיף 1 לכתב התביעה, ששת התובעים הראשונים בתיק זה, מנשה גביש, יהושע
3	גביש, אביגדור גביש, צופיה גביש, לאה גביש (שהייתה קטינה בעת הגשת התביעה) ואסף
4	גביש (שאף הוא היה קטין בשעת הגשת התביעה) הם היורשים על פי דין של הוריהם דוד
5	גביש ז"ל ורחל גביש ז"ל שנרצחו במהלך הפיגוע הנ"ל.
6	175. אותם תובעים 1 עד 6 הם גם האחים והאחיות של אברהם גביש ז"ל שאף הוא נרצח
7	באותו פיגוע.
8	176. כמוסבר בסעיף 2 לכתב התביעה, התובעת 7, נעמה גביש, הינה אשתו, אלמנתו של
9	אברהם גביש ז"ל.
10	177. התובעת 8, דריה גביש, הינה בתם היחידה של נעמה גביש ואברהם גביש ז"ל. אף היא
11	הייתה קטינה בעת הגשת התביעה.
12	178. שתי תובעות אלה 7 ו-8, הן גם היורשות על פי דין של אברהם גביש ז"ל.
13	179. כאמור בסעיף 3 לכתב התביעה, התובע 9, משה קנר, הוא בנו (יתומו) של יצחק קנר ז"ל.
14	יצחק קנר ז"ל הינו אביה של רחל גביש ז"ל וסבם של התובעים 1 עד 6. תובע 7, משה
15	קנר הוא יורש על פי דין של אביו יעקב קנר ז"ל.
16	180. נתבע מס' 1 בתיק זה הינו ארגון החמאס, המתואר בסעיף 4 לכתב התביעה במילים
17	אלה: "ארגון טרור אשר הוקם בשנת 1988, אשר מטרתו חיסול מדינת ישראל".
18	181. נתבע מס' 2, יאסר ערפאת, עומד בראש הרשות הפלסטינית, היא הנתבעת 3 (סעיף 5
19	לכתב התביעה).
20	182. נתבעת 3 הינה הרשות הפלסטינית אשר מתוארת בסעיף 6 בכתב התביעה באופן הבא:
21	"הייתה בזמנים הרלבנטיים לכתב התביעה אחראית מכוח מנשרים של מפקדי צה"ל
22	על שלום הציבור וביטחוננו בשטחים נרחבים באזור יהודה ושומרון".
23	183. במסגרת הפרק "רקע עובדתי", מתאר כתב התביעה מספר נושאים.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

184. תחילה, מתואר מעמדו, תפקידו וכוונותיו של ארגון החמאס וגדודי עז אל א-דין אל
קסאם הפועל מטעמו, וזאת כאמור בסעיפים 7-8 לכתב התביעה, שזה לשונם:
7. "הנתבע מס' 1, ארגון החמאס, מורכב מפלגים שונים, כאשר הפלג
המרכזי שבו הוא גדודי עז אל א-דין אל קסאם. מטרתו המוצהרת של
הנתבע מס' 1, כפי שעולה מהאמנה עליה חתמו ראשיו בשנת 1988,
היא חיסולה של מדינת ישראל. כאמצעי להשגת יעד זה, בחרו הנתבע
מס' 1 ופלג גדודי עז אל א-דין אל קסאם להשתמש באלימות ולבצע
פעולות טרור נגד חפים מפשע.
8. ואכן, מאז היווסדו, ביצע הנתבע מס' 1 באמצעות פלג גדודי עז אל א-דין
אל קאסם שלו – כדפוס פעולה שיטתי המושתת על מדיניות מפורשת
וקבועה – עשרות אלפי פעולות טרור, אשר גרמו למותם של מאות
אנשים, ולפציעתם של אלפים נוספים."
185. אשר לקשר שבין החמאס (נתבעת 1) לבין יאסר ערפאת והרש"פ (נתבעים 2 ו-3), נכתב
בסעיף 9 לכתב התביעה, כדלקמן:
9. "פעולות הטרור שתוכננו ע"י הנתבע מס' 1 זכו לשיתוף פעולה פעיל מצד
הנתבעים מס' 2 ו-3 ולתמיכתם. הנתבעים מס' 2 ו-3 מימנו פעולות
טרור שבוצעו על ידי הנתבע מס' 1, אם מראש אם בדיעבד, סיפקו להם
סיוע חומרי ולוגיסטי לביצוען, לרבות אמצעי לחימה, נשק, כלי
תחבורה, ואמצעי תקשורת, סיפקו להם אינפורמציה, סייעו להם
להסתתר מפני שלטונות ישראל אשר ביקשו את הסגרתם, איפשרו
להם לפעול בחפזיות בשטחים שבשליטתם, לא מנעו את פעולותיהם
הרצחניות, לא מנעו את התארגנותם הבלתי חוקית, אפשרו להם לצאת
ולהיכנס לשטחי הנתבעת מס' 3 ללא מיצרים, אפשרו להם לגייס
כספים ותמיכה וסייעו להם באופן אקטיבי לקבל את התמיכה הנ"ל.
186. על רקע האמור לעיל, מוסבר בכתב התביעה כיצד פעלו שלושת הנתבעים החל מחודש
אוקטובר 2000 (תחילת האינתיפאדה), כדלקמן (סעיפים 10-13 לכתב התביעה):

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 10" .10 מאז פרוץ האינתיפאדה בחודש אוקטובר 2000, עודדו הנתבעים מס' 2
1 ו-3 את הנתבע מס' 1 והסיתו אותו לבצע פעולות אלימות ופיגועי טרור
2 נגד מטרות יהודיות וישראליות. מאותו מועד ועד להגשת תביעה זו,
3 ביצעו חברי החמאס עשרות אלפי פעולות אלימות נגד חיילים ואזרחים
4 ישראלים, לרבות פיגועי התאבדות, ירי, השלכת בקבוקי תבערה
5 ואבנים, הטמנת מטעני נפץ, דקירות, תקיפות וחסולים.
6
- 11 .11 הנתבעים מס' 1-3, כולם ו/או מי מהם, לא נקטו באמצעים כלשהם
7 כדי למנוע את האלימות נגד ישראלים; הם לא פעלו כדי לעצור או
8 להעניש את מבצעי פעולות האיבה, ולא החרימו את נשקם. נהפוך הוא,
9 הנתבעים מס' 1-3 ומנהיגיהם, יחד עם דובריהם ואמצעי התקשורת
10 הרשמיים שלהם, עודדו באורח מפורש ועקבי את המשך ביצוע
11 האלימות, ואף קראו פעם אחר פעם להחרפתה ולהרחבתה.
12
- 12 .12 הנתבעים מס' 2 ו-3 לא מנעו מחברי הנתבע מס' 1 להתאמן בשטח
13 הנתבעת מס' 3, לתכנן פיגועים משטחה של זו, הנתבעים מס' 2 ו-3
14 סירבו לבקשות שלטונות ישראל להסגיר מבוקשים השייכים לנתבע
15 מס' 1, הם לא מנעו את מימון נתבע מס' 1 ממקורות מחוץ לשטחי
16 הנתבעת מס' 3, הם לא מנעו מעשי הסתה והמרדה בשטח הנתבעת
17 מס' 3 לבצע פיגועי טרור כנגד יהודים וישראלים.
18
- 13 .13 הנתבעים מס' 1-3 ראו במבצעי פעולות הטרור נגד ישראלים גיבורים,
19 ובאלה שנהרגו כתוצאה מפעולות אלו – קדושים. הנתבעים מס' 1-3
20 סייעו בכל דרך לתרגם את התמיכה המוסרית הזו לתמיכה חומרית".
21
- 187 . הפרק הבא של כתב התביעה, שכותרתו "הרצח", מתאר באופן כרונולוגי ומצמרר את
22 הרצח והפציעה של בני משפחת גביש, באופן הבא (סעיפים 14-20 לכתב התביעה):
23
- 14" .14 במצאי חג הפסח תשס"ב, ב, 28/03/02, ישבו בני משפחת גביש בביתם
24 שבאלון מורה: דוד, רחל וחמישה מילדיהם (התובעים מס' 2-6).
25 בביתם התארחו אותה שעה הבן הבכור, אברהם גביש, אשר מאז
26 נישואיו אינו מתגורר באלון מורה, אשתו, נעמה (התובעת מס' 7),
27 ובתם הקטנה, דריה (התובעת מס' 8). כמו כן התארחו בביתם אביה
28

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 של רחל, יצחק קנר, סבם של התובעים מס' 1-6 ואחיו שלה תובע מס'
2 9, וכן התארח אחיו של יצחק קנר, אלי קנר.
- 3 15. בשעה 20:30 לערך, פרץ אל בית המשפחה אחמד חאפט' עבד אלג'ואד
4 סעדאת, מחבל הנמנה על ארגון החמאס (להלן: 'המחבל'), כשהוא
5 יורה לכל עבר. כתוצאה מהיריות נהרגה במקום האם, רחל, ואילו האב,
6 דוד, והסב, יצחק, נפגעו אנושות.
- 7 16. הבן הבכור, אברהם, קצין בסיירת מטכ"ל, נפגע קשה אף הוא, והחל
8 בשארית כוחותיו לזחול לעבר מדרגות הבית המובילות לקומה
9 השנייה, כשהוא קורא לאחיו להעביר לידיו את נשקו האישי שנמצא
10 בקומה העליונה. הוא הצליח לאחוז בנשק, אבל לא הספיק לירות
11 במחבל. המחבל ירה לעברו שני כדורים נוספים, והרגו.
- 12 17. אשתו של אברהם, נעמה, הצליחה להתחמק עם בתם הקטנה אל
13 המטבח, כשהיא מסתתרת מתחת לשולחן שם, וכעבור מספר דקות
14 נמלטה דרך הדלת הצדדית אל חצר הבית. יתר הילדים אשר שהו
15 בקומה השנייה, התחמקו דרך חלונות הבית אל החצר כשהם נעזרים
16 בשכנים שבאו לסייע. הכל תחת אש בלתי פוסקת, אשר נורית מרובהו
17 של המחבל.
- 18 18. במשך דקות ארוכות התנהל קרב בין אנשי המקום לבין המחבל, אשר
19 בינתיים התחיל לירות לעבר בתים אחרים בישוב. בסופו של דבר
20 הצליחו אנשי המקום להכריע את המחבל.
- 21 19. האב, דוד, פונה בבהילות לבית החולים תל-השומר במסוק צבאי,
22 והרופאים נאבקו על חייו במשך מספר שעות. לבסוף כשלו
23 ניסיונותיהם, ומותו נקבע. הסב, יצחק קנר, היה מחוסר הכרה במשך
24 זמן מה, עד שנפטר גם הוא.
- 25 20. תחקיר שערך צה"ל לאחר הארוע העלה, כי המחבל, אחמד חאפט' עבד
26 אלג'ואד סעדאת, שייך לארגון החמאס, וארגון החמאס נטל אחריות
27 למעשה הרצח".

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

188. במסגרת תיאור האחריות המשפטית של הנתבעים, מתייחס כתב התביעה לעילות
משפטיות אלה, כפי שאפרט בפסקאות הבאות.
189. תקיפה, דהיינו: שימוש בכוח כנגד גופם של דוד גביש ז"ל, רחל גביש ז"ל, אברהם גביש
ז"ל ויצחק קנר ז"ל (להלן: המנוחים), שלא בהסכמתם, ורציחתם. לעניין זה נכתב
בסעיפים 23 ו-24 לכתב התביעה, כדלקמן:
- 23" הנתבעים מס' 1-3 הינחו ועודדו את חברי הנתבע מס' 1, בכלל זה
המחבל עצמו, לבצע פעולות אלימות, לרבות תקיפה ורצח, נגד
ישראלים. הנתבעים מס' 1-3 העניקו תמיכה לחברי הנתבע מס' 1
מראש או בדיעבד לחברי הנתבע מס' 1 פלג [?] לצורך ביצוע פעולות
אלימות, לרבות תקיפה ורצח, נגד ישראלים. לפיכך מעשה תקיפה של
המחבל נעשה בשיתוף פעולה עם הנתבעים 1-3, וכן בסיועם, בעצתם,
במצוותם ובאישורם של אלה, לפי מדיניות שקבעה הנתבע מס' 1
מראש ולאורך שנים, ולפי מדיניות שקבעה הנתבעים מס'
2-3 ביתר שאת בתקופה הרלוונטית לכתב התביעה.
24. המחבל ביצע את מעשי התקיפה כחבר בנתבע מס' 1, וכשלוחם של
הנתבעים מס' 1-3. מעשי המחבל נעשו בהיתר ובהרשאת שולחיו
הנתבעים מס' 1-3 ובאישורם המפורש, תוך כדי ביצוע תפקידו הרגיל
במסגרת הנתבע מס' 1".
190. עילה שנייה היא "הפרת חובה חקוקה". נטען בסעיף 25 לכתב התביעה כי מדובר בעילה
נוספת או חלופית כאשר הטענה היא שבהתנהגות המתוארת לעיל הפרו הנתבעים שורה
של הוראות חוק, "הנועדות להגן על אנשים מסוגם של המנוחים והתובעים מפני נזק
מהסוג שנגרם להם על ידי מעשיהם של הנתבעים" (סעיף 25 סיפא לכתב התביעה).
בהמשך, בסעיף 26 לכתב התביעה מנויים סעיפים רבים מחוק העונשין, התשל"ז-1977,
כאותן הוראות חוק במסגרת הפרת חובה חקיקה. כן מוזכרים סעיפים 2-4 לפקודת
מניעת טרור, התש"ח-1948.
191. העילה השלישית, שאף היא מוזכרת כעילה חלופית או כעילה נוספת היא רשלנות, כאשר
הטענה היא, שהנתבעים התרשלו כלפי התובעים, בכך שהפרו "את חובת הזהירות

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

1 המוטלת עליהם שלא לגרום לתקיפת הזולת ולרציחתו, ושלא להתנהג אם במעשה ואם
2 במחדל, באופן העלול לגרום לתקיפת הזולת ו/או לרציחתו" (סעיף 27 סיפא לכתב
3 התביעה).

4 192. בפירוט יסודות הרשלנות נכתב בסעיפים 28-29 לכתב התביעה, כדלקמן:

5 "28. הנתבעים מס' 1-3 ידעו, ו/או היה עליהם לדעת, כשאימנו את חברי
6 פלג עז א-דין אל קסאם הנתבע מס' 1 לבצע פעולות טרור, כשקבעו
7 לחברי הפלג הנ"ל של הנתבע מס' 1 מדיניות עקרונית ודפוס התנהגות
8 שיטתי של ביצוע פעולות טרור ושימוש באלימות נגד חפים מפשע,
9 כשעודדו והסיתו ללא הרף לביצוע פעולות כאלו, כשסיפקו מימון
10 ואמצעים חומריים אחרים לביצוע פעולות טרור כאמור, כי התנהגותם
11 עלולה לגרום לתקיפת אנשים כגון המנוחים דנן ולרציחתם. ואכן,
12 בפועל, התנהגות זו של הנתבעים גרמה לתקיפת המנוחים ולרציחתם,
13 ולנזקיהם של התובעים.

14 "29. הנתבעים מס' 2 ו-3 ידעו, ו/או היה עליהם לדעת, כשלא מנעו מחברי
15 הנתבע מס' 1 להתאמן בשטח הנתבעת מס' 3, לתכנן פיגועים משטחה
16 של זו, כשסירבו לבקשות שלטונות ישראל להסגיר מבוקשים
17 השייכים לנתבע מס' 1, כשכלאו עצירים מקרב הנתבע מס' 1 למראית
18 עין וכעבור זמן קצר שחררום, כאשר לא מנעו את מימון הנתבע מס' 1
19 ממקורות מחוץ לשטחי הנתבעת מס' 3, כשלא מנעו מעשי הסתה
20 והמרדה בשטח הנתבעת מס' 3 לבצע פיגועי טרור כנגד יהודים
21 וישראלים, שמעשיהם אלה תביא לתקיפה והמרדה בשטח הנתבעת
22 מס' 3 לבצע פיגועי טרור כנגד יהודים וישראלים, שמעשיהם אלה
23 תביא לתקיפה אנשים כגון המנוחים ולרציחתם. ואכן בפועל, מחדלים
24 אלה גרמו לתקיפה המנוחים ולרציחתם, ולנזקיהם של התובעים."

25 193. במסגרת עילת הרשלנות יש התייחסות ספציפית ממוקדת לכך שהרצח של המנוחים
26 היה באלון מורה – יישוב ישראלי בתחומי יהודה ושומרון – וכי התכנון לצורך ביצוע
27 הפיגוע באותו ישוב נעשה בתחומים שבשליטת הרש"פ, כאמור בסעיף 30 לכתב
28 התביעה:

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 "הפיגוע נשוא כתב התביעה תוכנן ובוצע בשטח הנמצא, על-פי דין ובפועל,
2 בשליטתה, בחזקתה ובאחריותה הביטחוני של הנתבעת מס' 3, הרשות
3 הפלסטינית. במעשיה ומחדליה המתוארים לעיל הנתבעת מס' 3 התרשלה
4 כלפי ילדי התובעים, והפרו את חובת הזהירות המוטלת עליה שלא לגרום,
5 ולנקוט בכל האמצעים כדי למנוע, את תקיפת הזולת, כליאתו או רציחתו, ושלא
6 להתנהג אם במעשה אם במחדל, באופן העלול לגרום לתקיפת הזולת, לכליאתו
7 או לרציחתו".
- 8 194. בהמשך נטען כי הנתבעים 1-3 ידעו ו/או היו צריכים לדעת על הפיגוע ו/או לא מנעו אותו
9 ו/או לא עשו כל שביכולתם למנועו (סעיף 31 לכתב התביעה). כמו כן נטען כי הנתבעים
10 בהתנהגותם ו/או במעשיהם ו/או במחדליהם עודדו את המחבל לבצע את הפיגוע (סעיף
11 32) וכן איפשרו ואישרו למחבל – שהינו תחת פיקודו ו/או אחריותו של נתבע 1 ופועל
12 כשלוחם של הנתבעים 1 ו-3 – לבצע את הפיגוע (סעיף 33). ולכן, לטענת ב"כ התובעים,
13 "כל אחד מהנתבעים נושא באחריות ישירה ו/או שיווית למעשים הנ"ל ולנזקי
14 התובעים" (סעיף 34 לכתב התביעה).
- 15 195. אשר לגובה הנזק, כתב התביעה מתייחס לארבעה ראשי נזק.
16 196. ראש הנזק הראשון, שהינו "כאב וסבל וקיצור תוחלת החיים", וביחס אליו נכתב בכתב
17 התביעה כדלקמן (סעיף 36):
- 18 א. האב, דוד גביש ז"ל, פונה במסוק צבאי לבית החולים תל-השומר
19 כשהוא פצוע אנושות. הרופאים נאבקו על חייו במשך מספר שעות.
20 האב עבר יסורים קשים באותן שעות בהן נאבק על חייו. בגין יסורים
21 אלה ובגין קיצור תוחלת חייו בלא עת, זכאי עיזבונו של האב לקבל
22 פיצוי בסך 10,000,000 ₪.
- 23 ב. האם, רחל גביש, ז"ל, נהרגה במקום. בגין קיצור תוחלת חייה של האם
24 על ידי יד מרצחים שגדעה את חייה בלא עת, מתוך כוונת רצח לשמה,
25 מגיע לעיזבון המנוחה פיצוי בסך 5,000,000 ₪.
- 26 ג. האח, אברהם גביש, ז"ל, נפגע בתחילה מפגיעה של שלושה כדורים.
27 הוא זחל לעבר מדרגות הבית, וכעבור זמן מה נורה שנית ונהרג. אברהם

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 גביש חווה את חוויית התופת, כשהוא רואה את אמו, אביו וסבו
2 מתמוטטים לנגד עיניו, ומתוך כאבים עצומים נלחם על נפשו ונלחם
3 להצלת שארית בני משפחתו, עד שהוכרע. בגין יסורים אלה ובגין
4 קיצור תוחלת חייו בלא עת, יש לפצות את עיזבונו של אברהם בסך של
5 10,000,000 ₪.
- 6 ד. הסב, יצחק קנר ז"ל, שהה זמן מה בחוסר הכרה עד שנפטר. בגין זמן
7 זה ובגין קיצור תוחלת חייו של הסב זכאי עיזבונו של הסב לפיצוי בסך
8 5,000,000 ₪.
- 9 ה. אשר על כן לתובעים, כעיזבונו של המנוחים, מגיע פיצוי בגין הכאב
10 והסבל שעברו המנוחים בשעות שלפני פטירתם, ובגין קיצור תוחלת
11 חייהם בסך כולל של 30,000,000 ₪.
- 12 197. ראש נזק אחר הוא הפסד השתכרות ופנסיה. האב, דוד גביש ז"ל, שימש סגן מנהל
13 בישיבה התיכונית קרני שומרון, השתכר סך 10,000 ₪, ונרצח בגיל 51. האם, רחל גביש
14 ז"ל, שימשה מנהלת מכללת אלון מורה ומחנכת והשתכרה אף היא כ-10,000 ₪ בחודש.
15 לכן, התלויים בפרנסתם של האב והאם, התובעים 6-1, זכאים לפיצוי בגין הפסד
16 השתכרות האב והאם לרבות אובדן תשלומי פנסיה בסך 5 מיליון ₪ (סעיף 37 א-ד לכתב
17 התביעה).
- 18 198. האח, אברהם גביש ז"ל, היה בן 25 במותו. הוא היה קצין בסיירת מטכ"ל ולמד כלכלה
19 ומחשבים וצפוי היה לו עתיד מזהיר, כאשר כבר בתחילת דרכו השתכר כ-9,000 ₪
20 בחודש. התלויים בפרנסתו, אלמנתו ובתו (התובעים 8-7), זכאים לפיצוי בגין הפסד
21 השתכרותו, לרבות אובדן תגמולי פנסיה, בסך של 8.5 מיליון ₪ (סעיף 37 ה-ו לכתב
22 התביעה).
- 23 199. ראש נזק שלישי הוא עזרת צד ג'. מאחר והתובעים 6-1 נותרו ללא אב ואם, והתובעים
24 1-2 התמנו לאפוטרופסים על הילדים הקטנים, התובעת 5 ותובע 6, והם ממלאים את
25 תפקיד ההורים. התובעים זקוקים לעזרת צד ג' בהחזקת הבית וסכום זה מוערך בסך
26 0.5 מיליון ₪ (סעיף 38 לכתב התביעה).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1 200. מעבר לסכומים אלה, נטענת הטענה כי התובעים זכאים לפיצויים עונשיים כאמור
2 בסעיף 39 לכתב התביעה, שזה לשונו:

3 "א. מאחר והתנהגות הנתבעים הייתה זדונית ומכוונת, מתבקש כב' בית
4 המשפט לפסוק לתובעים פיצויים עונשיים ו/או הרתעתיים בשווי פי
5 שלושה מסכום הפיצויים הישירים שנגרמו לתובעים.

6 ב. הפסיקה קובעת, כי על בתי המשפט לבטא את קדושת ערך החיים,
7 והבחינה לשם כך בין הפיצוי הכספי המבטא את ערך הנזק שנגרם
8 לתובעים, לעומת הפיצוי העונשי שתכליתו ביטוי לסלידת בית
9 המשפט ממעשי הנתבעים. במקרה זה בוצע במנוחים, האב, האם,
10 הסב והאח, מעשה רצח במלוא מובן המילה, מעשה נפשע, שאין מקרה
11 הולם יותר להטלת פיצויים עונשיים כבמקרה זה. סכום הפיצויים
12 העונשיים עומד לפיכך, על סך של 132,000,000 ₪".

13 201. להלן סיכום הנתונים התמציתיים של תביעה זו:

14 א. מקום הפיגוע: אלון מורה שבאזור יהודה ושומרון.

15 ב. הנפגעים: ארבעה אזרחים ישראלים שנרצחו.

16 ג. הפוגע: מחבל הנמנה על ארגון החמאס, ואחריות החמאס, ערפאת והרש"פ.

17 ד. מספר התובעים: תשעה.

18 ה. סכום התביעה: 176 מיליון ₪.

19 3.ז כתב ההגנה

20 202. כתב ההגנה בתיק זה (וכן בתיקים הבאים) הוגש על ידי עו"ד יוסף ארנון ממשד עו"ד
21 כרמלי-ארנון, אשר ייצג את הרש"פ לאורך כל הדיונים לפניי. כתב ההגנה הוגש מטעם
22 נתבעים 2 ו-3 בלבד, קרי: יאסר ערפאת והרש"פ.

23 203. בפתח כתב ההגנה העלו הנתבעים טענות מקדמיות אשר על פי שיטתם מצדיק לדחות
24 את התביעה על הסף או למחוק אותה על הסף, וזאת כאמור בסעיפים 5-10 לכתב
25 ההגנה, אשר ראיתי לנכון להביאם במלואם ובאופן מלא ומדויק.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשטינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 205. טענות מקדמיות נוספות קשורות למעמדם של התובעים. ב"כ הנתבעים טוען כי אין
2 לתובעים עילת תביעה גם על פי המשפט הישראלי, וזאת, משום שלטענת ב"כ הנתבעת,
3 מתמצית זכותם לפיצויים על פי האמור בחוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה,
4 התשל"א-1970, וחוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום),
5 התש"י-1950 (סעיף 12 לכתב ההגנה). ובנוסף לכך נטען, כי "כל עוד התובעים לא מיצו
6 זכותם על פי חוקים אלו, הם לא יכולים להיפרע מכוח מקור אחר" (סעיף 13 לכתב
7 ההגנה).
- 8 206. אשר לטענות העובדתיות בכתב התביעה – הן מוכחות בכתב ההגנה, למעט הודאה כי
9 יאסר ערפאת עומד בראש הרשות הפלסטינית וכי האחריות של הרש"פ מוגדרת
10 בהסכמים הבינלאומיים בין מדינת ישראל לבין אש"ף וכי על פי הסכמי אוסלו האחריות
11 לביטחונם של הישראלים נותרה בידיה של מדינת ישראל ולא הועברה לידי הרש"פ
12 (סעיפים 14-16 לכתב ההגנה).
- 13 207. בהמשך להכחות האמורות של הנתבעת בכתב התביעה, מדגיש ב"כ הנתבעים, כי
14 נתבעים, כלשונו, "לא עודדו פעולות טרור ולא תמכו בהן" (סעיף 18 סיפא לכתב ההגנה).
- 15 208. ההכחשה בכתב ההגנה מתייחסת גם לעילות הפיצויים ולסכומי הפיצויים, וביחס
16 אליהם מופיעים סעיפים "שגרתיים" של כתבי הגנה לתביעות נזיקין ובהן אלה: סכומים
17 מופרזים ומוגזמים, וחסרי כל בסיס עובדתי (סעיפים 22-24 לכתב ההגנה)
18 וכי אין קשר סיבתי בין הנזקים הנטענים לבין התאונה או הקשר רחוק מדי או מנותק
19 בנסיבות העניין (סעיף 25 לכתב ההגנה).
- 20 209. כמו כן, מופיע סעיף סטנדרטי, שקשה להבין מה מקומו בתיק זה, בלשון זו: "לא נעשה
21 על ידי התובעים כל אשר על פי הדין יש או היה לעשות במסגרת החובה להקטין את
22 נזקים" (סעיף 25 לכתב ההגנה).
- 23 210. בנוסף לכך, מובאות טענות נוספות בכתב ההגנה, שאף הן לקוחות מכתבי הגנה בתביעות
24 נזיקין, כגון: דרישה לנכות מכל סכום שייפסק את הסכומים שהתובעים קיבלו
25 מהמדינה או מגורם אחר (סעיף 26(3) לכתב ההגנה); התביעה מוגזמת ואינה עומדת
26 בשום יחס לנזקים שנגרמו לתובעים, אם בכלל נגרמו (סעיף 26(4) לכתב ההגנה); אי
27 צירוף חוות דעת רפואית (סעיף 26(6) לכתב ההגנה); העדר עילת תביעה ביחס לטיפולים

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 ולהוצאות המכוסים על ידי חוק ביטוח בריאות ממלכתי, תשנ"ד-1994, או על ידי
2 המל"ל (סעיף 26(7) לכתב ההגנה); והדרישה כי על התובעים לגלות אם הגישו תביעה
3 למל"ל או לגוף אחר, ואם לא עשו כן, לפרט מה הסיבה לכך (סעיף 26(8) לכתב ההגנה).
- 4 211. אשר לסעיף 39 לכתב התביעה שכולל דרישה לתשלום פיצוי עונשי, טענת הנתבעים
5 בכתב הגנתם, בנוסף להכחשה, היא כי "בתי המשפט בישראל אינם נוהגים לפסוק
6 פיצויים עונשיים" (סעיף 27 סיפא לכתב ההגנה).
- 7 212. כנגד סעיף סטנדרטי בסיום כתב התביעה, הקובע כי לבית המשפט יש סמכות עניינית
8 ומקומית לדון בתביעה, מכחיש ב"כ הנתבעים את הדבר בסעיף 28 לכתב הגנתו וטוען
9 כי "שאלת סמכותו של בית המשפט טרם הוכרעה באופן מחייב".
- 10 4.ז פסק דין כנגד החמאס
- 11 213. כתב התביעה הומצא גם לחמאס ורשם בית משפט זה, כתוארו אז, כב' השופט יוסף
12 שפירא, החליט להעביר את הבקשה למתן פסק דין בהיעדר הגנה לתגובת היועץ
13 המשפטי לממשלה, שיודיע אם בדעתו להתערב בהליך.
- 14 214. ביום 8.2.04 הודיעה עו"ד ליאורה חביליו מפרקליטות מחוז ירושלים כב"כ היועץ
15 המשפטי לממשלה, כי "לעת הזו אין בכוונת היועץ המשפטי לממשלה להתייצב להליך
16 הנדון או להביע עמדתו".
- 17 215. לאחר דיונים לפני הרשם דאז, כב' השופט יוסף שפירא, הועבר התיק לטיפולו של כב'
18 השופט (כיום הנשיא) אהרן פרקש, אשר שמע עדים בישיבת בית המשפט מיום 26.9.05,
19 אשר נכחו בעת מעשה הרצח ותיארו את אשר אירע וכן עדים נוספים שלא נכחו ברצח
20 אבל תיארו את הסיוטים והקורות אותם לאחר מכן. כמו כן הוגשה חוות דעת כלכלית
21 לעניין אובדן ההכנסות של המנוחים.
- 22 216. בפסק דין שניתן ביום כב' בטבת תשס"ו (22.1.06), לאחר ניתוח טענות התובעים
23 והמסגרת הנורמטיבית, נקבע כי מן הראוי בתיק זה להטיל פיצויים עונשיים על פי
24 האסמכתאות שפורטו בפסק הדין. בפועל נקבע פיצוי של 10 מיליון ₪ לכל אחד מתשעת
25 התובעים, דהיינו: 90 מיליון ₪, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית מיום פסק הדין ועד
26 לתשלום בפועל, וכן הוצאות משפט ושכ"ט עו"ד בסך 1.8 מיליון ₪ בצירוף מע"מ כדין.

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 217. ראוי לציין כי ביום טז בשבט תשע"ט (22.1.19) הטלתי עיקול זמני על נכס נדלן המצוי
2 בבעלות יאסר ערפאת במסגרת בקשה שהוגשה במספר תיקים כולל תיק זה.
- 3 **5.ז הפלוגתאות בין הצדדים**
- 4 218. לאור האמור בכתב ההגנה, כפי שנוסח על ידי עו"ד יוסף ארנון, הפלוגתאות בין הצדדים
5 מתייחסות לשאלות העובדתיות של אירועי הפיגוע שהתרחשו על ידי ב"כ הנתבעים. כמו
6 כן השאלות המקדמיות של מעמד הרש"פ והסמכות של בית המשפט אף הם שנויים
7 במחלוקת כאשר הנתבעים ערים לכך שניתנה בעניין החלטה של בית משפט זה והערעור
8 תלוי ועומד בבית המשפט העליון (לאחר הגשת כתב הגנה ניתן פסק דין על ידי בית
9 המשפט העליון (אליו אדרש בפרק כב להלן)).
- 10 219. נושא נוסף השנוי במחלוקת בין הצדדים הוא האם הרש"פ וערפאת אחראים לביצוע
11 פיגועים שנעשו על ידי אנשי החמאס.
- 12 **ח. ת"א 1247/03 (מספר של תיק תל אביב; מספר תיק ירושלים –**
13 **7083/05 (רצח שני הישראלים בצומת תקוע) (תיק 6)**
- 14 **1.ח כללי**
- 15 220. כתב תביעה זה, שהוגש על ידי עו"ד ניצנה דרשן-לייטנר, מתייחס לפיגוע ירי שבו אנשי
16 הפת"ח ירו ממארב בנשק אוטומטי לרכב שהגיע לצומת תקוע והכדורים פגעו במצחם
17 של הנהג וחברו, ופצעו את הבת של הנהג פצעים קשים.
- 18 **2.ח כתב התביעה**
- 19 221. התובעת 1, תמרה ליפשיץ והתובעת 2, קופיטמן מאשה, שתיהן בנותיו הנשואות של
20 אברהם פיש ז"ל, אשר נרצח ביום 25.2.02. התובעת 3, גלינה פיש, היא אשתו אלמנתו
21 של אברהם פיש ז"ל ואימן של התובעות 1 ו-2. שלושת התובעות הינן היורשות על פי דין
22 של המנוח אברהם פיש ז"ל (סעיפים 1-2 לכתב התביעה).
- 23 222. התובעת 4, מרים גורוב, הינה אשתו-אלמנתו של אהרן גורוב ז"ל אשר אף הוא נרצח
24 באותו פיגוע ביום 25.2.02. התובעים 5-8 הינם ילדיו יתומיו של אברהם גורוב ז"ל. בעת
25 הפיגוע הם היו קטינים כדלקמן: התובע 5, חיים גורוב, בן 10; התובעת 6, חנה בלה

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשטינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 גורוב, בת 9; התובע 7 בן ציון גורוב, בן 6; תובעת 8 שושנה גורוב, בת 3. התובעים 5 עד
2 8 הם יורשיו על פי דין של אברהם גורוב ז"ל (סעיפים 3-4 לכתב התביעה).
- 3 223. הנתבע 1 הינו הארגון לשחרור פלסטין (להלן: "אש"ף") אשר מתואר בסעיף 5 לכתב
4 התביעה באופן הבא: "הינו ארגון טרור אשר הוקם בשנת 1964. פלגו המרכז של אש",
5 מכונה 'פת"ח'".
- 6 224. "הנתבע מס' 2, יאסר ערפאת, עמד בזמנים הרלוונטיים לכתב התביעה, בראש פלג
7 הפת"ח של אש"ף וכן שימש כיו"ר אש"ף וראש הנתבע מס' 3, הרשות הפלסטינית"
8 (סעיף 6 לכתב התביעה).
- 9 225. הנתבעת השלישית בכתב התביעה, היא הרשות הפלסטינית, הייתה אחראית, בזמנים
10 הרלבנטיים לכתב התביעה, כלשון כתב התביעה, "מכוח מנשרים של מפקדי צה"ל על
11 שלום הציבור וביטחוננו בשטחים נרחבים באזור יהודה ושומרון" (סעיף 7 סיפא לכתב
12 התביעה).
- 13 226. הנתבעים 4-6 היו בזמנים הרלבנטיים לכתב התביעה, חברי בפלג הפת"ח של אש"ף
14 (סעיפים 8-9 לכתב התביעה).
- 15 227. במסגרת פרק הנושא כותרת "הרקע העובדתי" מתוארים בסעיפים 11-13 מערת
16 היחסים והיעדים של אש"ף, ערפאת והרש"פ, ומעמדם של מבצעי הפיגוע הם הנתבעים
17 4-6 במסגרת זו.
- 18 228. תחילה, מתוארים אש"ף וערפאת בהקשר זה של אחריות לפעולות טרור, כדלקמן
19 (סעיפים 11-13 לכתב התביעה):
- 20 "11. הנתבע מס' 1, אש"ף, אשר נוסד בשנת 1964, מורכב מפלגים שונים,
21 כאשר פלגו המרכזי מכונה 'הפת"ח'. במטרתו המוצהרת של הנתבע
22 מס' 1, על פלגיו השונים לרבות פלג הפת"ח, היא חיסולה של מדינת
23 ישראל. כאמצעי להשגת יעד זה, בחרו הנתבע מס' 1 ופלג הפת"ח שלו
24 במה שמכונה על-ידיהם 'המאבק המזוין', קרי: שימוש באלימות
25 וביצוע פעולות טרור נגד חפים מפשע.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

12. ואכן, בהנהגתו של הנתבע מס' 2, יאסר ערפאת, אשר מכהן כיו"ר הנתבע מס' 1 וראש פלג הפת"ח שלו מעל 30 שנה, ביצע הנתבע מס' 1 באמצעות פלג הפת"ח שלו – כדפוס פעולה שיטתי המושתת על מדיניות מפורשת וקבועה – עשרות אלפי פעולות טרור, אשר גרמו למותם של מאות אנשים, ולפציעתם של אלפים נוספים.
13. פעולות הטרור שתוכננו ע"י הנתבע מס' 1 זכו לשיתוף פעולה פעיל מצד הנתבע מס' 2 ולתמיכתו. הנתבע מס' 1, בפועלו לפי הנחיותיו של הנתבע מס' 2 ובשיתוף עמו, מימן פעולת הטרור וסיפק סיוע חומרי ולוגיסטי לביצוען, לרבות אמצעי לחימה, נשק, כלי תחבורה, ואמצעי תקשורת".
229. על בסיס נתונים היסטוריים אלה, לשיטת ב"כ התובעים, מפרטת היא, בהמשך כתב התביעה, את הקשר בין שני הנתבעים הראשונים (אש"ף וערפאת) עם הרש"פ הנתבעת השלישית וכן עם מבצעי פיגוע הרצח, נתבעים 4-6, והכל באופן הבא (סעיפים 14-17 לכתב התביעה):
14. "כמו כן, הנתבע מס' 1, בפועלו לפי הנחיותיו של הנתבע מס' 2, גייס לשורותיו כוח אדם, לרבות הנתבעים 4-6, אשר אומנו ע"י הנתבע מס' 1 לבצע פעולות הטרור נגד יעדים יהודים וישראלים. הנתבעים 4-6 הצטרפו לפלג הפת"ח של הנתבע מס' 1 בכוונה ובמטרה לבצע פעולות טרור נגד יהודים וישראלים. הנתבע מס' 1 והנתבעים 4-6 קשרו ביניהם קשר פלילי לבצע פעולות טרור ועבירות ביטחון אחרות, בכל הזדמנות אפשרית.
15. במועד בלתי ידוע בחודש ספטמבר 2000 או לפני כן, הינחו הנתבעים 1-3 את כוחות הביטחון של הנתבעת מס' 3 ואת חברי פלגיו של הנתבע מס' 1, לרבות חברי פלג הפת"ח והנתבעים 4-6, לבצע פעולות אלימות נגד חיילים ואזרחים ישראלים. מאותו מועד ועד להגשת תביעה זו, ביצעו חברי הפת"ח עשרות אלפי פעולות אלימות נגד חיילים ואזרחים ישראלים, לרבות ירי, השלכת בקבוקי תבערה ואבנים, הטמנת מטעני נפץ, דקירות, תקיפות ומעצרים בלתי חוקיים.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

16. הנתבעים 1-3, כולם ו/או מי מהם, לא נקטו באמצעים כלשהם כדי למנוע את האלימות נגד ישראלים; הם לא פעלו כדי לעצור או להעניש את מבצעי פעולות האיבה, ולא החרימו את נשקם. נהפוך הוא, הנתבעים 1-3 ומנהיגיהם, והנתבע מס' 2 בראשם, יחד עם דובריהם ואמצעי התקשורת הרשמיים שלהם, עודדו באורח מפורש ועקבי את המשך ביצוע האלימות, ואף קראו פעם אחר פעם להחרפתה ולהרחבתה.
17. יתירה מזו: הנתבעת מס' 3 פעלה, בכל הזמנים הרלוונטיים לתביעה זו, לממן פעולות הטרור של פלג הפת"ח של התובע מס' 1. ואכן, בתקופה הרלוונטית, לפי הנחייתו של הנתבע מס' 2 העבירה הנתבעת מס' 3 לפלג הפת"ח של נתבע מס' 1 מיליוני דולרים, אשר שימשו למימון ביצוע פעולות הטרור".
230. פיגוע הרצח שבו נהרגו המנוחים שהתובעים הם יורשיהם וקרוביהם, מתואר, בתמצית, בסעיפים 18-21 לכתב התביעה, כדלקמן:
- 18" ביום 25/02/02, ערב חג הפורים אשתקד, נהג אברהם פיש, ז"ל, ברכבו. איתו נסעו בתו, התובעת מס' 1, וחברו, אהרון גורוב, ז"ל.
19. השלושה חזרו מירושלים לבתיהם שבישוב נוקדים, כשלפתע, בהגיעם לצומת תקוע, נפתחה לעברם אש מנשק אוטומטי ממארב שהוטמן להם. 60 כדורים נורו לעבר הרכב. 9 מהם פגעו ישירות ברכב.
20. כדור אחד פגע במצחו של אברהם פיש וגרם למותו. כדור נוסף פגע במצחו של אהרון גורוב והרגו. כדור שלישי חדר לבטנה של התובעת מס' 1, ופגע ברחמה ובמעיים.
21. תחקיר שביצעו שירותי הביטחון העלה, כי פיגוע הרצח בוצע על ידי הנתבע מס' 1 והנתבע מס' 2, תחת הוראתו ופיקודו של הנתבע מס' 3".
231. העילות המשפטיות להטלת אחריות על הנתבעים מפורטות בהמשך כתב התביעה.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 העילה הראשונה הנה תקיפה בכך שהנתבעים 4-6 השתמשו בכוח כנגד גופם של אברהם
2 פיש ז"ל ואהרון גורוב ז"ל, שלא בהסכמתם, ורצחו אותם. כמו כן, הנתבעים 4-6 הנ"ל
3 פגעו בגופה של התובעת מס' 1 תמרה ליפשיץ, שלא בהסכמתה, ופצעו אותה קשה.
4 לפיכך, נטען בכתב התביעה כי מעשיהם של הנתבעים 4-6 מהווים עבירת תקיפה לפי
5 פקודת הנזיקין (סעיף 22 לכתב התביעה).
- 6 מעבר לכך, נטען בכתב התביעה, כי בנוסף למבצעי פיגוע הרצח והפציעה הנ"ל, הנתבעים
7 4-6, האחריות לפי דיני הרשלנות חלה גם על הנתבעים 1-3 בשל הטעמים הבאים
8 (סעיפים 23-24 לכתב התביעה):
- 9 **"23. הנתבעים מס' 1-3 הינחו ועודדו את חברי פלג הפת"ח של הנתבע מס'
10 1, לרבות הנתבעים מס' 4-6, לבצע פעולות אלימות, לרבות תקיפה
11 ורצח, נגד ישראלים. הנתבעים מס' 1-3 גם העניקו תמיכה כספית
12 לפלג הפת"ח של הנתבע מס' 1 לצורך ביצוע פעולות אלימות, לרבות
13 תקיפה ורצח, נגד ישראלים. לפיכך מעשי התקיפה של הנתבעים מס'
14 4 עד 7 [כנראה צ"ל: 6] נעשו בשיתוף פעולה עם הנתבעים 1-3, וכן
15 בסיועם, בעצתם, במצוותם ובאישורם של אלה, ולפי מדיניות שקבועה
16 הנתבעים 1-3 מראש לאורך שנים, וביתר שאת ובמיוחד בתקופה
17 הרלוונטית לכתב התביעה.**
- 18 **24. הנתבעים מס' 4-6 ביצעו את מעשי התקיפה כחברים בנתבע מס' 1,
19 וכשלוחיהם של הנתבעים מס' 1-3. מעשי הנתבעים 4-6 נעשו בהיתר
20 ובהרשאת שלוחיהם הנתבעים מס' 1-3 ובאישורם המפורש, תוך כדי
21 ביצוע התפקידים הרגילים שלהם במסגרת הנתבע מס' 1."**
- 22 **234. עילת תביעה נוספת, שנייה, היא "הפרת חובה חקוקה". נטען בסעיף 25 לכתב התביעה
23 כי מדובר בעילה נוספת או חלופית כאשר הטענה היא שבהתנהגות המתוארת לעיל הפרו
24 הנתבעים שורה של הוראות חוק, "הנועדות להגן על אנשים מסוגם של המנוחים
25 והתובעים מפני נזק מהסוג שנגרם להם על ידי מעשי הנתבעים" (סעיף 25 סיפא לכתב
26 התביעה). בהמשך, בסעיף 26 לכתב התביעה מנויים סעיפים רבים מחוק העונשין,
27 התשל"ז-1977, כאותן הוראות חוק במסגרת הפרת חובה חקיקה. כן מוזכרים סעיפים
28 2-4 לפקודת מניעת טרור, התש"ח-1948.**

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 235. העילה השלישית, שאף היא מוזכרת כעילה חלופית או כעילה נוספת היא רשלנות.
2 הטענה היא, שהנתבעים התרשלו כלפי התובעים, בכך שהפרו "את חובת הזהירות
3 המוטלת עליהם שלא לגרום לתקיפת הזולת או לרציחתו, ושלא להתנהג, אם במעשה
4 ואם במחדל, באופן העלול לגרום לתקיפת הזולת או לרציחתו" (סעיף 27 סיפא לכתב
5 התביעה).
- 6 236. בהמשך, מפרט כתב התביעה את יסודות הרשלנות (סעיפים 28-29), במילים אלה:
7 "28. הנתבעים 1-3 ידעו, ו/או היה עליהם לדעת, כשאימנו חברי פלג
8 הפת"ח של הנתבע מס' 1 לבצע פעולות טרור, וכשקבעו לחברי פלג
9 הפת"ח של הנתבע מס' 1 מדיניות עקרונית ודפוס התנהגות שיטתי
10 של ביצוע פעולות טרור ושימוש באלימות נגד חפים מפשע, וכשעודדו
11 והסיתו ללא הרף לביצוע פעולות כאלו, וכשסיפקו מימון ואמצעים
12 חומריים אחרים לביצוע פעולות טרור כאמור, כי התנהגותם עלולה
13 לגרום לתקיפת אנשים כגון במקרה דנן, לפגיעה בהם ולרציחתם.
- 14 29. מבלי לפגוע באמור לעיל יטענו התובעים, כי הפיגוע נעשה על פי
15 הוראתם המופרשת ו/או המשתמעת ו/או באחריותם ו/או תחת פיקודם
16 של הנתבעים מס' 1-3. נתבעים מס' 1-3, עובדיהם ו/או מי מטעמם,
17 הדריכו את הנתבעים 4-6 לבצע את הפיגוע נשוא תביעה זו".
- 18 237. בהמשך כתב התביעה – במסגרת הטיועונים בסוגיית הרשלנות – נטען כי הנתבעים
19 1-3 ידעו ו/או היו צריכים לדעת על הפיגוע ו/או לא מנעו אותו ו/או לא עשו כל שביכולתם
20 למנועו (סעיף 30 לכתב התביעה). כמו כן, נטען כי הנתבעים בהתנהגותם ו/או במעשיהם
21 ו/או במחדליהם עודדו את הנתבעים 4-6 לבצע את הפיגוע (סעיף 31 לכתב התביעה);
22 בטעות הודפס בכתב התביעה: נתבעים 4-7; וכך איפשרו ואישרו לנתבעים 4-6 – שהינם
23 תחת פיקודם ו/או אחריהם של הנתבעים 1-3 ופועלים כשלוחיהם של הנתבעים 1 ו-3
24 – לבצע את הפיגוע (סעיף 32). ולכן, לטענת ב"כ התובעים, "כל אחד מהנתבעים נושא
25 באחריות ישירה ו/או שיורית למעשים הנ"ל ולנזקי התובעים" (סעיף 33 לכתב
26 התביעה).
- 27 238. אשר לגובה הנזק, כתב התביעה מתייחס לארבעה ראשי נזק.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 239. ראש הנזק הראשון, שהינו "כאב וסבל וקיצור תוחלת החיים", וביחס אליו נכתב בכתב
2 התביעה כדלקמן (סעיף 35):
- 3 "א. דקות לאחר הפיגוע, פונה אברהם פיש במסוק צבאי לבית החולים תל-
4 אביב כשהוא פצוע אנושות. במשך שעות נאבקו הרופאים על חייו,
5 במהלכן סבל אברהם יסורים קשים. בסופו של דבר נקבע מותו. בגין
6 יסורים קשים אלה ובגין קיצור תוחלת חייו בלא עת, זכאי עיזבונו של
7 אברהם פיש לקבל פיצוי בסך 20,000,000 ₪.
- 8 ב. אהרון גורוב, ז"ל, היה בן 45 במוותו. אהרון נהרג במקום. בגין קיצור
9 תוחלת חייו של המנוח על ידי יד מרצחים שגדעה את חייו בלא עת,
10 מתוך כוונת רצח לשמה, מגיע לעיזבון המנוח פיצוי בסך
11 10,000,000 ₪.
- 12 ג. התובעת מס' 1, תמרה ליפשיץ, הייתה בחודש התשיעי להריגה
13 כשנורתה בבטנה במהלך הפיגוע. כתוצאה מכך סבלה התובעת מס' 1
14 כאבים קשים, ונאמר לה כי יתכן ולא תוכל להביא עוד ילדים לעולם.
15 בגין הכאב והסבל שעברה התובעת מס' 1 ועוברת עד עתה, וכן בגין
16 זכאית התובעת מס' 1 לפיצויים המוערכים על ידי התובעים בסך של
17 5,000,000 ₪.
- 18 ד. בסך הכל, עבור פיצוי בגין הכאב והסבל שעברו המנוחים, אברהם פיש
19 ז"ל ואהרון גורוב ז"ל, בשעות שלפני פטירתם, ובגין קיצור תוחלת
20 חייהם, וכן בגין הכאב והסבל שעברה התובעת מס' 1, מגיע לתובעים,
21 על פי החלוקה המצויינת בס"ק א-ג דלעיל, סך כולל של 35,000,000
22 ₪.
- 23 240. ראש נזק אחר הוא הפסד השתכרות ופנסיה (סעיף 36 לכתב התביעה). אברהם פיש ז"ל
24 כיהן כמדען בחברה פרטית ננוניקס, בגן הטכנולוגי בירושלים. הוא השתכר סך 10,000
25 ₪, ונרצח בגיל 64 (סעיף 36א לכתב התביעה). התובעת 3, גלינה פיש, אלמנתו של אברהם
26 פיש ז"ל, תלויה הייתה בהכנסתו. בכתב התביעה נטען כי היא זכאית לפיצוי בגין אובדן
27 הכנסה ופנסיה בסכום של 1 מיליון ₪ (סעיף 36ב לכתב התביעה).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 241. אהרון גורוב ז"ל, שימש כמנהל בכיר של אגף לתלמידים עולים במשרד החינוך, ואמור
2 היה להתחיל לעבוד כמלחין בית של תזמורת אשדוד. כמו כן היה במו"מ עם חברות
3 הפקה בהוליווד ונכונה לו קריירה מוזיקאלית. הוא נהרג בגיל 45 והפסד השתכרותו
4 מגיע ל-7,000 ש"ח בחודש (סעיף 36 ג). אלמנתו, תובעת 4 מירה גורוב וילדיו הקטינים
5 (דאז, התובעים 5-8 : חיים גורוב, חנה ביילה גורוב, בן ציון גורוב ושושנה גורוב), זכאים
6 – כנטען בכתב התביעה בתשלום פיצויים בגין אובדן הכנסתו, לרבות תגמולי פנסיה בסך
7 2.5 מיליון ש"ח (סעיף 36 ד לכתב התביעה).
- 8 242. לפיכך, סך דמי ההשתכרות והפנסיה הנתבעים לפרק זה לכל התובעים הינו 3.5
9 מיליון ש"ח (סעיף 35 ד לכתב התביעה).
- 10 243. ראש נזק נוסף הוא עזרת צד ג. נטען כי המנוחים שהיו אבות המשפחה מילאו תפקיד
11 חשוב בהחזקת הבית, כולל טיפול במשך הבית ובילדים. לאחר שהם נרצחו זקוקים
12 אלמנותיהם לעזרת צד ג לטיפול בהחזקת הבית ולטיפול בילדים עד הגיע אחרון הילדים
13 לגיל שלאחר צבא (סעיפים 37 א-ג לכתב התביעה).
- 14 244. הפיצוי המבוקש עבור עזרת צד ג' לתובעת מס' 1 הינו סך של 0.4 מיליון ש"ח, ועבור
15 התובעת 3 סך 1.1 מיליון ש"ח, ובסך הכל 1.5 מיליון ש"ח (סעיף 37 ד).
- 16 245. ראש הפיצוי הרביעי הוא "פיצויים עונשיים", ואשר ביחס אליהם נכתב בסעיף 38 לכתב
17 התביעה כדלקמן:
- 18 **א. מאחר והתנהגות הנתבעים הינה זדונית ומכוונת, מתבקש כב' בית**
19 **המשפט לפסוק לתובעים פיצויים עונשיים ו/או הרתעתיים בשווי פי**
20 **שלושה מסכום הפיצויים הישירים שנגרמו לתובעים.**
- 21 **ב. הפסיקה קובעת כי על בתי המשפט לבטא את קדושת ערך החיים,**
22 **והבחינה לשם כך בין הפיצוי הכספי שמבטא את ערך הנזק שנגרם**
23 **לתובעים, לעומת הפיצוי העונשי שתכליתו ביטוי לסלידת בית**
24 **המשפט ממעשי הנתבעים. במקרה זה בוצע במנוחים מעשה רצח**
25 **במלוא מובן המילה, מעשה נפשע, שאין מקרה הולם יותר להטלת**
26 **פיצויים עונשיים כבמקרה זה. סכום הפיצויים העונשיים עומד לפיכך,**
27 **על סך של 120,000 ש"ח.**

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 246. להלן סיכום הנתונים התמציתיים של תביעה זו :
- 2 א. מקום הפיגוע: צומת תקוע שבאזור יהודה ושומרון.
- 3 ב. הנפגעים: שני אזרחים ישראלים שנרצחו ואזרחית ישראלית שנפצעה קשה.
- 4 ג. הפוגעים: שלושה מחבלים הנמנעים על ארגון הפת"ח, ואחריות אש"ף, ערפאת
5 והרש"פ.
- 6 ד. מספר התובעים: שמונה.
- 7 ה. סכום התביעה: 160 מיליון ₪.
- 8 **3.ח כתב ההגנה**
- 9 247. כתב ההגנה בתיק זה הוגש על ידי עו"ד יוסף ארנון ממשדד עו"ש כרמלי-ארנון.
- 10 248. טענות ההגנה הכלליות, כולל הטענות המקדמיות, הן אלה שפורטו לעיל בתת פרק ז.3.
- 11 249. גם הטענה כי הסוגיות הקשורות לטענות המקדמיות לרבות טענות סמכות תלויות
12 ועומדות בבית המשפט העליון, כפי שנטענו בפרק ז.3, נטענו אף בתיק זה.
- 13 250. בהתייחסו לנתבעים – כפי שתוארו בכתב התביעה, נכתב על ידי עו"ד ארנון בכתב ההגנה
14 כי "אש"ף איננו ארגון טרור" (סעיף 15 סיפא לכתב ההגנה), ולא הוכחה העובדה
15 שערפאת עמד בראש אש"ף ובראש הרש"פ (סעיף 16 סיפא לכתב ההגנה).
- 16 251. אשר לאחריות הרש"פ – טענת הנתבעים בכתב ההגנה היא אחריות הרש"פ מוגדרת
17 בהסכמים הבינלאומיים שנחתמו בין מדינת ישראל לבין אש"ף וכי על התובעים היה
18 לפרט טענה זו (סעיף 17 סיפא לכתב ההגנה).
- 19 252. אשר לטענה כי אש"ף והרש"פ עודדו פעולות טרור כאמור בסעיפים 11-17 לכתב
20 התביעה, כפי שצוטטו לעיל בתת פרק ח.2, תשובת הנתבעים היא זו: "הנתבעים יטענו
21 כי הם לא עודדו פעולות טרור ולא תמכו בהן" (סעיף 19 סיפא לכתב ההגנה).
- 22 253. בכתב ההגנה יש התייחסות לשאלה מי בדיוק ביצע את הפיגוע ונטען כי יש סתירה בין
23 האמור בסעיפים שונים בכתב התביעה (ראה סעיפים 21 ו-23 לכתב ההגנה).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 254. אשר לעילות המשפטיות שמפורטות בכתב התביעה ביחס לחיוב הנתבעים בפיצוי
2 התובעים, מכחיש כתב ההגנה טענות אלה באופן כללי וגורף (ראה: סעיף 24 לכתב
3 ההגנה).
- 4 255. בנוסף לאמור לעיל, כולל כתב ההגנה בחלק האחרון שלו טענות המקובלות בכתבי הגנה
5 בתביעות נזיקין לעניין גובה הנזק, כולל טענה כי הסכומים המפורטים בכתב התביעה
6 הינם סתמיים, מופרזים, מוגזמים וחסרי כל בסיס עובדתי או משפטי (סעיפים 27-29
7 לכתב ההגנה), וכן כי אין קשר סיבתי בין הנזקים הנטענים לבין התאונה, או כי הקשר
8 רחוק מדי או נותק בנסיבות המקרה (סעיף 29 בכתב ההגנה), וכן כי "לא נעשה על ידי
9 התובעים כל אשר על פי דין יש או היה לעשות במסגרת החובה להקטין את הנזקים"
10 (סעיף 29ג לכתב ההגנה).
- 11 256. בנוסף לכך, ואף זאת כמקובל בתביעות נזיקין, נכללות בכתב ההגנה טענות לעניין חובת
12 התובעים לנכות מכל סכום שייפסק את הסכומים שיקבלו מהמל"ל או ממיטיביים, וכן
13 כי לא צורפה לכתב התביעה חוות דעת רפואית וכי אין לתובעים עילת תביעה בגין
14 טיפולים או הוצאות מכוסים בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, תשנ"ד-1994, או על ידי
15 המל"ל, וכן דרישה כי התובעים יגלו האם הגישו תביעה למל"ל או לגוף אחר וכי יגלו
16 מה תוצאות התביעה, ואם לא הוגשה תביעה, עליהם לפרט מה הסיבה לכך (סעיף 30
17 לכתב ההגנה על כל סעיפי המשנה שלו).
- 18 257. בכתב ההגנה מוכחשת זכות התובעים לפיצויים עונשיים ונטען בשם הנתבעים כי "בתי
19 המשפט בישראל אינם נוהגים לפסוק פיצויים עונשיים" (סעיף 31 סיפא לכתב ההגנה).
- 20 258. כנגד טענת התובעים בסיום תביעתם כי לבית המשפט הסמכות העניינית והמקומית
21 לדון בתביעה, מגיבים הנתבעים בכתב הגנתם באומרים כי "שאלת סמכותו של בית
22 המשפט טרם הוכרעה באופן מחייב" (סעיף 32 סיפא לכתב ההגנה).
- 23 4.ח הפלוגתאות בין הצדדים
- 24 259. בדומה לאמור בתת פרק 5.ז לעיל, ומאחר וכתב ההגנה בתיק זה, נוסח על ידי עו"ד יוסף
25 ארנון, כפי שנוסח כתב ההגנה בפרק 5 לעיל, הפלוגתאות בין הצדדים מתייחסות
26 לשאלות העובדתיות של אירועי הפיגוע שהתרחשו על ידי ב"כ הנתבעים.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 260. כמו כן, השאלות המקדמיות של מעמד הרש"פ והסמכות של בית המשפט אף הם שנויים
2 במחלוקת כאשר הנתבעים ערים לכך שניתנה בעניין החלטה של בית משפט זה והערעור
3 תלוי ועומד בבית המשפט העליון (לאחר הגשת כתב הגנה ניתן פסק דין על ידי בית
4 המשפט העליון (אליו אדרש בפרק כב להלן)).
- 5 261. נושא נוסף שנוי במחלוקת בין הצדדים הוא האם הרש"פ וערפאת אחראים לביצוע
6 פיגועים שנעשו על ידי אנשי הפת"ח.
- 7 **ט. ת"א 1248/03 (רצח בני משפחת דיקשטיין בפתח היישוב מעון בדרום**
8 **הר חברון) (תיק 7)**
- 9 **ט. 1 כללי**
- 10 262. כתב תביעה זה מתייחס לפיגוע רצח של זוג הורים וילדם בן ה-4 שנרצחו, וילד אחר
11 שנפצע, כל זאת בנוכחות חלק מילדיהם האחרים. פיגוע זה, אף הוא עורר הד תקשורתי
12 רב. הרצח בוצע ביום שישי, 26.7.02, מספר שעות לפני כניסת השבת, בסמוך ליישוב
13 מעון שבדרום הר חברון.
- 14 **ט. 2 כתב התביעה**
- 15 263. התובעים בתיק זה הינם כולם תשעה ילדים, הם ילדיהם יתומיהם של יוסף וחנה
16 דיקשטיין ז"ל, וכן אחים ואחיות, של אחיהם בן ה-4 שובאל ציון דיקשטיין בן ה-4
17 שנרצח בפיגוע הנ"ל.
- 18 264. בעת הגשת התביעה, שני הילדים הגדולים, צבי יהודה דיקשטיין וצופיה מלכה
19 דיקשטיין (התובעים 1 ו-2) היו בגירים: התובע 1 בן 20 והתובעת 2 בת 19. יתר התובעים
20 – אילת השחר טובה דיקשטיין, משה ידידיה דיקשטיין, רננה רחל דיקשטיין, שלמה
21 דיקשטיין, בניה אריאל דיקשטיין, שיראל דוד דיקשטיין ועדיאל יחזקאל דיקשטיין, היו
22 קטינים בגילאי 17-2 (כיום הם בגירים).
- 23 265. התובעים 1-9 הם היורשים הבלעדיים של הוריהם יוסף דיקשטיין ז"ל וחנה דיקשטיין
24 ז"ל ושל אחיהם שובאל ציון דיקשטיין ז"ל.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 266. הנתבעים אש"ף, ערפאת והרש"פ, כבר הוגדרו בכתבי התביעה הקודמים באופן הבא:
- 2 אש"ף הוא ארגון טרור אשר הוקם בשנת 1964 והפלג המרכזי של אש"ף מכונה פת"ח
- 3 ובתוכו מצויה קבוצה המכונה עצמה "גדודי חללי אל אקצא" (סעיף 4 לכתב התביעה).
- 4 267. ערפאת עמד בראש פלג הפת"ח של אש"ף, שימש יו"ר אש"ף וראש הרש"פ (סעיף 5 לכתב
- 5 התביעה).
- 6 268. הרש"פ עצמה מתוארת בכתב התביעה כמי שהייתה אחראית, בזמנים הרלבנטיים לכתב
- 7 התביעה, מכוח מנשרים של מפקדי צה"ל, על שלום הציבור וביטחוננו בשטחים נרחבים
- 8 באזור יהודה ושומרון.
- 9 269. נתבע מס' 4, בכר נאג'ר, היה בזמנים הרלבנטיים לכתב התביעה חבר בפלג "גדודי חללי
- 10 אל אקצא".
- 11 270. במסגרת הפרק "רקע עובדתי", מובא תיאור הדומה, אם כי שונה בפרטים, מתיאורים
- 12 דומים בכתבי תביעה קודמים ולכן ראיתי לנכון לצטט את הדברים במדויק בתת פרק
- 13 זה, הכל כמפורט בסעיפים 8-14 לכתב התביעה:
- 14 "8. הנתבע מס' 1, אש"ף, אשר נוסד בשנת 1964, מורכב מפלגים שונים,
- 15 כאשר פלגו המרכזי מכונה 'הפת"ח'. במטרתו המוצהרת של הנתבע
- 16 מס' 1, על פלגיו השונים לרבות פלג הפת"ח, היא חיסולה של מדינת
- 17 ישראל. כאמצעי להשגת יעד זה, בחרו הנתבע מס' 1 ופלג הפת"ח שלו
- 18 במה שמכונה על-ידיהם 'המאבק המזוין', קרי: שימוש באלימות
- 19 וביצוע פעולות טרור נגד חפים מפשע. הם הקימו גדודים חדשים,
- 20 ביניהם 'גדודי חללי אל אקצא', המשתייכים לפת"ח, להוציא מדיניות
- 21 זו מהכוח אל הפועל.
- 22 9. ואכן, בהנהגתו של הנתבע מס' 2, יאסר ערפאת, אשר מכהן כיו"ר
- 23 הנתבע מס' 1 וראש פלג הפת"ח שלו מעל 30 שנה, ביצע הנתבע מס' 1
- 24 באמצעות פלג הפת"ח שלו – כדפוס פעולה שיטתי המושתת על
- 25 מדיניות מפורשת וקבועה – עשרות אלפי פעולות טרור, אשר גרמו
- 26 למותם של מאות אנשים, ולפציעתם של אלפים נוספים.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 פעולות הטרור שתוכננו ע"י הנתבע מס' 1 זכו לשיתוף פעולה פעיל מצד
2 הנתבע מס' 2 ולתמיכתו. הנתבע מס' 1, בפועלו לפי הנחיותיו של
3 הנתבע מס' 2 ובשיתוף עמו, מימן פעולת הטרור וסיפק סיוע חומרי
4 ולוגיסטי לביצוען, לרבות אמצעי לחימה, נשק, כלי תחבורה, ואמצעי
5 תקשורת.
- 6 .11. כמו כן, הנתבע מס' 1, בפועלו לפי הנחיותיו של הנתבע מס' 2, גייס
7 לשורותיו כוח אדם, לרבות הנתבע מס' 4, אשר אומן ע"י הנתבע מס' 1
8 לבצע פעולות הטרור נגד יעדים יהודים וישראלים. הנתבע מס' 4
9 הצטרף לפלג הפת"ח של הנתבע מס' 1 בכוונה ובמטרה לבצע פעולות
10 טרור נגד יהודים וישראלים. הנתבע מס' 1 והנתבע מס' 4 קשרו
11 ביניהם קשר פלילי לבצע פעולות טרור ועבירות ביטחון אחרות, בכל
12 הזדמנות אפשרית.
- 13 .12. במועד בלתי ידוע בחודש ספטמבר 2000 או לפני כן, הינחו הנתבעים
14 1-3 את כוחות הביטחון של הנתבעת מס' 3 ואת חברי פלגיו של הנתבע
15 מס' 1, לרבות חברי פלג הפת"ח, חברי 'גדודי חללי אל אקצה' והנתבע
16 מס' 4 בתוכם, לבצע פעולות אלימות נגד חיילים ואזרחים ישראלים.
17 מאותו מועד ועד להגשת תביעה זו, ביצעו חברי הפת"ח עשרות אלפי
18 פעולות אלימות נגד חיילים ואזרחים ישראלים, לרבות ירי, השלכת
19 בקבוקי תבערה ואבנים, הטמנת מטעני נפץ, דקירות, תקיפות
20 ומעצרים בלתי חוקיים.
- 21 .13. הנתבעים 1-3, כולם ו/או מי מהם, לא נקטו באמצעים כלשהם כדי
22 למנוע את האלימות נגד ישראלים; הם לא פעלו כדי לעצור או להעניש
23 את מבצעי פעולות האיבה, ולא החרימו את נשקם. נהפוך הוא,
24 הנתבעים 1-3 ומנהיגיהם, והנתבע מס' 2 בראשם, יחד עם דובריהם
25 ואמצעי התקשורת הרשמיים שלהם, עודדו באורח מפורש ועקבי את
26 המשך ביצוע האלימות, ואף קראו פעם אחר פעם להחרפתה
27 ולהרחבתה.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

14. יתירה מזו: הנתבעת מס' 3 פעלה, בכל הזמנים הרלוונטיים לתביעה זו, לממן פעולות הטרור של פלג הפת"ח של התובע מס' 1. ואכן, בתקופה הרלוונטית, לפי הנחייתו של הנתבע מס' 2 העבירה הנתבעת מס' 3 לפלג הפת"ח של נתבע מס' 1 מיליוני דולרים, אשר שימשו למימון ביצוע פעולות הטרור".
271. פיגוע הרצח שבו נהרגו המנוחים שהתובעים הם יורשיהם וקרוביהם, מתואר, בתמצית, בסעיפים 15-18 לכתב התביעה, כדלקמן:
- 15" ביום שישי, 26/07/02, שעות מספר לפני כניסת השבת, נסעו יוסף וחנה דיקשטיין עם חמישה מילדיהם, להתארח בשבת בבית רב הישוב מעון בדרום הר חברון.
16. לפתע, בהגיעם סמוך לישוב, נפתחה לעברם אש ממארב שהוטמן להם. האם, חנה, נהרגה ראשונה, מכדור שפילח את ראשה. הבן הקטן, שובאל, נהרג אף הוא מכדור שפגע במצחו. לאחר ששכחו [כנראה צ"ל: שכחו] היריות יצא האב מהרכב, על מנת להגיש סיוע לנפגעים. בצאתו מן הרכב נפגע אף האב מירי שנורה לעברו, ונהרג.
17. ברכב נותרו: הבת, איילת השחר, הבן, שלמה, אשר נפגע מכדור בידו ובגבו, ושני הבנים הקטנים, שיראל ועדיאל. לאחר שוידא כי הרג את האב, פסע הרוצח לעבר הרכב. הרוצח הביט אל עבר הילדים שצפו בו בחרדת מוות, סבב על עקביו וברח מהמקום.
18. תחקיר שביצעו שירותי הביטחון העלה, כי פיגוע הרצח בוצע על ידי הנתבע מס' 4, בכר נאגר, בעזרת חוליה בת 8 חברים. לפני זמן מה נעצר הנתבע מס' 4 על ידי כוחות הביטחון הישראליים".
272. בהמשך כתב התביעה נטען כי העילות המשפטיות להטלת האחריות בנוזיקין על הנתבעים מבוססת על אלה: תקיפה; הפרת חובה חקוקה; ורשלנות. בעניין זה יש העתקה כמעט מילה במילה מטענות התובעים ביחס לפיגועים הקודמים כפי שתוארו בתת פרק 1.ו.1 לעיל, ולא ראיתי צורך לחזור ולהעתיק את הדברים פעם נוספת.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 273. אשר לראשי הנזק, גם כאן מתייחס כתב התביעה לארבעה ראשי נזק כפי שהדבר נכתב
2 גם בכתבי התביעה הקודמים האמורים בפרקים ז ו-ח. מכל מקום ראיתי לנכון להביא
3 את הדברים במלואם לאור הנסיבות המיוחדות של תיק זה.
- 4 274. וכך נכתב בסעיף 33 לכתב התביעה תחת הכותרת "כאב וסבל וקיצור תוחלת חיים":
5 א. האב, יוסף דיקשטיין ז"ל, בן 44 במותו, צפה במות אשתו. טרם נהרג,
6 ראה האב כיצד פילח כדור את ראשה של אשתו, כיצד נוקב רכבו
7 מכדורים, וביקש לסייע לנפגעים שברכב. האב פעל בחרדת מוות כדי
8 לסייע לנפגעים, ונהרג. בגין היסורים והחרדה שעבר האב טרם מותו,
9 ובגין קיצור תוחלת חייו בלא עת, זכאי עיזבונו של יוסף דיקשטיין
10 לפיצוי בסך ₪ 10,000,000.
- 11 ב. האם, חנה, נהרגה במקום. בת 42 הייתה במותה. בגין קיצור תוחלת
12 חייה של האם על ידי יד מרצחים שגדעה את חייה בלא עת, מתוך כוונת
13 רצח לשמה, מגיע לעיזבונו המנוחה פיצוי בסך ₪ 10,000,000.
- 14 ג. שובאל, בן ה-4 נהרג, כשעדיין לא הספיק להגיע לשנתו החמישית. כל
15 עולמו היה לפניו. ילד רך בשנים, שכל חטאו היה לאומיותו. על הפיצוי
16 המגיע לעיזבונו של ילד להיות גבוה ומשמעותי, ולו מפאת העובדה, כי
17 רצח ילדים הינו דבר שאין לו כפרה. השנים הרבות שעמדו בפניו של
18 שובאל לא ימומשו עוד. הוא לא טעם ולעולם לא יטעם את טעם החיים.
19 בית המשפט מתבקש לפסוק לעיזבונו של הילד פיצוי בסך של
20 ₪ 10,000,000 כדי להביע את זועתו מהרצח.
- 21 ד. שלמה, בן 12, נפגע בידו השמאלית ובגבו. שני כדורים פגעו בו וגרמו
22 לו נכות חמורה. נכון להגשת כתב התביעה נקבעו לשלמה 50% נכות
23 זמנית מטעם המוסד לביטוח לאומי.
- 24 ה. שלמה עבר מספר ניתוחים ביד ועד היום סובל הוא מחוסר תחושה
25 בשתי אצבעות. הוא עבר טיפולים פיסיותרפיים וסובל מכאבים.
26 התובעים מעריכים כי לשלמה מגיע פיצוי בגין פגיעתו בסך של
27 ₪ 5,000,000.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נור'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 "התנהגות הנתבעים הייתה זדונית ומכוונת. הנתבע מס' 4 ירה על מנת להרוג.
2 הוא ארב, ביחד עם חברי חולייתו, לרכבם של הורי התובעים, ופתח באש
3 לעברם בהתקרבת הרכב אל מקום המארב. עשרות כדורים ירה הנתבע מס' 4 אל
4 עבר הרכב. מטרתו של הנתבע מס' 4 הייתה אחת: להרוג את נוסעי הרכב.
5 מטרתם של הנתבעים 1-3 גם כן הייתה אחת: להגיע למימוש שאיפותיהם על
6 ידי הריגת אזרחים ישראלים, כגון נוסעי הרכב".
- 7 281. בסעיף 36.ג לכתב התביעה, שאף הוא מצוטט בכתבי תביעה קודמים, מודגש הצורך
8 בקביעת פיצוי עונשי המבטא את קדושת ערך החיים שכן מדובר במקרה רצח במלוא
9 מובן המילה שהוא מעשה נפשע. סכום הפיצויים העונשיים הועמד על סך של
10 123,900,000 ₪.
- 11 282. להלן סיכום הנתונים התמציתיים של תביעה זו:
- 12 א. מקום הפיגוע: פתח היישוב מעון בדרום הר חברון, שבאזור יהודה ושומרון.
13 ב. הנפגעים: שלושה אזרחים ישראלים שנרצחו (זוג הורים וילד בן 4) ואזרח
14 ישראלי נוסף שנפצע קשה (ילדם בן ה-12).
15 ג. הפוגעים: מחבל אחד מארגון גדודי חללי אל אקצה, ואחריות אש"ף, ערפאת
16 והרש"פ.
17 ד. מספר התובעים: תשעה.
18 ה. סכום התביעה: 165.2 מיליון ₪.
- 19 **3.ט כתב ההגנה**
- 20 283. גם בתיק זה, כמו בתת פרק 3.ז ו-ח.3, כתב ההגנה הוגש על ידי עו"ד יוסף ארנון ממשד
21 עו"ד כרמלי-ארנון, ובו הועתקו טענות ההגנה המקדמיות וכן הטענה כי טענות סף
22 מסוימות טרם הוכרעו על ידי בית המשפט העליון.
- 23 284. כמו כן נטען שלנתבעים אין עילת תביעה על פי המשפט הישראלי שכן זכו לפיצויים לפי
24 חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה וחוק חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום);
25 סעיפים 5-13 לכתב ההגנה).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 285. כמו כן הוכחה אחריות אש"ף (ונטען כי אינו ארגון טרור), וכן כי אחריות הרש"פ מוגדרת
2 בהסכם אוסלו ובכל מקרה הנתבעים טוענים כי הם לא עודדו פעולות טרור ולא תמכו
3 בהם (סעיפים 15-20 וסעיף 24 לכתב ההגנה), הכל כפי שנאמר גם בתני הפרקים ז.3 ו-
4 ח.3 לעיל.
- 5 286. גם כאן כמו בכתבי ההגנה הקודמים יש הכחשה של סכומי התביעה והובאו סעיפי כתבי
6 ההגנה השגרתיים בתיקי נזיקין.
- 7 287. אף כאן הוכחשה זכות התובעים לפיצויים עונשיים ונאמר כי בתי המשפט בישראל אינם
8 נוהגים לפסוק פיצויים עונשיים (סעיף 32 לכתב ההגנה).
- 9 288. כמו כן חזר עו"ד ארנון על הטענה כי שאלת סמכותו של בית המשפט טרם הוכרעה באופן
10 מחייב (סעיף 33 לכתב ההגנה).
- 11 **4.ט הפלוגתאות בין הצדדים**
- 12 289. הפלוגתאות הינן כאמור בתת פרק ז.4 ו-ח.4 כאמור לעיל, בשינויים המחוייבים. בפרק
13 ח.3 יש התייחסות לארגון הפת"ח ובתיק זה ההתייחסות היא למחבל מגדודי חללי אל
14 אקצא, אך יתר הנושאים נתונים במחלוקת במידה שווה.
- 15 **י. ת"א 5271/03 (תביעת מורי הדרך) (תיק 8)**
- 16 **י.1 כללי**
- 17 290. זאת תביעה בעלת אופי שונה.
- 18 291. אין מדובר בפיגועים שבהם נהרגו או נפצעו אנשים.
- 19 292. הטענה המרכזית בתביעה זו היא כי האינתיפאדה שהייתה בניהולה ובאחריותה של
20 הרש"פ ושל אש"ף גרמה לנזק כלכלי חמור לכל ענף התיירות בישראל ולנזקים כלכליים
21 משמעותיים למורי הדרך, התובעים בתיק זה, בכך שעם ירידת כמות התיירים הבאה
22 לישראל פחתה עבודתם באופן משמעותי ונגרם להם אובדן הכנסות במידה ניכרת, הכל
23 כפי שיפורט להלן.
- 24

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 2. י. כתב התביעה
- 2 293. כתב התביעה המקורי כלל 42 תובעים מורי דרך, וסכום התביעה המקורי הינו 4,436,193 ₪.
- 3
- 4 294. כתב התביעה המתוקן כולל 59 תובעים וסכום התביעה הוא 6,089,473 ₪.
- 5 295. נתבעת 1 הינה הרש"פ אשר הוגדרה בסעיף 3 לכתב התביעה באופן הבא: "רשות
- 6 שהוקמה במסגרת הסכמים שנחתמו בין מדינת ישראל לבין הנתבע מס' 2 אש"ף, אשר
- 7 הועברו לה, באמצעות מנשרים של מפקדי צה"ל באזורי יהודה, שומרון וחבל עזה,
- 8 סמכויות שלטוניות מוגדרות באזורים הללו".
- 9 296. נתבע 2 הוא אש"ף, שמוגדר בסעיף 4 לכתב התביעה במילים אלה: "ארגון טרור אשר
- 10 הוקם בשנת 1964".
- 11 297. בסעיף 5 לכתב התביעה נאמר כי במועד בלתי ידוע בחודש ספטמבר 2000 או לפני כן,
- 12 "הינחו הנתבעים את הכוחות המזוינים הנתונים למרותם לבצע פעולות אלימות נגד
- 13 חיילים ואזרחים ישראלים".
- 14 298. כתב התביעה מתאר את הפעולות שביצעו הנתבעים במסגרת עידוד והסתה של עובדיהם
- 15 ושלוחיהם לבצע פעולות אלימות נגד ישראלים, כולל מימון פעולות טרור, וזאת כאמור
- 16 בסעיפים 6-14 לכתב התביעה, שבהם נכתב כדלקמן:
- 17 "6. הנתבעים עודדו והסיתו את עובדיהם ושלוחיהם לבצע פעולות תקיפה
- 18 אלימות כנגד חיילים ואזרחים ישראלים, וכן עודדו והסיתו תושבים
- 19 פלשתינים, אם במסגרת מאורגנת של ארגוני טרור, ואם במסגרת
- 20 עצמאית, לבצע פעולות טרור כנגד חיילים ואזרחים ישראלים.
- 21 7. הנתבעת מס' 1 לא נקטה באמצעים כלשהם כדי למנוע את האלימות
- 22 נגד ישראלים; היא לא פעלה כדי לעצור או להעניש את מבצעי פעולות
- 23 האיבה, ולא החרימה את נשקם. נהפוך הוא, הנתבעת מס' 1, אנשיה
- 24 ומנהיגיה, יחד עם דובריה ואמצעי התקשורת הרשמיים שלה, עודדו
- 25 באורח מפורש ועקבי את המשך ביצוע האלימות, ואף קראו פעם אחר
- 26 פעם להחרפתה ולהרחבתה.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 8. הנתבעת מס' 1 פעלה, בכל הזמנים הרלוונטיים לתביעה זו, לממן
2 פעולות טרור של עובדיו ושלוחיו של הנתבע מס' 2. ואכן, בתקופה
3 הרלוונטית, העבירה הנתבעת מס' 1 לנתבע מס' 2, לעובדיו ושלוחיו,
4 מיליוני דולרים, אשר שימשו למימון ביצוע פעולות הטרור. כן סיפקה
5 הנתבעת מס' 1 נשק ואמצעי לחימה לאנשי כוחות הביטחון שלה כדי
6 לבצע את פיגועי הטרור.
- 7 9. מאז חודש אוקטובר 2000 ועד להגשת תביעה זו, ביצעו אנשי כוחות
8 הביטחון של הנתבעת מס' 1 וכן עובדיו ושלוחיו של הנתבע מס' 2,
9 עשרות אלפי פעולות אלימות נגד חיילים ואזרחים ישראלים, לרבות
10 ירי, השלכת בקבוקי תבערה ואבנים, הטמנת מטעני נפץ, דקירות,
11 תקיפות ומעצרים בלתי חוקיים.
- 12 10. נכון להגשת תביעה זו, 830 בני אדם נרצחו בפיגועי הטרור ואלפים
13 נפצעו. 75% מאירועי הדמים בוצעו על ידי אנשי כוחות הביטחון
14 הפלשתינים ואנשי אש"ף. רשימה חלקית של 75 פיגועי טרור אשר
15 הסתיימו במותם של מאות בני אדם, ואשר בוצעו על ידי אנשי הנתבעת
16 מס' 1 ואנשיו ושלוחיו של הנתבע מס' 2 החל מיום 29 בספטמבר 2000,
17 מצורפת לכתב התביעה, מהווה חלק בלתי נפרד הימנה, ומסומנת נספח
18 ב' [רשימה זו פורסמה על ידי משרד החוץ הישראלי].
- 19 11. הנתבעים נושאים ביחד ו/או לחוד באחריות ישירה ו/או שילוחית
20 למעשי הטרור שבוצעו בישראל בתקופה הרלוונטית לכתב התביעה.
- 21 12. מעשי התקיפה והרצח וכל פעולות הטרור שבוצעו על ידי אנשי כוחות
22 הביטחון של הנתבעת מס' 1 ועל ידי אנשי הנתבע מס' 2 מאז אוקטובר
23 2000, נעשו בשיתוף פעולה עם הנתבעים, וכן בסיועם, בעצתם במצוותם
24 ובאישורם של אלה. מעשי הטרור נעשו לפי מדיניות שקבעו הנתבעים
25 מראש לאורך שנים, וביתר שאת בתקופה הרלוונטית לכתב התביעה.
- 26 13. אירועי הטרור בוצעו על ידי אנשי כוחות הביטחון של הנתבעת מס' 1
27 בהיתר ובהרשאת שולחתם ו/או מעסיקתם, היא הנתבעת מס' 1,

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 ובאישורה המפורש, תוך כדי ביצוע התפקידים הרגילים שלהם
2 במסגרת הנתבעת מס' 1.
- 3 14. הנתבעים ידעו, ו/או היה עליהם לדעת, כשאימנו את אנשיהם לבצע
4 פעולות טרור, כשקבעו לאנשיהם מדיניות עקרונית ודפוס התנהגות
5 שיטתית של ביצוע פעולות טרור ושימוש באלימות נגד חפים מפשע,
6 כשעודדו והסיתו ללא הרף לביצוע פעולות כאלו, כשסיפקו מימון
7 ואמצעים חומריים אחרים לביצוע פעולות טרור כאמור, כי התנהגותם
8 עלולה לגרום לתקיפת אנשים, לפגיעה בהם ולרציחתם".
- 9 299. על רקע דברים אלה, שכוחם יפה לעצם פרוץ האינתיפאדה והפגיעה הפיזית כולל הריגה
10 ופציעה של ישראלים, מופיעות טענות הרלבנטיות לתיק זה, שעניינו התביעה הכלכלית
11 של מורי הדרך, כאשר בכתב התביעה מוזכרים היסודות ההכרחיים לחיוב בנוזיקין שהם
12 הצפייה והנזק כאמור בסעיפים 15-18 לכתב התביעה:
- 13 "15. הנתבעים ידעו, ו/או היו צריכים לדעת, כי פעולות טרור מהסוג אליו הם
14 שידלו, סייעו והסיתו לבצע, יהפכו את ישראל לארץ מוכת טרור
15 שמסוכן להסתובב בה ו/או לשהות בה, וכתוצאה מכך ירתעו ישראלים
16 מלטייל ברחבי ישראל, ותיירים מלהיכנס לשטחי מדינת ישראל.
- 17 16. הנתבעים ידעו, ו/או היו צריכים לדעת, כי כתוצאה מפעולות הטרור
18 תתמוטט תיירות הפנים והחוץ של ישראל, וסקטורים שלמים במדינה
19 הניזונים מענפים אלו יפגעו פגיעה כלכלית אנושה.
- 20 17. הנתבעים ידעו, ו/או היו צריכים לדעת, כי התובעים המנויים עם מורי
21 הדרך בישראל, שכל משלח ידם בתיירות, יאבדו מהכנסתם כתוצאה
22 ממעשי הטרור.
- 23 18. מייד בראשית תקופת הדמים הנ"ל, אוקטובר 2000, הידלדל מספר
24 התיירים אשר הגיעו לישראל במסגרת תיירות חוץ, וכעבור זמן קצר,
25 צנח אחוז המבקרים בישראל ל-50% ממה שנהג להיות בתקופות
26 מקבילות בשנים קודמות".

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 300. בהמשך מובאים נתונים מספריים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה התומכים בתיזה
2 האמורה, כולל מסמכים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה המנתחים נתונים אלה
3 (ראה סעיפים 19-21 לעיל).
- 4 301. נטען כי האינתיפאדה השפיעה גם על תיירות הפנים וישראלים רבים חששו מלצאת
5 מבתיהם מפאת פיגועי הטרור, וכל שכן שלא לטייל בארץ (סעיף 22 לכתב התביעה).
- 6 302. "פיגועי הטרור לא פסחו אף על התיירים שכן ההינו להיכנס לישראל" (סעיף 24 לכתב
7 התביעה). בהמשך מוזכרים אזהרות של משרדי חוץ רבים (ארה"ב וקנדה) ביחס לכניסה
8 לישראל בתקופת האינתיפאדה. הפגיעה בתיירות הביאה לצמצום שהיית ישראלים
9 ותיירים בבתי מלון ברחבי ישראל (סעיף 25 לכתב התביעה) כאשר ביחס למורי הדרך –
10 התובעים בתיק זה – נטען כי עבודתם היא לסייר עם קבוצות מטיילים ברחבי הארץ,
11 והם אלה אשר נפגעו באופן קשה ביותר מבחינה כלכלית (סעיף 26 לכתב התביעה).
- 12 303. היישום של הדברים הכלליים דלעיל מפורט בסעיפים 27-30 לכתב התביעה, באופן הבא:
13 **27. התובעים איבדו כמעט את כל הכנסתם. לתובעים, אשר פרנסתם**
14 **הייתה תלויה בתיירות הפנים והחוץ, נגרמו נזקים קשים ביותר**
15 **כתוצאה מפיגועי הטרור וממעשי האלימות להם אחראים הנתבעים.**
- 16 28. הכנסתם של חלק מהתובעים ירדה לרבע או לחמישית מהכנסתם
17 בתקופות קודמות, עובר להתפרצות אירועי הטרור, אילו תובעים
18 אחדים איבדו את הכנסתם כליל, ואף יש כאלה שנגרם להם הפסד,
19 דהיינו הכנסה שלילית. כך למשל, התובע מס' 4 איבד 69% מהכנסתו
20 בעקבות פיגועי הטרור, התובע מס' 5 איבד 84% מהכנסתו, התובע מס'
21 8 איבד 88% מהכנסתו, ואילו התובעת מס' 28 איבדה את הכנסתה
22 כליל.
- 23 29. נזקיהם של התובעים נכונים ונמשכים עד נכון לשעת הגשת תביעה זו,
24 ולא יבואו לקיצם אלא עם הפסקת פיגועי הטרור. מאחר ומדובר
25 בתביעה כספית, אשר גובה האגרה בה נגזר מסכום התביעה, לא היה
26 מנוס בידי התובעים, אשר ניטל מהם מקור פרנסתם, אלא לצמצם את
27 תביעתם ולהעמידה על משך תקופת זמן מוגבלת. התובעים שומרים

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 לעצמם את הזכות להגדיל את סכום תביעתם בעתיד, כאשר תהיה בידם
2 האפשרות הכספית לעשות כן. עד אז תובעים התובעים את נזקיהם
3 שנגרמו להם עד חודש מאי 2002.
- 4 30. לשם אומדן אובדן הכנסתם של התובעים, חושב ממוצע הכנסותיהם
5 של התובעים בחמש השנים האחרונות עובר לחודש אוקטובר 2000,
6 מועד תחילת פריצה אירועי הטרור. בהתבסס על הכנסה ממוצעת זו,
7 חושבה הכנסתם הצפויה הממוצעת של התובעים, בהנחת העדר אירועי
8 טרור, עד לחודש מאי 2002. מהכנסה צפויה זו הופחתו הכנסות
9 התובעים אשר התקבלו בפועל באותה תקופה, דהיינו מחודש אוקטובר
10 2000 ועד חודשי מאי 2002, והנותר הינו אובדן ההכנסה שנגרם להם".
- 11 304. כתב התביעה מפרט להלן התייחסות ממוקדת לכל אחד מהתובעים.
- 12 305. בסיום נטען כי הנתבעים אחראים ביחד ולחוד לכל נזקיהם של התובעים וחובה עליהם
13 לפצותם בגין נזקים אלה (סעיף 33 לכתב התביעה).
- 14 **3. י. כתב ההגנה**
- 15 306. כתב ההגנה בתיק זה הוגש על ידי עו"ד יוסף ארנון.
- 16 307. בתחילה נטענה הטענה כי כתב ההגנה מוגש תחת מחאה לאחר שכתב התביעה לא תורגם
17 כדין לנתבעים (סעיף 3 לכתב ההגנה).
- 18 308. בעניין טענות ההגנה המקדמיות בדבר מעמד הרש"פ המקנה לה חסינות מפני שיפוט של
19 מדינה זרה, וטענות הגנה נוספות ברוח זו, חוזר עו"ד ארנון על הטענות שנטענו בתת
20 הפרקים הקודמים (ז. 3. ח. 3 ו-ט. 3).
- 21 309. טענה נוספת היא כי בהתאם לכללי ברירת הדין חל על התביעה הדין אשר חל בשטח
22 הרשות הפלסטינאית, והנתבעים שומרים לעצמם את הזכות לתקן את כתב ההגנה, ככל
23 שיידרש, לאחר שתינתן החלטה בעניין ברירת הדין (סעיף 9 לכתב ההגנה).
- 24 310. עת הגשת כתב ההגנה, הדיון בבית המשפט העליון ברע"א 4060/03 היה עדיין תלוי
25 ועומד, ולכן ביקשה הרש"פ כי הדיון בתיק זה יעוכב כפי שעוכבו הדיונים וההליכים
26 בתיקים האחרים (סעיף 10 לכתב התביעה).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 311. שתי טענות נוספות במסגרת הטענות המקדמיות, מפנות את החיצים כלפי מדינת
2 ישראל (סעיפים 11 ו-12 לכתב ההגנה):
- 3 "11. הנתבעים יטענו כי האחריות בגין המצב המתואר בכתב התביעה חלה
4 במלואה על מדינת ישראל שכן היא זו שהביאה להתדרדרות המצב
5 הביטחוני והלאומי בשטחי הרשות הפלסטינית, בין היתר על ידי
6 ההתקפות הקשות שביצעה כלפי הציבור הפלסטיני. התנהגות זו גרמה
7 להריגתם של מאות ופציעתם של אלפים והביאה להתקוממות העממית
8 ולזעם העצום בקרב ההמון הפלסטיני. אלו הגיעו לרמות קשות ביותר
9 המקשות על כוחות הביטחון הפלסטיניים להשתלט עליו.
- 10 12. הנתבעים יטענו כי פעולותיה התוקפניות של מדינת ישראל כלפי העם
11 הפלסטיני הן שהביאו להתדרדרות המצב בשטחי הרשות הפלסטינית,
12 במידה שגרמה ליציאת השליטה הממשית מידי מנגנוני הביטחון של
13 הרשות, במיוחד נוכח המתקפות הקשות ביותר, שהונחתו עליהם ע"י
14 מדינת ישראל".
- 15 312. במסגרת כתב ההגנה ביחס לטענות הפרטניות הוכחה ההנחיה לבצע פעולות אלימות
16 כנטען בסעיף 5 לכתב התביעה (סעיף 16 לכתב ההגנה) וכן הוכח כי הנתבעים עודדו או
17 הסיתו לבצע פעולות אלימות (סעיף 17 לכתב ההגנה).
- 18 313. כנגד הטענה כי הרש"פ לא נקטה אמצעים כדי למנוע את האלימות, הוכח הדבר בכתב
19 ההגנה כי הרש"פ לא פעלה לעצור ו/או להעניש את מבצעי הפעולות, ובכל מקרה הוכח
20 כי הנתבעת עודדה את הפעולות (סעיף 18 רישא לכתב ההגנה).
- 21 314. טענה נוספת, בהקשר זה, שהועלתה על ידי הנתבעים היא זו: "פעולתה האגרסיבית של
22 מדינת ישראל אשר פעלה להחריב את תשתיותיה של הרשות הפלסטינית, מנעה
23 ממנה אפשרות ממשית לפעול כנגד פעולות איבה" (סעיף 18א סיפא).
- 24 315. הרש"פ גם משווה עצמה לישראל ולארה"ב, וטוענת בסעיף 18 בכתב ההגנה כי "מדינת
25 ישראל, בעוצמתה הרבה, וארצות הברית, בעוצמת צבאה וכוחה, לא הצליחו, ואינן
26 מצליחות למנוע פיגועים. מקל וחומר שבמצב זה לא עלה בידי הנתבעים למנוע את שלא

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 עלה בידי מדינות חזקות, גדולות, עשירות ומתוחכמות יותר, בבחינת 'אם בארזים נפלה
2 שלהבת – מה יגידו אזובי הקיר'".
- 3 316. בהמשך כתב ההגנה מכחישה הרש"פ את הטענות כי פעלה למימון פעולות טרור או
4 סיפקה נשק ואמצעי לחימה לצורך ביצועו (סעיף 19 לכתב ההגנה), כי הרש"פ או מי
5 מטעמה ביצע פעולות אלימות (סעיף 20 לכתב ההגנה), וכן כל קשר לאירועים של
6 האינתיפאדה ולקשר או לאחריות הישירה או השילוחית של הנתבעים למעשי הטרור
7 (סעיפים 21-24 לכתב ההגנה). בהקשר זה גם הוכחש כי הנתבעים אימנו אנשים לביצוע
8 פעולות טרור ואף יש הכחשה של מדיניות שימוש באלימות ועידוד והסתה ומימון
9 פעולות טרור (סעיף 25 לכתב ההגנה).
- 10 317. בתשובה לטענה כי האינתיפאדה גרמה לכך שתיררים אינם באים לישראל, תשובת
11 הרש"פ היא זו: "התנהגותה של מדינת ישראל והמתנחלים היא שגרמה לפגיעה
12 בתדמית האזור" (סעיף 29 לכתב ההגנה).
- 13 318. מול טענת התובעים כי נגרמה ירידה בהיקף עסקיהם, עמדת הנתבעת היא כי הדברים
14 מוכחשים לכשעצמם, ובכל מקרה יש לייחס את נזקי התובעים לגורמים אחרים, כגון:
15 רמת השירות, מצב התיירות הבינלאומי והריחוק מישראל (סעיף 30 לכתב ההגנה).
- 16 319. כמו כן נטען, "בכיוון ההפוך", כי "פיגועי הטרור, כמו גם התנהגות הצבא הישראלי
17 גרמה נזקים כלכליים עצומים לכלכל ולרשות הפלסטינית" (סעיף 31 לכתב ההגנה).
- 18 320. ברוח זו ובצעד נוסף באותו כיוון, נכתב בסעיף 32 לכתב ההגנה כדלקמן:
19 "הנתבעים יטענו כי מעשי התוקפנות של מדינת ישראל כלפיהם וכלפי העם
20 הפלסטיני גרמו לפגיעה קשה ביותר בכל תחומי החיים אצל הנתבעים, כאשר
21 הנזק שנגרם לתובעים ולמדינת ישראל בכלל בטל לעומת הנזק הדרסטי שנגרם
22 לעם הפלסטיני שכיום הוא נלחם על חייו".
- 23 321. בנוסף לכך יש טענות פרטניות לגבי אופן חישוב הכנסת התובעים ונטען כי אין קשר
24 סיבתי בין ירידה בהכנסות של כל תובע ותובע לבין המצב הביטחוני כפי שטוענים
25 התובעים (סעיפים 33-34 לכתב ההגנה).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 322. כתב ההגנה מסתיים בטענות כלליות המופיעות בסוף כל כתב ההגנה בתביעות נזיקין
2 ובהן הטענות כי נזקים הנטענים הם מוגזמים ומופרזים, אין קשר סיבתי בין האירועים
3 המפורטים בתביעה לבין הנזקים, וכי בכל מקרה חובה על התובעים לצמצם את
4 נזקיהם, ויש לנכות מהנזקים כל זכות או תגמול שקיבלו, בגין הנזקים שלטענתם נגרמו
5 להם (סעיף 35 לכתב ההגנה).
- 6 323. גם בכתב הגנה זה נאמר כי "שאלת סמכותו של בית המשפט הנכבד לדון בתובענה טרם
7 הוכרעה באופן מחייב" (סעיף 36 לכתב ההגנה).
- 8 4. הפלוגתאות בין הצדדים
- 9 324. כאן המחלוקת בין הצדדים רחבה יותר מאשר בתיקים האחרים.
- 10 325. הרש"פ חולקת על עצם אחריותה לאינתיפאדה ומגוללת את האשמה על כך, לפחות
11 באופן חלופי וחלקי, על מדינת ישראל.
- 12 326. במישור העובדתי והפרטני מועלות טענות בדבר הקשר הסיבתי שבין ירידת ההכנסה
13 הנטענת של התובעים לבין מעשיהם או מחדליהם של הנתבעים.
- 14 327. מדובר כאמור לעיל בתיק כלכלי שבו יש צורך להכריע בשאלה האם פעולות כלליות של
15 אינתיפאדה, גם בהנחה שאירעו והגורם האחראי להם הוא הרש"פ עדיין יש להכריע
16 בשאלה האם מבחינת דיני הנזיקין והסיבתיות כל אובדן הכנסה של מורי הדרך מצדיק
17 חיוב הרש"פ בתשלום ההפסדים או אובדן הרווחים הנטענים.
- 18 יא. ת"א 5288/03 (פיגוע התאבדות בגבעה הצרפתית בירושלים) (תיק 9)
- 19 יא. כללי
- 20 328. תיק זה חוזר למבנה הדומה של מרבית התיקים בקבוצה זו של 17 התיקים והוא דומה
21 בעיקרו – אם כי בשינויים עובדתיים לא קטנים – לתביעות בגין הפיגועים כאמור
22 בפרקים ז, ח ו-ט.
- 23 329. מדובר בפיגוע התאבדות שהיה ביום 19.6.02 בגבעה הצרפתית כאשר מחבל נושא תיק
24 ובו מטען חבלה, פוצץ עצמו. כתוצאה מהפיצוץ נהרגו ששה בני אדם ונפצעו עשרות.

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 בתיק זה הוגש כתב תביעה ולאחר מכן כתב תביעה מתוקן. אתייחס להלן לכתב התביעה
2 המתוקן.
- 3 **יא.2 כתב התביעה**
- 4 330. תובע 1, יצחק אייזנמן, ואשתו, פנינה אייזנמן, תובעת 2, הם ההורים של הקטינה גל
5 אייזנמן ז"ל, אשר נרצחה בפיגוע ביום 19.6.02, כשהיא בת 5 שנים. התובעים 3 ו-4,
6 שגיא ונוגה אייזנמן הנם אחיה ואחותה של גל אייזנמן ז"ל (סעיף 1 לכתב התביעה
7 המתוקן).
- 8 331. תובע 5 הנו בעלה של נועה אלון ז"ל (הסבתא של גל אייזנמן ז"ל שנרצחה אף היא באותו
9 יום עם נכדתה), והוא הסבא של גל אייזנמן ז"ל (סעיף 2 לכתב התביעה המתוקן).
- 10 332. תובע 6, אבנר פרנקלין, ואשתו, שרה פרנקלין, תובעת 7, הם ההורים של מיכל פרנקלין
11 ז"ל, אשר נרצחה בפיגוע ביום 19.6.02, כשהיא בת 21 שנים. התובעים 8 עד 12, חיים
12 דוד יהודה ודבורה ויעל, הנם אחיה ואחיותיה של מיכל פרנקלין ז"ל (סעיף 3 לכתב
13 התביעה המתוקן).
- 14 333. תובע 13, עזרא קסלר, ואשתו, ברגייט קסלר, תובעת 14, הם ההורים והיורשים על פי
15 דין של גילה שרה קסלר ז"ל, אשר נרצחה בפיגוע ביום 19.6.02, כשהיא בת 19 שנים.
16 התובעים 15 עד 17, שלום חנוך וכלילה, הם אחיה ואחיותיה של גילה קסלר ז"ל (סעיף
17 4 לכתב התביעה המתוקן).
- 18 334. תובע 18, יהודה ינגרייס, ואשתו, זיוה ינגרייס, תובעת 19, הם ההורים והיורשים על פי
19 דין של הדסה ינגרייס ז"ל, אשר נרצחה בפיגוע ביום 19.6.02, כשהיא בת 20 שנים (סעיף
20 5 לכתב התביעה).
- 21 335. תובע 20, אברהם ירושלמי, ואשתו, חיה ירושלמי, תובעת 21, הם ההורים והיורשים על
22 פי דין של שמואל אפרים ירושלמי ז"ל, אשר נרצח בפיגוע ביום 19.6.02, כשהוא בן 17
23 שנים (סעיף 6 לכתב התביעה).
- 24 336. הנתבעים אש"ף, יאסר ערפאת והרש"פ, מתוארים כארגוני טרור, כמי שעמד בראש פלג
25 הפת"ח של אש"ף וכרשות שהוקמה במסגרת ההסכמים בין ישראל ואש"ף, הכל

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 כמפורט בכתבי התביעה הקודמים המוזכרים בתני הפרקים הקודמים ז1, ח1 ו-1ט1
2 (ראה: סעיפים 7-9 לכתב התביעה המתוקן).
- 3 337. גם הרקע העובדתי המייחס לאש"ף את מטרת המאבק המזוין לערפאת את דפוס
4 הפעולה השיטתי של ביצוע פעולות טרור ולרש"פ את האחריות לביצוע פעולות הטרור
5 ואספקת סיוע חומרי ולוגיסטי לעובדי הרש"פ, אף הם לקוחים כולם ואף מועתקים
6 כמעט מילה במילה מכתבי התביעה הקודמים.
- 7 338. מטבע הדברים, מבצע הפיגוע שהוא מחבל מתאבד לא מופיע כאחד מהנתבעים (בניגוד
8 למבצעי פיגועים אחרים, כמפורט בפרקים ז1, ח1 ו-1ט1 הנ"ל).
- 9 339. הפיגוע ותיאור הנפגעים בפיגוע מופיע בסעיפים 16-22 לכתב התביעה המתוקן, כדלקמן:
10 "16. ביום 19/06/02 הגיע מחבל מתאבד לצומת הגבעה הצרפתית, כשהוא
11 נושא תיק ובתוכו מטען חבלה רב עוצמה. בהגיעו סמוך לתחנת
12 האוטובוס במקום, הפעיל המחבל המתאבד את המטען והתפוצץ (ולהלן
13 – 'הפיגוע'). כתוצאה מהפיגוע נהרגו ששה בני אדם, ועשרות נפצעו.
- 14 17. בפיגוע נהרגה גל אייזנמן ז"ל, וסבתה נועה אלון ז"ל.
15 גל חזרה ממסיבת יום הולדת והמתינה ביחד עם בני משפחתה, סבתה,
16 נועה, אמה, ואחיה, בתחנת האוטובוס בגבעה הצרפתית, לאביה
17 שיאסוף אותם לביתם. כתוצאה מהפיצוץ נהרגו גל ונועה במקום.
- 18 גל ז"ל, בת 5 במוותה, הותירה אחריה הורים, אח ואחות.
19 נועה ז"ל, בת 60 במוותה, הותירה אחריה בעל ובת.
20 18. בפיגוע נהרגה מיכל פרנקלין ז"ל.
21 מיכל הייתה סטודנטית ליעוץ חינוכי והיסטוריה, סיימה את לימודיה
22 במכללה באלקנה וביום זה סיימה, למעשה, את לימודיה לתואר ראשון
23 במכללה. מיכל ז"ל הייתה בדרכה לביתה והגיעה בטרמפ לצומת
24 הגבעה הצרפתית, שם המתינה ביחד עם חברתה הדסה יונגרייס ז"ל,
25 שנהרגה אף היא בפיגוע, לדוד של הדסה על מנת שיסיעם כל אחת
26 לביתה.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 מיכל ז"ל, בת 21 שנים במותה, הותירה אחריה שני הורים וחמישה
2 אחים.
- 3 .19. בפיגוע נהרגה גילה שרה קסלר ז"ל.
- 4 גילה שירתה בשרות לאומי בסוכנות היהודית בירושלים וביום אותו
5 יום הייתה בדרכה לביתה והמתינה בצומת הגבעה הצרפתית לאוטובוס
6 שיסיעה לביתה. גילה ז"ל נפצעה אנושות בראשה כתוצאה מהפיגוע
7 ולאחר כשעה נפטרה תוך כדי ניסיונות החיאה שניסו לבצע בגופה.
- 8 גילה ז"ל, בת 19 שנים במותה, הותירה אחריה שני הורים ושלושה
9 אחים.
- 10 .20. בפיגוע נהרגה הדסה יונגרייס ז"ל.
- 11 הדסה הייתה סטודנטית לתקשורת, סיימה את לימודיה במכללה
12 באלקנה וביום זה סיימה, למעשה, את לימודי השנה הראשונה
13 במכללה. הדסה ז"ל הייתה בדרכה לביתה והגיעה בטרמפ לצומת
14 הגבעה הצרפתית, שם המתינה ביחד עם חברתה מיכל פרנקלין ז"ל,
15 שנהרגה אף היא בפיגוע, לדוד שלה על מנת שיסיעם כל אחת לביתה.
16 הדסה ז"ל, בת 20 שנים במותה, הותירה אחריה הורים וחמישה אחים.
- 17 .21. בפיגוע נהרג שמואל אפרים ירושלמי, בן 17 במותו, והותיר אחריו
18 הורים ואחים.
- 19 .22. תחקיר שביצעו שירותי הביטחון העלה, כי המחבל המתאבד שביצע את
20 הפיגוע השתייך על אנשיו ושלוחיו של הנתבע מס' 1.
- 21 .340. אחריותם של הנתבעים מתוארת בכתב התביעה, בהתאם לעילות שכבר הוזכרו לעיל
22 בפרקים 2.ז ו-ח.2 ובהן: תקיפה, הפרת חובה חקוקה ורשלנות, המתייחסים כולם
23 לאש"ף, לערפאת ולרש"פ, ומבחינה זו יש מעין העתקה של הדברים שנכללו בכתבי
24 התביעה הקודמת, גם לכתב תביעה זה.
- 25 .341. בפרק הנזק בכתב התביעה המקורי, מובאים אותם ראשי נזק שהוזכרו בכתבי התביעה
26 הקודמים, תוך התאמתם לנסיבות פיגוע זה ומספר הנפגעים בו.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נור'ז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 342. וכך נכתב בסעיף 35 לכתב התביעה המקורי, שכותרתו: "כאב וסבל וקיצור תוחלת
2 החיים":
- 3 "א. גל אייזנמן ז"ל, מיכאל פרנקלין ז"ל, הדסה ינגרייס ז"ל ושמואל
4 אפרים ירושלמי ז"ל, נהרגו במקום. בגין קיצור תוחלת חייהן של
5 המנוחות [צ"ל: המנוחים] על ידי יד מרצחים שגדעו את חייהן [צ"ל:
6 חייהם] בלא עת, מתוך כוונת רצח לשמה, מגיע לעיזבון המנוחות [צ"ל:
7 המנוחים] לכל אחד בנפרד, פיצוי בסך 10,000,000 ₪, ובסך הכל
8 50,000,000 ₪ במכלול.
- 9 ב. גילה שרה קסלר נפצעה אנושות בפיגוע. הצוות הרפואי שהגיע למקום
10 פעל קשות על מנת להצילה. במשך שעה שלמה, החל מהיותם במקום
11 עצמו ועד הגיעם לבית החולים, נעשו ניסיונות על ידי הצוות הרפואי
12 להציל את חייה. לבסוף קבעו הרופאים את מותה. עבור פיצוי בגין
13 הכאב והסל שעברה המנוחה גילה שרה קסלר ז"ל, בשעה שלפני
14 פטירתה, זכאים התובעים 5 ו-6, יורשיה של גילה לפיצוי נוסף בסך
15 של 2,000,000 ₪.
- 16 343. בראש הנזק של "הפסד השתכרות ופנסיה" יש התייחסות לתובע 7, אביה של הדסה
17 קסלר ז"ל. נטען כי הוא במקצוע עצמאי בעל חנות ולאחר הפיגוע נאלץ לסגור את עסקו
18 עקב מצבו הנפשי ומות בתו. הוא בן 48, עצמאי ונטען לאובדן הכנסה לפחות עד גיל 70,
19 דהיינו: 22 שנות עבודה לפחות. נטען כי הכנסתו השנתית בשנת המס 2002 הייתה כ-
20 90,000 ₪. על כן, התביעה בגין אובדן ההכנסה של תובע 7, עד הגיעו לגיל 70, הועמדה
21 על סך 2,000,000 ₪ (סעיף 36 לכתב התביעה המקורי).
- 22 344. גם בתביעה זו – בדומה לתביעות הקודמות – עותרת ב"כ התובעים, עו"ד ניצנה דרשן-
23 לייטנר לחייב את שלושת הנתבעים בפיצויים עונשיים, כפי שהדבר מנומק בסעיף 37
24 לכתב התביעה המקורי, שזה לשונו:
- 25 "א. התנהגות הנתבעים הייתה זדונית ומכוונת. הנתבעים עשו פעולותיהם
26 אך ורק במטרה אחת: לרצוח. המחבל המתאבד הגיע למקום הומה
27 אדם, לסביבת צומת מרכזית, עמד מטרים ספורים סמוך לתחנת

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 אוטובוס הומה אדם, והפעיל מטען שהיה על גופו. מטרת המחבל
2 הייתה אחת: לרצוח את האנשים שהתגודדו בתחנת האוטובוס
3 ובסביבתה. הנתבעים מס' 1-3 הינם שותפים מלאים ואחראים
4 למימוש מטרה זו.
- 5 ב. הואיל והתנהגות הנתבעים כולם הייתה נפשעת, זדונית ומכוונת,
6 מתבקש כב' בית המשפט לפסוק לתובעים פיצויים עונשיים ו/או
7 הרתעתיים בשווי פי שלושה מסכום הפיצויים הישירים שנגרמו
8 לתובעים.
- 9 ג. הפסיקה קובעת, כי על בתי המשפט לבטא את קדושת ערך החיים,
10 והבחינה לשם כך בין הפיצוי הכספי שמבטא את ערך הנזק שנגרם
11 לתובעים, לעומת הפיצוי העונשי שתכליתו ביטוי לסלידת בית המשפט
12 ממעשי הנתבעים. במקרה זה בוצע בסימה מנחם, המנוחה [כנראה
13 הכוונה למנוחים שפורטו לעיל ובטעות שורבב שם זה], מעשה נפשע,
14 שאין מקרה הולם יותר להטלת פיצויים עונשיים עומד לפיכך, על סך
15 של 162,000,000 ₪".
- 16 345. בכתב התביעה המתוקן בפרק הנזק נכתב בסעיף 36 כי נגדעו חייהם של המנוחים
17 באיבם: "על לא עוול בכפם, כולם, אך ורק בשל היותם יהודים".
- 18 346. לעניין הפיצוי העונשי נאמר בסעיפים 37-38 לכתב התביעה המתוקן את אשר נכתב
19 בכתב התביעה המקורי בסעיף 37, כפי שצוטט לפני שתי פסקאות.
- 20 347. בכל מקרה, הפיצויים המבוקשים הנם 10 מיליון ₪ לכל אחד ואחד ובסה"כ 210 מיליון
21 ₪ במכלול (סעיף 39 לכתב התביעה המתוקן).
- 22 348. בכתב התביעה המתוקן יש התייחסות לנזקים של יהודה יונגרייס, שהוא תובע 7 בכתב
23 התביעה המקורי, תובע 18 לכתב התביעה המתוקן שנאלץ לסגור את עסקו כאמור לעיל
24 (סעיף 40 לכתב התביעה המתוקן).
- 25 349. ביחס לכל המנוחים נאמר בסעיף 40 לכתב התביעה המתוקן כי: "בבואו לפסוק פיצויים
26 אלה מתבקש בית המשפט הנכבד להתחשב באובדן השנים האבודות של כל אחד

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 מהמונחים, מהפסד ההשתכרות והפנסיה שנגרמו לתובעים בעקבות האירוע ומהכאב
2 והסבל שעבר על המנוחים עובר למותם ועד למותם".
- 3 350. בהמשך יש התייחסות כוללת לכל המנוחים אשר "היו צעירים ומוכשרים, היו
4 משתכרים כפל השכר הממוצע במשק. אובדן חייהם גרם להם לאובדן שכר זה למשך
5 כל חייהם" (סעיף 40 א רישא לכתב התביעה המתוקן).
- 6 351. יש התייחסות פרטנית לנועה אלון אשר בגיל 60 השתכרה כפל השכר הממוצע במשך
7 (סעיף 40 א סיפא לכתב התביעה המתוקן).
- 8 352. כמו כן, יש התייחסות לפציעתה האנושה של גילה שרה קסלר ז"ל כולל ניסיונות
9 ההחייאה שנעשו כדי להציל את חייה (סעיף 40 ב' לכתב התביעה המתוקן; וכן סעיף 35 ב
10 לכתב התביעה המקורי, כפי שצוטט לעיל).
- 11 353. להלן סיכום הנתונים התמציתיים של תביעה זו:
12 א. מקום הפיגוע: צומת הגבעה הצרפתית, ירושלים.
13 ב. הנפגעים: ששה אזרחים ישראלים שנרצחו, ועשרות שנפצעו.
14 ג. הפוגע: מחבל מתאבד השייך לאש"ף.
15 ד. מספר התובעים: 21.
16 ה. סכום התביעה: 210 מיליון ₪.
- 17 **יא. 3. כתב ההגנה**
- 18 354. כתב ההגנה הוגש ע"י עו"ד יוסף ארנון כאשר הוא מדגיש שמשרדו מייצג את הנתבעים
19 1 ו-3, דהיינו: אש"ף והרש"פ ואילו נתבע 2 – יאסר ערפאת – אינו מיוצג על ידי משרד
20 עוה"ד ארנון שכן יאסר ערפאת מת ומשרד עוה"ד ארנון אינו מייצג לא את המנוח, לא
21 את עיזבונו ולא את יורשיו (סעיף 3 לכתב ההגנה).
- 22 355. הטענות המקדמיות שפירט עו"ד ארנון בכתבי ההגנה בתביעות הקודמות (ראה פרקים
23 ז. 3, ח. 3, ט. 3, י. 3, חזרו והופיעו באותה לשון גם בכתב הגנה זה.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 356. גם כאן מוזכר כי טענות סף אלה של הנתבעים הועלו בדיון שהתקיים בבית המשפט
2 העליון ברע"א 4060/03.
- 3 357. החידוש בכתב הגנה זה הוא כי בית המשפט העליון כבר נתן פסק דין באותו רע"א, ביום
4 17.7.07. אולם, לשיטת ב"כ הנתבעים, עו"ד יוסף ארנון: **"נמנע בית המשפט מלהכריע**
5 **לגופו של הערעור וקבע כי הדרך פתוחה בפני המערערים להשמיע את מכלול טיעוניהם**
6 **בפני הערכאות המבררות"** (סעיף 10 לכתב ההגנה).
- 7 358. בהתייחסו לתביעה לגופה, הכחיש עו"ד ארנון את הטענות העובדתיות תוך חזרה
8 והדגשה כי אינו מייצג את יאסר ערפאת (סעיפים 20 סיפא ו-23 סיפא לכתב ההגנה).
9 הוא הוסיף וטען בהקשר זה כי: **"ככל שיש בסעיף זה [12 לכתב התביעה] כדי להתייחס**
10 **לנתבע 2 לגופו, הרי שמרגע פטירתו לא ניתן עוד לתובעו"** (סעיף 24 סיפא לכתב ההגנה);
11 ראה גם: סעיף 25 סיפא, סעיף 26 סיפא, סעיף 27 סיפא וסעיף 37 סיפא, סעיף 42 סיפא
12 וסעיף 46 סיפא לכתב ההגנה).
- 13 359. הנתבעים חזרו בכתב ההגנה על ההכחשה כאילו הם לא עשו דבר למניעת הפעולות
14 האלימות ואף הכחישו כי עודדו אותן (סעיף 37 רישא לכתב ההגנה).
- 15 360. בכתב ההגנה יש התייחסות לכך ששמות המחבלים אינם מפורטים בכתב התביעה
16 המתוקן, ומוכחש הקשר ביניהם לבין הנתבעים (סעיף 38 סיפא לכתב ההגנה).
- 17 361. בנוסף לכך מוכחש בכתב ההגנה כי הנתבעים עודדו ו/או לא מנעו את ההסתה ו/או אימנו
18 ו/או מימנו את הפעולות הנתבעות בכתב התביעה (סעיף 42 מציעתא לכתב ההגנה);
19 וזאת, בנוסף להכחשה כי הנתבעים ידעו ו/או צריכים היו לדעת על האירוע ו/או לא מנעו
20 ו/או לא עשו דבר למונעו (סעיף 44 סיפא לכתב ההגנה); וכן מוכחש כי הנתבעים עודדו
21 את ביצוע האירוע הנתבע בהתנהגותם ו/או במעשיהם ו/או במחדליהם (סעיף 45 לכתב
22 ההגנה); וכמו כן הוכחש כי מי מהנתבעים נושא באחריות ישירה ו/או שילוחית למעשים
23 הנתבעים ולנוק הנטען, המוכחשים (סעיף 47 לכתב ההגנה).
- 24 362. בכתב ההגנה מוכחשת זכות התובעים לקבלת פיצויים עונשיים (סעיף 50 לכתב ההגנה).
- 25 363. מעבר לטענות ההגנה הללו, מצויות בחלק האחרון של כתב ההגנה, טענות "שגרתיות"
26 המופיעות בכל כתב הגנה בענייני נזיקין, ובהם: הסכומים הנתבעים מוגזמים ומופרזים;

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1 היעדר קשר סיבתי; התובעים לא עשו להקטנת הנזק; ניכוי סכומים שהתקבלו
2 מהמל"ל, מהמדינה וממיטיבים, פטור מתשלום בגין הוצאות המכוסות בחוק ביטוח
3 בריאות ממלכתי ודרישה כי התובעים יגלו האם הוגשה על ידם תביעה למל"ל או לגוף
4 אחר לקבלת תשלומים, ואם לא הוגשה תביעה כזו, מה הסיבה לכך (ראה סעיף 54 לכתב
5 ההגנה).

6 4.א. הפלוגתאות בין הצדדים

7 364. הפלוגתאות בתיק זה דומות לפלוגתאות שהוצבו על ידי עו"ד ארנון ביחס לתביעות
8 הקודמות כמפורט בתיקים הקודמים.

9 365. החידוש בתיק זה הוא כי התובעים לא פירטו מיהו המחבל המתאבד שביצע את הפיגוע
10 ו/או המחבלים שהיו מעורבים בפיגוע, ועל כן, לטענת הנתבעים, יש להוכיח מיהם
11 המחבלים המעורבים ומה מידת הקשר ביניהם לבין הנתבעים.

12 י.ב. ת"א 5289/03 (הרצח בדרום הר חברון) (תיק 10)

13 י.ב.1 כללי

14 366. כתב התביעה המקורי התייחס לרצח של צעיר שנרצח ביום 26.7.02, ביום שישי סמוך
15 לכניסת השבת, באזור דרום הר חברון, על ידי מחבל שירה בו.

16 י.ב.2 כתב התביעה

17 367. בכתב התביעה המקורי, התובעים היו הוריו ויורשיו של הנרצח, ואילו בכתב התביעה
18 המתוקן, התובעים הינם 11 איש כמפורט להלן: יוסי ליבוביץ ואטה ליבוביץ, שהם
19 ההורים והיורשים על פי דין של אלעזר ליבוביץ ז"ל, אשר נרצח בפיגוע הירי הנ"ל ביום
20 26.7.02; התובעים 3-11 – יהודה ליבוביץ, בת ציון אליצור, ידידה ליבוביץ, רבקה
21 ליבוביץ, עקיבא ליבוביץ, בצלאל ליבוביץ, צבי ליבוביץ, הלל ליבוביץ, שילה ליבוביץ –
22 הינם אחיו ואחיותיו ויורשיו על פי דין של אלעזר ליבוביץ ז"ל (סעיפים 1 ו-2 לכתב
23 התביעה המתוקן).

24 368. נתבע 1, אש"ף, הוא "ארגון טרור אשר הוקם בשנת 1964" (סעיף 3 לכתב התביעה
25 המתוקן).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 369. נתבעת 2, הרש"פ, מוגדרת בסעיף 4 לכתב התביעה במילים אלה: "רשות שהוקמה
2 במסגרת הסכמים שנחתמו בין מדינת ישראל לבין אש"ף, אשר הועברו לה, באמצעות
3 מנשרים של מפקדי צה"ל, באזורי יהודה, שומרון וחבל עזה, סמכויות שלטוניות
4 מוגדרות באזורים הללו. הנתבעת מס' 2 הייתה אחראית, בזמנים הרלוונטיים לכתב
5 התביעה, מכח מנשרים אלו, על שלום הציבור וביטחונו בשטחים נרחבים באזור יהודה
6 ושומרון".
- 7 370. הפרק "רקע עובדתי" בכתב התביעה, בתיק זה, הוא העתקה של פרקים זהים בכתבי
8 התביעה הקודמים שתוארו לעיל, ולא ראיתי צורך לחזור ולהביאו פעם נוספת כאן.
- 9 371. הפיגוע, מתואר בסעיפים 12-13 לכתב התביעה, באופן הבא:
- 10 "12. ביום שישי, 26/07/02, סמוך לפני כניסת השבת, נסע אלעזר ליבוביץ
11 ז"ל ברכבו באיזור דרום הר חברון, כאשר לפתע הבחין ברכב באמצע
12 הכביש, שלצידו מוטל אדם, ומחבל יורה אל תוך הרכב. לפתע הפנה
13 המחבל את נשקו של אלעזר, וירה גם בו צרור יריות. היריות גרמו
14 למותו.
- 15 13. תחקיר שביצעו שירותי הביטחון העלה, כי פיגוע הרצח בוצע על ידי
16 חוליית מחבלים המשתייכת לזרם הפתח של הנתבע מס' 1. כמו כן
17 קבוצת "גדודי חללי אל אקצא" נטלה את האחריות לפיגוע".
- 18 372. גם בתיק זה – בדומה לתיקים אחרים – כתב התביעה מפרט את אחריות הנתבעים, על
19 פי עילות משפטיות אלה: תקיפה; הפרת חובה חקוקה; ורשלנות. גם בעניין זה אין צורך
20 לחזור על הדברים שכבר נכתבו בפרקים הקודמים.
- 21 373. פרק "הנזק" מפרט את ראשי הנזק הנתבעים ואת הסכומים אותם דורשת ב"כ התובעים
22 עו"ד ניצנה דרשן-לייטנר, כי הנתבעים ישלמו לתובעים, וזאת כמפורט בסעיפים 27-30
23 לכתב התביעה, כדלקמן (הקווים וההדגשה במקור):
- 24 "27. כתוצאה ממעשיהם של הנתבעים, כולם יחד ו/או כל אחד מהם לחוד,
25 נגדעו חייו של המנוח, אלעזר ליבוביץ' ז"ל, באיבם, על לא עוול בכפיו.
26 לתובעים נגרמו נזקים רבים כתוצאה ממעשה הרצח, כמתואר להלן.

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 **כאב וסבל וקיצור תוחלת החיים**: אלעזר נולד ביום 18.08.81. בן 21 היה
2 במוותו. עלם חמודות שלא הספיק לראות את העולם. כל תכניותיו, כל
3 חלומותיו, נגוזו, שעה שיד מרצחים גדעה את פתיל חייו באכזריות,
4 בירי של צרור יריות אל תוך גופו. בגין היסורים שעבר אלעזר טרם
5 מותו, כשהוא נאבק על חייו, ובגין קיצור תוחלת חייו בלא עת, זכאי
6 עיזבונו של אלעזר לפיצוי בסך 10,000,000 ₪.
- 7 **אובדן השתכרות עתידית**: אלעזר יכול היה להשתכר לפחות כמכפלת
8 השכר הממוצע במשק, עד הגיעו לגיל 70 (לרבות תקבולי פנסיה). אשר
9 על כן עבור ההפסד שנגרם לאלעזר בגין אובדן שנותיו, זכאי עיזבונו
10 לפיצויים בסך של 5,488,000 ₪ (מהוון ל-49 שנים).
- 11 **מסכת היסורים של התובעים**: על פי הפסיקה התקדימית בנושא, הן
12 בארץ והן בארה"ב, זכאים התובעים, כל אחד בנפרד, לפיצוי בגין
13 מסכת היסורים אשר עברה ועוברת עליו מאז נהרג יקירם בפיגוע.
- 14 התנהגות הנתבעים הייתה זדונית ומכוונת. רוצחי המנוח אלעזר
15 ליבוביץ' ז"ל, ירו על מנת להרוג. הם ארבו לרכבו של אלעזר, ופתחו
16 באש תופת לעברו בהתקרב הרכב אל מקום המארב. עשרות כדורים ירו
17 הרוצחים אל עבר הרכב. מטרתם של הרוצחים הייתה אחת: לרצוח את
18 נוסעי הרכב. מטרתם של הנתבעים 1 ו-2 גם כן הייתה אחת: להגיע
19 למימוש שאיפותיהם על ידי הריגת אזרחים ישראלים, כגון אלעזר
20 ז"ל.
- 21 הואיל והתנהגות הנתבעים כולם הייתה נפשעת, זדונית ומכוונת,
22 מתבקש כב' בית המשפט להעמיד את הפיצויים שייפסקו לטובת
23 התובעים כשהם כוללים בחובם אלמנט של פיצוי מוגבר ו/או עונשי
24 ו/או הרתעתי, אשר עומד על סך של 10,000,000 ₪ לכל תובע. סה"כ
25 בגין ראש נזק זה: 110,000,000 ₪.
- 26 374. להלן סיכום הנתונים התמציתיים של תביעה זו:
- 27 א. מקום הפיגוע: דרום הר חברון שבאזור יהודה ושומרון.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 ב. הנפגע: אזרח ישראלי שנרצח.
- 2 ג. הפוגעים: חוליית מחבלים המשתייכת לזרם הפת"ח כאשר גדוד חללי אל אקצא
3 נטל אחריות לפיגוע.
- 4 ד. מספר התובעים: 11.
- 5 ה. סכום התביעה: 125,488,000 ₪.
- 6 **3. כתב ההגנה**
- 7 375. כתב ההגנה נוסח על ידי עו"ד יוסף ארנון והוא זהה ברובו לכתבי הגנה קודמים שכבר
8 נסקרו לעיל בפרקים הקודמים.
- 9 376. הטענות המקדמיות אף הן זהות, כאשר ביחס לכתב ההגנה זה נאמר כי טענות אלה
10 תלויות ועומדות בפני בית המשפט העליון ברע"א 4060/03, ולכן מן הראוי לעכב את
11 ההליכים בתיק זה, כפי שעוכבו בתיקים קודמים, עד לקבלת הכרעת בית המשפט העליון
12 בטענות הסף (סעיף 10 לכתב ההגנה).
- 13 377. לעניין מעמד הרש"פ חוזר כתב ההגנה וטוען כי מעמדה נקבע בכפוף להגדרות הקבועות
14 בהסכמים המדיניים, הן לעניין אופן העברת הסמכויות והן לעניין תוכן של הסמכויות
15 (סעיף 15 סיפא לכתב ההגנה).
- 16 378. לעניין הטענות של התובעים בעניין מעמד אש"ף והרש"פ והמאבק המזוין המנוהל נגד
17 ישראל, נאמר בכתב ההגנה כי המונחים והמושגים שבהם השתמשו התובעים
18 מוכחשים. לטענת הנתבעים, "כל המונחים והמושגים בהם משתמשים התובעים
19 טעונים דיון, ליבון והכרעה שאין לעורכם על ידי בית משפט נכבד זה" (סעיף 16 סיפא
20 לכתב ההגנה).
- 21 379. כנגד טענת התובעים כי אש"ף ביצע עשרות אלפי פעולות טרור, שגרמו למותם של מאות
22 אנשים ולפציעתם של אלפים נוספים, מכחיש כתב ההגנה את הדברים ומעלה את
23 הטענה כי הנאמר בכתב התביעה בעניין זה "כתוב באופן סתמי, מעורפל, מבולבל,
24 סיפורי ובאופן שאינו הולם כתב טענות משפטי ואשר מקשה על הגנת הנתבעים" (סעיף
25 17 סיפא לכתב ההגנה).

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 מוכחשת טענת התובעים בדבר מדיניות גיוס ואימון כוח אדם ו/או קשירת קשר לצורך
2 ביצוע פעולות טרור (סעיף 19 לכתב ההגנה).
- 3 381. כמו כן, מוכחש כי הנתבעים הינחו ו/או ביצעו בעצמם ו/או על ידי מי מטעמם את
4 המיוחס להם בכתב התביעה לעניין ביצוע פיגועים כנגד חיילים ואזרחים ישראלים
5 (סעיף 20 לכתב ההגנה).
- 6 382. כנגד טענת התובעים, כי הנתבעים לא נקטו באמצעים כדי למנוע את האלימות, לא עצרו
7 והענישו את מבצעי פעולות האיבה ואף עודדו באופן מפורש ועקבי את המשך ביצוע
8 האלימות וקראו פעם אחר פעם להחרפתה ולהרחבתה (סעיף 10 לכתב התביעה), נכתב
9 בכתב ההגנה, לאחר הכחשה כללית, את הדברים הבאים (סעיף 21 לכתב ההגנה):
- 10 **"...מוכחש כי הנתבעים לא נקטו באמצעים כדי למנוע את האלימות ומוכחש**
11 **כי הנתבעים לא פעלו כדי לעצור ו/או להעניש את מבצעי הפעולות. מוכחש כי**
12 **הנתבעים עודדו את הפעולות. הנתבעים יוסיפו ויטענו כי פעולתה האגרסיבית**
13 **של מדינת ישראל, אשר פעלה להחריב את תשתיותיה של הרשות**
14 **הפלסטינית, מנעה ממנה אפשרות ממשית לפעול כנגד ביצוע פעולות איבה."**
- 15 383. כמו כן, הוכחש בכתב ההגנה כי הנתבעת 2, הרש"פ, פעלה לממן פעולות טרור (סעיף 22
16 סיפא לכתב ההגנה).
- 17 384. גם הטענה בסעיף 16 לכתב התביעה לפיה הנתבעים עודדו ביצוע אלימות, כחלק מעילת
18 התקיפה, מוכחשת בכתב ההגנה, הן לעניין עידוד ביצוע פעולות אלימות, הן לעניין
19 תמיכה כספית בביצוע אלימות והן בדבר מדיניות כזו כנטען בכתב התביעה (סעיף 26
20 לכתב ההגנה). אף קשר של אחריות, שליחות, הרשאה, אישור או קשר אחר בין
21 הנתבעים לאירוע נשוא התביעה – מוכחש בכתב ההגנה (סעיף 27 לכתב ההגנה).
- 22 385. כנגד טענת התובעים בדבר הפרת חובה חקוקה, נטען בכתב ההגנה, כי מוכחשת תחולת
23 הדינים המפורטים באותן הוראות חיקוק המוזכרות בכתב התביעה (סעיף 28 לכתב
24 ההגנה).
- 25 386. לעניין טענת הרשלנות והפעולות המכוונות והמדיניות העקרונית והשיטתית של
26 הנתבעים בביצוע פעולות טרור ושימוש באלימות נגד חפים מפשע (כאמור בסעיף 21

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1 לכתב התביעה), נטען בכתב ההגנה כי הנתבעים "לא אימנו איש לביצוע פעולות טרור,
2 לא קבעו מדיניות של ביצוע פעולות טרור ושימוש באלימות, לא עודדו, לא הסיתו, לא
3 מימנו ולא סיפקו כלי נשק לביצוע פעולות טרור" (סעיף 30 סיפא לכתב התביעה).
4 387. כנגד טענת התובעים בסעיף 23 לכתב התביעה, לפיה הנתבעים ידעו ו/או היו צריכים
5 לדעת על הפיגוע ולא מנעו אותו ו/או לא עשו כל שביכולתם למנועו, טענת הנתבעים,
6 מעבר להכחשה כללית, היא זו: "...מדינת ישראל, בעוצמתה הרבה, וארצות הברית,
7 בעוצמת צבאה וכוחה, לא הצליחו, ואינן מצליחות למנוע פיגועים. הנתבעים יטענו מקל
8 וחומר שבמצב זה לא עלה בידי הנתבעים למנוע את שלא עלה בידי מדינות חזקות,
9 גדולות, עשירות ומתוחכמות יותר, בבחינת 'אם בארזים נפלה שלהבת – מה יגידו
10 אזובי הקיר'" (סעיף 32 לכתב ההגנה).

11 388. שאר האמור בכתב ההגנה עניינו טענות "שגרתיות" של תביעת נזיקין לעניין גובה הנזק;
12 סיבתיות; וניכוי מתקבולים שהגיעו לתובעים.

יב. 4. הפלוגתאות בין הצדדים

14 389. בתיק זה, בדומה לתיקים האחרים, הפלוגתאות דומות: מחלוקת עובדתית לגבי ביצוע
15 הפיגוע (שמות המבצעים לא הוזכרו בכתב התביעה), האחריות של אש"ף והרש"פ
16 לביצוע הפיגוע, וכן כל הטענות המקדמיות שעליהן חזר ב"כ הנתבעים בכל כתבי ההגנה
17 שהגיש.

18 יג. ת"א 5345/03 (רצח החייל בקבר יוסף) (תיק 11)

יג. 1. כללי

20 390. כתב תביעה זה מתייחס לאירוע שהיה בקבר יוסף ביום 26.9.96, ומבחינה זו הוא שונה
21 מרוב כתבי התביעה האחרים, אשר בהם הפיגועים בוצעו לאחר תחילת האינתיפאדה
22 של ספטמבר 2000.

23

24

25

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 2.ג. כתב התביעה
- 2 391. התובעים בתיק זה הינם אברהם סודאי ורות סודאי, הוריו של החייל בשירות סדיר
3 איתמר סודאי ז"ל, אשר נרצח בקבר יוסף ביום 26.9.96, בהיותו בן 21 שנים (סעיף 1
4 לכתב התביעה).
- 5 392. נתבעת מס' 1, הרש"פ, היא רשות שהוקמה במסגרת ההסכמים בין מדינת ישראל לבין
6 אש"ף (סעיף 2 לכתב התביעה).
- 7 393. יאסר ערפאת, נתבע 2 (בכותרת הוא מופיע כנתבע 3), עמד בזמנים הרלבנטיים לכתב
8 התביעה בראש אש"ף ושימש גם כראש הנתבעת 1, הרש"פ (סעיף 3 לכתב התביעה).
- 9 394. נתבע 3 (בכותרת הוא מופיע כנתבע 2) הארגון לשחרור פלסטין (אש"ף) הוא ארגון טרור
10 אשר הוקם בשנת 1964 (סעיף 4 לכתב התביעה).
- 11 395. האירוע נשוא כתב התביעה מתואר בסעיפים 5-7 לכתב התביעה, באופן הבא :
- 12 5. ביום 26/9/96 החלו התפרעויות והפרות סדר חמורות תוך ביצוע ירי אש
13 חיה, ע"י אנשי מנגנוני הביטחון של הנתבעת מס' 1, שלוחיה ועובדיה
14 (להלן 'שוטרים פלשתינאים'), וכן על ידי אנשיו של הנתבע מס' 3,
15 שלוחיו ועובדיו, כנגד כוחות הביטחון הישראלים אשר שהו במתחם
16 קבר יוסף בשכם.
- 17 6. בהתפרעויות נפגעו מספר חיילים ישראלים ואנשי משמר הגבול;
18 למקום יצאו כוחות צבאיים כדי להציל את החיילים ואנשי משמר
19 הגבול בשטח ולחלץ את הנפגעים הרבים, אך גם עליהם נורתה אש ע"י
20 השוטרים הפלשתינאים ועל ידי אנשי הנתבע מס' 3.
- 21 7. כתוצאה מיירי של שוטרים פלשתינאים שעמדו על גג בית ספר סמוך,
22 נהרג איתמר סודאי ז"ל, בנם של התובעים.
- 23 איתמר ז"ל, בן 21 במותו, הותיר אחריו הורים ושלוש אחיות".
- 24 396. בחלק התביעה הנושא כותרת "הרקע העובדתי", יש שוני לעומת כתבי תביעה קודמים,
25 שכאמור התייחסו לפיגועים שנערכו לאחר פרוץ האינתיפאדה בספטמבר 2000, לעומת

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 כתב תביעה זה המתייחס לירי של שוטרים פלסטינאים כנגד חיילי ישראל בקבר יוסף
2 משנת 1996.
- 3 397. לפיכך, ראית לנכון להעתיק במלואם את סעיפים 8-18 לכתב התביעה, המגוללים את
4 הרקע העובדתי:
- 5 "8. הירי באיתמר סודאי ז"ל (להלן: 'מעשה הרצח') בוצע על ידי שוטרים
6 פלשתינאים המשתייכים למשטרה הפלשתינית. המשטרה
7 הפלשתינית כפופה לרשות הפלשתינית, הנתבעת מס' 1, ולעומד
8 בראשה, יאסר ערפאת, הנתבע מס' 2.
- 9 9. מעשה הרצח הינו ישומה של מדיניות שנקבעה וכוונה ע"י הנתבעים
10 מס' 1 ו-2, זמן רב קודם למעשה.
- 11 10. מאז כינונה בשנת 1994, גייסה הנתבעת מס' 1 לשורות מנגנוני
12 הביטחון והמשטרה שלה אנשים בעלי ניסיון עשיר בביצוע פיגועי
13 טרור ופעולות איבה נגד מטרות ישראליות. גיוסם והעסקתם של
14 אנשים בעלי רקע חבלני ואלים כשוטרים ואנשי ביטחון נעשה ע"י
15 הנתבעת מס' 1 באישורו ובהנחייתו של הנתבע מס' 2, כמדיניות
16 שיטתית וקבועה.
- 17 11. במקביל לפעולות האלימות שבוצעו ע"י אנשי הביטחון ושוטריה של
18 הנתבעת מס' 1, החלו אנשים פרטיים וארגונים הנמצאים בשטחה של
19 הנתבעת מס' 1, שאינם מהווים חלק רשמי הימנה, לרבות הנתבע מס'
20 3, לבצע פעולות אלימות הדומות בחומרתן ובהיקפן לפעולות הנ"ל של
21 זרועות הנתבעת מס' 1.
- 22 12. הנתבע מס' 3 הוקם בשנת 1964. מטרתו המוצהרת של הנתבע מס' 3,
23 על פלגיו השונים, היא חיסולה של מדינת ישראל. כאמצעי להשגת יעד
24 זה, בחרו הנתבע מס' 3 ופלגיו השונים במה שמכונה על-ידם 'המאבק
25 המזויין', קרי: שימוש באלימות וביצוע פעולות טרור נגד חפים מפשע.
- 26 13. ואכן, בהנהגתו של הנתבע מס' 2, יאסר ערפאת, אשר מכהן כיו"ר
27 הנתבע מס' 3 מעל 30 שנה, ביצע הנתבע מס' 3 – כדפוס פעולה שיטתי

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 המושתת על מדיניות מפורשת וקבועה – עשרות אלפי פעולות טרור,
2 אשר גרמו למותם של מאות אנשים, ולפציעתם של אלפים נוספים.
- 3 .14 פעולות הטרור שתוכננו ע"י הנתבע מס' 3 זכו לשיתוף פעולה פעיל מצד
4 הנתבע מס' 2 ולתמיכתו. הנתבע מס' 3, בפועלו לפי הנחיותיו של
5 הנתבע מס' 2 ובשיתוף עמו, מימן פעולות הטרור, וסיפק סיוע חומרי
6 ולוגיסטי לביצוען, לרבות אמצעי לחימה, נשק, כלי תחבורה, ואמצעי
7 תקשורת.
- 8 .15 הנתבעים מס' 1-3, כולם ו/או מי מהם, לא פעלו כדי לעצור או להעניש
9 את מבצעי פעולות האיבה ה'לא-רשמיות' הנ"ל, אלא להיפך, הנתבעת
10 מס' 1 ומנהיגיה, הנתבע מס' 3 ומנהיגיו, עודדו את המשך האלימות
11 והחרפתה, באמצעות הסתה קיצונית ובלתי פוסקת נגד מדינת ישראל,
12 חייליה ואזרחיה.
- 13 .16 הנתבעים מס' 1-3, כולם ו/או מי מהם, לא נקטו באמצעים כלשהם כדי
14 למנוע את האלימות נגד החיילים והאזרחים הישראלים; הם לא פעלו
15 כדי לעצור או להעניש את מבצעי פעולות האיבה, ולא החרומו את
16 נשקם. נהפוך הוא, הנתבעים מס' 1 ו-3 ומנהיגיהם, והנתבע מס' 2
17 בראשם, יחד עם דובריהם ואמצעי התקשורת הרשמיים שלהם, עודדו
18 באורח מפורש ועקבי את ביצוע מעשי האלימות.
- 19 .17 בחודש ספטמבר 1996, בעקבות פתיחת מנהרת החשמונאים
20 בירושלים, הינחו הנתבעים 1-3 את אנשי מנגנוני הביטחון של
21 הנתבעת מס' 1, שלוחיה ועובדיה, ואת אנשיו של הנתבע מס' 3,
22 שלוחיו ועובדיו, לעודד ולבצע פעולות אלימות נגד חיילים ואזרחים
23 ישראלים. וכשאלה פרצו, הנתבעים מס' 1-3 לא עשו דבר כדי למנועם.
- 24 .18 כפועל יוצא מן המעשים הנ"ל, אם כתוצאה ישירה מהם ואם באופן
25 עקיף, בוצע מעשה הירי במנוח".

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נור'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 בפרק העוסק באחריות הנתבעים, מפורטים בכתב התביעה העילות המשפטיות שכבר
2 הוזכרו לעיל: תקיפה; הפרת חובה חקוקה; ורשלנות, אם כי בניסוח שונה או חד יותר
3 מאשר פורטו הדברים בכתבי התביעה הקודמים, אותם סקרתי לעיל בפרקים הקודמים.
- 4 399. כך, בעניין התקיפה, נכתב במפורש ובאופן ממוקד בסעיפים 20-22 לכתב התביעה:
- 5 "20. השוטרים הפלשתינאים השתמשו בכח נגד גופו של איתמר ז"ל שלא
6 בהסכמתו, וירו בו למוות. מעשי השוטרים הפלשתינאים ושולחיהם
7 מהווים, אפוא, עוולת תקיפה לפי פקודת הנזיקין.
- 8 21. הנתבעים מס' 1-2 הינחו ועודדו את עובדיהם ושולחיהם של הנתבעים
9 מס' 1 ו-3, על מנגנוניהם ופלגיהם השונים לבצע פעולות אלימות,
10 לרבות תקיפה ורצח, נגד ישראלים. נתבעת מס' 1 אף סיפקה לשוטרים
11 הפלשתינאים את כלי הנשק בו השתמשו כדי לבצע את מעשה הרצח.
12 לפיכך מעשי התקיפה של השוטרים הפלשתינאים נעשו בשיתוף
13 פעולה עם הנתבעים מס' 1-3, וכן בסיועם, בעצתם, במצוותם
14 ובאישורם של אלה, ולפי מדיניות שקבעו הנתבעים מס' 1-3 מראש
15 לאורך שנים, וביתר שאת ובמיוחד בתקופה הרלוונטית לכתב התביעה.
- 16 22. השוטרים הפלשתינאים, או לפחות אחד מהם, ביצעו את מעשי
17 התקיפה כשולחיהם של הנתבעים מס' 1-3 ו/או עובדיהם. מעשי
18 השוטרים הפלשתינאים נעשו בהיתר ובהרשאת שולחיהם, הנתבעים
19 מס' 1-3, ובאישורם המפורש, תוך כדי ביצוע תפקידיהם הרגילים
20 במסגרת הנתבעים מס' 1 ו-3".
- 21 400. אשר להפרת חובה חקוקה – הנוסח בכתב תביעה זה, זהה לכתבי התביעה הקודמים.
- 22 401. ככל שמדובר ברשלנות, גם כאן ברוב הסעיפים יש העתקה של כתבי התביעה הקודמים,
23 אך, בנוסף לכך יש התייחסות פרטנית לאירועים בקבר יוסף ולכך שהפיגוע בוצע על ידי
24 שוטרים פלסטינאים, כאמור בסעיפים 27-33 לכתב התביעה:
- 25 "27. מבלי לפגוע באמור לעיל יטענו התובעים, כי האירוע נעשה על פי
26 הוראתם המפורשת ו/או המשתמעת ו/או באחריותם ו/או תחת פיקודם
27 של הנתבעים מס' 1-3. הנתבעים מס' 1-3, עובדיהם ו/או מי מטעמם,

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 הדריכו את השוטרים הפלשתינאים לבצע את פעולות הירי נשוא
2 תביעה זו.
- 3 .28. הנתבעים מס' 1-3 ידעו ו/או היו צריכים לדעת על המהומות,
4 ההתפרעויות, פעולות הירי ולא מנעו אותם ו/או לא עשו כל שביכולתם
5 למונעם.
- 6 .29. הנתבעים מס' 1-3 בהתנהגותם ו/או במעשיהם ו/או במחדליהם עודדו
7 את השוטרים הפלשתינאים לבצע את הפיגוע נשוא תביעה זו.
- 8 .30. הנתבעים מס' 1-3 בהתנהגותם ו/או במעשיהם ו/או במחדליהם
9 איפשרו לשוטרים הפלשתינאים, שהיו תחת פיקודם ו/או אחריותם
10 של הנתבעים מס' 1-3, ופעלו כשלוחיהם של הנתבעים מס' 1-3, לבצע
11 את אירועי הירי נשוא כתב התביעה.
- 12 .31. הנתבעים מס' 1-3 ידעו כי כתוצאה ממעשי האלימות של השוטרים
13 הפלשתינאים ואנשי הנתבע מס' 3, נפגעו חיילים ישראלים במתחם
14 קבר יוסף, ו/או לא סיפקו להם עזרה, ו/או לא סייעו בפינויים, ו/או לא
15 נתנו להם עזרה רפואית ו/או לא עשו דבר כדי להציל את חייהם.
- 16 .32. הנתבעים מס' 1-3 ידעו כי כתוצאה ממעשי האלימות של השוטרים
17 הפלשתינאים ואנשי הנתבע מס' 3, נפגעו חיילים ישראלים במתחם
18 קבר יוסף ולא הסכימו כי גוף אחר, לרבות מדינת ישראל, תיתן להם
19 עזרה.
- 20 .33. לאור כל האמור יוצא, כי כל אחד מהנתבעים נושא באחריות ישירה
21 ו/או שילוחית למעשים הנ"ל ולנזקי התובעים".
- 22 .402. בפרק "הנזק" שבכתב התביעה יש התייחסות, הן לראשי הנזק (כאב וסבל וקיצור
23 תוחלת חיים, וכן הפסד השתכרות ופנסיה), הן לגובה הפיצוי המבוקש, כולל: פיצוי
24 עונשי, והכל כמפורט בסעיפים 34-37 לכתב התביעה:
- 25 .34" כתוצאה ממעשיהם של הנתבעים, כולם יחד ו/או כל אחד מהם לחוד,
26 נגדעו חייו של המנוח, איתמר סודאי ז"ל באיבם, בהיותו בן 21 בלבד,

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 על לא עוול בכפו. לתובעים נגרמו נזקים רבים כתוצאה ממעשה הרצח
2 וממעשה הפגיעה, כמתואר להלן.
- 3 **35. כאב וסבל וקיצור תוחלת החיים:**
- 4 איתמר סודאי ז"ל נהרג במקום. איתמר ז"ל עמד להשתחרר מצה"ל
5 כשבועיים לאחר האירוע. בגין קיצור תוחלת חייו של המנוח על ידי יד
6 מרצחים שגדעו את חייו בלא עת, מתוך כוונת רצח לשמה, מגיע לעיזבון
7 המנוח פיצוי בסך 10,000,000 ₪.
- 8 **36. הפסד השתכרות ופנסיה:**
- 9 התובע מס' 1, אביו של איתמר ז"ל, היה במקצועו עצמאי בעל מפעל
10 לייצור מצננים, אשר איתמר ז"ל היה אמור להשתלב בניהולו. לאחר
11 הפיגוע קרס המפעל ונסגר. מצבו הנפשי של התובע מס' 1 מאז האירוע
12 ומות בנו, והעדר עזרת הבן המיוחלת, לא איפשרו לו לתובע מס' 1,
13 להמשיך ולנהל את המפעל.
- 14 התובע מס' 1, היה בן 51 כשבוצע מעשה הרצח בבנו. ומאחר והיה
15 עצמאי, יכול היה לעבוד לפחות עד גיל 70, היינו 19 שנות עבודה לפחות.
- 16 בשנה בה נרצח בנו, השתכר התובע מס' 1 משכורת חודשית של
17 5,000 ₪ לחודש. מכאן כי עבור אובדן הכנסות עד הגיעו לגיל 70, ואובדן
18 הכנסתו בגין הפסדי פנסיה, זכאי התובע מס' 1 לפיצוי בסך של
19 1,200,000 ₪.
- 20 **37. פיצויים עונשיים:**
- 21 התנהגות הנתבעים הייתה זדונית ומכוונת. הנתבעים עשו פעולותיהם
22 אך ורק במטרה אחת: לרצוח. השוטרים הפלשתינאים נעמדו על גג
23 בית-הספר וירו לעבר החיילים במטרה אחת: לרצוח את החיילים אשר
24 באו להגן על הכח ששמר על מתחם קבר יוסף בשכם ולחלץ את
25 הנפגעים. הנתבעים מס' 1-3 הינם שותפים מלאים ואחראים למימוש
26 מטרה זו.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1 הואיל והתנהגות הנתבעים כולם הייתה נפשעת, זדונית ומכוונת,
2 מתבקש כב' בית המשפט לפסוק לתובעים פיצויים עונשיים ו/או
3 הרתעתיים בשווי פי שלושה מסכום הפיצויים שנגרמו לתובעים.
4 הפסיקה קובעת, כי על בתי המשפט לבטא את קדושת ערך החיים,
5 והבחינה לשם כך בין הפיצוי הכספי שמבטא את ערך הנזק שנגרם
6 לתובעים, לעומת הפיצוי העונשי שתכליתו ביטוי לסלידת בית המשפט
7 ממעשי הנתבעים. במקרה זה בוצע בסימה מנחם המנוחה [כנראה
8 צ"ל: איתמר סודאי המנוח] מעשה נפשע, שאין מקרה הולם יותר
9 מהטלת פיצויים עונשיים כבמקרה זה. סכום הפיצויים העונשיים
10 עומד לפיכך, על סך של 33,600,000 ₪".

11 403. להלן סיכום הנתונים התמציתיים של תביעה זו:

- 12 א. מקום הפיגוע: קבר יוסף בשכם, באזור יהודה ושומרון.
13 ב. הנפגע: חייל צה"ל שנרצח.
14 ג. הפוגעים: שוטרים פלסטינאים.
15 ד. מספר התובעים: 2.
16 ה. סכום התביעה: 44,800,000 ₪.

17 3.ג. כתב ההגנה

18 404. בפתח כתב ההגנה נטען על ידי ב"כ הנתבעים, עו"ד יוסף ארנון, כי חל בלבול בכתב
19 התביעה בין הנתבעים 2 ו-3, דבר שהקשה על הבנת כתב התביעה (סעיף 3 לכתב ההגנה).

20 405. טענה מקדמית ראשונה המופיעה בסעיף 4 לכתב ההגנה, היא: "התביעה התיישנה ויש
21 לסלקה על הסף".

22 406. במסגרת הטענות המקדמיות שכבר הוזכרו בכתבי ההגנה הקודמים, מודגש כי בתיק זה
23 בתי המשפט בישראל אינם הפורום הנאות וזאת מן הטעם הבא: "לאור העובדה שמקום
24 מושב הנתבעים הוא בגדה המערבית ברצועת עזה, העדים הנחוצים לבירור התביעה
25 הינם תושבי הרשות, הדין החל על התובענה הינו דין הרשות הפלסטינית, המעשים

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 המיוחסים לנתבעים (המוכחים כשלעצמם) נעשו, על פי כתב התביעה, כולם בתוך
2 שטחי הרשות, וכן לאור מבחני צפיות הצדדים, הזיקות והאינטרסים השונים" (סעיף
3 10 לכתב ההגנה).
- 4 407. לגוף העניין, מוכחש סעיף 1 לכתב התביעה, תוך התייחסות זו: "בנוסף, יטענו הנתבעים
5 כי השימוש במינוח 'רצח' לתיאור מותו של חייל במסגרת מילוי תפקידו הצבאי הינו
6 שגוי, קנטרני, בלתי סביר, בלתי ראוי ומקומו לא יכירנו בכתב טענות משפטי. על כן
7 יש להורות על מחיקת הביטוי בכל מקום בו הינו מופיע בכתב התביעה" (סעיף 16 לכתב
8 ההגנה).
- 9 408. גם בכתב הגנה זה נטען כי יאסר ערפאת אינו בין החיים ולכן יש לדחות או למחוק על
10 הסף את התביעה כלפיו (סעיף 18 סיפא לכתב ההגנה).
- 11 409. לעניין האחריות לביצוע הרצח, מכחישים הנתבעים בסעיף 20 לכתב הגנתם, "כי האירוע
12 בוצע על ידי שוטרים פלסטינים או על ידי מי מטעמם של הנתבעים, ומוכחשת אחריות
13 הנתבעים לאירוע. הנתבעים יטענו כי האחריות לנטען בסעיף 5 לכתב התביעה מוטלת
14 על כתפי מדינת ישראל וצבא ההגנה לישראל" (הכחשה דומה והטלת האחריות על
15 מדינת ישראל וצה"ל מופיעה גם בסעיף 21 סיפא וסעיף 22 סיפא לכתב ההגנה).
- 16 410. הירי על ידי שוטרים פלסטינאים על המנוח, מוכחש אף הוא (סעיף 22 לכתב ההגנה).
- 17 411. הנתבעים חוזרים ומדגישים את עמדתם לפיה "מוכחש השימוש במונח 'רצח'
18 והנתבעים יטענו כי המנוח סודאי ז"ל נפל כחייל במסגרת פעילות צבאית שערך צבאה
19 של מדינת ישראל בתוך שטחי הרשות הפלשתינית" (סעיף 23 סיפא לכתב ההגנה);
20 וברוח דומה נטען בסעיף 24 סיפא לכתב התביעה, כי "המנוח נפל במסגרת יישומה
21 הצבאי של מדיניות של מדינת ישראל".
- 22 412. מעבר להכחשה הכללית ביחס לאחריות הרש"פ ואש"ף נטען על ידי הנתבעים כי אין
23 לנתבעים "מדיניות של גיוס והעסקה של אנשים בעלי רקע חבלני ואלים /או ניסיון
24 בביצוע פעולות איבה, כנטען בסעיף 10 לכתב התביעה" (סעיף 25 סיפא לכתב ההגנה).
- 25 413. בתשובה לטענות התובעים, לפיהן אחריות הנתבעות בגין הסתה ועידוד למעשי אלימות,
26 נטען בכתב ההגנה כדלקמן (סעיף 30 סיפא; הקו במקור): "הנתבעים יטענו כי לא

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נור'ז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

1 הסיתו ולא עודדו למעשי אלימות, וכי פעולתה האגרסיבית של מדינת ישראל, אשר
2 פעלה להחריב את תשתיותיה של הרשות הפלשתינית, מנעה מהנתבעת 1 אפשרות
3 לפעול כנגד ביצוע פעולות איבה. יודגש כי הנתבעים מכחישים את המינוח 'פעולות
4 איבה' בהקשר האירוע הנטען בכתב התביעה, ויטענו כי מיני טענות בדבר 'פעולות
5 איבה', כביכול, אינן רלוונטיות ודינן להמחק מכתב התביעה – באשר המנוח נפל
6 במסגרת פעילות צבאית בה השתתף כחייל".

7 414. אשר לנטען בסעיף 16 לכתב התביעה לעניין אחריות הנתבעים, בכתב ההגנה, מגלגלים
8 הנתבעים את האחריות לפתחה של מדינת ישראל, וכותבים את הדברים הבאים בסעיף
9 31 לכתב ההגנה:

10 "הנתבעים יטענו כי האחריות לשלומם וביטחונם של אזרחי מדינת ישראל
11 וחייליה מוטלת על כתפי מדינת ישראל, וכי פעולתה האגרסיבית של מדינת
12 ישראל, אשר פעלה להחריב את תשתיותיה של הרשות הפלשתינית, מנעה
13 מהנתבעת 1 אפשרות לפעול כנגד ביצוע פעולות איבה.

14 יודגש כי ביחס לסעיף זה, כיתר הסעיפים בכתב התביעה, לא ברורה
15 הרלוונטיות שלו לתביעה, והנתבעים חוזרים ומבהירים כי האירוע הנטען
16 בכתב התביעה בוצע במסגרת פעילות צבאית, ולא במסגרת 'פעולות איבה' או
17 'פעולת טרור' או 'מעשה רצח', או כל מינוח אחר המופיע בכתב התביעה –
18 ואשר מוכחש".

19 415. בהמשך כתב ההגנה, ופחות או יותר על פי אותו קו הגנה שפורט לעיל, נכתב בכתב
20 ההגנה, לאחר ההכחשה של הנתבעים לאחריותם לאירוע שבו מצא המנוח את מותו,
21 אתה דברים הבאים: "הנתבעים יוסיפו ויטענו כי האחריות למותו של המנוח מוטלת
22 על שכמי מדינת ישראל וצבאה, וכי המנוח מצא את מותו במסגרת ביצוע תפקיד צבאי
23 מטעם מדינת ישראל" (סעיף 33 סיפא לכתב ההגנה). וברוח דומה נכתב סעיף 35 סיפא
24 לכתב ההגנה: "הנתבעים יטענו כי המנוח נפל במסגרת שירותו הצבאי, תוך ביצוע
25 פעולות לחימה מצד הכוח בו פעל בתוך שטחי הרשות הפלסטינית" (סעיף 35
26 סיפא לכתב ההגנה).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 416. לעניין טענת התקיפה, המוזכרת בסעיף 21 לכתב התביעה (שצוטט לעיל), מוכח הדבר
2 בכתב ההגנה, באופן כללי, תוך הדגשה כי "מוכח כי הנתבעים עודדו לביצוע פעולות
3 אלימות, תקיפה ורצח, ומוכח כי סיפקו את כלי הנשק ששימשו לביצוע הירי הנטען.
4 כן מוכח כי המבצעים הינם שוטרים פלשתינים ומוכח כי הנתבעים אישרו, סייעו
5 או ייעצו למבצעים לבצע את הירי במנוח ומוכחות הטענות בדבר מדיניות של
6 הנתבעים כנטען" (סעיף 36 סיפא לכתב ההגנה).
- 7 417. הכחשה כי המבצעים היו שוטרים פלסטינאים נכתבה גם בסעיף 37 רישא לכתב ההגנה,
8 כאשר בנוסף לכך נכתב "ומוכח קשר של אחריות, שליחות, הרשאה, אישור או קשר
9 אחר בין מבצעי הירי במנוח לבין הנתבעים" (סעיף 37 סיפא לכתב ההגנה).
- 10 418. במסגרת הכחשת אחריות הנתבעים, נטען בכתב ההגנה, בשם הנתבעים, כי "לא אימנו
11 את אנשיהם לביצוע פעולות טרור, לא קבעו מדיניות של ביצוע פעולות טרור ושימוש
12 באלימות, לא עודדו, לא הסיתו, לא מימנו ולא סיפקו כלי נשק לביצוע פעולות טרור"
13 (סעיף 40 לכתב ההגנה).
- 14 419. בנוסף להכחשה, נטען בשם הנתבעים, "כי האחריות לביטחונם ושלומם של חיילי
15 מדינת ישראל מוטלת על כתפי מדינת ישראל, וכי מדינת ישראל כשלה באבטחת
16 חייליה" (סעיף 45 סיפא לכתב ההגנה).
- 17 420. בסיום כתב התביעה מופיעים הסעיפים "השגרתיים" של כתבי הגנה בתביעות נזיקין
18 בעניין גובה הפיצויים; הקשר הסיבתי; וחובת הניכוי של סכומים שהגיעו לתובעים.
- 19 421. גם בכתב הגנה זה נאמר כי "שאלת סמכותו של בית המשפט הנכבד לדון בתובענה טרם
20 הוכרעה באופן מחייב" (סעיף 54 סיפא לכתב ההגנה).
- 21 **4.ג. הפלוגתאות בין הצדדים**
- 22 422. מעבר לפלוגתאות שהובאו לעיל בעניין הטענות המקדמיות, בתיק זה מתעוררת שאלה
23 עובדתית: מי ירה והרג את איתמר סודאי ז"ל: האם השוטרים הפלסטינאים כנטען
24 בכתב התביעה, או שיש לקבל את הכחשת הנתבעים בעניין זה.
- 25 423. בכל מקרה, גם אם ייקבע שהשוטרים הפלסטינאים הם אלה שירו, יש להתמודד עם
26 טענת ההגנה לפיה אין מדובר ב"רצח" אלא במעין פעולה מלחמתית בין צה"ל לבין

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 כוחות פלסטינאים, ובהקשר זה יש להכריע בטענת ההגנה של הנתבעים, לפיה צה"ל
2 אחראי לחייליו ואין לראות במותם עילת תביעה נזיקית נגד הרש"פ.
- 3 424. לעניין היקף אחריות הנתבעים בכל הקשור לפעולות אלימות כלפי ישראלים, המחלוקת
4 בין הצדדים רחבה והיא מעבר למחלוקות בתיקים הקודמים שנסבו על אחריות הרש"פ
5 לאינתיפאדה מספטמבר 2000, שכן הרצח הנטען בכתב התביעה אירע בקבר יוסף בשנת
6 1996.
- 7 **ת"א 7498/05 (המכונת הממולכדת ופיצוץ האוטובוס בצומת מגידו)** יד.
8 **(תיק 12)**
- 9 **1.ד. כללי**
- 10 425. תביעה זו מתייחסת לפיגוע שהיה ביום 5.6.02 בבוקר, כאשר מכונת ממולכדת במטען
11 רב עוצמה נצמדה לאוטובוס והתפוצצה. כתוצאה מהפיגוע נהרגו 17 בני אדם ועוד
12 עשרות נפצעו.
- 13 **2.ד. כתב התביעה**
- 14 426. בתיק זה הוגש כתב תביעה מקורי וכתב תביעה מתוקן, שניהם חתומים על ידי עו"ד
15 ניצנה דרשן-לייטנר ועו"ד רועי כוכבי.
- 16 427. 26 התובעים הינם קרובים של הנרצחים בפיגוע, כפי שמתואר בסעיפים הראשונים של
17 כתב התביעה המתוקן.
- 18 428. התובעים 1 ו-2, שמחה רייזל וניסן רייזל, הינם הוריו ויורשיו החוקיים של דותן רייזל
19 ז"ל, אשר נרצח בפיגוע הנ"ל בהיותו בן 22 שנים (סעיף 1 לכתב התביעה המתוקן).
- 20 429. התובעים 3 ו-4, ציון בוסקילה ומרים בוסקילה, הינם הוריו ויורשיו החוקיים של אלירן
21 בוסקילה ז"ל, אשר נרצח בפיגוע הנ"ל בהיותו בן 21 שנים. התובעת 5, חן בוסקילה,
22 הינה אחותו של אלירן בוסקילה ז"ל (סעיף 2 לכתב התביעה המתוקן).
- 23 430. התובע 6, יצחק חיזגיאיב, הוא אחיה ויורשה החוקי של ויולטה חיזגיאיב ז"ל. התובעת
24 7 מונה חיזגיאיב, היא דודתה של ויולטה חיזגיאיב ז"ל, אשר נרצחה בפיגוע האמור
25 בהיותה בת 20 (סעיף 3 לכתב התביעה המתוקן).

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 431. התובעים 8 ו-9, רומן בליומין וילנה בליומין, הינם הוריו ויורשיו החוקיים של דניס
2 בליומין ז"ל, אשר נרצח בפיגוע הנ"ל בהיותו בן 20 שנים (סעיף 4 לכתב התביעה
3 המתוקן).
- 4 432. התובעים 10 ו-11, יעקב ברזילי וסוזי ברזילי, הינם הוריו ויורשיו החוקיים של אברהם
5 אבי ברזילי ז"ל, אשר נרצח בפיגוע הנ"ל בהיותו בן 19 שנים (סעיף 5 לכתב התביעה
6 המתוקן).
- 7 433. התובעים 12 ו-13, סמי אביטן ופולט אביטן, הינם הוריה ויורשיה החוקיים של לירון
8 אביטן ז"ל, אשר נרצחה בפיגוע הנ"ל בהיותה בת 19 שנים. התובעים 14 ו-15, מתן
9 אביטן ותומר אביטן, הינם אחיה ואחותה הקטנים של לירון אביטן ז"ל הנ"ל (סעיף 6
10 לכתב התביעה המתוקן).
- 11 434. התובעים 16 ו-17, יהודה גלברד ותמר גלברד, הינם הוריו ויורשיו החוקיים של צביקה
12 גלברד ז"ל, אשר נרצח בפיגוע הנ"ל בהיותו בן 20 שנים (סעיף 7 לכתב התביעה המתוקן).
- 13 435. התובעים 18 ו-19, שאול איסקוב וראיסה איסקוב, הינם הוריו ויורשיו החוקיים של
14 גנאדי איסקוב ז"ל, אשר נרצח בפיגוע הנ"ל בהיותו בן 21 שנים. התובעים 20 ו-21 אי
15 ילנה איסקוב ונטלי איסקוב, הינן אחיותיו קטנות של גנאדי איסקוב ז"ל (סעיף 8 לכתב
16 התביעה המתוקן).
- 17 436. התובעת 22 לודמילה קוסובו, הינה אימו והיורשת החוקית של ולדימיר מורדי ז"ל, אשר
18 נרצח בפיגוע הנ"ל בהיותו בן 20 שנים. התובעים 23 ו-24 ניקולאי קוסובו ואנסטסיה
19 קוסובו, הינם אחיו ואחותו של ולדימיר מורדי ז"ל (סעיף 9 לכתב התביעה המתוקן).
- 20 437. התובעים 25 ו-26 חיים כץ ומדלנה כץ, הינם הוריו ויורשיו החוקיים של שריאל כץ ז"ל,
21 אשר נרצח בפיגוע הנ"ל בהיותו בן 21 שנים (סעיף 10 לכתב התביעה המתוקן).
- 22 438. בתיק זה התובע מס' 1 הינו ארגון הג'יהאד האסלאמי, המוגדר בסעיף 11 לכתב התביעה
23 המתוקן, באופן הבא: "**ארגון טרור אשר הוקם בשנת 1980, אשר מטרתו חיסול מדינת**
24 **ישראל**"; כאשר, בהמשך כתב התביעה המתוקן, מוסבר מה עשה ארגון זה ככל שהדבר
25 נוגע לכתב התביעה (סעיפים 12-14):

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 12" .12. הנתבע מס' 1 הוקם בתחילת שנות ה-80. מטרתו העיקרית היא
1 חיסולה של מדינת ישראל והקמת מדינת הלכה אסלאמית פלשתינית
2 בכל שטח 'פלשתינ'. כאמצעי להשגת יעד זה ביצע הנתבע שורה של
3 פיגועי טרור רצחניים, כנגד חפים מפשע.
4
13. מאז היווסדו, ביצע הנתבע מס' 1, כאשר הוא אינו בוחל באמצעים,
5 אלפי פיגועי טרור, אשר גרמו למותם של מאות אנשים, ולפציעתם של
6 אלפים נוספים.
7
14. מאז פרוץ האינתיפאדה בחודש אוקטובר 2000 ועד להגשת תביעה זו,
8 ביצעו החברים בנתבע מס' 1 מאות פעולות אלימות נגד חיילים
9 ואזרחים ישראלים, שבעיקרן ירי ופיגועי התאבדות אשר כוונו נגד
10 חפים מפשע".
11
439. נתבעים 2 עד 5 – סעיד חוסה סעיד טובאסי, שאד אברהים קאסם עמורי, מחמד צובחי
12 מחמד אבו טביח ופאדי מחמד עיסא אל גול – כנאמר בסעיף 15 לכתב התביעה המתוקן,
13 "הינם פעילים בנתבע מס' 1 ונמנים על שורותיו. הנתבעים מס' 2-5 השתתפו בהכנת
14 מכונית התופת ובהוצאתו לפועל של הפיגוע נשוא כתב תביעה זה, תחת פיקודו של
15 בכיר הנתבע מס' 1 באזור ג'נין באותה עת, איאד אחמד יוסף צואלחה". לכתב התביעה
16 צורף אישור משרד ראש הממשלה על מעורבות הנתבעים הנ"ל בהכנת מכונית התופת
17 הנ"ל והוצאתו לפועל של הפיגוע.
18
440. נתבעים 6 ו-7 הינם הרש"פ ואש"ף. התיאור שלהם דומה מאוד לתיאורים קודמים
19 בכתבי תביעה קודמים, אך מאחר שיש גם התייחסות לעניין הפת"ח והתנזים, ראיתי
20 לנכון לצטט את סעיפים 16-17 לכתב התביעה במלואם:
21
- 16" .16. הנתבעת מס' 6, הרשות הפלשתינית (המכונה גם 'המועצה
22 הפלשתינית'), הינה גוף שכונן במסגרת הסכמים שנחתמו בין מדינת
23 ישראל לבין אש"ף, והופקד, באמצעות מנשרים של מפקדי צה"ל
24 באזורי יהודה, השומרון וחבל עזה, על ניהול תחומים מתחומים שונים
25 בחיי התושבים באזורי יש"ע, מכוח הסכמים בין מדינת ישראל לבין
26 אש"ף. הנתבעת מס' 1 הייתה אחראית, בזמנים הרלוונטיים לכתב
27

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 התביעה, מכוח המנשרים האמורים, על שלום הציבור וביטחונו
2 בשטחים נרחבים באזור יהודה ושומרון.
- 3 17. הנתבע מס' 7, הארגון לשחרור פלשתינ (המכונה גם 'אש"ף'), הינו
4 ארגון טרור אשר הוקם בשנת 1964. הנתבע מס' 7 מורכב מפלגים
5 שונים, כאשר פלגו המרכזי מכונה 'פתח' ולו מנגנון שטח טרוריסטי
6 המכונה 'תנזים'. מטרתו המוצהרת של הנתבע מס' 7, על פלגיו
7 השונים לרבות פלג פתח, היא חיסולה של מדינת ישראל. כאמצעי
8 להשגת יעד זה, בחרו הנתבע מס' 2 ופלג פתח שלו בפרט, במה שמכונה
9 על-ידם 'המאבק המזוין', קרי שימוש באלימות וביצוע פעולות טרור
10 נגד חפים מפשע".
- 11 441. הפיגוע מתואר בסעיף 18 לכתב התביעה המתוקן, כדלקמן:
- 12 "ביום 05/06/02, בסמוך לשעה 07:00 בבוקר, נסע אוטובוס אגד קו 830 מלא
13 בנוסעים בצומת מגידו ליד עפולה בכביש 65. מכונית ממולכדת במטען רב
14 עוצמה נצמדה לאוטובוס, והתפוצצה. מעוצמת הפיצוץ התהפך האוטובוס,
15 מיכל הדלק שלו התפוצץ והוא עלה באש (להלן: 'הפיגוע'). כתוצאה מהפיגוע
16 נרצחו 17 בני אדם ועוד עשרות נפצעו".
- 17 442. בתיק זה כתב התביעה המתוקן מתאר במפורט את אישיותם ופועלם של הנרצחים עד
18 לרגע הפיגוע, כולל: מעמדם ותפקידם בצה"ל, והכל באופן מפורט, באופן הבא (סעיפים
19 19-28 לכתב התביעה המתוקן; ההדגשות במקור).
- 20 "19. בפיגוע נרצח דוֹתָן רִיזֶל ז"ל, בנם של התובעים מס' 1 ו-2. ביום הפיגוע
21 נסע דוֹתָן לבסיסו בצומת גולני, בו שירת בתפקיד הנדסאי
22 אלקטרוניקה. בשירותו הצבאי היה דוֹתָן אחראי על תפעולה השוטף
23 של גדר ההפרדה האלקטרונית. דוֹתָן הכיר היטב את כל מנגנוניה
24 האלקטרוניים של הגדר ובמסגרת תפקידו היה נדרש לתקן תקלות
25 שונות ומגוונות של מנגנונים אלו וכן להתמודד עם בעיות אשר היו
26 קשורות לתפעול המערכות האלקטרוניות של הגדר. בשל בקיאותו
27 הרבה בכל מה שקשור לגדר האלקטרונית, היה מועמד לקורס קצינים

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 כבר לאחר שמונה חודשי שירות בלבד. דותן נבחר ע"י מפקדיו להיות
2 נציג צה"ל אשר יעביר לרמטכ"ל הודו סקירה והסבר על תפקודה של
3 הגדר האלקטרונית. ביום הפיגוע היה אמור דותן להעביר את הסקירה
4 לרמטכ"ל הודו. דותן ז"ל היה בן 22 במותו, הותיר אחריו שני אחים
5 ושני הורים.
- 6 בפיגוע נרצח אלירן בוסקילה ז"ל, בנם של התובעים מס' 3 ו-4 ואחיה
7 של התובעת מס' 5. ביום הפיגוע נסע אלירן לבסיסו בסמוך לצומת
8 גולני. אלירן שירת בתפקיד טכנאי אלקטרוניקה והיה אחראי על
9 החזקתן ותפעולן של מערכות טילים. מפקדיו של אלירן היו מרוצים
10 מאד מתפקודו וממקצועיותו והוא היה מועמד לצאת לקורס קצינים.
11 אלירן ז"ל היה בן 21 במותו, הותיר אחריו שלושה אחים ושני הורים.
- 12 בפיגוע נרצחה ויולטה חיזגיאיב ז"ל, אחותו של התובע מס' 6
13 ואחייניתה של התובעת מס' 7. ביום הפיגוע נסעה ויולטה לבסיסה
14 בחוות השומר, שם שרתה בתפקיד טכנאית תעשייה וניהול. ויולטה
15 הייתה יתומה משני הוריה אך זה לא מנע ממנה להצטיין ולהצליח בכל
16 אשר עשתה. ויולטה למדה בשלוחת הטכניון ביה"ס בסמ"ת, הייתה
17 תלמידה מצטיינת ונבחרה לעמוד בראש מועצת התלמידים. אף
18 בשרותה הצבאי עשתה ויולטה חיל, הייתה חיילת מצטיינת ומועמדת
19 לקורס קצינים. בד בבד עם לימודיה ועם שירותה הצבאי טיפלה
20 באחותה הקטנה אידה, באופן עצמאי לחלוטין וכמעט ללא כל עזרה.
21 ויולטה ז"ל, בת 20 במותה, הותירה אחריה שני אחים.
- 22 בפיגוע נרצח דניס בליומין ז"ל, בנם של התובעים מס' 8 ו-9. דניס
23 שירת בחיל הקשר ונסע לבסיסו בסמוך לצומת גולני. דניס היה אשף
24 מחשבים והקים אתר אינטרנט אשר בו ניהל את 'פורום הגולשים',
25 לבדו וללא כל השכלה או רקע מקצועי. דניס ז"ל היה בן 19 במותו,
26 הותיר אחריו אח ושני הורים.
- 27 בפיגוע נרצח אברהם אבי ברזילי ז"ל, בנם של התובעים מס' 9 ו-10.
28 אברהם שירת בחיל החימוש ונסע לבסיסו בסמוך לצומת גולני אברהם

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 בוגר מגמת חשמל ואלקטרוניקה הקפיד תמיד להצטיין בלימודיו.
2 אברהם ז"ל, בן 19 במותו, הותיר אחריו שלושה אחים ושני הורים.
3 בפיגוע נרצחה לירון אביטן ז"ל, בתם של התובעים 11 ו-12 ואחותם
4 של התובעים מס' 13 ו-14. לירון הייתה להוריה בת למופת. כאשר
5 אחיה של לירון נפצע בתאונת דרכים קשה והוריה נאלצו לטפל בו שעות
6 רבות כל יום, לקחה על עצמה לירון את עול גידול אחיה הקטנים
7 ועשתה זאת במסירות למשך זמן רב. לירון שירתה בחיל החימוש
8 ונסעה לבסיסה בסמוך לצומת גולני. לירון הייתה תלמידה וחיילת
9 מצטיינת, סיימה קורס מכונאות בציון גבוה והייתה אמורה לקבל
10 תעודת הצטיינות. את התעודה קיבלו הוריה במקומה. לירון ז"ל, בת
11 19 במותה, הותירה אחריה שלושה אחים ושני הורים.
- 12 בפיגוע נרצח צביקה גלברד ז"ל, בנם של התובעים מס' 15 ו-16. צביקה
13 שירת בחיל השלישות ונסע לבסיסו שבצומת גולני. צביקה ניחן
14 בכישרון שיפוט במשחקי כדורגל וכבר בגיל 19 היה לשופט מקצועי
15 במשחקי כדור כדורגל, בליגה ב'. לצביקה היה צפוי עתיד מזהיר
16 בתחום שיפוט הכדורגל אשר נגדע בעקבות הפיגוע הרצחני. צביקה
17 גלברד ז"ל, היה בן 20 במותו, הותיר אחריו שני אחים ושני הורים.
- 18 בפיגוע נרצח גנאדי איסקוב ז"ל, בנם של התובעים מס' 17 ו-18
19 ואחיהם של התובעים מס' 19 ו-20. גנאדי שירת בעיר ג'נין וביום
20 הפיגוע היה אמור לשוב ליחידתו. בשנת 1997 עלה גנאדי לבדו ארצה
21 במסגרת פרויקט סל"ה. גנאדי גר לבדו בארץ כשנתיים ובעקבותיו עלו
22 ארצה כל בני משפחתו. במהלך שירותו הצבאי סבל גנאדי מבעיות גב
23 קשות אשר בגללם היה צריך לעבור ניתוח מסובך עוד בשירותו הצבאי.
24 למרות סבלו הרב התעקש גנאדי לבצע את הניתוח רק בתום שירותו
25 הצבאי על מנת שיוכל לשרת את מדינתו 3 שנים מלאות. גנאדי איסקוב
26 ז"ל, היה בן 21 במותו, הותיר אחיו שלושה אחים ושני הורים.
- 27 בפיגוע נרצח ולדימיר מוררי ז"ל, בנה של התובעת מס' 21 ואחיהם של
28 התובעים מס' 22 ו-23. ולדימיר שירת בחיל החימוש, ונסע לבסיסו

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נור'ז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 בצומת גולני. כיוון שאימו של ולדימיר הייתה מפרנסת יחידה, מצבה
2 הכלכלי של משפחתו היה קשה מנשוא. ולדימיר שהיה מסור מאוד
3 למשפחתו החל לעבוד כבר מגיל 13 בכל עבודה שהשיגה ידו. ולדימיר
4 עבד במשך כל ימי לימודיו כדי לעזור בפרנסת הבית ובד בבד לא זנח
5 את לימודיו והשתדל מאוד שעבודתו לא תיפגע בהם. ולדימיר מוררי
6 ז"ל, בן 20 במותו, הותיר אחריו שלושה אחים ושני הורים.
- 7 בפיגוע נרצח שריאל כץ ז"ל, בנם של התובעים מס' 25 ו-26. שריאל
8 שירת בחיל החימוש, ונסע לבסיסו בחוות השומר. שריאל היה תלמיד
9 מבריק, אשר התקבל לעתודה אקדמית אולם העדיף להתגייס ולא
10 ללכת לעתודה, כיוון שרצה לשרת את מדינתו. בשל המצב הבריאותי
11 הלקוי של הוריו חזר שריאל כל ערב לביתו ובחופשות עבד בקייטנה
12 כדי לעזור לפרנסתם. שריאל כץ ז"ל היה בן 21 במותו, הותיר אחריו
13 שני אחים ושני הורים".
- 14 443. בהמשך כתב התביעה הוסבר הקשר שבין הנתבעים 6 ו-7, הרש"פ ואש"ף, לבין הפיגוע
15 עצמו, תוך התייחסות למבצע הפיגוע כפי שעלה מתחקיר צה"ל ולזיקה שבין המבצע,
16 ארגון הג'יהאד האסלמי (נתבע 1), המסייעים למבצע (נתבעים 2 ו-5), אשר הורשעו
17 במעורבות בפיגוע, כאשר "מעליהם" ניצבות, כאמור, הרש"פ ואש"ף, שכתב התביעה
18 מייחס להם את האחריות ואת החובה לפצות את משפחות הנפגעים.
- 19 444. גם במקרה זה, ראיתי לנכון (על אף שמדובר בקטעים לא קצרים), לצטט במלואם את
20 הסעיפים הרלבנטיים לכתב האישום (29-38):
- 21 "29. תחקיר שערך צה"ל לאחר האירוע העלה, כי במכונית הממולכדת נהג
22 מחבל משורות הנתבע, חמזה עארף חסן צמודי, וכי נתבע מס' 1,
23 הג'יהאד האסלאמי, נטל אחריות למעשה המזווע. בפעולות מעצר
24 מבוקשים שביצע צה"ל, נעצרו גם הנתבעים מס' 2-5, הפועלים
25 בשורות הנתבע ואשר היה להם חלק בתכנון הפיגוע ובביצועו.
26 הנתבעים מס' 2-5 הואשמו במעורבות בפיגוע והורשעו.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 מבלי לגרוע מהאמור עד כה יטענו התובעים, כי הנתבעת מס' 6, הרשות
2 הפלשתינית, והנתבע מס' 7, הארגון לשחרור פלשתינ, אחראים לפיגוע
3 נשוא תביעה זו ולנזקיהם של התובעים; זאת באשר הפיגוע היה
4 יישומה של מדיניות שנקבעה ע"י הנתבעים מס' 6-7 וראשיהם, זמן
5 רב קודם לכן, במקרה דנן באמצעות שלוחיהם ו/או שותפיהם ובסיועם
6 הפעיל של הנתבעים מס' 6-7 וכן בעידודם בשידולם ובשידולם של
7 הללו ובנוסף לכך אף מן הטעמים שיפורטו בתמצית להלן.
- 8 מאז כינונה של הנתבעת מס' 6 בשנת 1994, שקדו הנתבעים מס'
9 6-7, באופן נמרץ וללא הפסק, על בנייתה של תשתית ענפה שתאפשר
10 לנתבעים מס' 6-7 לאיים בטרור או להפעיל טרור נגד מדינת ישראל
11 ותושביה לפי רצונם והחלטתם של ראשי הנתבעים מס' 6-7. במסגרת
12 זו ובין היתר, גייסה הנתבעת מס' 6 לשורות מנגנוני הביטחון
13 והמשטרה שלה אנשים בעלי ניסיון עשיר בביצוע פיגועי טרור ופעולות
14 איבה נגד מטרות ישראליות אשר חלק ניכר מהם נמנים על שורות
15 הנתבע מס' 7; הנתבעים מס' 6-7, בצוותא-חדא, הקימו וחימשו את
16 המיליציה הטרוריסטית השייכת לפלג פתח של הנתבע מס' 7, הידועה
17 בשם 'תנזים'; בנוסף, אפשרו הנתבעים מס' 6-7 ואף עודדו, מאז
18 כינונה של הנתבעת מס' 6, את קיומם והתעצמותם באין מפריע של
19 ארגוני טרור ממוסדים (לרבות הנתבע מס' 1), וחוליות טרור עצמאיות,
20 אשר ביצעו ומבצעים מספר רב של פיגועי טרור נגד אזרחי ישראל
21 ואנשי כוחות הביטחון של ישראל; והכל כעניין של מדיניות שיטתית
22 וקבועה.
- 23 במועד בלתי ידוע בחודש ספטמבר 2000, או סמוך לפני כן, הנחו ועודדו
24 הנתבעים מס' 6-7, באמצעות מנהיגיהם ודובריהם הרשמיים, את
25 כוחותיהם ופלגים חמושים שונים המסונפים אליהם, לבצע פעולות
26 אלימות בהיקף רחב נגד חיילים ואזרחים ישראלים. מאותו מועד ועד
27 להגשת תביעה זו, ביצעו הללו עשרות אלפי פעולות אלימות נגד חיילים
28 ואזרחים ישראלים, לרבות פיגועי התאבדות, פיגועי ירי, השלכת

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 בקבוקי תבערה ואבנים, הטמנת מטעני נפץ, דקירות, תקיפות
2 ומעצרים בלתי חוקיים.
- 3 33. במקביל לפעולות האלימות שבוצעו ע"י אנשי הנתבעים מס' 6-7,
4 כוחותיהם ופלגיהם, החלו אנשים פרטיים וארגונים הנמצאים
5 בשטחה של הנתבעת מס' 6, שאינם מהווים חלק רשמי מן הנתבעים
6 מס' 6-7 (ובכלל זה הנתבע מס' 1 ואנשיו), לבצע פעולות אלימות
7 הדומות בחומרתן ובהיקפן לפעולות הנ"ל של זרועות הנתבעים מס' 6-
8 7, וזאת לאחר שקיבלו את רשותם של הנתבעים הנ"ל לעשות כן.
- 9 34. הנתבעת מס' 6 לא פעלה כדי לעצור או להעניש את מבצעי פעולות
10 האיבה ה'לא-רשמיות' הנ"ל; ההיפך הוא הנכון: גם כאן עודדו
11 הנתבעת מס' 6-7, מנהיגיהם, דובריהם ואמצעי התקשורת הרשמיים
12 שלהם, באופן מפורש ועקבי, את המשך האלימות והחרפתה,
13 באמצעות הסתה קיצונית ובלתי פוסקת נגד מדינת ישראל, חייליה
14 ואזרחיה, ובאמצעות סיוע פעיל לארגוני הטרור (לרבות הנתבע מס' 1)
15 ופעילי הטרור – ואף קראו פעם אחר פעם להחרפתה ולהרחבתה.
- 16 35. הנתבעים מס' 6-7 לא נקטו אמצעים כלשהם כדי למנוע את האלימות
17 נגד ישראלים; הם לא פעלו כדי לעצור או להעניש את מבצעי פעולות
18 האיבה, ולא חריומו את נשקם. נהפוך הוא: הנתבעים מס' 6-7
19 ומנהיגיהם סיפקו למבצעי פיגועי טרור מימון, נשק, אמצעי לחימה
20 אחרים, מודיעין, אמצעי קשר, אמצעי מילוט, מקומות מסתור, וסיוע
21 נוסף, שנועד להקל על ביצוע פיגועי טרור ועל הימלטות המבצעים מן
22 הדין לאחר מעשה. דברים אלה כוחם יפה באשר לנתבע מס' 1 ואנשיו,
23 ובפרט לאנשי תשתית הנתבע מס' 1 בצפון השומרון (עליה נמנים
24 הנתבעים מס' 2-5) אשר תכננו והוציאו לפועל את הפיגוע הרצחני
25 נשוא תביעה זו.
- 26 36. הנתבעים מס' 6-7 ומנהיגיהם עודדו והסיתו את עובדיהם ושלוחיהם
27 לבצע פעולות תקיפה אלימות נגד חיילים ואזרחים ישראלים, וכן עודדו
28 והסיתו תושבים פלשתינים, אם במסגרת מאורגנת של ארגוני טרור

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 (לרבות הנתבע מס' 1), ואם במסגרת עצמאית, לבצע פעולות טרור כנגד
2 חיילים ואזרחים ישראלים.
- 3 37. הנתבעים מס' 6-7 ומנהיגיהם ראו במבצעי פעולות הטרור נגד
4 ישראלים (מכל הארגונים והפלגים לרבות הנתבע מס' 1 וכן מבצעי
5 פיגועים במסגרת עצמאית), גיבורים, ובאלה שנרצחו כתוצאה
6 מפעולות אלו – קדושים. הנתבעים שניהם סייעו בכל דרך לתרגם את
7 התמיכה המוסרית הזו לתמיכה חומרית.
- 8 38. הפיגוע נשוא תביעה זו בוצע כפועל יוצא ישיר ועקיף של מעשיהם
9 ומחדליהם הנ"ל של הנתבעים 6-7."
- 10 445. בהמשך כתב התביעה – ובדומה לכתבי תביעה קודמים – העילות המשפטיות עליהן
11 סומכים ב"כ התובעים הן אלה: תקיפה; הפרת חובה חקוקה; ורשלנות. פרקים אלה
12 מועתקים כמעט מילה במילה מכתבי תביעה קודמים.
- 13 446. בנוסף לשלושת העילות הללו, נטען בכתב התביעה כי התובעים זכאים לפיצויים בגין
14 עילה נוספת של "דבר מסוכן", כאמור בסעיפים 62-63 לכתב התביעה:
- 15 "62. לחילופין, נזקם של התובעים נגרם על ידי דבר מסוכן, אשר הנתבעים
16 הינם הממונים עליו והאחראים הבלעדיים לו. מעשה הפיגוע תוכנן
17 והוכן בשטחי הנתבעת מס' 6 שנמסרו לאחריותה הבלעדית ובחצרים
18 השייכים לנתבע מס' 1 /או לאנשיו, ושולח משטחים אלה ומחצרים
19 אלה. מעשה הפיגוע בוצע באמצעות חומרי נפץ, ותשתית הטרור עליה
20 נמנים הנתבעים מס' 5-2 זכתה לסיוע (בין היתר באמצעי לחימה) מצד
21 הנתבעים מס' 6-7 והכל בידיעת הנתבעים מס' 6-7 ומבלי שהללו יעשו
22 דבר על מנת למנוע את שילוח המחבל ומטעני החבלה הענקיים שנשאו
23 עמו ברכב התופת.
- 24 63. מכאן, כי מעשה הרצח נכנס למסגרת סעיף 38 לפקודת הנזיקין, ועל
25 הנתבעים הנטל להוכיח כי לא התרשלו במקרה זה."
- 26 447. עילה אחרונה נוספת היא "הדבר מדבר בעד עצמו", כמתואר בסעיפים 64-65 לכתב
27 התביעה:

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 לחילופי חילופין ובמצטבר יטענו התובעים, כי לא הייתה להם ידיעה
2 או לא הייתה להם יכולת לדעת מה היו הנסיבות שגרמו למעשה הרצח,
3 וכי הנזק שנגרם לתובעים נגרם על ידי נכס שלנתבעים הייתה שליטה
4 מלאה עליו. הן באמצעי הרצח והן המקומות בהם תוכנן והוכן הפיגוע
5 נשוא תביעה זו, הינם נכסים המצויים בשליטתם הבלעדית
6 ובאחריותם המלאה של הנתבעים. מותו [כנראה צ"ל: מותם] של
7 המנוחים מתיישב יותר עם המסקנה שהנתבעים לא נקטו זהירות
8 סביר משנקטו זהירות סבירה.
- 9 65. מכאן, כי הפיגוע נכנס למסגרת סעיף 41 לפקודת הנזיקין, ועל
10 הנתבעים הנטל להוכיח כי לא התרשלו במקרה זה".
- 11 448. במסגרת הפרק על נזק וסעדים, מוסבר בכתב התביעה כי יש הצדקה לחיוב הנתבעים
12 בפיצויים מוגברים וכן פיצויים עונשיים, כאמור בסעיף 66 לכתב התביעה שזה לשונו
13 (ההדגשות במקור):
- 14 "כתוצאה ממעשיהם ומחדליהם של הנתבעים, כולם יחד ו/או כל אחד מהם
15 לחוד, נגדעו חייהם של המנוחים, על לא עוול בכפם ואך ורק על שום היותם
16 יהודים וישראלים, ונגרמו למנוחים [ו]לתובעים נזקים שקשה לתארם
17 במילים. מעשיהם של הנתבעים נעשו באכזריות וללא רחם, באופן מחושב,
18 בקור רוח ובדם קר, מתוך כוונה זדונית ועל יסוד מדיניות שיטתית ומכוונת,
19 באופן שאין לו אח ורע, המזעזע כל אדם בעל מצפון עד עמקי נשמתו. חומרת
20 המעשים הנזיקיים, ועוצמת פגיעתם בתובעים ובערכים חברתיים מוגנים,
21 מצדיקים, בנסיבות המקרה, פסיקת פיצויים מוגברים בגין נזקיהם הישירים
22 של התובעים וכן פסיקת פיצויים עונשיים".
- 23 449. בנוסף לכך נטען כי העיזבונות של המנוחים ויורשי המנוחים זכאים לפיצוי בגין קיצור
24 תוחלת חייהם של המנוחים, הפסדי השתכרות למנוחים בשנים האבודות, הפסדי
25 פנסיה, קצבאות זקנה ותנאים סוציאליים למנוחים, אובדן הנאות החיים, פגיעה
26 בכבודם ובאוטונומיה שלהם (סעיף 67 לכתב התביעה).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 450. תחת הכותרת "נזקיהם הלא ממוניים של התובעים" מפורטים בסעיף 68 לכתב
2 התביעה טיעונים משפטיים ואזכורים של שני פסקי דין של בית המשפט העליון, בסוגיה
3 זו, כמפורט להלן:
- 4 "א. על נזקיהם הלא-ממוניים של התובעים בתביעה דנן לא חלה הלכת
5 אלסוחה, על פיה על התובעים להוכיח נזק נפשי מהותי ומתמשך כדי
6 לזכות בפיצויים (רע"א 444/87 אלסוחה נ' עיזבון המנוח דהאן ז"ל,
7 פ"ד מד(3) 397); זאת, הואיל והלכת אלסוחה חלה אך ורק על נזק נפשי
8 משני – דהיינו, נזק שנגרם לקרוב של הניזוק ולא לניזוק ישירות – ועל
9 כן אין היא חלה בענייננו.
- 10 ב. בפסק דין אלסוחה נקבע כי על מנת להקים לקרובו של הניזוק עילת
11 תביעה, עליו להוכיח כי נגרם לו נזק נפשי ניכר המגיע עד כדי נכות
12 נפשית. ברם, כאמור, הלכה זו חלה על קרובו של הניזוק אשר סבל נזק
13 נפשי משני – ואילו במקרה נשוא התביעה דנן, כמפורט לעיל, העוולות
14 הנזיקיות בוצעו אף כלפי התובעים במישרין, והנזק בגין מעשי
15 הנתבעים נגרם אף לתובעים ישירות. משפחותיהם של המנוחים הן
16 שנפגעו כתוצאה מרצח המנוחים, הרצח נועד מלכתחילה לפגוע גם בבני
17 משפחות המנוחים, ופגיעה זו זכתה להכרה מפורשת בפסיקה. זכות
18 התביעה העומדת לתובעים, בני משפחותיהם הקרובים של המנוחים,
19 הינה זכות עצמאית, ראשונית, באשר התובעים הם נפגעים ישירים
20 ממעשי הנתבעים.
- 21 ג. לפיכך מוטל על התובעים להוכיח כאב וסבל בלבד (נוסף על הפסד
22 תמיכת המנוחים). הפיצוי בגין כאב וסבל נתון לשיקול דעתו של בית
23 המשפט הנכבד, ואינו מוגבל לקריטריונים כאלו או אחרים, כמפורט
24 בפסק דין אלסוחה.
- 25 ד. לחלופין, למען הזהירות בלבד ומבלי לפגוע באמור לעיל, יודגש כי
26 אפילו אם ייקבע כי יש להחיל בענייננו את מבחני הלכת אלסוחה וכי
27 התובעים הינם ניזוקים משניים בלבד (טענה שהתובעים דוחים מכל
28 וכל), הרי שהתובעים עומדים אף במבחני הלכת אלסוחה; זאת, לאור

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

1 קרבתם המשפחתית למנוחים ולאור העובדה שהתובעים נחשפו בכלי
2 התקשורת לתוצאותיו המזוועות של הפיגוע וכן נחשפו (חלקם)
3 למראות גופותיהם של המנוחים. התובעים יטענו כי בנסיבות הקשות
4 ויוצאות הדופן בחומרתן של מקרה זה, יש ליישם את ההלכה שנפסקה
5 בעניין ע"א 754/05 לוי ואח' נ' מרכז רפואי שערי צדק (פסק דין מיום
6 5.6.07), לפיה אף נזק נפשי 'קל' לפי הגדרתו המשפטית (דהיינו נזק
7 נפשי שאינו עולה כדי נכות נפשית), מזכה נפגע משני העומד ביתר
8 תנאי הלכת אלסוחה במעמד של 'נפגע', שנזקו הינו בר פיצוי'.

9 451. אשר לראש הנזק של "פיצויים עונשיים", אותו ביקשו התובעים גם בתיקים הקודמים,
10 נכתב בכתב תביעה זה טיעונים נוספים ומפורטים יותר כדלקמן (סעיף 69 לכתב
11 התביעה; ההדגשות במקור):

12 "א. התנהגות הנתבעים כמתואר בכתב תביעה זה הייתה זדונית ומכוונת.
13 הנתבעים ביצעו את מעשיהם הנפשעים במטרה לרצוח בני אדם
14 תמימים, חפים מפשע, על שום היותם יהודים וישראלים בלבד, וכחלק
15 מתוכנית זדונית, מחושבת היטב, קרת רוח ואכזרית שמטרתה להרוג,
16 להשמיד ולאבד יהודים רבים ככל האפשר, באשר הם יהודים.
17 הנתבעים כולם הינם שותפים מלאים ואחראים למימוש מטרה
18 נפשעת, בלתי-אנושית, זו.

19 ב. הפסיקה קובעת, כי על בתי המשפט לבטא את קדושת ערך החיים,
20 ומבחינה לצורך כך בין הפיצוי הכספי הישיר, המבטא את ערך הנזק
21 שנגרם לתובעים, לבין הפיצוי העונשי, שתכליתו לתת ביטוי לסלידת
22 בית המשפט ממעשי הנתבעים. הואיל והתנהגות הנתבעים הייתה
23 נפשעת, בלתי אנושית, זדונית מכוונת ומתוכננת, כחלק מתוכנית רצח
24 המוני שיטתית ונתעבת, אשר כל אדם בן-תרבות עלי אדמות סולד
25 ממנה ומוקיע אותה ואשר אין הולם ממנה לשם הטלת פיצויים
26 עונשיים – מתבקש בית המשפט הנכבד לפסוק לתובעים פיצויים
27 עונשיים ו/או הרתעתיים בשווי פי שלושה מסכום הנזקים (הישירים
28 והמוגברים) שנגרמו לתובעים (הפיצויים העונשיים כלולים בסכומים

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 שיפורטו להלן למעט בגין ראש הנזק של אובדן השתכרות [לרבות בגין
2 השנים האבודות]".
- 3 452. בהמשך כתב התביעה יש התייחסות פרטנית לכל אחד מהתובעים ובני משפחותיהם,
4 כולל סכום הפיצויים המבוקש.
- 5 453. כדי שלא להאריך יתר על המידה, לא ראיתי צורך להעתיק מילה במילה כל אחת
6 מהטענות בעניין זה, ועל כן אביא את תמצית הדברים, ביחס לכל קבוצת תובעים, להלן.
- 7 454. אשר לתובעים 1 ו-2, שמחה רייזל וניסן רייזל, הוריו של דותן רייזל ז"ל, נטען כי בגין
8 קיצור תוחלת חייו על ידי מרצחים שגדעו את חייו בלא עת, מתוך כוונת רצח לשמה,
9 מגיע לעיזבונו פיצוי בסך 10,000,000 ₪ (סעיף 70 לכתב התביעה). לעניין אובדן
10 ההשתכרות, נטען כי דותן ז"ל היה בעל תואר אקדמי ובעל תפקיד ייחודי בצבא, והייתה
11 צפויה לו קריירה מבטיחה שבה היה מרוויח עד גיל 70 שכר בשיעור של לפחות שילוש
12 השכר הממוצע במשק. היוון השכר והפנסיות ליום מותו (22 שנים) ועד לגיל 70 (48
13 שנים), הוא סך של 8,064,000 ₪ (סעיף 70 לכתב התביעה). על פי פסיקה תקדימית
14 בארץ ובארה"ב זכאים ההורים התובעים 1 ו-2 לפיצוי בגין מסכת הייסורים שעברה
15 ועוברת עליהם מאז רצח בנם בסך 10 מיליון ₪ לכל אחד מההורים (סעיף 70 לכתב
16 התביעה). סך כל הפיצויים הישירים והמוגברים, וכן הפיצויים העונשיים ו/או
17 ההרתעתיים המגיעים לתובעים 1 ו-2 הינו סך של 38,064,000 ₪ (סעיף 70 לכתב
18 התביעה).
- 19 455. באשר לתובעים 3, 4 ו-5, ציון בוסקילה, מרים בוסקילה וחן בוסקילה, הוריו ואחותו
20 של אלירן בוסקילה ז"ל, סכום הפיצויים הנתבעים הינם 47,408,000 ₪ (סעיף 71 לכתב
21 התביעה), על פי רכיבים אלה: קיצור תוחלת חיים של אלירן ז"ל – 10 מיליון ₪ (סעיף
22 71 לכתב התביעה); אובדן השתכרות לרבות תשלומי פנסיה של אלירן ז"ל, על בסיס
23 כפל השכר הממוצע במשק לאור היותו בעל רשיון חשמלאי ודיפלומת טכנאי
24 אלקטרוניקה מוסמך – 5,488,000 ₪ (סעיף 71 לכתב התביעה); פיצויים להורים
25 ולאחות על מסכת הייסורים שעברו ועוברים מאז נרצח יקירם אלירן ז"ל בפיגוע – 10
26 מיליון ₪ כל אחד ובסה"כ 30 מיליון ₪ (סעיף 71 לכתב התביעה); אובדן הכנסה של
27 תובע 3 ציון בוסקילה שהיה קצין בטיחות ראשי ואחראי מוסך בחברת מפעלי נייר וכן
28 מרצה לנהיגה מונעת במכון הארצי לתחבורה, כאשר שכרו היה 12,000 ₪ בחודש
161 מתוך 367

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 ובעקבות הפיגוע הרצחני ואובדן בנו אלירן בוסקילה ז"ל לא היה מסוגל לעבוד ואינו
2 עובד. אובדן ההכנסה מאז היותו בן 50 ועד גיל 70 הוא – 1,920,000 ₪ (סעיף 71 לכתב
3 התביעה).
- 4 456. הפיצויים לתובעים 6 ו-7, יצחק חיזגיאיב ומונה חיזגיאיב, אחיה ודודתה של ויולטה
5 חיזגיאיב, כנתבע בכתב התביעה הם אלה: קיצור תוחלת חייה של המנוחה ויולטה
6 חיזגיאיב ז"ל, שחייה נגדעו על ידי המרצחים בלא עת מתוך כוונת רצח לשמה – 10
7 מיליון ₪ (סעיף 72 לכתב התביעה); אובדן השתכרות לרבות תשלומי פנסיה של ויולטה
8 ז"ל, על בסיס כפל השכר הממוצע במשק בשל היותה תלמידה מצטיינת וחיילת
9 מצטיינת, עד הגיעה לגיל 65 – 5,040,000 ₪ (סעיף 72 לכתב התביעה); פיצויים לאח
10 ולדודה על מסכת הייסורים שעברו ועוברים מאז נרצחה יקירתם ויולטה חיזגיאיב ז"ל
11 בפיגוע – 10 מיליון ₪ כל אחד ובסה"כ 20 מיליון ₪ (סעיף 72 לכתב התביעה). בסה"כ
12 הפיצויים הישירים והמוגברים, העונשיים ו/או ההרתעתיים אותם המגיעים לתובעים
13 6 ו-7, הינו סך של 35,040,000 ₪ (סעיף 72 לכתב התביעה).
- 14 457. באשר לתובעים 8 ו-9, בליומין רומן ובליומין ילנה, הוריו של דניס בליומין ז"ל, סכום
15 הפיצויים הנתבעים הינם 36,448,000 ₪ (סעיף 73 לכתב התביעה), על פי רכיבים אלה:
16 קיצור תוחלת חיים של דניס ז"ל – 10 מיליון ₪ (סעיף 73 לכתב התביעה); אובדן
17 השתכרות לרבות תשלומי פנסיה של דניס ז"ל, על בסיס כפל השכר הממוצע במשק לאור
18 היותו אשף מחשבים, שהקים אתר אינטרנט שבו ניהל את פורום הגולשים, לבדו –
19 5,488,000 ₪ (סעיף 73 לכתב התביעה); פיצויים להורים על מסכת הייסורים שעברו
20 ועוברים מאז נרצח יקירם דניס ז"ל בפיגוע – 10 מיליון ₪ כל אחד ובסה"כ 20 מיליון ₪
21 (סעיף 73 לכתב התביעה); אובדן הכנסה חלקי של תובע 8, רומן בליומין, אביו של דניס
22 בליומין ז"ל, שהיה מהנדס מכונות בחברת יהב טכנולוגיה בע"מ בהיקף של 12 שעות
23 עבודה ביום (ואז שכרו היה 12,000 ₪ בחודש), אשר בשל הרצח וההידרדרות במצבו
24 הבריאותי אינו מצליח לעבוד יותר מחמש שעות ביום, בשכר של 4,500 ₪ לחודש. הפסד
25 ההכנסה מגיל 54 ועד גיל 70 מהוון ל-16 שנה הינו – 960,000 ₪ (סעיף 73 לכתב
26 התביעה).
- 27 458. באשר לתובעים 10 ו-11, יעקב ברזילי וסוזי ברזילי, הוריו של אברהם אבי ברזילי ז"ל,
28 תובעים בגין קיצור תוחלת חיים של אברהם אבי ז"ל – 10 מיליון ₪ (סעיף 74 לכתב

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 התביעה); אובדן השתכרות לרבות תשלומי פנסיה של אברהם אבי ז"ל, על בסיס כפל
2 השכר הממוצע במשק בשל היותו תלמיד מצטיין בוגר חשמל ואלקטרוניקה – 5,376,000
3 ₪ (סעיף 74 לכתב התביעה); פיצויים להורים על מסכת הייסורים שעברו ועוברים מאז
4 נרצח יקירם אברהם אבי ז"ל בפיגוע – 10 מיליון ₪ כל אחד ובסה"כ 20 מיליון ₪ (סעיף
5 74 לכתב התביעה); סך כל הפיצויים הישירים והמוגברים וכן הפיצויים העונשיים
6 וההרתעתיים המגיעים לתובעים 10 ו-11 הינו סך של 35,376,000 ₪ (סעיף 74 לכתב
7 התביעה).
- 8 459. באשר לתובעים 12-15, אביטן סמי, אביטן פולט, אביטן מתן ואביטן תומר, ההורים
9 והאחים של המנוחה לירון אביטן ז"ל, תובעים פיצוי בגין קיצור תוחלת חייה בסך של
10 10 מיליון ₪ 75א לכתב התביעה); אובדן השתכרות לרבות תשלומי פנסיה של לירון ז"ל,
11 על בסיס כפל השכר הממוצע במשק לאור היותה תלמידה וחיילת מצטיינת שקיבלה
12 תעודת הצטיינות על סיום קורס מכונאות בציון גבוה – 5,040,000 ₪ (סעיף 75 לכתב
13 התביעה); פיצויים להורים ולאחים על מסכת הייסורים שעברו ועוברים מאז נרצח
14 יקירתם לירון אביטן ז"ל בפיגוע – 10 מיליון ₪ כל אחד ובסה"כ 40 מיליון ₪ (סעיף 75
15 לכתב התביעה); כמו כן נטען כי ההורים נפגעו פיזית ונפשית ממות בתם לירון ז"ל: האב
16 הפך חולה אסטמה ואשתו מקבלת טיפולים פסיכולוגיים (סעיף 75 לכתב התביעה); אין
17 תביעה ממוקדת לסכום קונקרטי בגין כך). סך כל הפיצויים הנתבעים לתובעים 12-15
18 הינו 55,040,000 ₪.
- 19 460. הוריו של צביקה גלברד ז"ל, התובעים 16 ו-17 יהודה גלברד ותמר גלברד, תובעים סך
20 10 מיליון ₪ בגין קיצור תוחלת חייו של בנם שנרצח בפיגוע (סעיף 76א). גם כאן מבוקש
21 פיצוי בשיעור מכפלת השכר הממוצע במשק לאור העובדה כי צביקה ז"ל עסק בשיפוט
22 משחקי כדורגל בליגה ב בכשרון רב ועתידו המקצועי היה מובטח. הסכום המהוון מגיל
23 20 עד גיל 70 הינו 5,488,000 ₪ (סעיף 76 לכתב התביעה); פיצויים להורים על מסכת
24 הייסורים שעברו ועוברים מאז נרצח יקירם צביקה ז"ל בפיגוע – 10 מיליון ₪ כל אחד
25 ובסה"כ 20 מיליון ₪ (סעיף 76 לכתב התביעה). סך כל הפיצוי הוא 35,488,000 ₪ (סעיף
26 76 לכתב התביעה).
- 27 461. באשר לתובעים 18-21, איסקוב שאול, איסקוב ראיסה, איסקוב ילנה ואיסקוב נטלי,
28 הוריו ואחיו של גנאדי איסקוב ז"ל, תובעים בגין קיצור תוחלת חייו של גנאדי ז"ל – 10

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 מיליון ₪ (סעיף 77א לכתב התביעה); אובדן השתכרות לרבות תשלומי פנסיה של גנאדי
2 ז"ל, על בסיס כפל השכר הממוצע במשק – 5,488,000 ₪ (סעיף 77ב לכתב התביעה);
3 פיצויים להורים ולאחים על מסכת הייסורים שעברו ועוברים מאז נרצח יקירם גנאדי
4 ז"ל בפיגוע – 10 מיליון ₪ כל אחד ובסה"כ 40 מיליון ₪ (סעיף 77ג לכתב התביעה);
5 אובדן הכנסה של תובע 18, איסקוב שאול, שלפני הפיגוע השתכר 5,500 ₪ בחודש,
6 ובעקבות הפיגוע הרצחני ואובדן בנו גנאדי ז"ל עובד משרה חלקית ושכרו עומד על סך
7 3,550 ₪, כאשר הסכום המהוון של אובדן ההכנסה מגיל 47 ועד גיל 70 הוא – 358,880
8 ₪ (סעיף 77ד לכתב התביעה). גם אימו של גנאדי ז"ל, ראיסה איסקוב שעבדה כשכירה
9 בחברות נקיון ושכרה החודשי היה 4,000 ₪ לפני הפיגוע, נאלצה לצמצם את משרתה
10 בעקבות הפיגוע הרצחני ואובדן בנה, ושכרה החודשי הוא 2,500 ₪. היוון הפרשי השכר
11 מגיל 44 ועד גיל 65 עומד על 252,000 ₪ (סעיף 77ו לכתב התביעה). סך כל הפיצויים
12 הנתבעים על ידי תובעים 18-21 הינו 56,098,800 ₪ (סעיף 77ז לכתב התביעה).
- 13 באשר לתובעים 22-24, קוסובו לודמילה וקוסובו ניקולאי וקוסובו אנסטסיה, אימו
14 ואחיו של ולדימיר מוררי ז"ל, תובעים בגין קיצור תוחלת חייו סך של – 10 מיליון ₪
15 (סעיף 78א לכתב התביעה); פיצויים לאם ולאחים על מסכת הייסורים שעברו ועוברים
16 מאז נרצח יקירם ולדימיר מוררי ז"ל בפיגוע – 10 מיליון ₪ כל אחד ובסה"כ 30 מיליון
17 ₪ (סעיף 78ב לכתב התביעה); אובדן השתכרות לרבות תשלומי פנסיה של ולדימיר
18 מוררי ז"ל, על בסיס כפל השכר הממוצע במשק – 5,488,000 ₪ (סעיף 78ג לכתב
19 התביעה); התובעת 22, קוסובו לודמילה, אימו של ולדימיר ז"ל, עבדה לפני הפיגוע
20 כשכירה בחברת דנאל בע"מ, בשכר חודשי של 2,500 ₪, ובעקבות הפיגוע הרצחני ואובדן
21 בנה אינה מסוגלת לעבוד. אובדן השכר מגיל 42 ועד גיל 65 (מהוון ל-23 שנים), עומד ע"ס
22 460,000 ₪ (סעיף 78ד לכתב התביעה). סך כל הפיצויים הנתבעים לתובעים 22-24 הינו
23 סך 45,948,000 ₪ (סעיף 78ה לכתב התביעה).
- 24 באשר לתובעים 25 ו-26, חיים כץ ומדלנה כץ, הוריו של שריאל כץ ז"ל, תובעים בגין
25 קיצור תוחלת חייו של אלירן ז"ל – 10 מיליון ₪ (סעיף 79א לכתב התביעה); אובדן
26 השתכרות לרבות תשלומי פנסיה של שריאל ז"ל, על בסיס כפל השכר הממוצע במשק –
27 5,488,000 ₪ (סעיף 79ב לכתב התביעה); פיצויים להורים על מסכת הייסורים שעברו
28 ועוברים מאז נרצח יקירם שריאל כץ ז"ל בפיגוע – 10 מיליון ₪ כל אחד ובסה"כ 20

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1 מיליון ₪ (סעיף 79 לכתב התביעה); אובדן הכנסה של תובע 25, שעבד כשכיר לפני
2 הפיגוע ושכרו היה 1,500 ₪ בחודש ובעקבות הפיגוע הרצחני ואובדן בנו שריאל ז"ל לא
3 היה מסוגל לעבוד ואינו עובד. אובדן ההכנסה מאז היותו בן 66 ועד גיל 70 הוא – 48,000
4 ₪ (סעיף 79 לכתב התביעה). מצבו של האב התדרדר והתגלתה אצלו מחלת סרטן (סעיף
5 79 לכתב התביעה, אין תביעה לפיצוי קונקרטי בשל כך); גם האם, תובעת 26, מדלנה
6 כץ, שעבדה כמטפלת ילדים בשכר חודשי של 2,500 ₪ לפני הפיגוע, הפסיקה לעבוד ואינה
7 מסוגלת יותר לעבוד בשל הפיגוע הרצחני ואובדן בנה. אובדן ההכנסה מגיל 56 ועד גיל
8 65 הינו 180,000 ₪ (סעיף 79 לכתב התביעה). גם מצבה הרפואי של תובעת 26 התדרדר
9 והיא סובלת מלחץ דם גבוה ומקבלת טיפול רפואי (סעיף 79 לכתב התביעה, אין תביעה
10 לפיצוי קונקרטי בשל כך). סך כל הפיצויים הישירים והמוגברים, העונשיים
11 וההרתעתיים לתובעים 25 ו-26 הינו 35,716,000 ₪ (סעיף 79 לכתב התביעה).

12 464. להלן סיכום הנתונים התמציתיים של תביעה זו:

- 13 א. מקום הפיגוע: צומת מגידו, ליד עפולה בכביש 65 בתחומי מדינת ישראל.
14 ב. הנפגעים: נרצחו 17 בני אדם והתובעים הם הקרובים והעיזבונות של עשרה
15 מתוכם. כמו כן נפצעו עשרות הפיגוע.
16 ג. הפוגע: מחבל מתאבד השייך לארגון הג'יהאד האסלמי.
17 ד. מספר התובעים: 26.
18 ה. סכום התביעה: 420,738,800 ₪.

19 **3.ד. כתב ההגנה**

20 465. בתיק זה – בדומה לתיקים אחרים – עו"ד יוסף ארנון הגיש את כתב ההגנה רק בשם
21 הגופים הרשות הפלסטינאית (נתבעת 6) והארגון לשחרור פלסטין (נתבעת 7). לא הוגשו
22 כתבי הגנה מטעם הנתבעים 1-5, מבצעי הפיגוע והשותפים לתכנונו ולהסעת המחבל
23 המתאבד המתפוצץ.

24 466. טענת הגנה ראשונה היא כי התביעה התיישנה (סעיף 4 לכתב ההגנה).

25 467. בהמשך, מובאות טענות ההגנה המקדמיות שכלולות בכל כתבי ההגנה הקודמים של
26 עו"ד ארנון, ב"כ הנתבעים הללו, ובהן: העדר סמכות, פורום לא נאות, תחולת דין

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 הרשות הפלסטינית חסינות הרש"פ ואש"ף בשל ההסכמים המדיניים והמשפט
2 הבינלאומי (בסעיף 7 לכתב ההגנה יש התייחסות לנתבעת 1 ולנתבע 2, כנראה העתקה
3 של תיקים אחרים שכן בתיק שלפנינו הרש"פ ואש"ף הם נתבעים 6 ו-7 כאמור גם
4 בכותרת "כתב ההגנה מטעם הנתבעים 6 ו-7", העדר שפיטות, "מעשה מדינה", "מעשה
5 מלחמה" (סעיפים 5-11 לכתב ההגנה). לא נעלם מעו"ד ארנון כי טענות סף אלה עלו
6 במסגרת הדיון בבית המשפט העליון ברע"א 4060/03, אך, לטענתו, "כפי שעולה מפק
7 הדין שניתן ביום 17.7.07, נמנע בית המשפט מלהכריע לגופו של הערעור, וקבע כי
8 הדרך פתוחה בפני הנתבעים להשמיע את מכלול טיעוניהם בפני הערכאות המבררות"
9 (סעיף 12 סיפא לכתב ההגנה).
- 10 גם בכתב הגנה זה, כמו בכתבי ההגנה הקודמים, נטען שלתובעים אין עילת תביעה על
11 פי הדין הישראלי, מכיוון שזכותם לפיצויים מתמצית בחוק התגמולים לנפגעי פעולות
12 איבה וחוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), או חוקים אחרים, וכל
13 עוד לא מיצו התובעים את זכויותיהם על פי חוקים אלה, או לא השיבו את התגמולים
14 שקיבלו מכוחם לידי המדינה, אין הם יכולים להיפרע מכוח מקור אחר (סעיפים 14-15
15 לכתב ההגנה). כמו כן נטען באותו הקשר כי אין לתובעים, חלקם או כולם, עילת תביעה
16 מכוח דיני הנזיקין הישראליים (סעיף 16 לכתב ההגנה).
- 17 טענה נוספת, שאף היא הועלתה בהקשרים דומים, היא זו (סעיף 17 לכתב ההגנה):
18 "בנוסף יטענו הנתבעים כי התנהגותה האגרסיבית של מדינת ישראל, שפעלה בין
19 היתר, למוטט את תשתיות הנתבעים, מנעה כל אפשרות, אם הייתה קיימת כזו
20 מלכתחילה, מצד הנתבעים לפעול כנגד הפיגועים".
- 21 לאחר טענות מקדמיות אלה, נכתב בהמשך כתב ההגנה כי הוא מוגש "מבלי לגרוע
22 מכלליות האמור דלעיל, ולמען הזהירות בלבד, ממשיכים הנתבעים בכתב ההגנה וזאת
23 כדלקמן": (מובא בין סעיפים 17 ל-18 לכתב ההגנה).
- 24 כנגד הטיעונים העובדתיים שבכתב התביעה, יש בכתב ההגנה הכחשה מלאה או הכחשה
25 מחוסר ידיעה, תוך הדגשה כי משרד עו"ד ארנון אינו מייצג את הנתבעים מבצעי הפיגוע
26 (ראה סעיף 19 סיפא ו-20 סיפא לכתב ההגנה).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 472. בכתב ההגנה לא מוכחש האמור בסעיף 17 לכתב התביעה, דהיינו: מעמד אש"ף, הפת"ח
2 והתנזים, אך בסיום הודעה זו נאמר: "כל יתר הסעיף והפרשנות שניתנה בו מוכחש"
3 (סעיף 22 סיפא לכתב ההגנה).
- 4 473. לעניין נסיבות הפיגוע עצמו, הוא מוכחש מחוסר ידיעה, ובנוסף לכך מוכחש הקשר בין
5 הנתבעים 6 ו-7 לבין הפיגוע המתואר כ"האירוע הנטען", וכן מוכחשת האחריות של
6 הנתבעים 6 ו-7 לאירוע (סעיף 23 לכתב ההגנה).
- 7 474. גם בכתב הגנה זה, בדומה לכתבי הגנה קודמים, גם לאחר הכחשת הפיגוע עצמו מוכחש
8 הקשר שבין הנתבעים 6 ו-7 (רש"פ ואש"ף) לבין האירוע הנטען לאחריותם, מוכחשת
9 האחריות לשאת בנזק שנגרם לתובעים ומוכחש כי הנתבעים 6 ו-7 וראשיהם, ובאמצעות
10 שלוחיהם ו/או שותפיהם, עודדו או שידלו או יישמו מדיניות שגרמה לאירוע נשוא כתב
11 התביעה (סעיף 26 לכתב ההגנה).
- 12 475. בנוסף להכחשת הקשר של נתבעים 6 ו-7 לאירוע נשוא כתב התביעה, מוכחשת "מדיניות
13 שיטתית וקבועה" של הנתבעים 6 ו-7 ועידודם לפעילות טרור (סעיף 27 סיפא לכתב
14 ההגנה).
- 15 476. במסגרת ההכחשות האמורות, מוכחש כי הנתבעים 6 ו-7, "עודדו והנחו באמצעות
16 דובריהם הרשמיים ומנהיגיהם לבצע פעולות אלימות כנגד אזרחים ישראלים" (סעיף
17 28 סיפא לכתב ההגנה); וכן מוכחש כי אש"ף והרש"פ "נתנו רשותם לאנשים פרטיים
18 ולארגונים לבצע פעילות אלימות כנגד אזרחים ישראליים" (סעיף 29 סיפא לכתב
19 ההגנה). בנוסף לכך, מוכחש כי הנתבעת "נמנעה במתכוון מלפעול כדי לעצור ו/או
20 להעניש את מבצעי הפעולות. כן מוכחש כי הנתבעת עודדה את המשך האלימות
21 באמצעים כלשהם" (סעיף 30 סיפא לכתב ההגנה).
- 22 477. בסעיף 31 לכתב ההגנה נאמר כי "מוכחשת קיומה של מדיניות רשמית וקבועה של
23 מימון פעולות טרור. כן מוכחשת העברת כספים לצורך מימון ביצוע פעולות טרור...
24 ומוכחשת אספקת נשק ואמצעי לחימה לצורך ביצוע פעולות טרור".
- 25 478. הכחשה נוספת של טענה שהועלתה בכתב התביעה היא זו: "מוכחש כי הנתבעים עודדו
26 או הסיתו לביצוע פעולות טרור" (סעיף 32 סיפא לכתב ההגנה).

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 479. ההכחשה מתייחסת הן לאחריות הישירה והן לאחריות העקיפה של אש"ף ורש"פ,
2 הנטענת בכתב התביעה (סעיף 34 לכתב ההגנה). בהמשך לטענה כי הנתבעים 6 ו-7 אינם
3 נושאים באחריות כלשהי לאירוע, נטען כי אין הם אחראים לנוק הנטען (סעיף 35 סיפא
4 לכתב ההגנה). מוכחשת עילת התקיפה וכי הנתבעים 6 ו-7 עודדו או סייעו לביצוע
5 האירוע הנטען (סעיף 36 לכתב ההגנה).
- 6 480. לעניין הקשר בין מבצעי הפיגוע לבין הנתבעים 6 ו-7 נאמר בסעיף 39 לכתב ההגנה
7 כדלקמן: "האמור בסעיף 43 לכתב התביעה מוכחש. מבלי לגרוע מכלליות האמור,
8 מוכחש כי הנתבעים 6-7 עודדו ו/או הסיתו את הציבור הפלסטיני ו/או את אנשי
9 הביטחון לבצע פעולות אלימות נגד אזרחים ישראלים; מוכחשת 'מדיניות קבועה
10 מראש' כאמור בסעיף וכן מוכחש כי הנתבעים 6-7 פעלו כשותפיהם של הנתבעים
11 1-5".
- 12 481. יתר הטענות של התובעים בדבר אחריות בנוזיקין מכוח תקיפה, הפרת חובה חקוקה
13 ורשלנות, הוכחשו אף הם בסעיפים 40-42 לכתב ההגנה, כאשר ביחס לעילת הרשלנות,
14 נאמרו הדברים הבאים: "מוכחש כי הנתבעים 6-7 חבים בחובת זהירות כלפי
15 התובעים, מוכחש כי הנתבעים 6-7 התרשלו כלפי התובעים, ומוכחש כי נמנעו במתכוון
16 למנוע את האירוע נשוא כתב התביעה" (סעיף 43 לכתב ההגנה).
- 17 482. בכתב ההגנה מוכחשת חובת הנתבעים 6 ו-7 לשאת בנזקם (המוכחש של התובעים), תוך
18 הדגשה, כי "מוכחש כי הנתבעים 6-7 קבעו מדיניות עקרונית ודפוס התנהגות שיטתי
19 של ביצוע פעולות טרור ושימוש באלימות נגד חפים מפשע, ומוכחש כי הסיתו ו/או
20 עודדו לפעולות אלימות" (סעיף 48 מציעתא לכתב ההגנה).
- 21 483. כן מוכחש כי הנתבעים 6-7 פעלו במכוון שלא למנוע את פעולות האלימות ומוכחש כי
22 עודדו פעילות מסוג זה (סעיף 49 סיפא לכתב ההגנה), ובנוסף לכך מוכחשת מעורבותם
23 של מי מגורמי הנתבעים 6 ו-7 באירוע נשוא כתב התביעה, ומוכחש כי ניתן על ידיהם
24 סיוע חומרי או אחר כנטען בכתב התביעה (סעיף 50 לכתב ההגנה).
- 25 484. טענה נוספת בכתב ההגנה היא הכחשה כי הנתבעים 6-7 נמנעו ביודעין מלמנוע את
26 האירוע נשוא כתב התביעה. מוכחש הקשר בין הנתבעים 6 ו-7 ליתר הנתבעים ומוכחש

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 כי הנתבעים 6-7 סייעו בידי תשתיות טרור להוציא לפועל פיגועים (סעיף 50 לכתב
2 ההגנה).
- 3 485. כנגד טענת האחריות השילוחית מוכחשת אחריות ישירה ו/או עקיפה ו/או שילוחית ו/או
4 אחריות כמעביד של נתבעים 6-7 לאירוע נשוא כתב התביעה (סעיף 52 לכתב ההגנה).
- 5 486. ההכחשה כוללת גם הכחשה כי הנתבעים לא מנעו במכוון את האירוע נשוא כתב
6 התביעה ולא עשו דבר למונעו. כמו כן מוכחש כי הנתבעים ידעו ו/או היו צריכים לדעת
7 על אודות האירוע נשוא כתב התביעה (סעיף 53 לכתב ההגנה).
- 8 487. הנתבעים אינם מקבלים את טענת התובעים בדבר שינוי הנטל, וטוענים כי "הנטל
9 להוכיח את התביעה מונח על כתפי התובעים, ועליהם בלבד, ואין חל בענייננו סעיף 41
10 לפקודת הנזיקין" (סעיף 56 סיפא לכתב ההגנה; וראה גם את האמור בסעיף 59 סיפא,
11 60 סיפא ו-76 סיפא לכתב ההגנה).
- 12 488. לעניין הפיצויים המוגברים והעונשיים – מוכחשת זכאות התובעים לפיצויים כאלה;
13 ובנוסף לכך נטענה הטענה כי יש לשלם אגרה כדין על פיצויים עונשיים מבוקשים וכי
14 אגרה זו לא שולמה (סעיף 61 לכתב ההגנה; מובאת בעניין זה גם אסמכתא של בית
15 המשפט העליון – רע"א 7644/09 תרכובות ברום בע"מ נ' פרופ' שאול לדני (2010); בעניין
16 זה תוקנו תקנות האגרות ואתייחס לכך בנפרד).
- 17 489. טענת הגנה נוספת בתחום דיני הנזיקין היא, כי לא צורפו חוות דעת רפואיות לכתב
18 התביעה (סעיף 63 לכתב ההגנה; וכן סעיף 77א לכתב ההגנה).
- 19 490. לעניין הכחשת הזכות של התובעים לפיצויים עונשיים או מוגברים, מוסיפים וטוענים
20 הנתבעים, כי מוכחשת "מדיניות זדונית מחושבת היטב קרת רוח ואכזרית של הנתבעים
21 6 ו-7 בכל הנוגע לאירועי טרור ולאירוע נשוא כתב התביעה" (סעיף 64 לכתב ההגנה).
- 22 491. אין התייחסות פרטנית לנסיבות האישיות של כל אחד מן התובעים, אלא יש הכחשה
23 כללית, לפיה הסכומים מופרזים ואין הצדקה משפטית להטלת פיצויים מוגברים או
24 עונשיים (סעיפים 65-75 לכתב ההגנה).
- 25 492. בסיום כתב ההגנה, מופיעות טענות ההגנה ה"רגילות" של תביעות נזיקין לעניין העדר
26 קשר סיבתי, חובת הקטנת הנזק ועוד.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 493. התייחסות מיוחדת מופיעה בסעיף 77 לעניין ההתיישנות, בזו הלשון:
- 2 "כמו"כ, התביעה כנגד הנתבעים 6-7 התיישנה, שכן כתב התביעה המתוקן,
3 בו הוספו הנתבעים 6-7, הוגש לבית המשפט ביום 19.10.2010 (והומצא
4 למשרד הח"מ אך ביום 16.11.2010), כאשר לא יכול להיות חולק כי עברו
5 למעלה מ-7 שנים מקרות האירוע נשוא כתב התביעה (5.6.02) ועד ליום הגשת
6 התביעה לבית המשפט.
- 7 על פי סעיף 15(1) לחוק ההתיישנות, התשי"ח-1958, תקופת ההתיישנות
8 לתביעה שאיננה במקרקעין היא 7 שנים. לפיכך, על מנת לעמוד בתנאי חוק
9 ההתיישנות, על התובעים היה להגיש את תביעתם עד יוני 2009 לכל המאוחר.
10 יחד עם זאת, בכתב התביעה לא נטענה כל טענה שיש בה כדי להביא להארכת
11 תקופת ההתיישנות ולשנות את המסקנה המשפטית המתחייבת והיא כי
12 התביעה כנגד הנתבעים 6-7 התיישנה (ר' גם אורי גורן, סוגיות בסדר דין
13 אזרחי, מהדורה שמינית, סיגא הוצאה לאור בע"מ, בעמ' 165, וכן ע"א
14 4600/91 מוסקוביץ נ' הבנק הבינלאומי הראשון, פ"ד מח(3) 455, 458).
- 15 494. גם בסיום כתב הגנה זה הוכחשה סמכות בית המשפט ונאמר כי בית המשפט המחוזי
16 בירושלים "נעדר סמכות לדון בתביעה זו, והוא אף אינו הפורום הנאות לדון בה".
- 17 י.ד. 4. הפלוגתאות בין הצדדים
- 18 495. בתיק זה הפלוגתאות דומות לתיקים אחרים, עם שוני אחד משמעותי, והוא כי מבצעי
19 הפיגוע, כנטען בכתב התביעה, הינם פעילים בארגון הג'יהאד האסלמי (נתבע 1), ואין
20 הכחשה בדבר קיום גוף זה, אלא יש הכחשה על זיקתו לרש"פ ולאש"ף. מחלוקת נוספת
21 בתיק זה – בדומה למחלוקות בתיקים אחרים – היא גובה הפיצוי וטענת התובעים
22 לזכאות לפיצויים עונשיים, דבר המוכחש על ידי הנתבעים (כבר עכשיו אעיר כי החלטה
23 זו עוסקת בענייני החבות והאחריות, ולכן, לא אדרש לנושא הפיצויים העונשיים, נושא
24 שכבר דנתי בו בתיק אחר בפרשת בן שלום).
- 25
- 26

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 **טו. ת"א 8262/06 (חטיפה, רצח בירי ושריפת גופה על ידי אנשי הביטחון**
2 **הפלסטיני של אזרח ישראלי ליד סאנור) (תיק 13)**
3 **טו. 1 כללי**
4 496. פיגוע זה, כך נטען בכתב התביעה, בוצע, ביום 7.8.99, סמוך לסאנור שבצפון השומרון,
5 על ידי אנשי ביטחון פלסטיני, שעמדו במחסום, חטפו את האזרח הישראלי, ירו בו, פצעו
6 אותו, ושרפו את גופתו ואת רכבו.
7 497. תביעה זו הוגשה ביום 18.6.2006, על ידי עו"ד ניצנה דרשן-לייטנר, ב"כ התובעים.
8 **טו. 2 כתב התביעה**
9 498. התובעת 1 בכתב התביעה, הגב' פינה ברדיצ'אנסקי, הינה אלמנתו של המנוח אדוארד
10 ברדיצ'אנסקי ז"ל (להלן – "המנוח") (סעיף 1 לכתב התביעה).
11 499. התובעים 2 ו-3, דוד ברדיצ'אנסקי ורומן ברדיצ'אנסקי הינם בניו היתומים של המנוח
12 (סעיף 2 לכתב התביעה).
13 500. הנתבעת היחידה בתיק זה הינה הרש"פ, אשר מוגדרת בסעיף 3 לכתב התביעה כדלקמן:
14 "רשות שהוקמה במסגרת הסכמים שנחתמו בין מדינת ישראל לבין אש"ף, אשר
15 הועברו לה, באמצעות מנשרים של מפקדי צה"ל באיזורי יהודה, שומרון וחבל עזה,
16 סמכויות שלטוניות מוגדרות באזורים הללו. הנתבעת הייתה אחראית, בזמנים
17 הרלוונטיים לכתב התביעה, מכח מנשרים אלו, על שלום הציבור וביטחונו בשטחים
18 נרחבים באזור יהודה ושומרון".
19 501. במסגרת "הרקע העובדתי" מודגש כי הירי במנוח בוצע על ידי אנשי ביטחון פלסטינאים
20 הכפופים לנתבעת (סעיף 4 לכתב התביעה).
21 502. מוסבר כי מעשה הרצח "הינו יישומה של מדיניות שנקבעה וכוונה על ידי הנתבעת, זמן
22 רב קודם למעשה" (סעיף 5 לכתב התביעה).
23 503. בהמשך, מוסבר, כפי שנטען בכתבי תביעה קודמים, כי הרש"פ גייסה למנגנוני הביטחון
24 שלה אנשים בעלי ניסיון עשיר בביצוע פיגועי טרור ופעולות איבה נגד מטרות ישראליות,
25 וזאת כמדיניות שיטתית וקבועה (סעיף 6 לכתב התביעה), כאשר, במקביל לפעולות

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 אלימות שבוצעו על ידי אנשי הביטחון ושוטריה של הנתבעת החלו אנשים פרטיים
2 וארגונים שאינם מהווים חלק רשמי של הרש"פ לבצע פעולות אלימות הדומות בחומרתן
3 ובהיקפן לפעולות הנ"ל של זרועות הנתבעת (סעיף 7 לכתב התביעה), ואילו הנתבעת "לא
4 פעלה כדי לעצור או להעניש את מבצעי פעולות האיבה ה'לא-רשמיות' הנ"ל, אלא
5 להיפך, הנתבעת ומנהיגיה עודדו את המשך האלימות והחרפתה באמצעות הסתה
6 קיצונית ובלתי פוסקת נגד מדינת ישראל, חייליה ואזרחיה" (סעיף 8 לכתב התביעה).
- 7 504. בהמשך נטען (סעיף 9 לכתב התביעה) כי הרש"פ לא נקטה באמצעים כלשהם כדי למנוע
8 את האלימות נגד החיילים והאזרחים הישראליים, לא פעלה כדי לעצור ולהעניש את
9 מבצעי פעולות האיבה ואף לא החרימה את נשקם. נטען, כי "הנתבעת ומנהיגיה יחד עם
10 דובריה ואמצעי התקשורת הרשמיים שלה, עודדה באופן מפורש ועקבי את ביצוע
11 מעשי האלימות".
- 12 505. על רקע זה, "כפועל יוצא מהמעשים הנ"ל, אם כתוצאה ישירה מהם ואם באופן עקיף,
13 בוצע מעשה הרצח של המנוח" (סעיף 10 לכתב התביעה).
- 14 506. להלן פרטי האירוע, כמפורט בסעיפים 11-13 לכתב התביעה:
- 15 "11. בשעות הבוקר המוקדמות של יום 7/8/99 יצא המנוח ברכבו מהישוב
16 סאנור, בו שהה אצל חברים, והחל לנסוע צפונה, כדי לחזור לכיוון ביתו.
17 באחד מהעיקולים של הכביש עליו נסע, תעה המנוח בדרך וכתוצאה
18 מכך הגיע אל מחסום של כוחות ביטחון פלשתינאי בו עמדו שני אנשי
19 ביטחון פלשתינאים, סמוך לכפר עג'ה.
- 20 12. אנשי הביטחון הפלשתינאיים איימו על המנוח עם נשקם, אשר סופק
21 להם ע"י הנתבעת במסגרת עבודתם, ירו בו ופצעו אותו, הכניסו אותו
22 לרכבו, חגרו אותו בחגורת בטיחות ונסעו עימו למטע זיתים המרוחק
23 מעט מן המחסום. שם הם לקחו ממנו את נשקו האישי וירו בו למוות,
24 באמצעות הנשק שלו. לאחר מכן שרפו את גופת המנוח ואת רכבו.
25 לבסוף נטלו אנשי הביטחון הפלשתינאיים מן המנוח את תיקו האישי,
26 את נשקו ואת לוחיות הרישוי של הרכב.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

13. אחד מן אנשי הביטחון הפלשתינאים אשר ביצעו את הרצח נהרג
בהיתקלות עם כוחות צה"ל בג'נין. רוצחו השני של המנוח טרם נתפס
אולם זהותו ידועה לכוחות הביטחון של ישראל. מצ"ב אישור משרד
ראש הממשלה".
507. גם בתיק זה כמו בתיקים קודמים, מבססת עו"ד ניצנה דרשן-לייטנר את אחריות
הנתבעת על העילות המשפטיות של תקיפה, הפרת חובה חקוקה ורשלנות.
508. לעניין התקיפה, נכתב בסעיפים 15-17 לכתב התביעה כדלקמן:
- 15" אנשי הביטחון הפלשתינאיים השתמשו בכח נגד גופו של אדוארד ז"ל
שלא בהסכמתו, וירו בו למוות. מעשי אנשי הביטחון הפלשתינאיים
ושולחיהם מהווים, אפוא, עוולת תקיפה לפי פקודת הנזיקין.
16. הנתבעת הינחתה ועודדה את עובדיה ושלוחיה על מנגנוניהם ופלגיהם
השונים לבצע פעולות אלימות, לרבות תקיפה ורצח, נגד ישראלים.
הנתבעת סיפקה לאנשי הביטחון הפלשתינאיים את כלי הנשק בו
השתמשו כדי לבצע את מעשה הרצח. לפיכך מעשי התקיפה של אנשי
הביטחון הפלשתינאיים נעשו בשיתוף פעולה עם הנתבעת וכן בסיועה,
בעצתה, במצוותה ובאישורה, ולפי מדיניות שקבעה הנתבעת מראש
לאורך שנים, וביתר שאת ובמיוחד בתקופה הרלוונטית לכתב התביעה.
17. אנשי הביטחון הפלשתינאיים ביצעו את מעשי התקיפה כשלוחיה של
הנתבעת ו/או עובדיה. מעשי אנשי הביטחון הפלשתינאיים נעשו
בהיתר ובהרשאת שולחתם, הנתבעת ובאישורה המפורש, תוך כדי
ביצוע תפקידיהם הרגילים במסגרת הנתבעת".
509. לעניין הפרת חובה חקוקה, חוזרת ב"כ התובעים על טענות דומות בתיקים אחרים, תוך
ציטוט אותן הוראות חוק שלטענתה הפרה הנתבעת, וזאת במסגרת חוק העונשין,
תשל"ז-1977, וסעיף 4 לפקודת מניעת טרור, התש"ח-1948 (סעיפים 18-19 לכתב
התביעה).
510. גם בעניין הרשלנות חוזרת ב"כ התובעים על טענות דומות בדבר ידיעת הנתבעת או
חובתה לדעת שאימנה את אנשיה ושלוחיה לבצע פעולות טרור, וכי זוהי מדיניות

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 עקרונית של הרש"פ ודפוס התנהגות שיטתי של ביצוע פעולות טרור ושימוש באלומות
2 כלפי ישראלים (סעיף 21 לכתב התביעה).
- 3 511. לעניין הנזק, נטען כי חייו של המנוח נגדעו באיבם, בהיותו בן 50, על לא עוול בכפו (סעיף
4 26 לכתב התביעה).
- 5 512. ראש הנזק המרכזי הוא "כאב וסבל וקיצור תוחלת חיים", אשר מתואר בסעיף 27 לכתב
6 התביעה, כולל סכום הפיצוי המבוקש, כדלקמן:
- 7 "אדוארד ברדיצ'אנסקי ז"ל נהרג במקום, כשחיים נגדעים בלא עת. התנהגות
8 הנתבעת ו/או עובדיה ו/או שלוחיה הייתה זדונית ומכוונת. מטרתם של
9 הרוצחים הייתה אחת: לרצוח את המנוח. מטרתה של הנתבעת גם כן הייתה
10 אחת: להגיע למימוש שאיפותיה על ידי הריגת אזרחים ישראלים, כגון
11 אדוארד ז"ל.
- 12 הואיל והתנהגות הנתבעת הייתה נפשעת, זדונית ומכוונת, מתבקש כב' בית
13 המשפט להעמיד את הפיצויים שיפסקו לטובת התובעים בגין קיצור תוחלת
14 חייו של המנוח ובגין הכאב והסבל שהם עוברים מאז ועד היום, כשהם כוללים
15 בחובם אלמנט של פיצוי מוגבר ו/או עונשי ו/או הרתעתי. סכום זה, על פי
16 תקדימי הפסיקה, עומד על סך של 10,000,000 ₪ לכל תובע, ובסך הכל
17 30,000,000 ₪."
- 18 513. ראש נזק נוסף הוא "אובדן השתכרות עתידי". נטען כי המנוח עבד עד ליום הירצחו
19 בחברת אי.סי.אר בע"מ בתפקיד בכיר של פיתוח מודלים ואבטיפוס של סוללות
20 ייחודיות וכי שכרו הממוצע עמד על 7,000 ₪. נטען כי המנוח יכל לעבוד עד גיל 70 ועל
21 כן אובדן הכנסתו בגין 20 שנות עבודה כולל פנסיה הוא 3,360,000 ₪.
- 22 514. להלן סיכום הנתונים התמציתיים של תביעה זו:
- 23 א. מקום הפיגוע: סמוך למחסום אנשי הביטחון הפלסטיניים ליד סאנור וכפר
24 עגיה, באזור יהודה ושומרון.
- 25 ב. הנפגע: אזרח ישראלי שנרצח ולאחר מכן שרפו את גופתו ואת רכבו.
- 26 ג. הפוגעים: אנשי ביטחון פלסטינאים, עובדי הרש"פ.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 ד. מספר התובעים : 3.
- 2 ה. סכום התביעה : 33,360,000 ₪.
- 3 **ט. כתב ההגנה**
- 4 515. במסגרת כתב ההגנה שהוגש על ידי עו"ד יוסף ארנון, נטענו הטענות המקדמיות לעניין
5 מעמד הרש"פ כריבון הזכאית לחסינות מפני שיפוט מדינה זרה, וכן טענות כנגד סמכות
6 בית המשפט, היותו של בית המשפט בישראל פורום לא נאות, וכן לעניין חובת החלת
7 הדין החל בשטחי הרש"פ וזאת בהתאם לכללי ברירת הדין (סעיפים 3-8 לכתב ההגנה).
- 8 516. גם בתיק זה מוזכרת החלטת בית המשפט העליון ברע"א 4060/03 ונטען כי בית המשפט
9 העליון נמנע מלהכריע לגוף הערעור וקבע כי הדרך פתוחה בפני המערערים להשמיע את
10 מכלול טיעוניהם בפני הערכאות המבררות (סעיף 9 לכתב ההגנה).
- 11 517. בכתב הגנה זה יש טענה מיוחדת לעניין זהות מבצעי הפיגוע, כדלקמן (סעיף 10 לכתב
12 ההגנה):
- 13 **"הנתבעת תטען כי זהות המעורבים כלל אינה ידועה, כפי שעולה גם מהמכתב**
14 **מטעם האגף לפניות הציבור, שצורף לכתב התביעה כנספח א'. מקריאת מכתב**
15 **זה עולה כי אחד המעורבים, לכאורה, נהרג לפני מספר שנים בהיתקלות עם**
16 **כוחות צה"ל ואילו זהותם של מעורבים אחרים כלל לא התבררה. האמור**
17 **במכתב זה איננו עולה בקנה אחד עם המפורט בכתב התביעה, שם הובהר כי**
18 **זהות אחד המעורבים ידועה לכוחות הביטחון. ברי, כי משאין יודעים התובעים**
19 **את זהות המעורבים, פנו הם לתבוע את הנתבעת – הרשות הפלסטינית – אף**
20 **על פי שלא הוכח ולו בדל של קשר בין האחראים למעשה שנתרו אנונימיים**
21 **לגמרי, לבין הנתבעת. לפיכך, נראה, אפוא, כי זהו ניסיון פסול של התובעים**
22 **'להקפיץ את התביעה כיתה' ולהעבירה להתברר כנגד רשות שכלל לא ברור מה**
23 **מעמדה בתביעה זו".**
- 24 518. בכתב ההגנה כלולות טענות הגנה מקדמיות אחרות שכבר נטענו בעבר בעניין היעדר
25 עילה לתובעים על פי הדין הישראלי כי זכותם לפיצויים מתמצית בחוק התגמולים
26 לנפגעי פעולות אביה וחוק חיילים שנספו במערכה וכי כל עוד התובעים לא מיצו זכותם

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 על פי החוקים הללו, הם לא יכולים להיפרע מכוח מקור אחר (סעיפים 11-12 לכתב
2 ההגנה).
- 3 519. בכתב ההגנה מצויות טענות פורמליות נוספות ובהם: העדר תעודת פטירה של המנוח
4 והעדר מסמך המוכיח את זהות התובעים [בכתב ההגנה נאמר הנתבעים], כירשי המנוח
5 (סעיף 14 סיפא לכתב ההגנה).
- 6 520. טענה נוספת שכבר הוזכרה לעיל מובאת שוב בסעיף 19 לכתב ההגנה, שבו נאמר כי
7 האנשים והגופים המוזכרים בכתב התביעה אינם מזוהים ואינם מפורטים, וממילא לא
8 ברורה כלל השתייכותם לנתבעת.
- 9 521. כמו כן, בכתב ההגנה מוכחשת טענת התובעים כי הנתבעת לא נקטה באמצעים כדי
10 למנוע פעולות אלימות ועודדה התנהגות זו (סעיף 21 סיפא לכתב ההגנה).
- 11 522. גם בכתב הגנה זה, כמו כתבי הגנה קודמים, מכחישה הרש"פ את הטענה כי היא עודדה
12 ו/או הסיתה, ו/או לא מנעה את פעולות הטרור (סעיף 33 סיפא לכתב ההגנה) וכן
13 הכחישה הרש"פ כי היא נושאת באחריות ישירה ו/או שילוחית למעשים ולנזקים
14 הנתענים, אשר מוכחשים על ידה (סעיף 37 סיפא לכתב ההגנה).
- 15 523. בהמשך כתב ההגנה, בהתייחסות לנזק, נטען כי אין מקום להפעלת דוקטרינת הפיצויים
16 העונשיים שטרם התבררה עד תום בבתי המשפט בישראל ולא ברור מה מעמדה במסגרת
17 זו (סעיף 39 לכתב ההגנה).
- 18 524. אשר לראש הנזק של אובדן הכנסה – הוכחש בכתב ההגנה מחוסר ידיעה גובה הכנסתו
19 של המנוח שכן לא צורפו תלושי משכורת שלו, וכן נטען כי הסכומים הנתבעים הינם
20 מופרזים בהעדר מסמך תומך (סעיף 40 לכתב ההגנה).
- 21 525. החלק האחרון של כתב ההגנה כולל את הטענות "הרגילות" בכתבי הגנה בתיקי נזיקין,
22 לרבות העדר קשר סיבתי בין הנזקים לבין האירוע, אי הקטנת הנזק והחובה לנכות מכל
23 סכום שייפסק את הסכומים שזכאים לקבל או שיקבלו התובעים מהמל"ל או מהמדינה
24 או מנתביים אחרים (סעיף 43 לכתב ההגנה).
- 25

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 **ט.ו. 4. הפלוגתאות בין הצדדים**
- 2 526. בנוסף לפלוגתאות שכבר תוארו לעיל, בתיק זה יש טענה ספציפית לכך שבהעדר ציון שם
3 המפגעים על ידי התובעים בכתב תביעתם, לא ניתן לייחס את האירוע לרש"פ, וזאת
4 בנוסף לעצם ההכחשה העוברת לכל אורך כתבי ההגנה הקודמים, כי הרש"פ אינו מעודד
5 טרור ולא אחראי לפעולות טרור שנעשו, אם נעשו.
- 6 **ט.ז. ת"א 2079/08 (ירי מן המארב כלפי נוסעים ברכב לעבודה) (תיק 14)**
- 7 **ט.ז. 1. כללי**
- 8 527. כתב תביעה זה מתייחס לפגיעה של עובדת שנסעה למקום עבודתה, וזאת על ידי ירי מן
9 המארב על ידי חוליית מפגעים שנטען כי היא הורכבה על ידי שוטרים פלסטינאים
10 ופעילים מכוח 17 המסונף לפת"ח.
- 11 **ט.ז. 2. כתב התביעה**
- 12 528. התובעת 1 בתיק זה, הגב' שושנה גוטליב, בת 54, נפצעה בדרכה ממקום עבודתה לביתה
13 (סעיף 2 לכתב התביעה).
- 14 529. התובע 2, אלעזר גוטליב, בן 55, הוא בעלה של התובעת 1 (סעיף 3 לכתב התביעה)).
- 15 530. נתבעת 1 הינה הרש"פ, שגם בכתב תביעה זה מוגדר כגוף אשר "כונן והופקד על ניהול
16 תחומים מתחומים שונים בחיי התושבים באזור יש"ע מכוח הסכמים בין מדינת
17 ישראל לבין אש"ף" (סעיף 4 לכתב התביעה), ונתבע 2, אש"ף, מתואר בסעיף 5 לכתב
18 התביעה במילים אלה "ארגון טרור אשר הוקם בשנת 1964".
- 19 531. נתבע 3, פרג' אסעד סאלם עדואן השתתף בביצוע הפיגוע והיה חבר במשטרה
20 הפלסטינאית ושימש כשלוחה ו/או עובדה של הרש"פ (סעיף 6 לכתב התביעה).
- 21 532. נתבע 4, נעים אל קאק, שאף הוא השתתף בביצוע הפיגוע נשוא התביעה, היה פעיל
22 תנזים, שתואר בסעיף 7 לכתב התביעה במילים אלה: "ארגון טרור פלשתיני המסונף
23 לארגון פת"ח וסוכן נשק בזמנים הרלבנטיים לכתב תביעה זה ושימש כשלוחו ו/או
24 עובדו של נתבע 2".

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 533. נתבע 5 מוהנד אבו חלווה, מוזכר בכתב התביעה כמי שהשתתף בביצוע הפיגוע. בסעיף 8
2 סיפא לכתב התביעה נאמר על נתבע 5 כדלקמן: **"שימש כראשי כוח 17, ארגון טרור**
3 **פלשתיני המסונף לארגון הפתח בזמנים הרלבנטיים לזמן תביעה זה ומהווה שלוח ו/או**
4 **עובד של נתבע 2"**.
- 5 534. הנתבע 6, עבד עבד, השתתף בביצוע פיגוע נשוא התביעה (סעיף 9 לכתב התביעה).
- 6 535. נתבע 7, עומר קעדאן, שאף הוא השתתף בביצוע הפיגוע, מתואר בכתב התביעה כמי
7 שהיה, בזמנים הרלבנטיים לכתב התביעה, חבר בכוח 17, ומהווה שלוח ואו עובד של
8 הנתבע 2, הוא אש"ף (סעיף 10 לכתב התביעה).
- 9 536. הנתבע 8, פאוזי מוראד, השתתף בביצוע הפיגוע ומתואר בכתב התביעה במילים אלה:
10 **חבר במשטרה הפלשתינית בזמנים הרלבנטיים לכתב תביעה זה, ומהווה שלוח ו/או**
11 **עובד של הנתבעת מס' 1 (הרש"פ) (סעיף 11 לכתב התביעה).**
- 12 537. במסגרת הפרק הרקע והעובדות, מובאות הטענות שפורטו בתיקים הקודמים ביחס
13 למעמד האשף והרש"פ, כארגוני טרור שמטרתם לבצע פעולות איבה נגד מטרות
14 ישראליות. לא ראיתי צורך לחזור על הדברים פעם נוספת.
- 15 538. החידוש בפרק הרקע והעובדות הוא כפול. בסעיף 12 נכתב כדלקמן:
16 **"הפיגוע נשוא כתב תביעה זה בוצע על ידי שוטרים פלשתינים המשתייכים**
17 **למשטרה הפלשתינית, גוף ביצועי של הנתבעת מס' 1, ועל ידי פעילים מכוח**
18 **17, ארגון טרור פלשתיני המסונף לארגון פתח'. המשטרה הפלשתינית כפופה**
19 **לרשות הפלשתינית, הנתבעת מס' 1, וכוח 17 כפוף לנתבעת מס' 2. כיום מהווה**
20 **כוח 17 חלק מהמשמר הנשיאותי של הנתבעת 1"**.
- 21 539. לאחר תיאור מטרות אש"ף והרש"פ לביצוע פעולות טרור, שימוש באמצעים למימון
22 ביצוע פעולות טרור ואי מעצר ואי הענשת מבצעי פעולות טרור, והקביעה כי הפיגוע נשוא
23 התביעה **"תוכנן ובוצע על ידי עובדיהם ושלוחיהם של הנתבעים 1 ו-2. הפיגוע בוצע על**
24 **פי עצתם, מצוותם, אישורם והוראתם המפורשת ו/או המשתמעת של הנתבעים מס' 1**
25 **ו-2 ו/או בסיועם ו/או בהשתתפותם של הנתבעים הללו"** (סעיף 23 לכתב התביעה).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 מוסבר בהמשך מדוע נבחר מקום ביצוע הפיגוע ושיטת ביצוע הפיגוע, באופן הבא (סעיף
2 24 לכתב התביעה):
- 3 "מקום הפיגוע, הסמוך לאזור התעשייה עטרות שמצפון לירושלים היווה
4 בשנים האחרונות יעד מועדף לפעילות טרור, הן בשל קרבתו לשטחי הנתבעת
5 מס' 1 (נפת רמאללה), הן בשל סמיכותו לכפרים פלשתינים עוינים, הן בשל
6 בידודו היחסי והן בשל הטופוגרפיה שלו, המקלה על ירי מן המארב לעבר כלי
7 רכב הנעים בכבישי האזור. בין הפיגועים הרבים שאירעו באזור זה בשנים
8 הללו ניתן למנות את רצח עקיבא פשקוס ז"ל, מנהל מפעל נייר באזור
9 התעשייה עטרות, אשר נרצח ביריות בעת שנסע ברכבו לאזור התעשייה
10 בחודש ינואר 2001, ואת רצח גדי רג'ואן ז"ל, בעל מפעל קפה באזור התעשייה
11 עטרות, על ידי פעיל פתח' בשם עבד אלמגיד מהדי בחודש פברואר 2002"
12 [ביחס לרצח גדי רג'ואן ז"ל, הוגש כתב תביעה נפרד על ידי עורך דין אחר בשם
13 יורשי המנוח].
- 14 540. בכתב התביעה מסופר על ניסיון פיגוע קודם באותו אזור (סעיף 25 לכתב התביעה):
- 15 "הפיגוע נשוא כתב התביעה לא היה ניסיונם הראשון של מבצעיו לזרוע מוות
16 וחורבן בכבישי האזור. קדם לפיגוע נשוא כתב התביעה ניסיון לפגע בתחילת
17 אותו החודש, פברואר 2001, בסמוך ליישוב פסגות. הנתבע מס' 3, הנתבע מס'
18 6 והנתבע מס' 8 ירו לכיוון רכבים ישראלים מגבעה הסמוכה לבית הספר אל-
19 השמיע. הירי נעשה בכוונה לגרום למות הנוסעים ברכבים, ואולם מפאת
20 המרחק בין הגבעה לרכבים הנעים על הכביש, נכשלו המפגעים באותו מקרה".
- 21 541. וכך מתואר, בהרחבה ובפירוט, הפיגוע שבו נפצעה קשה התובעת מס' 1, בכתב התביעה
22 (סעיפים 26-32):
- 23 "26. כשלוני ניסיון הפיגוע בתחילת פברואר 2001 לא ריפה, כאמור, את ידי
24 הנתבעים. ביום 27.2.2001 פנה הנתבע מס' 3 לחברו, הנתבע מס' 4,
25 בבקשה להלוואה כספית. הנתבע מס' 4 התנה את מתן ההלוואה
26 בהסכמת הנתבע מס' 3 להשתתף בביצוע פיגוע לעבר רכבים ישראלים

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נור'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 הנוסעים בכביש, אשר יצולם במצלמת וידאו. הנתבע מס' 4 הודיע
2 לחברו כי רק לאחר העברת קלטת הווידאו יועברו הכספים לרשותו.
- 3 מעט לפני השעה 16:00 אחר הצהריים באותו יום או בסמוך לכך יצאו .27
4 הנתבעים מס' 3-8 ברכב גנוב בעל לוחיות זיהוי ישראליות לעבר מקום
5 ביצוע הפיגוע המתוכנן – כביש 45 הסמוך ליישוב גבעת זאב – אשר
6 ברשותם שני רובי קלצ'ניקוב מסוג M16. הנתבעים מס' 3-5 עלו על
7 גבעה סמוכה לכפר ראפת על מנת לירות משם על נוסעי הרכבים
8 הישראלים ולגרום למותם. לאחר שהתמקמו במקום הפיגוע, החלו
9 הנתבעים מס' 3-5 לירות לעבר הרכב, מסוג פולקסווגן טרנספורטר,
10 אשר נסע בכביש 45, וזאת בכוונה לגרום למות נוסעי הרכב (שמונה
11 במספר, לרבות נהג הרכב).
- 12 באותה עת, התמקם הנתבע מס' 8 במרחק כ-700 מטר מחבריו ושימש .28
13 כתצפיתן, על מנת להודיע לנתבעים מס' 3-5 על המצאות כוחות צה"ל
14 באזור. הנתבע מס' 6 שימש בתפקיד מתעד הפיגוע וצילם את הפיגוע
15 במצלמת וידאו ואילו הנתבע מס' 7 שימש כ'נתיב המילוט', וישב ברכב
16 סמוך (להלן 'רכב המילוט'), שהמתין בסמוך כדי להבריח את
17 המפגעים.
- 18 לאחר שהנתבע מס' 3 ירה צרור כדורים לעבר הרכב, נגרם מעצור .29
19 בנשקו ועל כן החל הוא לברוח לכיוון רכב המילוט. כעשר דקות לאחר
20 מכן ברחו הנתבעים מס' 4-8 ברכב המילוט לרמאללה, שם נפגשו וצפו
21 בצילומי הווידאו שצילם הנתבע מס' 6 בעת ביצוע הפיגוע. לאחר
22 הצפייה בקלטת, מסר הנתבע מס' 5 את הקלטת לידי מפקד הביטחון
23 באזור רמאללה, אבו חסין אטראי ולידי יו"ר הנתבעת מס' 1 דאז, יאסר
24 ערפאת.
- 25 כתוצאה מהירי שביצעו הנתבעים נפצעו שלושה מנוסעי הרכב. שניים .30
26 מהנוסעים נפגעו באורח קל, ואילו הנוסעת השלישית היא התובעת
27 מס' 1, נפצעה באורח קשה, נפגעה בעמוד השדרה באזור חוליה T-4,

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 ובריאותיה, ונותרה, כתוצאה מן הפגיעה האמורה, משותקת מבית
2 החזה ומטה ומרותקת לכיסא גלגלים לצמיתות.
- 3 .31 התובעת מס' 1 יצאה ביום ממקום עבודתה, מפעל 'ביו-לב' הממוקם
4 באזור התעשייה עטרות, בהסעה מאורגנת לביתה שבירושלים.
5 התובעת מס' 1 יושבה באחד המושבים האחוריים של הרכב כאשר החל
6 הירי. היא ראתה את שמשות הרכב מתנפצות בשל הירי, והייתה עדה
7 לאנדרלמוסיה שהתחוללה באותם רגעים, להיסטריה ולפחד המוות
8 של נוסעי הרכב, חבריה לעבודה. היא הבחינה מיידי כי נפגעה, שכן
9 רגליה נשמטו בפתאומיות מטה, משקלן משך את גופה לעבר רצפת
10 הרכב, וידיה החלו לנוע בעוויתות בלתי רצוניות. התובעת הספיקה
11 להבחין בנהג הרכב, אשר גילה אומץ ותושיה, רכב על ברכיו והצליח
12 להסיע את הרכב קדימה, לעבר 'מחנה עופר' הסמוך.
- 13 .32 התובעת מס' 1 קיבלה עזרה רפואית ראשונית מחיילי הבסיס, ולאחר
14 מכן פונתה במהירות לבית החולים הדסה עין כרם כשמצבה מוגדר
15 קשה. לאחר שבועיים ימים, בהם הייתה מאושפזת בטיפול נמרץ,
16 הועברה התובעת למחלקת השיקום בבית החולים הדסה הר הצופים,
17 שם שהתה וטופלה במשך כשמונה חודשים.
- 18 את זהות הנתבעים אשר פגעו בה אנושות, ושינו את מהלך חייה וחיי
19 בני משפחתה לעולמים, גילתה התובעת מס' 1 רק ביום 22.5.02, כאשר
20 נציגה מטעם התביעה הצבאית באיו"ש בישרה לה על תפיסתו
21 והעמדתו לדין של הנתבע מס' 3, המרצה כיום עונש של 24 שנות מאסר
22 בפועל בכלא הישראלי".
- 23 .542 גם בתיק זה, כמו בתיקים האחרים, מתואר בכתב התביעה הבסיס המשפטי לאחריות
24 ולחבות כאשר לטענת ב"כ התובעים, עו"ד ניצנה דרשן-לייטנר, יש להפעיל את
25 הדוקטרינות המשפטיות הבאות: תקיפה; הפרת חובה חקוקה; ורשלנות.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 543. אשר לתקיפה – מובאים בכתב התביעה נתונים ועובדות המייחסים אחריות, הן
2 למבצעים הנתבעים 3-8, והן לנתבעים (המיוצגים על ידי עו"ד ארנון), הרש"פ ואש"ף,
3 נתבעים 1 ו-2. ראיתי לנכון להביא את נוסח סעיפים 36-38 לכתב התביעה, כלשונם:
- 4 **"36. הנתבעים מס' 1 ו-2 הנחו ועודדו את הנתבעים מס' 3-8 לבצע פעולות**
5 **אלימות, לרבות תקיפה ורצח, נגד ישראלים, ובכללם הפיגוע נשוא**
6 **התביעה. לפיכך מעשי התקיפה של מבצעי הפיגוע נעשו בשיתוף**
7 **פעולה עם הנתבעים מס' 1 ו-2, וכן בסיועם, ובעצתם, במצוותם**
8 **ובאישורם של אלה, ולפי מדיניות שקבעו הנתבעים מס' 1 ו-2. כמו**
9 **כן, מעשיו של כל אחד מהנתבעים נעשו בסיועו, בעצתו, במצוותו**
10 **ובאישורו של כל אחד מיתר הנתבעים.**
- 11 **37. הנתבעים מס' 3-8 תכננו וביצעו את מעשי התקיפה כעובדיהם של**
12 **הנתבעים מס' 1 ו-2. מעשיהם של הנתבעים מס' 3-8 נעשו בהיתר**
13 **ובהרשאת מעבידיהם, הנתבעים מס' 1 ו-2 ובאישורם המפורש, ותוך**
14 **כדי עבודתם וביצוע התפקידים הרגילים הכרוכים בעבודתם.**
- 15 **38. בנוסף ו/או לחילופין, הנתבעים מס' 3-8 תכננו וביצעו את מעשי**
16 **התקיפה כשלוחיהם של הנתבעים מס' 1 ו-2, והנתבעים מס' 1 ו-2**
17 **התירו את התקיפה, ואישרו אותה במפורש".**
- 18 544. אשר להפרת חובה חקוקה – בכתב תביעה זה יש העתקה של אותן טענות ואותם סעיפים
19 שהובאו בכתבי התביעה הקודמים (סעיפים 39-40 לכתב התביעה).
- 20 545. ככל שמדובר ברשלנות, גם כאן מבנה הטענות דומה לתביעות קודמות, אך ראיתי לנכון
21 לצטט סעיף ספציפי המיוחד לנתוני תיק זה, הוא סעיף 42 לכתב התביעה, שזה לשונו:
- 22 **"הנתבעים ידעו, ו/או היה עליהם לדעת, כשגייסו לשורות מנגנוני הביטחון של**
23 **הנתבעת מס' 1 אנשים בעלי רקע חבלני ואלים, כשאימנו את חברי פלג פתח'**
24 **של הנתבע מס' 2 לבצע פעולות טרור, וכשקבעו למנגנוני הביטחון של הנתבעת**
25 **מס' 2 ולחברי פתח' מדיניות עקרונית ודפוס התנהגות שיטתי של ביצוע**
26 **פעולות טרור ושימוש באלימות נגד חפים מפשע, וכשעודדו והסיתו ללא הרף**
27 **לביצוע פעולות כאלו, כי התנהגותם עלולה לגרום לפיגוע ולהביא לידי נזקי**

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 התובעים. ואכן, בפועל, התנהגות זו של הנתבעים הביאה לפיגוע ולנזקי
2 התובעים".
- 3 546. תחת הכותרת "נזק וסעדים", מובא בכתב תביעה זה תיאור לא פשוט של הנזקים
4 הרפואיים הקשים שנגרמו לתובעת, כאמור בסעיפים 48-52 לכתב התביעה:
- 5 "48. התובעת מס' 1, שושנה גוטליב, ילידת 6.4.1953, נפצעה באורח קשה
6 בפיגוע מכדור אשר חדר לחוט השדרה וקרע אותו בגובה חוליה T-4
7 (גובה בית החזה), פילח את ריאתה השמאלית ונעצר סמוך לעצם
8 הבריה השמאלית. התובעת פונתה ממוקום הפיגוע לבית החולים
9 הדסה עין-כרם שם אושפזה במחלקת טיפול נמרץ. בבית החולים
10 נאבקו הרופאים להציל את חייה, אך היא נותרה משותקת לחלוטין מן
11 החזה ומטה. לאחר מכן שהתה התובעת כ-8 חודשים במחלקת שיקום
12 בבית החולים הדסה הר הצופים. כתוצאה מהתרסקות הקליע בתוך
13 גופה של התובעת מס' 1, נותרו בגופה רסיסים מהצוואר ועד הירך,
14 אשר הרופאים החליטו שלא לנסות להוציאם אלא אם יתעוררו בעיות
15 בעתיד, וזאת על מנת שלא לגרום נזק נוסף.
- 16 49. התובעת מס' 1 עברה ייסורי גיהנום, סבלה וסובלת עד היום מכאבים
17 איומים, ונאלצת לעבור טיפולי הידרותרפיה ופיזיותרפיה בבית
18 הלוחם, פעמיים בשבוע, על מנת להקל במשהו על מכאוביה. התובעת
19 מס' 1 הוכרה כנפגעת פעולות איבה ונקבעה לה על ידי המוסד לביטוח
20 לאומי דרגת נכות מיוחדת בשיעור של 100%+. התובעת מס' 1 מוגבלת
21 לחלוטין בתנועותיה, מרותקת לכסא גלגלים והיא אינה מסוגלת לבצע
22 פעולות אלמנטריות או לנוע ממקום למקום בכוחות עצמה. היא תלויה
23 באחרים לחלוטין, אף לשם ביצוע המטלות היומיומיות הפשוטות
24 ביותר, וזקוקה לעזרה צמודה של צד ג' בכל שעות היום והלילה, וכן
25 לנוכחות והשגחה מתמדת של צד ג' לצדה במשך כל שעות היממה.
- 26 50. התובעת מס' 1 סובלת כאבי תופת באזור השכמות והכתפיים, הנובעים
27 מהטלת כל כובד משקל הגוף על שרירי זרועותיה ועל עצמות הזרועות,
28 השכמות והכתפיים, כל אימת שהיא נאלצת להניע את גופה. התובעת

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 סובלת כאבים דמויי כאבי פנטום בפלג הגוף התחתון, לרבות תחושות
2 שריפה בלתי פוסקות מהמותניים ומטה. כאבים אלה אינם ניתנים
3 לטיפול כירורגי בשל גובה ומיקום הפגיעה בתובעת מס' 1, אשר
4 בשלם, טיפול כירורגי עלול להחמיר את מצבה ואף לסכן את חייה.
- 5 .51 התובעת מס' 1 סובלת, עקב פציעתה ונכותה, מאובדן תחושה מוחלט
6 במרבית גופה ומחוסר שליטה... [בהמשך מובאים פרטים, שמטעמי
7 צענת הפרט לא ראיתי מקום להביאם כאן] ואשר מרתקת כמעט
8 לחלוטין, הלכה למעשה, את התובעת מס' 1 לביתה.
- 9 .52 התובעת מס' 1 לקתה עקב פציעתה במחלת הסכרת. חוסר יכולתה
10 להניע את גופה (פרט לידיה ולפלג גופה שמעל בית החזה), וכן חוסר
11 יכולתה [לבצע] פעילות ספורטיבית כלשהי, גורמים להחמרה יומיומית
12 של בעיית הסכרת – ועל כן נזקקת התובעת לזריקות אינסולין תדירות
13 ולדיאטה קבועה לצורך שמירת רמת הסוכר. בשל כך, חוסר תנועה
14 ופעילות גופנית, סובלת התובעת גם מכבד שומני הנובע מעודף
15 כולסטרול, מנדודי שינה ומגלי חום וקור לפרקים, והיא נוטלת לא
16 פחות מ-23 כדורי תרופות ביום, לטיפול בבעיותיה הרפואיות
17 הקשות".
- 18 .547 בהמשך, יש התייחסות פרטנית להשפעת הפיגוע על תפקודה של התובעת כאם לילדיה,
19 ואף כאן לא ראיתי מקום להביא את הפרטים מטעמי צנעת הפרט (ראה סעיף 54 לכתב
20 התביעה). בהמשך ובהקשר לכך, נכתב בסעיף 55 לכתב התביעה כי "התובעים התעתדו
21 להביא לעולם ילד נוסף; ברם, ידם הנפשעת של הנתבעים, גדעה אף את חלומם זה של
22 התובעים".
- 23 .548 ההשלכות של הפגיעות הפיזיות על חייה של התובעת, מתוארות בסעיפים 56-58 לכתב
24 התביעה, באופן הבא:
- 25 "56. בנוסף לפגיעה הפיסית נפגעה התובעת מס' 1 נפשית, הן כתוצאה מן
26 הפגיעה הפיזית בה והשלכותיה על מהלך חייה, והן כתוצאה מן
27 המראות והקולות שחוותה ברגעי הפיגוע ולאחריהם, וכתוצאה מרגעי

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

1 החרדה הקשים ומאימת המוות שהיו מנת חלקה באותם רגעים. הירי
2 לעבר הרכב, זעקות הנוסעים, השיתוק שאחז בתובעת מס' 1 והעוויות
3 הלא רצוניות שפקדו אותה באותם רגעי זוועה – כל אלה גרמו לתובעת
4 מס' 1 זעזוע נפשי קשה ביותר, אשר הותיר בה את אותותיו עד היום.
5 זכרונות רגעי האימה שבים אל התובעת מס' 1 בסיוטיה ובמחשבותיה,
6 ואינם מרפים ממנה.

7 עובר לפיגוע הייתה התובעת מס' 1 אישה פעילה, מלאת חיוניות .57
8 ושמחת חיים, עובדת מצטיינת ומוערכת ואמא ב'משרה מלאה'. ברם,
9 מאז הפיגוע וכתוצאה הימנו, שמחת החיים, הנאות החיים ואיכות
10 החיים של התובעת מס' 1 (ועקב כך, גם של התובע מס' 2) נפגעו באופן
11 קשה ביותר וחסר תקנה. חוסר יכולתה של התובעת מס' 1, בשל
12 מגבלותיה, לבלות עם ילדיה ונכדיה ושאר בני משפחתה, מסב לה צער
13 עמוק. קשיי הנגישות של התובעת מס' 1, המגבילים מאוד את יכולתה
14 להגיע למקומות ציבוריים, וכן הבדידות שכופה עליה מצבה הבריאותי,
15 מעכירים את רוחה של התובעת מס' 1 ומדכאים אותה.

16 עובר לפיגוע, הייתה התובעת מס' 1 אישה נאה, מושכת ומטופחת, .58
17 אשר יחסה חשיבות רבה למראה החיצוני, הקדישה תשומת לב
18 לטיפוח חזותה, וזכתה למחמאות רבות. התובעת מס' 1 הקפידה על
19 אורח חיים ספורטיבי, ועסקה בפעילות גופנית (הליכות וריצות) על
20 בסיס יומיומי. כך, בחודשים שלפני הפיגוע השילה התובעת מס' 1 כ-
21 15 ק"ג ממשקלה והתעתדה להמשיך לרצות ובכך לשפר את איכות
22 חייה. לאחר הפיגוע, עקב חוסר יכולתה לנוע, עלתה התובעת מס' 1
23 שוב במשקל, ושבה לסבול ממשקל עודף, אף ביתר שאת לעומת מצבה
24 בעבר, דבר המחריף עוד יותר את בעיותיה הרפואיות. עקב הפיגוע
25 השתנתה חזותה של התובעת מס' 1 אף בשל ישיבתה הכפופה, הבטן
26 הרופסת, הידלדלות השרירים, הרגליים הבצקיות, הגרביים
27 האלסטיות והצורך להיות מחותלת לאורך כל שעות היממה. שינויים
28 חיצוניים אלה פוגעים בתובעת מס' 1 נפשית ושוברים את לבה".

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 549. כתב התביעה מתייחס לתובעת 1, במישור הכלכלי, ודן בהשפעת הפיגוע על הכנסתה.
2 בסעיף 53 לכתב התביעה מתוארת עבודתה של התובעת כמנהלת ייבוא וייצוא בחברה,
3 במשרה מלאה. היא הייתה עצמאית ועבודתה מאתגרת ומעניינת והיא זכתה להערכה
4 גבוהה. היא התקדמה הן מקצועית והן בגובה הזכר כאשר עובר לפיגוע שכרה היה
5 כ-13,000 ₪ (בתוספת ביטוח מנהלים, גמל פיצויי פיטורין וקרן השתלמות), כאשר נטען
6 שהכנסתה עלתה מידי שנה ב-10% לפחות, ולכן אלמלא הפיגוע הייתה משתכרת
7 25,000 ₪ בחודש. לאחר הפיגוע, ובתום 8 חודשי הטיפול השיקומי, המשיך המעסיק
8 בעבודה אחרת בחברה (וההסבר הוא "במעשה חסד ראוי מצד מעסיקיה"), בהיקף של
9 רבע משררה בעבודה פשוטה מול המחשב בשכר של כ-1,600 ₪ בחודש, מה שמתואר
10 בכתב התביעה במילים אלה: "עבודה שאינה מזכירה במאומה את חשיבותה של
11 משרתה הקודמת ואת האתגר, העניין והאחריות שהיו גלומים בה" (סעיף 53 סיפא
12 לכתב התביעה).
- 13 550. ניזוק נוסף הוא התובע 2, אליעזר גוטליב, יליד 23.7.52, אשר כמתואר בכתב התביעה,
14 "כתוצאה מהפיגוע השתנו חייו של התובע מס' 2 וחיי בני משפחתו לחלוטין" (סעיף 59
15 לכתב התביעה). בהמשך יש התייחסות הן להקדשת ימיו ולילותיו לטיפול באשתו
16 הפצועה, דבר שהביא להשפעה דרסטית על הכנסתו ועל ויתור על חלומו ללמוד משפטים
17 (סעיף 60 לכתב התביעה). נטען כי בהיותו איש מכירות בתחום הנדל"ן, בשל הפיגוע
18 נאלץ להכניס שותף לעסקיו ובשל כך נגרם לו הפסד השתכרות של כ-12,000 ₪ לחודש
19 (סעיף 61 לכתב התביעה). במקביל לירידה החדה בהכנסות התובעים, חלה עליה רבה
20 בהוצאות המשפחה עקב הוצאות אחזקת בית, חשמל, אי אפשרות להתארח והוצאות
21 ביגוד והנעלה (סעיף 62 לכתב התביעה), כאשר התובע 2 "נאלץ להתמודד עם כאביה
22 ותסכוליה של רעייתו, לראות בסבלה ולדעת כי מה שיש ביכולתו לעשות למענה הוא
23 מעט שבמעט" (סעיף 63 לכתב התביעה).
- 24 551. וכך מוסבר סכום הפיצוי המבוקש (סעיף 63 סיפא וסעיף 64 לכתב התביעה):
25 "63... לתובעים נגרמו פצעים נפשיים, אישיים וכואבים אשר לא יגלידו
26 לעולם. לכאב, לצער ולעוגמת הנפש שנגרמו לתובעים אין גבול ואין
27 מרפא.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 נזקי התובעים הנ"ל, שנגרמו כתוצאה ממעשיהם ומחדליהם הנ"ל של
2 הנתבעים, כוללים בין היתר נכות צמיתה, כאב וסבל, עגמת נפש, אובדן
3 השתכרות וקיצור תוחלת חיים. בגין כל אלה מגיעים לתובעים פיצויים
4 המוערכים כיום ב-45,000,000 ₪".
- 5 552. הסבר מפורט לכך שמוצדק לחייב את הנתבעים בפיצוי גבוה כזה כפיצוי עונשי, מובא
6 בסעיפים 65-66 לכתב התביעה, שזה לשונם:
- 7 "65. התנהגות הנתבעים הייתה זדונית ומכוונת. הנתבעים ביצעו את
8 מעשיהם הנפשעים במטרה לרצוח אזרחים תמימים, חפים מפשע,
9 העושים דרכם הביתה בסוף יום עבודתם, והכל על שום שאותם
10 אזרחים הינם יהודים-ישראלים. הנתבעים מס' 1 ו-2 הינם שותפים
11 מלאים ואחראים למימוש מטרה זו. הנתבעים 3-8 עמדו על הגבעה,
12 צמאי דם, וירו ו/או השתתפו בפועל בביצוע הפיגוע לעבר הרכב. לאחר
13 ביצוע הפיגוע, נפגשו הנתבעים – שתיעדו את מעשיהם הנפשעים –
14 וצפו בקור רוח מצמרר בסרט שצילמו בשעת מעשה.
- 15 66. הפסיקה קובעת, כי על בתי המשפט לבטא את קדושת ערך החיים,
16 ומבחינה לצורך כך בין הפיצוי הכספי שמבטא את ערך הנזק שנגרם
17 לתובעים, לבין הפיצוי העונשי שתכליתו לתת ביטוי לסלידת בית
18 המשפט ממעשי הנתבעים. הואיל והתנהגות הנתבעים כולם הייתה
19 נפשעת, זדונית ומכוונת, והואיל ובמקרה זה בוצע כלפי הנתבעים
20 מעשה טרור מחריד, אשר אין הולם ממנו לשם הטלת פיצויים
21 עונשיים, מתבקש בית המשפט הנכבד לפסוק לתובעים פיצויים
22 עונשיים ו/או הרתעתיים בשווי פי שלושה מסכום הפיצויים הישירים
23 שנגרמו לתובעים".
- 24 553. להלן סיכום הנתונים התמציתיים של תביעה זו:
- 25 א. מקום הפיגוע: כביש 45, סמוך ליישוב גבעת זאב באזור יהודה ושומרון, בדרך
26 לאזור התעשייה עטרות.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשטינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 ב. הנפגעים: התובעת 1 נפצעה קשה (נפצעו אחרים בפיגוע שלא הגישו תביעה
2 במסגרת זו).
- 3 ג. הפוגעים: ששה, ששניים חבר במשטרה הפלסטינאית, אחד פעיל תנזים ושניים
4 מראשי כוח 17 ואדם נוסף.
- 5 ד. מספר התובעים: 2 – התובעת היא הנפגעת, ובעלה.
- 6 ה. סכום התביעה: 45,000,000 ₪.
- 7 **ט.ז. כתב ההגנה**
- 8 554. גם בתיק זה כתב ההגנה הוגש על ידי עו"ד יוסף ארנון, אשר מייצג את הנתבעים 1 ו-2
9 (רש"פ ואש"ף) ואינו מייצג את מבצעי הפיגוע, הנתבעים 3-8.
- 10 555. בדומה לכתבי ההגנה הקודמים, מועלות בפתח כתב ההגנה טענות מקדמיות, אשר
11 לטענת עו"ד ארנון בכוחן יש לדחות את התביעה על הסף או למחוק אותה על הסף
12 מאותם נימוקים שפורטו לעיל בעת הזכרת כתבי ההגנה בתיקים הקודמים.
- 13 556. גם כאן נטען כי הנתבעים העלו טענות סף אלו במסגרת הדיון בבית המשפט העליון
14 ברע"א 4060/03. לטענת עו"ד ארנון – כפי שכתב גם בכתבי ההגנה הקודמים – בפסק
15 הדין של בית המשפט העליון שניתן ביום 17.7.07, לפי פרשנותו, "נמנע בית המשפט
16 מלהכריע לגופו של הערעור וקבע כי הדרך פתוחה בפני המערערים להשמיע את מכלול
17 טיעוניהם בפני הערכאות המבררות" (סעיף 9 סיפא לכתב ההגנה).
- 18 557. בהתייחסו לנטען בסעיף 4 לכתב התביעה, מצייין עו"ד ארנון, כי הרשות הפלסטינית
19 והמועצה הפלסטינית הן היינו אך וכי הרשות הפלסטינית היא הגוף שהוקם במסגרת
20 עזה-יריחו, ונועד לקבל על עצמו את הזכויות, החובות וההתחייבות על פי ההסכם עד
21 לכינונה של המועצה (סעיף 15 לכתב ההגנה).
- 22 558. בהתייחסו למעמד ולתיאור של התובעים המפגעים 3-8, נכתב בכתב ההגנה כי הנטען
23 בכתב התביעה ביחס אליהם מוכחש, שכן עו"ד ארנון אינו מייצג אותם נתבעים, ובכל
24 מקרה ביחס לכל אחד מן הסעיפים בכתב התביעה המתאר את הנתבעים ותפקידם
25 במשטרה הפלסטינית, בתנזים או בכוח 17, כותב עו"ד ארנון: "מוכחש תוכנו של סעיף
26 זה ככל שיש בו לקשור את הנתבעת 1 למעשים הנטענים" (סעיף 17 סיפא וסעיף 22

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 סיפא לכתב ההגנה), ככל שמדובר בנתבע שהוא חבר המשטרה הפלסטינית. כאשר
2 מדובר בנתבע שנטען כי הוא פעיל תנזים או אחד מראשי כוח 17 או חבר בכוח 17, נאמר
3 בכתב ההגנה: "מוכחש תוכנו של סעיף זה ככל שיש בו לקשור את הנתבעת 2 למעשים
4 הנתענים" (סעיף 18 סיפא, 19 סיפא ו-21 סיפא לכתב ההגנה).
- 5 559. באשר לתיאור העובדתי המופיע בכתב התביעה ביחס לנסיבות הפיגוע, כתב ההגנה
6 מכחיש את הדברים, "ככל שיש בו כדי להטיל אחריות ישירה ו/או עקיפה על הנתבעת
7 1 ביחס לטענות המועלות נגדה [המוכחשות]" (סעיף 25 סיפא לכתב ההגנה).
- 8 560. כמו כן, "מוכחש מתן הכשר לביצוע פיגועים ומוכחש מימון ומתן סיוע לתשתיות טרור"
9 (סעיף 28 סיפא לכתב ההגנה)
- 10 561. במסגרת ההכחשה האמורה, הובא פירוט בסעיף 30 סיפא לכתב ההגנה כדלקמן:
11 "...ומוכחשת אחריות ישירה ו/או עקיפה של הנתבעת לפעולות הטרור. בין היתר
12 מוכחש כי הנתבעות עודדו ו/או סייעו ו/או מימנו את פעולותיו של המפגעים ו/או קשרה
13 עימו ו/או עם מאן דהוא קשר לביצוע הפיגוע ו/או פיגועים אחרים. מוכחש כי הנתבעים
14 הנהיגו מדיניות של הסתה ועודדו מעשי טרור".
- 15 562. כמו כן, נכתב בכתב ההגנה כי: "מוכחש כי הנתבעות עודדו ו/או סייעו ו/או לא עשו דבר
16 למניעת האלימות" (הסיפא של סעיפים 31, 32 ו-33).
- 17 563. לעניין האחריות הישירה או העקיפה של הנתבעות, יש הכחשה בסעיף 34 רישא לכתב
18 ההגנה, ובהמשך הסעיף נכתב: "מוכחש כי האירוע הנתבע נעשה בתמיכה ו/או על פי
19 עצה ו/או לפי הוראה משתמעת ו/או מפורשת ו/או בסיוע ו/או בהשתתפות הנתבעים"
20 (סעיף 34 סיפא לכתב ההגנה).
- 21 564. בהתייחסות הפרטנית לפיגוע כולל התמקמות הנתבעים במארב וביצוע הירי, יש הכחשה
22 של אותם סעיפים ככל שיש בהם כדי להטיל אחריות כלשהי על הנתבעים, תוך הבהרה
23 בסיום של כל סעיף, כי משרד עו"ד ארנון אינו מייצג מי מהנתבעים 3-8 (הסיפא של
24 סעיפים 36-40 לכתב ההגנה).
- 25 565. לעניין הנתען בסעיף 29 לכתב התביעה, העוסק בצילום הווידאו של הפיגוע ומסירת
26 הקלטת לידי מפקד הביטחון באזור רמאללה אבו חסין אטראי ויאסר ערפאת, נטען כי

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 "מוכחש הקשר בין הנתבעים לבין האירוע נשוא כתב התביעה" (סעיף 40 לכתב ההגנה).
2 לא מצאתי בכתב ההגנה, התייחסות פרטנית לטענה כי הקלטת שבה צולם הפיגוע
3 נמסרה לשני בעלי תפקיד של הרש"פ, מפקד הביטחון הנ"ל ויאסר ערפאת (עו"ד ארנון,
4 בתיקים רבים, מייצג את יאסר ערפאת ולכן הפליאה רבה).
- 5 566. מעבר להכחשות הכלליות, גם בכתב תביעה זה מוכחשת האחריות של הנתבעים לעילות
6 התביעה של התובעים (סעיף 44 לכתב ההגנה).
- 7 567. בהמשך לקו הכחשה זה של הרש"פ ושל אש"ף, נטען בסעיף 46 לכתב ההגנה כדלקמן:
8 "יוזכר, כי הפעולה המיוחסת לנתבעים אינה ביצוע פיגוע עצמו (שכן התובעים עצמם
9 טוענים כי בוצע על ידי הנתבעים 3-8) אלא עידוד ותמיכה בפעולה באופן כללי".
- 10 568. בהמשך לכך, "מוכחש כי הנתבעים [רש"פ ואש"ף] פעלו בשיתוף פעולה עם הנתבעים
11 3-8 בכל הנוגע לאירוע הירי הנטען נשוא כתב התביעה, כמו גם בסיועם ו/או בעצתם
12 ו/או במצוותם ו/או באישורם. כן מוכחשת הטענה בדבר מדיניותם של הנתבעים"
13 (סעיף 47 סיפא לכתב ההגנה).
- 14 569. על פי אותו קו, לאחר הכחשה שהנתבעים 3-8 פעלו כעובדיהם של הנתבעים רש"פ ואש"ף
15 (תוך ציון העובדה כי עו"ד ארנון אינו מייצג את הנתבעים 3-8), נטען גם "מוכחש הקשר
16 בין הנתבעים לבין הנתבעים 3-8. בין היתר מוכחש כי המעשים הנטענים נעשו תוך
17 מתן היתר ו/או הרשאה ו/או אישור מפורש מאת הנתבעים" (סעיף 48 סיפא לכתב
18 ההגנה).
- 19 570. בנוסף לכך, במסגרת ההכחשה האמורה, נטען שאין להטיל אחריות ישירה ו/או עקיפה
20 על הנתבעים ומוכחשת האחריות השלוחית לאירוע, בנוסף להכחשה כי הנתבעים
21 התיירו ו/או אישרו את ביצוע האירוע הנטען בכתב התביעה (סעיף 49 לכתב ההגנה).
- 22 571. אשר לטענות בכתב התביעה במסגרת עילת הרשלנות, מוכחשת חובת זהירות כלשהי של
23 הנתבעים כלפי התובעים ומוכחשת התרשלנות כלשהי מצד הנתבעים. בנוסף לכך,
24 מוכחשת אחריות הנתבעים לנשקים של התובעים (סעיף 52 לכתב ההגנה).
- 25 572. בתשובה לטענה אחרת של התובעים במסגרת פרק הרשלנות, נכתב בכתב ההגנה בסעיף
26 53 כדלקמן: "...בין היתר מוכחש כי לנתבעים 'מדיניות עקרונית ודפוס התנהגות

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 שיטתי של ביצוע פעולות טרור'. כן מוכחשת התנהגות של עידוד ו/או הסתה מצד
2 הנתבעים. מוכחש כי התנהגות הנתבעים הביאה לאירוע הנטען. כן מוכחש הקשר בין
3 הנתבעים לבין ביצוע האירוע הנטען ולנזקים הנטענים (המוכחשים)".
- 4 573. מוכחשת אחריות הנתבעים כמעבידיהם של יתר הנתבעים וכן אחריותם הישירה ו/או
5 העקיפה ו/או השילוחית של הנתבעים (סעיף 54 לכתב ההגנה). לא מצאתי התייחסות
6 ממוקדת והסבר רציונאלי כיצד הרש"פ לא אחראית למעשי שוטרים ואש"ף לא אחראי
7 למעשיהם של מפקדים וחברים בכוח 17 שהוא, כידוע, הכוח הממוקד של הפת"ח שראה
8 עצמו אחראי, בין היתר, לשמירה על ביטחונו האישי של יאסר ערפאת.
- 9 574. גם העילות האחרות במסגרת הרשלנות מוכחשות. מוכחשת אחריות הנתבעים לפיה לא
10 מנעו או לא עשו דבר למניעת האירוע נשוא התביעה (סעיף 55 לכתב ההגנה). מוכחש כי
11 הנתבעים עודדו את מבצעי הפיגוע נשוא כתב התביעה בהתנהגותם ו/או במעשיהם ו/או
12 בתגובותיהם ו/או במחדליהם (סעיף 56 לכתב ההגנה); ומוכחש הקשר בין הנתבעים
13 לבין מבצעי האירוע נשוא כתב התביעה וכן מוכחש כי בהתנהגות הנתבעים ו/או
14 במעשיהם ו/או בתגובותיהם ו/או במחדלם איפשרו את האירוע הנטען (סעיף 57 לכתב
15 ההגנה). מוכחש כי הנתבעים נושאים באחריות ישירה ו/או עקיפה ו/או שילוחית לנזקי
16 התובעים (סעיף 58 לכתב ההגנה).
- 17 575. טענה כללית, שמופיעה בכתבי הגנה רבים, היא הכחשת הנזקים הרפואיים שנגרמו
18 לתובעים תוך הדגשה כי אם ברצון התובעים להוכיח דבר שברפואה היה עליהם לפעול
19 על פי תקנות סדר הדין ולהגיש חוות דעת רפואית ו/או פסיכיאטרית יחד עם כתב
20 התביעה (סעיף 59 לכתב התביעה).
- 21 576. לעניין גובה הנזק, נטען כי הסכומים הם דמיוניים ואינם ראויים (סעיף 60 לכתב ההגנה),
22 וכן נטען כי התובעים אינם זכאים לפיצויים עונשיים ו/או מוגברים. בהקשר זה נטען
23 מבחינה משפטית כי "סמכות בתי המשפט בישראל לפסוק פיצויים עונשיים טרם
24 הוכרעה באופן מחייב, וכי בתי המשפט אינם נוהגים לפסוק פיצויים עונשיים" (סעיף
25 62 סיפא לכתב ההגנה).
- 26 577. כתב ההגנה מסיים בטענות "שגרתיות" בדיני נזיקין: בדבר העדר קשר סיבתי, אי
27 הקטנת הנזק, התחשבות בניכוי של סכומים להם זכאים התובעים מהמל"ל או

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1 מהמדינה, כאשר ביחס לנושא האחרון נאמר כי על התובעים לגלות בכתב התביעה האם
2 הוגשה תביעה על ידם למוסד לביטוח לאומי או לגוף אחר, מה תוצאות התביעה, ומה
3 שיעורי הנכות והתשלומים; ואם לא הוגשה תביעה – על התובעים לפרט את הסיבה לכך
4 (ראה: סעיף 63 על כל סעיפי המשנה שבו שבכתב ההגנה).

5 ט.ז.4 הפלוגתאות בין הצדדים

6 .578 בתיק זה כמו בתיקים האחרים, הפלוגתאות הן, הן במישור העובדתי והן במישור
7 המשפטי, והן דומות וכמעט זהות לתיקים הקודמים.

8 .579 המיוחד בתיק זה הוא שהפיגוע – כפי שנטען בכתב התביעה – נעשה על ידי אנשי כוחות
9 הביטחון של הרש"פ וכוח 17 של אש"ף וכן תיעוד הפיגוע בקלטת שנמסרה לידי ראשי
10 הביטחון של הרש"פ ולידי יאסר ערפאת, כאשר כל הטענות העובדתיות הללו הוכחו
11 בכתב ההגנה. לפנינו, אפוא, נושאים ששנויים במחלוקת עובדתית, וההכרעה בהן
12 רלבנטית לעניין החבות והאחריות.

13 יז. ת"א 2301/08 (שני פיגועי ירי של רצח שלושה ישראלים בסמוך 14 לגבעת זאב) (תיק 15)

15 יז.1 כללי

16 .580 כתב תביעה זה כולל שני אירועים של פיגועי ירי שהיו, האחד ביום 26.7.2001 והשני
17 ביום 15.1.2002, בהם נרצחו שלושה ישראלים.

18 .581 אמנם מדובר בשני פיגועים נפרדים, אך ב"כ התובעים, עוה"ד רועי כוכבי וניצנה
19 דרשן-לייטנר, בחרו לכלול אותם בכתב תביעה אחד, כנראה משום שהמבצעים היו
20 אותם מבצעים בשני הפיגועים שבוצעו במקומות סמוכים.

21 יז.2 כתב התביעה

22 .582 התובעים 1 ו-2 מיכל לנדאו ושמואל לנדאו, הם ההורים והיורשים על פי דין של המנוח
23 רונן לנדאו ז"ל, שנרצח בפיגוע הטרור הראשון ביום 26.7.2001 (סעיף 1 לכתב התביעה).
24 התובעים 3 ו-4, אלעד לנדאו ויוגב לנדאו, הם ילדיהם של התובעים 1 ו-2 והאחים של
25 המנוח רונן לנדאו ז"ל (סעיף 2 לכתב התביעה).

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 583. יואלה חן ז"ל נרצחה בפיגוע הטרור השני ביום 15.1.2002; התובע 5, שלמה חן, הוא
2 בעלה ויורשה על פי דין של המנוחה יואלה חן ז"ל (סעיף 3 לכתב התביעה); התובעים 6
3 ו-7, ליאת סדיק ותומר חן, הם ילדיה היתומים של יואלה חן ז"ל (סעיף 4 לכתב
4 התביעה); התובעים 8-13, נחשון בראשי, שלום בראשי, חנה שורץ, שמחה כהן, יוסף חי
5 בראשי, ששון בראשי, הם האחים והאחיות של המנוחה יואלה חן ז"ל (סעיף 5 לכתב
6 התביעה).
- 7 584. התובעת 14, רשל עיני, נסעה עם יואלה חן ז"ל ברכב בעת הפיגוע ביום 15.1.2002.
8 התובעת 14 נפצעה בפיגוע זה מירי בראשה ובכתפה והייתה עדה להירצחה של
9 אחייניתה, יואלה חן ז"ל (סעיף 6 לכתב התביעה).
- 10 585. נתבעת 1, הרש"פ, והנתבעת 2, אש"ף, הוגדרו בכתבי התביעה הקודמים. הרש"פ היה
11 אחראי מכוח המנשרים של מפקדי צה"ל לשלום הציבור ולביטחוננו בשטחים נרחבים
12 באזור יהודה ושומרון (סעיף 7 לכתב התביעה); ואש"ף, כמוגדר בסעיף 8 לכתב התביעה,
13 "הינו ארגון טרור אשר הוקם בשנת 1964".
- 14 586. המיוחד בתיק זה הוא הנתבעים 3-10, מתכנני הפיגוע והמבצעים, והכל כפי שמוגדר
15 בסעיפים 9-12 לכתב התביעה:
- 16 9. הנתבע מס' 3, מרואן ברגותי, הינו בכיר בארגון פתח'. בזמנים
17 הרלוונטיים לכתב התביעה, שימש הנתבע מס' 3 כמנהיג ה'תנזים'
18 ו'גדודי חללי אל-אקצא' של פתח' – שתי התארגנויות פתח' שהוכרזו
19 כארגון טרוריסטי על פי פקודת מניעת טרור, תש"ח-1948 – ושימש
20 כשלוחם ו/או עובדם של הנתבעים מס' 1 ו-2.
- 21 10. הנתבע מס' 4, אחמד ברגותי (המכונה 'אל פראנסי'), הינו בכיר בארגון
22 פתח'. בזמנים הרלוונטיים לכתב התביעה, שימש הנתבע מס' 4 כעוזרו
23 האישי וכיד ימינו של הנתבע מס' 3, וכן כשלוחו ו/או עובדו של הנתבע
24 מס' 2.
- 25 11. הנתבע מס' 5, מוחמד מצלח (המכונה 'אבו סטחה') שימש בזמנים
26 הרלוונטיים לכתב התביעה כשומר ראשו וכנהגו של הנתבע מס' 3, וכן

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 כמפקד החוליה שביצעה את שני מעשי הפיגוע נשוא כתב תביעה זה.
2 הנתבע מס' 5 שימש כשלוחו ו/או עובדו של הנתבע מס' 2.
- 3 12. הנתבעים מס' 6-10 – חוסאם שחאדה, מוחמד עבדאללה, פיראס
4 חטאווי, פארס ע'אנס והייתם חמדאן – היו בזמנים הרלוונטיים לכתב
5 התביעה פעילי תנזים ו/או גדודי חללי אל אקצא, ושימשו כשלוחיו ו/או
6 עובדיו של הנתבע מס' 2. הנתבעים מס' 6-10 היו חברים בחוליית
7 הטרור, שביצעה את שני מעשי הפיגוע נשוא כתב תביעה זה".
- 8 587. במסגרת הפרק "הרקע והעובדות", מתואר בכתב התביעה הקשר בין הרש"פ לאש"ף
9 והמדיניות המתוכננת של ביצוע פעולות טרור להריגת ישראלים, כפי שמובא בכתבי
10 תביעה קודמים שכבר תוארו לעיל. לא ראיתי טעם לחזור ולצטט את הדברים, ואסתפק
11 בסעיפים ממוקדים המתייחסים לנתבעים בתיק זה, שהם מרואן ברגותי, עוזריו ומבצעי
12 הפיגועים, כמפורט בסעיפים 16-25 של כתב התביעה:
- 13 "16. הנתבע מס' 3, מרואן ברגותי, שימש בזמנים הרלוונטיים לכתב
14 התביעה כמנהיג ה'תנזים' – מסגרת ארגונית באמצעותה התנהלה
15 הפעילות של חברי הפתח' באזור יהודה, השומרון וחבל עזה. כמו כן
16 שימש הנתבע מס' 3, בזמנים הרלוונטיים לכתב התביעה, כמנהיג
17 'גדודי חללי אל-אקצא' – התארגנויות של פעילי הטרור של התנזים
18 שביצעו פעולות טרור נגד מטרות ישראליות, לרבות מעשי הפיגוע נשוא
19 תביעה זו. הנתבע מס' 3 אף שימש כחבר הפרלמנט של הנתבעת מס'
20 1. בזמנים הרלוונטיים לכתב התביעה, סר הנתבע מס' 3 למרותו
21 הישירה של יאסר ערפאת, ששימש כיו"ר הנתבעים 1 ו-2.
- 22 17. במועד בלתי ידוע בחודש ספטמבר 2000, או סמוך לפני כן, הנחו
23 הנתבעים מס' 1 ו-2 את כוחות הביטחון של הנתבעת מס' 1, והנתבעים
24 1-3 את חברי פלגיו של הנתבע מס' 2, לרבות פלג פתח', לבצע פעולות
25 אלימות נגד חיילים ואזרחים ישראלים. מאותו מועד ועד להגשת
26 תביעה זו, ביצעו הללו עשרות אלפי פעולות אלימות נגד חיילים
27 ואזרחים ישראליים, לרבות פיגועי התאבדות, פיגועי ירי, השלכת

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 בקבוקי תבערה ואבנים, הטמנת מטעני נפץ, דקירות, תקיפות
2 ומעצרים בלתי חוקיים.
- 3 .18. הנתבעת מס' 1 פעלה, בכל הזמנים הרלוונטיים לתביעה זו, לממן
4 פעולות טרור של עובדיו ושלוחיו של הנתבע מס' 2. ואכן, בתקופה
5 הרלוונטית, העבירה הנתבעת מס' 1 לנתבע מס' 2, לעובדיו ושלוחיו,
6 לרבות ובמיוחד הנתבעים מס' 3 ו-4, מיליוני דולרים, אשר שימשו
7 למימון ביצוע פעולות הטרור. כן סיפקה הנתבעת מס' 1 נשק ואמצעי
8 לחימה לאנשי כוחות הביטחון שלה כדי לבצע את פיגועי הטרור.
- 9 .20. הנתבע מס' 3 הנהיג, ניהל והפעיל פעולות טרור נגד מטרות ישראליות
10 על ידי קשירת קשר, בסיועו של הנתבע מס' 4, עם גורמי שטח בכירים,
11 אשר היו אחראים לביצוע בפועל של פעולות הטרור בהתאם למדיניות
12 שנקבעה על ידי הנתבעים 1-3, אשר הנתבעים 3 ו-4 עסקו במימושה.
- 13 .21. הנתבע מס' 4, אחמד ברגותי, שימש כעוזרו הקרוב וכיד ימינו של
14 הנתבע מס' 3, וכאיש הקשר שלו עם מפקדי חוליות הטרור של התנזים
15 ושל גדודי חיילי אל אקצא – לרבות הנתבע מס' 5, אשר פיקד על
16 חוליית הטרור אשר ביצעה את שני פיגועי הטרור נשוא כתב תביעה
17 זה. הנתבע מס' 4 סייע לנתבע מס' 3 בתכנון ובהוצאה לפועל של פיגועי
18 טרור רצחניים, ובהם הפיגועים נשוא כתב התביעה.
- 19 .22. הנתבעים מס' 3 ו-4, בין מיוזמתם- הם ובין מטעמם של הנתבעים מס'
20 1 ו-2, סיפקו למבצעי פיגועי טרור, ובהם הנתבעים מס' 5-10, מימון,
21 נשק, אמצעי לחימה, מודיעין, אמצעי קשר, אמצעי מילוט, מקומות
22 מסתור, וסיוע נוסף, שנועד להקל על ביצוע פיגועי טרור ועל הימלטות
23 המבצעים מן הדין, לאחר מעשה.
- 24 .23. הנתבעים 1-4 עודדו והסיתו את עובדיהם ושלוחיהם לבצע פעולות
25 תקיפה אלימות נגד חיילים ואזרחים ישראלים, וכן עודדו והסיתו
26 תושבים פלשתינים, אם במסגרת מאורגת של ארגוני טרור, ואם
27 במסגרת עצמאית, לבצע פעולות טרור כנגד חיילים ואזרחים
28 ישראלים.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 24. הנתבעת מס' 1 לא פעלה כדי לעצור או להעניש את מבצעי פעולות
2 האיבה ה'לא-רשמיות' הנ"ל, אלא להיפך, גם כאן עודדה הנתבעת מס'
3 1 את המשך האלימות והחרפתה, באמצעות הסתה קיצונית ובלתי
4 פוסקת נגד מדינת ישראל, חייליה ואזרחיה.
- 5 25. הנתבעת מס' 1 לא נקטה באמצעים כלשהם כדי למנוע את האלימות
6 נגד ישראלים; היא לא פעלה כדי לעצור או להעניש את מבצעי פעולות
7 האיבה, ולא החרימה את נשקם. נהפוך הוא: הנתבעת מס' 1, אנשיה
8 ומנהיגיה – לרבות ובמיוחד הנתבע מס' 3 – יחד עם דובריה ואמצעי
9 התקשורת הרשמיים שלה, עודדו באורח מפורש ועקבי את המשך
10 ביצוע האלימות, ואף קראו פעם אחר פעם להחרפתה ולהרחבתה".
- 11 588. כאמור לעיל, כתב תביעה זה מתייחס לשני פיגועים שונים, אשר מתוארים בכתב
12 התביעה באופן הבא. תחילה, יש התייחסות לפיגוע הראשון (סעיפים 26-28 לכתב
13 התביעה):
- 14 "26. אירוע ראשון: ביום 26.7.2001, בשעות הערב, נסע רכב פרטי ישראלי,
15 נהוג בידי התובע מס' 2 בכתב תביעה זה, בכביש רמות – גבעת זאב,
16 מירושלים בכיוון היישוב גבעת זאב.
- 17 27. נוסף על התובע מס' 2, נסעו ברכב גם בנו של התובע מס' 2, רונן לנדאו
18 ז"ל (שישב לצד אביו) וחברו של רונן, אשר חזרו מבילוי באזור
19 התעשייה תלפיות בירושלים. בשעה 22:15, בעת שרכבו של התובע
20 מס' 2 חלף סמוך ל'מחנה גבעון', נפתח לעבר הרכב ירי כבד מן המארב,
21 על ידי חוליית מחבלים שהתמקמה מבעוד מועד מאחורי תלולית עפר
22 לצד הכביש. כתוצאה מן הירי, נפגע רונן לנדאו ז"ל מכדור בודד בכבד,
23 ונפטר מפצעיו כעבור זמן קצר, לנגד עיני התובע מס' 2. רונן לנדאו ז"ל
24 היה בן 17 במותו.
- 25 28. פיגוע הירי שהביא למותו של רונן לנדאו ז"ל בוצע על ידי חוליית הטרור
26 עליה נמנו הנתבעים מס' 5-10".
- 27 589. הפיגוע השני, המכונה "אירוע שני", מתואר בסעיפים 29-31 לכתב התביעה:

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 **29**. **אירוע שני**: ביום 15.1.2002, בשעות הערב, נסע רכב פרטי ישראלי,
2 נהוג בידי יואלה חן ז"ל, על הכביש היוצא מגבעת זאב. ברכב נסעה עם
3 יואלה ז"ל דודתה, רשל עיני תבדל"א (היא התובעת מס' 14 בתביעה
4 זו). השתיים היו בדרכן לחתונה של בת משפחה.
- 5 **30**. בשעה 19:55 לערך, נאלצה יואלה חן ז"ל להאט את רכבה, סמוך
6 לתחנת הדלק גבעונים, ליד היציאה מגבעת זאב, בשל משאית שנעה
7 באיטיות לפניה. באותו רגע התקרבו לרכב מחבלי חוליית הטרור
8 בפיקודו של הנתבע מס' 5 (הם הנתבעים מס' 6-10), אשר פנו לנוסעות
9 ושאלו, בעברית וללא מבטא זר בולט, האם הן יהודיות או ערביות.
- 10 **31**. כאשר השיבה התובעת מס' 14 – שלא חשדה כי מדובר במחבלים – כי
11 נהגת הרכב והיא עצמה יהודיות, פתחו המחבלים בירי לעברן. כתוצאה
12 מן הירי, נפגעה יואלה חן ז"ל בראשה ומתה מפצעה כעבור זמן קצר.
13 יואלה חן ז"ל הייתה בת 45 במותה. התובעת מס' 14 נפגעה אף היא
14 מאש המחבלים, ונפצעה בראשה ובכתפה".
- 15 **590**. על המשותף בין הפיגועים, כולל המשתתפים, שיטת ביצוע הפיגוע, ופיגועים דומים
16 שנערכו באותה מתכונת ובאותו אזור, נכתב בכתב התביעה כדלקמן (סעיפים 32-34
17 לכתב התביעה):
- 18 **32**. הפיגועים נשוא התביעה תוכננו ובוצעו ע"י עובדיהם ו/או שלוחיהם של
19 הנתבעים מס' 1-4. הפיגועים בוצעו על פי עצתם, מצוותם, אישורם
20 והוראתם המפורשת ו/או המשתמעת של הנתבעים מס' 1-4, ו/או
21 בסיועם של הנתבעים הללו.
- 22 **33**. יצוין, כי הפיגועים נשוא כתב התביעה אינם היחידים מסוגם באזור
23 היישוב גבעת זאב ובאזור כביש 443, להם אחראים הנתבעים. מקום
24 הפיגוע, הסמוך ליישוב גבעת זאב, היווה בשנים האחרונות יעד מועדף
25 לפעילות טרור, הן בשל קרבתו לשטחי הנתבעת מס' 1 (נפת רמאללה),
26 הן בשל סמיכותו לכפרים פלשתינים עוינים, הן בשל בידודו היחסי והן
27 בשל הטופוגרפיה שלו, המקלה על ירי מן המארב לעבר כלי רכב הנעים
28 בכבישי האזור.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 34. בין הפיגועים הרבים שאירעו באזור זה בשנים הללו ניתן למנות את
2 רצח עקיבא פשקוס ז"ל, מנהל מפעל נייר באזור התעשייה עטרות,
3 אשר נרצח ברירות בעת שנסע ברכבו לאזור התעשייה בחודש ינואר
4 2001, את רצח גדי רג'ואן ז"ל, בעל מפעל קפה באזור התעשייה עטרות,
5 על-ידי פעיל פתח' בשם עבד אלמגיד מהדי בחודש פברואר 2002, ואת
6 הירי לעבר רכב טרנספורטר ישראלי שהוביל עובדים ישראלים מאזור
7 התעשייה עטרות, סמוך ל'מחנה עופר' בחודש פברואר 2001 – ירי
8 שכתוצאה ממנו נפצעה באורח קשה ונותרה משותקת לצמיתות
9 אזרחית ישראלית, שושנה גוטליב".
- 10 591. העילות המשפטיות, אשר על בסיסם טוענים ב"כ התובעים כי הנתבעים אחראים
11 לנזקים שנגרמו לתובעים, תוארו בכתבי התביעה הקודמים, והם: תקיפה, הפרת חובה
12 חקוקה ורשלנות.
- 13 592. לעניין התקיפה, ראוי להביא את נוסח כתב התביעה הנוכחי הכולל את הנתונים
14 המיוחדים לו, בסעיפים 36-38 לכתב התביעה:
- 15 "36. הנתבעים מס' 5-10 השתמשו בכוח נגד גופם של רונן לנדאו ז"ל ויואלה
16 חן ז"ל שלא בהסכמתם, ורצחו אותם. הנתבעים מס' 5-10 השתמשו
17 בכוח נגד גופה של התובעת מס' 14, רשל עיני, שלא בהסכמתה, ופצעו
18 אותה. מעשי הנתבעים מהווים, אפוא, עוולת תקיפה לפי פקודת
19 הנזיקין (נוסח חדש)..."
- 20 37. הנתבעים מס' 1-4 הנחו ועודדו את הנתבעים מס' 5-10 לבצע פעולות
21 אלימות, לרבות תקיפה ורצח, נגד ישראלים, ובכלל זה, באופן ספציפי,
22 את הפיגועים נשוא התביעה. לפיכך מעשי התקיפה נשוא כתב תביעה
23 זה נעשו בשיתוף פעולה עם הנתבעים מס' 1-4, וכן בסיועם, בעצתם,
24 במצוותם ובאישורם של אלה, ולפי מדיניות שקבעו הנתבעים מס' 1-
25 3. כמו כן, מעשיו של כל אחד מנתבעים נעשו בסיועו, בעצתו, במצוותו
26 ובאישורו של כל אחד מיתר הנתבעים.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 38. הנתבעים מס' 10-3 תכננו וביצעו את מעשי התקיפה כעובדיהם ו/או
2 כשלוחיהם של הנתבעים מס' 1 ו-2. מעשיהם של הנתבעים מס'
3 10-3 נעשו בהיתר ובהרשאת מעבידיהם, הנתבעים מס' 1 ו-2
4 ובאישורם המפורש, ותוך כדי עבודתם וביצוע התפקידים הרגילים
5 הכרוכים בעבודתם. בנוסף ו/או לחילופין, הנתבעים מס' 10-3 תכננו
6 וביצעו את מעשי התקיפה כשלוחיהם של הנתבעים מס' 1 ו-2,
7 והנתבעים מס' 1 ו-2 התירו את התקיפה, ואישרו אותה במפורש".
- 8 593. עילה משפטית נוספת היא "הפרת חובה חקוקה". כאן יש העתקה של כתבי תביעה
9 קודמים ואין צורך לחזור על כך (סעיפים 39-40 לכתב התביעה).
- 10 594. העילה המשפטית השלישית היא רשלנות. גם כאן המבנה והטענות המשפטיות דומות
11 למה שנכתב בכתבי תביעה קודמים. ראיתי לנכון לצטט רק שני סעיפים, הרלבנטיים
12 לנתונים המיוחדים שבתיק זה (סעיפים 42-43 לכתב התביעה):
- 13 "42. הנתבעים מס' 4-1 ידעו, ו/או היה עליהם לדעת, כשגייסו לשורות
14 מנגנוני הביטחון של הנתבעת מס' 1 אנשים בעלי רקע חבלני ואלים,
15 כשאימנו את חברי פלג פתח' ובפרט אנשי התנזים וגדודי חללי אל
16 אקצא של הנתבע מס' 2 לבצע פעולות טרור, כשקבעו למנגנוני הביטחון
17 של הנתבעת מס' 2 ולחברי פתח' מדיניות עקרונית ודפוס התנהגות
18 שיטתי של ביצוע פעולות טרור ושימוש באלימות נגד חפים מפשע,
19 וכשעודדו והסיתו ללא הרף לביצוע פעולות כאלו, כי התנהגותם עלולה
20 לגרום לפיגוע ולהביא לידי נזקי התובעים. ואכן, בפועל, התנהגות זו
21 של הנתבעים הביאה לפיגועים נשוא כתב תביעה ולנזקי התובעים.
- 22 43. הנתבעים מס' 10-5 ידעו ו/או היה עליהם לדעת, כשביצעו פיגועי טרור תוך
23 שימוש בנשק, כי התנהגותם עלולה לגרום לרצח חפים מפשע או
24 לפציעתם החמורה. ואכן, בפועל, הביאה התנהגות זו של הנתבעים
25 לפיגועים נשוא כתב תביעה זה ולנזקי התובעים".
- 26 595. במסגרת הפרק העוסק בנזק וסעדים, מובאים, תחילה, פרטים ביוגרפיים על הנרצחים,
27 בסעיפים 50-51 לכתב התביעה, שזה לשונם (ההדגשות במקור):

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 רונן לנדאו ז"ל, בן 17 במותו, לא הספיק לטעום את טעם החיים, כאשר
2 יד זדונית שילחה בו את ציפורני המוות ועקרה את ליבו מגופו, בעת
3 שחזר לביתו מבילוי עם חברים בירושלים. רונן ז"ל התבלט ביחסו
4 החם והאוהב לזולת, בצניעותו, ביושרו ובטוב ליבו, וסייע בבית להוריו
5 ולאחיו ככל שהיה בכך צורך. רונן היה תלמיד מצטיין, בעל חשיבה
6 מעמיקה, כוח רצון והתמדה, והתאפיין בחתירה למצוינות. רונן הצטיין
7 בתחומים רבים, אך יותר מכל אהב את תחומי המחשבים והמדעים,
8 אשר בהם התבלט הוא במיוחד. רונן שאף להתגייס לשירות צבאי
9 משמעותי, לטייל בעולם, ללמוד ולעסוק בתחום המחשבים ולהקים
10 משפחה. לרונן ז"ל נכון עתיד מזהיר, ואלמלא נרצח בדמי ימיו אין ספק
11 כי היה עושה חייל בחייו המקצועיים ובמהלך הקריירה שלו מגיע
12 לשכר שאינו פחות משילוש השכר הממוצע במשק.
- 13 יואלה חן ז"ל, בת 45 במותה, נקטפה בדמי ימיה בידי יד זדונית, אשר
14 קיפדה את חייה באכזריות ובדם קר, בירי מטווח קרוב, בעת שעשתה
15 דרכה לשמחה משפחתית. יואלה ז"ל הייתה אשת משפחה למופת,
16 מסורה לבעלה ולילדיה וקשורה בקשר עמוק ומיוחד לאחיה ואחיותיה.
17 יואלה הייתה אוהבת אדם ואהובה על הבריות, והיוותה את עמוד
18 התווך של משפחתה. בעבודתה כפקידה בכירה במחסן האספקה של
19 בית החולים בילינסון בפתח תקוה, גילתה יואלה חריצות, תושיה
20 ומוסר עבודה גבוה. יואלה ז"ל שילבה היטב בין מחויבות למשפחתה
21 לבין מחויבותה למקום עבודתה, ואלמלא נרצחה בדמי ימיה אין ספק
22 כי הייתה מוסיפה לדאוג לרווחתו של בעלה, שהוא אדם מבוגר (בן 77
23 כיום), והייתה מסייעת לילדיה בטיפול בנכדיה (אותם לא זכתה
24 להכיר)."
- 25 596. כתב התביעה מתייחס באופן ספציפי לכל אחד מהתובעים ולנזק הקונקרטי שנגרם לו
26 עקב אובדן בן משפחתו, שנרצח על ידי הנתבעים 10-3 בפיגועים הנ"ל.
- 27 597. כך נכתב ביחס לאימו של רונן לנדאו ז"ל, בסעיפים 54-53 לכתב התביעה:

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 התובעת מס' 1, מיכל לנדאו, היא אמו של רונן לנדאו ז"ל. בעת הפיגוע
2 שהתה התובעת מס' 1 בבית המשפחה, כאשר קיבלה שיחת טלפון
3 מחברה, שסיפרה לה כי זה עתה בוצע פיגוע טרור באזור גבעת זאב.
4 התובעת מס' 1 ניסתה להתקשר במשך דקות ארוכות לבעלה, התובע
5 מס' 2, ולבנה רונן, אך שניהם לא ענו לטלפון. כעבור זמן קצר שמעה
6 התובעת מס' 1 מאחת משכנותיה כי בנה וחברו נפצעו בפיגוע. התובעת
7 מס' 1 ניסתה לברר, בבתי החולים, האם הגיעו אליהם פצועי פיגוע,
8 אך נענתה בשלילה. דקות ארוכות של חרדה איומה עברו על התובעת
9 מס' 1, מרגע שנודע לה על הפיגוע ועד אשר הגיע אל הבית התובע מס'
10 2 בליווי קב"ט היישוב, ובישר לה את הבשורה הנוראה.
- 11 מאז הרצח הנורא של בנה-אהובה, חייה של התובעת מס' 1 אינם
12 חיים. המחשבות על בנה, ובמיוחד על הייסורים ואימת המוות שהיו
13 מנת חלקו ברגעי חייו האחרונים, אינן מרפות ממנה. בעקבות הפיגוע
14 הידרדר מאוד מצבה הבריאותי והנפשי של התובעת מס' 1, המוכרת
15 כנפגעת פעולות איבה על ידי המוסד לביטוח לאומי, בעלת נכות נפשית
16 ופיזית. התובעת מס' 1 סובלת מקשיי תפקוד חמורים וכן מחרדות –
17 בפרט, כל אימת שילדיה (התובעים מס' 2 ו-3 [כנראה צ"ל: 3 ו-4])
18 יוצאים מן הבית.
- 19 לפני הרצח, עבדה התובעת כמורה וכמרכזת מקצוע המתמטיקה בבית
20 ספר, והייתה פעילה מאוד מבחינה חברתית.
- 21 מאז הרצח, התובעת מס' 1 התקשתה לתפקד בעבודתה, עד שנאלצה
22 לעזוב אותה, וכיום היא אינה מועסקת. התובעת כמעט שלא יוצאת את
23 ביתה וכמעט שאינה פעילה חברתית. היא נזקקת לטיפול רפואי
24 ופסיכולוגי קבוע.
- 25 נזקיה של התובעת מס' 1, במישרין וכעיצובו של בנה המנוח, כוללים
26 כאב וסבל ועוגמת נפש לתובעת מס' 1; קיצור תוחלת חייו של רונן ז"ל;
27 כאב וסבל לרונן ז"ל ברגעי האימה הנוראים עובר למותו ועד מותו;
28 הפסדי השתכרות לתובעת מס' 1 (לעבר ולעתיד); הפסדי השתכרות

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1 בשנים האבודות לרונון ז"ל; הפסדי פנסיה, קצבאות זקנה ותנאים
2 סוציאליים לרונון ז"ל; טיפולים רפואיים לרבות טיפולים פסיכולוגיים
3 (לעבר ולעתיד); אובדן שירותי המנוח; הפסד תמיכה בעתיד של רונון
4 ז"ל בתובעת מס' 1, לעת זקנתה, וכן אובדן הנאת החיים.

5 נזקים אלה מוערכים על ידי התובעת מס' 1 בסך של 10,000,000 ₪
6 (פיצויים ישירים ועקיפים).

7 598. הנזק והמצב הנפשי של אביו של רונון לנדאו ז"ל, שמואל לנדאו, כולל חווית השכול
8 הקשה שעבר, כאשר בנו נרצח לידו, בנוכחותו, מובאת בסעיף 55 לכתב התביעה:

9 "התובע מס' 2, שמואל לנדאו, הוא אביו של רונון לנדאו ז"ל. בעת הפיגוע נהג
10 התובע מס' 2 ברכב, כשלצידו רונון ז"ל. התובע מס' 2 חווה את רגעי האימה של
11 הירי הכבד לעבר רכבו וראה את בנו מוטל פצוע ברכב, וידו קצרה מלהושיע.
12 התובע מס' 2 היה עד למותו של רונון ז"ל מפצעיו, וזיכרון רגעיו האחרונים של
13 רונון אינו מרפה ממנו מאז ועד היום, ולא ירפה ממנו לעולם. התובע מס' 2 נאלץ,
14 זמן קצר לאחר ששכל את בנו, לעמוד במשימה קשה מנשוא ולבשר לאשתו,
15 היא התובעת מס' 1, על מות בנם. התובע מס' 2 מוכר כנפגע פעולות איבה,
16 סובל מחרדות ומדיכאון, מקשיים בתפקוד היומיומי ובכלל זה בתפקוד במקום
17 עבודתו, מקשיים בתפקוד החברתי, ונזקק לטיפול פסיכולוגי קבוע.

18 נזקיו של התובע מס' 2, במישרין וכעייזבונו של בנו המנוח, כוללים כאב וסבל
19 ועוגמת נפש לתובע מס' 2; קיצור תוחלת חייו של רונון ז"ל; כאב וסבל לרונון
20 ז"ל ברגעי האימה הנוראים עובר למותו ועד מותו; הפסדי השתכרות בשנים
21 האבודות לרונון ז"ל; הפסדי פנסיה, קצבאות זקנה ותנאים סוציאליים לרונון
22 ז"ל; טיפולים רפואיים לרבות טיפולים פסיכולוגיים (לעבר ולעתיד); אובדן
23 שירותי המנוח; הפסד תמיכה בעתיד של רונון ז"ל בתובע מס' 2, לעת זקנתו,
24 וכן אובדן הנאת החיים.

25 נזקים אלה מוערכים על ידי התובע מס' 2 בסך של 10,000,000 ₪ (פיצויים
26 ישירים ומוגברים).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

599. ככל שהדבר נוגע לנזקים שנגרמו לאחים של רוני לנדאו ז"ל, מבקשים ב"כ התובעים לחייב את הנתבעים בפיצויים נמוכים יותר, אך עדיין מדובר בפיצויים מוגברים ומשמעותיים (סעיף 56 לכתב התביעה):

4. **"התובעים מס' 3 ו-4, אלעד לנדאו ויוגב לנדאו, הם אחיו של רוני לנדאו ז"ל. מותו הפתאומי והאכזרי של אחיהם היכה את התובעים מס' 3 ו-4 בהלם וביגון עמוק, והסב להם כאב וסבל אשר אין להם מזור. התובעים מס' 3 ו-4 איבדו את אחיהם האהוב. כתוצאה מכך הם חווים משבר אישי ומשפחתי קשה ביותר, שהזמן אינו מצליח לרפא או להקהות. התובעים מס' 3 ו-4 מושפעים מסבלם המתמשך של הוריהם, מן המתח ומחוסר השקט השוררים בבית, שלפני הירצחו של רוני ז"ל היה בית מאושר, מלוכד ומתפקד למופת, וכן מחרדות שהן תוצאה ישירה של מעשה הרצח המזעזע, ואשר בגינן הם זקוקים לטיפולים נפשיים.**

13. **נזקיהם של התובעים מס' 3 ו-4 מוערכים בסך של 7,500,000 ₪ לכל אחד מהם (פיצויים ישירים ומוגברים)".**

600. בכתב התביעה יש התייחסות מפורטת לתובע 5, שלמה חן, בעלה של המנוחה יואלה חן ז"ל. כתב התביעה מתאר כיצד נודע לו על רצח רעייתו, ומהם הנזקים שנגרמו לו והפיצוי אותו דורשים ב"כ התובעים מן הנתבעים (סעיף 57 לכתב התביעה):

18. **"התובע מס' 5, שלמה חן, הוא בעלה של המנוחה יואלה חן ז"ל. בעת הפיגוע שהה התובע מס' 5 בבית המשפחה בגבעת זאב, כאשר לפתע ראה בחדשות ששודרו באותה עת בטלוויזיה, דיווח על פיגוע סמוך לתחנת הדלק ביציאה מגבעת זאב בו היו מעורבות שתי נשים. התובע מס' 5, שידע כי יואלה ז"ל הייתה אמורה לעצור בתחנת הדלק על מנת לתדלק את רכבה, בדרכה לשמחה המשפחתית, חשש כי מדובר באשתו ובדודתה שהייתה עימה ברכב. מאחר שהרכב המשפחתי היה ברשותה של אשתו, התקשר התובע מס' 5 לאחיה של המנוחה, נחשון בראשי (הוא התובע מס' 8) המתגורר אף הוא בגבעת זאב, וביקש ממנו להגיע לתחנת הדלק ולבדוק מה התרחש. כעבור זמן קצר, הגיע אף התובע מס' 5 למקום, בעזרת אחד משכניו. המחזה שהתגלה לעיני התובע מס' 5 היה מחריד: על הארץ הייתה מוטלת אשתו האהובה ואם ילדיו,**

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1 שנורתה בראשה מטווח קצר, בלא רוח חיים, כשהיא מתבוססת בדמה. התובע
2 מס' 5 מיהר להתקשר לילדיו, התובעים מס' 6 ו-7, ולבשר להם את הבשורה
3 המרה על מות אמם. בד בבד, התובע מס' 8 התקשר לשאר בני המשפחה, שהיו
4 באותה עת בחתונה, ובישר להם על הירצחה של אחותם.

5 נזקיו של התובע מס' 5, במישרין וכעיזבונו של אשתו המנוחה, כוללים כאב
6 וסבל ועוגמת נפש לתובע מס' 5; קיצור תוחלת חייה של יואלה ז"ל; כאב וסבל
7 ליואלה ז"ל ברגעי האימה הנוראים שעברו עליה, מרגע שהבינה כי האנשים
8 הפונים אליה הינם מחבלים המבקשים את נפשה, ועד מותה; הפסדי
9 השתכרות בשנים האבודות ליואלה ז"ל; הפסדי פנסיה, קצבאות זקנה ותנאים
10 סוציאליים ליואלה ז"ל; אובדן שירותי המנוחה, שכן הנתבע הוא אדם מבוגר,
11 בן 77 כיום, ויואלה ז"ל הייתה זו שדאגה לו ולרווחתו מכל הבחינות, וכן אובדן
12 הנאת החיים.

13 נזקים אלה מוערכים על ידי התובע מס' 5 בסך של 10,000,000 ₪ (פיצויים
14 ישירים ומוגברים)."

15 601. התובעים 6 ו-7 הם ילדיה של יואלה חן ז"ל, שהתייתמו מאימם. כתב התביעה מפרט
16 את נזקיהם ואת הפיצוי המבוקש (סעיף 58):

17 "התובעים מס' 6 ו-7, ליאת סדיק ותומר חן, הם ילדיה של המנוחה יואלה חן
18 ז"ל. מותה הפתאומי והאכזרי של אמם האהובה – והיא בת 45 שנים בלבד –
19 היכה את התובעים מס' 6 ו-7 בהלם וביגון עמוק, והסב להם כאב וסבל אשר
20 אין להם מזור. יואלה חן ז"ל לא זכתה לראות את בנה, התובע מס' 7, בא בברית
21 הנישואין, על אף תקוותה וחלומה להיות נוכחת במעמד המרגש, וכמו כן לא
22 זכתה להכיר את נכדיה, ילדי התובעים מס' 6 ו-7 – דברים המסבים לתובעים
23 מס' 6 ו-7 צער עמוק, שהזמן אינו מצליח להקהותו.

24 התובעים מס' 6 ו-7 מעריכים את נזקיהם בסך של 7,500,500 ₪ לכל אחד מהם
25 (פיצויים ישירים ומוגברים)."

26 602. בסעיפים 59-60 לכתב התביעה מתוארים הנזקים שנגרמו לאחים של יואלה חן ז"ל,
27 והפיצויים המבוקשים:

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 התובע מס' 8, נחשון בראשי, הוא אחיה של המנוחה יואלה חן ז"ל.
2 בערב הפיגוע עמד התובע מס' 8 לצאת את ביתו ולנסוע לחתונת בת
3 משפחתו. או אז קיבל לפתע התובע מס' 8 שיחת טלפון מן התובע מס'
4 5, אשר סיפר לו כי דווח על פיגוע ביציאה מן היישוב, סמוך לתחנת
5 הדלק, וביקש ממנו להגיע למקום ולבדוק מה התרחש. בהגיעו למקום
6 הפיגוע, ראה התובע מס' 8 את אחותו מוטלת על הארץ, ירויה
7 ומתבוססת בדמה – מחזה זוועה, שרודף את התובע מס' 8 ואינו מרפה
8 ממנו עד היום. התובע מס' 8 הוא שזיהה את גופת המנוחה, לבקשתם
9 של השוטרים שהגיעו למקום וקב"ט גבעת זאב, והוא שבישר לתובעים
10 9-13 על הירצחה של המנוחה, בעת שהללו היו בחלקם בדרכם לאירוע
11 המשפחתי, ובחלקם בתוך האירוע. התובע מס' 8 היה קשור מאוד
12 ליואלה ז"ל, ומותה הפתאומי והאכזרי הסב לו זעזוע עמוק, צער כבד
13 וכן כאב וסבל שאותותיהם ניכרים בו עד היום. התובע מס' 8 סובל כיום
14 מחרדות, ונזקק לטיפול פסיכיאטרי קבוע.
- 15 התובע מס' 8 מעריך את נזקיו בסך של 7,500,000 ₪ (פיצויים ישירים
16 ומוגברים).
- 17 התובעים מס' 9-13 – שלום בראשי, חנה שורץ, שמחה כהן, יוסף חי
18 בראשי וששון בראשי – הם אחיה של המנוחה יואלה חן ז"ל. יואלה
19 ז"ל הייתה אחותם הקטנה של התובעים מס' 9-13, אשר היו קשורים
20 אליה בקשר מיוחד ובעבותות אהבה. התובעים מס' 9-13 איבדו את
21 אחותם, באופן פתאומי ואכזרי. הירצחה של יואלה ז"ל הסב לתובעים
22 מס' 9-13 זעזוע עמוק, צער כבד וכן כאב וסבל שאותותיהם ניכרים
23 בהם עד היום. על כך יש להוסיף את העובדה, כי התובעים 9-13
24 נתבשרו על הירצחה של אחותם באופן חריג וקשה במיוחד, באמצעות
25 הטלפון, מאחר שחלקם עשו דרכם לחתונה של קרובת משפחה, וחלקם
26 היו כבר במקום החתונה – דבר שהוסיף על יגונם ועל מכאוביהם.
- 27 התובעים מס' 9-13 מעריכים את נזקיהם בסך של 7,500,000 ₪ לכל
28 אחד מהם (פיצויים ישירים ומוגברים).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

603. אשר לתובעת 14, אשר נפצעה באותו פיגוע, שבו נהרגה אחייניתה יואלה חן ז"ל, מובאים בכתב התביעה תיאור הנזקים הרפואיים והפיצויים הנדרשים, כדלקמן (סעיף 61 לכתב התביעה):

"התובעת מס' 14, רשל (רחל) עיני, בת 84, היא דודתה של יואלה חן ז"ל ונסעה עימה ברכב בעת הפיגוע הקטלני. התובעת מס' 14 חוותה אימת מוות, חרדה וזעזוע, כאשר הבינה כי האנשים שפנו אליה ואל יואלה ז"ל ושאלו לזהותן, הם לאמיתו של דבר מחבלים המבקשים לרוצחן נפש. התובעת מס' 14 הייתה עדה לירי הקטלני שגרם למותה של יואלה חן ז"ל, ראתה את קיצה-שלה לנגד עיניה, ולבסוף נפגעה בראשה ובכתפה מירי המחבלים.

כתוצאה מהירי לעברה, נאלצה התובעת מס' 14 לעבור טיפולים רפואיים קשים ושיקום ממושך ומפרך במוסד סיעודי, ולמעשה מעולם לא התאוששה מפציעתה. בעוד שעובר לפיגוע הייתה התובעת מס' 14 עצמאית ומתפקדת, הרי שמאז הפיגוע תלויה התובעת מס' 14 בעזרת צד ג' לשם ביצוע פעולות יומיומיות, וזאת לאורך כל שעות היממה. לתובעת מס' 14, אשר אחייניתה נרצחה לנגד עיניה, נגרמו זעזוע עמוק, צער כבד, וכן כאב וסבל שאותותיהם ניכרים בה עד היום. התובעת מס' 14, שהיא אשה מבוגרת, לא חדלה מלייסר את עצמה על כך שבפיגוע נרצחה אחייניתה בת ה-45, ולא היא עצמה, ומחשבות אלה אינן נותנות לה מנוח. זכרונות רגעי האימה שבים אל התובעת מס' 14 בסיוטיה ובמחשבותיה, ואינם מרפים ממנה.

נזקיה של התובעת מס' 14 מוערכים בסך של 7,500,000 ₪ (פיצויים ישירים ומוגברים)".

604. לאחר סיכום הנזקים הישירים כפי שפורטו לעיל בסך של 112,500,000 ₪ (סעיף 62 לכתב התביעה), נטען כי התובעים זכאים לפיצויים עונשיים בסכום שהוא פי שלוש מהסכום הנ"ל, והדבר מוסבר ומנומק בסעיפים 63-64 לכתב התביעה:

"63. התנהגות הנתבעים כמתואר בכתב תביעה זה הייתה זדונית ומכוונת. הנתבעים ביצעו את מעשיהם הנפשעים במטרה לרצוח אזרחים תמימים, חפים מפשע, העושים דרכם הביתה בחזרה מבילוי עם

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 חברים או נוסעים לאירוע משפחתי חגיגי ומיוחד, והכל על שום
2 שאותם אזרחים הינם יהודים-ישראלים. הנתבעים מס' 1-4 הינם
3 שותפים מלאים ואחראים למימוש מטרה זו. הנתבעים מס' 5-10 ירו
4 ו/או השתתפו בפועל בביצוע הפיגועים.
- 5 64. הפסיקה קובעת, כי על בתי המשפט לבטא את קדושת ערך החיים,
6 ומבחינה לצורך כך בין הפיצוי הכספי שמבטא את ערך הנזק שנגרם
7 לתובעים, לבין הפיצוי העונשי שתכליתו לתת ביטוי לסלידת בית
8 המשפט ממעשי הנתבעים. הואיל והתנהגות הנתבעים כולם הייתה
9 נפשעת, זדונית ומכוונת, והואיל ובמקרה זה בוצעה כלפי המנוחים
10 וכלפי התובעת מס' 14, ולפיכך כלפי התובעים כולם, מעשי טרור
11 מחרידים, אשר אין הולמים מהם לשם הטלת פיצויים עונשיים,
12 מתבקש בית המשפט הנכבד לפסוק לתובעים פיצויים עונשיים ו/או
13 הרתעתיים בשווי פי שלושה מסכום הפיצויים הישירים שנגרמו
14 לתובעים.
- 15 סכום הפיצויים העונשיים ו/או ההרתעתיים עומד, לפיכך על סך של
16 337,500,000 ₪".
- 17 605. להלן סיכום הנתונים התמציתיים של תביעה זו:
- 18 א. מקום הפיגועים: ליד גבעת זאב, באזור יהודה ושומרון.
19 ב. הנפגעים: נרצחו בירי שני ישראלים, והתובעים הם הקרובים והעוזבונות
20 שלהם. כמו כן, נפצעה אזרחית ישראלית, באחד מבין הפיגועים.
21 ג. הפוגע: מחבל מתאבד השייך לארגון הג'יהאד האסלמי.
22 ד. מספר התובעים: 14.
23 ה. סכום התביעה: 450,000,000 ₪.
- 24 3.ז. כתב ההגנה
- 25 606. גם בתיק זה כתב ההגנה הוגש על ידי עו"ד יוסף ארנון, וזאת בשם שלושת הנתבעים
26 הראשונים: הרש"פ, אש"ף ומרואן ברגותי.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 607. בפתח כתב ההגנה מובאות טענות הסף שעל פיהן מבקש ב"כ הנתבעים לדחות או למחוק
2 על הסף את התביעה מאותם נימוקים שהוזכרו בכתבי ההגנה הקודמים, שלא ראיתי
3 מקום לחזור ולפרטם כאן.
- 4 608. גם בכתב הגנה זה מזכיר ב"כ הנתבעים כי טענות הסף הללו הועלו על ידו במסגרת הדיון
5 בבית המשפט העליון ברע"א 4060/03, ולדבריו, "כפי שעולה מפסק הדין שניתן ביום
6 17.7.07, נמנע בית המשפט מלהכריע לגופו של הערעור, וקבע כי הדרך פתוחה בפני
7 המערערים להשמיע את מכלול טיעוניהם בפני הערכאות המבררות" (סעיף 10 לכתב
8 ההגנה).
- 9 609. טיעונים כלליים אלה, זכו לפירוט בסעיף 11 לכתב ההגנה, שזה לשונו (ההדגשות
10 במקור):
- 11 "למען העמדת הדברים על מכונם, יובאו להלן, בתמצית, הטיעונים, כפי
12 שהועלו בפסק דינו של בית המשפט העליון:
- 13 א. כך למשל, בעניין שאלת הפורום הבלתי נאות קבע בית המשפט המחוזי
14 כי השאלה תבחן באופן פרטני בכל תביעה ותביעה ואף הוסיף כי ברובם
15 של המקרים לא נראה כי טענת הפורום הבלתי נאות מתאימה
16 לתובענות שהוגשו. בית המשפט העליון סרב להכריע בשאלה זו וקבע
17 כי היא תידון בפני הערכאות המבררות.
- 18 ב. גם בשאלת ברירת הדין נמנע בית המשפט העליון מלקבוע מסמרות
19 וקבע: 'אין בכוונתנו לקבוע, בשלב זה, מהו הדין שיחול על כל
20 התביעות. לאור הצורך בבחינה פרטנית של התביעות השונות – כל
21 תביעה לפי מאפייניה – בהתחשב בהלכה החדשה שנפסקה בעניין
22 ינון, שנפקויותיה לענייננו לא לובנו די הצורך בטענות הצדדים, אנו
23 סבורים כי מן הראוי להותיר את שאלת ברירת הדין לבחינה פרטנית
24 של הערכאות המבררות'.
- 25 ג. בית המשפט העליון נמנע מלדון בטענות מקדמיות נוספות שהעלו
26 המבקשים, כגון שאלת שפיטות התובענות, שאלת תחולתה של
27 דוקטרינת 'מעשה מדינה', שאלת שפיטותם של 'מעשי מלחמה' ועוד.

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 משמעות הדבר היא כי למעשה גם שאלות מקדמיות אלו הושארו להכרעת
2 הערכאות המבררות".
- 3 610. במסגרת הטענות המקדמיות חזרה הטענה כי לתובעים אין עילת תביעה על פי הדין
4 הישראלי, משום שזכותם לפיצויים מתמצית בחוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה ו/או
5 חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) [אף שאין טענה בכתב תביעה
6 זה שאחד מן התובעים הוא חייל], וכי כל עוד התובעים לא מיצו את זכותם על פי
7 החוקים הללו, הם לא יוכלו להיפרע מכוח מקור אחר (סעיפים 12 ו-13 לכתב ההגנה).
- 8 611. טענת הגנה כללית היא, כי "כתב התביעה אינו מגלה עילה עבור כל התובעים" (סעיף
9 14 לכתב ההגנה).
- 10 612. טענה נוספת מתייחסת למדינת ישראל, בזו הלשון (סעיף 15 לכתב ההגנה):
- 11 "בנוסף יטענו הנתבעים כי התנהגותה האגרסיבית של מדינת ישראל, שפעלה
12 בין היתר, למוטט את תשתיות הנתבעת 1, מנעה כל אפשרות, אם הייתה
13 קיימת כזו מלכתחילה, מצד הנתבעים לפעול כנגד הפיגועים".
- 14 613. בגוף כתב ההגנה, בהתייחס לטענות המפורטות בכתב התביעה, יש הכחשות של כל
15 הנטען, לרבות הכחשה על "מדיניות רצחנית של הנתבעים" (סעיף 23 סיפא לכתב ההגנה)
16 והכחשה של קיומה של מדיניות שיטתית וקבועה ועידוד פעולת ארגוני טרור (סעיף 24
17 לכתב ההגנה), ואף הכחשת טענת התובעים, כי הנתבעים הנחו לבצע פעולות אלימות
18 (סעיף 27 סיפא וסעיף 35 לכתב ההגנה), או כי מימנו פעולות טרור (סעיף 28 לכתב
19 ההגנה).
- 20 614. כמו כן, יש הכחשה כאילו ניתן אישור ו/או הוראה מפורשת ו/או משתמעת ו/או סיוע
21 של הנתבעים לביצוע הפיגועים (סעיף 37 סיפא לכתב ההגנה).
- 22 615. גם טענת התובעים בדבר אחריות שילוחית ו/או ישירה של הנתבעים – מוכחשת בכתב
23 ההגנה, כולל הכחשה למתן היתר ו/או הרשאה ו/או אישור מפורש לביצוע הפיגועים
24 (סעיף 43 לכתב ההגנה).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 גם עילות התביעה של תקיפה, הפרת חובה חקוקה ורשלנות – מוכחות, כאשר לעניין
2 הרשלנות מוכחת חובת הזהירות של הנתבעים כלפי התובעים, ומוכחת ההתרשלות
3 מצד הנתבעים (סעיף 46 לכתב ההגנה).
- 4 בנוסף לכך, בכתב ההגנה מוכחש כי לנתבעים יש "מדיניות עקרונית ודפוס התנהגות
5 שיטתי של ביצוע פעולות טרור". במסגרת זו מוכחשים עידוד ו/או הסתה מצד הנתבעים
6 וכן כי התנהגות הנתבעים הביאה לאירוע הנטען ואף מוכחש הקשר בין הנתבעים לבין
7 ביצוע האירוע הנטען ולנזקים הנטענים, המוכחשים (סעיף 47 לכתב ההגנה).
- 8 ההכחשה בכתב ההגנה היא לאחריות הנתבעים לפיגועים, בין במישרין, בין בעקיפין
9 ו/או אחריות שילוחית ו/או אחריות כמעביד (סעיף 49 לכתב ההגנה).
- 10 גם הטענה כאילו הנתבעים לא מנעו או לא עשו ככל שביכולתם למניעת האירועים נשוא
11 כתב ההגנה, מוכחשת (סעיף 50 לכתב ההגנה).
- 12 יש הכחשה גם לטענת התובעים כי הנתבעים עודדו את מבצעי הפיגועים (סעיף 51 לכתב
13 ההגנה), וכן מוכחש כי בהתנהגות הנתבעים ו/או במעשיהם ו/או בתגובותיהם ו/או
14 במחדליהם איפשרו את האירוע הנטען (סעיף 52 לכתב ההגנה).
- 15 הכחשה נוספת היא, לטענת התובעים, כאילו יש מדיניות שיטתית ומכוונת לפגוע
16 בישראלים (סעיף 54 לכתב ההגנה).
- 17 טענת הגנה נוספת, שנכתבה גם בכתבי ההגנה הקודמים, היא כי על התובעים היה להגיש
18 חוות דעת רפואית כדי לתמוך בטענותיהם בנושא רפואה (סעיף 55 רישא לכתב ההגנה).
- 19 בכתב ההגנה מוכחשת זכאות התובעים לפיצויים מוגברים ובמקביל נטענה הטענה
20 בכתב ההגנה כי על התובעים היה לפרט את הסכומים שקיבלו מהמוסד לביטוח לאומי
21 או מאת מיטיבים אחרים (סעיף 55 סיפא לכתב ההגנה).
- 22 בדומה לכתבי הגנה קודמים, גם כאן נטען כי התובעים אינם זכאים לפיצויים עונשיים
23 או מוגברים, וכי בתי המשפט אינם נוהגים לפסוק פיצויים עונשיים, וכי עצם סמכות
24 בית המשפט לפסוק פיצויים עונשיים טרם הוכרעה באופן מחייב (סעיף 57 רישא לכתב
25 ההגנה).

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 625. בכתב ההגנה מוכחש כי הנתבעים הינם שותפים ו/או אחראיים לאירועים נשוא
2 התביעה, וכן מוכחשת התנהגות זדונית ומכוונת מצד הנתבעים (סעיף 57 סיפא לכתב
3 התביעה).
- 4 626. הסעיף האחד לפני האחרון בכתב ההגנה כולל טענות "שגרתיות" בתיקי נזיקין, ובהן:
5 הנזקים מוגזמים, העדר קשר סיבתי, אי הקטנת הנזק, חובת ניכוי מכל סכום שייפסק
6 או ששולם לתובעים על ידי המוסד לביטוח לאומי, והעדר עילת תביעה בגין טיפולים או
7 הוצאות המכוסים בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994, ו/או על ידי המל"ל
8 (סעיף 58 לכתב ההגנה).
- 9 **4. יז הפלוגתאות בין הצדדים**
- 10 627. בתיק זה הפלוגתאות דומות, בעיקרן, לפלוגתאות שבתיקים האחרים כפי שפורט לעיל.
- 11 628. אין התייחסות ממוקדת בכתב ההגנה לנתבע 3, מרואן ברגותי, אשר הורשע בהליך פלילי
12 בגין פיגועים.
- 13 **יח. ת"א 2526/08 (רצח אזרחי ישראל בהתפוצצות שני מחבלים מתאבדים**
14 **במדרחוב ברח' בן יהודה בירושלים) (תיק 16)**
- 15 **יח. 1 כללי**
- 16 629. תביעה זו הוגשה על ידי עו"ד ניצנה דרשן-לייטנר ועו"ד רועי כוכבי בגין פיגוע של
17 מחבלים המתאבדים שפוצצו עצמם במדרחוב ברחוב בן יהודה במוצאי שבת של יום
18 1.12.01.
- 19 630. המיוחד בתיק זה הוא כי הפיגוע – לטענת ב"כ התובעים – בוצע על ידי אנשי החמאס,
20 ובכתב התביעה מוסבר הקשר בין החמאס לבין הרש"פ לעניין האחריות.
- 21 **יח. 2 כתב התביעה**
- 22 631. התובעים מסי' 1 ו-2, דב ויינשטיין ושוש ויינשטיין, הינם הוריו ויורשיו על פי דין של
23 המנוח אדם ויינשטיין ז"ל, שנרצח בפיגוע טרור ביום 1.12.01 (סעיף 1 לכתב התביעה);
24 בטעות הודפס תאריך 21.12.01).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 632. התובעים מס' 3-5, עידן ויינשטיין, אסף ויינשטיין ועדן ויינשטיין (קטינה), הינם אחיו
2 של המנוח אדם ויינשטיין ז"ל וילדיהם של התובעים 1-2 (סעיף 2 לכתב ההגנה).
- 3 633. נתבעת 1 הינה הרש"פ, אשר מתוארת בסעיף 3 לכתב התביעה, בדומה לתיאורים בתיקי
4 תביעה קודמים כגוף שכוון במסגרת ההסכמים שנחתמו בין מדינת ישראל לבין אש"ף,
5 והיה אחראי, בזמנים הרלבנטיים לכתב התביעה, על שלום הציבור וביטחונו בשטחים
6 נרחבים באזור יהודה ושומרון (סעיף 3 לכתב התביעה).
- 7 634. הנתבעת השנייה בתיק, ארגון החמאס, מתואר בסעיף 4 לכתב התביעה במילים אלה:
8 "ארגון טרור אשר הוקם בשנת 1988 ואשר מטרתו הינה להביא לחיסול מדינת ישראל
9 באמצעי אלימות".
- 10 635. במסגרת הפרק "הרקע והעובדות", מעבר לחזרה על מדיניות הטרור של הרש"פ, יש
11 התייחסות ממוקדת לנתבעת 2 היא החמאס, ולעניין זה יצוטטו סעיפים 5-8 לכתב
12 התביעה כדלקמן:
- 13 "5. עניינו של כתב תביעה זה הוא במעשה פיגוע רצחני ומזעזע, המהווים
14 את יישומה של מדיניות רצחנית שנקבעה וכוונה ע"י הנתבעים, מבעוד
15 מועד, וזמן רב קודם למעשים. מדיניות זו הוצאה לפועל, במידה רבה,
16 באמצעות פעילותו הטרוריסטית המסועפת והנמרצת של הנתבע מס'
17 2.
- 18 6. מאז כינונה בשנת 1994, גייסה הנתבעת מס' 1 לשורות מנגנוני
19 הביטחון והמשטרה שלה אנשים בעלי ניסיון עשיר בביצוע פיגועי
20 טרור ופעולות איבה נגד מטרות ישראליות. גיוסם והעסקתם של
21 אנשים בעלי רקע חבלני ואלים כשוטרים ואנשי ביטחון נעשה ע"י
22 הנתבעת מס' 1 כמדיניות שיטתית וקבועה. כמו כן אפשרה הנתבעת
23 מס' 1 ואף עודדה, מאז כינונה, את קיומם ואת התעצמותם באין מפריע
24 של ארגוני טרור ממוסדים, וחוליות טרור עצמאיות – לרבות ובמיוחד
25 הנתבע מס' 2 – אשר ביצעו ומבצעים מספר רב של פיגועי טרור נגד
26 אזרחי ישראל ואנשי כוחות הביטחון של ישראל.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

7. הנתבע מס' 2, ארגון החמאס, מורכב מפלגים ואורגנים שונים, אשר המרכזי שבהם מכונה 'גדודי עז א-דין אל קסאם'. מטרתו המוצהרת של הנתבע מס' 2, כפי שעולה מאמנת היסוד שלו, עליה חתמו ראשו בשנת 1988, היא חיסולה של מדינת ישראל. כאמצעי להשגת יעד זה, בחרו הנתבע מס' 2 ופלג גדודי עז א-דין אל קסאם להשתמש באלימות ולבצע פעולות טרור נגד חפים מפשע.
8. ואכן, מאז היווסדו, ביצע הנתבע מס' 2 באמצעות פלג גדודי עז א-דין אל קסאם שלו – כדפוס פעולה שיטתי המושתת על מדיניות מפורשת וקבועה – עשרות אלפי פעולות טרור, אשר גרמו למותם של מאות אנשים, ולפציעתם של אלפים נוספים".
636. לאחר שמתוארים בכתב התביעה ההנחיות של נתבעת 1 (הרש"פ) בחודש ספטמבר 2000, לביצוע פעולות טרור נגד חיילים ואזרחים ישראלים, וביצוע בפועל של עשרות אלפי פעולות טרור כאלה, לרבות: פיגועי התאבדות, פיגועי ירי, השלכת בקבוקי תבערה ואבנים, הטמנת מטעני נפץ, דקירות ומעצרים בלתי חוקיים (סעיף 9 לכתב התביעה), שוזר כתב התביעה את מדיניות הרש"פ הנ"ל עם פעילות החמאס כאמור בסעיפים 10-11 לכתב התביעה:
- 10" יצוין, כי במקביל לפעולות האלימות שבוצעו ע"י אנשי הביטחון של הנתבעת מס' 1 וחברי פלגים שונים המסונפים אליה, החלו אנשים פרטיים וארגונים הנמצאים בשטחה של הנתבעת מס' 1, שאינם מהווים חלק רשמי הימנה – לרבות הנתבע מס' 2 – לבצע פעולות אלימות הדומות בחומרתן ובהיקפן לפעולות הנ"ל של זרועות הנתבעת האמורה.
11. הנתבעת מס' 1 לא פעלה כדי לעצור או להעניש את מבצעי פעולות האיבה ה'לא-רשמיות' הנ"ל; ההיפך הוא הנכון: גם כאן עודדה הנתבעת מס' 1 את המשך האלימות והחרפתה, באמצעות הסתה קיצונית ובלתי פוסקת נגד מדינת ישראל, חייליה ואזרחיה, ובאמצעות סיוע פעיל לארגוני הטרור ופעילי הטרור, לרבות הנתבע מס' 2".

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

637. בהמשך, מתוארים, בהרחבה, הקשרים והזיקות בין הרש"פ לבין החמאס, מאז תחילת
האינתיפאדה בחודש ספטמבר 2000, הן בעת האימונים לקראת הפיגועים, הן בעזרה
ההדדית במהלך הפיגועים והן בראיית מבצעי פעולות הטרור נגד ישראל כגיבורים,
שאהידים. לעניין זה ראוי לצטט, במלואם את סעיפים 13-18 לכתב התביעה:
- 13" מאז פרוץ אירועי הדמים המכונים 'אינתיפאדת אל אקצא' בחודש
ספטמבר 2000, עודדה הנתבעת מס' 1 את הנתבע מס' 2, והסיתה אותו
לבצע פעולות אלימות כאלה. מאותו מועד ועד להגשת תביעה זו, ביצעו
פעילי הנתבע מס' 2 עשרות אלפי פעולות אלימות נגד חיילים ואזרחים
ישראליים, לרבות פיגועי התאבדות, ירי, השלכת בקבוקי תבערה
ואבנים, הטמנת מטעני נפץ, דקירות, תקיפות וחסולם.
14. פעולות הטרור שתוכננו ע"י הנתבע מס' 2 זכו, כאמור, לשיתוף פעולה
פעיל מצד הנתבעת מס' 1 ולתמיכתה. הנתבעת מס' 1 מימנה פעולות
טרור שבוצעו על ידי הנתבע מס' 2, אם מראש ואם בדיעבד, וכן סיפקה
סיוע חומרי ולוגיסטי לביצוען, לרבות אמצעי לחימה, נשק, כלי
תחבורה, אמצעי תקשורת, מידע ומסתור מפני כוחות הביטחון של
ישראל. הנתבעת מס' 1 אפשרה לנתבע מס' 2 לפעול בחופשיות
בשטחים שבשליטתה, לא מנעה את פעולותיה הרצחניות, לא מנעה
את התארגנותו הבלתי חוקית, אפשרה לפעיליו לצאת את שטחיה
ולהיכנס אליהם באופן חופשי, אפשרה לנתבע מס' 2 ולפעיליו לגייס
כספים ותמיכה בשטחיה ומחוצה להם, וכן סייעה לנתבע מס' 2 באופן
אקטיבי לקבל תמיכה כאמור.
15. הנתבעת מס' 1 לא מנעה את חברי הנתבע מס' 2 מלהתאמן בשטחים
הנתונים לשיטתה ומלתכנן פיגועים משטחיה. הנתבעת מס' 1 סירבה
לבקשות שלטונות ישראל להסגיר מבוקשים השייכים לנתבע מס' 2;
היא לא מנעה את מימון הנתבע מס' 2 ממקורות שמחוץ לשטחים
הנתונים לשיטתה, ולא מנעה מעשי הסתה בשטחיה על ידי הנתבע
מס' 2 (ובכלל) לביצוע פיגועי טרור רצחניים נגד יהודים וישראלים.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נור'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

16. הנתבעים שניהם סיפקו למבצעי פיגועי טרור מימון, נשק, אמצעי לחימה אחרים, מודיעין, אמצעי קשר, אמצעי מילוט, מקומות מסתור, וסיוע נוסף, שנועד להקל על ביצוע פיגועי טרור ועל הימלטות המבצעים מן הדין לאחר מעשה.
17. הנתבעים שניהם עודדו והסיתו את עובדיהם ושלוחיהם לבצע פעולות תקיפה אלימות נגד חיילים ואזרחים ישראלים, וכן עודדו והסיתו תושבים פלשתינים, אם במסגרת מאורגנת של ארגוני טרור, ואם במסגרת עצמאית, לבצע פעולות טרור נגד חיילים ואזרחים ישראלים.
18. הנתבעים שניהם ראו במבצעי פעולות הטרור נגד ישראלים גיבורים, ובאלה שנהרגו כתוצאה מפעולות אלו – קדושים. הנתבעים שניהם סייעו בכל דרך לתרגם את התמיכה המוסרית הזו לתמיכה חומרית".
638. בפרק הבא של כתב התביעה, שכותרתו "הרצח", מתואר הפיגוע מנקודת מבטו של אדם ויינשטיין ז"ל, תוך התייחסות לפיגועים שהיו באותו ערב, ולדרך שבה נודע לבני משפחת המנוח על הפיגוע ועל מות יקירם בו.
639. גם בעניין זה ראיתי לנכון לצטט את הדברים כפי שנכתבו במלואם בכתב התביעה (סעיפים 19-25):
- 19" בשעות הערב של יום 1.12.2001, מוצאי השבת, יצא אדם ויינשטיין ז"ל – בנם של התובעים מס' 1 ו-2 ואחיהם של התובעים מס' 3-5 – את ביתו ביישוב גבעון החדשה לבילוי בירושלים עם 3 מחבריו. הארבעה נסעו העירה ברכבה של אחת משכנות המשפחה.
20. אדם ויינשטיין ז"ל וחבריו ירדו מרכבה של השכנה במדרחוב בן יהודה בירושלים, ופנו לדרכם. כעבור זמן, משנעשתה השעה מאוחרת, החליט אדם לחזור לביתו באוטובוס. הוא התקשר הביתה והודיע על כוונתו לעשות כן.
21. סמוך לשעה 23:30, לפני שהספיק אדם ויינשטיין ז"ל לעזוב את המדרחוב, התפוצצו 2 מחבלים-מתאבדים – חברי ופעילי הנתבע מס' 2 – במדרחוב. דקות ספורות לאחר מכן התפוצצה מכונית תופת

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 שהוכנה על ידי חברי ופעילי הנתבע מס' 2 ברחוב הרב קוק הסמוך.
2 כתוצאה מהתפוצצות המחבלים-המתאבדים במדרחוב, נהרג אדם
3 ויינשטיין ז"ל. אדם ויינשטיין ז"ל, יליד מאי 1987, היה בן 14 וחצי
4 במוותו. בפיגוע המשולש נרצחו 11 בני אדם, ו-188 נוספים נפצעו.
- 5 .22 בשעה 23:35 לערך, קיבל התובע מס' 4, אחיו של אדם ויינשטיין ז"ל,
6 שיחת טלפון מאחד מחבריו של אדם. החבר סיפר לתובע מס' 4 כי ראה
7 את אדם מוטל על הארץ, כשהוא פגוע ומטופל על ידי צוות רפואי.
8 התובע מס' 4 הזדרז לבשר להוריו את הבשורה הקשה, ובני המשפחה
9 החלו בחיפוש אחר אדם ז"ל בכל בתי החולים בירושלים.
- 10 .23 לאורך כל הלילה ועד השעה 6:00 בבוקרו של יום א', 2.12.2001, חיפשו
11 בני המשפחה את אדם ויינשטיין ז"ל בכל בתי החולים בירושלים:
12 מבית החולים הדסה הר הצופים עברו בני המשפחה לבית החולים
13 ביקור חולים, משם מיהרו לבית החולים שערי צדק, והלאה לבית
14 החולים הדסה עין כרם. נואשים, מוכי הלם ולא יודעים את נפשם
15 מרוב אימה, חיפשו בני המשפחה את אדם ז"ל בכל פינה אפשרות בעיר
16 – אך לשווא.
- 17 .24 בבית החולים הדסה עין כרם, סמוך לשעה 6:00 בבוקר, הבינו
18 התובעים כי הואיל ושמו של אדם ז"ל נפקד מרשימות הנפגעים בבתי
19 החולים השונים בירושלים, הרי שככל הנראה בנם ואחיהם אינו בין
20 החיים. או אז נסע התובע 4 למכון לרפואה משפטית באבו כביר, ושם
21 נדרש הוא לזהות את גופתו של אדם ז"ל.
- 22 .25 הפיגוע נשוא התביעה, כמפורט לעיל, תוכנן ובוצע ע"י עובדיהם ו/או
23 שלוחיהם של הנתבעים. הפיגוע בוצע על פי עצתם, מצוותם, אישורם
24 והוראתם המפורשת ו/או המשתמעת של הנתבעים, ו/או בסיועם ו/או
25 בעידודם של הנתבעים".
- 26 .640 גם בכתב תביעה זה, בתיאור העילות המשפטיות לאחריות הנתבעים, מייחס כתב
27 התביעה את העילות הבאות: תקיפה; הפרת חובה חקוקה; ורשלנות.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 641. לעניין התקיפה, יש חזרה כמעט מילולית על האמור בכתבי התביעה הקודמים. ראיתי
2 לנכון לצטט רק סעיף אחד מכתב התביעה, הדין ביחסים בין החמאס לבין הרש"פ, ככל
3 שהדבר נוגע לעילת התקיפה (סעיף 29 לכתב התביעה):
- 4 "הנתבעים תכננו וביצעו את מעשי התקיפה באמצעות עובדיהם ו/או
5 שלוחיהם, ומעשיהם של האחרונים בוצעו בהיתר ובהרשאת מעבידיהם ו/או
6 שלוחיהם – הם הנתבעים – ובאישור המפורש, ותוך כדי עבודתם וביצוע
7 התפקידים הרגילים הכרוכים בעבודתם. בנוסף ו/או לחילופין, הנתבע מס' 2
8 תכנן וביצע את מעשי התקיפה באמצעות עובדיו ו/או שלוחיו, והנתבעת מס' 1
9 התירה את התקיפה ואישרה אותה במפורש ו/או במשתמע, ו/או סייעה לנתבע
10 מס' 2 בביצועה ו/או עודדה את ביצועה".
- 11 642. אשר לעילת הפרת חובה חקוקה – הדברים הועתקו מכתבי תביעה קודמים ואין צורך
12 לחזור עליהם כאן פעם נוספת (ראה סעיפים 30-31 לכתב התביעה).
- 13 643. במסגרת תיאור עוולת הרשלנות, יש חזרה כמעט באופן מילולי על דברים דומים שנכתבו
14 בכתבי תביעה קודמים (סעיפים 32-40 לכתב התביעה), כאשר ההתייחסות היא לפת"ח,
15 תנזים וגדודי חללי אל אקצא (סעיף 33 לכתב התביעה), בעוד שבכתב התביעה נטען כי
16 ביצוע הפיגוע נעשה על ידי אנשי החמאס, כאמור לעיל.
- 17 644. הפרק "נזק וסעדים" פותח בדברים על עצם הפיגוע ורצח יהודים, כאמור בסעיף 41
18 לכתב התביעה, שזה לשונו (ההדגשות במקור):
- 19 "כתוצאה ממעשיהם ומחדליהם של הנתבעים, שניהם יחד ו/או כל אחד מהם
20 לחוד, נגדעו חייו של המנוח אדם ויינשטיין ז"ל – והכל על לא עוול בכפו, ואך
21 ורק על שום היותו יהודי וישראלי. מעשיהם של הנתבעים נעשו באכזריות
22 וללא רחם, באופן מחושב, בקור רוח ובדם קר, מתוך כוונה זדונית ועל יסוד
23 מדיניות שיטתית ומכוונת. חומרת המעשים הנזיקיים, ועוצמת פגיעתם
24 בתובעים ובערכים חברתיים מוגנים, מצדיקים, בנסיבות המקרה, פסיקת
25 פיצויים מוגברים בגין נזקיהם הישירים של התובעים".
- 26 645. בהמשך הפרק מתואר מותו של אדם ויינשטיין ז"ל, והקשר בינו לבין התובעים
27 האחרים, בני משפחתו, כדלקמן (סעיף 42 לכתב התביעה):

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1 **"אדם וינשטיין ז"ל, בן 14 וחצי במוותו, לא הספיק לטעום את טעם החיים,**
2 **כאשר יד זדונית שילחה בו את ציפורני המוות ועקרה את ליבו מגופו, בעת**
3 **שבילה עם חברים במדרחוב בירושלים. אדם ז"ל התבלט כנער מבריק ומוכשר**
4 **מאין כמותו, כתלמיד מצטיין, נגן מצטיין על פסנתר, חובב מחשבים ובעל אופי**
5 **של מנהיג מלידה. אדם ז"ל היה נער שנועד לגדולות, ומבדקים שנערכה לו**
6 **ב'מכון הדסה' הצביעו על כך שהוא בעל יכולות יוצאות מן הכלל בתחומים**
7 **הריאליים. אדם ז"ל צבר חברים רבים וניהל חיי חברה פעילים ומגוונים; הוא**
8 **התמצא במחשבים ונהג לסייע בתיקון מחשבים ובהתקנת תוכנות במשרד רואי**
9 **החשבון של אביו, התובע מס' 1, בו בילה שעות רבות. אדם ז"ל שאף להתגייס**
10 **לשירות צבאי משמעותי בעקבות אחיו הגדולים (התובע מס' 3 והתובע מס' 4)**
11 **ששירתו שניהם ביחידות עילית בצה"ל, והביע את שאיפתו לתפוס בעתיד את**
12 **מקומו במשרד המשפחתי ולהפוך חלק בלתי נפרד מהמשרד אותו אהב. לאדם**
13 **ז"ל נכון עתיד מזהיר, ואלמלא נרצח בדמי ימיו אין ספק כי היה עושה חיל**
14 **בחיי המקצועיים ובמהלך הקריירה שלו מגיע לשכר שאינו פחות משילוש**
15 **השכר הממוצע במשק".**

16 646. בכתב התביעה מפורטים הנזקים שנגרמו לתובע 1, דב ויינשטיין, אביו של הנרצח אדם
17 ויינשטיין ז"ל, ולאחר תיאור זה, מוסבר מדוע התובעים מבקשים פיצוי של
18 10,000,000 ₪ לתובע 1, כפיצויים ישירים ומוגברים (סעיפים 44-48 לכתב התביעה):

19 **"44. התובע מס' 1, דב ויינשטיין, יליד אפריל 1954, ממייסדי היישוב גבעון**
20 **החדשה, הוא אביו של אדם ויינשטיין ז"ל. התובע מס' 1 חווה שעות**
21 **של חוסר ודאות נוראה ושל אימה שלא תתואר במילים, מרגע שנודע**
22 **לו שאדם ז"ל נפגע בפיגוע התופת במדרחוב ועד שקיבל את הבשורה**
23 **המרה על זיהוי גופת בנו. במהלך הלילה שלאחר הפיגוע, ועד בוקר**
24 **המחרת, חיפש התובע מס' 1 את בנו בבתי החולים בירושלים, כאשר**
25 **מבית חולים אחד למשנהו תקוותו למצוא את צעיר בניו בחיים, ולו גם**
26 **פגוע, ספגו מהלומה אחר מהלומה, עד שלבסוף, בשעה 8:00 בבוקרו**
27 **של יום א', התנפצו שאריות תקוותיו ונודע לו בוודאות כי אדם ז"ל הוא**

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 בין נרצחי הפיגוע. התובע מס' 1 עבר שעות חרדה, סבל וייסורים שלא
2 ניתן לתארם במילים, עד שהשכול היכה בו במלוא עוצמתו האכזרית.
- 3 מאז הירצחו באכזריות של בנו הצעיר, חייו של התובע מס' 1 השתנו .45
4 ללא הכר: התובע מס' 1 – המוכר כנפגע פעולות איבה – סובל מחרדות,
5 מדיכאון, ממשברים חריפים תכופים, מקשיים בתפקוד היומיומי
6 ובכלל זה בתפקוד במקום עבודתו, ומקשיים בתפקוד החברתי, ונזקק
7 לטיפולים פסיכולוגיים ולטיפול תרופתי.
- 8 כתוצאה מהירצחו של אדם ז"ל, השתנו אורחות חייו של התובע מס' 1 .46
9 לחלוטין: התובע מס' 1 איבד את חוג חבריו, שהוחלף בבני משפחות
10 שכולות אחרות; חיי החברה של התובע מס' 1 פסקו כמעט לחלוטין,
11 וברוב הימים הוא מסתגר עם רעייתו, התובעת מס' 2, בבית; התובע
12 מס' 1 מבלה שעות ארוכות מדי יום בניסיון להסיח את דעתו ממחשבות
13 מכאיבות ובלתי פוסקות אודות בנו, ולמצוא לעצמו מרגוע.
- 14 התובע מס' 1 הוא רואה חשבון עצמאי, בעליו של משרד רואי חשבון .47
15 אשר ערב האסון הכבד היה אחד המשרדים הגדולים והמשגשגים
16 בירושלים, צמח במהירות רבה ונמנה על רשת משרדי רואי החשבון
17 הבינלאומית HLB – מהגדולות והיוקרתיות בעולם. ברם, לאחר רצח
18 בנו ובמשך כשנה שלמה התובע מס' 1 לא תפקד בעבודתו כלל, משנהג
19 לפקוד את קברו של אדם ז"ל מדי יום למשך שעות רבות. כתוצאה מכך
20 נגרמו למשרד שבבעלותו נזקים כבדים ובהם עצירתה המוחלטת של
21 צמיחת המשרד במשך זמן רב, פגיעה ניכרת בהכנסות המשרד
22 ובמוניטין שלו וסילוק המשרד מהרשת הבינלאומית בה היה חבר, עקב
23 חוסר תפקוד ושיתוף פעולה מצד התובע מס' 1 ועקב עצירת צמיחת
24 המשרד. נזקים אלה לא תוקנו במלואם עד היום, למרות כל מאמציו
25 של התובע מס' 1, וגם כיום המשרד טרם שב להיקפו ערב הירצחו של
26 אדם ז"ל.
- 27 נזקיו של התובע מס' 1, במישרין וכעזיבונו של בנו המנוח, כוללים כאב .48
28 וסבל ועוגמת נפש לתובע מס' 1; קיצור תוחלת חייו של אדם ז"ל; כאב

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 וסבל לאדם ז"ל ברגעי האימה הנוראים עובר למותו ועד מותו; הפסדי
2 השתכרות בשנים האבודות לאדם ז"ל; הפסדי פנסיה, קצבאות זקנה
3 ותנאים סוציאליים לאדם ז"ל; טיפולים רפואיים לרבות טיפולים
4 פסיכולוגיים (לעבר ולעתיד); אובדן שירותי המנוח; הפסד תמיכה
5 בעתיד של אדם ז"ל בתובע מס' 1, לעת זקנתו; נזקים ממוניים לתובע
6 מס' 1 כתוצאה מן הפגיעה בעסקו, במשלח ידו ובמוניטין שלו; וכן
7 אובדן הנאת החיים.
- 8 נזקים אלה מוערכים על ידי התובע מס' 2 בסך של 10,000,000 ₪
9 (פיצויים ישירים ומוגברים)."
- 10 647. אשר לתובעת מס' 2, שוש ויינשטיין, אימו של אדם ויינשטיין ז"ל, מוסבר בכתב התביעה
11 כיצד השפיע עליה הירצחו של בנה, הן בתפקודה האישי והן כעובדת, ובעקבות זאת
12 מוסבר מהו סכום הפיצוי שלדעת מנסחי כתב התביעה, ראוי לחייב את הנתבעים ביחס
13 לנתבעת 2 (סעיפים 49-53 לכתב התביעה):
- 14 "49. התובעת מס' 2, שוש ויינשטיין, ילידת דצמבר 1953, היא אמו של אדם
15 ויינשטיין ז"ל. על התובעת מס' 2 עבר לילה מסמר שיער שכולו אימת
16 מוות וחרדה נוראה, מרגע שנודע לה כי בנה הצעיר, אדם ז"ל, נפגע
17 בפיגוע הרצחני במדרחוב בן יהודה בירושלים, ועד שקיבלה את
18 הבשורה האיומה על מות בנה בבוקר המחרת. התובעת מס' 2 עברה
19 שעות ארוכות של חרדה, סבל וייסורים – שעות שנדמו כנצח, שלא ניתן
20 לתארן במילים, ושחרתו בנפשה חותם בל יימחה אשר ילווה אותה עד
21 אחרון ימיה.
- 22 50. מאז הרצח האכזרי של בנה-אהובה, חייה של התובעת מס' 2 אינם
23 חיים: התובעת מס' 2, שהייתה אישה פעילה, בריאה, מאוזנת
24 ומתפקדת לחלוטין, אם מסורה ל-3 ילדים ועובדת במשרה מלאה –
25 הפכה באחת לאדם שחרב עליו עולמו. התובעת מס' 2 סובלת מהתקפי
26 חרדה ודיכאון, מקשיים חמורים בתפקוד היומיומי ובתפקוד החברתי
27 וממחשבות טורדניות וכפייתיות, בלתי פוסקות, אודות אדם ז"ל,

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 אודות הייסורים ואימת המוות שהיו מנת חלקו של אדם ז"ל ברגעי
2 חייו האחרונים, ואודות זכרונותיה מליל הרצח.
- 3 .51 כתוצאה מהירצחו של אדם ז"ל, השתנו אורחות חייה של התובעת מס'
4 2 לחלוטין: התובעת מס' 2 איבדה כמעט לחלוטין את חוג חבריה,
5 שהוחלף בבני משפחות שכולות אחרות; חיי החברה של התובעת מס'
6 2 פסקו כמעט לחלוטין, וברוב הימים היא מסתגרת עם התובע מס' 1
7 בביתם; התובעת מס' 2 מבלה שעות ארוכות מדי יום בניסיון להסיח
8 את דעתה ממחשבות מכאיבות ובלתי פוסקות אודות בנה ובניסיונות
9 למצוא לעצמה מעט מרגוע.
- 10 .52 במשך שנה לאחר הרצח חדלה התובעת מס' 2 לעבוד, ומאז ועד היום
11 היא מתקשה להתמיד בעבודה כלשהי ועובדת בהיקף חלקי בלבד.
12 לאחר הרצח חשה התובעת מס' 2 שהיא אינה מסוגלת לחיות בבית בו
13 גדל אדם ז"ל, אשר כל פינה בו מזכירה לה כל העת את אדם ז"ל ואת
14 הרצח, ואשר המגורים בו אינם מאפשרים לה להימלט אף לא לרגע מן
15 המחשבות הבלתי נסבלות. מבנהו ועיצובו של הבית שונו אפוא לחלוטין
16 – על אף שהיה זה בית מרווח ונאה – על מנת שתובעת מס' 2 תוכל
17 להוסיף ולהתגורר בו, וזאת בהוצאה כספית של כ-1.5 מיליון ש"ח.
- 18 .53 נזקיה של התובעת מס' 2, במישרין וכעיצובו של בנה המנוח, כוללים
19 כאב וסבל ועוגמת נפש לתובעת מס' 2; קיצור תוחלת חייו של אדם
20 ז"ל; כאב וסבל לאדם ז"ל ברגעי האימה הנוראים עובר למותו ועד
21 מותו; הפסדי פנסיה, קצבאות זקנה ותנאים סוציאליים לאדם ז"ל;
22 טיפולים רפואיים לרבות טיפולים פסיכולוגיים (לעבר ולעתיד); אובדן
23 שירותי המנוח; הפסד תמיכה בעתיד של אדם ז"ל בתובעת מס' 2, לעת
24 זקנתה; הפסדי השתכרות ונזקים ממוניים עקב פגיעה בעסקו של
25 התובע מס' 1 והשינויים שהוכנסו בבית המשפחה; וכן אובדן הנאת
26 החיים.
- 27 נזקים אלה מוערכים על ידי התובעת מס' 2 בסך של 10,000,000 ₪
28 (פיצויים ישירים ומוגברים)."

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 ההתייחסות לאחים של אדם ויינשטיין ז"ל מחולקת לשניים: אחיו הבוגרים, התובעים
2 3 ו-4, עידן ויינשטיין ואסף ויינשטיין, חיילים קרביים ביחידות מובחרות בזמן הרצח,
3 וכתב התביעה מתאר כיצד הירצחו של אדם ויינשטיין אחיהם, השפיע עליהם, ובעקבות
4 זאת, מוסבר מהו סכום הפיצוי המגיע להם (סעיפים 54-56 לכתב התביעה):
- 5 "54. התובעים מס' 3 ו-4, עידן ויינשטיין (יליד נובמבר 1981) ואסף
6 ויינשטיין (יליד אפריל 1983), הם אחיו הבוגרים של אדם ז"ל. מותו
7 הפתאומי והאכזרי של אחיהם הצעיר היכה את התובעים מס' 3 ו-4
8 בהלם וביגון עמוק, והסב להם כאב וסבל אשר אין להם מזור.
- 9 55. התובעים מס' 3 ו-4 איבדו את אחיהם האהוב באחת ובפתאומיות,
10 כתוצאה מרצח אכזרי ובלתי נתפס ומבלי שניתנה להם ההזדמנות
11 להיפרד ממנו. כתוצאה מהרצח המזעזע חווים התובעים מס' 3 ו-4 שבר
12 אישי ומשפחתי קשה ביותר, שהזמן אינו מצליח לרפא או להקהות את
13 צריבתו. התובע מס' 4 היה זה שקיבל את ההודעה הטלפונית מסמרת
14 השיער בליל הרצח, כי אחיו הצעיר מוטל פגוע על הארץ במדרחוב בן
15 יהודה; עליו הוטל להעביר את הבשורה הקשה ליתר בני המשפחה,
16 והוא בן 18 וחצי בלבד באותה עת; התובעים מס' 3 ו-4 לקחו חלק
17 בחיפושים אחר אדם ז"ל במהלך ליל הרצח, וזכר אותו לילה נורא נחרת
18 בלבם ובנפשם לנצח והותיר בהם חותם מזעזע שלא ימחה; והתובע 4
19 הוא שנאלץ לזהות את גופת אחיו הצעיר במכון לרפואה משפטית,
20 בבוקר שלאחר הרצח – חוויה שאין בפיו של התובע מס' 4 מילים לתאר
21 את גודל הזוועה שבה.
- 22 56. התובעים מס' 3 ו-4 מושפעים מסבלם המתמשך של הוריהם, מן
23 המתח ומחוסר השקט השוררים בבית – שלפני הירצחו של אדם ז"ל
24 היה בית מאושר ומתפקד למופת – וכן מחרדות ומזכרונות קשים שהם
25 תוצאה ישירה של מעשה הרצח המזעזע.
- 26 נזקיהם של התובעים מס' 3 ו-4 מוערכים בסך של 7,500,000 ₪ לכל
27 אחד מהם (פיצויים ישירים ומוגברים)."

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 649. אשר לתובעת 5, ילידת 2003, שהייתה קטינה בת 8 בעת הירצחו של אחיה, נכתב בכתב
2 התביעה כדלקמן (סעיף 57 לכתב התביעה):
- 3 **"התובעת מס' 5, עדן ויינשטיין, ילידת אוקטובר 2003, היא אחותו הצעירה**
4 **של אדם ויינשטיין ז"ל. הוריה של עדן ויינשטיין ואחיה עושים כמיטב יכולתם**
5 **על מנת למזער ככל הניתן את השפעותיה של האווירה הקשה, אווירת האובדן**
6 **והשכול, השוררת בבית, על עדן והעניק לה את היחס, תשומת הלב והחום לו**
7 **זכו אחיה הבוגרים; אולם עדן משופעת עמוקות, צפויה להוסיף ולהיות**
8 **מושפעת במהלך התבגרותה ולאורך חייה, מאובדנו של אדם ז"ל (אותו לא**
9 **זכתה להכיר): סבלם של בני משפחתה, חוסר השקט והקשיים הנפשיים עמם**
10 **הם מתמודדים, המתח השורר בבית המשפחה – כל אלה נותנים את אותותיהם**
11 **בעדן. על אף שרק בעתיד ניתן יהיה להעריך את השפעתו המלאה של הירצחו**
12 **של אדם ז"ל על התפתחותה ובריאותה של התובעת מס' 5, הרי שבשלב זה**
13 **מעריכים התובעים 1 ו-2 את נזקיה של תובעת מס' 5 בסך של 5,000,000 ₪**
14 **(פיצויים ישירים ומוגברים).**
- 15 650. סך נזקיהם האישיים לרבות הפיצויים המוגברים של התובעים הוא 40,000,000 ₪
16 (סעיף 58 לכתב התביעה).
- 17 651. לטענת ב"כ התובעים, יש הצדקה לפיצויים עונשיים בתיק זה, אשר עומדים על סך
18 120,000,000 ₪, כמוסבר בסעיפים 59-60 לכתב התביעה (ההדגשות במקור):
- 19 **"59. התנהגות הנתבעים כמתואר בכתב תביעה זה הייתה זדונית ומכוונת.**
20 **הנתבעים ביצעו את מעשיהם הנפשעים במטרה לרצוח אזרחים**
21 **תמימים, חפים מפשע – ובהם נער צעיר שעתיד מזהיר נכון לו, שטרם**
22 **זכה לטעום את טעם החיים ושכל מבוקשו היה לבלות בלבה של העיר**
23 **ירושלים עם חבריו, והכל על שום היותו יהודי וישראלי. הנתבעים,**
24 **שניהם, הינם שותפים מלאים ואחראים למימוש מטרה נפשעת,**
25 **בלתי-אנושית, זו.**
- 26 60. הפסיקה קובעת, כי על בתי המשפט לבטא את קדושת ערך החיים,
27 ומבחינה לצורך כך בין הפיצוי הכספי הישיר, המבטא את ערך הנזק

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1 שנגרם לתובעים, לבין הפיצוי העונשי, שתכליתו לתת ביטוי לסלידת
2 בית המשפט ממעשי הנתבעים. הואיל והתנהגות הנתבעים הייתה
3 נפשעת, בלתי-אנושית, זדונית ומכוונת, והואיל ובמקרה זה בוצע כלפי
4 המנוח (ולכן כלפי התובעים כולם) מעשה טרור מחריד, אשר כל אדם
5 בן-תרבות עלי אדמות סולד ממנו ומוקיע אותו ואשר אין הולם ממנו
6 לשם הטלת פיצויים עונשיים – מתבקש בית המשפט הנכבד לפסוק
7 לתובעים פיצויים עונשיים ו/או הרתעתיים בשווי פי שלושה מסכום
8 הפיצויים הישירים נגרמו לתובעים.

9 סכום הפיצויים העונשיים ו/או ההרתעתיים עומד, לפיכך, על סך של
10 120,000,000 (מאה ועשרים מיליון) ש"ח".

11 652. להלן סיכום הנתונים התמציתיים של תביעה זו:

12 א. מקום הפיגוע: המדרחוב, רח' בן יהודה, ירושלים.

13 ב. הנפגעים: נרצח אזרח ישראלי, קטין בן 14 שנים וחצי, שבני משפחתו הם
14 התובעים. בפיגוע נרצחו 11 בני אדם ו-188 נוספים נפצעו.

15 ג. הפוגע: מחבל מתאבד השייך לארגון החמאס.

16 ד. מספר התובעים: 5.

17 ה. סכום התביעה: 160,000,000 ₪.

18 **יח. 3. כתב ההגנה**

19 653. גם בתיק זה הוגש כתב הגנה על ידי משרד עו"ד יוסף ארנון.

20 654. כנאמר בכותרת של כתב ההגנה, הוא הוגש בשם הרשות הפלסטינית (נתבעת 1) בלבד
21 ולא בשם החמאס (הנתבעת 2).

22 655. בדומה בתיקי ההגנה הקודמים שנסקרו לעיל, בתחילת כתב ההגנה מועלות טענות

23 מקדמיות, אשר לדעת עו"ד ארנון מצדיקות את דחיית התביעה או מחיקתה על הסף.

24 גם כאן מדובר בהעתקה מכתבי הגנה קודמים ועל כן לא ראיתי צורך לחזור ולצטט,

25 ולהביא את הדברים פעם נוספת (ראה סעיפים 1-12 לכתב ההגנה).

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 גם בתיק זה, מועלת הטענה הבאה האמורה בסעיף 13 לכתב ההגנה, כדלקמן: " בנוסף,
2 תטען הנתבעת כי התנהגותה האגרסיבית של מדינת ישראל, שפעלה בין היתר, למוטט
3 את תשתיות הנתבעת, מנעה כל אפשרות, אם הייתה קיימת כזו מלכתחילה, מצד
4 הנתבעת לפעול כנגד פיגועים".
- 5 657. בהתייחסות לסעיפי כתב התביעה, לגופם, יש הכחשה מלאה של כל סעיף וסעיף, כאשר
6 מודגש כי מוכחשת "מדיניות רצחנית" של הנתבעת (סעיף 18 סיפא לכתב ההגנה).
- 7 658. במסגרת ההכחשה של המיוחס לנתבעת 1 ביחס לעידוד פעולות הטרור, נכתב בסעיף 19
8 לכתב ההגנה כדלקמן: "מוכחש האמור בסעיף 6 לכתב התביעה, ככל שיש בו כדי
9 להטיל אחריות ישירה ו/או עקיפה על הנתבעת ביחס לטענות המועלות נגדה
10 (המוכחשות). מבלי לגרוע מכלליות האמור לעיל מוכחשת קיומה של 'מדיניות
11 שיטתית וקבועה' כאמור בסעיף, ומוכחש עידוד פעילות ארגוני טרור".
- 12 659. גם בכתב הגנה זה הוכחש כי מטעם נתבעת 1 היה עידוד המשך האלימות ואף מוכחש
13 סיוע כלשהו של הנתבעת 1 לפעילות זו (סעיף 24 לכתב ההגנה).
- 14 660. כמו כן, מוכחש שהנתבעת לא פעלה כנגד מבצע פעולות ומוכחש המשך עידוד ביצוע
15 פעולות על ידי הרש"פ (סעיף 25 לכתב ההגנה). בהמשך לכך גם הוכחש עידוד המשך
16 ביצוע פעולות אלימות וסיוע לביצוע פעולות אלה (סעיף 26 סיפא לכתב ההגנה).
- 17 661. בתגובה לטענה שבסעיף 14 לכתב התביעה (שצוטט לעיל), בדבר הקשר לשיתוף הפעולה
18 שבין הרש"פ לבין החמאס נטען מטעם הרש"פ בסעיף 27 לכתב ההגנה כי מוכחש שיתוף
19 הפעולה בין הנתבעים ובין היתר מוכחש גם כי הנתבעת, הרש"פ, ממנה פועלות טרור,
20 ומוכחשת אספקת סיוע כלשהו. בהמשך לכך גם מוכחשת הטענה כי הנתבעת סיפקה
21 אמצעים כלשהם למבצעי פעולות הטרור (סעיף 29 לכתב ההגנה).
- 22 662. גם הטענה של עידוד והסתה לביצוע פועלות אלימות על ידי הרש"פ, כפי שמופרט בסעיף
23 17 לכתב הכליאה (שצוטט לעיל) – מוכחש בכתב ההגנה (סעיף 30).
- 24 663. אשר לתיאור הפיגוע במדרחוב, והתלאות של משפחת ויינשטיין עד למציאת גופת בנם,
25 אדם ויינשטיין ז"ל, נכתב בסעיף 32 לכתב ההגנה כי הדברים הללו מוכחשים מחוסר
26 ידיעה.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 .664. הנתבעת גם טוענת שאין להטיל עליה אחריות לאירוע ולנזקים הנטענים של התובעים,
2 כפי שנאמר בסעיף 25 לכתב התביעה (ראה: סעיף 33 לכתב ההגנה).
- 3 .665. ההכחשה של הנתבעת היא לכל המעשים הנטענים בכתב התביעה. לטענת הנתבעת היא
4 אינה נושאת באחריות כלשהי לנזקים הנטענים (סעיפים 34-35 לכתב ההגנה).
- 5 .666. לעניין היקף האחריות המשפטית של הרש"פ, מעבר להכחשה הכללית יש גם הכחשה
6 ספציפית בשיתוף הפעולה בין הרש"פ לבין החמאס וכן הכחשת מדיניות הרש"פ לעניין
7 זה. כמו כן, מוכחשת אחריות הרש"פ ו/או עובדיה ו/או שלוחיה לאירוע נשוא כתב
8 התביעה (סעיף 36 לכתב ההגנה).
- 9 .667. בנוסף להכחשות האמורות, יש הכחשה נוספת של טענת התובעים כי הנתבעת אישרה
10 את האירוע ו/או עודדה אותו ו/או סייעה לנתבעת 2, מוכחשת אחריות שיוכית של
11 הנתבעת לאירוע (סעיף 37 סיפא לכתב ההגנה).
- 12 .668. במסגרת טענות ההגנה ביחס לעילות המשפטיות של התביעה יש הכחשה הן של עילת
13 התקיפה והן של עילת הפרת חובה חקוקה (ראה סעיף 39 לכתב ההגנה).
- 14 .669. לעניין טענת התובעים בדבר עילת הרשלנות, מוכחשת חובת הזהירות של הנתבעת כלפי
15 התובעים, ומוכחשת רשלנות מצד הנתבעת. כמו כן, מוכחשת אחריות הנתבעת לנזקי
16 התובעים, המוכחשים (סעיף 40 לכתב ההגנה).
- 17 .670. בנוסף לכל האמור לעיל, מכחישה הנתבעת בכתב הגנתה כאילו יש לה "מדיניות
18 עקרונית ודפוס התנהגות שיטתי של ביצוע פעולות טרור", כנטען בכתב התביעה (סעיף
19 41 רישא לכתב ההגנה). כמו כן, מוכחשות הטענות בדבר עידוד ו/או הסתה מצד הנתבעת
20 וכי התנהגות הנתבעת הביאה לאירוע הנטען. כן מוכחש הקשר בין הנתבעת לבין ביצוע
21 האירוע הנטען ולנזקים הנטענים (המוכחשים) (סעיף 41 סיפא לכתב ההגנה).
- 22 .671. הנתבעת מכחישה כי ביצעה ו/או עודדה ו/או תכננה פיגועי טרור (סעיף 42 לכתב ההגנה).
- 23 .672. בכתב ההגנה מכחישה הנתבעת את אחריותה, לרבות הטענה כי לא מנעה ו/או לא עשתה
24 דבר בנוגע לאירוע נשוא התביעה (סעיף 44 לכתב ההגנה).

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 673. בנוסף לטענות הללו, שבה וטוענת הנתבעת – כמו בכתבי ההגנה הקודמים כי התובעים
2 היו צריכים לצרף חוות דעת רפואיות על פי סדרי הדין כדי להוכיח את תביעותיהם
3 (סעיף 49 לכתב ההגנה).
- 4 674. לעניין גובה הנזק, חוזרת הנתבעת וטוענת כי אין התובעים זכאים לפיצויים ו/או
5 לפיצויים מוגברים (סעיף 48 לכתב ההגנה), ואף לא לפיצויים עונשיים, תוך חזרה על
6 הטענה כי "סמכות בתי המשפט בישראל לפסוק פיצויים עונשיים טרם הוכרעה באופן
7 מחייב, וכי בתי המשפט אינם נוהגים לפסוק פיצויים עונשיים" (סעיף 52 לכתב
8 ההגנה).
- 9 675. בסעיף האחד לפני אחרון שבכתב ההגנה (סעיף 53), חוזר רש"פ על טענות "שגרתיות"
10 בכתבי הגנה בתביעות נזיקין, כי הסכומים והפיצויים הנדרשים הם מוגזמים ומופרזים,
11 היעדר קשר סיבתי, חובת הקטנת הנזק של התובעים, חובת ניכוי סכומים של תובעים
12 ממקומות אחרים והיעדר עילת תביעה בגין טיפולים ו/או הוצאות המכוסים בחוק
13 ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994, ו/או על ידי המל"ל.
- 14 **יח. 4 הפלוגתאות בין הצדדים**
- 15 676. הפלוגתאות בתיק זה, דומות בעיקרן לאלה של התיקים הקודמים, ואין צורך לחזור
16 ולפרטן.
- 17 677. אחד הרכיבים המיוחד בתיק זה הוא כי הפיגוע הבוצע על ידי אנשים החמאס והטענה
18 בכתב התביעה כי היה בזמן הפיגוע שיתוף פעולה בין הרש"פ לבין החמאס, דבר שהוכחש
19 על ידי הנתבעת, הרש"פ.
- 20 **יט. ת"א 3258/09 (רצח ישראלית בפיגוע ירי בציר כיסופים שברצועת**
21 **עזה) (תיק 17)**
- 22 **יט. 1 כללי**
- 23 678. בתיק זה הורשע התביעה על ידי עו"ד מרדכי הלר.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 679. התביעה מתייחסת לפיגוע טרור שהיה ביום 18.02.02, שבו נהרגה עו"ד אהובה אמרגי
2 ז"ל, בציר כיסופים שברצועת עזה, על ידי ארבעה מפגעים, מפקדים במנגנון המסכן של
3 הרש"פ, מפקד במשטרה הפלסטינית וחברי "גדודי חללי אל – אקצא".
- 4 **י.ט. 2. כתב התביעה**
- 5 680. עשרת התובעים בתיק זה הם קרוביה ועיזבונה של המנוחה של אהובה אמרגי ז"ל (להלן
6 – המנוחה), אשר נרצחה בפיגוע טרור ביום 18.02.02.
- 7 681. ששת התובעים הראשונים, דן דוידוביץ, יהודית דוידוביץ, אליעזר משה דוידוביץ, דוד
8 דוידוביץ, אריאל דוידוביץ ושרה צוויג, שהינם, בהתאמה, אביה, אמה, אחיה, ואחותה
9 של המנוחה אהובה אמרגי ז"ל (סעיף 1 לכתב התביעה).
- 10 682. התובעים מס' 7-9, רפאל אמרגי, יצחק אמרגי, ואפרים אמרגי, הינם, בהתאמה האלמן,
11 ובניה קטינים, ויורשיה על פי דין, של המנוחה (סעיף 2 לכתב התביעה).
- 12 683. תובע מס' 10, הינו עיזבונה של גב' אהובה אמרגי ז"ל (סעיף 2 לכתב ההגנה).
- 13 684. וכך מתוארים הנתבעים בסעיפים 8-3 לכתב התביעה:
- 14 **3. הנתבעת מס' 1, הרשות הפלשתינית (המכונה גם המועצה**
15 **הפלשתינית), הינה גוף שכוון ב- 1994 במסגרת הסכמים שנחתמו בין**
16 **ממדינת ישראל לבין הארגון לשחרור פלשתינ.**
- 17 **4. הנתבע מס' 2, הארגון לשחרור פלשתינ (להלן: 'אש"ף'), הינו ארגון**
18 **טרור אשר הוקם בשנת 1964.**
- 19 **5. הנתבע מס' 3, יאסר מחמוד אל - חטיב (להלן: 'אל- חטיב') היה,**
20 **בזמנים הרלוונטיים לכתב התביעה, עובד ושלוח של הרשות**
21 **הפלשתינית ששימש כמפקד "גדודי חללי אל - אקצא" באזור רפיח.**
22 **אל-חטיב אירגן ופיקד על הפיגוע נשוא כתב תביעה זה, מטעמם**
23 **ובשליחותם של הרשות הפלשתינית ואש"ף.**
- 24 **6. הנתבע מס' 4, רא'אד אלידי רמזאן, (להלן: 'רמזאן'), היה בזמנים**
25 **הרלוונטיים לכתב התביעה, עובד ושלוח של הרשות הפלשתינית**

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 ששימש כמפקד במשטרה הפלשתינית, וכן עובד ושלוח של אש"ף
2 ששימש כחבר ב'גדודי חללי אל- אקצא' באזור רפית. רמדאן היה חבר
3 בחוליית הטרור שביצעה את הפיגוע נשוא כתב תביעה זה, מטעם
4 ובשליחותם של הרשות הפלשתינית ואש"ף.
- 5 .7. הנתבע מס' 5, ניזאר חדר מחמד דהליז (להלן: 'דהליז'), היה, בזמנים
6 הרלוונטיים לכתב התביעה, שלוח של הרשות הפלשתינית, וכן שלוח
7 של אש"ף ששימש כחבר ב'גדודי חללי אל- אקצא' באזור רפית. דהליז
8 היה חבר בחוליית הטרור שביצעה את הפיגוע נשוא כתב תביעה זה,
9 מטעמם ובשליחותם של הרשות הפלשתינית ואש"ף.
- 10 .8. הנתבע מס' 6, נעים גיהאד נעים מוצראן, (להלן: 'מוצראן'), היה,
11 בזמנים הרלוונטיים לכתב התביעה, שלוח של הרשות הפלשתינית, וכן
12 שלוח של אש"ף ששימש כחבר ב'גדודי חללי אל- אקצא' באזור רפית.
13 מוצראן היה חבר בחוליית הטרור שביצעה את הפיגוע נשוא כתב
14 תביעה זה, מטעמם ובשליחותם של הרשות הפלשתינית ואש"ף."
- 15 685. הפרק הבא של כתב התביעה, שכותרתו "הרקע והעובדות", מתחיל בכך שהוא מציין
16 שכתב התביעה עוסק בפיגוע טרור מזעזע, שבוצע על ידי עובדיהם ושלוחיהם של
17 נתבעים 1-2 (הרש"פ והאש"ף), וזאת "בהתאם למדיניות רצחנית שנקבעה וכוונה על ידי
18 הנתבעים 1-2, זמן רב קודם לפיגוע" (סעיף 9 לכתב התביעה).
- 19 686. פירוט אותה טענה, כולל תיאורים היסטוריים וקביעת המדיניות של אש"ף והרש"פ,
20 מובא בסעיפים 10-16 לכתב התביעה, שזה לשונם:
- 21 "10. מאז כינונה בשנת 1994, גייסה הנתבעת מס' 1 לשורות מגנוני הביטחון
22 והמשטרה שלה אנשים בעל ניסיון עשיר בביצוע פיגועי טרור ופעולות
23 איבה נגד מטרות ישראליות. גיוסם והעסקתם של נשים בעל רקע
24 חבלני ואלים כשוטרים ואנשי ביטחון נעשה ע"י הנתבעת מס' 1
25 כמדיניות שיטתית וקבועה. כמו כן, אפשרה הנתבעת מס' 1 ואף
26 עודדה, מאז כינונה, את קיומם והתעצמותם של ארגוני טרור

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 ממוסדים, אשר ביצעו ומבצעים מס' רב של פיגועי טרור גד אזורי
2 ישראל ואנשי כוחות הביטחון של ישראל.
- 3 .11. הנתבע מס' 2, אש"ף, אשר נוסד בשנת 1964, מורכב מפלגים שונים,
4 כולל פלג המכונה 'גדודי חללי אל-אקצא'. מטרתו המוצהרת של
5 הנתבע מס' 2, על פלגיו השונים לרבות פלג 'גדודי חללי אל-אקצא',
6 היא חיסולה של מדינת ישראל. כאמצעי להשגת יעד זה, בחרו הנתבע
7 מס' 2 ופלג 'גדודי חללי אל-אקצא' שלו במה שמכונה על ידיהם
8 'המאבק המזוין', קרי: שימוש באלימות וביצוע פעולות טרור נגד חפים
9 מפשע.
- 10 .12. במועד בלתי ידוע בחודש ספטמבר 2000, או סמוך לפני כן, הנחו
11 הנתבעים מס' 1 ו-2 את כוחות הביטחון של הנתבעת מס' 1, ואת פלג
12 גדודי חללי אל-אקצא של הנתבע מס' 2, לבצע פועלות אלימות נגד
13 ישראלים. מאותו מועד ועד להגשת תביעה זו, ביצעו כוחות הביטחון
14 של הנתבעת מס' 1 ופלג גדודי חללי אל-אקצא של הנתבע מס' 2,
15 בהתאם להנחיה הנ"ל של הנתבעים מס' 1 ו-2 עשרות אלפי פעולות
16 אלימות נגד ישראלים.
- 17 .13. הנתבעת מס' 1 פעלה כמדיניות רשמית וקבועה, בכל הזמנים
18 הרלוונטיים לתביעה זו, לממן פעולות טרור של הנתבע מס' 2, לרבות
19 פעולות טרור שבוצעו על ידי פלג גדודי חללי אל-אקצא של הנתבע מס'
20 2. ואכן, בתקופה הרלוונטית, העבירה הנתבעת מס' 1 לנתבע מס' 2
21 לרבות ובמיוחד לפלג גדודי חללי אל-אקצא של הנתבע מס' 2, מיליוני
22 דולרים, לצורך מימון ביצוע פעולות הטרור. כמו כן, כן סיפקה הנתבעת
23 מס' 1 נשק ואמצעי לחימה הן לאנשי כוחות הביטחון שלה והן לנתבע
24 מס' 2 (לרבות לפלג גדודי חללי אל-אקצא של הנתבע מס' 2) כדי
25 לאפשר ביצוע פיגועי הטרור.
- 26 .14. בכל הזמנים הרלוונטיים לתביעה זו הנתבעים 1-2 הורו לעובדיהם
27 ושלוחיהם, כמדיניות רשמית וקבועה, לבצע פעולות טרור נגד חיילים
28 ואזרחים ישראלים.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

15. בכל הזמנים הרלוונטיים לתביעה זו הנתבעים 1-2 עודדו והסיתו לעובדיהם ושלוחיהם, כמדיניות רשמית וקבועה, לבצע פעולות טרור נגד חיילים ואזרחים ישראלים.
16. הנתבעת מס' 1 נמנעה במתכוון מלפעול כדי לעצור או להעניש את מבצעי פעולות איבה נגד ישראלים, אלא להיפך, עודדה הנתבעת מס' 1 את המשך האלימות והחרפתה, באמצעות הסתה קיצונית ובלתי פוסקת נגד מדינת ישראל, חייליה ואזרחיה.
687. על רקע דברים אלה מתואר הפיגוע – כולל חלקם המדויק של כל אחד מן מהנתבעים 3-6, וזאת, בסעיפים 17-24 לכתב התביעה, כדלקמן:
- 17" בתחילת פברואר 2002, אל-חטיב הודיע לדהליז כי הוא (אל-חטיב) הצליח לגייס אדם בשם מוחמד אל-קציר (להלן: 'אל-קציר') לפלג גדודי חללי אל-אקצא של הנתבע מס' 2, וכי אל-קציר יהיה מוכן לבצע פיגוע טרור נגד ישראלים מטעם הנתבעים 1 ו-2.
18. אל-חטיב הורה לדהליז לאמן אל-קציר לבצע פיגוע טרור נגד ישראלים, מטעם הנתבעים 1-2.
19. דהליז אימן את אל-קציר בהתאם להנחיית אל-חטיב. האימונים כללו, בין היתר השימוש ברובה קלצ'ניקוב וירי לעבר רכב נוסע במטרה לאצור [כנראה, צ"ל: לעצור] את הרכב ולרצוח את נוסעיו.
20. לאחר שדהליז סיים לאמן את אל-קציר, כאמור, אל-חטיב הורה לדהליז להפגיש את אל-קציר עם רמדאן. בפגישה שהתקיימה באמצע חודש פברואר 2002 בהשתתפותם של דהליז, רמדאן, מוצראן ואל-קציר, אל-קציר נתן נאום – מעין 'צוואה אחרונה' – לגבי הפיגוע שעמד לבצע נגד ישראלים. הנאום הוקלט על ידי מוצראן והקלטת הופצה לאחר מכן על ידי הנתבעים 1-2.
21. ביום 18/02/02 הסיע מוצראן את אל-קציר לציר כיסופים, לצורך ביצוע פיגוע ירי נגד ישראלים.

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נור'ז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 22. באותה עת עבר במקום רכב פרטי ישראלי נהוג על -ידי עו"ד אהובה
2 אמרגי ז"ל, בת 31.
- 3 23. אל-קציר פתח בירי לעבר רכבה של עו"ד אמרגי ז"ל. כתוצאה מן הירי,
4 נפגעה עו"ד אמרגי, ונפטרה מפציעה כעבור זמן קצר.
- 5 24. הפיגוע בו נרצחה אהובה אמרגי ז"ל תוכן [צ"ל: תוכן] ובוצע ע"י
6 עובדיהם ו/או שלוחיהם של הנתבעים מס' 1-2. הפיגוע בוצעו [צ"ל:
7 בוצע] על פי עצתם, מצוותם, אישורם והוראתם המפורשת ו/או
8 המשתמעת של הנתבעים מס' 1-2, ובסיועם של הנתבעים הללו.
- 9 688. גם בכתב תביעה זה, כמו בכתבי תביעה שנוסחו על ידי עו"ד ניצנה דרשן-לייטנר, העילות
10 המשפטיות לאחריות הינן: תקיפה, הפרת חובה חקוקה, רשלנות.
- 11 689. לעניין התקיפה נטען כי אל-קציר השתמש בכוח נגד גופה של אהובה אמרגי ז"ל שלא
12 בהסכמה, ורצח אותה, ומעשים אלה מהווים תקיפה לפי פקודת הנזיקין [נוסח חדש]
13 (סעיף 26 לכתב התביעה).
- 14 690. פירוט עילת התקיפה מובא בסעיפים 27-28 לכתב התביעה, שזה לשונם:
15 "27. הנתבעים מס' 1-2 הנחו ועודדו את הנתבעים מס' 3-6 ואת אל-קציר
16 לבצע פועלות אלימות, לרבות תקיפה ורצח, נגד ישראלים, ובכלל זה,
17 באופן ספציפי, את הפיגוע נשוא התביעה. כמו כן, הנתבעים מס'
18 1-2 סיפקו לנתבעים מס' 3-6 ושל אל-קציר סיוע חומרי ואימונים
19 לבצע פועלות אלימות, לרבות תקיפה ורצח, נגד ישראלים, ובכלל זה,
20 באופן ספציפי, את הפיגוע נשוא התביעה. לפיכך התקיפה נשוא כתב
21 תביעה זה נעשתה בשיתוף פעולה עם הנתבעים מס' 1-2, וכן בסיועם
22 בעצתם, במצוותם ובאישורם של אלה, ולפי מדינות שקבעו הנתבעים
23 מס' 1-2. כמו כן, מעשיו של כל אחד מהנתבעים ושל אל-קציר נעשו
24 בסיועו, בעצתו, במצוותו ובאישורו של כל אחד מיתר הנתבעים.
- 25 28. הנתבעים מס' 3-6 ואל-קציר תכננו וביצעו את התקיפה כעובדיהם
26 ו/או כשלוחיהם של הנתבעים מס' 1 ו-2. מעשיהם של הנתבעים מס'
27 3-6 ושל אל-קציר נעשו בהיתר ובהרשאת מעבידיהם ושולחיהם

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 הנתבעים 1 ו-2 ובאישורם המפורש, ותוך כדי עבודתם וביצוע
2 התפקידים הרגילים הכרוכים בעבודתם. בנוסף ו/או לחילופין,
3 הנתבעים מס' 3-6 ואל-קציר תכננו וביצעו את התקיפה כשלוחיהם של
4 הנתבעים מס' 1 ו-2, והנתבעים מס' 1 ו-2 התירו את התקיפה, ואישרו
5 אותה במפורש".
- 6 691. אשר לעילת "הפרת חובה חקוקה" בכתב תביעה זה, אף שנוסח על ידי עורך דין אחר,
7 יש חזרה על אותם טיעונים המופיעים בכתבי התביעה שנוסחו על ידי עו"ד ניצנה דרשן-
8 לייטנר, ועל כן לא ראיתי צורך לחזור עליהם פעם נוספת.
- 9 692. עילת התביעה המשפטית השלישית הינה רשלנות. בסעיף 31 של כתב התביעה מוסבר כי
10 ההתרשלות של התובעים כלפי הנתבעים נובעת מהפרת חובת הזהירות המוטלת עליהם
11 שלא לגרום לפיגועי דמים, זאת הן בעצמם והן על ידי עובדיהם ו/או שלוחיהם ואנשים
12 תחת פיקודם, והכל – אם במעשה, אם במחדל, באופן העלול לגרום לתובעים נזקים.
- 13 693. מעבר להצהרה כללית זו, יש בפרק הרשלנות שבכתב התביעה התייחסות פרטנית
14 למבצעי הפיגוע בתיק זה, שהינם חברי גדודי חללי אל אקצא, כמפורט בסעיפים
15 32-33 לכתב התביעה:
- 16 "32. הנתבעים מס' 1-2 ידעו, ו/או היה עליהם לדעת, כשגייסו לשורות
17 מנגנוני הביטחון של הנתבעת מס' 1 אנשים בעלי רקע חבלני ואלים,
18 כשאימנו ומימנו את חברי פלג גדודי חללי אל אקצא של הנתבע מס' 2
19 לבצע פעולות טרור, כשקבעו למנגנוני הביטחון של הנתבעת מס' 1
20 ולחברי הנתבע מס' 2 מדיניות עקרונית ודפוס התנהגות שיטתי של
21 ביצוע פעולות טרור ושימוש באלימות נגד חפים מפשע, וכשעודדו
22 והסיתו ללא הרף לביצוע פעולות כאלו, כי התנהגותם עלולה לגרום
23 לפיגוע ולהביא לידי נזקי התובעים. ואכן, בפועל, התנהגות זו של
24 הנתבעים הביאה לפיגוע נשוא כתב תביעה זה ולנזקי התובעים.
- 25 33. הנתבעים ידעו ו/או היה עליהם לדעת, כשביצעו פיגועי טרור תוך
26 שימוש בנשק, כי התנהגותם עלולה לגרום לרצח חפים מפשע או

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 לפציעתם החמורה. ואכן, בפועל, הביאה התנהגות זו של הנתבעים
2 לפיגוע נשוא כתב תביעה זה ולנזקי התובעים".
- 3 694. במסגרת פרק הרשלנות שבכתב התביעה נטען כי הנתבעים ידעו ו/או היה עליהם לדעת
4 שביצוע פיגועי טרור תוך שימוש בנשק עלול לגרום לרצח חפים מפשע או לפציעתם
5 החמורה, כפי שאכן אירע בתיק זה (סעיף 33 לכתב התביעה).
- 6 695. פרטי רשלנות נוספים הם אלה: הנתבעים ידעו והיו צריכים לדעת על הפיגוע ולא מנעו
7 אותו ולא עשו כל שביכולתם על מנת למונעו (סעיף 35 לכתב התביעה); הנתבעים 1-2
8 בהתנהגות ו/או במעשים ו/או בתגובות ו/או במחדלים עודדו את הנתבעים 3-6 לבצע
9 את הפיגוע האמור; הנתבעים 1-4 בהתנהגות, במעשה או במחדל איפשרו לאנשים תחת
10 פיקודם או מרותם לבצע את הפיגוע האמור (סעיף 37 לכתב התביעה).
- 11 696. לפיכך נטען בכתב התביעה כי כל אחד מהנתבעים נושא באחריות ישירה ו/או עקיפה
12 ו/או שילוחית ו/או כמעביד לפיגוע ולנזקי התובעים (סעיפים 34 ו-38 לכתב התביעה).
- 13 697. הפרק שכותרתו "נזק וסעדים" מתייחס לשני סוגי נזקים: נזקים ישירים ופיצויים
14 מוגברים (סעיפים 39-45 לכתב התביעה), ופיצויים עונשים (סעיפים 46-47 לכתב
15 התביעה).
- 16 698. תת הפרק העוסק בנזקים ישירים ובפיצויים מוגברים, מסביר בתחילתו, מדוע מוצדק
17 לפסוק פיצויים מוגברים בגין הנזקים הישירים שנגרמו לתובעים, לאור ההתנהגות
18 הזדונית והמכוונת של הנתבעים כלפי התובעים בשל עצם היותם יהודים, כאמור בסעיף
19 39 לכתב התביעה (ההדגשות במקור):
- 20 "כתוצאה ממעשיהם ומחדליהם של הנתבעים, כולם יחד ו/או כל אחד מהם
21 לחוד, נגדעו חייה של המנוחה אהובה אמרגי ז"ל באיבם, ונגרמו לתובעים
22 נזקים חמורים – הכל על לא עוול בכפם, ואך ורק על שום היותם יהודים.
23 מעשיהם של הנתבעים נעשו באכזריות וללא רחם, בקור רוח ובדם קר, מתוך
24 כוונה זדונית ועל יסוד מדיניות שיטתית ומכוונת. חומרת המעשים הנזיקיים,
25 ועוצמת פגיעתם בתובעים ובערכים חברתיים מוגנים, מצדיקים, בנסיבות
26 המקרה, פסיקת פיצויים מוגברים בגין נזקיהם הישירים של התובעים".

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 699. לאחר הקדמה זו, מתייחס כתב האישום למנוחה אהובה אמרגי ז"ל ומתאר את
2 אישיותה ואת נסיבות רציחתה, כדלקמן (סעיף לכתב התביעה):
- 3 "אהובה אמרגי ז"ל, עורכת-דין בת 31 במותה, נקטפה בדמי ימיה בידי יד
4 זדונית, אשר קיפדה את חייה באכזריות ובדם קר, בירי מטווח קרוב, בעת
5 שעשתה דרכה הביתה. אהובה ז"ל הייתה אשת משפחה למופת, מסורה
6 לבעלה ולבניה הקטנים וקשורה בקשר עמוק ומיוחד להוריה, לאחיה
7 ולאחותה. אהובה הייתה אוהבת אדם ואהובה על הבריות, והיוותה את עמוד
8 התווך של משפחתה. בעבודתה כעורכת-דין, גילתה אהובה חריצות, תושיה
9 ומוסר עבודה גבוה. אהובה ז"ל שילבה היטב בין מחויבות למשפחתה לבין
10 מחויבותה לעבודתה, ואלמלא נרצחה בדמי ימיה אין ספק כי הייתה מוסיפה
11 לדאוג לרווחתו של בעלה וילדיה".
- 12 700. במסגרת תיאור הנזקים והפיצויים המבוקשים, מתייחס כתב התביעה לקרובי הנרצחת
13 בארבע קטגוריות, כפי שיפורט להלן.
- 14 701. בקבוצה הראשונה נכללים הוריה של המנוחה: דן דוידוביץ' ויהודית דוידוביץ', וביחס
15 אליהם נכתב בכתב התביעה בסעיף 42, כדלקמן:
- 16 "התובעים מס' 1-2, דן דוידוביץ' ויהודית דוידוביץ', הם הוריה של אהובה
17 אמרגי ז"ל. מאז הרצח הנורא של בתם אהובה, חייהם של התובעים מס'
18 1-2 אינם חיים. המחשבות על בתם, ובמיוחד על הייסורים ואימת המוות שהיו
19 מנת חלקה ברגעי חייה האחרונים, אינן מרפות מהם. בעקבות הפיגוע הידרדר
20 מאוד מצבם הבריאותי והנפשי של התובעים מס' 1-2, התובעים סובלים
21 מקשיי תפקוד חמורים וכן מחרדות.
- 22 נזקיהם של התובעים מס' 1-2 כוללים כאב וסבל ועוגמת נפש; אובדן שירותי
23 המנוחה; הפסד תמיכה בעתיד לעת זקנה, וכן אובדן הנאת החיים.
- 24 נזקים אלה מוערכים על ידי התובעים מס' 1-2 בסך של 10,000,000 ₪ לכל
25 אחד מהם (פיצויים ישירים ומוגברים)".
- 26 702. הקבוצה השנייה של הניזוקים, הם אחיה ואחיותה של המנוחה, כמפורט בסעיף 43
27 לכתב התביעה:

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1 "התובעים מס' 3-6, אליעזר משה דוידוביץ, דוד דוידוביץ, אריאל דוידוביץ
2 ושרה צוויג, הם אחיה ואחותה של המנוחה אהובה אמרגי ז"ל. מותה הפתאומי
3 והאכזרי של אחותם היכה את התובעים מס' 3-6 בהלם וביגון עמוק, והסב
4 להם כאב וסבל אשר אין להם מזור. התובעים מס' 3-6 איבדו את אחותם
5 האהובה. כתוצאה מכך הם חווים משבר אישי ומשפחתי קשה ביותר, שהזמן
6 אינו מצליח לרפא או להקהות. התובעים מס' 3-6 מושפעים מסבלם המתמשך
7 של הוריהם, מן המתח ומחוסר השקט השוררים בבית, שלפני הירצחה של
8 אהובה ז"ל היה בית מאושר, מלוכד ומתפקד למופת, וכן מחרדות שהן תוצאה
9 ישירה של מעשה הרצח המזעזע.
10 נזקיהם של התובעים מס' 3-6 מוערכים בסך של 7,500,000 ₪ לכל אחד מהם
11 (פיצויים ישירים ומוגברים)".

12 703. סכום פיצויים גבוה יותר, באופן משמעותי, מבקש ב"כ התובעים לחייב את הנתבעים,
13 ביחס לאלמן של המנוחה, רפאל אמרגי, כמוסבר בסעיף 44 לכתב התביעה:

14 "התובע מס' 7, רפאל אמרגי, הוא בעלה של המנוחה אהובה אמרגי ז"ל. מותה
15 הפתאומי והאכזרי של אשתו האהובה – והיא בת 31 שנים בלבד – היכה את
16 התובע מס' 7 בהלם וביגון עמוק, והסב לו כאב וסבל חמורים. נזקיו של התובע
17 מס' 7, במישרין ובשם עיזבונה של אשתו המנוחה (התובע מס' 10), כוללים
18 כאב וסבל ועוגמת נפש לתובע מס' 7; קיצור תוחלת חיה של אהובה ז"ל; כאב
19 וסבל לאהובה ז"ל ברגעי האימה הנוראיים שעברו עליה, מרגע שנורתה ועד
20 מותה; הפסדי השתכרות בשנים האבודות לאהובה ז"ל; הפסדי פנסיה,
21 קצבאות זקנה ותנאים סוציאליים לאהובה ז"ל; אובדן שירותי המנוחה, וכן
22 אובדן הנאת החיים.

23 נזקים אלה מוערכים על ידי התובע מס' 7 בסך של 20,000,000 ₪ (פיצויים
24 ישירים ומוגברים)".

25 704. קבוצת התובעים האחרונה היא שני הילדים הקטינים, היתומים של המנוחה (סעיף 45
26 לכתב התביעה):

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 "התובעים מס' 8 ו-9, יצחק ואפרים אמרגי, הם בניה הקטינים של המנוחה
2 אהובה אמרגי ז"ל. מותה הפתאומי והאכזרי של אמם האהובה היכה את
3 התובעים מס' 8-9 בהלם וביגון עמוק, והסב להם כאב וסבל אשר אין להם
4 מזור. נזקיהם של התובעים מס' 8-9, במישרין ובשם עיזבונה של אמם
5 המנוחה (התובע מס' 10), כוללים כאב וסבל ועוגמת נפש לתובעים מס' 8-9;
6 קיצור תוחלת חייה של אהובה ז"ל; כאב וסבל לאהובה ז"ל ברגעי האימה
7 הנוראים שעברו עליה, מרגע שנורתה ועד מותה; הפסדי השתכרות בשנים
8 האבודות לאהובה ז"ל; הפסדי פנסיה, קצבאות זקנה ותנאים סוציאליים
9 לאהובה ז"ל; אובדן שירות המנוחה, וכן אובדן הנאת החיים.
- 10 נזקים אלה מוערכים על ידי התובעים מס' 8-9 בסך של 20,000,000 ₪ לכל
11 אחד מהם (פיצויים ישירים ומוגברים)".
- 12 705. במסגרת פרק הנזק והסעדים, בחלקו השני, שכותרתו "פיצויים עונשיים" נטען על ידי
13 ב"כ התובעים, כדלקמן (סעיף 46-47 לכתב התביעה):
- 14 "46. התנהגות הנתבעים כמתוארת בכתב תביעה זה הייתה זדונית ומכוונת.
15 הנתבעים ביצעו את מעשיהם הנפשעים במטרה לרצוח אזרחים
16 תמימים, חפים מפשע, העושים דרכם הביתה בשלום, והכל על שום
17 שאתם אזרחים הינם יהודים-ישראלים. הנתבעים מס'
18 1-2 הינם שותפים מלאים ואחראים למימוש מטרה זו. יתר הנתבעים
19 השתתפו בפועל בביצוע הפיגוע.
- 20 47. הפסיקה קובעת, כי על בתי המשפט לבטא את קדושת ערך החיים,
21 ומבחינה לצורך כך בין הפיצוי הכספי שמבטא את ערך הנזק שנגרם
22 לתובעים, לבין הפיצוי העונשי שתכליתו לתת ביטוי לסלידת החברה
23 ובית המשפט ממעשי הנתבעים. הואיל והתנהגות הנתבעים כולם
24 הייתה נפשעת, זדונית ומכוונת, והואיל ובמקרה זה בוצע כלפי המנוחה
25 וכלפי התובעים כולם, מעשה טרור מחריד, אשר אין הולם ממנו לשם
26 הטלת פיצויים עונשיים, מתבקש בית המשפט הנכבד לפסוק לתובעים
27 פיצויים עונשיים ו/או הרתעתיים בשווי פי שלושה מסכום הפיצויים

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 הישירים שנגרמו לתובעים. סכום הפיצויים העונשיים ו/או
2 ההרתעתיים עומד, לפיכך, על סך של 330,000,000 ₪.".
- 3 706. בסיום כתב התביעה, בנוסף לטענות השגרתיות כי כל הטענות הינן במצטבר ו/או
4 לחלופין, נאמר בסעיף 49 לכתב התביעה כי "אין בהעלאת טענה משפטית ו/או טענת
5 עובדה כלשהי בכתב תביעה זה, כדי להעביר את נטל ההוכחה מן הנתבעים בכל עניין
6 בו היה נטל ההוכחה מוטל עליהם, אלמלא נטענה אותה הטענה".
- 7 707. להלן סיכום הנתונים התמציתיים של תביעה זו:
8 א. מקום הפיגוע: ציר כיסופים ברצועת עזה.
9 ב. הנפגעים: נרצחה אזרחית ישראלית.
10 ג. הפוגע: מחבלים שאחד מהם מפקד בכיר במנגנון הביטחון המסכל ומפקד גדודי
11 חללי אל אקצא באזור רפיח, השני מפקד במשטרה הפלסטינית וחבר בגדודי חללי
12 אל אקצא, ושני האחרים הנוספים הם חברים בגדודי חללי אל אקצא.
13 ד. מספר התובעים: 10.
14 ה. סכום התביעה: 440,000,000 ₪.
- 15 **י.ט.3 כתב ההגנה**
- 16 708. גם כתב הגנה זה, בדומה לרוב כתבי ההגנה שאותם סקרתי לעיל, נכתב על ידי עו"ד יוסף
17 ארנון.
- 18 709. בהתאם לשיטתו של עו"ד ארנון, הוא מייצג אך ורק את הגופים המוסדיים הרש"פ
19 ואש"ף (נתבעים 1 ו-2) ואין הוא מייצג את האנשים האינדיבידואליים, שלהם מייחס
20 כתב התביעה את ביצוע הפיגועים.
- 21 710. אחת הטענות הראשונות בכתב ההגנה היא כי התביעה התיישנה (סעיף 4 לכתב ההגנה).
- 22 711. הפרק הבא של כתב ההגנה עוסק באותן טענות מקדמיות המצדיקות, לשיטת עו"ד
23 ארנון, את דחיית התביעה על הסף או מחיקתה על הסף, וזאת בהמשך לנטען בכתבי
24 הגנה קודמים וביחס לאותן עילות: העדר סמכות, פורום לא נאות, תחולת הדין החל

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 בשטח הרשות הפלסטינית, חסינות הרש"פ מפני שיפוט של מדינה זרה, העדר שפיטות
2 והסגת גבול הרשות המבצעת הישראלית במגעייה עם הרש"פ וכן טענות של "מעשי
3 מדינה" ו/או "מעשי מלחמה" (סעיפים 5-11 לכתב ההגנה).
- 4 712. גם בכתב הגנה זה נטען כי טענות הסף האמורות הועלו על ידי הרש"פ במסגרת הדיון
5 שהתקיים בבית המשפט העליון ברע"א 4060/03. טענת עו"ד ארנון – בדומה לטענתו
6 בתיקים קודמים – היא כי בית המשפט העליון בפסק הדין שנתן ביום 17.7.07, "נמנע
7 בית המשפט מלהכריע לגופו של הערעור וקבע כי הדרך פתוחה בפני הנתבעים
8 להשמיע את מכלול טיעוניהם בפני הערכאות המבררות" (סעיף 12 לכתב ההגנה).
- 9 713. טענה נוספת שניתן לסווג כטענה מקדמית או עקרונית היא זו האמורה בסעיף 13 לכתב
10 התביעה: "הנתבעים יטענו כי אין הם חבים בחובת זהירות כלשהי כלפי התובעים".
- 11 714. טענות מקדמיות נוספות עוסקות בכך שלתובעים אין עילת תביעה על פי הדין הישראלי
12 מאחר וזכותם מתמצית בחוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה וחוק משפחות חיילים
13 שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), וכל עוד התובעים לא מיצו זכויותיהם על פי חוקים
14 אלה ו/או לא הגיבו תגמולים שנגבו מכוחם מידי המדינה אין הם יכולים להיפרע מכוח
15 מקור אחר (סעיפים 14-15 לכתב ההגנה; לא מובן ולא מוסבר מדוע נזכר חוק משפחות
16 חיילים שנספו במערכה, כאשר המנוחה היא אזרחית ישראלית ולא חיילת ואף יתר
17 התובעים אינם חיילים).
- 18 715. טענת הגנה נוספת שהועלתה בצורה כזו או אחרת בכתבי הגנה קודמים, מנוסחת בכתב
19 הגנה זה במילים הבאות (סעיף 17 לכתב ההגנה): "בנוסף יטענו הנתבעים כי התנהגותה
20 האגרסיבית של מדינת ישראל, שפעלה בין היתר, למוטט את תשתיות הנתבעים,
21 מנעה כל אפשרות, אם הייתה קיימת כזו מלכתחילה, מצד הנתבעים לפעול כנגד
22 הפיגועים".
- 23 716. בטענות לגופן לאורך כתב ההגנה יש הכחשה של כל סעיף וסעיף כאשר מודגש כי
24 ההכחשה מתייחסת גם לכך שמבצעי הפיגוע הם עובדים ו/או שלוחים של הנתבעים 1 ו-
25 2, ומוכחש קיומה של "מדיניות רצחנית" של הנתבעים 1 ו-2 (סעיף 22 לכתב ההגנה).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 717. כמו כן, במסגרת ההכחות האמורות, יש הכחשה של קיומה של "מדיניות שיטתית
2 וקבועה" של הנתבעים כנטען בכתב התביעה, וכן הוכחש כי הנתבעת איפשרה ו/או
3 עודדה את קיומם והתעצמותם של ארגוני הטרור (סעיף 23 לכתב ההגנה).
- 4 718. בנוסף לכך הוכחש כי מי מהנתבעים נתן הנחיה כלשהו לביצוע פעולות אלימות נגד
5 ישראלים, ואף הוכחש כי כוחות הביטחון של הנתבעת ביצעו פעולות אלימות נגד
6 ישראלים (סעיף 25 סיפא לכתב ההגנה).
- 7 719. במסגרת ההכחשה הכוללת של מעורבות הנתבעים בפעולות טרור ובפיגועים כלפי
8 ישראלים או יהודים, הוכחשה קיומה של מדיניות רשמית וקבועה של הנתבעים למימון
9 פעולות טרור, וכן הוכחשה העברת כספים לצורך מימון ביצוע פעולות טרור, ובנוסף לכך
10 הוכחשה אספקת נשק ואמצעי לחימה לצורך ביצוע פיגועי טרור (סעיף 26 לכתב ההגנה).
- 11 720. כמו כן הוכחש כי הנתבעים הורו לעובדיהם ו/או לשולחיהם לבצע פעולות טרור והוכחש
12 קיומה של מדיניות רשמית וקבועה של הנתבעת בעניין זה (סעיף 27 לכתב ההגנה).
- 13 721. הכחשה נוספת היא ביחס לטענה כי הנתבעים עודדו ו/או הסיתו לביצוע פעולות טרור
14 (סעיף 28 לכתב ההגנה).
- 15 722. גם טענת התובעים כי הנתבעת נמנעה במכוון מלפעול כדי לעצור ו/או כדי להעניש את
16 מבצעי הפעולות, הוכחשה בכתב ההגנה, וזאת בנוסף להכחשה כי "הנתבעת עודדה את
17 המשך האלימות באמצעים כלשהם" (סעיף 29 לכתב ההגנה).
- 18 723. אשר לפיגוע הספציפי, הוכחש כי הוא תוכנן ובוצע על ידי עובדים ו/או שלוחים של
19 הנתבעים וכן הוכחש כי הפיגוע בוצע על פי עצתם, מצוותם, אישורים ו/או הוראתם
20 המפורשת ו/או המשתמעת של הנתבעים 1 ו-2 ו/או בסיועם (סעיף 37 לכתב ההגנה).
- 21 724. הכחשה נוספת מתייחסת לטענת כתב התביעה לפיה הנתבעים ו-2 הנחו ו/או עודדו את
22 הנתבעים 3-6 ו/או מאן דהוא אחר לבצע פעולות אלימות, ובכלל זאת הפיגוע נשוא
23 התביעה (סעיף 40 רישא לכתב ההגנה).
- 24 725. בהמשך נטען על ידי הנתבעים בכתב ההגנה, כי הם מכחישים את טענת התובעים לפיה
25 הנתבעים סיפקו סיוע חומרי ואימוני, ובכל מקרה מוכחש כי לנתבעים יש קשר כלשהו
26 לאירוע נשוא התובעה (סעיף 40 מציעתא לכתב ההגנה).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 הכחשה נוספת היא ביחס לטענת התובעים, לפיה הנתבעים סייעו ו/או יעצו ו/או אישרו
2 את ביצוע הפיגוע, וזאת בהמשך להכחשה בדבר קיומה של מדיניות כלשהי של הנתבעים
3 1 ו-2 בעניין זה (סעיף 40 סיפא לכתב ההגנה).
- 4 הכחשה רחבה יותר מופיעה בסעיף 41 רישא לכתב ההגנה, בו נאמר כי מוכחש כי
5 הנתבעים 3-6 היו עובדיהם ו/או שלוחיהם של הנתבעים 1-2. בהמשך הסעיף מוכחש כי
6 הנתבעים 1-4 התירו את ביצוע האירוע ו/או אישרו אותו בדרך כלשהי (סעיף 41 סיפא
7 לכתב ההגנה).
- 8 אף טענת התובעים, בסעיף 29 לכתב התביעה, בדבר תחולת העוולה הנוזיקית של הפרת
9 חובה חקוקה, הוכחשה בסעיף 42 לכתב ההגנה. במסגרת הכחשה זו נטען כי אותם
10 חיקוקים יוצרים חובה חקוקה, ואשר תוארו בכתב התביעה כסעיפים מחוק העונשין,
11 התשל"ז-1977, ופקודת מניעת טרור, תש"ח-1948, אינם חלים על הנתבעים, כאשר
12 לטענתם "הדין שאמור לחול על התביעה הינו הדין הפלסטיני" (סעיף 43 סיפא לכתב
13 ההגנה).
- 14 בתגובה לנטען בסעיף 32 לכתב התביעה (שצוטט לעיל), בדבר אחריות הנתבעים מכוח
15 דיני הרשלנות, מופיעה בכתב ההגנה הכחשה וטענות נוספות אלה (סעיף 46 לכתב
16 ההגנה):
- 17 " ... ומוכחש גיוס אנשים בעלי רקע חבלני ואלים כנטען בסעיף. כן מוכחש כי
18 הנתבעים אימנו ו/או מימנו מאן דהוא לבצע פעולות טרור ומוכחש קיומה של
19 מדיניות עקרונית [צ"ל: עקרונית] ודפוס התנהגות שיטתי של ביצוע פעולות
20 טרור ושימוש באלימות כנטען בסעיף. כן מוכחש כי הנתבעים עודדו ו/או
21 הסיתו לביצוע פעולות אלימות ומוכחש כי הנתבעים אחראים לנזקי התובעים
22 הנטענים".
- 23 יתר הסעיפים המתייחסים לעילת הרשלנות הוכחו ואין טעם לחזור על כך שוב (ראה
24 סעיפים 47-52 לכתב ההגנה).
- 25 כנגד טענת התובעים בדבר פסיקת פיצויים מוגברים בגין התנהגותם הזדונית של
26 הנתבעים, הכחישו הנתבעים בכתב הגנתם את "קיומה של מדיניות שיטתית ומכוונת
27 של מי מהנתבעים". הם שבו וטענו כי אין להם קשר לאירוע נשוא התביעה ואין להטיל

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 על הנתבעים אחריות בגינו. ובכל מקרה הכחישו את זכאות התובעים לפיצויים מוגברים
2 (סעיף 51 לכתב ההגנה).
- 3 732. ההכחשה לפיצויים מוגברים הוכחה ביחס לכל אחד מן התובעים (סעיפים 54-59 לכתב
4 ההגנה).
- 5 733. טענות כלליות של הנתבעים בתיקי נזיקין, מופיעים גם כאן, לרבות: הנזקים הנטענים
6 הינם מוגזמים ומופרזים; אין קשר סיבתי בין הנזקים הנטענים לבין האירוע, ואין קשר
7 סיבתי בין מעשה או מחדל של הנתבעים לבין האירוע נשוא התביעה; התובעים לא
8 הקטינו את נזקם; יש לנכות כל סכום שקיבלו התובעים מהמל"ל או מכל גוף אחר (סעיף
9 60 לכתב ההגנה, על כל סעיפי המשנה שלו).
- 10 734. אשר לטענת התובעים בדבר זכאותם לפיצויים עונשיים – נאמר בכתב ההגנה כי זכות
11 זו מוכחשת וכן מוכחשת התנהגות זדונית או מכוונת מצד הנתבעים; ושוב הוכחש הקשר
12 בין הנתבעים לבין האירוע נשוא התביעה (סעיף 61 לכתב ההגנה). כמו כן מוכחשת
13 התנהגות נפשעת, זדונית או מכוונת מצד הנתבעים לעניין טענת התובעים לזכות לקבל
14 פיצויים עונשיים (סעיף 62 לכתב ההגנה).
- 15 735. לעניין טענת נטל הראיה, כפי שמופיע בסעיף 49 לכתב התביעה (שצוטט לעיל), מוכחש
16 הדבר בסעיף 63 לכתב ההגנה וכן "מוכחשת הטענה בדבר העברת נטל ההוכחה אל
17 הנתבעים. הנתבעים יטענו כי הוכחת התביעה מוטלת במלואה על כתפי התובעים".
- 18 736. בתגובה לסעיף האחרון הסטנדרטי בכתב התביעה, לפיו לבית המשפט נתונה הסמכות
19 העניינית והמקומית לדון בתביעה, מוכחש הדבר בסעיף 64 רישא לכתב ההגנה, ובנוסף
20 לכך נאמר (סעיף 64 סיפא לכתב ההגנה): "הנתבעים יטענו, כאמור, כי בית המשפט
21 הנכבד נעדר סמכות לדון בתביעה זו והוא אף איננו הפורום הנאות לדון בה".
- 22 **י.ט. 4. הפלוגתאות בין הצדדים**
- 23 737. הפלוגתאות בתיק זה דומות מאוד לפלוגתאות בתיקים האחרים ואין צורך לחזור
24 עליהן.
- 25 738. נקודה מיוחדת בתיק זה, היא זו: כאשר מתוארים תפקידיהם של הנתבעים מבצעי
26 הפיגוע כמפקדים בכירים במנגנון הביטחון המסכל של הרשות או כמפקדים במשטרה

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1 הפלסטינאית, מכחישים הנתבעים 1 ו-2 את היותם של אותם נתבעים מבצעי פיגוע
2 כעובדים או שלוחים של הרש"פ ואש"ף.

3 כ. סיכום התכונות השוות והשונות של 17 התיקים הנ"ל

4 1.כ. כללי

5 739. כפי שגם נאמר בפסקה הראשונה של מסמך זה, יש נקודות שוות ודומות ביחס ל-15
6 מתוך 17 התיקים, העוסקים בפיגועים שבהם נהרגו או נפצעו יהודים או ישראלים על
7 ידי מפגעים, כאשר הטענה המרכזית בכתבי התביעה השונים היא שבנוסף לאחריות של
8 המפגעים באופן אישי, אחראים אש"ף ו/או הרש"פ ו/או מנהיגיהם לאותם מעשי פיגוע,
9 ולכן הם חייבים לשלם את הפיצויים שאותם מפרטים התובעים בתביעותיהם.

10 740. יש שני חריגים שנמצאים במסגרת 17 התיקים הללו.

11 741. ת.א. 4307/02 (תיק 4 ; פרק ו לעיל), עוסק בחטיפה והעינויים של משת"פ, אשר נטען כי
12 הוא נעצר שלא כדין ועונה על ידי הרש"פ. עניינו שונה במידה רבה מיתר התיקים הרבים
13 המאוחדים במסמך זה; ניתן לומר כי הוא קרוב מאוד להחלטה ופסק הדין שניתן על
14 ידי בת.א. 5074/03, בהחלטת החבות מיום 24.4.17, שבה קבעתי כי הרש"פ אחראית
15 למעצר ועינויים של מי שנעצר עקב רקע ביטחוני כמו משת"פ, ואין לבית המשפט סמכות
16 לדון במעצר ועינויים, של מי שנעצר על ידי הרש"פ בגין עבירה פלילית "רגילה".

17 742. ת.א. 5271/03 (תביעת מורי הדרך) (תיק 8) עוסק אף הוא בנושא אחר, הקרוב לפסק דין
18 אחר שנתתי, שבו דחיתי תביעה של חברה כלכלית הקשורה לתחום התיירות; ראה:
19 ת.א. 3372-01 תכשיטי כפריס בע"מ נ' המועצה הפלסטינאית (הרשות הפלסטינית) (פסק
20 דין מיום יח באב תשע"ה (3.8.15)). בחלק הדין אבדוק את טענות הצדדים ביחס למידת
21 הדמיון או השוני בין פסק דיני בפרשת כפריס הנ"ל לבין תביעת מורי הדרך שבפניי.

22 743. אעבור עתה לנתח את 15 התביעות שבפניי, וזאת בין היתר על פי המאפיינים של הנתונים
23 התמציתיים של כל תביעה ותביעה כפי שהובאו לעיל בסיום תת הפרק המתאר את
24 התביעות בכל התיקים.

25

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 2. כ. מקום הפיגוע
- 2 744. בחלק מן התביעות, הפיגועים בוצעו בתחומי אזור יהודה ושומרון או ברצועת עזה, בסך
3 הכל 12 תביעות, כדלקמן:
- 4 א. משטרת רמאללה באזור יהודה ושומרון (פרק ג);
- 5 ב. כפר דרום שברצועת עזה (פרק ד);
- 6 ג. טול כרם (פרק ה);
- 7 ד. אלון מורה שבאזור יהודה ושומרון (פרק ז);
- 8 ה. צומת תקוע שבאזור יהודה ושומרון (פרק ח);
- 9 ו. פתח הישוב מעון בדרום הר חברון שבאזור יהודה ושומרון (פרק ט);
- 10 ז. דרום הר חברון באזור יהודה ושומרון (פרק יב);
- 11 ח. קבר יוסף בשכם באזור יהודה ושומרון (פרק יג);
- 12 ט. סמוך למחסום ליד סאנור וכפר עג'יה באזור יהודה ושומרון (פרק טו);
- 13 י. כביש 45, סמוך לישוב גבעת זאב באזור יהודה ושומרון (פרק טז);
- 14 יא. ליד גבעת זאב, באזור יהודה ושומרון (פרק יז);
- 15 יב. ציר כיסופים, ברצועת עזה (פרק יט).
- 16 745. בחלק אחר של התביעות, הפיגועים היו בתחומי מדינת ישראל, דהיינו: שלוש תביעות,
17 כמפורט להלן:
- 18 א. צומת הגבעה הצרפתית בירושלים (פרק יא);
- 19 ב. צומת מגידו, ליד עפולה בכביש 65, בתחומי מדינת ישראל (פרק יד);
- 20 ג. המדרחוב, רח' בן יהודה ירושלים (פרק יח).
- 21

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1	<u>3.כ מספר הנפגעים בפיגוע</u>
2	.746 בפיגוע הראשון (פרק ג) ("הלינץ' ברמאללה"), הנפגעים הם שני חיילים שנרצחו.
3	.747 גם בפיגוע המתואר בפרק יג (תיק 11) הנפגע הינו חייל צה"ל שנרצח בקבר יוסף.
4	.748 בשאר הפיגועים הנפגעים הינם אזרחים ישראלים, בגירים וקטינים, כאשר סך הכל
5	מספר הנפגעים (חיבור כל הנפגעים של 13 הפיגועים הנותרים), ניתן לחלוקה בין שני
6	סוגים:
7	א. נרצחים – 34 ;
8	ב. פצועים – 7.
9	.749 ברצוני להדגיש כי בחלק מן הפיגועים היו נרצחים נוספים ופצועים נוספים, אך אלה לא
10	תובעים בתיקים שבפניי, ועל כן לא נכללו בסיכום האמור.
11	<u>4.כ מי הם הפוגעים</u>
12	.750 בחלק מן המקרים, הפוגעים הם אנשי משטרת הרשות הפלסטינית (פרקים: ג, יג, טז,
13	יט).
14	.751 בחלק מן המקרים הפוגעים הינם עובדי הרש"פ כאנשי הביטחון באחד מזרועות
15	הביטחון של הרש"פ, כגון: ביטחון המודיעין המסכל (פרקים: ד, טו, יט).
16	.752 בחלק מן המקרים הפוגעים הינם חברי ארגון המחבלים פת"ח ו/או תנזים (פרקים: ה,
17	ח, יב, טז).
18	.753 בחלק מן המקרים הפוגעים הינם חברי ארגון המחבלים גדודי חללי אל אקצא (פרקים:
19	ט, יב, יט).
20	.754 בחלק מן המקרים הפוגעים הינם חברי ארגון המחבלים הג'יהאד האסלמי (פרקים: יד,
21	יז).
22	.755 בחלק מן המקרים הפוגעים הינם חברי ארגון המחבלים חמאס (פרקים: ז, יח).
23	.756 בחלק מן המקרים הפוגעים הינם מחבלים השייכים לאש"ף או לכוח 17 (פרקים: יא,
24	טז).

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 .757 בחלק מן המקרים הפוגעים הינם אזרחים פלסטינים שעל פי כתב התביעה לא מסווגים
2 לאחד מהקטגוריות הקודמות (פרקים : ג, טז).
- 3 .758 ברצוני להדגיש, כי יש מקרים רבים בהם הפוגעים היו יותר משניים, כאשר חלק מהם
4 שייך לקטגוריה אחת וחלק לקטגוריה שניה, ובמקרים מסוימים אפילו שייכים ל-3
5 מתוך הקטגוריות דלעיל.
- 6 .759 כמובן, שהבעיה המשפטית שתהיה בלב לבו של מסמך זה היא האם כאשר אלה הם
7 הפוגעים, מהו היקף האחריות של הרש"פ ושל אש"ף, לנזקים שנגרמו עקב הפיגועים,
8 וזאת על פי דיני האחריות השילוחית, שהם חלק מדיני הנזיקין.
- 9 **5. מי הם הנתבעים**
- 10 .760 הנתבעים, ברוב המקרים (חוץ מאחד) מחולקים לשתי קבוצות:
11 א. מבצעי הפיגוע עצמו (אם מדובר במחבל מתאבד, הנתבעים הם: המתכננים,
12 המסייעים והמסיעים למקום הפיגוע).
13 ב. ארגון החמאס, הרש"פ ואש"ף.
- 14 .761 ברצוני להדגיש כי משרד עו"ד ארנון (ולפניו משרד עו"ד אבו טועמה), מייצגים את
15 הרש"פ ואש"ף (וגם את יאסר ערפאת כאשר היה חי), תוך הדגשה של עו"ד ארנון כי אין
16 הוא מייצג את הנתבעים המבצעים, חוץ ממקרה אחד שבו הוא ייצג וממשיך לייצג את
17 מרואן ברגותי.
- 18 **6. מהו מספר התובעים**
- 19 .762 ככל שמדובר ב-15 הפיגועים, סך כל התובעים הינו 139.
- 20 .763 כפי שכבר נאמר לעיל, לגבי המשת"פ שתבע עקב חטיפה, מעצר ועינויים (פרק ו) מדובר
21 בתובע אחד.
- 22 .764 אשר לתביעת מורי הדרך (תיק 8) (ת"א 5271/03) (פרק י), מספר התובעים הינו 59.
- 23
- 24

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 7. מה הם סכומי התביעות
- 2 765. סך כל התביעות של 15 תיקי הפיגועים עומד על 2,654,587,000 (שני מיליארד, שש מאות
3 וחמשים וארבע מיליון, וחמש מאות ושמונים ושבע אלף ש"ח).
- 4 766. סכום התביעה של המשת"פ (פרק ו), הינה סך של 80 מיליון ₪.
- 5 767. סכום התביעה של מורי הדרך (פרק י), הינה סך של 6,089,473 ₪.
- 6 כא. הפלוגתאות המרכזיות העולות מכתבי התביעה וההגנה
- 7 768. במסגרת התיאור התמציתי של כל אחד מכתבי התביעה וההגנה (פרקים ג-ט), תת
8 הפרק האחרון נושא כותרת "הפלוגתאות בין הצדדים".
- 9 769. כפי שצוין לעיל, לא נוהל קדם משפט מסודר שבו מנוסחות הפלוגתאות שבין הצדדים,
10 אך מכלול החלטות הביניים, תוך התבוננות בכתב התביעה ובכתב ההגנה מביא למסקנה
11 כי הפלוגתאות בתיקים הן רבות, הן בצד העובדתי והן בצד המשפטי.
- 12 770. בהיבט העובדתי, יש להכריע, מה בדיוק אירע בכל אחד מן הפיגועים: מי בדיוק ביצע
13 את הפיגוע, כיצד המפגעים הגיעו למי שנפגעו (נרצחו או נפצעו)? מה חלקם של מבצעי
14 הפיגוע (השוטרים הפלסטינאים, אנשי ביטחון פלסטינאי, אנשי פת"ח, תנוים, גדודי
15 חללי אל אקצא, או חמאס, ג'יהאד איסלמי, או אנשי אש"ף, בכל פיגוע ופיגוע, בין
16 שביצעו את הפיגוע לבדם ובין בשיתוף של מפגעים או מבצעים או מתכננים מקטגוריות
17 שונות אלה, ומה כאשר אחד המבצעים או חלק מהם הם אזרחים פלסטינאים שאינם
18 חברים בגופים הללו? האם המבצעים נקטו אמצעים אקטיביים כדי לפגוע באזרחים
19 הישראליים או בחיילים, או האם היו אמצעים שנקטו אותם גורמי של הרש"פ כדי
20 למנוע את הפיגועים.
- 21 771. מעבר לעובדות היבשות, מתוארת השאלה המשפטית: האם הרש"פ ו/או אש"ף נקטו
22 בכל האמצעים הדרושים, בנסיבות כל פיגוע ופיגוע, כדי לתכנן את הפיגוע, לעודד את
23 המפגעים בין בדרך מילולית ובין בדרך של אספקת אמצעי ביצוע לפיגוע (כלי נשק,
24 חומרי חבלה וכדו'), או נהפוך הוא, כטענת הרש"פ, האם הרש"פ ו/או אש"ף נקטו בכל
25 האמצעים כדי למנוע את הפיגוע או כדי לעודד אותו, או כדי לסכל אותו?

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשטינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 מהי אחריות הרש"פ ואש"ף, לפעולות שבוצעו על ידי הגורמים הבאים (כפי שתוארו
2 לעיל בתת פרק כ.4): אנשי משטרת הרשות הפלסטינית; עובדי הרש"פ כאנשי הביטחון
3 באחד מזרועות הביטחון של הרש"פ, כגון: ביטחון המודיעין המסכל; חברי ארגון
4 המחבלים פת"ח ו/או תנוזים; חברי ארגון המחבלים הג'יהאד האסלמי; מחבלים
5 השייכים לאש"ף או לכוח 17; אזרחים פלסטינים (שעל פי כתבי התביעה לא מסווגים
6 לאחד מהקטגוריות הקודמות).
- 7 במישור המשפטי, יש להכריע בשאלת מעמדה של הרש"פ, האם היא ריבון הזכאי
8 לחסינות, אם לאו? האם יש סמכות לבית משפט בישראל לדון בתביעה? האם יש דרכים
9 אחרות במישור הבינלאומי להכרעה בסכסוך? האם בית המשפט הישראלי הוא הפורום
10 הנאות לניהול הדיון, אם לאו? האם יש זכאות לתובעים גם אם יש להם אפשרות חלופית
11 לקבל פיצוי מן המדינה, על פי חוקי התגמולים שהוזכרו לעיל? האם המנוח נהרג בפעולה
12 מלחמתית, ומה התוצאות המשפטיות הנובעות מכך? האם יש לערפאת חסינות מיוחדת,
13 או האם יש הצדקה למחוק אותו מכתב התביעה, כבקשת הנתבעים? האם למנוח ולחברו
14 יש "רשלנות תורמת" או "אשם תורם" ברציחתם?
- 15 לעניין חלק מהשאלות האמורות, כפי שכבר נכתב לעיל, ניתנה החלטה של שלושה
16 שופטים בבית משפט זה, ולאחר מכן ניתנה החלטה של בית המשפט העליון ברעא
17 4060/03, ויש צורך להכריע האם בכך יש הלכה מחייבת או תקדים מחייב, או שמא,
18 כטענת עו"ד ארנון הקביעות של בית המשפט העליון היו כלליות והרש"פ ואש"ף רשאים
19 להעלות טענות מקדמיות אלה בכל תיק ותיק כולל ב- 17 התיקים שבהם עוסק מסמך
20 זה.
- 21 כפי שעוד יפורט בפרק הבא המתאר את תמצית ההליכים בתיקים ואת עיקרי החלטות
22 הביניים, עקב הפערים הגדולים בין הצדדים והפלוגתאות שתוארו לעיל, חייב הדבר
23 שמיעת ראיות רבות, ביחס לצד העובדתי, וכתבת סיכומים נרחבים בשאלות
24 המשפטיות שפורטו לעיל.
- 25
26
27

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 **כ.ב. תמצית ההליכים והחלטות ביניים שניתנו (כולל סקירת בר"ע שהוגשו**
2 **עליהם בבית המשפט העליון)**
3 **כ.ב. 1 כללי**
4 .776 בבית המשפט המחוזי בירושלים הוגשו תביעות רבות, על ידי תובעים שונים, נגד הרשות
5 הפלסטינאית.
6 .777 על פי הנוהלים של בית המשפט המחוזי בשנת 2000 ואילך, התיקים חולקו באופן
7 רנדומאלי, על ידי המזכירה הראשית, ללא בדיקה קודמת במה עוסק כל תיק.
8 .778 לפיכך, כתוצאה מכך, תיקי תביעות הנוזיקין נגד הרש"פ הוקצו לשופטים רבים בבית
9 המשפט.
10 .779 נשיא בית המשפט המחוזי דאז, כב' השופט ורדימוס זילר (ז"ל), לאחר שראה שחלק
11 מכתבי ההגנה בתביעות נגד הרש"פ דומות, נקט בצעד בלתי שגרתי כדלקמן: הוא פנה
12 לעוה"ד של הצדדים והציע להם כי מספר שאלות משפטיות – המשותפות לתיקים –
13 יועברו להכרעה בפני הרכב מיוחד של שלושה שופטים.
14 .780 לאחר שהציע הצעה זו לב"כ הצדדים, ושמע את טיעוניהם לכאן ולכאן, החליט הנשיא
15 זילר (ז"ל) ביום 11.2.02 לדון במאוחד במספר פלוגתאות, אשר עולות מתביעות הנוזיקין
16 שהוגשו כנגד הרשות הפלסטינית, והורה כי יתקיים דיון בפני הרכב מיוחד אשר הוא
17 כונן לעניין זה, ואשר יכריע בשאלות אלה.
18 .781 ההרכב, כפי שנקבע על ידי הנשיא, כלל את השופטים הבאים (כתוארם אז): כב' השופט
19 משה גל; כב' השופט משה דרורי; כב' השופטת מרים מזרחי.
20 .782 ואלה הן השאלות המשותפות הנובעות לעצם מעמדה המשפטי של הרש"פ ומתכונת
21 ניהול המשפטים כלפיה, ואשר פורטו בהחלטת נשיא בית המשפט המחוזי בירושלים,
22 כב' השופט ורדימוס זילר בהחלטתו הנ"ל מיום 11.2.02:
23 **א". חסינות הרשות מפני שיפוט פנימי של הרשויות השיפוטיות של**
24 **מדינת ישראל;**

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 ב. סמכות בית המשפט לדון בשאלות המדיניות והפוליטיות של קיום
2 ההסכמים הבינלאומיים מכוחם קמה הרשות הפלסטינית;
- 3 ג. היות בית משפט בישראל פורום מתאים לדון במחלוקות שעניינן
4 יישום הסכם בינלאומי;
- 5 ד. קיומה של עילת תביעה הנטענת על הסכם בינלאומי שלא אומץ
6 בחקיקה פנימית;
- 7 ה. הטענה כי בהתאם לכללי ברירת הדין, חל הדין שבשטח הרשות, ולכן
8 אין לתובעים עילת תביעה על פי הדין הישראלי".
- 9 2.כב. החלטת ההרכב (השופטים: גל, דרורי, מזרחי), מיום 30.3.03
- 10 783. הנושאים שהיה צורך להכריע בהם על פי הכרעת ורדי זילר, כפי שהובאו בפסקה
11 הקודמת, מצויים בפתח החלטת השופטים גל, דרורי ומזרחי ב-ת.א. 2538/00, מיום כו
12 באדר ב תשס"ג (30.3.03), אשר פורסמה בפסמ"ח, תשס"ב (2), 776, בפסקה 1 להחלטת
13 השופטים מ' גל ומ' מזרחי, בעמ' 787 של פסק הדין (להלן – "החלטת 30.3.03").
- 14 784. ראוי לציין, כי החלטת 30.3.03, התייחסה רק למספר תיקים שהיו אז, כמפורט בפסקה
15 2 להחלטה הנ"ל, אשר אביאה עתה (שם, בעמ' 787-788):
- 16 "התביעות שבהן מדובר הן רובן תביעות נזיקין לתשלום פיצויים, בגין הנזקים
17 הגופניים והכספיים אשר נגרמו לאזרחי ולתושבי מדינת ישראל, במהלך
18 פעולות הטרור והאיבה אשר פקדו את המדינה במהלך השנים האחרונות.
19 התביעות הוגשו על-ידי נפגעי הפעולות עצמם או על-ידי בני משפחתם. בין
20 האירועים ניתן למנות את מקרה החטיפה והרצח של שני ישראלים אשר שהו
21 במסעדה בעיר טול כרם (ת"א 3196/01) [תיק 3 לעיל; פרק ה]; רצח חיילי צה"ל
22 על-ידי קצין מודיעין פלסטיני בכפר דרום (ת"א 3398/01, 3244/01); רצח קצין
23 מג"ב על-ידי שוטר פלסטיני, שהיה עמו בסיור משותף באזור העיר קלקיליה
24 (ת"א 3396/01); רצח אזרח ישראלי שבא לתקן את רכבו בסמוך ליד הכפר
25 בידיה (ת"א 3397/01); לינץ' שבוצע בחיילי המילואים בעיר רמאללה (ת"א
26 2538/00 [תיק 1 לעיל; פרק ג], ת"א 3326/01); פיגוע באוטובוס תלמידים מכפר
27 דרום (ת"א 3062/01) [תיק 2 לעיל; פרק ד]; פיגוע באוטובוס קו 5 בתל-אביב

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 (ת"א 3449/01); חטיפת נער ממרכז ירושלים ורציחתו ברמאללה (ת"א
2 3468/01).
- 3 כמו כן תלויות ועומדות תביעות נוספות, של חברת הביטוח מנורה (ת"א
4 3526/01) הטוענת לנזקים כספיים בשל עידוד ואי-מניעה של גניבות כלי רכב
5 רבים מתחומי מדינת ישראל אל תחומי הרש"פ; של חברה לייצור ושיווק
6 תכשיטים (ת"א 3372/01) התובעת הפסדים מסחריים, אשר לטענתה נגרמו
7 לה בעטיים של מעשי הטרור [תכשיטי כפרים בע"מ נ' המועצה הפלסטינאית
8 (הרשות הפלסטינית)], בפסק דין שנתתי ביום יח באב תשע"ה (3.8.15) – דחיתי
9 את התביעה]; ושל חברה לאספקת נפט (ת"א 3455/01) שעניינה טענות
10 להפרת הסכמים מסחריים על-ידי הרש"פ".
- 11 785. אפשרנו לצדדים להביא את מלוא טיעוניהם, והם הוצגו בהמשך ההחלטה האמורה
12 (ראה פסקאות 3-5; שם, בעמ' 788-790).
- 13 786. לאחר סקירה תמציתית של ההסדרים המשפטיים בין הרש"פ לבין המדינה, כפי שנקבעו
14 בהסכמים בשנים 1993-1995 (פסקה 6; שם, עמ' 790-791), נערך דיון נפרד ביחס לכל
15 אחד מחמשת הנושאים שמופיעים בהחלטת הנשיא זילר, כפי שפורטה לעיל.
- 16 787. לעניין "חסינות מפני שיפוט פלילי של מדינת ישראל" (הכותרת שלפני פסקה 8, עמ'
17 791 ואילך), הובאו על ידי שופטי הרוב (כב' השופט משה גל וכב' השופטת מרים מזרחי)
18 סעיפים שונים מהסכמי קהיר ומהסכמי הביניים, וכן מחוקים ישראליים המתייחסים
19 להסכמים אלה, ונקבע כי "אף אם אין בנמצא הוראת חוק ישראלית פנימית מפורשת
20 הקובעת אפשרות תביעה כלפי הרש"פ, הרי שמכלול דברי החקיקה, אשר מטרתם
21 ליישם את ההסכמים בין מדינת ישראל לבין אש"פ, מלמד על הכרה ברש"פ כבגוף
22 בעל אישיות משפטית ובעל זכויות וחובות, שהיקפן נקבע בחוקים אלה על בסיס
23 ההסכמים המדיניים. כך, למשל, חוק יישום ההסכם בדבר רצועת עזה ואזור יריחו
24 (הסדרים כלכליים והוראות שונות) (תיקוני חקיקה), תשנ"ה-1994, וחוק יישום
25 ההסכם בדבר העברה מכינה של סמכויות לרשות הפלסטינית (תיקוני חקיקה
26 והוראות שונות), תשנ"ה-1995. חוקים אלה מסדירים את העברות כספי המסים
27 השונים אשר נגבו על-ידי מדינת ישראל, אל הרש"פ (כגון מסי ייבוא, מס הכנסה, מס
28 ערך מוסף וכו'), והם מיישמים את ההסדרים אשר נקבעו בהסכם קהיר ובהסכם בדבר

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 העברה מכינה של סמכויות ואחריות, 1994 (להלן – הסכם ההעברה), שנחתם במחסום
2 ארז ביום 29.8.1994. ההוראות המסדירות את העברות הכספים כאמור או פעולות
3 קיזוז שונות מלמדות אותנו כי הרש"פ נתפסת על-ידי המחוקק הישראלי כגוף הכשיר
4 לזכויות ולחובות (קבלת כספי מסים וקיזוז כספים שעליה להעביר לישראל). מכאן גם
5 האפשרות שיש לתובע ישראלי לבקש מבית-המשפט עיקול זמני על כספי הרש"פ"
6 (שם, בעמ' 794-793).
- 7 788. בהמשך נקבע, כי "אכן, ניתן לראות את הרש"פ כ'תושב' שטחי המועצה הפלסטינית
8 (השון: הגדרת 'תושב חוץ' בתקנה 2 לתקנות הפיקוח על המטבע (הגדרת תושב חוץ),
9 תשנ"ח-1998). מכאן, שהיא גוף היכול להיתבע בפני ערכאות המשפט בישראל" (שם,
10 בעמ' 794).
- 11 789. מעבר לכך, ובהתבסס על סעיפים מהסכמי הביניים וחוק היישום הישראלי, הגיעו
12 שופטי הרוב למסקנה כי הרש"פ הינה אישיות משפטית שניתן להגיש נגדה הליכים
13 משפטיים בבתי המשפט בישראל (שם, בעמ' 795-794):
- 14 "זאת ועוד: סעיף XX להסכם הביניים קובע בסעיפי משנה 1(א), 1(ב) ו-1(ג),
15 כי העברת הכוחות והאחריות למועצה הפלסטינית כוללת גם את כל הזכויות,
16 החבויות וההתחייבויות המתעוררות ביחס למעשים או למחדלים שאירעו לפני
17 ההעברה. דהיינו, המועצה תישא בכל האחריות הכספית להם, וכל תביעה
18 שתוגש בעניין נגד ישראל תופנה אליה. סעיף זה יושם בהוראת סעיף 7(א)
19 לחוק יישום הסכם הביניים בדבר הגדה המערבית ורצועת עזה (סמכויות
20 שיפוט והוראות אחרות) (תיקוני חקיקה), תשנ"ו-1996, הקובע:
- 21 'בית משפט לא ידון בתובענה נגד המדינה של מי שאינו ישראלי או
22 תייר לישראל שעילתה מעשה או מחדל, חבות או התחייבות, שנעשו
23 או שיסודן במסגרת תחומי האחריות או הכוחות שהועברו למועצה...'.
24 בדברי ההסבר להצעת חוק יישום הסכם הביניים בדבר הגדה המערבית
25 ורצועת עזה (סמכויות שיפוט והוראות אחרות) (תיקוני חקיקה), תשנ"ו-1996,
26 בעמ' 334-335, הובהר כי תובענות אשר הוגשו על-ידי פלסטינים ומבקרים
27 בעניין חבויות והתחייבויות כאמור, יידונו בפני ערכאות שיפוטיות פלסטיניות

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1 'כתובענות נגד המועצה'. הווי אומר: המחוקק הישראלי הכיר ברש"פ כגוף
2 הנתון לתביעה. מכל מקום, משלא התגלעה מחלוקת בין הצדדים לגבי
3 אישיותה המשפטית של הרש"פ בהליכים בבית-משפט בישראל, ממילא ניתן
4 לראותה ככזו".

5 790. סוגיה קרובה לכך, שעניינה "חסינות ריבון זר" הועלתה בהמשך ההחלטה באופן הבא
6 (פסקה 9 להחלטה; שם, בעמ' 795):

7 "משנמצא כי הרש"פ היא בעלת כשרות לתבוע ולהיתבע, שומה עלינו לבחון
8 האם עומדת לה חסינות מכוח כללי המשפט הבינלאומי הפומבי. לאמור, האם
9 היא זכאית ליהנות מחסינות של ריבון זר, מפני העמדה לדין בפני ערכאות
10 משפטיות של מדינת ישראל. בחינת שאלה זו צריכה להיעשות לא רק על-פי
11 כללי המשפט הבינלאומי הפומבי, אלא גם ובעיקר על-פי ההכרה של מדינת
12 ישראל, שכן כפי שנוכחנו לעיל, הורתה ולידתה של הרש"פ נעוצות בהסכמים
13 הדו-צדדיים שבין המדינה ובין אש"פ. אשר-על-כן, לעמדתה של הרשות
14 המבצעת נודעת חשיבות יתרה בסוגיה זו. המכשיר באמצעותו תובא עמדתה
15 המדינית הרשמית של המדינה ביחס לחסינותה של הרש"פ, הוא תעודת שר
16 החוץ".

17 791. בנקודה זו, ניתחו שופטי הרוב מקורות שונים הכוללים פסיקה ישראלית וספרות
18 משפטית, כולל המבחנים הקבועים במשפט הבינלאומי בכך שגוף מסוים הוא מדינה
19 (אמנת מונטבידאו מיום 26.12.1933; מצוטט בעמ' 797), והסבירו כי ההכרה בגוף
20 מסוים כמדינה, הינה חלק מניהול יחסי החוץ של המדינה, ועל כן "הינו חלק
21 מהפררוגטיבה הטבועה של הממשלה. בין היתר כוללת סמכות זו הכרה במדינות
22 ובממשלות זרות, על החסינות הנובעת ממנה, והענקת מעמד דיפלומטי לנציגיהן" (שם,
23 בסוף פסקה 14, בעמ' 805).

24 792. אומנם, על פי המשפט הבינלאומי, הכרה במדינה היא פעולה דקלרטיבית (הצהרתית),
25 ואם התקיימו התנאים של אמנת מונטבידאו, ההכרה מאשרת מצב הדברים הקיים,
26 תוך שמדינות עושות שימוש במכשיר ההכרה כבמכשיר פוליטי-מדיני. אולם, במישור
27 הלאומי הפנימי, התוצאה מושפעת במישורין מהכרתה של המדינה באותה ישות אחרת
28 (שם, בפסקה 15, בעמ' 805), אך, שופטי הרוב קובעים את הדבר הבא (שם, בעמ' 806):

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1 "...ואולם, במצב רגיל של הדברים, קיומם או אי-קיומם של המבחנים אינו
2 צריך להעלות או להוריד בכל הנוגע להליכים הפנימיים בבתי-המשפט בתוך
3 המדינה. עניין זה מסור כאמור לרשות המבצעת בלבד, שנתונים לגביה מובאים
4 כהוכחה מוחלטת בבית-המשפט, באמצעות תעודת שר החוץ.
5 יוצא מן האמור כי בית-המשפט אינו צריך להידרש לשאלה, האם לאור
6 ההסכמים המדיניים שעליהם חתמה מדינת ישראל, היא גם הכירה מכללא
7 ברש"פ כמדינה. את התשובה ניתן לקבל ישירות מהארגון המוסמך באמצעות
8 התעודה הנ"ל. למעלה מן הצורך יוער, כי הסכמים אלה נחתמו עם אש"פ,
9 כמייצג העם הפלסטיני, ומעמדו של ארגון זה במשפט הבינלאומי אינו מעמד
10 של 'מדינה' (כמפורט מקודם הוא זכה למעמד של משקיף בארגון האומות
11 המאוחדות)...".

12 793. וכך מנמקים שופטי הרוב מדוע בנושא זה של חסינות הרש"פ מפני הליכים משפטיים,
13 הגורם הקובע והמכריע הוא תעודת שר חוץ (פסקה 16, שם, בעמ' 807-806):

14 "בשלב הנוכחי אנו מצויים בהשגחה של תהליך מדיני עם הרש"פ, שכאמור
15 החל בתחילת שנות התשעים, וסופו מי ישורנו. במציאות החיים המשתנה
16 נודעת חשיבות יתרה לעמדה אחידה בין רשויות המדינה. יתר-על-כן, אין ראוי
17 הדבר כי בית-המשפט יכריע בשאלת התקיימותן של עובדות בזירה המדינית,
18 בכלל, ובזירה המדינית הבינלאומית, בפרט. ההכרה ברש"פ כמדינה מכוח
19 הסכמים מדיניים, או קביעה עד כמה קרובים אנו לקראת סיומו של תהליך
20 מדיני, אינן עניין לקביעה שיפוטית. זוהי עמדה פוליטית מובהקת כל אימת
21 שההסכמים אינם קובעים במפורש או בבירור אחרת.

22 זאת ועוד, ספק גדול אם ניתן עתה להכריע בסוגיה, לנוכח מציאות החיים
23 המשתנה חדשות לבקרים. תהיינה ההלכות בעולם הגדול אשר תהיינה, עניין
24 לנו בנושא ייחודי שאין לו אח ורע במקומות אחרים. לעיל עמדנו על כך
25 שבהתאם לכללים החלים במשפט הבינלאומי הפומבי המופנם אל הדין
26 הישראלי, אין בתי-המשפט צריכים לקבוע מימצאים עובדתיים לגבי
27 תהליכים מדיניים. ואולם אפילו אם אלה היו פני הדברים, כמדומה שייחודו
28 של העניין דנן היה מחייב מסקנה שונה של בתי-המשפט בישראל. סוגיית

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

1 המעמד של הרש"פ נתונה למחלוקת קשה בחברה הישראלית. מחלוקת זו היא
2 פוליטית בעיקרה ואל לו לבית-המשפט להיכנס אל גדרה, זאת זולת במקרים
3 שבהם אין מנוס מהכרעה שיפוטית בעניין. כמפורט לעיל, ענייננו אינו נמנה
4 על המקרים הנ"ל.

5 ואכן, שאלת החסינות של ריבון זר קשורה בקשר עבות אל דוקטרינת "חוסר
6 השפיטות" (בה עוד נתמקד להלן), כמו גם אל דוקטרינת "מעשה מדינה",
7 המוכח כאמור באמצעות תעודת שר החוץ. כפי שהובהר אצל (M.N. Shaw
8 : *International Law* (Cambridge, 4th ed., 1997), at p. 492

9 "Sovereign immunity is closely related to two other
10 doctrines, non-justiciability and act of state... the
11 concepts of non-justiciability and act of state posit
12 an area of international activity of states that is
13 simply beyond the competence of the domestic
14 tribunal in its assertion of jurisdiction...".

15 עולה מן האמור, כי חסינות ריבון זר תינתן לישויות אשר יוכרו על-ידי משרד
16 החוץ, ובית-המשפט יקבל בעניין זה את קביעת שר החוץ (בג"ץ 4354/92
17 תנועת נאמני הר הבית וארץ-ישראל נ' ראש הממשלה, פ"ד מז(1) 37, בעמ'
18 43; בג"ץ 186/65 ריינר נ' ראש הממשלה, פ"ד יט(2) 485, בעמ' 487; בג"ץ
19 910/86 רסלר נ' שר הביטחון, פ"ד מב(2) 524-523; ת"א (ת"א) 704/97
20 זן נ' הרשות הפלסטינית, בפיסקאות 3-8 לפסק-הדין (החלטה מיום
21 7.12.1999); א' רובינשטיין המשפט הקונסטיטוציוני של מדינת ישראל
22 (מהדורה 5, כרך ב), בשיתוף ברק מדינה, בעמ' 790-791).

23 795. מסקנת עמדת הרוב – בניגוד למצב בארה"ב (שם יש חוק פנימי מיוחד הגובר על המשפט
24 הבינלאומי הנוהג) – בנקודה זו היא (שם, עמ' 809-808):

25 "...ואכן, ברגיל ההכרה בישות מסוימת כמדינה מטמיעה בתוכה גם את שאלת
26 החסינות, שהרי גוף שאיננו מוכר כמדינה אינו זכאי לחסינות של מדינה;

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 ולהפך, גוף המוכר על-ידי מדינת ישראל כמדינה, זכאי לחסינות ריבונית כלפי
2 חלק מהליכים אזרחיים המתנהלים בארץ. גם באותם מקרים נדירים שבהם
3 תעודת שר החוץ תשלול את חסינותה של מדינה פלונית, למרות שהיא מוכרת
4 כמדינה על-ידי מדינת ישראל, על בית-המשפט לפעול בהתאם לאמור
5 בתעודה. ואולם, כמובן שקביעת שר החוץ נתונה לביקורת מינהלית בכל הנוגע
6 להפעלת שיקול-דעתו להימנע מלהכיר בחסינות ישות המוכרת כמדינה.
7 לסיכום, השאלה העקרונית בדבר זכאותה של ישות פלונית לחסינות ריבון זר
8 תוכרע בענייננו באמצעות תעודת שר החוץ. כל אימת שאותה ישות זכאית
9 לחסינות כאמור, אין מניעה כי בית-המשפט יבחן את היקפה לאור נסיבותיו
10 של כל מקרה ומקרה, על יסוד ההלכות וכללי המשפט הבינלאומי המנהגי".
- 11 796. הסוגיה הבאה שבה עוסקים שופטי הרוב, נושאת כותרת "סמכות בית המשפט לדון
12 בשאלות מדיניות" (פסקה 18, עמ' 809 ואילך). לאחר ניתוח פסיקה ישראלית, והצגת
13 עמדת השופט ברק לפיה יש להפעיל את דוקטרינת אי השפיטות המוסדית, רק במקרים
14 מיוחדים, עת החשש של פגיעה באמונו של הציבור בשופטים יעלה על חשש הפגיעה
15 באמונו של הציבור במשפט (שם, בתחתית עמ' 809), אם אכן יתעוררו בתביעות שאלות
16 הנוגעות למדיניות החוץ והביטחון של מדינת ישראל, כי אז רק "ככל שהתביעה מעוררת
17 שאלות מדיניות אין בית המשפט יכול להיזקק אליהן" (שם, בעמ' 811 בסיפא של פסקה
18 18 של עמדת הרוב).
- 19 797. בסוגיית הפורום הנאות, מפנים שופטי הרוב להסכם הביניים, לחוק הארכת תוקפן של
20 תקנות שעת חירום (יהודה ושומרון וחבל עזה – שיפוט בעבירות ועזרה משפטית) –
21 ולפסיקה רבת שנים של בית המשפט העליון, וכן לספרות משפטית, תוך הבלטה של
22 השיקולים הרלבנטיים המוזכרים בפסקה 20, עמ' 812-813:
- 23 "על-פי דוקטרינת הפורום הלא נאות (Forum Non Conveniens) רשאי
24 בית-משפט בישראל, בתנאים מסוימים, למחוק או לעכב תביעה שהובאה
25 בפניו, על-מנת שזו תנוהל בפני בית-משפט זר, שאף הוא בעל סמכות
26 בינלאומית לדון בתביעה.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1 שאלת טבעיות הפורום היא שאלה שבשיקול-דעת. לצורך בירורה יבחן בית-
2 המשפט את מכלול הנסיבות, הציפיות והאינטרסים הנוגעים לעניין, תוך
3 יישומם במבחן מרב הזיקות הרלוונטיות, אשר להן הקשר המשמעותי
4 והמהותי לנושא הדיון (רע"א 4716/93 החברה הערבית לביטוח שכס נ'
5 זריקאת, פ"ד מח(3) 265, בעמ' 269). בין יתר השיקולים הצריכים לנושא, ניתן
6 למנות את השיקולים האלה: מקום מושב הצדדים, מקום ניהול חייהם, גישה
7 למקור הראיות, האפשרות לחייב עדים להעיד בבית-המשפט, הוצאות
8 הכרוכות בהבאת עדים ועוד כיוצאים באלה. קשיים באכיפת פסק-דין,
9 לכשיינתן, יכולים אף הם להוות שיקול במכלול השיקולים, אם כי לא בבחינת
10 שיקול מכריע. תנאי חשוב לתחולת הדוקטרינה הוא כי ההתדיינות בפורום
11 הזר תהיה בגדר אפשרות מעשית (בג"ץ 8754/00 רון נ' בית-הדין הרבני הגדול,
12 פ"ד נו(2), 625, בעמ' 655 בין אותיות השוליים ג-ה).

13 עם זאת המגמה המסתמנת בפסיקה היא להפחית מהמשקל שיש ליתן
14 לדוקטרינת הפורום הנאות, קרי משרכש בית-משפט סמכות לדון בעניין
15 מסוים, לא על נקלה יועבר הדיון אל ערכאה שיפוטית אחרת. רק במצבים
16 מיוחדים וחריגים יש להורות כן, ולצוות על קיום הדיון לפני ערכאה זרה (ראו:
17 בג"ץ 8754/00 הנ"ל, בעמ' 655 מול אותיות השוליים ג-ד; רע"א 9141/00
18 Lang נ' מרכס, פ"ד נו(1), 118, בעמ' 123 בין אותיות השוליים
19 ב-ג; רע"א 2903/96 מסיקה נ' דולנס, פ"ד נב(1), 817, בעמ' 821). כך נפסק
20 בנושא האמור, ברע"א 2705/97 הגבס א' סיני (1989) בע"מ נ' The
21 Lockformer Co. פ"ד נב(1) 109, בעמ' בעמ' 114 מול אות השוליים א:

22 'כשבא בית-המשפט בישראל, כשהוגש בפניו הליך, לשקול אם על-פי
23 מרב הזיקות יש לקיים את ההליך בפניו, או שמא עליו לקבוע כי הוא
24 אינו מהווה את הפורום הנאות, עליו לצאת מההנחה שקנויה לו סמכות
25 לדון בעניין. רק אם האיזון בין הזיקות לפורום הישראלי לבין הזיקות
26 לפורום הזר נוטה בבירור, באופן משמעותי, לפורום הזר, יחליט כי אין
27 הוא הפורום הנאות'."

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 798. בעניין סוגיית הפורום הנאות, המסקנה האופרטיבית של שופטי הרוב הינה זו (שם, בעמ' 2
2 813, בסיפא של פסקה 20):
- 3 "הנטל להוכיח קיומו של פורום זר, אשר במובהק מתאים יותר לדון בנושא,
4 מונח על כתפי הטוענים כנגד הפורום הנוכחי (ע"א 2705/91 אבו-ג'חלה נ'
5 חברת החשמל מזרח ירושלים בע"מ, פ"ד מח(1) 554, בעמ' 568 מול אות
6 השוליים ו). בכל מקרה, עניין לנו גם בשיקולים עובדתיים קונקרטיים של כל
7 תביעה ותביעה, לכן אין מקום במסגרת החלטה זו לקבוע מסמרות בשאלה
8 הפורום הנאות. על סוגיה זו להתברר במהלך הדיון הנפרד בכל אחת
9 מהתביעות, תוך יישום הכללים הנ"ל על העובדות הקונקרטיות".
- 10 799. ככל שמדובר בסוגיית "קיומה של עילת תביעה מכוח הסכם בינלאומי אשר לא אומץ
11 בחקיקה פנימית" (הכותרת שלפני פסקה 21, בעמ' 813), מביאים שופטי הרוב את
12 הפסיקה הישראלית, שלפיה "כללי המשפט הבינלאומי ההסכמי אינם נקלטים
13 אוטומטית ואינם הופכים לחלק מן הדין החל בישראל, כל עוד לא אומצו או שולבו
14 בדרך החקיקה והפכו לחלק מן המשפט, החל בישראל מכוח הוראותיו של חוק חרות
15 או של חקיקת משנה..." (בג"ץ 69/81 אבו עיטה נ' מפקד אזור יהודה ושומרון, פ"ד לז(2)
16 197, בעמ' 234 בין אותיות השוליים ב-ג) (שם, בעמ' 813 למטה).
- 17 800. היישום לענייננו מובא על ידי שופטי הרוב כדלקמן (שם, בעמ' 814):
- 18 "הסכמי הביניים וקהיר הם הסכמים בינלאומיים, אשר נערכו בין מדינת
19 ישראל ובין אש"פ, וככאלה הם תקפים במישור המשפט הבינלאומי בכל הנוגע
20 ליחסים שבין החותמים עליהם. על-מנת שערכאה שיפוטית תאכוף את
21 הזכויות והחובות שנקבעו בהסכמים אלה, נדרש כאמור אקט חקיקתי ישראלי
22 פנימי אשר יאמץ ויהפכן לחלק ממשפט המדינה כל אימת שהן אינן מהוות
23 חלק אינטגרלי מהמשפט הבינלאומי המנהגי (ע"א 25/55 האפוטרופוס לנכסי
24 נפקדים נ' סמרה, פ"ד י 1825, בעמ' 1829-1831; בג"ץ 785/87 עפו נ' מפקד
25 כוחות צה"ל בגדה המערבית, פ"ד מב(2) 4, בעמ'
26 34-38; בג"ץ 1554/95 עמותת "שוחרי גיל"ת נ' שר החינוך, התרבות
27 והספורט, פ"ד נ(3) 2, בעמ' 28 בין אותיות השוליים ד-ה; דינשטיין בספרו
28 המשפט הבינלאומי והמדינה (1971), בעמ' 146-148;

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1 R. Lapidot "International Law Within the Israel Legal
2 (System" 24 Isr. L. Rev (1990) 451, at pp. 458-460
3 וכבר נפסק
4 באשר להסכם הביניים כי:

4 'הסכם הביניים אין לו מבחינה משפטית מעמד גבוה יותר או תוקף רב
5 יותר מהסכם שנערך בין מדינת ישראל לבין מדינה אחרת. משמע,
6 הסכם הביניים אינו מהווה, כשהוא לעצמו, חלק מן הדין החל בישראל
7 או חלק מן הדין החל ביהודה והשומרון. כדי לתת לו תוקף כחלק מן
8 הדין החל בישראל נדרש חוק של הכנסת' (בג"ץ 2717/96 ופא נ' שר
9 הביטחון, פ"ד נ(2) 848, בעמ' 852 בין אותיות השוליים א-ב).

10 מן האמור עולה אפוא כי ככל שהצדדים מבססים תביעותיהם על הוראות
11 ההסכמים, עליהם להראות כי הוראות אלה אומצו בפירוש אל תוך הדין
12 הישראלי. כל אימת שלא נעשה כן, אין ההסכם עצמו מקים עילת תביעה
13 בתחומי המשפט הפרטי".

14 801. הסוגיה האחרונה שהיה על ההרכב להכריע, ביחס לשאלות שהוצבו על ידי הנשיא זילר,
15 הייתה: "ברירת הדין" (פסקה 22 להחלטה; שם, עמ' 815-814).

16 802. לאחר התייחסות לסעיף 3 לפקודת הנזיקין ולפסיקה ולספרות המפרשת את הסעיף כך
17 שניתן לדון בנוזיקין, לא רק בעוולה שנעשתה בישראל, כלשון סעיף 3 הנ"ל, כתבו שופטי
18 הרוב את הדברים הבאים (שם, עמ' 815-814):

19 "עניין לנו בתביעותיהם של ישראלים, אשר הוגשו בבית-משפט ישראלי בעל
20 סמכות. הדיון סובב סביב עילות שברוב התביעות מקורן בפעולות אשר מקצתן
21 או חלקן אירעו בשטח מדינת ישראל או באזורים המצויים בשליטתה על-פי
22 ההסכמים. הנזק הנטען נגרם בתחומי מדינת ישראל. היסוד הזר היחיד
23 המשותף לתביעות הוא זהות הנתבעת, קרי, הרש"פ. בנסיבות אלו, שבהן
24 מעשי העוולה בוצעו בתחום הפורום, יש מקום להחיל את הדין הישראלי (ע"א
25 702/87 מדינת ישראל נ' כהן, פ"ד מח(2) 705, בעמ' 726-727; ס' וסרשטיין-
26 פסברג, 'ברירת דין וקביעת הנזק בתביעות נזיקין', משפטים, כרך כו (תשנ"ה-
27 תשנ"ו), עמ' 325, בעמ' 332, 355-357). אפילו אם לא כך היו פני הדברים,

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1 עדיין תוצאה זו עומדת בקנה אחד עם הגישה ההולכת וקונה לה שבת בפסיקת
2 בתי-המשפט בישראל, שלפיה במקרה שבו מעורב יסוד זר, יש להחיל את
3 הדין המהותי אשר לו הקשר החזק ביותר לאירועים והתואם את ציפיות
4 הצדדים המעורבים (ראו: ע"א 5118/92 חברת אלטריפי ללתעהודאת אלעמה
5 בע"מ נ' סלאיימה, פ"ד נ(5), 407, בעמ' 414 בין אותיות השוליים ג-ה; רע"א
6 3003/96 החברה הערבית לביטוח בע"מ נ' עמרן [לא פורסם]; ע"א (י-ם)
7 6299/99 הכשרת הישוב חברה לביטוח בע"מ נ' אוחנונה פסמ"ח תש"ס(1)
8 .351, בעמ' 369-372).

9 הרש"פ טוענת בסיכומיה לתחולת סעיף III(4) לפרוטוקול הרביעי בהסכם
10 הביניים, לפיו:

11 'ישראלים, לרבות חברות רשומות של ישראלים, המנהלים פעילות
12 מסחרית בשטח, כפופים לדין האזרחי החל בשטח ביחס לפעילות זו'.
13 אין לקבל טענה זו, הן מכיוון שההוראה הנ"ל לא אומצה אל הדין הפנימי
14 הישראלי, והן מכיוון שאין עסקינן בפעילות מסחרית כלשהי (זולת התביעה
15 של חברת פדסקו)".

16 803. לאור האמור לעיל, המסקנה של שופטי הרוב בפרק הסיכום הינה זו (פסקה 23; שם,
17 בעמ' 816-815):

18 "משהגענו לסיומם של דברים, זוהי דעתנו לגבי הפלוגתאות שפורטו בהחלטת
19 כבוד הנשיא זילר:

20 (א) סוגיית חסינותה של הרש"פ מפני שיפוט פנימי במדינת ישראל נתונה
21 להכרעה בהתאם לתעודת שר חוץ, שתקבע את מידת ההכרה של
22 המדינה ברש"פ. חסינות זו היא דיונית ועל-כן המועד הרלוונטי
23 להתייחסות הינו זמן ניהול ההליכים.

24 (ב) בית-המשפט אינו מתערב ואינו דן בעניינים בעלי אופי מדיני מובהק.
25 לכן, אל לו לבית-המשפט לדון בשאלות המדיניות והפוליטיות של
26 קיום הסכמים בינלאומיים מכוחם קמה הרש"פ.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 (ג) שאלת התאמתו של הפורום היא פונקציה של כל תביעה ותביעה, ואין
2 ליתן תשובה כוללת לכל התביעות. ואולם, לעיל כבר הובהר שברובם
3 המכריע של המקרים, לא נראה כי טענת הפורום הבלתי נאות מתאימה
4 לתובענות כפי שהוגשו.
- 5 (ד) ההסכמים המדיניים והבינלאומיים שמכוחם קמה הרש"פ אינם
6 יכולים כשלעצמם לשמש מקור לתביעה או נושא לדיון בהליך משפטי
7 במדינת ישראל, זולת אם הנורמות אומצו בחקיקה הפנימית
8 הישראלית או הן קיימות ממילא במשפט הבינלאומי המנהגי, שאינו
9 נסתר בחוק מקומי.
- 10 (ה) לא מצאנו שעל התביעות דנן חל הדין השורר בשטחי הרש"פ. לפי כללי
11 ברירת הדין הנוהגים במדינת ישראל, ניתן להיזקק לתביעות ולהחיל
12 לגביהן את הדין הישראלי. האמור אינו חל על תביעת פדסקו, שעניין
13 זה לגביה יצטרך להתברר בתיק הקונקרטי לפי ההסכם הספציפי
14 נושא התביעה".
- 15 804. בפתח חוות דעתי כתבתי כי אני מסכים למסקנות ולנימוקים של שופטי הרוב (כב'
16 השופט משה גל, אב"ד, וכב' השופטת מרים מזרחי), ביחס לנושאים (ג)-(ה), כפי שפורטו
17 בפסקה הקודמת, אך אני חולק על האמור בס"ק (א)-(ב).
- 18 805. מאחר ודעתי היא דעת מיעוט, אציג את אשר כתבתי, בקצרה.
- 19 806. נקודת המוצא של גישתי – בניגוד לעמדת חבריי בעניין תעודת שר החוץ – פורטה
20 בתחילת חוות דעתי, כדלקמן (פסקאות 4-6, שם, בעמ' 819; ההדגשות במקור):
- 21 "4. בתמצית, עמדתי היא כי חובה על בית-המשפט להכריע בשאלה
22 שהובאה בפניו, קרי אם יש או אין לרש"פ חסינות דיונית כמדינה.
23 שאלה זו היא משפטית ולא מדינית, ועל-כן בית-המשפט, כחלק
24 מהרשות השופטת, הוא היחיד המוסמך להכריע בה (ולא שר החוץ,
25 שהוא אישיות פוליטית).
- 26 5. לאור עמדתי זו, מנתח אני את מעמדה המשפטי (ולא הפוליטי) של
27 הרש"פ, על-פי המסמכים המשפטיים שכווננו אותה, והחקיקה

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 הישראלית אשר אימצה את ההסכמים בין ישראל והרש"פ. בסיום
2 הגעתי למסקנה כי הרש"פ אינה מדינה ואינה זכאית לחסינות דיונית
3 כמדינה, ובכל מקרה הנושאים שבתביעות האזרחיות שהוגשו לבית-
4 המשפט ועניינן אוחד בפנינו, אינם מסוג הנושאים אשר חלה עליהם
5 חסינות, גם אם היינו מכירים ברש"פ כמדינה.
- 6 .6 לפיכך, תשובתי לשאלה הראשונה שהוצגה בפנינו, ברמה
7 האופרטיבית, שונה מזו של שני חבריי. לדעתי, אין צורך כמוצע על-
8 ידיהם בפנייה לשר החוץ לקבלת תעודה, בכל תיק ותיק מבין התיקים
9 שאוחד בהם הדיון בפנינו. אני סבור כי כל מותב שהתיק הענייני בא
10 לפניו מוסמך לדון בתיק לגופו, מאחר וטענת החסינות הדיונית של
11 הרש"פ נדחית. הדרך להגיע לתשובה לשאלה הראשונה עוברת דרך
12 ניתוח ההסכמים בין ישראל לרש"פ. על-כן, לא אוכל להצטרף
13 לתשובה לשאלה השנייה כפי שנוסחה על-ידי חבריי."
- 14 807. בפרק העוסק בתעודת שר החוץ, הבאתי חומר מן המשפט האנגלי, מפסיקת בתי המשפט
15 בישראל ומן הספרות המשפטית (פסקאות 8-25; עמ' 820-828), והגעתי למסקנה זו
16 (פסקה 22 סיפא, בעמ' 827):
- 17 "במילים אחרות, קביעת שר החוץ, גם לפי שיטה זו, הינה רק במישור
18 העובדתי או בהספקת הנתונים העובדתיים לנורמה המשפטית, אך הסמכות
19 לקבוע את הכלל המשפטי ואת תחולתו נתונה מאז ומעולם בידי הרשות
20 השופטת. עמדתי היא כי אין להוציא סמכות זו מידה של הרשות השופטת
21 ולהעבירה לרשות המבצעת, השוקלת שיקולים פוליטיים. בהקשר זה נזכיר כי
22 רק בשנה האחרונה, בה תיקים אלה היו תלויים ועומדים בפנינו, התחלפו
23 שלושה שרי חוץ (אחד ממפלגה אחת ושניים ממפלגה אחרת). דווקא
24 השארתי של הסוגיה להכרעה שיפוטית יש בה מן היציבות, וכך 'תעלה קרנה
25 של המדינה בעיני האומות המתקנות בעולם', כלשון השופט חיים כהן בע"פ
26 131/67 קמיאר נ' מדינת ישראל, פ"ד כב(2), 85, בעמ' 94...".
- 27 [לעניין תעודת שר החוץ, התייחסתי גם למאמרו של שבתאי רוזן, "תעודת משרד החוץ",
28 הפרקליט, כרך יא (תשט"ו), עמ' 33, בעמ' 34, המביא השוואה להלכה העברית,

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 "האוסרת לחלוק על מלך למרות דברו והמסבירה מדוע אין מושיבין מלך בסנהדרין".
2 התייחסתי להשוואה זו וניתחתי את המקורות העבריים המתייחסים למעמד המלכים
3 בבית המשפט, ומסקנתי הייתה שונה; ראה: פסקה 25, עמ' 828-830.
- 4 808. לאחר שהבאתי פסיקה ממנה עולה כי במספר מקרים כאשר הועלתה טענת חסינות
5 המדינה לא הוגשה תעודת שר חוץ והדיון התנהל בבית המשפט על פי דיני הראיות ובית
6 המשפט הכריע בשאלה זו כמו בכל שאלה אחרת, לאחר שמיעת ראיות וטענות
7 משפטיות, הגעתי למסקנה זו: "על כורחך, מוטלת חובה על בית-המשפט לדון בשאלה
8 החסינות, לנתחה ולפסוק בה, ואין הוא רשאי להעבירה להכרעה לרשות המבצעת
9 ולהסתפק בתעודת שר החוץ" (שם, בפסקה 30, בתחתית עמ' 831).
- 10 809. בהמשך גם התייחסתי לעמדת הרוב לגבי הדרך לתקוף את תעודת שר החוץ, והסברתי
11 כי הדבר אינו מתאים להליכים אזרחיים (שם, בפסקאות 32-36, בעמ' 833-834).
- 12 810. לשלמות התמונה אציין, כי חבריי שופטי הרוב, התייחסו לחוות דעתי והעירו מה
13 שהעירו (פסקה 25, עמ' 816-817). גם לאחר מכן – נותרתי איתן בדעתי.
- 14 811. מאחר וזו מסקנתי המשפטית, לא היה מנוס מלנתח את מעמדה של הרש"פ, והאם היא
15 קרובה ל"מדינה" (פסקה 41 ואילך, עמ' 835 ואילך).
- 16 812. הדבר חייב ניתוח היסטורי של המצב המשפטי של אזור יהודה ושומרון, שבארץ ישראל,
17 מן התקופה העותומאנית, המנדטורית, הירדנית ומעמד הממשל הצבאי באזור יהודה
18 ושומרון מאז מלחמת ששת הימים ביום 7.6.1967 (פסקאות 42-51, עמ'
19 825-838).
- 20 813. על רקע זה, ניתחתי את המסמכים המשפטיים, המסדירים את מעמד הרש"פ על פי
21 ההסכמים הבינלאומיים הרלבנטיים, חקיקת הכנסת בדבר יישומם של אותם הסכמים
22 ומנשרי המושל הצבאי המייחס לאותם הסכמים (פסקאות 52-57, עמ'
23 838-840).
- 24 814. כדי לבדוק האם הרש"פ היא מדינה על פי אותם הסכמים, נקודת המוצא היא לבדוק
25 האם התקיימו ארבעת תנאי היסוד המצטברים לקיום מדינה, על פי הסכם מונטבידאו
26 משנת 1933 (פסקאות 58-59, עמ' 840):

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 אוטונומיה, אך רחוקים ממדינה עצמאית (פסקאות 86-79; עמ' 846-
2 .849).
- 3 **ד. כושר לקיים יחסים עם מדינות אחרות:** בהסכמים נקבע במפורש שאין
4 לרש"פ סמכות לקיים יחסים דיפלומטיים וקונסולאריים עם מדינות
5 אחרות (למעט חריג של הסכמים בתחום תרבות, מדע וחינוך), ועל כן
6 התנאי הרביעי הנדרש לקיום מדינה על פי המשפט הבינלאומי אינו
7 מתקיים ביחס לרש"פ (פסקאות 91-87, עמ' 851-849).
- 8 817. המסקנה היא כי הרש"פ אינו מדינה, וזאת על פי ניתוח הסכמי הביניים וההסכמים
9 שקדמו להם. מסקנה זו גם נתמכת במחקרו של **Watson** הנ"ל (ראה פסקאות
10 .92-93, עמ' 851).
- 11 818. ברצוני להדגיש, כפי שגם סיימתי את הניתוח בחוות דעתי הנ"ל מיום 30.3.2003, את
12 הדברים הבאים (פסקה 94, עמ' 852-851):
- 13 "אני רואה לנכון להדגיש כי ניתוח זה של מעמדה של הרש"פ הינו על-פי
14 הסכמי הביניים (וההסכמים שקדמו לו). אם וכאשר יסתיים המשא ומתן על
15 מעמד הקבע (ראה סעיף 17(1)(א) להסכם הביניים) וייחתם הסכם קבע חדש,
16 יהיה צורך לבחון אותו על-פי המבחנים של תכונות המדינה, כמתואר לעיל.
17 ייתכן כי התוצאה תהיה שונה; הכול כמובן, תלוי בתוכן הסכם הקבע. הסכם
18 הקבע גם ייתן פתרון למחלוקת על הריבונות ביהודה ושומרון (ראה הדעות
19 השונות שפורטו בפסקאות 49-51 לעיל)".
- 20 819. לפיכך, מסקנתי שלי, בתשובה לשאלות הנשיא זילר, הייתה זו (פרק הסיום, פסקאות
21 :95-96, עמ' 852):
- 22 "95. לו דעתי תישמע, התשובה לשאלות (א) ו-(ב) אשר נתבקשנו – כאמור
23 בפסקה 1 לעיל – על-ידי כבוד הנשיא (השופט זילר) לענות עליהן,
24 תהיה זו:
- 25 (א) הרשות הפלסטינית – על-פי מצבה המשפטי כיום – איננה
26 חסינה בפני שיפוט פנימי של בתי-המשפט במדינת ישראל,
27 וזאת ללא צורך בתעודה מאת שר החוץ, שכן זה הדין.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1 (ב) בית-המשפט לא יעסוק, בדרך-כלל, בשאלות המדיניות
2 והפוליטיות של קיום או אי-קיום ההסכמים הבינלאומיים
3 מכוחם קמה הרשות הפלסטינית. אך בית-המשפט רשאי
4 לבדוק הסכמים אלה, כחומר משפטי, לצורך קביעת מעמד
5 הרש"פ, כולל לשם בחינת טענת הגנתה כי היא זכאית
6 לחסינות, כמדינה. כמו כן, בית-משפט ישראלי חייב להפעיל
7 את ההסכמים הבינלאומיים הללו, כאשר אלה עברו בכור
8 ההיתוך של החקיקה הישראלית, כפי שנאמרו הדברים
9 בתגובה לשאלה (ד), שמופיעה בפיסקה 30 לחוות-דעתם של
10 שני חבריי.

11 (ג) התשובות לשאלות (ג)-(ה), כפי שנוסחו על-ידי חבריי (ראה)
12 פיסקה 2 לעיל), מקובלות עליי.

13 96. אני מצטרף ומסכים לדברי חבריי (פיסקה 24 לחוות-דעתם) כי הוצאות
14 הליך זה יובאו בחשבון על-ידי בית-המשפט, בכל תיק ותיק המנויים
15 בפיסקה 2 לחוות-דעתם".

16 820. בספרות המשפטית הייתה התייחסות להחלטה הנ"ל. ראה: התייחסות לעמדתי לעניין
17 מעמד הרש"פ, שאינה מקיימת את דרישות המשפטי הבינלאומי הפומבי לקיומה של
18 מדינה, בספרה של פרופ' סיליה וסרשטיין פסברג, משפט בין-לאומי פרטי (המכון
19 למחקרי חקיקה ולמשפט השוואתי, האוניברסיטה העברית, ירושלים, 2013), עמ' 428,
20 הערה 235 [שם מוזכרת דעה אחרת של השופט בעז אוקון, שנהפכה בבית המשפט
21 העליון].

22 לעניין מעמד יהודה ושומרון כשטח כבוש, כפי שכתבתי בחוות דעתי בפסקאות 49-51,
23 ראה את ההתייחסות במאמרה של ד"ר איריס קנאור, "ישראל והשטחים: על משפט
24 בינלאומי פרטי, משפט בינלאומי פומבי ומה שביניהם", משפט וממשל, כרך ה (תשס"ה),
25 עמ' 561, הערה 33.

26

27

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 **3.בב. פסק הדין של בית המשפט העליון ברע"א 4060/03**
- 2 821. הרשות הפלסטינאית לא הייתה שלימה עם החלטת ההרכב של השופטים גל, דרורי
3 ומזרחי מיום 30.3.03, והגישה בקשת רשות ערעור לבית המשפט העליון (רע"א
4 4060/03).
- 5 822. בית המשפט העליון, ביום 14.1.04, החליט ליתן רשות ערעור בתיק זה.
- 6 823. תיק זה התנהל בבית המשפט העליון במשך למעלה מארבע שנים, כאשר במסגרתו הוא
7 עבר מהרכב להרכב.
- 8 824. החלטה על סיכומים בכתב ניתנה על ידי הרכב כב' הנשיא א' ברק, כב' השופט ס' גיבוראן
9 וכב' השופטת א' חיות, ביום יב בחשוון תשס"ו (14.11.05) כאשר בהחלטה הנ"ל נאמר,
10 כי "תישקל האפשרות של הרחבת ההרכב, אשר אף הוא יתן פסק דין על פי הסיכומים
11 בכתב".
- 12 825. אשר להמשך ההליכים בבית המשפט המחוזי, נקבע בהחלטת בית המשפט העליון מיום
13 14.1.04: "אך מובן הוא, כי ככל שמתנהלים באותה סוגייה דיונים, ישקול בית-
14 המשפט הדין בה, אם תובא בפניו בקשה, אם להמשיך בדיון אם לא".
- 15 826. כאשר הוגשה בקשה לבית המשפט העליון להבהיר את החלטתו מיום 14.1.04, כדי
16 שתהיה בה הוראה אופרטיבית לבתי המשפט קמא לעכב את ההליכים, נאמר בהחלטת
17 בית המשפט העליון (כב' השופט – כתוארו אז – אליעזר ריבלין), מיום טו באלול
18 התשס"ה (19.9.05), כי: "בפועל, אמנם הורו בתי-המשפט המחוזיים על עיכוב
19 ההליכים המתנהלים בפניהם". הוא הוסיף כי, "ההחלטה מיום 14.1.2004 אינה
20 טעונה הבהרה. האמור בה נהיר ומובן, ובתי-המשפט המחוזיים פעלו בהתאם
21 והחליטו, לפי שיקול-דעתם, לעכב את ההליכים. בקשת הבהרה איננה תחליף להשגה
22 על החלטות של בית-משפט בדרכים הקבועות לכך בדיון".
- 23 827. נושא זה עלה פעם נוספת בפני ההרכב הנ"ל (הנשיא ברק והשופטים גיבוראן וחיות),
24 אשר בהחלטתו מיום יב בחשוון תשס"ו (14.11.05), קבע בפסקה 3 כדלקמן:
- 25 "לעניין המשך ההליכים בתיקים השונים התלויים והעומדים – עניין זה נתון
26 להכרעתו של כל שופט ושופט. ככלל, נראה לנו כסביר כי בית המשפט לא

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 יתחיל בשמיעת ראיות בטרם נכריע בשאלות העקרוניות. אשר לשלב גילוי
2 המסמכים ושלבם מוקדמים אחרים, הם יוכרעו על ידי כל שופט ושופט
3 בעניין שבפניו".
- 4 גם לאחר ההחלטה על הסיכומים בכתב, מיום 14.11.05, לא ניתנה החלטה על ידי
5 ההרכב וניתנה אפשרות לצדדים להשלים טיעוניהם בכתב (ראה למשל, החלטת הנשיא
6 אהרן ברק מיום כג בשבט התשס"ו (21.2.06); וכן החלטת המשנה לנשיאה השופט
7 אליעזר ריבלין מיום כו בסיוון התשס"ז (12.6.07) ועוד).
- 8 829. בקשת רשות הערעור הוגשה על ידי הרש"פ, כאשר היא מיוצגת על ידי עו"ד יוסף ארנון.
9 עמדת התובעים הוצגה על ידי עו"ד ניצנה דרשן-לייטנר ועו"ד רועי כוכבי בשם חלק
10 מהתובעים ועורכי דין נוספים (רולנד רוט, איריס שלמון, בנימין טאוב, משה גליק, נדב
11 העצני, עדי ברנר) בשם תובעים נוספים. כן הופיעו בשם המדינה עו"ד נעמי זמרת ועו"ד
12 אורית סון.
- 13 830. פסק הדין בבקשת רשות הערעור ניתן ביום ב באב תשס"ז (17.7.07) על ידי המשנה
14 לנשיאה, השופט אליעזר ריבלין, שלדבריו הסכימו השופטת (לימים הנשיאה) אסתר
15 חיות והשופטת דבורה ברלינר (פסק הדין פורסם: רע"א 4060/03 הרשות הפלסטינית נ'
16 אליהו דיין, פ"ד סב(3) 1; להלן – "פסק הדין").
- 17 831. בקשת רשות הערעור תוחמה לנושאים אלה, כמוסבר בפסקה 3 לפסק הדין (שם, בעמ'
18 6 בין האותיות ג-ה):
- 19 "כנגד החלטתו של בית המשפט המחוזי הוגשה בקשת רשות ערעור. הבקשה,
20 כפי שהיא מצהירה על עצמה, אינה מתייחסת למכלול קביעותיו של בית
21 המשפט המחוזי. היא נוגעת לתשובה שניתנה על-ידי בית המשפט המחוזי
22 לשאלות א, ג, ד, ו-ה'. כלומר: לשאלת חסינותה של הרשות הפלסטינית מפני
23 השיפוט הפנימי של בתי המשפט בישראל; לשאלת התאמתו של הפורום;
24 לשאלת קיומה של עילת תביעה המבוססת על הסכם בינלאומי שלא אומץ
25 בחקיקה פנימית; ועל שאלת ברירת הדין. הבקשה אינה מופנית כנגד תשובתו
26 של בית המשפט המחוזי לשאלה ב שהובאה בפניו. זאת ועוד, כפי שנראה מיד,
27 גם בגדרי השאלות שלגביהן מופנית הבקשה, אין המדובר בהשגה על מכלול

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 קביעותיו של בית המשפט קמא, אלא על עניינים ספציפיים. למותר לציין כי
2 האופן שבו מנוסחת הבקשה, והשאלות המועלות במסגרתה, תוחמים את גדרי
3 הדיון בערכאה זו".
- 4 832. בהמשך מסביר בית המשפט העליון כיצד היה צריך לנהוג במשך השנים בהן הייתה
5 תלויה ועומדת בקשת רשות הערעור בבית המשפט העליון (שם, בעמ' 6, מול האות ו):
- 6 "לפי החלטת בית משפט זה ניתנה רשות לערער על החלטת בית המשפט
7 המחוזי, והוגשו השלמות טיעון תוך שהובהר כי אין במתן הרשות לערער כדי
8 להרחיב את יריעת המחלוקת מעבר לזו שנתבררה בהחלטה נשוא הבקשה".
9 עוד צוין בהחלטת בית משפט זה, כי אין להורות על עיכוב המשך ההליכים
10 בערכאות המבררות, וכי חזקה על אלה האחרונות שיעשו את הדרוש לשם
11 קביעת המותבים וסדרי הדיון בדרך היעילה ביותר".
- 12 833. בסוגיית חסינות הרש"פ נקבע על ידי בית המשפט העליון כדלקמן, בהתייחסו לפסיקת
13 בית המשפט העליון ולעמדת היועץ המשפטי לממשלה (שם, פסקאות 4-5, עמ' 7-9;
14 ההדגשות במקור):
- 15 "4. בכל הנוגע לשאלה א – היא שאלת חסינותה של הרשות הפלסטינית
16 מפני הליכים משפטיים אזרחיים בבתי המשפט בישראל – הופנתה
17 בקשת רשות הערעור, מלכתחילה, רק לנושא אחד והוא, קיומו או
18 היעדרו של אופי שלטוני דומיננטי בפעולות הרשות נשוא התביעות
19 השונות. חשיבותה של שאלה זו נעוצה בהלכה שלפיה דיני חסינותה
20 של מדינה זרה, המהווים חלק מהמשפט הבינלאומי המנהגי וככאלה
21 הם גם חלק ממשפטה של מדינת ישראל, אינם מכוננים חסינות
22 מוחלטת. מדובר בחסינות יחסית ומוגבלת, המתייחדת למקרים חדים
23 וברורים שבהם היסוד הדומיננטי בפעולתה של המדינה האחרת, נשוא
24 טענת החסינות, הוא בעל אופי שלטוני (רע"א Her 7092/94
25 Majesty The Queen in Right of Canada נ' אדלסון, פ"ד
26 נא(1) 625 (1997)).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשטינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1 בית המשפט המחוזי לא הרחיב בנושא זה ועמדו לגביו נכתבה באמרת
2 אגב. 'למעלה מן הצורך יוער כבר בשלב זה' – כך נאמר בסעיף 9
3 להחלטת-הרוב – 'כי אופיין של תביעות הניזקין – ככל שיוכח היסוד
4 העובדתי העומד בבסיסן – נעדר אופי שלטוני דומיננטי, על-כן אף אם
5 זכאית הרש"פ לחסינות ריבון זר, הרי שזו לא תעמוד לה לגבי פעולות
6 אלו'. בית המשפט הוסיף והתייחס לתביעה הספציפית של המשיבה
7 11 ([פדסקו (מוצרי נפט) בע"מ (בפירוק מרצון)] שנמחקה בינתיים מן
8 הבקשה שבפנינו) שלגביה, כך פסק, שאלת הסיווג השלטוני של
9 הפעילות נשוא התביעה תתברר במידת הצורך במסגרת הדיון בתיק
10 הרלוונטי (ראו ברוח דומה התייחסותו של שופט המיעוט, בסעיפים
11 38-40 של חוות-דעתו). המבקשים חולקים על הדברים האלה.
12 לדעתם, המעשים המיוחסים להם הם בעלי אופי שלטוני, ולכן, אם
13 באופן עקרוני זכאית הרשות הפלסטינית לחסינות ריבון זר, אזי
14 החסינות חלה על הפעולות הנטענות כלפיה בתביעות השונות.
15 איננו רואים לקבוע מסמרות בשאלה זו, שעניינה היקף החסינות. בית
16 המשפט המחוזי לא הכריע בדבר ועמדו הובאה, כאמור, מעבר לצריך
17 ובאמרת אגב. כפי שציין בית המשפט המחוזי, לא בהכרח הדין בנושא
18 זה זהה לגבי כל התביעות. זאת ועוד, בטרם הכרעה לגבי היקף
19 החסינות, קיימת שאלה מקדמית והיא אם הרשות הפלסטינית
20 זכאית, באופן עקרוני, לחסינות הריבון הזר. לגבי שאלה זו הותירה
21 דעת הרוב את ההכרעה לבית המשפט שידון בכל תביעה ותביעה,
22 בהתאם לתעודת שר חוץ שתוגש לו; זאת, מתוך תפיסה כי שאלת
23 ההכרה במעמדה של הרשות הפלסטינית, לצורך החסינות, היא שאלה
24 עובדתית-מדינית, שאת התשובה לה צריכה ליתן הרשות המבצעת
25 במדינת ישראל, ולא בתי המשפט (בעניין זה חלק השופט דרורי על
26 הרוב, ופסק כי אין צורך בתעודת שר חוץ, כי על בית המשפט להכריע
27 בשאלה המשפטית הנוגעת לקיומה או להיעדרה של חסינות ריבון זר,
28 וכי הרשות הפלסטינית אינה זכאית לחסינות כזו).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשטינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

1 היועץ המשפטי לממשלה, בתשובתו היום, תומך בעמדתם של שופטי
2 הרוב לגבי הצורך בתעודת שר חוץ, ומטעים כי הרשות הפלסטינית
3 אינה מקיימת את התנאים הקבועים בכללי המשפט הבינלאומי בכל
4 הנוגע להגדרתה של מדינה. אולם יש להדגיש כי המבקשים עצמם לא
5 העלו כל טענה או השגה בנושא זה. הן בבקשת רשות הערעור, הן
6 בטיעונים המשלימים מיום 16.11.04 הם הבהירו, חזור והבהר, כי הם
7 ממקדים את ערעורם אך ורק לשאלת האופי השלטוני של הפעילות,
8 המשליך על היקף החסינות. כלומר, עמדתו של בית המשפט המחוזי
9 בכל הנוגע לעצם קיומה של חסינות לרשות הפלסטינית, ולצורך
10 בהקשר זה בתעודת שר חוץ (המבטאת את עמדתה של הרשות
11 המבצעת במדינת הפורום), לא הונחה לפנינו לצורך ערעור, וכפי שנקבע
12 בהחלטת בית המשפט קמא, השאלה עתידה להתברר במועד הרלבנטי
13 לכך, לאמור: זמן ניהול ההליכים. יוער, כי בנסיבות אלה אין עוד צורך
14 להידרש להצעת החוק בדבר חסינות הריבון הזר, כשם שאין נפקות
15 לענייננו להתפתחויות שחלו בחבל עזה ובאזורים האחרים לאחר מתן
16 החלטתו של בית-המשפט המחוזי. בסיכומים המשלימים מטעם
17 המבקשים, מיום 30.3.06, הם טענו אמנם כי יש לבחון את השינוי
18 האפשרי במעמדה של הרשות הפלסטינית, לאחר יישום תכנית
19 ההתנתקות ואת ההשלכות שיש לכך, אם בכלל, על שאלת החסינות.
20 אלא ששאלה זו תהא לה רלבנטיות במסגרת הבחינה שתיערך לגבי
21 חסינותה של הרשות הפלסטינית – בחינה שהדרך לעשותה הותוותה
22 בפסק-הדין של בית-המשפט קמא והמבקשים, כאמור, לא ביקשו
23 לחלוק עליה.

24 5. עולה מן האמור, שבקשת רשות הערעור אינה מתייחסת כלל וכלל
25 לשאלה של תחולת חסינות הריבון הזר על הרשות הפלסטינית.
26 השאלה שבקשת רשות הערעור מתייחסת אליה היא אך ורק שאלת
27 היקף החסינות – שאלה שעשויה להתעורר אם ייקבע שככלל, עומדת
28 לרשות הפלסטינית חסינות הריבון הזר. ואולם, שאלת היקף החסינות
29 לא הוכרעה באורח מחייב ואפשר שהיא לא תתעורר כלל. היא נדונה

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

1 באמרת אגב קצרה ונפקותה מותנית בהכרעה המקדמית באשר לעצם
2 קיומה של חסינות לרשות הפלסטינית. בנסיבות אלה, איננו סבורים
3 כי יש מקום להכריע, בשלב זה ובערכאה זו, בשאלה המועלית בבקשת
4 רשות הערעור, היא שאלת אופייה השלטוני של פעילות הרשות לצורך
5 חסינות הריבון הזר. אנו קובעים כי שאלה זו תלובן, אם יהיה צורך
6 בכך, בהמשך ההליכים".

7 834. מאחר ובמסגרת כתבי ההגנה של הרש"פ העלה עו"ד יוסף ארנון טענות בדבר "מעשה
8 מדינה" או "מעשה מלחמה", ראיתי לנכון להביא את הדברים שכתב בית המשפט
9 העליון בעניין זה (שם, בפסקה 5, בעמ' 9, בין האותיות ב-ג):

10 "יצוין כי בהשלמות הטיעון מטעם המבקשים נכללו טענות החורגות ממסגרת
11 הדיון כפי שהותוותה בבית המשפט המחוזי, ובכלל זה טענות הנוגעות לתחולת
12 הדוקטרינה בדבר 'מעשה מדינה' על התביעות התלויות ועומדות כנגדם
13 ולשאלת שפיטותם של 'מעשי מלחמה'. למותר לציין כי אין מקום ואין עילה
14 לדון בטענות אלה היום".

15 835. אשר לסוגיית סמכות בית המשפט, כמפורט בשאלה ב של הנשיא זילר ("סמכות בית
16 המשפט לדון בשאלות המדיניות והפוליטיות של קיום ההסכמים הבינלאומיים
17 מכוחם קמה הרשות הפלסטינית"), כותב בית המשפט העליון כי שאלה זו "אינה
18 מהווה חלק מבקשת רשות הערעור, ולדברי המבקשים, הם 'סומכים שתי ידיהם על
19 הכרעת הערכאה קמא' בנוגע לשאלה זו. לא נוסיף אפוא דברים בהקשר זה" (שם,
20 בפסקה 6, בעמ' 9, בין האותיות ג-ד). לשלימות התמונה אציין כי הכרעת הרוב ביחס
21 לשאלה ב הייתה זו: "בית-המשפט אינו מתערב ואינו דן בעניינים בעלי אופי מדיני
22 מובהק. לכן, אל לו לבית-המשפט לדון בשאלות המדיניות והפוליטיות של קיום
23 הסכמים בינלאומיים מכוחם קמה הרש"פ".

24 836. אשר לסוגיית השלישית, כמפורט בשאלה השלישית שהציב הנשיא זילר ("היות בית
25 משפט בישראל פורום מתאים לדון במחלוקות שעניינן יישום הסכם בינלאומי"), כותב
26 בית המשפט העליון כדלקמן (שם, בפסקה 6, בעמ' 10-9):

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נור'ז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשטינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1 "אשר לשאלה ג – שאלת נאותות הפורום – טוענים המבקשים כי הפורום
2 המתאים לבירור התביעות שהוגשו נגדם, אם בכלל, אינו בית משפט ישראלי
3 כי אם בית משפט מוסמך בשטחי הרשות הפלסטינית או לחלופין מנגנון אחר
4 ליישוב מחלוקות (המבקשים מציעים לברר את התביעות 'באמצעות הסדר
5 כולל בהסכמה הדדית או באמצעות מנגנון פישור או בורות מוסכם שיוקם בין
6 מדינת ישראל לרשות הפלסטינית בהתאם להצהרת העקרונות ולהסכמי
7 הביניים').

8 אלא שמתברר כי גם ביחס לשאלת הפורום הבלתי-נאות לא ראה בית המשפט
9 המחוזי לקבוע קביעות נחרצות, והותיר את הנושא לבחינה פרטנית בכל תביעה
10 ותביעה. כלשונו: 'שאלת התאמתו של הפורום היא פונקציה של כל תביעה
11 ותביעה, ואין ליתן תשובה כוללת לכל התביעות'. המבקשים בכל זאת משיגים
12 על דבריו של בית המשפט קמא, לפיהם '... ברובם המכריע של המקרים, לא
13 נראה כי טענת הפורום הבלתי נאות מתאימה לתובענות כפי שהוגשו'. אנו
14 סבורים כי אמירה-הערה זו אין בה כדי להצדיק בירור מלא של סוגיית נאותות
15 הפורום – זאת כאשר, כאמור, בית המשפט המחוזי עצמו נמנע מלהכריע בדבר,
16 ומדרך ניתוחו כמו-גם מהתוצאה שאליה הגיע ברי כי הדרך פתוחה בפני
17 המבקשים להשמיע את מכלול טיעוניהם בעניין זה בפני הערכאות המבררות".

18 837. ועתה נעבור לשאלה הרביעית שהועלתה על ידי הנשיא זילר ('קיומה של עילת תביעה
19 הנטענת על הסכם בינלאומי שלא אומץ בחקיקה פנימית'). ביחס אליה נפסק על ידי
20 בית המשפט העליון כדלקמן (פסקה 7, עמ' 10, בין האותיות א-ג; ההדגשות במקור):

21 "מכאן לשאלה ד. עיון בטענות המבקשים בהקשר זה מגלה כי הם אינם
22 חולקים על מה שיש בהחלטת בית המשפט המחוזי, אלא על מה שלטענתם
23 אין בה. לאמור, המבקשים מלינים על כך שבית המשפט התייחס אמנם
24 לשאלת קיומה של עילת תביעה מכוח הסכם בינלאומי שלא אומץ בחקיקה
25 פנימית (ופסק לשיטתם נכון בשאלה זו), אך לא ל בנדבך נוסף של הטיעון,
26 שעניינו האפשרות כי תקום עילת תביעה מכוח הסכם בינלאומי למי שאינו צד
27 להסכם. מבלי להתייחס לשאלה אם הנדבך הנוסף של הטיעון נכלל בהגדרת
28 חמש השאלות שהועמדו לבחינתו של בית המשפט המחוזי על-פי החלטת

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1 נשיאו, הרי שבכל מקרה, כיוון שנדבך זה, לדברי המבקשים, לא נדון ולא
2 הוכרע, אין מקום לבררו לראשונה כעת, במיוחד כשאין כל מניעה למבקשים
3 להעלותו בפני הערכאות המבררות שידונו בתביעות עצמן. התוצאה היא שגם
4 בשאלה זו, אין מקום להתערבותו של בית משפט זה בשלב הנוכחי של
5 ההליך".

6 838. הסוגיה האחרונה שבה דן בית המשפט העליון, בעקבות שאלותיו של הנשיא זילר עניינה
7 כללי ברירת הדין, והאם חל הדין שבשטח הרשות, ולכן אין לתובעים עילת תביעה על פי
8 הדין הישראלי.

9 839. בית המשפט העליון התייחס לנושא זה באריכות מה, תוך שהתייחס גם לפסק דין חדש
10 של בית המשפט העליון שדן בכללי ברירת הדין ביחס לתביעות הקשורות לענייני יהודה
11 ושומרון (שם, פסקה 8, עמ' 10-12):

12 "השאלה האחרונה – שאלה ה – עוסקת בסוגיה של ברירת הדין. בית המשפט
13 המחוזי קבע כי ניתן להחיל על התביעות השונות את הדין הישראלי (למעט
14 תביעתה של המשיבה 11, שלגביה נמנע בית המשפט קמא מלהחליט בשלב
15 זה, ושנמחקה מההליך שבפנינו). טעם הדבר: 'עניין לנו בתביעותיהם של
16 ישראלים, אשר הוגשו בבית משפט ישראלי בעל סמכות. הדיון סובב סביב
17 עילות שברוב התביעות מקורן בפעולות אשר מקצתן או חלקן אירעו בשטח
18 מדינת ישראל או באיזורים המצויים בשליטתה על-פי ההסכמים. הנזק הנטען
19 נגרם בתחומי מדינת ישראל. היסוד הזר היחיד המשותף לתביעות הוא זהות
20 הנתבעת, קרי – הרש"פ. בנסיבות אלו, בהן מעשי העוולה בוצעו בתחום
21 הפורום, יש מקום להחיל את הדין הישראלי'. בית המשפט הוסיף וציין כי
22 מכל מקום, 'תוצאה זו עומדת בקנה אחד עם הגישה ההולכת וקונה לה שבת
23 בפסיקת בתי המשפט בישראל, לפיה במקרה שבו מעורב יסוד זר, יש להחיל
24 את הדין המהותי אשר לו הקשר החזק ביותר לאירועים והתואם את ציפיות
25 הצדדים המעורבים'.

26 המבקשים חולקים על נימוקיו של בית המשפט המחוזי. לשיטתם, יש להחיל
27 על התביעות התלויות ועומדות כנגדם את הדין החל בשטחי הרשות
28 הפלסטינית. לדעתם, ברירה זו של הדין מתחייבת לפי הכלל בנוזיקין המפנה

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1 לדין מקום ביצוע העוולה. המבקשים גורסים כי לעניין זה אין נפקא מינה היכן
2 בוצעו פעולות הטרור עצמן, אלא היכן נעשו המעשים המיוחסים למבקשים,
3 לאמור: הסתה לטרור, עידודו ותמיכה בו, אי-מניעה של גניבות רכב, אי-
4 אכיפת הליכי הוצאה לפועל ועוד. מעשים אלה כולם, כך מטעימים המבקשים,
5 הם עניין של קביעת מדיניות והוצאתה לפועל, והם בוצעו בשטחי הרשות
6 הפלסטינית. זאת ועוד, המבקשים מציינים כי אף לגבי פעולות הטרור עצמן,
7 חלק ניכר מהן בוצעו בשטחים שאינם בשליטתה של מדינת ישראל או למצער
8 אינם בשליטתה המוחלטת. המבקשים סבורים עוד כי הדין החל בשטחי
9 הרשות הפלסטינית הוא בעל מירב הזיקות והקשר המשמעותי ביותר לעניין
10 נשוא התביעות.

11 לאחר שניתנה החלטתו של בית המשפט המחוזי נשוא הערעור שבפנינו, ניתן
12 פסק-הדין בע"א 1432/03 ינון יצור ושיווק מוצרי מזון בע"מ נ' קרעאן, פ"ד
13 נט(1) 345 (2004). פסק-הדין ניתח בהרחבה את סוגיית כללי ברירת הדין
14 בנזיקין. נפסק, כי יש לאמץ את כלל ברירה הדין המפנה לדין מקום ביצוע
15 העוולה, וכי לבית המשפט נתון שיקול דעת לסטות במקרים נדירים מכלל זה,
16 מקום בו הצדק מחייב סטייה כזו. מטבע הדברים, בית המשפט המחוזי
17 בהכרעתו לא יכול היה להביא בחשבון את ההלכה שהותוותה בפרשת ינון.
18 עמדתו הכתובה של היועץ המשפטי ניתנה לפני פסק-הדין בעניין ינון, וממילא
19 אין בה התייחסות להלכה שנפסקה שם (היועץ המשפטי לממשלה הפנה
20 לפסק-הדין בהודעה מטעמו שהוגשה בתאריך 12.9.2004). גם בכתבי הטענות
21 של המשיבים האחרים אין ניתוח של שאלת ברירת הדין לאור הלכת ינון.
22 המערערים, לעומת זאת, הגישו את טיעוניהם המשלימים לאחר פסק-הדין
23 בעניין ינון והם מבקשים לתמוך את עמדתם בהלכה שיצאה מבית משפט זה.

24 על פני הדברים, גם לאחר פסק-הדין בעניין ינון, ישנם נימוקים חזקים
25 התומכים בתוצאה שאליה הגיע בית המשפט המחוזי, לאמור, החלת הדין
26 הישראלי. אשר למקום ביצוע העוולה, לא בהכרח קיימת אחידות בין כל
27 התביעות, ולא בהכרח ניתן להשיב לשאלה זו באופן חד במקרה הנדון. זאת,
28 לאור העובדה שפעולות הטרור הנדונות בתביעות השונות בוצעו באזורים
29 שונים – חלקן בישראל, חלקן מחוץ לישראל – ושהמעשים המיוחסים

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשטינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1 למבקשים בתביעות הללו הם מסוגים שונים שאין בהכרח זהות ביניהם בכל
2 הנוגע למקום הביצוע. בנסיבות אלה, התשובה לשאלת ברירת-הדין, ככל
3 שהיא מותנית במקום ביצוע העוולה, אינה מובנת מאליה. בה-בעת, אף
4 במקרים שבהם מקום ביצוע העוולה אינו ישראל, יש לבחון אם הנסיבות
5 המיוחדות שבהן עסקינן אינן מחייבות החלה של החריג לכלל. כך, למשל, לא
6 ניתן להתעלם בהקשר זה מן העובדה שבתביעות השונות מועלות בין היתר
7 טענות בדבר עידוד ותמיכה של הרשות הפלסטינית במעשי איבה שכוונו כלפי
8 אזרחים ותושבים ישראלים. נראה כי קיים קושי מובנה בברור התביעות
9 הללו לפי הדין הזר החל ברשות הפלסטינית (דין שכלל לא הוכח עד כה). ניתן
10 לסבור כי הדין הישראלי הוא הדין בעל העניין האמיתי בהסדרת הנושא, וכי
11 קיים קושי להכפיף בכגון דא את עילת התביעה לדין הזר (יצוין כי ישנם
12 מקרים שבהם מדינות קבעו במפורש חקיקה פנימית המתייחסת לתביעות
13 כנגד מדינות תומכות טרור, וברור שכלל ברירת דין אשר יפנה למקום ביצוע
14 העוולה עלול לסכל את מטרתם של דברי חקיקה כאלה. ראו למשל Flatow
15 (v. The Islamic Republic of Iran, 999 F. Supp. 1 (1998)).

16 בנסיבות המתוארות אין בכוונתנו לקבוע, בשלב זה, מהו הדין שיחול על כל
17 התביעות. לאור הצורך בבחינה פרטנית של התביעות השונות – כל תביעה לפי
18 מאפייניה – בהתחשב בהלכה החדשה שנפסקה בעניין ינן, שנפקויותיה
19 לענייננו לא לובנו די הצורך בטענות הצדדים לפנינו, אנו סבורים כי מן הראוי
20 להותיר את שאלת ברירת הדין לבחינה פרטנית של הערכאות המבררות".

21 840. וכך מסתיים פסק הדין של בית המשפט העליון (שם, עמ' 12, מול האות ה): "התוצאה
22 היא שהערעור נדחה, בכפוף להערות הכלולות בפסק-דיננו זה. בנסיבות העניין לא
23 ראינו לעשות צו להוצאות בהליך זה".

24 כב.4 החלטות נשיאת בית המשפט המחוזי בדבר העברת תיקי הנזיקין שבהם
25 הרש"פ היא נתבעת, אל השופט בעז אוקון ולאחר מכן אל השופט משה דרורי

26 841. כמוסבר לעיל, בתקופה בה כיהן הנשיא זילר כנשיא בית המשפט המחוזי בירושלים, כל
27 התיקים חולקו באופן רנדומלי ללא קשר לנשוא הדיון ולהיקפו.

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 842. לפיכך, תיקי תביעות הנזיקין נגד הרש"פ הוקצו לשופטים רבים, כאשר לי הוקצה תיק
2 כהן (הפיגוע בכפר דרום; ראה פרק ד לעיל).
- 3 843. עם מינויה של הנשיאה מוסיה ארד, היא החליטה כי בתיקי התביעות נגד הרש"פ כרוכות
4 שאלות דומות, ועל כן הורתה כי כל התביעות שהיו לפני שופטים אחרים, יועברו לשופט
5 אחד.
- 6 844. בשלב הראשון, בהחלטה מיום כו בטבת תשס"ו (26.1.06) ההחלטה הייתה כי הדיון ב-
7 46 תביעות יאוחד, וכי הדיונים בתיקים אלה יאוחד ויידונו בפני כב' השופט בעז אוקון.
- 8 845. כחודשיים לאחר מכן, ביום ז באדר תשס"ו (7.3.06) צורפו לתיקים הללו שלושה תיקים
9 נוספים, שגם לגביהם נקבע כי בשלב זה הדיון בהם יאוחד והם יידונו בפני השופט אוקון.
- 10 846. החלטות אלה היו כאשר עדיין 13 תיקים היו תלויים ועומדים בערעור בבית המשפט
11 העליון ברע"א 4060/03, שכזכור, פסק הדין ביחס לבר"ע זו ניתן רק ביום 17.7.07 (ראה
12 תת פרק כב.3 לעיל).
- 13 847. בשלב מאוחר יותר, החליטה הנשיאה, כב' השופטת מוסיה ארד, כי כל התיקים
14 והתביעות נגד הרש"פ יועברו אליי.
- 15 848. החלטה זו הייתה אך ורק במישור הטכני של הקצאת תיקים לשופט ללא החלטה על
16 איחוד תיקים.
- 17 849. גם ההחלטה מיום 30.3.03 שניתנה על ידי הרכב השופטים: גל, דרורי ומזרחי, לא הייתה
18 בגדר החלטה לאיחוד תיקים, אלא רק הכרעה בחמש שאלות שהוצבו בפני ההרכב הנ"ל
19 על ידי הנשיא זילר, כדי שהכרעה בהן תקל על השופטים האחרים, שעניינים אלה יובאו
20 בפניהם במסגרת התביעות נגד הרש"פ.
- 21 850. לאחר שקיבלתי את התיקים, ניתנו על ידי החלטות פרטניות ופסקי דין ביחס לכמה
22 תיקים:
- 23 א. ת.א. 3361/09 יורשי המנוח שלום בן שלום ז"ל נ' הרש"פ:

24 (1) החלטה בדבר הגשת ראייה נוספת מיום 10.1.14;

25 (2) החלטה מפורטת (134 עמודים) בדבר החבות של הרש"פ מיום 22.9.14;

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלסטינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 (3) פסק דין מפורט (155 עמודים) בדבר גובה הנזק מיום 17.11.17.
- 2 ב. ת.א. 44762-02-11 מוחמד טינה נ' הרשות הפלסטינית – דחיית התביעה, בפסק דין
3 מיום 24.12.14.
- 4 ג. ת.א. 3050/09 פרלמן גלינה נ' ארגון החמאס – פסק דין בעניין גובה הנזק (החבות
5 נקבעה בהעדר הגשת כתב ההגנה) מיום 15.6.15.
- 6 ד. ת.א. 4071/02 פלוני נ' הרשות הפלסטינית –
- 7 (1) החלטה מפורטת (159 עמודים) הקובעת חבות של הרש"פ, מיום 24.10.12.
- 8 (2) פסק דין מפורט (100 עמודים) הקובע את גובה הנזק מיום 20.9.15.
- 9 ה. ת.א. 5074/03, 6120/04, 7123/05, 5129/08, 3144/09. ע.ג. נ' הרשות הפלסטינית (1)
10 פסק דין והחלטה מפורטים, כ-1,800 עמודים, מיום 24.4.17, המתייחסים אל 60
11 תובעים שבהם קבעה חבות הרש"פ ביחס ל-52 תובעים. ומחיקת התביעה ביחס
12 לשמונה תובעים.
- 13 (2) פסק דין חלקי בדבר גובה הנזק של כליאת השווא (70 עמודים) מיום 28.6.18.
- 14 ו. ת.א. 9135/07 משיח דוד נ' הרשות הפלסטינית –
- 15 (1) פסק דין בעניין גובה הנזק נגד החמאס (החבות נקבעה בהעדר הגשת כתב
16 ההגנה) מיום 17.9.18 (36 עמודים).
- 17 (2) החלטה מיום 5.10.18 בדבר מחיקת התביעה נגד הרש"פ ואש"ף.
- 18 ז. ת.א. 3372/01 תכשיטי כפריס בע"מ נ' המועצה הפלסטינאית (הרשות הפלסטינית),
19 (פסק דין מיום 3.8.15 (51 עמודים) – הדוחה את התביעה.
- 20 ח. ת.א. 2577/08 מאיה רגיואן נ' הרשות הפלסטינית – לאחר שמיעת ראיות, הסתיים
21 בהסכם מחוץ לכותלי בית המשפט, לפיו התביעה תידחה, ובעקבות זאת ניתן פסק
22 דין הדוחה את התביעה ללא צו להוצאות ביום 8.5.19.
- 23

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 **5.בב. החלטה, מיום 22.3.09, בדבר השימוש בפסקי דין של בתי המשפט הצבאיים**
2 **באזור יהודה ושומרון כראיה בתביעות הנזיקין נגד הרש"פ**
- 3 851. אחד מן הנושאים המרכזיים המחייבים הכרעה בתיק זה, כעולה גם מהפלוגתאות שבין
4 הצדדים כפי שפורטו לעיל בפרק כא לעיל, הוא המחלוקת העובדתית שבין הצדדים לגבי
5 כל פיגוע ופיגוע.
- 6 852. מאליה מתעוררת השאלה, כיצד יכולים התובעים (שבחלק מהמקרים מדובר בעיזבון
7 של מנוחים), יכולים להוכיח כי היה פיגוע וכי המבצעים של הפיגועים הם אותם מחבלים
8 המוזכרים כנתבעים. כל זאת, בנוסף לשאלה, מהם דרכי ההוכחות ולטענות המשפטיות
9 בדבר האחריות השילוחית של הרש"פ ואש"ף.
- 10 853. ב"כ התובעים, במסגרת חיפוש חומר ראיות, "עלו" על פסקי הדין של בתי המשפט
11 הצבאיים באזור יהודה ושומרון, שבהם הורשעו מבצעי הפיגועים, והם רצו לעשות
12 שימוש בפסקי דין אלה כראיות בתיקי הנזיקין שבפניי.
- 13 854. התובעים הגישו בקשה בתיק בש"א 4994/08, במסגרת ת.א. 2538/00, ת.א. 3326/01 ו-
14 ת.א. 9483/07. הבקשה הוגשה על ידי עו"ד ד"ר שמואל ילינק, מי שייצג את המשפחה
15 של החייל האחר שנרצח בלינץ' (יוסף אברהמי ז"ל), ולבקשה הצטרפו עורכת הדין ניצנה
16 דרשן-לייטנר ועורך הדין כוכבי (שייצגו את התובעים ב-ת.א. 2538/00). כפי שכתבתי
17 בהחלטתי, יש לה השלכות רוחב על תיקים רבים מעבר לתיקים שבהן ניתנה, ואין חולק
18 כי היא חלה על כל 17 התיקים נשוא מסמך זה.
- 19 855. הבקשה שהוגשה היא כפולה, כאמור בפסקאות 10-5 להחלטה המפורטת (44 עמודים)
20 מיום כו באדר תשס"ט (22.3.09) (להלן – בתת פרק זה – ההחלטה):
21 "5. בקשה זו, אשר בפניי, מורכבת, למעשה, משתי בקשות שונות, אשר
22 מבחינה לוגית, השנייה היא תוצר של הראשונה.
- 23 6. הבקשה הראשונה: המבקשים עותרים לכך שפסקי הדין (הכרעות
24 הדין, גזרי הדין והכרעות ערכאת הערעור), אשר ניתנו בבתי המשפט
25 הצבאיים באזור יהודה ושומרון, בין השנים 2003-2008, יוכרו, על פי
26 סעיף 42א, הנמצא בפרק ב, סימן ז, לפקודת הראיות, והנושא כותרת

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 'פסק דין מרשיע במשפט פלילי', כראיות, לכאורה, בתיק התביעה
2 העיקרי.
- 3 7. פסקי דין אלה, עוסקים במעורבותם של הנתבעים 4-16, באותו רצח
4 הנתעב – הלינץ' ברמאללה – אשר אירע, ביום 12.10.00.
- 5 8. המבקשים טוענים, כי יש לקבל את פסקי הדין כראיה.
- 6 9. העתירה בבקשה, היא כי אותם פסקי דין ישמשו כראיה לא רק כנגד
7 המשיבים 4-16 (שהיו הנאשמים בהליך הפלילי, בפני בתי המשפט
8 הצבאיים ביהודה ושומרון, על שתי ערכאותיהם), אלא גם כנגד
9 המשיבים 1-3, שהם אלה:
- 10 (1) הרשות הפלסטינית;
- 11 (2) יאסר ערפאת, עיזבונו ויורשיו;
- 12 (3) ג'יבריל רג'וב.
- 13 כל זאת, מכוח אחריותם השילוחית, הנטענת, של המשיבים 1-3,
14 למעשיהם של המשיבים 4-16.
- 15 10. הבקשה השנייה היא זו: על פסקי הדין יוחל גם סעיף 42 לפקודת
16 הראיות, אשר מגביל את זכותם של המשיבים להביא ראיות, כדי
17 לסתור את הממצאים אשר נקבעו באותם פסקי דין של בתי המשפט
18 הצבאיים, באזור יהודה ושומרון".
- 19 856. איפשרתי לצדדים (כולל למדינה) להגיש עמדה מפורטת בכתב, כולל תגובות ותגובות
20 לתגובות.
- 21 857. ברצוני לציין כבר עכשיו – שכן לכך יש השלכות על היקף הראיות בתיק (ראה על כך
22 במפורט בפרק הבא, פרק כג) – כי עמדת ב"כ התובעים עוה"ד דרשן-לייטנר וכוכבי, כפי
23 שפורטה בסעיף 4 לתשובתם מיום 18.2.09, הייתה זו (מצוטט בפסקה 17 להחלטה
24 הנ"ל):
- 25 "לאור היעדר הלכה מפורשת בסוגיית תחולת סעיפים 42-א ג לפקודת הראיות
26 בענייננו, ולאור היותה של סוגיה זו שאלה מורכבת, שאינה טריוויאלית,

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 בכוונת התובעים לתמוך את עמדתם בסוגיה דנן הן בראיות שיוגשו על ידם
2 (לרבות חוות דעת מומחה רלוונטית המיועדת באופן ספציפי למטרה זו) והן
3 באסמכתאות משפטיות. המועד להגשת ראיות אלה ולשמיעתן והמסגרת
4 הדיונית ומהותית לבחינת הראיות, הינה שלב ההוכחות במשפט".
- 5 וכן ראה גם דברים נוספים שכתב עו"ד כוכבי, ב"כ התובעים, (סעיף 4 לתגובה לתשובת
6 הנתבעת 1, לבקשה בעניין סעיף 42 לפקודת הראיות, אשר הוגשה מטעם התובעים
7 בת.א. 2538/00, כמצוטט בפסקה 22 להחלטה הנ"ל):
- 8 "לאור ראשוניותה ומורכבותה של סוגית יישום סעיפים 42-א ג לפקודת
9 הראיות בענייננו, כאמור בתשובת התובעים מיום 18.2.09, התובעים אינם
10 מתכוונים להסתמך באופן בלבדי על הכרעות הדין במשפטיהם הפליליים של
11 המורשעים במעשה הלינץ' ועל חומר אחר שהוגש במשפטים אלה, לצורך
12 הוכחת אחריות הנתבעים; בכוונת התובעים להוכיח את אחריות הנתבעים
13 (לרבות ובמיוחד אחריותה הישירה, השילוחית, כמעוולת יחד וכמעבידה של
14 הרש"פ) במספר דרכים נוספות – ובהם, בין היתר, חוות דעת מומחים וכן
15 עדויות, תצהירים והודעות של מעורבים באירועים נשוא התביעה דנן ושל
16 אחרים".
- 17 858. בהחלטה התייחסתי לרקע ההיסטורי של הסוגיה: בעבר היה כלל לפיו פסק דין במשפט
18 אחד אינו יכול לשמש כראיה במשפט אחר (פסקה 23 להחלטה), אך ככל שהדבר נוגע
19 לפסק דין פלילי כראיה בהליך אזרחי, יש התייחסות ספציפית לסעיף 42 לפקודת
20 הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1970 (להלן – "הפקודה", או "סעיף 42א", לפי העניין),
21 ואותו ניתחתי במהלך ההחלטה האמורה.
- 22 859. אחת המחלוקות שבין הצדדים הייתה: מיהו אותו בית משפט שנתן את פסק הדין
23 הפלילי, אשר הממצאים והמסקנות שלו קבילים במשפט אזרחי כראיה לכאורה לאמור
24 בהם (כאמור בסעיף 42א(א) לפקודה הנ"ל).
- 25 860. ראוי לציין כי בסעיף עצמו, דהיינו סעיף 42א(ב)(1), יש שני חריגים לתחולת הסעיף: בית
26 דין צבאי לעבירות תנועה, בית משפט עירוני שלא ניתן מאת שופט של בית משפט שלום.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 861. בהמשך הניתוח, הבאתי פסיקה, לפיה פסק דין של בית משפט מקומי בבית לחם אינו
2 מהווה פסק דין לעניין סעיף 42א הנ"ל, והוא נחשב כ"בית משפט זר" (פסקה 36
3 להחלטה), וכך אף נקבע לעניין הליך משמעותי (פסקה 37 להחלטה).
- 4 862. מכל מקום, קבעה הפסיקה כי סעיף 42א לפקודה חל על בתי משפט הפועלים על פי חוק
5 בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984 (פסקה 38 להחלטה), בתי דין לעבודה
6 (פסקה 39 להחלטה), ובתי הדין הצבאיים הפועלים על פי חוק השיפוט הצבאי, תשט"ו-
7 1955 (להלן – "החש"צ") (פסקה 40 להחלטה).
- 8 863. מה באשר לבתי משפט צבאיים הפועלים ביהודה ושומרון על פי צו בדבר הוראות
9 ביטחון, אשר נחקק על ידי המפקד הצבאי של אזור יהודה ושומרון?
- 10 864. הבאתי שלושה פסקי דין של בתי משפט השלום, אשר קבעו כי בית המשפט לעניין סעיף
11 42א כולל גם בית משפט צבאי, וכי כוונת המחוקק הייתה לסייג את תחולת סעיף 42א
12 רק לגבי בתי משפט שבהם הדיינים אינם שופטים מקצועיים או אינם משפטנים הדנים
13 על פי המשפט הישראלי (רשימת פסקי הדין פורטה בפסקה 44 להחלטה: החלטתה של
14 כב' השופטת עפרה סלמון-צ'רניאק מבית המשפט השלום בבתי-ים) (אשר החל משנת
15 2001 מכהנת כשופטת בית המשפט המחוזי בתל-אביב), בת.א. (בת-ים) 89/88 איתן
16 רילוב נ' צאלח עאשור דגמש, פ"מ תש"ן (2), 39 (תש"ן); פסק דינו של כב' השופט דוד
17 מינץ, מבית משפט השלום בירושלים (מכהן כיום כשופט בית המשפט העליון), בת.א.
18 (י-ם) 4350/97 אבו חסן נ' קוסייב (2000); פסק דינו של כב' השופט אשר קולה, מבית
19 משפט השלום בבית שאן (אשר מכהן בבית המשפט המחוזי בנצרת, החל משנת 2008)
20 בת.א. (בית שאן) 345/99, חזיזה נ' קירט חברת אבטחה ושמירה בע"מ (2005).
- 21 865. מאידך גיסא, בית משפט המחוזי בחיפה (כב' השופט ר' ג'רג'ורה) בת.א. (חיפה) 642/99
22 תכרורי נ' המפקד הצבאי באזור יהודה ושומרון, קבע כי הוראות סעיף 42א אינן חלות
23 על פסקי דין אשר ניתנו על ידי בתי משפט צבאיים, מהסיבות הבאות:
- 24 א. בתי המשפט הצבאיים לא הוקמו מכוח חוק בתי המשפט, על פי חקיקה של
25 הכנסת, אלא הם כוננו מכוח צווים של השלטון הצבאי. על כן, ובמיוחד לאור
26 מיקומם מחוץ ל"קו הירוק", אין לראות בהם, לדעתו של השופט ג'רג'ורה, בתי
27 משפט בישראל, כלשון סעיף 42א.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 ב. שופטי בית המשפט הצבאיים אינם בהכרח בעלי הכשרה מקצועית כשופטים,
2 ואינם מתמנים על פי הקריטריונים אשר שופטים מתמנים לבית המשפט
3 בישראל.
- 4 866. הסברתי כי בהעדר פסק דין של בית המשפט העליון, פתוחה הדרך להכריע בשאלה,
5 ונותרה לי, בשבתי כשופט בית המשפט המחוזי בירושלים, החירות לבור את דרכי
6 (פסקה 42, שם).
- 7 867. תחילה, ניתחתי את תכלית סעיף 42א, על פי הפסיקה (ע"א 350/74 חברת מ.ל.ט. בע"מ
8 נ' ממן, פ"ד כט(1), 208, מפי מ"מ הנשיא – כתוארו אז – השופט ד"ר יואל זוסמן; להלן
9 – פרשת מ.ל.ט.) ועל פי הספרות המשפטית (פרופ' דניאל פרידמן, "פסק דין פלילי כראיה
10 במשפט אזרחי", הפרקליט, כרך כה (תשכ"ט-1969), עמ' 92; עמ' 372), וצינתי כי מדובר
11 במטרות משולבות של עקביות, כדי למנוע סתירות בפסיקת בתי המשפט, חיסכון של
12 זמן שיפוטי והשימוש בקל וחומר, לפיו אם אדם מורשע בהליך פלילי, לא כל שכן שניתן
13 לחייבו במשפט אזרחי (ראה: פסקאות 54-51 להחלטה הנ"ל).
- 14 868. הסברתי באריכות את ההיסטוריה של הקמת בתי המשפט הצבאיים ביהודה, שומרון
15 וחבל עזה על פי המשפט הבינלאומי ודיני המלחמה (פסקה 55 ואילך), תוך השוואה
16 לממשלים צבאיים בעבר.
- 17 869. כמו כן, התייחסתי לשינוי שחל בבתי המשפט הצבאיים ביהודה ושומרון, עקב הקמת
18 ערכאת ערעור (ראה: פסקאות 66-70 להחלטה האמורה).
- 19 870. לאחר שהצבתי את מטרת סעיף 42א הנ"ל כפי שפורטה לעיל מול המצב של בתי המשפט
20 הצבאיים באזור יהודה ושומרון, התייחסתי לשני נושאי המשנה הבאים: מעמד
21 השופטים בבתי המשפט הצבאיים וסדרי הדין ודיני הראיות בבתי המשפט הצבאיים
22 ומידת זיקתם לישראל.
- 23 871. ככל שמדובר בשופטים המכהנים בבתי המשפט הצבאיים, הגעתי למסקנה כי מידת
24 הקרבה בינם לבין שופטים בבתי המשפט בישראל היא רבה, והכל כמוסבר וכמפורט
25 להלן (שם, פסקאות 108-76):

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 על פי הנוסח המקורי של הצו בדבר הוראות ביטחון, ובדומה לנהוג
2 בבתי הדין הצבאיים (הפועלים, כאמור, על פי החש"צ), השופטים
3 בבתי המשפט הצבאיים נחלקו, בעבר, לשני סוגים, אשר ישבו בשני
4 סוגי מותבים:
- 5 האחד, מותב של שלושה, אשר מורכב מנשיא, קצין צה"ל בעל השכלה
6 משפטית (משפטאי כלשון הצו), ועימו שני 'שופטי צד', שהם קצינים
7 שאינם בעלי השכלה משפטית.
- 8 השני, הוא מותב של דן יחיד, קצין, משפטן.
- 9 את השופטים ('שופטי צד'), מינה מפקד כוחות צה"ל באזור (במשך
10 למעלה מ-40 השנים מאז 1967, בחלק מן התקופה היה זה אלוף פיקוד
11 מרכז ובחלק מן התקופה – מפקד אזור יהודה ושומרון), על פי שיקול
12 דעתו.
- 13 השופטים המשפטנים, מונו על ידי מפקד כוחות צה"ל באזור,
14 בהמלצתו של הפרקליט הצבאי הראשי (להלן – 'הפצ"ר').
- 15 **78.** בעקבות ביקורת רבה, אשר הושמעה כנגד ישיבתם של לא משפטנים,
16 כשופטים, התחייב סגן הפרקליט הראשי בפני ועדת החוץ והביטחון
17 של הכנסת, כי עד לסוף שנת 2002 ייפסק לחלוטין שילובם של קצינים
18 ללא הכשרה משפטית כשופטים בבתי המשפט הצבאיים. כך אכן היה
19 (ראה מאמרו של סא"ל נתנאל בנישו, המשנה לנשיא בית המשפט
20 הצבאי לערעורים [מאז מתן ההחלטה ועד היום חל שינוי, ונתנאל בנישו
21 הינו אל"מ – נשיא בית המשפט הצבאי לערעורים באזור יהודה
22 ושומרון], 'על המשפט הפלילי באזורי יהודה ושומרון וחבל עזה:
23 אשנב ומגמות', משפט וצבא, 18, התשס"ה, 293, בעמ' 306).
- 24 **79.** בשנת 2004, במסגרת תיקון מס' 89 לצו בדבר הוראות ביטחון, עוגן
25 השינוי בחקיקה. סעיף 3ב לצו בדבר הוראות ביטחון קבע, במפורש, כי
26 הרכב בית המשפט הצבאי יכלול שלושה שופטים בעלי ניסיון משפטי,
27 בן למעלה מחמש שנים.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 תיקון 89 לצו בדבר הוראות ביטחון, הביא בכנפיו תיקון נוסף, המצביע
2 אף הוא על אופיים ועל הכשרתם של שופטי בית המשפט הצבאי,
3 והקשר שלהם למערכת המשפט בתוככי מדינת ישראל. סעיף 3(ב) לצו
4 בדבר הוראות ביטחון שונה בתיקון 89, כך, שסמכות הפצ"ר להמליץ
5 על מינוי שופטים בפני המפקד הצבאי, הומרה בסמכות הועדה
6 לבחירת שופטים, שהוקמה אז, והוסמכה להמליץ על מינויים אלה.
- 7 הוועדה לבחירת שופטים, מורכבת משבעה חברים, בהם ארבע אנשי
8 צבא: נשיא בית הדין לערעורים (המשמש יו"ר הועדה), סגנו, נשיא
9 בית המשפט הצבאי וראש אגף כח אדם (אכ"א) של צה"ל. שאר
10 החברים הם אזרחים: מתאם פעולות הממשלה בשטחים; שופט
11 בדימוס, הממונה על ידי נשיא בית הדין הצבאי לערעורים; ונציג לשכת
12 עורכי הדין בישראל, הנבחר בידי המועצה הארצית של לשכת עורכי
13 הדין.
- 14 המועמדים לשיפוט, מוצעים על ידי נשיא בית הדין הצבאי לערעורים,
15 נשיא בית המשפט הצבאי לערעורים, ראש אכ"א, או שניים מחברי
16 הועדה.
- 17 המועמדים, חייבים להצהיר כי לא הורשעו בעבירה פלילית, וכי לא
18 מתנהלת כנגדם חקירה פלילית (דברי סגן הפצ"ר אל"מ אילן כץ,
19 בישיבת ועדת צבא וביטחון של לשכת עורכי הדין, מיום 19.6.02).
- 20 החלטות הוועדה לבחירת השופטים הנ"ל, מתקבלות ברוב קולות.
21 לאחר בחירת הועדה, ממליץ נשיא בית המשפט הצבאי לערעורים,
22 בפני המפקד הצבאי, על המועמדים לתפקיד שופט בבית המשפט
23 הצבאי, והללו ממונים בידי המפקד הצבאי (ראה: הנוסח המעודכן של
24 הצו בדבר הוראות ביטחון, סעיף 3 (ד) - (ו)).
- 25 השופטים, אשר נבחרים על ידי הועדה, עוברים השתלמות בבית הספר
26 למשפט צבאי (דברי סגן הפצ"ר, אל"מ אילן כץ, בישיבת ועדת צבא
27 וביטחון של לשכת עורכי הדין, מיום 19.6.02).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 . 87 . אי תלותם של השופטים בבתי המשפט הצבאים באזור יהודה ושומרון,
2 נקבעה בסעיף 7א לצו בדבר הוראות ביטחון, אשר זה לשונו:
- 3 'בענייני שפיטה אין מרות על מי שבידו סמכות שפיטה, זולת
4 מרות הדין ותחיקת ביטחון'.
- 5 .88 . ניסוח זה מהווה העתקה, תוך שינוי טכני, של סעיף 2 לחוק יסוד:
6 השפיטה, אשר קובע לאמור:
- 7 'בענייני שפיטה אין מרות על מי שבידו סמכות שפיטה, זולת
8 מרותו של הדין'.
- 9 .89 . זהות הניסוח האמור, כבר היא, לכשעצמה, נוטעת בלב הקורא את
10 התחושה כי אכן השופטים בבתי המשפט הצבאיים ביהודה ושומרון,
11 כאחיהם, השופטים בבתי המשפט בישראל, זוכים – לפחות מבחינת
12 המילים של החוקים הרלוונטיים – לאותה עצמאות ואי תלות, שהיא
13 המאפיין הראשוני והחשוב של הרשות השופטת, ובכך נבדלת היא מן
14 הרשות המבצעת, אשר כפופה לרשות המחוקקת.
- 15 .90 . במסגרת תיקון מס' 89, של הצו בדבר הוראות ביטחון, יחד עם המרת
16 סמכות הפצ"ר להמליץ על מינוי שופטים צבאיים בהקניית הסמכות
17 לוועדה לבחירת שופטים (ראה: פסקאות 80-85 לעיל), נקבע בצו בדבר
18 הוראות ביטחון כי פעולתו של שופט לא תופסק, בעל כורחו אלא
19 בתנאים מסוימים (סעיף 3(ז)).
- 20 קביעה זו, שוללת, למעשה, את יכולתו של המפקד הצבאי להפסיק את
21 כהונתו של השופט בבתי המשפט הצבאיים באזור, ומחזקת את
22 עצמאותם השיפוטית של השופטים, המכהנים בבתי המשפט
23 הצבאיים ביהודה ושומרון.
- 24 .91 . דוגמא מאלפת לאי תלותם של השופטים הצבאיים ניתן למצוא בתיק
25 (שומרון) 5708,5732/01 התובע הצבאי נ' עודה, פש"מ יד (2), 48, שם
26 נכתבו בפסק הדין מילים אלה (בעמ' 54):

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1 'ממש כשם שבית משפט שלום רשאי להכריז על בטלותה של
2 נורמה מסוימת, ואפילו יהא זה חוק אשר יצא תחת ידה של
3 הכנסת, רשאי צד להעלות טענות חוקתיות בפני בית המשפט
4 הצבאי, ביחס להוראות המפקד הצבאי, ובית המשפט רשאי
5 לפסוק בהן.'

6 [אין כאן המקום להאריך ולפתח את ההיבט הזה של פעילותם של בתי
7 המשפט הצבאיים. בספרי, החקיקה באזור יהודה ושומרון] [המכון
8 למחקרי חקיקה ולמשפט השוואתי על שם הרי סאקר, הפקולטה
9 למשפטים, האוניברסיטה העברית בירושלים, פרסום מס' 27, ירושלים,
10 תשל"ה-1975; להלן – "דרורי, חקיקה"], דנתי במפורט בסמכותם של
11 בתי המשפט הצבאיים לערוך ביקורת שיפוטית על החקיקה (שם,
12 בעמ' 66-72). הבאתי פסקי דין שונים, והצגתי גישות ועמדות מגוונות
13 של בתי המשפט הצבאיים, ביחס לסמכותם או לאי סמכותם, כערכאה
14 שיפוטית, אשר ממונה על ידי מפקד האזור, לבקר ולפסול צווים
15 שאותם מחוקק מפקד האזור, שהוא בעל סמכות החקיקה הראשית
16 באזור יהודה ושומרון (בפרק אחר בספרי הנ"ל, הגעתי למסקנה כי
17 חקיקת מפקד האזור הינה בבחינת חקיקה ראשית, על פי מערכת
18 המשפט הפנימית ביהודה ושומרון, אך מנקודת המבט של המשפט
19 הישראלי, היא בגדר חקיקת משנה, של אחד מן הגופים, המהווה חלק
20 מן המינהל הציבורי הישראלי; ראה: דרורי, חקיקה, עמ' 39 ואילך.

21 על כל פנים, לאחר שהצגתי את הזרמים השונים בפסיקת בתי המשפט
22 הצבאיים ביחס לסמכותם לבצע ביקורת שיפוטית, כולל הכרזה על
23 בטלות דברי חקיקה, שיצאו מתחת ידו של מפקד האזור, ציינתי את
24 הדברים הבאים (שם, בעמ' 72):

25 'אין באזור ערכאת ערעור במסגרת בתי המשפט הצבאיים [זה
26 היה המצב בשנת 1975, מועד כתיבת ספרי; ראה: פיסקה 65
27 ואילך, לעיל] ועל כן אין הלכה פסוקה ביחס לסמכות בתי
28 המשפט הצבאיים לבקר את צווי מפקד האזור. אף כי בית

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 משפט צבאי אינו כבול לתקדימי בית משפט צבאי אחר, ואף
2 אין בצו בדבר הוראות ביטחון הוראה בדבר התקדים המשכנע,
3 יש להניח כי בעתיד כשתעלה השאלה בפני בתי המשפט
4 הצבאיים יצוטטו תקדימים אלה בפניהם'.
- 5 וראה גם בהמשך הדברים (שם, בעמ' 72) את סיכום הגישות השונות
6 בסוגיית הביקורת השיפוטית, כפי שבאו לידי ביטוי בפסקי הדין של
7 בתי המשפט הצבאיים, הן באזור יהודה ושומרון והן באזור רצועת
8 עזה].
- 9 92. לסיכום, השופטים המכהנים בבתי המשפט הצבאיים, הינם
10 משפטנים, הנבחרים בידי ועדה שאינה תלויה במפקד הצבאי,
11 העוברים הכשרה טרם מינויים, והפועלים בעצמאות, על פי מיטב
12 יכולתם המשפטית, ובהתאם מצפונם.
- 13 93. כאן המקום להזכיר את התנאים הנדרשים מן המועמד, למינוי שופט
14 בית משפט השלום בישראל, על פי סעיף 4 לחוק בתי המשפט [נוסח
15 משולב], התשמ"ד-1984 (להלן: 'חוק בתי המשפט'):
- 16 'כשירים להתמנות לשופטי בית משפט שלום, מי שרשום ומי
17 שזכאי להיות רשום בפנקס חברי לשכת עורכי הדין, ועסק
18 ברציפות או לסירוגין, לא פחות מחמש שנים, מהן לפחות
19 שנתיים בארץ, באחד או באחדים מן הדברים המנויים בסעיף
20 (2)2'.
- 21 94. סעיף (2)2 לחוק בתי המשפט הנ"ל, המוזכר בסיפא של סעיף 4 הנ"ל,
22 כולל 3 חלופות של עיסוק משפטי: עריכת דין; שפיטה או תפקיד
23 בשירות המשפטי של מדינת ישראל או שירות אחר; הוראת משפטים
24 באוניברסיטה או בבית ספר גבוה למשפט.
- 25 95. בדומה לאמור בסעיף 4 לחוק בתי המשפט, אלו הם התנאים למינוי
26 שופט צבאי-משפטי על פי סעיף 185 לחש"צ:

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 (א) קצין הנמנה עם הכוחות הסדירים של הצבא כשיר
2 להתמנות שופט צבאי-משפטי כמפורט להלן אם הוא
3 בעל ניסיון משפטי של מספר שנים כמצויין לצדו:
4 ...
- 5 (2) נשיא בית דין צבאי מחוזי או מיוחד, סגן נשיא
6 ושופט צבאי-משפטי של בית דין כאמור – חמש
7 שנים;
8 (3) ...'.
- 9 96. הארכתני בתיאור דברי החקיקה הרלוונטיים. כדי לתת תמונה מלאה
10 של כישוריהם המשפטיים של השופטים בבתי המשפט הצבאיים
11 באזור יהודה ושומרון.
- 12 97. לאור האמור, איני יכול להיות שותף למסקנתו של חברי השופט
13 ג'רג'ורה. כפי שראינו לעיל, השופטים היושבים על מידין בבתי
14 המשפט הצבאיים, יכולים, על פי כישוריהם, לעמוד בקריטריונים
15 המחייבים את הרוצה להתמנות כשופט – למצער, שופט בית משפט
16 השלום – במערכת המשפט האזרחית בישראל.
- 17 98. יתרה מזאת, כזכור, אין מחלוקת, וכך אף עולה מלשונו המפורשת של
18 החוק, כי פסקי דין של בית הדין הצבאי, על פי החש"צ, מתקבלים
19 כראיה, לכאורה, בבתי המשפט האזרחיים בישראל, על פי סעיף 42א
20 (ראה: פסקה 40 לעיל, והאסמכתאות המוזכרות בה). זאת, על אף
21 שלפי חוק השיפוט הצבאי, להבדיל מהאמור בצו בדבר הוראות ביטחון
22 בו עסקינן בהחלטה זו, חלק מן השופטים היושבים על כס השיפוט,
23 בבתי הדין הצבאיים, על פי החש"צ, אינם בעלי הכשרה משפטית
24 (ראה, לדוגמא, סעיף 202 לחש"צ), והם מתמנים מבין החיילים
25 והקצינים, על פי סעיף 198 לחש"צ, אשר זו לשונו:
- 26 'הרמטכ"ל לגבי בית דין צבאי מיוחד, וראש המחוז השיפוטי
27 לגבי בית דין צבאי מחוזי של מחוז, ימנו כל אחד בהמלצת

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 נשיאו של אותו בית דין, מספר מספיק של חיילים שישבו בדין
2 כשופטים צבאיים באותו בית דין, אך לא ימנה את עצמו לכך'.
- 3 99. לפנינו, איפוא, קל וחומר, ברור: אם על פסקי דין של מותב של בי"ד
4 צבאי, על פי החש"צ, שכאמור, לא כל חבריו משפטנים (ורובם – אינם
5 משפטנים כלל ועיקר), חל סעיף 42א, ללא עוררין, ופסקי דין מרשיעים
6 של בתי הדין הצבאיים על פי חש"צ, מהווים ראיה, לכאורה, בהליך
7 אזרחי, מדוע דווקא פסקי הדין של בית המשפט הצבאי, באזור יהודה
8 ושומרון, שכל שלושת השופטים היושבים לדון הם משפטנים, יהיו
9 פסולים כראיה בהליך אזרחי? הרי, מכוח עקרונות הקל וחומר, יש
10 להחיל את כלל הכשרת הראיה מבתי דין הצבאיים, על פי חש"צ, על
11 בתי המשפט הצבאיים, באזור יהודה ושומרון.
- 12 100. לסיום הדיון של השופטים בבתי המשפט הצבאיים באזור יהודה
13 ושומרון, על מעמדם מצאתי לנכון להביא את דבריו של נשיא בית
14 המשפט הצבאי בשומרון, רס"ן ארז חסון, בתיק (שומרון)
15 9350,5036/99 התובע הצבאי נ' נעאלווה; התובע הצבאי נ' חשמה,
16 פש"מ יא 365, דברים אשר יוצאים מן הלב:
- 17 'כלום מבקש הסנגור 'להלך אימים' על בית המשפט כי ייטיב
18 את פסיקתו, ואף רומז, במובלע, כי באם 'יתמוך בדעת
19 התביעה' צפוי אף הוא ליתן את הדין בפני בג"ץ? כלום מאמין
20 הסנגור כי אלמלא 'תזכורת' סבורים היינו כי אין בית דין
21 הגבוה לצדק (ואף ערכאת ערעורים) בעולמו של הקדוש ברוך
22 הוא? כלום סברנו עד כה, כי אין עלינו מרות הדין, כי פטורים
23 אנו מליך בדרך אשר הותוותה בהחלטות בית המשפט
24 לערעורים ובהלכות בית המשפט העליון, וכי אין אנו מצווים
25 לתמוך פסיקתנו ביסודות המשפט הפלילי?.'
- 26 101. דברים כאלה, יכולים להיכתב רק על ידי שופט עצמאי ובלתי תלוי,
27 החש ביטחון עצמי בכישוריו המשפטיים, ורואה עצמו כמי שפוסע הוא

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 בנתיב המשפט הישראלי, ומתבסס על יסודות המשפט הפלילי,
2 כאמור בסיפא של הקטע שצוטט בפיסקה הקודמת.
- 3 102. סיכומו של פרק זה הוא כי בעיניי, הוכח כדבעי, כי שופט משפטאי
4 בבית המשפט הצבאי באזור יהודה ושומרון, אינו נופל משופט
5 משפטאי בבית דין צבאי על פי החש"צ. על כן, מבחינה זו, שופט בית
6 משפט מחוזי במדינת ישראל, יכול להיות סמוך ובטוח כי ממצאים
7 עובדתיים, אשר נקבעו על ידי השופטים בבתי המשפט הצבאיים
8 באזור יהודה ושומרון, נקבעו לאחר בחינה של שופט משפטן, שניתן
9 לסמוך על ידיעותיו וכישוריו כמשפטן, כמו שופט משפטאי בבית דין
10 על פי חש"צ או שופט בית משפט שלום בישראל.
- 11 103. הדברים דלעיל, בפרק זה, העוסק בשופטים של בתי המשפט
12 הצבאיים, באזור יהודה ושומרון, אינו רק ניתוח תיאורטי ותלוש של
13 סעיפים של צווים ותיקים; הוא משקף מציאות בה, בפועל, השופטים
14 בבתי המשפט הצבאיים, באזור יהודה ושומרון (וביתר השטחים
15 המוחזקים), הם, אכן, משפטנים בעלי שיעור קומה, אשר ניתן לסמוך
16 על הכרעותיהם וקביעת הממצאים העובדתיים, בבתי הדין
17 המרשיעים, היוצאים תחת ידם, כדי שאלה יהוו ראיה, לכאורה,
18 בהליך אזרחי, על פי סעיף 42א לפקודת הראיות.
- 19 104. עיון מרפרף בקבצים של פסקי הדין הצבאיים בשטחים המוחזקים,
20 יגלה לקורא שמות 'מוכרים'. במילים אחרות, שופטים שמילאו תפקיד
21 שיפוט בבתי משפט צבאיים (כקציני קבע או קציני מילואים), כיהנו
22 בעבר, ויש מהם המכהנים עד היום, כשופטים בערכאות השיפוטיות
23 'הרגילות' בישראל (יש כאלה שכבר סיימו תפקידם ויצאו לגימלאות).
24 דוגמאות לקטגוריה זו, הינם שופטים אלה: אליהו מצא ומנחם אלון
25 (לימים, כיהן, כל אחד מהם, כמשנה לנשיא בית המשפט העליון);
26 עודד מודריק, משה טלגם וא' משאלי (שופטי בית המשפט המחוזי
27 בתל אביב); יוסף שפירא (שופט בית המשפט המחוזי בירושלים
28 [כיום: מבקר המדינה]); צבי אלטר (שופט בית המשפט השלום בעכו);

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 יורם גלין (שופט בית משפט השלום בתל אביב); י' ברא"ז (בית משפט
2 השלום בפתח תקווה), ועוד.
- 3 105. בנוסף לכך, המעלעל בפסקי הדין של בתי המשפט הצבאיים בשטחים
4 המוחזקים, ימצא בהם שמות של שופטים, אשר בחייהם האזרחיים,
5 נמנים (או נימנו) על עורכי דין מן השורה הראשונה של עורכי הדין
6 במדינת ישראל: אמנון גולדנברג ז"ל; אריה נוביק ז"ל; אביתר לוי
7 ז"ל; בנימין לוינבוק ז"ל, ועוד.
- 8 בפסקי הדין שהוגשו בבקשה, מופיעים שמות של שופטים שהינם
9 עורכי דין מוכרים וידועים, אשר ראויים גם ראויים לשמש כשופטים
10 בבתי המשפט 'הרגילים' בישראל. כדי להבדיל, בין החיים לבין
11 החיים, לא ראיתי לנכון לנקוב בשמותיהם של אותם עורכי דין, אשר
12 ידועים ומוכרים, לכל מי שיעיין בפסקי הדין שהוגשו במסגרת בקשה
13 זו.
- 14 106. אין בכוונתי לומר כי ביחס לכל פסקי הדין של בית משפט צבאי, באזור
15 יהודה ושומרון, אערוך תחקיר מקיף על אישיותו של השופט שנתן את
16 פסק הדין. הדוגמאות דלעיל, נועדו לתת תמונה חיה ומציאותית
17 לפרופוזיציה המשפטית, שאותה הצגתי בפרק זה.
- 18 107. ברור, כי כפי שאינני בודק מי היה שופט אשר חתום על פסק דין פלילי
19 מרשיע במדינת ישראל (או בבית הדין לעבודה או בבית הדין על פי
20 חש"צ), אלא מה שמשמש ראיה, לכאורה, הוא פסק הדין עצמו, ולא
21 דברי שופט פלוני; כך, סבור אני, כי יש לנהוג ביחס לפסק דין של בית
22 המשפט הצבאי, באזור יהודה ושומרון, ככל שמדובר בנושא הראשון
23 אותו בחנתי, קרי: אישיותם וכישוריהם של השופטים, המכהנים
24 בבתי המשפט הצבאיים, באזור יהודה ושומרון, וביתר השטחים
25 המוחזקים.
- 26 108. לאחר שעברתי משוכה ראשונה זו, של כישוריהם האישיים של
27 השופטים בבתי המשפט הצבאיים, ניתן לגשת אל הנושא השני, והוא:
28 הכלים המשפטיים בהם עושים שימוש השופטים בבתי המשפט

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1 הצבאיים, באזור יהודה ושומרון, בבואם לקבוע את הממצאים
2 העובדתיים, בסיומו של הליך שיפוטי. במילים אחרות: מהם סדרי
3 הדין, ובעיקר, דיני הראיות, אשר בהם עושים שימוש השופטים בבתי
4 המשפט הצבאיים, כדי להגיע לתוצאות של ההליכים השיפוטיים
5 שבפניהם, קרי: קביעת הממצאים העובדתיים, במסגרת הכרעות הדין
6 של ההליכים הפליליים, המתנהלים בפני בתי המשפט הצבאיים,
7 באזור יהודה ושומרון."

8 872. אשר לסדרי הדין ודיני הראיות, ניתחתי אותם החל מהנוסח המקורי שהיה בצו בדבר
9 הוראות ביטחון בעת כינון שלטון צה"ל ביהודה ושומרון וחבל עזה, ועד למצב המעודכן
10 ביום מתן ההחלטה (22.3.09), והסברתי את הדמיון או כמעט הזהות שיש בין בתי
11 המשפט הצבאיים ביהודה ושומרון לבין בתי המשפט ה"רגילים" במדינת ישראל (שם),
12 (פסקאות 109-135):

13 "109. המסקנה אליה הגעתי לעיל, בדבר כישוריהם האישיים של השופטים
14 בבתי המשפט הצבאיים, באזור יהודה ושומרון, זוכה למשנה תוקף,
15 כאשר נבחנים דיני הראיות וסדרי הדין, השולטים בדיון אשר מתנהל
16 בבית המשפט הצבאי, אשר פועל באזור יהודה ושומרון.

17 110. סעיף 9 לצו בדבר הוראות ביטחון, מסדיר את דיני הראיות בבתי
18 המשפט הצבאיים, הפועלים באזור יהודה ושומרון (וביתר האזורים
19 המוחזקים, שכן הנוסח של צו בדבר הוראות ביטחון, זהה בכל
20 השטחים המוחזקים; ראה: דרורי, חקיקה, עמ' 128, הערה 17, שם
21 מובאים מקום הפרסום של הצווים בדבר הוראות ביטחון ברצועת עזה
22 וצפון סיני, במרחב שלמה וברמת הגולן).

23 111. בנוסחו המקורי, קבע סעיף 9 כדלקמן (הנוסח מופיע גם בספרי, דרורי,
24 חקיקה, בעמ' 227):

25 'בדיני הראיות ינהגו בתי המשפט הצבאיים לפי הכללים
26 הנהוגים בבתי דין צבאיים הדנים חיילים, בתנאי שבית משפט
27 צבאי רשאי לסטות מידני הראיות מטעמים מיוחדים שיירשמו
28 – אם נראה לו שמן הצדק לעשות כן.'

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 112. במילים אחרות, בשנים הראשונות לפעולתו של בית המשפט הצבאי,
2 נקודת הייחוס הייתה זו של בתי הדין הצבאיים, הפועלים על פי
3 חש"צ.
- 4 113. יתכן כי ניתן היה לטעון, כי אין לשופט במערכת בתי המשפט
5 ה'אזרחיים', לסמוך את ידיו על הכרעות אשר נתקבלו במסגרת
6 ראייתית שונה משלו.
- 7 114. עם זאת, כאן יש לשוב ולומר, כי, כאמור, אין חולק, כי את פסקי הדין
8 של בתי הדין הצבאיים, שאינם בתי דין לתעבורה, הדנים חיילים,
9 ואשר פועלים על פי החש"צ, כאמור בסעיף 42א(ב), יש לקבל כראיה,
10 במסגרת סעיף 42א (וראה על כך את אשר כתבתי לעיל בפסקה 40
11 ובפסקה 98).
- 12 115. בשנת 1975 – עשרות שנים לפי מינויי כשופט – כתבתי את הדברים
13 הבאים ביחס לדיני הראיות בבתי המשפט הצבאיים באזור יהודה
14 ושומרון (דרורי, חקיקה, עמ' 169):
- 15 'על פי סעיף 476 לחש"צ דיני הראיות המחייבים בעניינים
16 פליליים בבית המשפט של מדינת ישראל מחייבים גם בבתי
17 הדין הצבאיים. מכאן עולה, כי דיני הראיות בבתי המשפט
18 הצבאיים בשטחים המוחזקים זהים – בכפוף לאפשרות
19 הסטייה מטעמים מיוחדים של צדק – לדיני הראיות הנהוגים
20 בבתי המשפט הפליליים במדינת ישראל. אין פלא איפוא, כי
21 בפסקי הדין בבתי המשפט בשטחים המוחזקים מובאים
22 חיקוקים ופסקי דין ישראלים רבים בדיני ראיות.'
- 23 116. לעניין הזיקה והקשר בין דיני הראיות הישראלים לדיני הראיות בבתי
24 המשפט הצבאיים, ראה האמור בהערה 254 (שם, בעמ'
25 169-170, לספרי, חקיקה), וההתייחסות לסוגית 'דבר מה נוסף',
26 הנדרש כתוספת להודאת הנאשם, כתנאי מוקדם לכמות ראיות
27 מספקת, שרק אם היא הוכחה, רשאי בית המשפט להרשיע את
28 הנאשם.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

117. בענייני ראיות ספציפיים, אשר אינן רלוונטיים לצורך ההכרעה
בהחלטתי זו, דנתי בספרי, חקיקה, שם, בעמ' 169, הערה 253; וראה
גם את הפיסקה של בתי המשפט הצבאיים, המוזכרת בהערה הנ"ל,
שם, ואיזכור ספרו של פרופ' אליהו הרנון, דיני ראיות (המוזכר בסיום
הערה 253 הנ"ל).
118. על כל פנים, התמונה הכוללת, אם כי דרך האנלוגיה הכפולה (דיני
ראיות בבית משפט צבאי ביהודה ושומרון, הינן כמו דיני הראיות בבתי
הדין הצבאיים על פי חש"צ; ובבתי דין אלה, דיני הראיות הם כנהוג
בבתי המשפט הפליליים בישראל), הוא כי, בפועל, בתי המשפט
הצבאיים, ביהודה ושומרון, מפעילים את דיני הראיות כמו בישראל.
119. מכל מקום, ביום 23.12.92, תוקן סעיף 9 לצו בדבר הוראות ביטחון, כך
שבתי המשפט הצבאים הופנו לדין הנוהג בבתי המשפט הישראליים
'הרגילים', בכל הנוגע לדיני ראיות.
120. וזו הלשון של הסעיף, לאחר תיקונו בשנת 1992:
- 'בדיני הראיות ינהג בית משפט צבאי לפי כללים המחייבים
בעניינים פליליים בבתי המשפט של מדינת ישראל'.
121. במילים אחרות: דיני הראיות השולטים על הדיון וההכרעה בבתי
המשפט הצבאיים, זהים לאלו השולטים בדיון ובהכרעה בבתי
המשפט הפליליים ה'אזרחיים' (ראה גם: סעיף 40ג(א) לצו בדבר
הוראות ביטחון, העוסק בערכאת הערעור).
122. עתה, לאחר תיקון זה של נוסחו של סעיף 9 לצו בדבר הוראות ביטחון,
יש זיקה ישירה (ללא צורך 'בתיווך' של בית דין צבאי על פי חש"צ, כפי
שהיה בנוסח הקודם, כמוסבר בפיסקאות 111-118 לעיל), בין דיני
הראיות אותם מפעילים בתי המשפט הצבאיים ביהודה ושומרון, על
שתי ערכאותיהם, לבין דיני הראיות אשר בתי המשפט בישראל
מפעילים, במשפטים פליליים.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

123. אוסיף ואומר, וזאת מעבר לסוגיה הספציפית שבה עוסקת החלטתי זו, כי המגמה של אימוץ פתרונות מן המשפט הישראלי, בחקיקה הצבאית באזור יהודה ושומרון, אינה סותרת את עקרונות המשפט הבינלאומי, המחייב השארת הדין המקומי בתוקפו, עד כמה שאפשר. עמדתי על כך בסיום ספרי, החקיקה, הן בפרק הסיכום (עמ' 207-208), והן בדברי הנעילה, שכותרתם 'הרהורים על עקרונות משפטיים וניהול שטחים מוחזקים זמן ממושך' (דרורי, חקיקה, עמ' 209-211). הספר נכתב בשנת 1975, שמונה שנים לאחר מלחמת ששת הימים. לא כל שכן, שלדברים אלה יש משנה תוקף, שבעתיים, בשנה ה-42 שחלפה מאז 1967 [קל וחומר בן בנו של קל וחומר, בשנת 2019, דהיינו: 52 שנים לאחר מלחמת ששת הימים].
124. [מבלי לגלוש לנושאים צדדיים, אזכיר את שינויי החקיקה שנעשו על ידי הממשל הצבאי, ביחס לשלטון המקומי (עירויות, מועצות כפריות ולשכות מסחר) באזור יהודה ושומרון, כולל: הפעלת דיני הבחירות של מוסדות אלה והתאמתם לאווירה דמוקרטית, בדרך של ביטול צנזוס כלכלי, מתן זכות בחירה לנשים, ועוד. ראה על כל זה, את ספרי, משה דרורי, שלטון מקומי, דמוקרטיה ובחירות באזור יהודה ושומרון: היבטים משפטיים (מכון ירושלים ללימודים פדרליים, המכון לשלטון מקומי, אוניברסיטת בר אילן, ירושלים, תש"ס-1980)].
125. זאת ועוד, ככל הנראה, בשל השכלתם המשפטית הישראלית של שופטי בתי המשפט הצבאיים, עליה עמדנו לעיל, נוטים השופטים בבתי המשפט הצבאיים, מטבע הדברים, ליישם, בעניינים דיוניים ומהותיים כאחד, את הדין הנוהג במדינת ישראל, גם בבתי המשפט הצבאיים, שם הם מכהנים כשופטים.
126. כך, לדוגמא, נקבע כי רוח חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, צריכה להנחות את בתי המשפט הצבאיים (ע"מ אזח"ע 5/01 אלג'מאל נ' התובע הצבאי, פש"מ יב 138, עמ' 142).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 בפסק דין אחר, אומר בית המשפט הצבאי, כי גם אם אין להחלטות של
2 בית המשפט העליון בישראל, כוח מחייב באזור יהודה ושומרון, הרי
3 שהן נר לרגלי בתי המשפט הצבאיים, 'על פיהם נלך ולאורם נפעל'
4 (ע"מ איו"ש 63/02 התובע הצבאי נ' אבו-חרשיק, פש"מ יב 10, 11).
- 5 פסק דין של בית משפט צבאי, בנושא אחר, קובע כי במקום בו קיימת
6 לאקונה, בצו בדבר הוראות ביטחון, יש לפנות לחקיקה ולפסיקה
7 הישראלית (ע"מ איוש 22/95 קייסי נ' התובע הצבאי, פש"מ ח 173,
8 עמ' 180).
- 9 הרוח הנושבת מפסקי דין אלה, מזכירה לנו את אשר כותבים שופטים
10 בישראל, בפסקי הדין שלהם.
- 11 לפיכך, גם כתיבה זו, מהווה ראיה נוספת לקירבה, עד כדי זהות, בין
12 פעילותו של בית המשפט הצבאי, באזור יהודה ושומרון, לבין זו של
13 'אחיו' בית המשפט הפלילי הישראלי, הפועל על פי חוק בתי המשפט.
- 14 בהקשר זה, ראוי להביא, בהרחבת-מה, את דבריו של השופט
15 המשפטי, רס"ן צבי לקח, סגן נשיא בית המשפט הצבאי ביהודה
16 (כיום נשיא בית משפט זה) [מאז הוא עלה בדרגה ובתפקיד, והוא כיום
17 אלוף משנה, המשנה לנשיא בית המשפט הצבאי לערעורים באזור יהודה
18 והשומרון], בתיק (יהודה) 1618/02 התובע הצבאי נ' אבו סנינה, פש"מ
19 יד (2) (אשר אושר בערכאת הערעור, בע' איוש 353/03) בעמ' 174-175:
- 20 'ככלל, לגיشتי, ראוי לפרש את הדין החל באזור, במידת
21 האפשר, בהתאם לדין החל בישראל, ואין מקום ליצור הבחנות
22 המנתקות את הדין באזור מכור מחצבתו – הוא הדין בישראל.
23 יש אף לזכור כי גם המחוקק באזור קבע במקרים מסויימים כי
24 על בתי המשפט באזור לפעול בהתאם לדין החל בישראל על
25 שינויו. כך למשל, סעיף 9 לצו בדבר הוראות ביטחון קובע כי
26 בדיני הראיות ינהג בית משפט צבאי משפט צבאי לפי הכללים
27 המחייבים בעניינים פליליים בבתי המשפט של מדינת ישראל.
28 לעומת זאת, קבע המחוקק באזור הסדר שונה לעניין סדרי דין,

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1 בקובעו בסעיף 10 לצו בדבר הוראות ביטחון, שביהמ"ש רשאי
2 להורות בכל דין שלא נקבע בצו, על סדרי דין שייראו לו
3 מתאימים לעשיית צדק. עניינו הרואות, שבעוד שבעניינים
4 מהותיים כדיני ראיות ביקש המחוקק באזור ליצור הקבלה
5 וחפיפה מלאה בין הדין באזור לדין בישראל, ואף קבע זאת
6 במפורש, נקבע הסדר שונה באשר לסדרי דין.
7 למרות הוראת סעיף 10 הנ"ל, בתי המשפט באזור הנחו עצמם
8 לילך בעקבות ההלכות ושינויי הדין בישראל, גם בעניינים
9 אלה. כך למשל, נקבע בע"מ 157/00 התוב"צ נ' אבן סלים, יא
10 217, בעמ' 220, כדלקמן:
11 'הגם שאין מחלוקת כי הוראות חוק סדר הדין הפלילי
12 (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996, אינן
13 חלות באזור, הרי שככלל מנחים אנו עצמנו לפעול
14 בהתאם לעקרונות שהותוו באותו החוק'.
15 כעולה מהמקובץ, בתי המשפט באזור, נוהים אחר ההלכות
16 בישראל, בין אם מכוח הוראות הדין, בסעיף 9 לצו בדבר
17 הוראות ביטחון, ובין אם מכוח הנחייה עצמית לעשות כן, גם
18 כאשר אין חובה לפעול לפי הדין החל בישראל.
19 לפיכך, אם בענייני סדרי דין, פועלים אנו בהתאם לעקרונות
20 החקיקה כפי שהשתנו בישראל, קל וחומר שבענייני מהות
21 ראוי כי נלך באותה הדרך. ראוי כי נראה עצמנו מונחים על פי
22 העקרונות המשפטיים שהותוו בתיקון 39 לחוק העונשין, כל
23 עוד אין בפנינו הוראה סותרת מפורשת בדין הפנימי של האזור.
24 יתרה מזו, אין לדעתי מקום להפליה בענייננו בין נאשמים
25 הנשפטים באזור לבין נאשמים הנשפטים בישראל, מבחינת
26 הדין המהותי הנוגע לאחריות סולידארית של קושרים. טעם
27 ראשון הינו טעם של שוויון בפני החוק. לבתי המשפט בישראל
28 סמכות מקבילה לסמכות בתי המשפט באזור, במקרים רבים.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 אין זה ראוי כי נאשם אחד ייאשם בעבירה חמורה, מכוח
2 הדוקטרינה הוקבעת אחריות סולידארית של קושרים, בעוד
3 שחברו אשר יישפט בישראל יואשם, לכל היותר, בעבירה של
4 קשירת קשר'.
- 5 131. יש לציין, כי כשנתיים מאוחר יותר, בע' איו"ש 79/99 שמאסנה נ'
6 התובע הצבאי, פש"מ יד 1, פסק בית המשפט הצבאי לערעורים,
7 בהרכב מורחב של חמישה שופטים, כי יש להחיל על העבירות
8 הקבועות בצו בדבר הוראות ביטחון (שם נדונה עבירת ההריגה), את
9 השינויים אשר חלו בחקיקה הישראלית (שם נדון תיקון 39 לחוק
10 העונשין), גם ללא חקיקה מתאימה של השלטון הצבאי.
- 11 132. גם מפסקי הדין של שתי הערכאות (הדיונית והערעורית) של בתי
12 המשפט הצבאיים באזור יהודה ושומרון, אשר צורפו לבקשה
13 (במסגרת תגובת התובעים לתשובת הנתבעים; על הצירוף בשלב
14 מאוחר זה, כבר הערתי לעיל, בפיסקה 18), כדי שיוגשו כראיה על פי
15 סעיף 42א לפקודת הראיות, עולים הקשר והזיקה העמוקה לדין
16 הישראלי. המעיין בפסקי הדין, ימצא כי השופטים פנו אל הדין
17 הישראלי, לעיתים מזומנות ביותר, הן בשאלות של ראיות וסדרי דין,
18 והן בשאלות של מהות.
- 19 133. הקשר בין בתי המשפט הצבאיים לדין הישראלי ולמערכת בתי
20 המשפט בישראל, אינו חד צדדי.
- 21 134. על האימון, אשר מייחסת מערכת המשפט הישראלי לבתי המשפט
22 הצבאיים, ניתן ללמוד מדברי חקיקה, כמו סעיף 2(א) לחוק להארכת
23 תוקפן של תקנות-שעת-חירום (יהודה והשומרון וחבל עזה – שיפוט
24 בעבירות ועזרה משפטית), תשל"ח-1977, ותקנה 68 לתקנות ההגנה
25 (שעת חרום) 1945, המעניקים, בתנאים מסוימים, סמכות שיפוט
26 מקבילה לבית המשפט הישראלי ולבית המשפט הצבאי.
- 27 135. בית המשפט העליון, בשיבתו כבית משפט גבוה לצדק, קבע, פעמים
28 רבות, כי ההחלטה בפני איזה בית משפט להעמיד לדין נאשמים, מקום

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

1 שבו קיימת סמכות מקבילה, כאמור, נתונה לשיקול דעתן המקצועית
2 של רשויות התביעה, ובכללן רשויות התביעה הצבאית. נפסק, כי בית
3 המשפט העליון אינו נוטה להתערב בשיקול דעתה המקצועי של
4 התביעה הצבאית, להוציא – בנסיבות קיצוניות (ראה לדוגמא: בג"צ
5 8609/05 מהלווס נ' התביעה הצבאית יהודה, תק-על 2005(3), 4270).

6 873. מסקנתי היא, אפוא, זו (שם, בפסקה 136):

7 136. התוצאה היא, כי יש להחיל את סעיף 42 לפקודת הראיות על פסקי
8 דין של בתי משפט צבאיים, באזור יהודה ושומרון, הן בשל תכליתו
9 ומטרתו של סעיף 42, והן בשל הכללים המסדירים את מינוי
10 השופטים והקובעים את כללי הראיות, אשר מקרבים את בתי המשפט
11 הצבאיים, עד כדי זהות, לבתי המשפט הרגילים בישראל (וזהות ממש
12 מלאה, ואולי אפילו משפטנות יתר, בהשוואה לבתי הדין הצבאיים,
13 הפועלים על פי החש"צ).

14 874. לאחר המסקנות הללו של מעמד השופטים ודיני הראיות וסדרי הדין בבתי המשפט
15 הצבאיים ביהודה ושומרון, קבעתי בהמשך ההחלטה את הדברים הבאים, תחת
16 הכותרת "מן הכלל אל הפרט – החלת סעיף 42 לפקודת הראיות על פסקי הדין נשוא
17 הבקשה" (שם, בפסקאות 150-137):

18 "137. משקבעתי כי, ככלל, יש לקבל פסקי דין של בתי משפט צבאיים
19 ביהודה ושומרון, כראיה, לכאורה, מכוח סעיף 42, יש כעת, לבחון,
20 האם ניתן להחיל את סעיף 42 על הכרעות הדין אשר צורפו לבקשה,
21 כלפי הנתבעים (המשיבים) 1-3.

22 138. דומה, כי קיימת הסכמה כי ככל שהדבר נוגע למשיבים 4-16, יש לקבל
23 את פסקי הדין אשר הרשיעו אותם, כראיה, לכאורה, במשפט האזרחי,
24 שבפניי.

25 139. המבקשים טענו, כי יש לקבל את פסקי הדין כראיה, כנגד המשיבים
26 1-3, מכוח היותם 'חליפו או מי שאחריותו נובעת מאחריות המורשע,

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 ובכלל זה מי שחב בחובו הפסוק', כלשון הסיפא של סעיף 42א לפקודת
2 הראיות.
- 3 140. ואכן, בפסיקה ניתן למצוא דוגמאות רבות, בהן נעשה שימוש בחלופות
4 אשר בסופו של סעיף 42א, בכדי לקבל כראיה בתביעה כנגד מעביד,
5 פסק דין פלילי בו הורשע העובד.
- 6 141. המבקשים טוענים, כי המשיבים 4, 6, 7 ו-9 היו בעת הלינץ', שוטרים
7 ברשות הפלסטינית, קרי: עובדיהם של המשיבים 1-3.
- 8 142. אולם, כפי שציין, בצדק, ב"כ המשיבים, עו"ד יוסף ארנון, בתגובתו,
9 על פי דיני האחריות השילוחית, אין לראות במעביד אחראי תמיד
10 למעשי עובדיו. קיימים מצבים, בהם יטען המעביד, כפי שאכן טוענים
11 המשיבים 1-3, בתיקים שבפניי, כי העובד פעל מחוץ למסגרת עבודתו,
12 ועל כן, אין לראות את המעביד כאחראי לנזק שגרם העובד (סעיף 13ב
13 לפקודת הנזיקין). טענות אלה של המשיבים 1-3, המהוות את עיקר
14 הגנתם, עוד יתבררו, וודאי, בעתיד, במסגרת ההליך המרכזי, על רקע
15 ראיות רבות, אותם יציגו הצדדים.
- 16 143. מנגד, ניתן לטעון, כי גם אם נאמר כי המשיבים 1-3 אינם, בשלב זה,
17 חליפיהם של המשיבים 4, 6, 7 ו-9, או מי שאחריותם נובעת
18 מאחריותם של אלה, בשל יחסי העובד והמעביד שבינם, הרי שיכולים
19 הם להיחשב, כמי שחבים בחובם הפסוק של המשיבים
20 4-16, או לכל הפחות בחלקו, אם ייקבע כי הם איפשרו במעשיהם או
21 במחדליהם, בין אם כבעלי הנכס בו ארע הלינץ', ובין מכוח חובותיהם
22 האחרות כאמור בכתב התביעה, את מעשי המשיבים 4-16, אשר בגינם
23 הורשעו משיבים 4-16, בהליך הפלילי (בש"א (חי) 18310/07 כהן נ' חן
24 תק-מח 2008 (1), 535).
- 25 144. לאחר שבחנתי את הדברים, הגעתי למסקנה כי לצורך קבלתם או אי
26 קבלתם של פסקי הדין כראיה גם כנגד המשיבים 1-3, אין צורך
27 להכריע בסוגיית סיווגם של המשיבים 1-3, על פי סעיף 42א(א) סיפא.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

145. על פי לשון סעיף 42א, ועל פי הפרשנות שניתנה לו בפסיקה ובכתיבה המשפטית, לעניין פסק דין פלילי מרשיע, המובא לצורך שכנועו של בית משפט אזרחי אחר, אין נפקא מינה, בין האדם שהורשע, לבין אדם שלא היה צד במשפט. פסק הדין הפלילי יכול לשמש ראיה גם נגד 'זרים' – אלה שלא היו צדדים במשפט הפלילי, וזאת בתנאי שהמורשע, חליפו או מי שאחריותו נובעת מאחריות המורשע, הוא בעל דין בהליך האזרחי (פרשת מ.ל.ט.; ע"א 4256/91 אררט חברה לביטוח בע"מ נ' שידלובסקי, פ"ד מט(5) 139).
146. האמור מתיישב היטב גם עם הטעם לחקיקת סעיף 42א, כפי שעמדנו עליו כבר לעיל (ראה: פסקאות 51-54 לעיל).
147. אוסיף, בקשר שבו אני עוסק עתה, את דבריו של שופט בית המשפט העליון בדימוס, המלומד יעקב קדמי, בספרו, על הראיות (חלק שלישי) (תשס"ד-2003), עמ' 1353:
- 'ההמלצה להוסיף את הוראות הסעיפים 42א – 42ה הנ"ל, נעוצה בעיקרה בכך שבמשפט פלילי נאסף ונצטבר מטען הוכחתי אשר לא מן הראוי לבזבזו לריק, אשר על כן תוכל ההרשעה לשמש ראיה במשפט אזרחי.'
148. כיוון שהמשיבים 4-16 גם הם בעלי דין בתיק העיקרי, ממילא יש לקבל את פסקי הדין כראיה, לכאורה, גם ביחס למשיבים 3-1.
149. בכך, נענית בקשתם הראשונה של המבקשים, ופסקי הדין, וליתר דיוק הכרעות הדין ופסקי הדין בערעור, אשר ניתנו כנגד המשיבים 4-16, קבילים כראיה בתביעתם של המבקשים ואחרים כנגד המשיבים.
150. כדי לבצע אופרטיבית החלטה זו, יוגשו, תוך 30 יום, כל הכרעות הדין, בבתי המשפט הצבאיים (בשתי ערכאותיהם), כאשר הם יסומנו החל מת/1 ועד למספר האחרון של המסמכים, שיסומן ת/... והכל בסדר מספרים רץ."

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 875. סוגיה נוספת, שבה היה עליי להכריע, באותה החלטה, לאחר שמיעת טענות ב"כ
2 הצדדים, הייתה זו: האם ניתן להביא ראיות לסתור פסקי דין של בית משפט צבאי, בעת
3 ההליכים שלפניי.
- 4 876. כך כתבתי בעניין סוגיה זו (פסקאות 151-165):
- 5 "151. בקשתם השנייה של המבקשים, שהיא, כזכור, כי אמנע מהמשיבים
6 3-1 הבאת ראיות לסתור את האמור בפס קי הדין הללו, אינה כה
7 פשוטה.
- 8 152. אביא עתה, את נוסחו המלא של סעיף 42 לפקודת הראיות (להלן גם
9 – 'סעיף 42'), אשר כותרת השוליים שלו 'ראיות לסתירת פסק דין',
10 מעידה על תוכנו.
- 11 כך הוא לשונו של הסעיף:
- 12 'הוגשה ראיה כאמור בסעיף 42א, לא יהיה המורשע או חליפו
13 או מי שחב בחובו הפסוק רשאי להביא ראיה לסתור, או ראיה
14 שכבר נשמעה או הוגשה במשפט הפלילי, אלא ברשות בית
15 המשפט, מטעמים שיירשמו וכדי למנוע עיוות דין'.
- 16 153. כפי שראינו לעיל, לשאלת קבילות הראיה, אין הבדל בין מי שעונה על
17 אחת הקטגוריות של סעיף 42א(א) סיפא, לבין מי שהו א זר להליך
18 הפלילי. אולם, בכל הנוגע למניעת הבאת ראיות לסתור, על פי סעיף
19 42ג, קיים הבדל מהותי בין שתי הקבוצות האמורות. כך, עולה מלשונו
20 המפורשת של סעיף 42ג, המתייחס אך ורק למי שעונה אחר
21 הקריטריונים של סעיף 42ג (הזהים למעשה לאלו של 42א(א) סיפא).
- 22 154. כך הובהר גם בפרשת מ.ל.ט., בעמ' 217-218:
- 23 'עם כל זה מסתמן, לגבי הבאת ראיות לסתור, הבדל חשוב בין
24 האדם שהורשע ..., לבין אדם אחר, זר להליך פלילי. לראשון
25 הייתה שעת כושר להביא ראיותיו לפני השופט הפלילי, ולכן
26 אין מקבלים מידו ראיה לסתור, אלא מטעמים שיירשמו, וכדי
27 למנוע עיוות דין. מן הצורך להטעים, שלא בנקל תינתן לבעל-

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 דין כזה רשות להבאת ראיה במשפט אזרחי, שאם לא יקפצו
2 בתי-המשפט ידם במתן הרשות, יסכלו את מטרת התחיקה,
3 לרכז את חומר הראיות בבית-המשפט הפלילי, ולא להותיר
4 מקום להתדיינות נוספת. ...
- 5 ואולם כאשר מוגש פסק-הדין המרשיע כראיה נגד אדם זר, אי
6 אתה יכול לחסום לזה את הדרך לסתור את הממצאים שבו, על
7 שום שלא הביא ראיה במשפט הפלילי, שכן באותו משפט לא
8 היה בעל-דין, ולא הייתה לו הזדמנות לכך'.
- 9 כפי שנאמר כבר, לא אחת, בהחלטה זו, אחריותם של המשיבים 1-3,
10 היא עיקר המחלוקת שבין הצדדים [ואין זה סוד כי אחד מן השיקולים
11 הרלוונטיים של הצדדים הוא יכולת גביית הפיצוי מאת נתבעים,
12 ולעניין זה אין חולק כי ניתן לגבות כספים מן הרשות הפלסטינית,
13 ביתר קלות מאשר מהמשיבים שביצעו אישית את מעשי הלינץ'], בין
14 אם זו אחריות עקיפה, מכוח היותם מעסיקיהם של חלק מהמשיבים,
15 אשר הורשעו, ובין אם היא נובעת מכוח אחריות ישירה, אשר עשויה
16 לחייב את המשיבים 1-3 בחובם הפסוק של המשיבים 4-16.
- 17 לכן, יש לראות במשיבים 1-3, עד שיוכח אחרת, זרים להליך הפלילי. 155
- 18 ככאלה, ובהתאם לאמור לעיל, יש לדחות את בקשת המבקשים, לכל
19 הפחות בשלב זה, ולהתיר למשיבים 1-3, להביא ראיות לסתור את
20 האמור בפסקי הדין הפליליים, המרשיעים את המשיבים 4-16 (ואשר
21 משיבים 1-3 לא היו כלל צד להליכים אלה), כאמור בסעיף 42 לפקודת
22 הראיות, ככל שמדובר בשאלת האחריות של המשיבים 1-3, למעט
23 הממצאים העובדתיים אשר נקבעו ביחס למעשי הלינץ', ומעורבותם
24 של המשיבים 4-16 בו, נושאים אשר כבר הוכרעו, ברמה העובדתית,
25 ומחייבים גם את המשיבים 1-3.
- 26 יש לציין כי דווקא בהחלטה עליה הסתמכו המשיבים בטיעוניהם,
27 נפסק כי סעיף 42 חל על משיבים, בנסיבות דומות לנסיבות כאן. 158

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 159. המבקש בבש"א (חיפה) 18310/07 כהן נ' חן, תק-מח 2008 (1) 535,
2 נדקר על ידי חלק מהמשיבים, בעת שעבר כמלצר באולם אירועים.
3 התוקפים הועמדו לדין פלילי, וחלק מהם אף הורשע.
- 4 160. בהחלטתו של בית המשפט המחוזי בחיפה (כב' השופטת ת' שרון-
5 נתנאל), נקבע כי אף שאין להחיל את סעיף 42ג על אולם האירועים,
6 מעסיקתם של התוקפים, מהסיבות אשר תוארו לעיל, יש לראות בבעלי
7 המתחם, אשר בו שכן אולם האירועים, בחברות האבטחה אשר סיפקו
8 שירותי אבטחה וביטחון לאולם האירועים, בחברת הביטוח, ברשות
9 המקומית ובמשטרת ישראל, כמי שעשויים להיות חבים בחובם
10 הפסוק של התוקפים.
- 11 161. לפיכך, החילה עליהם החלטת בית המשפט המחוזי בחיפה את סעיף
12 42ג, ושלה מהם את הכוח להביא ראיות לסתור את האמור בפסקי
13 הדין, ככל שהדבר נגע לאירוע עצמו.
- 14 162. עם זאת, קבעה כב' השופטת שרון-נתנאל, כי בכל הנוגע לשאלת
15 אחריותם של אותם משיבים לאירוע, להבדיל מהתרחשות האירוע
16 עצמו, אין מניעה להבאת ראיות לסתור, כיוון שהעניין לא נדון כלל
17 בפסקי הדין הפליליים.
- 18 163. קיים הגיון רב בגישתה של השופטת שרון-נתנאל, המפרידה בין
19 הממצאים, אשר מתייחסים אל פרטי האירוע עצמו, אשר נדונו
20 והוכרעו בפסק הדין הפלילי, לבין הוכחת אחריותם של ה'זרים'
21 לאירוע.
- 22 אני מאמץ הבחנה זו.
- 23 164. דומה, כי גישה זו מקיימת היטב את האינטרס בדבר יעילות הדין
24 וקיצור הליכים, העומד בבסיס סעיף 42א-ג (ראה דבריו של הנשיא
25 מאיר שמגר בעניין דומה: רע"א 1193/90 מדינת ישראל נ' הפול –
26 חברות הביטוח הישראליות בע"מ, פ"ד מה(4), 230).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 165. ברם, עם כל הכבוד, איני שותף לפרשנותה של השופטת שרון-נתנאל
2 את מילות הסיפא של סעיף 42ג. איני סבור כי משמעות המושג 'מי
3 שחב בחובו הפסוק', הוא רק מי שעשוי להיות חב יחד עם המורשע,
4 כמעוולים שונים אשר תרמו להיווצרות נזק אחד; כי אם, מושג זה כולל
5 גם מי שחב במקומו של המורשע, מכוח דין או הסכם, כגון: חברת
6 ביטוח והמעביד".
- 7 877. וכך סיכמתי את ההחלטה ותוצאותיה (שם, בפסקאות 166-168; ההדגשה במקור):
8 "166. לאור האמור לעיל, אני קובע כדלקמן:
- 9 א. הכרעות הדין של בתי המשפט הצבאיים באזור יהודה ושומרון
10 (הערכאה הדייונית) ופסקי הדין בערעורים על הכרעות דין
11 אלה, אשר ניתנו על ידי בית המשפט הצבאי לערעור ים באזור
12 יהודה ושומרון, אשר צורפו לבקשה – הם קבילים כראיה, לפי
13 סעיף 42א לפקודת הראיות, לגבי כל המשיבים.
- 14 ב. המבקשים יגישו, תוך 30 יום, ריכוז הכרעות הדין של בית
15 המשפט הצבאי בערכאה הראשונה, ביהודה ושומרון, ופסקי
16 הדין של בית המשפט לערעורים באזור יהודה ושומרון, תוך
17 ספרורם, החל מת/1 ועד למספר האחרון של ת/... .
- 18 ג. גזרי הדין, אשר צורפו לבקשה, אינם קבילים כראיות. על כן,
19 כאשר יגישו המבקשים את ריכוז הכרעות הדין ופסקי הדין,
20 לא יכללו עימם את גזרי הדין.
- 21 ד. המשיבים 4-16 הורשעו בהליך פלילי, בבתי המשפט הצבאיים
22 באזור יהודה ושומרון. לפיכך, לגבי הבאת ראיות כלשהן
23 מטעמם, כדי לסתור את פסקי הדין הפליליים האמורים, חלות
24 על משיבים 4-16 הוראות סעיף 42ג לפקודת הראיות.
- 25 ה. המשיבים 1-3, רשאים להביא ראיות לסתור את האמור
26 בפסקי הדין.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 ממילא ברור, לאור החלטתי זו, כי דוחה אני את בקשתם של
2 עורכי הדין ניצה דרשן-לייטנר ורועי כוכבי, לדחות את הכרעתי
3 בשאלה הראייתית האמורה, עד לסוף המשפט, שכן הכרעתי
4 בה, במסגרת החלטתי זו.
- 5 ז. לאור החלטתי האמורה, לא אקבל ראיות 'מיותרות', בדמות
6 חוות דעת או עדויות בתצהיר (כפי 'שהבטיחו' עורכי הדין
7 דרשן-לייטנר וכוכבי, כי בכוונתם לעשות), כדי להוכיח עובדות
8 שכבר מצויות במסגרת הממצאים של פסקי הדין של בתי
9 המשפט הצבאיים ביהודה ושומרון. בנקודה זו, מקבל אני את
10 טענת עו"ד ילינק, כי הגשת פסקי הדין של בתי המשפט
11 הצבאיים, נועדה לחסוך זמן שיפוטי יקר, ועל כן אין צורך
12 בהוכחות נוספות, לאותן עובדות, שכבר הוכחו ונקבעו לגביהם
13 ממצאים על ידי בתי המשפט הצבאיים, באזור יהודה ושומרון.
- 14 167. יובהר, כי אין בהחלטה זו, כדי למנוע ממי מהצדדים לטעון בעתיד,
15 במסגרת הסיכומים, בסיום ההליכים, וזאת לאור הראיות אשר יוצגו
16 במהלך המשפט, כי סעיף 42ג חל על המשיבים 1-3. במקרה חריג,
17 אאפשר להעלות טענה זו, מיד לאחר הצגת ראיה חדשה במסגרת שלב
18 הבאת הראיות, ואז תינתן לכל ב"כ של צד, אפשרות, מכוח כללי הצדק
19 הטבעי, להשיב על הטענות שיועלו, לפני שאתן החלטה בעניין (מבלי
20 שאני מגביל את עצמי, עתה, מראש, לכך שהחלטה כזו תינתן במהלך
21 שמיעת הראיות, ולא מן הנמנע כי אתן את החלטה, במסגרת פסק
22 הדין הסופי, לאחר שכל צד יוכל לטעון לגביה גם בסיכומים).
- 23 168. לאור התוצאות, לפיהן לא התקבלה בקשת עו"ד ילינק במלואה, וכמו
24 כן לא התקבלו טענות עו"ד דרשן-לייטנר ועו"ד כוכבי, במלואן, ומאידך
25 גיסא, קיבלתי חלק מטענות עו"ד יוסף ארנון, סבור אני כי במצב דברים
26 זה, הפיתרון הנכון לעניין סוגית הוצאות המשפט ושכ"ט עו"ד הוא זה:
27 כל צד יישא בהוצאותיו המשפטיות, ובשכ"ט עו"ד שלו.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 6.בב. החלטת בית המשפט העליון מיום 29.11.10 ב-רע"א 3559/09 על ההחלטה
2 שלי מיום 22.3.09
- 3 878. הרש"פ לא הייתה מרוצה מהחלטתי הנ"ל, מיום 22.3.09, והגישה בר"ע לבית המשפט
4 העליון (רע"א 3559/09 הרשות הפלסטינית נ' אירנה ליטבק נורז'ץ; פסק הדין ניתן על
5 ידי השופט אשר גרוניס, בהסכמת השופטת אסתר חיות (לימים השופט גרוניס והשופטת
6 חיות מונו לנשיאי בית המשפט העליון) והשופט יצחק עמית).
- 7 879. בית המשפט מציון, בפסקה 2 להחלטתו, ברע"א 3559/09 הנ"ל, מיום כב בכסלו
8 התשע"א (29.11.10), כי נהג בבר"ע שבפניו, בדרך זו (פסקה 2):
9 "נוכח חשיבותה של השאלה נתבקשה עמדתו של היועץ המשפטי לממשלה,
10 אשר החליט להתייצב בהליך. עמדתו של היועץ כפי שהונחה בפנינו בכתב
11 היא, כי לעניין סעיף 42א לפקודה 'מדובר בערכאה זרה... ומטעם זה לא ניתן
12 לקבל פסק דין צבאי כראיה לכאורה במסגרת הליך אזרחי בישראל'. יצוין, כי
13 בדיון שקיימנו לא הייתה התייצבות של באת כוחו של היועץ וזאת בשל
14 שביתתם של פרקליטי המדינה".
- 15 880. בית המשפט העליון (השופט – כתוארו אז – אשר גרוניס) נמנע מלהחליט בנושאים
16 העקרוניים שפורטו בהחלטתי מיום 22.3.09 (כפי שפורטו בהרחבה ואף צוטטו, בתת
17 פרק הנ"ל כב.5 לעיל), וזאת מהנימוקים הבאים (פסקאות 9-5 לפסק הדין ב-רע"א
18 3559/09):
19 "5. המשיבים 7-17 הם אלה שהגישו את הבקשה לערכאה הדיונית
20 לקבוע, על דרך הכרעה מקדמית, כי הכרעות הדין קבילות כראיות,
21 בהתאם לסעיף 42א לפקודה. המבקשים הגישו תשובה לבקשה
22 בערכאה דלמטה. בתשובתם לא העלו המבקשים את הטענה כי
23 הכרעות הדין של בתי המשפט הצבאיים אינן קבילות. אדרבא, מן
24 התשובה של המבקשים ניתן להבין שהם לא חלקו על כך שהכרעות
25 הדין אומנם קבילות. בסעיף 13 לתשובתם של המבקשים נאמר כך:
26 'מובן הוא כי מרגע שהמשיבים 4-15 [המבצעים] הינם בעלי
27 דין בתיק זה, אזי למעשה, סעיף 42א מוחל אוטומטית

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 [ההדגשה במקור – א.ג.] ולכאורה בית המשפט היה יכול
2 לסיים את הדיון בבקשה זו בקביעה כי הממצאים והמסקנות
3 שבפסקי הדין הפליליים (להבדיל מגזרי הדין, כאמור לעיל),
4 מתקבלים לתיק כראיה לכאורה [ההדגשה במקור – א.ג.]
5 לאמור בהם'.
6 הדברים מדברים בעד עצמם.
7 יצוין, כי התובעים האחרים, שיוצגו בנפרד, הם המשיבים 1-6,
8 הסכימו בבית משפט קמא מבחינה עקרונית עם האמור בבקשה, אך
9 ביקשו כי ההכרעה באשר לקבילות תבוא בגדרו של פסק הדין שיינתן
10 בתובענות ולא על דרך הכרעה מקדמית.
11 6. בדיון שקיימנו, ומשמענו את פרקליטיהם של בעלי הדין, התברר לנו
12 שאכן לא היה צורך להכריע בסוגיית הקבילות, שכן לא הייתה אז, ולא
13 קיימת אף היום, מחלוקת בנושא במקרה הקונקרטי. בתשובה
14 לשאלתנו אמר בא כוחם של המבקשים כי אינו חולק שהאירוע נשוא
15 התובענות האזרחיות אכן התרחש, כמתואר בהכרעות הדין. הפרקליט
16 הנכבד ציין, את הידוע, כי שולחנו לא היו נאשמים בהליכים
17 הפליליים, זאת בניגוד למבצעים (שמשום מה לא צורפו כמשיבים
18 בבקשת רשות הערעור). באת כוחם של המשיבים 1-6 חזרה וטענה
19 בפנינו כי ראוי היה לדחות את ההכרעה בסוגיית הקבילות עד לסיומו
20 של המשפט, אף שמסכימה היא להכרעתו של בית המשפט המחוזי.
21 7. סעיף 42א קובע את דבר הקבילות של הממצאים והמסקנות בהכרעת
22 דין מרשיעה כראיה לכאורה לאמור בה 'אם המורשע או חליפו או מי
23 שאחריותו נובעת מאחריות המורשע, ובכלל זה מי שחב בחובו הפסוק,
24 הוא בעל דין במשפט האזרחי'. מכאן, שיש להבדיל בין המורשע לבין
25 אחר, שלא היה נאשם בהליך הפלילי, ואשר בתנאים מסוימים
26 הממצאים והמסקנות יהיו קבילים אף לגביו וישמשו כראיות לכאורה.
27 בתשובה לשאלתנו אישר בא כוחם של המשיבים 7-17 כי בכוונתו
28 להביא ראיות על מנת להראות כי המבקשים, שכאמור לא הורשעו

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

1 בהליך הפלילי, באים בגדר 'חליף' או 'מי שאחריותו נובעת מאחריות
2 המורשע. באת כוחם של המשיבים 1-6 הרחיקה לכת אף יותר ואמרה,
3 כי בכוונתה להביא ראיות נוספות, אף בכל הנוגע לאירוע הנורא
4 שהתרחש ביום 12.10.00.

5 תארנו את עמדותיהם של בעלי הדין בערכאה דלמטה ובפנינו. מן .8
6 התיאור עולה בבירור את שכבר אמרנו, והוא כי בתובענות המסוימות
7 שהובאו בפני בית המשפט המחוזי לא היה כלל צורך לדון בשאלת
8 קבילות הממצאים והמסקנות שבהכרעות הדין של בתי המשפט
9 הצבאיים, ככל שמדובר במבקשים. זאת, שכן המבקשים לא חלקו על
10 הקבילות של הממצאים והמסקנות, הגם שמדובר בפסקי דין של בתי
11 המשפט הצבאיים. יתרה מזו, המבקשים לא חלקו על עצם התרחשותו
12 של האירוע הקשה, כמתואר בפסקי הדין. משכך, איננו רואים להביע
13 עמדה בשאלה שאולי יש לה חשיבות לגבי הליכים אחרים, אך אין לה
14 כל נפקות בהליכים הרלוונטיים לבקשת רשות הערעור. כאשר אין
15 מחלוקת בין בעלי דין בהליך אזרחי בנושא מסוים, עדיף שהערכאה
16 הדיונית תימנע מלהכריע, מיוזמתה שלה, בפלוגתה שלא עלתה על
17 שולחן הדיונים, הגם שייתכן ומדובר בנושא בעל חשיבות. בוודאי
18 שכך, מקום שאחד מבעלי הדין אינו חולק על קבילותן של ראיות
19 מסוימות.

20 בנסיבות המקרה הנוכחי אין מנוס מלבטל את הקביעה העקרונית של .9
21 בית המשפט המחוזי לגבי הקבילות של הממצאים והמסקנות
22 בהכרעות דין של בתי המשפט הצבאיים הפועלים באזור יהודה
23 ושומרון. זאת, משום שכאמור הקביעה לא נדרשה, לאור עמדתם של
24 המבקשים. אין בביטול הקביעה העקרונית משום אמירה מצידנו
25 באשר לנכונותה, לכאן או לכאן, לגבי הליכים אחרים. בהליך המסוים,
26 המתנהל בבית המשפט המחוזי, יתקבלו הממצאים והמסקנות כראיות
27 לכאורה לאמור בהן אף ככל שמדובר במבקשים, וזאת נוכח העדר
28 התנגדות מצידם. מיותר לומר, וזאת בין היתר נוכח עמדתם של
29 המשיבים 7-17, כי עליהם ועל התובעים הנוספים להוכיח בדרך

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 הרגילה כי מדובר אומנם בחליפיהם של המורשעים או במי שאחריותם
2 נובעת מאחריותם של המורשעים".
- 3 881. וכך מסיים בית המשפט העליון את פסק דינו ב-רע"א הנ"ל (פסקה 10):
4 "החלטנו לדון בבקשה כאילו ניתנה רשות והוגש ערעור על פיה. הערעור
5 מתקבל, כאמור בפסקה 9 לעיל. לא ייעשה צו להוצאות".
- 6 882. עו"ד יוסף ארנון, ב"כ הרש"פ, הבין את התוצאה של פסק הדין של בית המשפט העליון
7 בכך שקבלת הערעור משמעותה שאין לראות בפסקי הדין או ביתר המסמכים של בית
8 המשפט הצבאי באזור יהודה ושומרון כראיות בתיקים שבפניי.
- 9 883. ברם, הנושא הוכרע סופית על ידי חקיקת הכנסת, בתיקון מס' 18, לפקודת הראיות,
10 משנת תשע"ז-2017, שבו הוסף סעיף משנה לאחר סעיף 42א(א) לפקודת הראיות [נוסח
11 חדש], שזה לשונו:
- 12 "1א) הוראות סעיף קטן (א) יחולו גם על פסק דין חלוט במשפט פלילי של
13 בית משפט צבאי, כהגדרתו בתקנות שעת חירום (יהודה והשומרון –
14 שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), התשכ"ז-1967, כפי שהוארך תוקפן
15 ותוקן נוסחן בחוק, מעת לעת".
- 16 כב. 7. ההחלטה מיום 3.1.13 בדבר "איחוד" 17 התיקים לעניין האחריות
- 17 884. בשלב מאוחר יותר, ביקשה עו"ד ניצנה דרשן-לייטנר, הגשת מסמכים וראיות רבות
18 בתיק זה שהגיעו להיקף של 14 קלסרים.
- 19 885. עו"ד ארנון העלה טענות בדבר קבילות וטענות נוספות (בקלסרים מצויים "עדות
20 שמיעה" ו"עדות סברה"). בעקבות טענות אלה ניתנה על ידי החלטה ביום כא בטבת
21 תשע"ג (3.1.13), כדלקמן (הבאתי את הציטוט המלא של רוב סעיפי ההחלטה, גם כדי
22 שיובן לקורא מהו היקף הראיות ושמיעת העדים כפי שגם יוסבר בפרק הבא):
- 23 "1. לאחר ששמעתי באופן בלתי פורמאלי, ולאורך שעה ארוכה (הדין
24 התחיל בשעה 13:15 והשעה עתה 14:40), את הטענות בנושא
25 המסמכים (ראיות ותצהירי עדות ראשית) שהוגשו על-ידי התובעים
26 במסגרת 14 הקלסרים, ניתנת בזה החלטה, לפיה, מבלי לגרוע מטענות

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 עו"ד יוסף ארנון, ב"כ הנתבעים, לעניין קבילות ופסלות, אני קובע כי,
2 בשלב זה, כל הראיות נמצאות בתיק בית-המשפט, ובשלב זה, כל אחד
3 מהעדים יעיד.
- 4 אם עו"ד ארנון יחשוב, בסיום התיק, להעלות טענות משפטיות בדבר .2
5 קבילות, לרבות: סוגיית המסמכים הציבוריים, עדות שמיעה וטענות
6 אחרות, כי אז, יוכל לעשות את זה בסיכומים.
- 7 אני מעריך, שלאור התקדמות התיק, כנראה, שהטענות האלה לא
8 יועלו.
- 9 הטענות האחרות, שהועלו במסמך שהגיש עו"ד ארנון, ב"כ הנתבעים, .3
10 לגבי מעמד הרשות, ומעשה מדינה וכו', כבר נדונו על-ידי בהחלטה
11 בת.א. 4071/02 פלוני נ' הרשות הפלסטינית (15.10.12), ואין טעם
12 לחזור עליהם, פעם נוספת, כאן.
- 13 לאחר שפתחנו את הקלסרים, וקיימתי דיון עם כל הצדדים, ביחס .4
14 לישיבות הבאות, הגעתי למסקנה כי יש לאחד את כל התיקים של
15 הרשות הפלסטינית, שבהם התובעים מיוצגים כולם על-ידי משרד
16 עו"ד לייטנר וכוכבי, במובן זה שהראיות ב-14 הקלסרים הנ"ל, יהוו
17 את הראיות הבסיסיות, ויתווספו להם ראיות נוספות, שיוגשו לא
18 יאחר מ-15.3.2013.
- 19 עו"ד יוסף ארנון, ב"כ התובעים, יגיש את ראיותיו רק לאחר סיום .5
20 שמיעת העדים מטעם התובעים, לעניין האחריות, כפי שיפורט להלן.
- 21 כדי לנצל את זמן הדיונים הקרוב, נקבעו בזה המועדים לשמיעת .6
22 העדויות, כפי שהוכנו מראש, ובהם יעידו העדים כדלקמן:
- 23 א. ביום חמישי, כח טבת תשע"ג (10.1.13), החל בשעה 10:00,
24 יעיד העד מר קופרוואסר עד השעה 14:00, ולאחר מכן, יעידו
25 ארבעה שוטרים.
- 26 ב. ביום ראשון, ט שבט תשע"ג (20.1.13), יעיד מר מרכוס,
27 ולאחריו יעידו שני שוטרים, שיהיו בהמתנה טלפונית.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 ג. ביום ראשון, כג שבט תשע"ג (3.2.13), יעיד פרופ' קרש, וכן
2 יתרת השוטרים שלא יעידו עד אז.
- 3 ד. ביום ראשון, ז אדר תשע"ג (17.2.2013), יעיד מר דדוח הלוי.
4 ה. עד ליום שישי, ד ניסן תשע"ג (15.3.13), ימסור עו"ד כוכבי את
5 יתרת המסמכים והראיות.
- 6 ו. בימים אלה:
7 (1) יום ראשון, ד אייר תשע"ג (14.4.13);
8 (2) יום שלישי, יג אייר תשע"ג (23.4.13);
9 (3) יום ראשון, ג סיון תשע"ג (12.5.13);
10 (4) יום ראשון, י סיון תשע"ג (19.5.13);
- 11 – יעידו שאר העדים, כאשר שמות העדים ייקבעו בסוף
12 הישיבה של יום 17.2.13.
- 13 7. לכל אחת מהישיבות יהיה רשאי עו"ד כוכבי, ב"כ התובעים, להביא
14 עימו מכשיר הקלטה, מצגת, מסך, מחשב וכל מיני מתקנים, לצורך
15 הצגת הדברים במהלך העדויות. אני מורה כי יאופשר להכניס את
16 החפצים הללו לבית המשפט, על-ידי משמר בתי-המשפט.
- 17 8. לגבי שמות השוטרים, יודיע עו"ד כוכבי לעו"ד ארנון בפקסימיליה,
18 יומיים או שלושה לפני כל ישיבה את כל אחד משמות העדים
19 הספציפיים המיועדים להעיד באותה ישיבה, וזאת כדי שעו"ד יוסף
20 ארנון, ב"כ הנתבעים, יהיה מוכן לקראת הישיבות של בית המשפט.
- 21 9. לגבי התאריכים המלאים של 14.4, 23.4, 12.5 ו-19.5, אני מבקש
22 מב"כ הצדדים להתארגן כך שבכל אחד מהימים האלה הדיונים יתחילו
23 בשעה 10:00 ויסתיימו בשעה 16:00, כאשר עו"ד ארנון, לקראת
24 הישיבה של 17.2.13, כשנדע מה יתרת העדים שלא יעידו, תהיה לו
25 הערכת זמן לגבי יתרת העדים.

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשטינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

10. לאחר מכן, לאחר 15.3, בישיבה של 14.4, נקיים בהתחלה קדם משפט נוסף, כדי לשמוע מתי יעידו העדים האחרים.
11. ברמה הפורמאלית, אינני מאחד את כל התיקים של שבהם התובעים מיוצגים על ידי עו"ד כוכבי; אלא, אני קובע שיש נושא משותף אחד בתחום האחריות, והוא אחריות הרשות הפלסטינית לאותם פיגועים. התיק המרכזי, שבו יישמעו העדים, יהיה התיק שבפניי, וביחס לתיקים האחרים יהיו ראיות ספציפיות שיכללו תוספת ראייתית, של עדויות מומחים, הודעות במשטרה וכדומה ביחס לפיגועים שאינם נכללים במסגרת התזה המרכזית, שנכללת בתיק זה, וכן ביחס לאחריות הנטענת של הרשות הפלסטינית לפיגועים שבוצעו על ידי החמאס והג'יהאד האסלאמי.
12. כל המסמכים האלה יוגשו במסגרת הגשת תצהירים משלימים, הכוללים: עדות מומחים, ו/או הודעות של מבצעי הפיגועים, כפי שנגבו על ידי שוטרים. כל הנ"ל יוגש עד ליום 15.3.2013, על-ידי עו"ד כוכבי, ב"כ התובעים.
13. בנוסף לכך, ביום 17.2.13, יביאו הצדדים איתם את לוח השנה של שנת המשפט שמתחילה ב-1.9.2013, ואז אני אדע מה בדיוק מתוכנן לשנת המשפט הבאה, כדי לדעת ולקבוע כמה ימי משפט אוכל להקדיש לתיקים האמורים, בשנת המשפט הבאה, ובשנים שלאחר מכן...".
- 8.ב. החלטת בית המשפט העליון מיום 24.3.13 ב-רע"א 368/13 על ההחלטה מיום 3.1.17**
886. הרש"פ הגישה בקשת רשות ערעור לבית המשפט העליון, על החלטתי הנ"ל מיום 3.1.13 (רע"א 368/13 הרשות הפלסטינית נ' אירנה ליטבק נורז'ץ) שנדונה בפני כב' השופט יצחק עמית, שדחה, ביום יג באייר תשע"ג (23.4.13) את בקשת הערעור והותיר על כנה את ההחלטה דבר איחוד התיקים, תוך חיוב הרש"פ בהוצאות משפט בסך 10,000 ₪.
887. מאחר והחלטה זו משמשת הנחיית בית המשפט העליון למסגרת הדיונית ויש לה השלכה משמעותית על האמור במסמך זה, ראיתי לנכון להביא את מרבית ההחלטה.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1 888. בפתח ההחלטה מציג בית המשפט העליון את העובדות הצריכות לענין, כדלקמן
2 (סעיפים 1-2 להחלטה):

3 "1. המבקשת היא אחת הנתבעות בשלושה תיקים אזרחיים מאוחדים,
4 שעניינם תביעה לפיצויים בעקבות רציחתם של שני חיילי מילואים
5 ברמאללה ביום 12.10.2000, באירוע אשר לימים נודע בשם 'הלינץ'
6 ברמאללה' (להלן: הלינץ'). בעניינו של ואדים נורז'ץ ז"ל הוגשו שתי
7 תביעות. האחת על ידי אשתו, ילדו ובני משפחה נוספים, בה מיוצגים
8 התובעים על ידי עו"ד לייטנר ועו"ד כוכבי (ת"א 2538/00), והשנייה
9 על ידי בת זוגו לשעבר ובתו של המנוח ובה מיוצגים התובעים על ידי
10 עו"ד ילינק (ת"א 3326/01). בעניינו של יוסף אברהמי ז"ל הוגשה
11 תביעה אחת על ידי בני משפחת המנוח המיוצגים אף הם על ידי עו"ד
12 ילינק (ת"א 9483/07).

13 2. בחודש אוקטובר 2011 הגישו התובעים בת.א. 2538/00 (הם המשיבים
14 6-1 בבקשה זכאן, להלן: המשיבים) את ראיותיהם, הנפרסות על פני
15 ארבעה-עשר קלסרים הכוללים כ-8,000 עמודים וכן מספר תקליטורי
16 D.V.D שעליהם קטעי שמע ווידאו (להלן: הראיות). בין השאר נכללו
17 בחומר הראיות מסמכים ארוכים שהם בגדר חוות דעת, ואשר עניינם
18 ניתוח מדיני, ביטחוני והסברתי של אירועי אלימות שונים שבוצעו
19 כלפי ישראלים בתקופה של כעשור, וכן מסמכים הלקוחים מעשרות
20 תביעות בבתי משפט צבאיים, שחלקן התקיימו לאחר אירוע הלינץ'.
21 המשיבים ביקשו להביא ראיות אלו כאישוש לטענתם לפיה לרשות
22 הפלסטינית 'אחריות כוללת... לכלל מעשי האלימות השונים
23 וללחימה באזור שבאו לידי ביטוי הן בהתקוממויות והן בפיוגים...".

24 889. בהמשך החלטתו, מציין בית המשפט העליון (כב' השופט יצחק עמית), כי הרש"פ עתרה,
25 בחודש ספטמבר 2012, בפני בית המשפט החוזי (בפניו) להוציא חלק ניכר מהראיות
26 שהוגשו, מן הטעם שאין לחלק הארי של הראיות קשר ישיר לאירוע הלינץ', מושא
27 התביעות; כי הראיות אינן קבילות, וכי לא ניתן להכשירן; וכי הראיות עוסקות
28 בנושאים לא שפיטים של מדיניות (פיסקה 3 רישא של ההחלטה).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 מאחר ובסיכומים, הועלו על ידי הרש"פ מספר טענות הקשורות לניהול ההליכים בפניי,
2 המתייחסים ל-17 תיקים, ראיתי לנכון להביא במסגרת זו, את מלוא טענות הרש"פ
3 (והמשיבים) בפני בית המשפט העליון, כפי שסוכמו על ידי השופט עמית (שם, בפיסקאות
4 4-5; ההדגשות במקור):
- 5 890. בתחילת פרק "דיון והכרעה" מחלק בית המשפט העליון את דבריו לשני נושאים, ומזכיר
6 את ההחלטה שניתנה בבית המשפט העליון ברע"א 4060/03 (שהובאה, בהרחבה, בתת
7 פרק כב.3 לעיל). וכך נכתב בפיסקה 6 של ההחלטה:
- 8 "הבקשה שבפנינו נחלקת לשני ראשים עיקריים. האחד – עניינו בראיות
9 שהוגשו על ידי התובעים. השני – עניינו באיחוד הדיון עם תיקים נוספים. אדון
10 להלן בכל אחד מהראשים בנפרד.
- 11 [במאמר מוסגר, אציין כי אין זו הפעם הראשונה שהתביעות מושא הבקשה
12 מתגלגלות לפתחו של בית משפט זה. בפסק הדין ברע"א 4060/03 הרשות
13 הפלסטינית נ' דיין (17.7.2007) נדונו מספר טענות מקדמיות שהעלתה הרשות
14 הפלסטינית כמו חסינות, היעדר סמכות של בית המשפט לדון בשאלות
15 מדיניות ופוליטיות, פורום לא נאות וכללי ברירת הדין]. "
- 16 892. לאחר דיון בפרשנות סעיף 41(ב) לחוק בתי המשפט וצו בתי המשפט (סוגי החלטות שלא
17 תינתן בהן רשות ערעור, התשס"ט-2009, ומיון של סוגי החלטות שבהן תינתן או לא
18 תינתן רשות ערור (שם, פסקאות 7-9), מסווג בית המשפט העליון את הסיטואציה
19 שבפניו, כדלקמן (שם, בפיסקאות 10-14):
- 20 "10. במצב הדברים הרגיל, החלטה הנוגעת לאופן ניהול הדיון, שמיעת
21 עדים וקבילות מסמכים אינה החלטה בלתי הפיכה או החלטה 'בעלת
22 השפעה מכריעה על ההליך מראשיתו' (רע"א 4382/08 הוועדה
23 המקומית לתכנון ולבניה 'דרום השרון' נ' ד"ר מיכל רוטשילד
24 (30.4.2009); להלן – לעניין רוטשילד). עם זאת, ייתכנו מקרים בהם
25 החלטה שגויה של הערכאה הדיונית, עלולה להאריך את הדיון או
26 להכביד על הצדדים באופן משמעותי ללא צורך, ודומה כי לכך נתכוון

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 המחוקק בסעיף 41(ב) סיפא 'או שעלול להתנהל הליך מיותר או בדרך
2 שגויה'.
- 3 עניינה של הבקשה נכנס, לכאורה, לגדר חלופה זו, באשר נוכח החלטת
4 בית משפט קמא, על המבקשת להתמודד עם כמות עצומה של ראיות,
5 שיש סיכוי סביר כי בסופו של יום ייקבע כי אינן קבילות או כי אינן
6 רלוונטיות לזירת המחלוקת באשר הן עוסקות בנושאים בלתי שפיטים
7 במהותם. מכאן עולה השאלה, האם החלטת בית משפט קמא, שהותיר
8 את סוגיית קבילות המסמכים לסוף הדרך, אינה בבחינת 'דרך קצרה
9 שהיא ארוכה' – קיצור דרך שבסופו של יום יביא להארכתה, לבזבוז
10 משאבי הזמן של בית המשפט ומשאביהם של הצדדים.
- 11 11. לאחר שעיינתי בטענות הצדדים, החלטתי כי אין מקום להתערב
12 בהחלטה, וזאת מהשיקולים הבאים:
- 13 א. המבקשת לא צירפה לבקשתה את חומר הראיות בו מדובר,
14 ואשר לטענתה כולל 14 קלסרים. משכך, נבצר ממני לבחון אם
15 ועד כמה אכן מדובר בחומר שרובו ככולו עוסק בעניינים שאינם
16 שפיטים, כטענת המבקשת.
- 17 ב. ממועד הגשת הראיות על ידי המשיבים ועד שהמבקשת פנתה
18 לבית משפט קמא בבקשה להוציא מתיק בית המשפט חלק
19 מהראיות שהוגשו, חלפה כשנה. שיהוי זה יש לזקוף לחובת
20 המבקשת.
- 21 ג. עד למתן החלטה זו, כבר התנהלו בבית משפט קמא מספר
22 ישיבות שנקבעו זמן רב מראש, בהן נשמעו כבר העדים תא"ל
23 (מיל.) יוסי קופרווסר ופרופ' אפרים קארש, שנתנו חוות דעת
24 שהמבקשת ביקשה להוציאן מתיק בית המשפט. במצב דברים
25 זה, אין טעם להחזיר חלק מהסוסים שכבר יצאו מהאורווה.
26
27

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

1 ועיקרו של דבר. 12.

2 החלטות בית משפט קמא, מצויות בליבת שיקול הדעת של הערכאה

3 הדיונית, ואין דרכה של ערכאת הערעור להתערב בהחלטות כגון דא

4 (השוו החלטת השופט זילברטל ברע"א 6115/12 קל-בנין נ' אינטל

5 אלקטרוניקה בע"מ (26.8.2012)). לערכאה הדיונית יש יתרון מובנה

6 על פני ערכאת הערעור, כמי שמכירה את הנפשות הפועלות ואת התיק

7 על כל היקפו, לעומת ערכאת הערעור הנדרשת אך ל'פלה' מצומצם של

8 התיק בדמות החלטה ספציפית המובאת בפניה במסגרת בקשת רשות

9 ערעור. לא הרי השופט הדן בתיק ואשר יושב 'בשורה הראשונה' של

10 הדיון, כשופט ערכאת הערעור המרוחק יותר מהמגרש הדיוני (כביטוי

11 של השופט הנדל ברע"א 6195/12 בנק דיסקונט לישראל בע"מ נ'

12 שימר (25.10.2012)). לכן, וכעניין שבמדיניות, אני סבור כי יש ליתן

13 לשופט הערכאה הדיונית 'מרחב תימרון' במסגרת האוטונומיה

14 הניהולית של התיק, בהיותו הפורום הנאות לקבלת ההחלטות

15 הדיוניות והטכניות בכל הקשור לניהול התיק.

16 יש שופטים אשר מקדישים משאבי שיפוט בשלב הגשת תצהירי

17 עדות ראשית וטרם שמיעת הראיות, ולבקשת מי מהצדדים מורים על

18 מחיקת חלקים מתצהיר זה או אחר, פוסלים ראיה כזו או אחרת

19 וכיו"ב. שופטים אחרים מעדיפים לדחות הכרעות של קבילות

20 ורלוונטיות ככל שניתן לסוף הדיון. אעיד על עצמי, כי בשבתי כשופט

21 בערכאות הדיוניות, העדפתי לנקוט בגישה בתרא, באשר פעמים רבות

22 בעיות שנראו קרדינליות וסבוכות לפני תחילת מסע, נמוגו בהמשך

23 הדרך. לעיתים, החלטה על מחיקה של חלקים מתצהיר או פסילת

24 ראיה בשלב מקדמי, אף עלולה להתברר כהחלטה שגויה, מאחר

25 שבקעת המחלוקת האמיתית נגלית אך בהמשך הדרך או בסופה. מנגד,

26 יש לזכור כי בעל דין אמור לדעת מהן הטענות המשפטיות והעובדתיות

27 עמן הוא צריך להתמודד, ובהתאם, כיצד עליו להיערך מבחינת עדים

28 והבאת ראיות לסתור. לא ניתן אפוא לקבוע מסמרות, ושופט הערכאה

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1 הדיונית נדרש ל'תפירה ידנית' בכל תיק בהתאם למאפיינים
2 הייחודיים של התיק ושל הנפשות הפועלות במסגרתו.
3
4 13. ומהתם להכא.
5 מעמיד אני את הערכאה הדיונית בחזקתה, כמי שמכירה את התיק
6 לפני ולפנים, כי סברה ומצאה שבחינה פרטנית של כל אחד מ-8,000
7 המסמכים ב-14 הקלסרים, תדרוש הרבה יותר משאבי שיפוט לעומת
8 ההחלטה לקבל, בשלב זה, את הראיות ובסוף הדרך להחליט על
9 קבילותם או הרלוונטיות שלהם. נראה, כי דווקא באספקלריה של
10 יעילות דיונית, יש לאפשר לבית המשפט המחוזי לקבל את מלוא
11 התמונה הנדרשת לשם הכרעה בתביעות, המתנהלות מזה למעלה
12 מעשר שנים (השוו עניין רוטשילד). ככל שיתברר בסופו של יום כי
13 המשיבים הכבידו על ניהול ההליך שלא לצורך, תהא המבקשת זכאית
14 לדרוש להתחשב בכך בפסיקת ההוצאות.
15
16 14. שלא כטענת המבקשת, החלטת בית משפט קמא אינה מהווה הבעת
17 עמדה של הערכאה הדיונית בשאלות היסטוריות בלתי שפיטות, ולא
18 בכדי הדגיש השופט דרורי בהחלטתו כי בא כוח המבקשת רשאי יהיה
19 להעלות בסוף הדרך את כל טענותיו בדבר 'קבילות, לרבות סוגיית
20 המסמכים הציבוריים, עדות שמיעה וטענות אחרות'. אף ייתכן כי חלק
21 מהטענות תתייתרנה בהמשך הדרך, כפי שהעריך בית משפט קמא
22 בציינו בהחלטה 'אני מעריך שלאור התקדמות התיק, כנראה
23 שהטענות האלה לא יועלו'.
24
25 אף העובדה כי במהלך ארבע ישיבות כבר נסתיימה חקירתם של שניים
26 מהעדים המומחים, שהמבקשת התנגדה בתוקף להגשת חוות דעתם
27 מן הטעם שהן עוסקות בנושאים שאינם שפיטים במהותם, מעידה על
28 כך שאין הדברים 'כצעקתה', וניתן לתחם את החקירה הנגדית
29 לנושאים השפיטים-הרלוונטיים לזירת המחלוקת. "

893. אשר ל'איחוד' התיקים – היא הסוגיה השנייה שעמדה להכרעה בפני בית המשפט

העליון – כותב השופט עמית את הדברים הבאים (שם, בפיסקאות 15-16):

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

1 תקנה 520 קובעת כלהלן: 15.

2 ענינים אחדים התלויים ועומדים בבית משפט אחד וכרוכות בהם
3 שאלות דומות של משפט או של עובדה, רשאי בית המשפט או הרשם,
4 לפי שיקול דעתו, להורות על איחודם, בין לפי בקשת אחד מבעלי הדין
5 ובין מיוזמת עצמו, ובתנאים שייראו לו [הדגשה הוספה – י"ע].

6 ודוק: בית משפט קמא לא הורה על איחוד פורמלי של התיקים בהתאם
7 לתקנה 520, אלא הורה על 'איחוד לשעה'. יפים לענייננו דברים
8 שנאמרו על ידי השופט ריבלין בעע"מ 4778/06 ויזר נ' עיריית חדרה
9 (25.2.2008), שם חוייב צד בהוצאות משפט מאחר שלא גילה את אוזנו
10 של בית המשפט אודות קיום הליך דומה בפני שופט אחר:

11 '... השאלה אינה אם היה ראוי או לא ראוי לאחד את הדיון
12 בשני התיקים. השאלה היא אם היה על הצדדים להליך לעדכן
13 את בית המשפט בקיומו של ההליך המקביל. התשובה לשאלה
14 זו ברורה. ראשית, תקנה 520 לתקנות סדר הדין האזרחי,
15 התשמ"ד-1984, מאפשרת לבית המשפט לאחד ביוזמתו
16 עניינים התלויים ועומדים בפניו. הפעלת סמכות זו אפשרית
17 אם ורק אם השופטים בהליכים השונים מיודעים בדבר
18 ההליכים המקבילים. שנית, גם אם אין מקום לבצע איחוד
19 עניינים, יכול בית המשפט באופנים שונים למנוע כפילות
20 דיונית, בזבזו זמן שיפוטי והכרעות סותרות. זאת, על ידי קיום
21 שני ההליכים בפני אותו שופט, השהיית פסיקה בתיק אחד עד
22 לסיום הדיון בתיק השני וכדומה'.

23 16. כפי שעולה מתשובת המשיבים, השופט דרורי מטפל כיום בכ-80
24 תביעות כנגד המבקשת. השאלות המשפטיות והעובדתיות
25 שהמשיבים מבקשים להביא כיום לפתחו של בית המשפט משותפות
26 לעשרות תביעות. באי כוח המשיבים, המייצגים תובעים נוספים ב-16
27 תביעות אחרות, הצהירו כי בדעתם להשתמש באותן ראיות בכל
28 התיקים בהם הם מייצגים תובעים כנגד הרשות הפלסטינית. במצב

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 דברים זה, ההחלטה לאחד את התיקים אך ורק לצורך בירור השאלות
2 המשותפות היא החלטה מתבקשת מאליה, באספקלריה של יעילות
3 הדיון וחסכון במשאבי הצדדים והמערכת. אף לא למותר לציין, כי
4 המדינה ומגישי הודעות צד ג' הגיעו להסכמה כי הדיון בתביעות צד ג'
5 ייעשה לאחר הדיון בתביעות.
6 מכאן, שדין הבקשה להידחות גם "בנושא זה".
- 7 894. משמעות דחיית הבר"ע (תוך חיוב המבקשים בהוצאות של 10,000 ₪), היא כי נסללה
8 הדרך לשמיעת הראיות והעדים בהיקף האמור של 8,000 עמודים ותקליטורים.
- 9 895. מסמך זה הינו, למעשה, היישום של החלטת בית המשפט העליון בדבר ההיבטים
10 הדיוניים של ההליכים השיפוטיים ושל דיני הראיות, כדי להגיע לקביעת האחריות ב-
11 17 התיקים שבכותרת. כמובן, שהעיקר הוא הצד התוכני והמהותי, כפי שינותח בחלקים
12 השני והשלישי של מסמך זה.
- 13 **9.ב. החלטתי מיום 1.4.14 בדבר קבילות ראיות וזימון עדים שהם מבצעי הפיגועים**
14 **והשוטרים שגבו הודעות מאת מבצעי הפיגועים**
- 15 896. במהלך הדיונים בפניי, אחת השאלות שריחפה בחלל האוויר הייתה: כיצד התובעים
16 יכולים להוכיח אירועים או פיגועים שבהם לא נכחו התובעים (שכן מדובר בבני משפחה
17 שקרוביהם נרצחו).
- 18 897. כפי שהוסבר לעיל, אחת מהדרכים להוכיח את הפיגועים היא פסקי הדין הפליליים
19 שניתנו על ידי בתי המשפט הצבאיים, ולעניין זה ראה האמור בתת פרק כב.5 וכב.6 לעיל.
- 20 898. מימד נוסף של ראיות על הפיגועים ביקשו להשיג ב"כ התובעים בבקשתם לקבוע כי
21 ההודאות במשטרה של 57 עדים (המפגעים) שהוגשו מטעם התובעים (המיוצגים על ידי
22 עו"ד ניצה דרשן-לייטנר ורועי כוכבי), קבילות כראיה לכל דבר ועניין, לרבות: ראיות
23 לאמיתות תוכן, ובהתאם לכך להורות כי אין צורך ומקום לשמיעת העדויות של העדים
24 שהוגשו עדויותיהם כאמור.
- 25 899. הנתבעת, המשיבה 1 (המיוצגת על ידי עו"ד יוסף ארנון), מתנגדת לבקשה.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נור'ז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1 900. בעניין זה ניתנה על ידי החלטה מפורטת ביום א בניסן תשע"ד (1.4.14), אשר ראוי
2 להביאה במלואה, גם לגופה וגם כדי להסביר מדוע לבסוף היה צורך בישיבות הוכחות
3 רבות לשמיעת עדויותיהם של השוטרים גובי ההודעות.

4 901. וזה נוסח ההחלטה (פסקאות 2-52; ההדגשות במקור):

5 "טענות המבקשים 1-11 (התובעים)

6 2. בקשתם של 11 המבקשים, המיוצגים ע"י ד"ר שמואל ילינק, הוגשה
7 במטרה לחסוך זמן שיפוטי של בית המשפט והצדדים, ולמנוע את העדתם
8 של 57 עדים (שהיו נאשמים, בחקירות במשטרה, אשר שימשו בסיס, לפיו
9 הוגשו כתבי אישום וניתנו פסקי דין כנגד אותם נאשמים).

10 3. בקשתם של המבקשים מתבססת על הטענה כי חלק בלתי מבוטל מאותם
11 עדים, הינם בעלי דין בתביעות המאוחדות, ועל כן, מדובר בהודאת בעל דין.
12 משכך, הודאותיהם קבילות כראיה לאמיתות תוכנן גם בהליך שבפנינו.
13 בהתאם, אין טעם ממשי בשמיעתם של אותם 57 עדים, כדי להכשיר את
14 הגשת חקירותיהם במשטרה, כראיה.

15 תגובת המשיבה 1, הרשות הפלסטינית

16 4. המשיבה, הנתבעת, המיוצגת על ידי עורך דין יוסף ארנון, הסבירה כי
17 ההודעות האמורות הינן בגדר אמרות חוץ של עדים, שגם אם נמסרו
18 בחקירה על פי דין, והוגשו במישור הדיוני הפלילי באמצעות גובי
19 ההודעות, עדיין הינן עדות מפי השמועה, ופסולות כראיה לאמיתות תוכנן,
20 בהליך האזרחי.

21 5. מכל מקום, לטענת הרש"פ, גם אותם חלקים בעדויות, אשר מקיימים את
22 שני התנאים הנ"ל, יתקבלו כראיה לאמיתות תוכנן, ללא העדת העדים,
23 הרי שבכל מקרה ההודעות אינן קבילות ביחס לרש"פ ולנתבעים האחרים
24 (שאינם המבצעים).

25 6. גם בנוגע לטענה החלופית, להחלת סעיפים 42א-42ב לפקודת הראיות
26 (נוסח חדש), התשל"א-1971 (להלן – 'פקודת הראיות'), הרש"פ איננה

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נור'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1 מסכימה להנחה שהכרעות הדין בבתי המשפט הצבאיים ביהודה ושומרון,
2 הינן קבילות (מעבר להסכמה הדיונית שצוטטה בסעיף 7 לבקשת
3 המבקשים, אשר חלה רק לגבי ממצאים ומסקנות מסוימות, שהוגשו
4 בת"א 3326/01).

5 7. הנחה שגויה נוספת בבקשתם של המבקשים, הינה, לטענת המשיבה 1,
6 כי ההודעות במשטרה חוסות תחת סעיף 42א לפקודת הראיות, ולא כך
7 הוא. רק הממצאים והמסקנות של הכרעות הדין המרשיעה יכולים
8 להתקבל כראיה, ובית המשפט יכול, לכל היותר, לעיין בחומר הנוסף
9 המצוי בתיקים הפליליים, שאינו בעל משקל ראיתי, אלא רק כחומר
10 הבהרה.

11 תשובת המשיבים 2, התובעים בת"א 2538/00

12 8. עמדת המשיבים 2, המיוצגים על ידי עו"ד דרשן-לייטנר ועו"ד כוכבי,
13 הינה כי יש לדחות את בקשת עו"ד ילינק, נגד זימון המחבלים לעדות על
14 ידי המשיבים 2.

15 לחלופין, יש לדון ולהכריע בטענותיו של עו"ד ארנון, ב"כ הנתבעים, ביחס
16 לקבילות הודעותיהם של המחבלים, ולקבוע כי טענות אלה נדחות ביחס
17 לכל התיקים הנוספים, וכי כל הודעותיהם של המחבלים במשטרה,
18 קבילות כראיה לאמיתות תוכנן, לרבות: כהודאות בעלי דין שילוחיות של
19 הנתבעת – הרשות הפלסטינית.

20 9. עוד מפרטים המשיבים 2, כי מטרת שמיעת העדויות היא לסייע בידי
21 התובעים לשכנע את בית המשפט, לקבל את הטענות בדבר קבילות
22 ההודעות במשטרה. כאן מצטרפים המשיבים לתשובת עו"ד ארנון, כי
23 סעיף 42ב לפקודת הראיות, אינו מסייע בעניין זה, משום שהוא מתיר רק
24 לעיין בהודאות במשטרה, לצורך הבהרה של מה שנקבע בפסק הדין
25 המרשיע.

26 10. המשיבים 2, לכשעצמם, סבורים, כי הודעותיהם של כל המחבלים קבילות
27 הן, אך הם אינם מעוניינים ליטול את הסיכון שבית המשפט או ערכאת

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 הערעור יקבעו כי אין הדבר כך, ולו גם ביחס למקצת המחבלים. סיכון זה
2 הוא משמעותי ביותר, מבחינתם, שכן מרביתם של 57 העדים מעורבים
3 באירועים נשוא 16 התביעות הנוספות; מכאן, יש חשיבות מרובה להודעות
4 במשטרה, כראיות ב-16 התביעות הנוספות.
- 5 11. לצורך הדיון בטענות הצדדים, עלי לבחון, באותה העת, גם את טענותיהם
6 במסגרת 'בקשה בעניין ראיות התובעים – המשיבים 6-1', אשר הוגשה על
7 ידי הנתבעת, הרש"פ, ביום 19.9.12, שכן זו עוסקת ברובה בשאלת תחולתו
8 העקרונית של סעיף 42א לפקודת הראיות על פסקי דין של בתי המשפט
9 הצבאיים.
- 10 שאלה זו הינה מקדמית לשאלות בדבר הנסיבות המנויות, כתנאי להגשת
11 ראיה על פי סעיף 42א לפקודת הראיות.
- 12 שאלה מקדמית – האם חל סעיף 42 לפקודת הראיות
- 13 ביחס לפסקי דין של בתי משפט צבאיים
- 14 12. במסגרת הבקשה בעניין ראיות התובעים, מיום 19.9.12, העלו הנתבעות
15 טיעון לפיו סעיף 42א לפקודת הראיות אינו חל לגבי פסקי דין שניתנו בבתי
16 דין צבאיים. בטיעונו זה הסתמך ב"כ הנתבעות על חוות דעתה של עו"ד
17 נעמי זמרת, סגנית בכירה לפרקליט המדינה, מיום 11.8.2009.
- 18 13. חוות הדעת מתבססת, רובה ככולה, על הפרשנות הניתנת לסעיף 1(א)
19 לחוק יסוד: השפיטה. שם מנויים בתי המשפט המוסמכים לשיפוט, ואלו
20 הם: בית משפט העליון, בית משפט המחוזי, ו'בית משפט אחר שנקבע
21 בחוק כבית משפט'.
- 22 14. הפרשנות שנותנת עו"ד נעמי זמרת למושג 'בית משפט אחר שנקבע בחוק
23 כבית משפט', היא, כי כוונת החוק הייתה רק לבית משפט המוסמך לדון
24 בישראל (בהסתמך על הגדרת המונח 'בית משפט' בפקודת הפרשנות).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 15. אני סבור, כי ניתן לפעול על פי סעיף 42 לפקודת הראיות, ביחס לפסקי
2 דין של בתי משפט צבאיים, אשר הוקמו על ידי הממשל הצבאי הישראלי,
3 אף אם הם שופטים מעבר ל"קו הירוק", דהיינו: ביהודה ושומרון.
4 ניתן, באנלוגיה להזכיר, כי מסקנה זו מתחייבת מהיותם של פסקי דין של
5 מערכת בתי הדין הצבאיים, הפועלת על פי חוק השיפוט הצבאי, תש"ו-
6 1955 (להלן – 'החש"צ'), מתקבלים כראיה על פי סעיף 42 (ראה: אליהו
7 הרנון, דיני ראיות (חלק שני, ירושלים, תשל"ז), עמ' 359; והשווה גם את
8 פסק דינו של כב' הנשיא, השופט מאיר שמגר, בע"א 503/87 רענן שפק נ'
9 אגד אגודה שיתופית לתחבורה בישראל בע"מ, פ"ד מב (1) 162, בעמ' 164).
10 עובדת קבלת פסקי דין אלו כראיה לפי סעיף 42 לפקודת הראיות, סותרת
11 את המסקנה המשפטית של חוות הדעת אותה הגישו הנתבעות.
12 16. חוק יסוד: השפיטה, דורש כי בית המשפט נקבע בחוק כ'בית משפט'. חוק
13 היסוד שותק לגבי הגדרתו של בית משפט המכונן מכוח הצו בדבר כינון
14 בתי משפט צבאיים (אזור הגדה המערבית) (מס' 3), התשכ"ז-1967
15 (ק.מ.צ.מ. יהודה ושומרון, מס' 1, עמ' 25), אשר מכוחו הוקמו בתי המשפט
16 הצבאיים באזור יהודה ושומרון. ראיתי לנכון להבהיר, כי צו זה הינו חלק
17 מחקיקת מפקד האזור, אשר מנקודת המבט של המשפט הישראלי, הינה
18 בגדר חקיקת משנה ולא חקיקה ראשית; ראה: משה דרורי, החקיקה
19 באזור יהודה ושומרון (ירושלים, תשל"ה-1975) עמ' 39 ואילך.
20 17. משכך, שומה עלי למלא את הלקונה החקיקתית ביחס לשאלה, האם ניתן
21 לקבל את פסקי הדין של בתי המשפט הצבאיים הנ"ל, כראיה, לכאורה,
22 על פי סעיף 42 לפקודת הראיות?
23 18. מטרת חקיקתו של סעיף 42 לפקודת הראיות, הינה 'לחסוך' בזמנו של
24 בית המשפט האזרחי. ההנחה היא, כי המסקנה אליה יגיע בית המשפט
25 האזרחי, אם ישמע את הראיות, תהיה זהה לזו שאליה הגיע בית המשפט,
26 אשר כבר דן בהליך הפלילי.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

19. על כן, שאלת המפתח בנושא, הינה: האם, לאור דיני הראיות וסדרי הדין, המאפיינים את בית המשפט הצבאי, כמו גם לאור זהות השופטים והכשרתם, ניתן להניח כי בית המשפט האזרחי, קרי: בית משפט זה, היה מגיע לאותה מסקנה, אשר אליה הגיע בית המשפט הצבאי, אילו היו בפניו אותן הראיות, אשר הוגשו בפני בית המשפט הצבאי באזור יהודה ושומרון, הפועל מכוח צווי הממשל הצבאי.

20. בבש"א (י-ס) 4994/08 עזבון המנוח יוסף אברהמי ז"ל ואח' נ' הרשות הפלשתינית ואח' (22.3.2009) [ראה על החלטה זו כולל ציטוטים מפורטים בתת פרק כב.5 לעיל] בחנתי שאלות אלו לגבי בתי המשפט הצבאיים, והגעתי למסקנה כי לאור הכשרתם של שופטי בית המשפט, ודיני הראיות הנהוגים בבתי משפט אלו – הזהים לדיני הראיות הנהוגים בבתי המשפט בארץ – הרי שבתי המשפט בארץ היו מגיעים לאותה מסקנה אילו הייתה מונחת בפניהם הסוגיה שהונחה בפני בית המשפט הצבאי.

21. לפיכך, לא אוכל לקבל את מסקנותיה של חוות הדעת שהוגשה כתמיכה בטענות התובעים, ביחס לבחינת שאלת זהותם של דיני הראיות, והכישורים הנדרשים משופטי בתי המשפט הצבאיים. אינני מקבל את האמור בחוות הדעת, כאילו יש הכרח כי בית המשפט שהוקם על פי חוק ישראלי, ישפוט דווקא בתחומי ישראל.

22. בכל מקרה, מסקנות חוות הדעת בעניין זה, אינן בהירות דיין, בכל הנוגע לקריטריונים שהזכרתי, ביחס למאפייני בית המשפט הצבאי.

23. כך, לדוגמא, בסעיף 22 לחוות הדעת נכתב: 'אין די בדמיון. יש צורך בזהות מוחלטת בין שיטות המשפט כדי להלום את הרציונל של סעיף 42א לפקודת הראיות'.

ובסעיף 34 לחוות הדעת נאמר, בסתירה לאמור בסעיף 22: 'בית המשפט קמא התייחס בהרחבה לזהות ולדמיון בין בתי המשפט הצבאיים לבתי המשפט הפועלים בישראל, בעיקר בכל הנוגע לאופן מינוי השופטים שם

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 ולדיני הראיות. ואולם, כאמור שאלת הזהות והדמיון בין מערכת משפט
2 אחרת למערכת המשפט הישראלית איננה רלבנטית כלל ועיקר'.
- 3 24. יצוין, בהקשר זה, גם כי בית המשפט העליון, ברע"א 3559/09 (שהייתה
4 בקשת רשות ערעור על החלטתי הנ"ל, מיום 22.3.2009 [ראה תת פרק כב.6
5 לעיל], לא שלל מסקנה זו; אלא אמר כי בנסיבות המתוארות בהחלטתי,
6 מיום 22.3.2009, ולאור הצהרת עו"ד ארנון כי אינו מתנגד לכך שפסקי הדין
7 של בתי המשפט הצבאיים ביהודה ושומרון ישמשו כראייה בתביעות
8 הנזיקין נגד הרש"פ, לא נדרשה אותה קביעה עקרונית.
- 9 25. מחמת כל הטעמים המנויים לעיל, אינני רואה לנכון לשנות מהחלטתי,
10 מיום 22.3.2009, ואני סבור כי ניתן להגיש כראיה במשפט אזרחי גם פסקי
11 דין של בתי משפט צבאיים, באותם הגדרים המנויים בסעיף 42א לפקודת
12 הראיות, ביחס לכל בית משפט פלילי אחר.
- 13 26. משהכרעתי כך, עלי לעבור ולבחון את טענות הצדדים ביחס לעמידתן של
14 הנסיבות הספציפיות של המקרה, בגדרי סעיף 42א לפקודת הראיות.
- 15 דיון – האם ניתן להגיש את תמלילי החקירה של המבצעים במשטרה, כראיה
16 במשפט אזרחי
- 17 27. השאלה הראשונה העומדת לדיון, הינה השאלה, האם ההודאות במשטרה
18 נכללות בהגדרת 'הודאת בעל דין בהליך הפלילי', או שמא, משום שמדובר
19 בהודאות אשר אינן חלק מהכרעת הדין בהליך הפלילי, אין הן מקבלות את
20 המעמד של הכרעת הערכאה שעסקה בפלילים, ואין הן קבילות כראיה
21 בהליך האזרחי שבפניי?
- 22 28. ככל שהתשובה על השאלה האמורה הינה בחיוב, הרי שחלוקים הצדדים
23 ביחס לשאלה נוספת: האם הדברים תקפים גם כאשר מדובר בבעלי דין
24 פורמאליים, כהגדרת עו"ד ארנון, בסעיף 5 לתגובה לבקשה לקביעת
25 קבילות ראיות מטעמו: 'מדובר בבעלי דין פיקטיביים, בגדר 'נוכחים
26 נפקדים', שאינם מוזמנים לדיונים ואפילו לא צוינו כמשיבים לבקשה

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1 דנן- בעניינים שלהם. הלכה למעשה בית המשפט והצדדים אינם נוהגים
2 בהם כבעלי דין'.

3 טענה אחרונה זו אינה מדויקת, שכן לאחרונה שמעתי מספר עדים שהיו
4 נתבעים בתיקי הנזיקין שהוגשו נגד הרש"פ.

5 29. לשם הכרעה בסוגיות האמורות, נעמיד לנגד עינינו את לשונם של סעיף
6 42-ג לפקודת הראיות [לשלימות התמונה אציין כי זה היה נוסח הסעיף
7 ביום כתיבת ההחלטה האמורה; כפי שנכתב לעיל, תוקנה פקודת הראיות
8 והוסף סעיף מפורש המאפשר שימוש בפסקי דין של בתי המשפט הצבאיים
9 באזור יו"ש כראיה בהליך אזרחי במדינת ישראל, כאמור בסעיף 42א(א),
10 כפי שהוסף בתיקון מס' 18, כמצוטט בפסקאות האחרונות של תת פרק כב.6
11 לעיל]:

12 '42א. (א) הממצאים והמסקנות של פסק דין חלוט במשפט
13 פלילי, המרשיע את הנאשם, יהיו קבילים במשפט אזרחי כראיה
14 לכאורה לאמור בהם אם המורשע או חליפו או מי שאחריותו נובעת
15 מאחריות המורשע, ובכלל זה מי שחב בחובו הפסוק, הוא בעל דין
16 במשפט האזרחי.

17 (ב) הוראות סעיף זה אינן חלות על -

18 (1) פסק דין של בית דין צבאי לעבירות תנועה
19 ופסק דין של בית משפט עירוני שלא ניתן מאת שופט
20 של בית משפט שלום;

21 (2) ממצאים ומסקנות שבגזר הדין, להבדיל
22 מהכרעת הדין.

23 ב.42. הוגשה ראיה כאמור בסעיף 42א, רשאי בית המשפט לעיין גם
24 בכתב האישום, בפרוטוקול ובכל חומר אחר שהוגש במשפט הפלילי,
25 אם ראה צורך בכך לשם הבהרת האמור בראיה.

26 ג.42. הוגשה ראיה כאמור בסעיף 42א, לא יהיה המורשע או חליפו
27 או מי שחב בחובו הפסוק רשאי להביא ראיה לסתור, או ראיה שכבר

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 נשמעה או הוגשה במשפט הפלילי, אלא ברשות בית המשפט,
2 מטעמים שיירשמו וכדי למנוע עיוות דין...'.
3 30. סעיף 42א לפקודת הראיות קובע כי הממצאים והמסקנות של פסק דין
4 חלוט במשפט הפלילי, המרשיע את הנאשם, יהיו קבילים במשפט אזרחי,
5 כנגדו, או כנגד מי שאחריותו האזרחית נובעת מאחריותו של הנאשם,
6 כראיה לכאורה לאמור בהם.
7 31. בנקודה זו אני נדרש לטענתו של עו"ד ארנון, ב"כ המשיבים, בסעיף 9
8 לתגובה לבקשה לקביעת קבילות ראיות – היא השאלה המשפטית
9 הראשונה בה יעסוק הדיון – כי 'עוד הניחו המבקשים בטעות כי ההודעות
10 במשטרה חוסות תחת סעיף 42א' ולא היא. רק הממצאים והמסקנות של
11 הכרעת הדין המרשיעה יכולים להתקבל כראיה ובית המשפט יכול לכל
12 היותר לעיין בחומר הנוסף שנמצא בתיקים הפליליים – עיון שאינו מקנה
13 משקל ראייתי אלא רק כחומר הבהרה...'.
14 32. התובעים, מתנגדים לסברה זו של ב"כ הנתבעות, וגורסים כי הודעותיהם
15 של כל המבצעים קבילות כראיה, בהתאם לסעיפים 42א-ג לפקודת
16 הראיות, אך הם מבקשים, למען הסר ספק, להעיד את המבצעים, כדי
17 לשכנע את בית המשפט לקבל את הטענות בדבר קבילות ההודעות
18 במשטרה.
19 33. ההודאות שמסר נאשם במהלך חקירתו הוא, נמנות, בהתאם לדברי שופט
20 בית המשפט העליון (בדימוס) יעקב קדמי, על ההגדרה של 'חומר שהוגש
21 במשפט הפלילי', וכאלו הן עומדות לעיונו של בית המשפט, כחומר עזר,
22 בלבד. זו היא לשונו של קדמי, בספרו על הראיות (מהדורה משולבת
23 ומעודכנת, תש"ע-2009), חלק שלישי, עמ' 1566:
24 'הודאות שמסר נאשם בפלילים במהלך חקירתו, שהוגשו כראיה
25 בהליך הפלילי – נמנות על 'חומר שהוגש במשפט הפלילי', כאמור
26 בסעיף 42ב לפקודה, עומדות לעיונו של בית המשפט [בהליך האזרחי]
27 וכוחן הראייתי יבחן בכל מקרה על פי נסיבותיו'.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 34. אך מה פירושן של המילים 'וכוחן הראייתי יבחן על פי נסיבותיו', המצויות
2 בסיפא לציטוט; האם יש בנסיבות מסוימות כדי להכשיר כראיה קבילה
3 את חקירותיהם של העדים במשטרה?
- 4 35. עיון בהערת השולים שלאחר הציטוט הנ"ל, מעלה כי הקביעה האמורה
5 נסמכת על ע"א 71/85 אריה חברה לביטוח בע"מ נ' מוסטפה סובחי, פ"ד
6 מא(4) 327. שם נקבע כי משהודה התובע בעובדות כתב האישום, הן
7 נטמעות בהכרעת הדין, ויש לראותם כחלק ממצאי פסק הדין. פסק דין זה
8 צוטט גם על ידי ב"כ המבקשים, בסעיף 9 לבקשה מטעמם, כבסיס לבקשה
9 מטעמו.
- 10 36. אני סבור כי ההסתמכות על פסק דין זה אינה מוכיחה את הפרופוזיציה לה
11 טוענים המבקשים. בנסיבות פסק הדין הנ"ל, הודה הנאשם שם בעובדות
12 כתב האישום, ככתבן וכלשונו. על כן, קמה ההצדקה לקרוא את כתב
13 האישום כולו, אל תוך הכרעת הדין.
14 מה שאין כן במקרה שבפניי.
- 15 לא כל הנאשמים הודו באישומי כתב האישום, ואף אלה מהם שעשו כן, לא
16 קמה ההצדקה לקרוא לתוך הכרעת הדין את חקירותיהם במשטרה.
17 אילו היו המבצעים מודים בהודאותיהם במשטרה, ועל בסיס זה מורשעים,
18 הרי שהייתה הצדקה לאנלוגיה האמורה, אך דבר זה אף לא נטען בפניי. לא
19 אוכל להקיש מן המקרה ההוא, למקרה שבפניי.
- 20 37. לאור הניתוח המשפטי לעיל, בסוגיית החלתו העקרונית של סעיף 42א
21 לפקודה, ובסוגיית היותו של חומר החקירה חומר שאינו מקנה משקל
22 ראייתי, אני סבור כי פסקי הדין של בתי המשפט הצבאיים יתקבלו
23 כראיות לאמיתות תוכנם, בהתאם לסעיף 42א לפקודת הראיות, וכי
24 עדויותיהם של המבצעים במשטרה, ביחס למעשים בהם הואשמו, ראויות
25 להתקבל רק כחומר הבהרה לפסקי הדין. זאת, בכפוף לבחינתה של הטענה
26 הנוספת אותה העלתה הרש"פ, בדבר אי היותם של המבצעים, בעלי דין
27 ממשיים בהליך האזרחי שבפניי.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1 היותה של הרשות בגדר "בעל דין במשפט האזרחי" בהתאם להגדרת סעיף 42
2 לפקודת הראיות

3 38. טענתה של הרשות בעניין זה, הובאה בסעיף 7 לתגובה לבקשת קבילות
4 ראיות מטעמה, ותמציתה היא זו: בכל מקרה, ההודאות במשטרה אינן
5 קבילות ביחס לרש"פ ולנתבעים האחרים, שאינם המבצעים בעצמם,
6 משום שלא הוכח כי נוצרה זיקה בין מוסר ההודאה ובין הצד נגדו מבקשים
7 להגישה.

8 39. עצם התביעה כנגד הרשות, הוגשה בשל היותה, לטענת התובעים, מקיימת
9 קשר של שלוח ושלוח או עובד ומעביד, עם המבצעים. טענה זו אמורה
10 להתברר בהמשך ההליך, במסגרת אחריותה של הרש"פ. אחת מ[ה]דרכים
11 להוכיח את הקשר האמור, העומדת לרשותם של התובעים, הינה העדת
12 המבצעים עצמם, ככל שיש בעדותם להבהיר את תרומתה של הרש"פ
13 למעשיהם.

14 40. הרש"פ חולקת על הקשר המיוחס לה עם המבצעים, ועקב כך, טוענת גם
15 לאי קיומה של אותה זיקה, המכניסה אותה בנעליהם של המורשעים,
16 לצורך החלתו של סעיף 42 לפקודה. השאלה המשפטית, שהציבה
17 הרשות בפניי, בטענתה זו, היא האם יש בכך, שטרם נקבעה הזיקה בין
18 המורשעים לרש"פ, כדי למנוע את החלתו של סעיף 42 לפקודה, משום
19 אי קיומו של התנאי, לפיו מדובר ב'חליפו של המורשע'?

20 41. אני סבור כי על אף העדר הקביעה המקדמית, בדבר הזיקה בין הרשות ובין
21 העדים, הרי שלצורך סעיף 42 לפקודת הראיות נחשבת הרש"פ כמי
22 שאחריותו נובעת מאחריות המורשע. כך נקבע בפסק הדין בת"א 400/89
23 כונס הנכסים הרשמי נ' ארווין זוסמן, פ"מ תשנ"ד(2)3.

24 42. יובהר, כי בבית המשפט העליון, במסגרת הערעור על פסק הדין הנ"ל,
25 בע"א 610/94 גדליה בוכבינדר נ' כונס הנכסים הרשמי, בתפקידו כמפרק
26 בנק צפון אמריקה (2003), נקבע כי הלכה למעשה, לא היה צורך להזדקק
27 לפסק הדין המרשיע, כמחייב את המערערים – חליפיהם של המורשעים

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1 – משום שאחריותם נגזרה ממעשים עצמאיים שלהם, אולם לא נסתרה
2 הקביעה לעיל.

3 זו לשונו של פסק הדין (פיסקה 6: ההדגשות הוספו):

4 'בענייננו, אין מדובר על יחסי עובד-מעביד, אך המסגרת היא דומה –
5 הדירקטורים נתבעים לדין על שלא פקחו עין על הנאשמים הנ"ל, שהיו
6 עובדי הבנק וחברי הדירקטוריון והמינהלה, ובכך איפשרו את ביצוע
7 המעשים הפליליים שביצעו שטרן ומונסה. מובן, שעצם העובדה כי
8 שטרן ומונסה הורשעו במשפט הפלילי אינה מטילה אחריות על
9 הנתבעים, אולם אם תתקבל טענת התובע כי הנתבעים, על ידי
10 מעשיהם ומחדליהם, איפשרו את ביצוע המעשים הפליליים, הרי ניתן
11 לומר על הנתבעים כי 'אחריותם נובעת מאחריות המורשע', ופסקי
12 הדין שבהם הורשעו קבילים כראיה לכאורה במשפט הנוכחי. במסגרת
13 זאת לא היה צורך להטריח שוב את הנאשמים, ואולי גם את העדים
14 אשר שמותיהם מופיעים בכתבי האישום, לבוא ולהעיד במשפט
15 הנוכחי.

16 מתבקשת מאליה הרחבה פרשנית של סעיף 42א כך שתחול גם על
17 מקרים כמו זה שלפנינו, שכן אחריותם של הנתבעים נובעת בעצם –
18 כאמור לעיל – מאחריותם של הנאשמים הנ"ל (ראה גם: הרנון, דיני
19 ראיות (חלק ב) 356; י' קדמי, על הראיות (חלק ב) 769).

20 43. מכאן עולה כי אין בכך שאחריותו של החליף למורשע, תקום רק כאשר
21 תתקבל טענה נוספת, בדבר מחדלו של החליף עצמו, כדי למנוע את קבלת
22 פסק הדין המרשיע (את הנאשם שמכוחו נובעת אחריות החליף), משום
23 שהנדבך הראשון בקביעת אחריותו של החליף, אכן נובע ממעשהו של
24 הנאשם המורשע, ואם ייפול נדבך זה, הרי שטיפול ממילא גם אחריותו של
25 החליף, מבלי שיווצר הצורך לבחון את מחדלו העצמאי של החליף.

26 44. כך הגדיר זאת גם יעקב קדמי, בעמ' 1559 לספרו, על הראיות:

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 'מי שאחריותו נובעת מאחריות המורשע' נובעת משמעו בהקשר זה –
2 'נעוצה ב': לאמור: מי שאחריותו קמה – ועומדת או נופלת – מכח
3 אחריותו של המורשע, כגון: אחריותו השלוחית של המעביד למעשיו
4 של עובדו'.
- 5 45. אוסיף ואומר, כי כל פרשנות אחרת תמנע מן התובעים להוכיח את
6 תביעתם. שהרי, אם לא יוכלו להוכיח את ביצוע מעשי החבלה של
7 המבצעים, ממילא, לא יוכלו אף לנסות ולהוכיח גם את הקשר שבין
8 המעשים הללו ובין הרש"פ.
- 9 46. טענת הרש"פ, המשתמעת מסעיף 7 לתגובתה, כאילו יש לקבוע קודם את
10 אחריותה למעשי המבצעים, ורק לאחר מכן היא תחשב כ'מי שאחריותו
11 נובעת מאחריות המורשע', לעניין סעיף 42 לפקודת הראיות, יש בה כדי
12 לסכל את האפשרות להוכיח את התביעה כולה, וברור שלא זו הייתה
13 הכוונה מאחורי התנאים הקבועים בסעיף 42 לפקודה. אחריותה של
14 הרש"פ למעשי המבצעים תיקבע בסיום פרשת ההוכחות, גם על בסיס
15 עדויות אותם 57 מבצעים.
- 16 47. אשר על כן, מסקנתי המשפטית כי אין מניעה מבחינת תחולתו העקרונית
17 של סעיף 42 לפקודת הראיות, ומבחינת העמידה בתנאיו, לקבל את פסקי
18 הדין של בתי המשפט הצבאיים, כראיה לאמיתות תוכנם. היותן של
19 החקירות במשטרה בגדר 'חומר שהוגש במשפט הפלילי' המותר לעיון
20 כחומר הבהרה בלבד, מחייבת את העדתם של 57 העדים המבוקשים, על
21 אף 'בזבוז' זמנו של בית המשפט ושל הצדדים כולם.
- 22 48. מכל מקום, ובהתחשב בהתנהלותם של העדים שנשמעו בפני, אני סבור כי
23 יש לקצוב זמן סביר של חצי שעה עד שעה לכל אחת מהעדויות, כפי
24 שבפועל העידו המבצעים בישיבות האחרונות.
- 25 49. לקראת הדיון הקבוע ליום 3.4.14, הזמינו התובעים המיוצגים על ידי
26 עורכת הדין ניצה דרשן-לייטנר ועורך הדין רועי כוכבי 8 עדים, כאשר
27 בבקשה נאמר שבהעדר מידע מהשב"ס, מי מבין המוזמנים עדיין אסיר,

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 ומי כבר שוחרר, אין מנוס מלהזמין את העדים כולם, בתקווה כי לפחות
2 ארבעה יוכלו להעיד.
- 3 50. עו"ד יוסף ארנון מתנגד להזמנת כמות כזו של עדים, בנימוק כי נגרם להם
4 סבל וטירטור, ובפועל מסכים לשמוע, בין השעות 10:00 עד 14:00, רק
5 שניים עד שלושה עדים.
- 6 51. בתגובתו מהבוקר, תחת הכותרת 'תשובה להתנגדות הנתבעת לבקשת
7 התובעים לזימון עדים', מצייין עו"ד כוכבי כי הצורך בהזמנת 8 עדין נובע
8 מכך שהשב"ס לא מוסר מידע על שחרורם של אסירים המופיעים
9 ברשימת 57 העדים. מכל מקום, הוא סבור שניתן להספיק לשמוע יותר
10 עדים, ולהאריך את הישיבה לאחר השעה 14:00, כי בישיבות האחרונות,
11 כאשר עו"ד יוסף ארנון לא חש בטוב, החליפו בנו, עו"ד יהונתן ארנון,
12 שיכול לחקור את העדים גם לאחר השעה 14:00.
- 13 52. לאחר שקראתי את טענות הצדדים, אני מורה בזה כדלקמן:
- 14 א. עו"ד כוכבי יכין רשימה מעודכנת של עדים שטרם נשמעו, וימציא
15 אותה לשב"ס תוך 3 ימים, והשב"ס ימציא, תוך 7 ימים מיום
16 קבלת הרשימה האמורה, התייחסות לכל אחד מן המנויים
17 ברשימה, האם הוא עדיין אסיר שב"ס, או אם שוחרר – מתי
18 שוחרר.
- 19 ב. השב"ס יביא את האסירים המנויים ברשימה של שמונת העדים
20 המופיעה בהודעה לזימון עדים ליום 3.4.14 (כפי שהוגשה ע"י
21 עו"ד כוכבי ביום 27.3.14), לישיבת יום 3.4.14.
- 22 ג. ביום השיפוט המתוכנן, דהיינו: 3.4.14, אעשה כל מאמץ לסיים
23 את שמיעת כל העדים, כולל לאחר השעה 14:00 (אמנם קבוע לי
24 דיון ב-14:30, אך הדבר לא ימנע מלשמוע את כל העדים לאורך כל
25 יום השיפוט האמור).

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 ד. אשר ליום השיפוט של יום 8.4.14, לא ניתן להזמין יותר מארבעה
2 עדים, ולכן יוזמנו ארבעת הראשונים המופיעים בהודעת עו"ד
3 כוכבי מיום 1.4.14.
- 4 ה. עו"ד כוכבי יודא עם השב"ס כי אכן העדים המנויים באותה
5 רשימת שמונה עדים אכן יגיעו, כדי שיום השיפוט יהיה אפקטיבי.
- 6 ו. המזכירות תזמן מתורגמן לשפה הערבית לשתי הישיבות
7 האמורות".
- 8 902. עינינו הרואות כי לצורך מתן הזדמנות לשני הצדדים להביא את מלוא ראיותיהם כולל
9 חקירה נגדית של עדי התובעים על ידי ב"כ הנתבעים, התארכו הדיונים והובאו עדים
10 רבים.
- 11 903. אין לשכוח כי מדובר במבצע לוגיסטי לא פשוט של הבאת עשרות עדים שכל אחד נמצא
12 בבית כלא שונה, העדתם, תרגום לערבית וחקירה.
- 13 904. בפועל, חלק מן העדים סירב לדבר, על אף שהסברתי לכל אחד מהעדים בתחילת עדותו
14 כי מדובר בהליך אזרחי שבסיומו לא יתווסף לעד אפילו יום מאסר נוסף.
- 15 905. חלק אחר מן העדים היה פתוח יותר, וכמה מהם העידו ארוכות, ודבריהם שימשו בסיס
16 לטיעוני ב"כ שני הצדדים בסיכומיהם המפורטים כפי שנראה בפרקים כד-כו להלן.
- 17 **כב. 10 החלטת בית המשפט העליון מיום 31.3.15 ב-רע"א 8532/11 בעניין מימון**
18 **הקלטת הדיונים**
- 19 906. למען שלמות התמונה, וכדי להבין את קצב הדיונים בתיק, ראיתי לנכון, להביא במסגרת
20 סקירת ההליכים בתיק זה גם את החלטת בית המשפט העליון בתיק רע"א 8532/11,
21 מחמד דחלאן, ראשיד אבו שאבאכ והרשות הפלסטינית נ' עזבון המנוחה חנה עמיתי
22 ז"ל, שניתנה על ידי כב' השופטת אסתר חיות (כיום נשיאת בית המשפט העליון), ביום
23 י"א ניסן תשע"ח (31.03.15), שבה נקבע כי הנהלת בתי המשפט היא זו שתישא בשלב זה
24 בהוצאות ההקלטה של הדיונים בתביעות נגד הרשות הפלסטינית.
- 25 907. אכן, החלטה זו התייחסה לאחד מהתיקים הבכירים של התביעות נגד הרשות
26 הפלסטינית אך השיקולים שהוסברו בהחלטה כוחם יפה גם בתיק זה וליתר התביעות

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 נגד הרש"פ, שכן, כנאמר בסוף ההחלטה, מדובר ב "עליות הקלטה ותמלול
2 [אשר] עשויות להגיע לאלפי שקלים בכל דיון, וככל שיציין בית המשפט קמא
3 בהחלטתו, הקלטת הדיון תיזרש כנראה בעשרות רבות של תובנות שהמבקשים נתבעו
4 בהן" (פסקה 6 סיפא להחלטה).
- 5 908. וכך נאמר בחלק האופרטיבי של ההחלטה (פיסקה 7):
- 6 "סיכומו של דבר – דין הערעור להתקבל במובן זה שלעת הזו על הנהלת בתי
7 המשפט לשאת בהוצאות ההקלטה שעליה הורה בית המשפט המחוזי בהליך
8 דן וזאת כמובן בלא לגרוע מן האפשרות כי בתום ההליך ועל פי תוצאותיו יטיל
9 בית המשפט הוצאות אלה על מי מבעלי הדיון וכן יקבע את דרך גבייתן מידי".
- 10 909. בעקבות החלטה זו, ולאחריה, כל דיוני ההוכחות שכללו עדים (הן דוברי עברית והן
11 דוברי ערבית, הוקלטו ותמוללו על חשבון הנהלת בתי המשפט, כאשר בסיום מסמך זה
12 אזקק לשאלה על מי מבעלי הדיון להטיל את ההוצאות של ההקלטה והתמלול ולקבוע
13 את דרך גבייתן של הוצאות אלו.
- 14 **כב.11 ההחלטות לעניין הגשת הראיות הנתבעים (רש"פ ואש"ף)**
- 15 910. לאחר שהתובעים סיימו את הבאת הראיות מטעמם, כולל חקירה נגדית של עדי התביעה
16 (פרטים מלאים ראה בפרק הבא, פרק כג), ולאחר שאמרו התובעים "אלו עדי", הגיע
17 תורם של הנתבעים להגיש את ראיותיהם.
- 18 911. תחילה, הוגשו ראיות (תצהירים ונספחים) של הנתבעים ביחס לתביעה הראשונה
19 העוסקת בלינץ' ברמאללה (ת.א. 2538/00).
- 20 912. בשלב מאוחר יותר, התעוררה השאלה כיצד יוקצו ימי שיפוט לחקירה נגדית של עדי
21 הנתבעים ומתי יוגשו התצהירים של הנתבעים.
- 22 913. וכך טענו ב"כ התובעים (ישיבת בית משפט מיום כ"ז חשבון תשע"ז (28.11.16), כדלקמן
23 (עמוד 2528, שורות 6-7 לפרוטוקול): "לאחר שאמרנו 'אלה עדי', ככל שהדבר נובע
24 לעדים לעניין האחרייות, אנו מבקשים לחקור את עדי הנתבעת".
- 25 914. על כך השיבו ב"כ הנתבעת (פרוטוקול, שם, עמוד 2528, שורות 11-24):

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 "הגשנו עד היום 8 תצהירים מ-8 עדים מטעם הנתבעת בכל הקשור לצד
2 העובדתי של הלינץ' ברמאללה שהוא התיק הראשון 2538/00 (נורז'ץ).
3 בתשובה לשאלת בית משפט תוך כמה זמן יוגשו התצהירים של המומחים
4 בתגובה לתצהירי המומחים של התובעים, אני עונה כי אנו נעמוד בלוח הזמנים
5 ונגיש את חוות הדעת עד ליום 5.3.17.
6 ברצוני להבהיר כי אם כוונת עו"ד לייטנר היא שתיתן החלטה ביחס ל-17
7 התיקים וביחס לכל אחד מהם ייקבע שהיה פיגוע והפיגוע בוצע על ידי פלוני
8 ופלוני הוא קשור לרש"פ, אני סבור שהראיות שהובאו מטעם עו"ד לייטנר הם
9 מפוזרים, הם חוות דעת שבחלק מהם מוזכר פיגוע פלוני ופיגוע אלמוני. אינני
10 בטוח שיש בכך די מבחינת דיני הראיות. אינני נותן עצות לחברתי. מבחינתי
11 אני אביא ראיות ביחס לכל פיגוע ופיגוע. מאחר וההתייחסויות הפרטנית
12 בראיות לכל מקרה פרטני אשר 'אוחד לשעה' כדברי החלטת בית המשפט,
13 מפוזרות על פני חומר הריאות ללא סדר בהיקף של 29 קלסרים וכ-2500 עמודי
14 פרוטוקול, אני סבור כי מאחר ומלכתחילה האיחוד הוגדר 'לשעה', אני הייתי
15 סבור ועדיין סבור כי מן הראוי היה שהתובעים יבהירו אילו מבין הראיות, אף
16 בטבלה, ככל שזה לא יהיה ואני מבין שהם מתנגדים, אני מבקש כי למסכת
17 הבאת הראיות של הנתבעים יינתן לי זמן דומה לזה שניתן לתובעים. "
- 18 915. לאור הצהרה זו של ב"כ הנתבעים, הודיעה עו"ד ניצנה דרשן-לייטנר, ב"כ התובעים
19 כדלקמן (שם, שורות 29-27):
- 20 "אני מוכנה כבר בחודש ינואר לחקור את העדים העובדתיים של הפיגוע הראשון
21 (8 עדים). בכל פעם שאקבל קבוצת תצהירים של הנתבעים על פיגוע ופיגוע, אנחנו
22 שבועיים עד חודש לאחר מכן נוכל להיערך ולעשות חקירה נגדית. "
- 23 916. לאחר הצהרות אלה, ניתנה על ידי החלטה, באותה ישיבה, ביום כ"ז חשבון תשע"ז
24 (28.11.16), כדלקמן (עמודים 2531-2350 לפרוטוקול):
- 25 "1. תיק זה אוחד עם 17 תיקים אחרים, בשאלת האחריות, לאור חוות דעת
26 שהוגשו מטעם התובעים וב"כ הנתבעים חקר את המומחים כאשר
27 אחד מן המומחים ד"ר שקד נחקר במשך 8 ישיבות.

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 2. ברם, הנתבעים טרם הגישו ראיות מלאות אלא רק ראיות חלקיות
- 2 ביחס לפיגוע אחד שהוא הפיגוע האמור בתיק העיקרי, וחוות דעת
- 3 ביחס לכל 17 הפיגועים יוגשו עד 1.3.17.
- 4 3. במהלך הדיון היום ביקשתי מב"כ הנתבעים שיגיש את תצהירי עדות
- 5 ראשית מטעמו ביחס לכל אחד מהפיגועים, בהדרגה, כאשר ביחס
- 6 לתיק השני המועד יהיה שבועיים מהיום, ולאחר מכן כל שבועיים
- 7 לאחר מכן.
- 8 4. ב"כ התובעים הסכים לקבל את תצהירי העדות הראשית של הנתבעים
- 9 בהדרגה של שבועיים, כאשר הוא מראש ייערך לחקירה נגדית, תוך
- 10 שבועיים עד חודש.
- 11 5. ברם, ב"כ הנתבעים, סבור כי מאחר וראיות התובעים "טופטפו"
- 12 במשך חמש שנים, גם הוא זכאי לתקופה מקבילה.
- 13 6. אינני סבור שיש ללמוד גזרה שווה בין הצדדים, שכן בינתיים הייתה
- 14 לב"כ הנתבעים האפשרות לעיין בכל ראיות התובעים ולאסוף ראיות
- 15 מטעמו.
- 16 7. בנוסף לכך, יש לזכור כי מותב זה מוגבל מבחינת לוח הזמנים, ולא ניתן
- 17 להעלות על הדעת כי אסכים לכך שתצהירי עדות ראשית של נתבעים
- 18 יוגשו תוך חמש שנים, כאשר עלי לסיים את תפקידי בעוד למעלה
- 19 משנתיים.
- 20 8. לפיכך, אני מורה על המדרג הבא:
- 21 א. הנתבעים יגישו תצהירים של כל פיגוע ופיגוע, החל מהפיגוע
- 22 השני, כאשר התצהירים של הפיגוע השני יהיו ביום 15.12.16,
- 23 ולאחר מכן במשך שלושה שבועות הפרש (7.1.17, 28.1.17), וכן
- 24 הלאה), עד לסיום הבאת הראיות בכל התיקים. להבהיר,
- 25 מדובר בראיות בעניין האחריות בלבד.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

11. אין בהעדר קביעת מועדים נוספים כדי לגרוע מהחלק הראשון של
ההחלטה בדבר חובת ב"כ הנתבעים להגיש תצהירי עדות מטעמו
לעניין הפיגועים.
917. בפועל, לא הוגשו על ידי הנתבעת ראיות (לא תצהירים ולא מסמכים אחרים) ביחס לכל
הפיגועים האחרים זולת הפיגוע של הלינץ' ברמאללה.
918. במילים אחרות, ניתן לומר כי הנתבעים לא מילאו אחר החלטת בית המשפט הנ"ל מיום
28.11.16.
919. והנה, לאחר הגשת חלק מתצהירי הנתבעים, התקיים דיון נוסף שבו התחילו להעיד עדי
הנתבעים ובמהלכו הציגו ב"כ הצדדים את עמדותיהם לעניין הבאת ראיות. כדי שלא
להאריך, לא ציטטתי את מלוא טענת הצדדים (עמ' 2733-2729, לפרוטוקול מיום
13.2.17), שכן עיקר טענותיהם מצוי בהחלטה שתובא עתה.
920. לאחר שמיעת טענות הצדדים, ניתנה על ידי החלטה מפורטת ביום יז בשבט תשע"ז
(13.2.17), כדלקמן (עמ' 2738-2733 לפרוטוקול של אותו יום):
1. "אנו בעמ' 2733 של פרוטוקולים, חלקם מוקלטים וחלקם מוקלדים, בת"א
2538/00, אשר על פי הרישומים ב"נט המשפט" התקיימו בו 94 ישיבות, ניתנו בו
301 החלטות, ותיק הנייר כולל 871 מסמכים, כאשר במונח "מסמכים" הכוונה גם
לתצהירים ארוכים ולחוו"ד של עשרות ומאות עמודים.
2. עניינה של החלטה זו הוא ניסיון לערוך "מפה" של מצב התיק עד היום, והערכת
מצב לעתיד.
3. ניתן להתחיל מיום הגשת התביעה בשנת 2000, סמוך לביצוע המעשים שמהווים
את עילת התביעה והיא הלינץ' ברמאללה שבו נרצחו שני התובעים שעזבונויותיהם
הם התובעים בתיק. גם ב"כ הנתבעים אינו חולק כי מדובר ברצח והמחלוקת
שהוצבה על ידו במהלך התצהירים מטעמו היא כי על אף שהרצח בוצע בתוככי
משטרת רמאללה המשטרה אינה אחראית לכך אלא מדובר ברצח שבוצע על ידי
אספסוף כאשר למשטרה לא הייתה שליטה עליו. זה קו ההגנה באופן כללי וכמובן
שהפרטים הם המחייבים ואנו עדיין בעיצומם של שלב שמיעת הראיות.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 4. עו"ד לייטנר התחילה בסיפור האירועים הדיוניים מהאמצע ולמעשה ניתן להתחיל
- 2 בהחלטת הנשיא כב' השופט ורדימוס זילר ז"ל, שאיחד תיקים רבים ביחס לחמש
- 3 שאלות משפטיות והטיל על שלושה שופטים בבית משפט זה: כב' השופט –
- 4 כתוארו אז – משה גל אב"ד; והשופטים משה דרורי ומרים מזרחי, ליתן החלטה
- 5 באותם נושאים. ההחלטה הנ"ל ניתנה בדעת רוב ומיעוט ביום 30.3.03 (פסמ"ח
- 6 תשס"ב (2) 776) ועליה הוגש ערעור על ידי הרשות הפלסטינית רע"א 4060/03
- 7 אשר פסק הדין בו ניתן ביום 17.7.07 (פ"ד סב(3), 1).
- 8 5. מכאן, שאת לוח הזמני האמיתי יש להתחיל מאמצע שנת 2007 ועדיין מדובר
- 9 בכמעט עשר שנים.
- 10 6. בתחילה טופלו התיקים על ידי שופטים אחרים, ובשלב מאוחר יותר החליטה
- 11 הנשיאה דאז, כב' השופטת מוסיה ארד להעביר את כל התיקים שהרש"פ הייתה
- 12 נתבעת בהם (למעלה מ-80 תיקים) שכללו כ-900 תובעים, לטיפול שלי.
- 13 7. בתיק זה מייצגת את התובעים עו"ד דרשן-לייטנר, והיא מייצגת תובעים ב-17
- 14 תיקים נוספים, שהם אוחדו יחד בשאלת האחריות כאשר ב"כ הרש"פ הגיש
- 15 בעניין זה בר"ע לבית המשפט העליון וכב' השופט יצחק עמית ביום 23.4.13 בתיק
- 16 רע"א 368/13, דחה את טענות הרש"פ ואישר את המתכונת הדיונית שקבעתי,
- 17 שהתבססה על כך שהתובעים הגישו 8,000 עמודי תצהירי עדות ראשית ב-14
- 18 קלסרים (כיום מדובר ב-26 קלסרים ומספר העמודים עבר את ה-12,000).
- 19 8. אכן, צודק עו"ד ארנון כי לתובעים ניתן זמן להכין את תצהיריהם וחוות הדעת
- 20 מטעמם שהם כולם בגדר "עדות ראשית", וגם נכון כי הוא גילה חברות ואיפשר
- 21 הארכת מועדים שונים עד שהוגשו המסמכים האמורים בשנת 2013.
- 22 9. אולם, בעניין ארבע השנים שחלפו מאז, הצדק עם עו"ד לייטנר כי עו"ד ארנון ידע
- 23 מה עומד לפניו ויכול היה להיערך להגשת תצהירי עדות ראשית מטעמו.
- 24 10. אני ער לכך שעו"ד ארנון נמצא במצב לא פשוט. חלק מהעדים נמצאים באזור יו"ש
- 25 ויש קושי להגיע לשם. יש עדים עבדו ברש"פ והם בפנסיה. יש עדים שעבדו
- 26 ברש"פ ואינם בחיים. יש עדים כמו העד שהיה צריך להעיד היום שנסע ללבנון
- 27 עקב אבל משפחתי. אולם, התמונה הכוללת היא שאנו היום בחודש פברואר 2017
- 28 במצב שבו התובעים הגישו את כל ראיותיהם ב-17 התיקים, היו מוכנים לנהל את

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 החקירה הנגדית ביחס לעדים אלה עוד לפני קבלת תצהירי העדות הראשית של
2 הנתבעים, והתובעים הצהירו "אלה עדיי" בהודעה משותפת ומוסכמת חתומה על
3 ידי עו"ד יונתן ארנון ב"כ הנתבעים ועו"ד רוני כוכבי ב"כ התובעים ביום 2.6.16.
4 11. מאז, לכל הדיעות כל הזמן היה ברשות הנתבעים כולל פגרה שלימה, והנה אנו
5 נמצאים היום בחודש פברואר 2017 כאשר הנתבעים הגישו אך ורק שמונה
6 תצהירים המתייחסים לאירוע הראשון של הלינץ' ברמאללה. תצהירים אלה
7 הוגשו ב- אוגוסט 2016 ומאז במשך ששה חודשים, עד היום לא הוגש אף תצהיר
8 אחד נוסף.
9 12. עו"ד ארנון מאז שנכנס לתמונה עו"ד סגל (במקומו של עו"ד כוכבי) הבטיח כי יגיש
10 את התצהירים בהדרגה, כל שבועיים או כל שלושה ביחס לכל פיגוע ופיגוע ואם
11 מדובר ב-16 פיגועים (שהרי ביחס ללינץ' ברמאללה כבר הוגשו התצהירים), אם
12 היינו מכפילים את 16 הפיגועים בשבועיים, היינו מגיעים לשמונה חודשים ואז
13 היו רוב תצהירים לפניי.
14 13. אולם, לא הוגשו תצהירים אפילו ביחס לפיגוע אחד, שני, שלישי ורביעי, ומשמעות
15 הדבר היא כי מיד בתום החקירה הנגדית של שלושת המצהירים האחרונים מתוך
16 שמונה מצהירי הלינץ' ברמאללה (שחמישה מהם כבר נחקרו בחודש חודשיים
17 האחרונים), נעמוד במצב שבו לא רק שלא יהיו תצהירים של הנתבעים, אלא ימי
18 שיפוט ילכו לאיבוד.
19 14. אכן, ברמה הטכנית צודק עו"ד ארנון כי בחודש הקרוב קבועים ימי דיונים בימים
20 ב' וד' בתיקים אחרים של תובעים כנגד הרש"פ המיוצגים על ידי עורכי דין אחרים
21 (עו"ד סיטון המייצג את חב' שחר; עו"ד קידר המייצג את צ'סר; ועו"ד גלס המייצג
22 את גדרי וכן את אמיתי), אך בכל מקרה בעוד 30 יום מהיום נימצא במצב שימי ב'
23 וד' ששוריינו לתיק זה, לא ניתן יהיה לשמוע בהם ראיות.
24 15. עו"ד ארנון ביושר אינטלקטואלי, מסכים כי המצב דהיום אינו משביע רצון וזאת,
25 הן בשל עצם הצורך לסיים את הטיפול בתיקים, והן בשל הנימוק הנוגע למותב זה,
26 שבו לוח הזמנים תלוי לא רק בימי השיפוט הקרובים אלא נקצב זמן אחרון
27 לשמיעתם.
28 16. ביקשתי מעו"ד ארנון כי יציע מעין "סנקציה דיונית" כדי שאוכל להיות במצב שבו
29 תהיה לי ודאות לכך שהתצהירים יוגשו בזמן, אך הוא ענה ושוב ביושר, כי הדבר

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 אינו תלוי בו אלא בגורמים אחרים ופרט לדיווח לאותם גורמים על החלטות בית
2 המשפט והסבר לאותם גורמים כי סבלנותו של בית המשפט יכולה לפקוע, אין
3 ביכולתו לעשות דבר.
- 4 17. מאידך גיסא, עו"ד אבי סגל הזכיר החלטות שניתנו בחודשים האחרונים מאז
5 שנכנס לתפקידו, ובדיון היום הצביע במפורש על תקנה 168(ב) לתקנות סדר הדין
6 האזרחי, התשמ"ד-1984, וביקש כי אפעל על פיה.
- 7 18. תקנה זו קובעת כדלקמן:
8 "לא הגיש בעל דין תצהיר של עד כפי שנדרש על פי תקנה זו... לא יורשה
9 להביא את העד או להוכיח את העובדה, אלא אם כן שוכנע בית המשפט, על פי
10 בקשת בעל הדין הנתמכת בתצהירו, כי התצהיר לא הוגש מסיבות מוצדקות".
- 11 19. אכן, מדובר בסנקציה משמעותית, ועל כן סברתי כי לא מן הראוי לעשות בה שימוש
12 בשלבים הראשונים וציפיתי כי בדרך של חיוך או הבנה העניינים יסתדרו.
- 13 20. ברם, מאחר שלוח הזמנים רץ, ותצהירים – אין, אין לי אלא לפנות לתקנות ולפעול
14 על פיהן. האמור להלן, בלוח הזמנים, כולל בחובו את הסנקציה האמורה במובן זה
15 שאם לא יוגשו תצהירים ביחס לפיגועים, כמפורט בסעיף הבא, כי אז לא תהיה
16 רשאית הנתבעת להביא תצהירים ביחס לאותו פיגוע על פי לוח הזמנים המפורט
17 בסעיף הבא.
- 18 21. לאור האמור לעיל, אני מחליט בזה כדלקמן, כאשר החלטה זו היא שילוב של ימי
19 שיפוט ומועדי הגשת תצהירים כמפורט להלן:
- 20 א. יום רביעי, י"ז באדר תשע"ז (15.3.17) בשעה 10:00 – שמיעת שני העדים
21 מנועי הכניסה.
- 22 ב. עד מועד זה יוגשו התצהירים של הנתבעים ביחס לפיגוע השני, וכן חוות
23 הדעת.
- 24 ג. יום רביעי, ב' בניסן תשע"ז (29.3.17) בשעה 10:00 – חקירה נגדית של עדי
25 הפיגוע השני.
- 26 ד. עד יום ראשון, 9.4.17 יוגשו על ידי הנתבעת תצהירי הפיגוע השלישי.
- 27 ה. עד יום רביעי ז' באייר תשע"ז (3.5.17) יוגשו על ידי הנתבעת תצהירי
28 הפיגוע הרביעי.

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 יום רביעי, י"ד באייר תשע"ז (10.5.17) בשעה 10:00 – חקירה נגדית של
2 עדי הפיגוע השלישי.
- 3 יום שני, י"ט באייר תשע"ז (15.5.17) בשעה 10:00 – חקירה נגדית של
4 עדי הפיגוע השלישי והרביעי.
- 5 עד יום 29.5.17 יוגשו על ידי הנתבעת תצהירי הפיגוע החמישי.
- 6 יום שני, ד' בסיוון תשע"ז (29.5.17) בשעה 10:00 – חקירה נגדית של עדי
7 הפיגוע הרביעי.
- 8 עד יום 12.6.17 יוגשו על ידי הנתבעת תצהירי הפיגוע השישי והשביעי.
- 9 יום שני, כ"ה בסיוון תשע"ז (19.6.17) בשעה 10:00 – חקירה נגדית של
10 עדי הפיגוע הרביעי והחמישי.
- 11 יום רביעי, כ"ז בסיוון תשע"ז (21.6.17) בשעה 10:00 – חקירה נגדית של
12 עדי הפיגוע הרביעי והחמישי.
- 13 יום רביעי, י"א בתמוז תשע"ז (5.7.17) בשעה 10:00 – חקירה נגדית של
14 עדי הפיגוע החמישי והשישי.
- 15 עד יום 2.7.17 יוגשו על ידי הנתבעת תצהיר הפיגוע השמיני והתשיעי.
- 16 יום שני, ט"ז בתמוז תשע"ז (10.7.17) בשעה 10:00 – חקירה נגדית של
17 עדי הפיגוע השישי והשביעי.
- 18 יום רביעי, י"ח בתמוז תשע"ז (12.7.17) בשעה 10:00 – חקירה נגדית של
19 עדי הפיגוע השביעי והשמיני
- 20 במועד זה יודיעני עו"ד ארנון את לוח הזמנים של הגשת תצהירי יתר
21 הפיגועים במהלך הפגרה ובמועד זה ייקבעו ימי דיונים מיד לאחר הפגרה
22 לשמיעת הח"נ של כל עדי הפיגועים האחרים.
- 23 בכל המועדים הללו כשיש דיונים הדיונים יתחילו בשעה 10:00 והמזכירות תדאג
24 להחלטה על פי החלטה של בית המשפט העליון, וכן המזכירות תדאג למתורגמן
25 לשפה הערבית.
- 26 המזכירות תשלח העתק החלטה זו לנשיא בית המשפט המחוזי, כב' השופט אהרן
27 פרקש.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 ניתנה והודעה היום י"ז שבט תשע"ז, 13/02/2017 במעמד הנוכחים".
- 2 921. ברם, גם החלטה זו לא בוצעה על ידי ב"כ הנתבעים במובן זה שלא הוגשו תצהירי
3 פיגועים פרט לפיגוע הראשון (הלינץ' ברמאללה). במילים אחרות, האמור בפסקה 21.ב
4 להחלטה שצוטטה לעיל, לא בוצע, לעניין הגשת תצהירים של הפיגוע השני, וכך לא בוצעו
5 כל הסעיפים המאפשרים לנתבע להגיש תצהירי פיגוע מאז הפיגוע השלישי ואילך (פסקה
6 21.ד, 21.ה, 21.ח, 21.י, 21.יד).
- 7 922. לפיכך, כפי שנראה להלן בחלק הדיון, במסגרת החלק השלישי שעניינו הנושאים
8 הפרטניים של 17 התיקים, יהיה דיון ארוך ומפורט ביחס לפיגוע הראשון (הלינץ'
9 ברמאללה), כולל: התמודדות עם תצהירים ועדויות של הנתבעים; וזאת, לעומת
10 הדיונים ביחס ל-16 התיקים האחרים, שבהם הדיון יהיה רק בשאלות משפטיות האם
11 הראיות שהביאו התובעים מספקות ומצדיקות היענות לבקשת התובעים להכיר
12 באחריות הרש"פ ואש"ף, או שמא צודקים הנתבעים כי התובעים לא הגיעו לרף ראיות
13 נדרש, ועל כן, לשיטת הנתבעים, יש לדחות את התביעות באותם 16 תיקים, ולא להכיר
14 באחריות ובחבות של אש"ף והרש"פ לנזקים שנגרמו לתובעים באותם 16 התיקים הנ"ל.
- 15 **כב. 12. ההחלטות בעניין הראיות הנוספות (של שני הצדדים)**
- 16 923. לאחר שהסתיימה החקירה הראשית והנגדית של כל העדים, והתיק נקבע לסיכומים
17 הגיש ב"כ התובעים בקשה להגשת ראייה נוספת שהיא נאומו של יושב ראש הרש"פ שבו
18 בירך את מבצעי הפיגועים והאסירים (בקשה 196).
- 19 924. הנתבעת התנגדה לבקשה.
- 20 925. ניתנה על ידי בעניין זה החלטה ארוכה יחסית (בת 12 עמודים), שראיתי לנכון לצטט את
21 עיקריה חלק הדיון וההכרעה שלה (פסקה 68-36), להחלטה מיום ז' שבט תשע"ח
22 : (23.1.18):
- 23 "36. כדי להכריע בשאלה האם לקבל את הראיה הנוספת יש להתייחס
24 למספר נושאים: מועד הגשתה; נחיצותה; האם יש צורך בה כראיה
25 נוספת מעבר לראיות דומות שהוגשו בעבר.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נור'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 ככל שמדובר במועד ההגשה, ראוי לבדוק שני נושאי משנה אלה: מהו
2 המועד ביחס לשלבי התקדמות התיק ותאריכי הגשת הראיות; מתי
3 הראיה הייתה בידיו של אותו צד ומדוע לא הגישה, כאשר הייתה
4 בידיו.
- 5 .37 אין חולק, כי מבחינת שלבי הדיון בתיק זה, שהוגש כאמור בשנת 2000
6 (וראה התיאור התמציתי, בפסקאות 6-14 לעיל, מדוע הדיונים נמשכו
7 זמן כה רב), אכן יש ממש בטענת הנתבעים, כי מדובר בראיה המוגשת
8 באיחור ובתפזורת, שכן הוגשו גם ראיות הנתבעים, ועדיהם נחקרו
9 לאורך ישיבות רבות.
- 10 .38 ברם, יש לבדוק את השאלה הבסיסית והיא: מתי יכלו להגיש
11 התובעים את הראיה?
- 12 .39 כאן התשובה ברורה! מאחר והראיה עוסקת בנאום של ראש הרש"פ,
13 אשר נשמע ונישא ביום 6.12.17, לא ניתן היה, מטבע הדברים, להגיש
14 את הראיה לפני מועד זה.
- 15 .40 לאור זאת, באיזון שבין מועדי שמיעת הראיות בתיק לבין העדר
16 אפשרות להגיש את הראיה לפני 6.12.17, יש לתת משקל לנתון
17 האחרון.
- 18 .41 לפיכך, ככל שמדובר באיזון שבין שלבי התקדמות התיק ותאריכי
19 הגשת הראיות לבין מתי הייתה הראיה בידיו של אותו צד ומדוע לא
20 הגישה כאשר הייתה בידיו (ראה השיקולים שבפסקה 37 לעיל), אני
21 מכריע לטובת השיקול השני, ועל כן, ככל שמדובר בנושא הראשון
22 ביחס לקבלת הראיה הנוספת, דהיינו: מועד הגשתה (ראה פסקה 36
23 לעיל), אני קובע כי הצדק עם התובעים, ועל כן, מבחינת פרמטר זה של
24 מועד ההגשה, יש להיענות לבקשה להגשת ראיה נוספת.
- 25 .42 אשר לפרמטר השני, והוא – נחיצות הראיה, טענת הנתבעים היא
26 כללית, ואין בה התייחסות פרטנית לשאלה, האם יש צורך או האם אין

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשטינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1 צורך בראיה זו, לצורך קביעת אחריות רש"פ לפיגוע, שבו נהרגו או
2 נפצעו יהודים/ישראלים.
3 .44 בעבר, בתיק אחר של הנתבעת, נזקקתי לשאלה זו, אם כי בנתונים
4 שונים. כוונתי להחלטת האחריות, בת"א 3361/09 יורשי שרון בן שלום
5 ז"ל נ' הרשות הפלסטינית (החלטה מיום כז באלול תשע"ד (22.9.14)).
6 באותה פרשה כתבתי בפסקאות 162-164 את הדברים הבאים:
7 'לגבי אישור בדיעבד של פיגוע. הרי, שהתנאים נראים
8 כפשוטים ובסיסיים יותר, זו דעתם של המלומדים גד טדסקי,
9 יצחק אנגלרד, אהרן ברק ומישאל חשין, בספרם: דיני הנזיקין
10 ותורת הנזיקין הכללית, בעריכת טדסקי (הוצאת מגנס –
11 האוניברסיטה העברית (1976), בעמ' 439. שם הובהרה מהות
12 אחריותו של מאשרר העוולה, וכך נאמר:
13 'המשדל אחראי בנזיקין למעשה המשודל – יהא
14 משודל זה עובד, קבלן עצמאי, שלוח או כל אדם אחר –
15 אם אשרר את מעשיו. דרכי האישור משתנות בהתאם
16 לנסיבות. יכול האישור שיעשה על-ידי אמירה או
17 שתיקה, במפורש או מכללא. תהא דרך האישור אשר
18 תהא, כדי שיהא תוקף לאישור צריך המעשה להוות
19 עוולה, ושומה על המשדל לדעת – בשעת האישור- כי
20 המעשה אותו הוא מאשרר, מהווה עוולה, או שהוא
21 נוטל את הסיכון והאחריות שהמעשה הוא עוולה'.
22 משמעות הדברים היא כי אם מי ממנהיגי הרשות אשרר,
23 ואפילו בשתיקה שבהסכמה, את פעולותיהם של המפגעים, גם
24 בדיעבד, הרי שהוא קיבל, במעשה האשרור את האחריות
25 לפיגוע על כתפיה של הרשות.
26 אולם, התנאי הבסיסי ביותר לשם ייחוס האישור בדיעבד
27 לרשות הפלסטינית, ואף לשם ייחוס של המודעות, הוא

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 הידיעה המינימאלית כי אותו מפרסם אישור יהיה אכן הרשות
2 הפלסטינית (או מי מטעמה)'.
3 45. לאחר ניתוח העובדות באותה פרשה, קבעתי כי האשרור היה על ידי
4 מרואן ברגותי, שמעמדו ברש"פ הוא כזה שיש לראות באשרור מטעמו
5 אשרור של הרשות (ראה: פסקאות 355, 384, 388 להחלטה האמורה).
6 ובעקבות זאת, כתבתי בפסקה 388, של ההחלטה הנ"ל, כדלקמן:
7 'במקרה הטוב יותר, הייתה תגובתו של מרואן ברגותי למשמע
8 הפיגוע, לכל הפחות, שתיקה. שתיקה זו מהווה הסכמה
9 מכללא לביצועו של הפיגוע, בוודאי לאור כך שמשמעות
10 השתיקה הייתה אי עזירה של כספי התגמול שהועברו
11 למרצחים, כ'פרס' על השתתפותם בביצוע הפיגוע.
12 מעשיו של מרואן ברגותי, כנציגה של הרשות, מהווים אישור
13 בדיעבד של פיגוע היירי בו נהרגו המנוחים, אישור זה נכלל
14 במסגרת סעיף 12 לפקודת הנזיקין.
15 על כן, אני מכריע כי הרשות הפלסטינאית חבה בנזיקין כלפי
16 התובעים'.
17 46. אין חולק, כי מעמדו של מוחמד עבאס, יו"ר הרש"פ, יו"ר אש"פ וראש
18 הפת"ח, הוא בכיר מזה של מרואן ברגותי.
19 47. לפיכך, קבלת ראיה על הצהרת מר מוחמד עבאס (אבו מאזן) כי מבצעי
20 הפיגועים הם שאהידים ברי לבב והם מבורכים וכי האסירים שביצעו
21 את פיגועי הטרור הם גיבורים, והפצועים שנפצעו תוך כדי פיגועי
22 הטרור הם אמיצי לב וכי אלה עשו את פעולותיהם למען פלסטין
23 וירושלים, ראיה זו חיונית היא, לשיטת התובעים, אם בכוונתם
24 להוכיח אחריות שילוחית, בין היתר, מכוח סעיף 12 לפקודת הנזיקין.
25 48. ראוי לציין, בהקשר זה, כי בית המשפט העליון בפסק דין שניתן לאחר
26 החלטתי בפרשת בן שלום הנ"ל, התייחס לנטל הראיות בתביעות
27 נזיקין נגד הרש"פ כאשר המידע נמצא בידי הרש"פ (ע"א 2144/13

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 עזבון המנוח עמית עמוס מנטין ז"ל נ' הרשות הפלסטינאית (פסק דין
2 מיום יח בכסלו תשע"ח (6.12.17)).
- 3 49. בית המשפט העליון, מפי שלושת השופטים שישבו בדין בתיק מנטין
4 הנ"ל, הסביר כי פערי המידע בין התובעים לבין הנתבעת הרש"פ הם
5 כאלה, שדי בכך שהתובעים הביאו ראיות לכאוריות, וכי בשלב זה על
6 הרש"פ להביא ראיות מטעמה, כדי להתמודד עם ראיות אלה. ראה
7 לעניין זה את פסק דינו של כב' השופט נעם סולברג, פסקה 62 ואילך,
8 וכן הפעלת כלל "הידיעה המיוחדת", לפיו "מקום שבו מוטל על תובע
9 להוכיח עובדה המצויה בידיעתו הייחודית של הנתבע, לא תידרש מן
10 התובע, בשלב הראשון, אלא כמות הוכחה קטנה עד שהנטל להוסיף
11 ולהביא ראיות יוטל על שכמו של הנתבע" (פסקה 92 והמקורות
12 המוזכרים בה); פסק דינו של כב' השופט עוזי פוגלמן, המביא גם
13 אסמכתאות מן המשפט האמריקאי לעניין זה; פסק דינה של הנשיא
14 בדימוס כב' השופטת מרים נאור, בפסקה 2 לחוות דעתה.
- 15 50. אשר לטענת הנתבעים כי התובעים 'לא הבהירו מה מוסיפה ראייה זו
16 על ראיות דומות רבות שהוגשו' (סעיף 4 להודעה מיום 15.1.18; מצוטט
17 בפסקה 35 לעיל), עמדתי היא כי הנתבעים אינם רשאים להורות
18 לתובעים איזה ראיות להגיש. אינני נמצא כרגע בשלב זה של בחינת כל
19 הראיות בתיק, ואם סבור ב"כ התובעים כי ראייה זו חיונית לצורך
20 הוכחת טיעוניו, אין בית המשפט רשאי לסגור את הדלת בפני ראייה זו.
- 21 51. ב"כ הנתבעים, לפחות כפי שעלה מן החקירות הנגדיות ב-17 התיקים
22 שלפני ובתיקים אחרים, ניסה 'למקם' כל אחד מן העדים או ממוסרי
23 ההצהרות על עמדת הרש"פ ביחס לפיגועים, כמי שאינו בכיר דיו, או
24 כמי שהצהיר מה שהצהיר בשל שיקולים של בחירות או סיום תפקיד
25 או קבלת תפקיד.
- 26 52. לא כן המצב ביחס לראיה החדשה, המתייחסת לדברים שנאמרו,
27 ישירות ובאופן רשמי, מפיו של מי שעומד בראש הנתבעת.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 אומר בזהירות המתבקשת: בא כוח של תובע, אשר במהלך משפט
2 נתקל בחקירה נגדית של בא כוח הנתבע ביחס לראיות שהביא, וב"כ
3 התובע חושש כי ראיות אלה אינן מספיקות ואינן משקפות בצורה
4 נאותה את עמדתו של הנתבע, כאשר נקרית בפניו 'ראיית זהב', בדמות
5 הצהרה של ראש הנתבע, יהיה זה מעין 'רשלנות מקצועית', אם לא
6 יביא ראיה זו בפני בית המשפט. אם הראיה התגלתה רק בשלב
7 הסיכומים, עורך דין סביר היה צריך להגיש בקשה להגשת ראיה באות
8 שלב. כך עשה עו"ד סגל ואין לי טענה נגדו.
- 9 טענת הנתבעת כי הגשת הראיה החדשה תגרום לה פגיעה בזכויותיה
10 (ראה פסקה 25 לעיל), נכתבו ללא נימוק או הדגמה. כמי שמכיר את
11 התיק במשך השנים הרבות שבו התנהל בפניי, אינני רואה כל נזק או
12 פגיעה בזכויות דיוניות של הנתבעת, אם תתקבל הראיה החדשה.
- 13 לא כל שכן, כאשר – כפי שיפורט להלן – ניתנת לנתבעת הזדמנות
14 להביא עדים מטעמה, בנושא הראיה החדשה, ולסכם בעקבות זאת
15 (ראה: פסקאות 65-66 להלן).
- 16 לפיכך, מהטעמים שפורטו לעיל, יש לקבל את הראיה, והיא מתקבלת
17 בזה.
- 18 מאידך גיסא, גישתו של ב"כ הנתבעים, אינה מובנת.
- 19 עם כל הכבוד לטענות פורמליות ולסדרי דין, כאשר בית המשפט פונה
20 לב"כ הנתבעים פעם ופעמיים, ומבקש לדעת האם יש להם טענה
21 כלשהי בדבר האותנטיות של הנאום של מר מחמוד עבאס, וב"כ
22 הנתבעים חוזר ומסרב לענות לגופו של עניין, מעורר הדבר השתאות,
23 אם לא מעבר לכך.
- 24 עו"ד ארנון טען, וחזר וטען, בהקשרים שונים, כי יש להתייחס אל
25 הרש"פ כאל מדינה או יישות מדינתית. את עמדתי המשפטית ביחס
26 לטענה זו כבר הבעתי בצורה מפורשת ומפורטת, בהחלטה משנת 2003
27 (החל מפסקה 41, עמ' 835, בנוסח שהודפס בפסקים מחוזיים). על כל

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 פנים, עו"ד ארנון, לשיטתו, אינו יכול לאחוז במקל בשתי קצותיו: מחד
2 גיסא, להאדיר את הרש"פ ולייחס לה מעמד של יישות מדינית. מאידך
3 גיסא, לא למסור לבית המשפט האם הוא כעורך דינה של הרש"פ,
4 מאשר או לא מאשר נאום של מי שעומד בראש אותה יישות מדינית.
- 5 60. על כל פנים, ההליך השיפוטי מחייב מתן אפשרות לכל צד לטעון את
6 טענותיו ולהאיר זווית או היבט שהצד השני לא חשב עליו, כדי שבפני
7 בית המשפט תהיה תמונה מלאה של הראיות בתיק.
- 8 61. עו"ד סגל הסכים, מראש, כי הנתבעים יוכלו להתייחס לנאום או
9 לתוכנו בהרחבה בסיכומיהם (ראה: סעיף 9 לבקשה, כמצוטט בפסקה
10 21 לעיל).
- 11 62. ב"כ הנתבעת, עו"ד שרון אביטל, ביקשה לחקור את העד שבאמצעותו
12 תוגש הראיה ולהגיש ראיות נוספות מטעמם, ככל שימצאו לנכון (סעיף
13 6 לתגובה, כמצוטט בפסקה 27 לעיל).
- 14 63. למותר לציין, כי הנתבעים רשאים להזמין גם את נושא הנאום, מר אבו
15 מאזן, כדי שיוכל להבהיר או לשפוך אור על הדברים שאמר. במקרה
16 זה, תהיה לשני הצדדים הזכות לחקור עד זה, כמו כל עד אחר.
- 17 64. כדי שלא להפריע ברצף כתיבת הסיכומים, ומבלי לגרוע מהמועדים
18 שנקבעו לסיכומים, הם יוגשו, במועדם, ללא התייחסות לראיה
19 הנוספת.
- 20 65. לאור העובדה כי אני נמצא בשבתון, אני קובע כי ביום ראשון, ב בניסן
21 תשע"ח (18.3.18), בשעות 09:00 עד 10:00, יובאו כל ראיות הצדדים
22 ביחס לראיה שהתקבלה, שהיא נאומו הנ"ל של אבו מאזן.
- 23 66. בתום הדיון האמור, אאפשר לצדדים להשלים את טיעוניהם, מעבר
24 לסיכומים שכבר יוגשו עד אז, וזאת, בעקבות הראיה החדשה והראיות
25 שיושמעו ביום 18.3.18.
- 26 67. כל אחד מן הצדדים אחראי לזימון עדיו לאותו מועד.

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 68. המזכירות תזמן למועד זה מתורגמן לערבית וכן תדאג להקלטה
2 לישיבה האמורה".
- 3 926. לאחר מתן ההחלטה האמורה התקיים דיון בנושא האמור, ביום 26.3.18.
- 4 927. לאחר מכן הגישו הנתבעים תצהירים נגדיים ביחס לראיה החדשה האמורה ואותם
5 מגישי התצהירים נחקרו בחקירה נגדית, בישיבת יום כז בניסן תשע"ח (12.4.18): מר
6 אשרף עג'רמי (עמ' 3323 ואילך) ואיוב ראיכ יונאס לבזור (עמ' 3353 ואילך).
- 7 928. הוגשה בקשה על ידי ב"כ הנתבעת, עו"ד אביטל שרון להגשת ראייה נוספת. נקודה זו
8 נדחתה ביום ו' אב תשע"ח (18.7.18), שזו לשונה:
- 9 "1. עניינה של החלטה זו בבקשה שהוגשה, ביום 16.7.18, על ידי ב"כ
10 הנתבעת, עו"ד שרון אביטל, לאפשר הגשת ראייה נוספת מטעם
11 הנתבעים, שהיא פרוטוקול דיון בע"א 1206/14, מיום 11.7.18.
- 12 2. כרקע, יש להזכיר כי מדובר ב- 17 תיקים שאוחדו תחת תיק 'הדגל',
13 שהוגש בשנת 2000, ואשר עניינו הוא הלינץ' ברמאללה, שבוצע ביום
14 12.10.2000. מינוח זה נלקח מפסקה 1 של החלטת בית המשפט העליון
15 (כב' השופט יצחק עמית) מיום יג אייר התשע"ג (23.4.13), ברע"א
16 368/13 הרשות הפלסטינית נ' אירנה ליטבק נורז'ץ ו-16 אחרים.
- 17 3. בית המשפט העליון בהחלטה הנ"ל, אישר את החלטתי לאחד את 17
18 התיקים הללו.
- 19 4. בתיקים אלה, היו 112 ישיבות, ומספר מסמכי הנייר הוא 1111.
- 20 5. הוסכם על הפרדה בין אחריות לבין נזק (אם תיקבע אחריות).
- 21 6. ההיקף הנ"ל עוסק אך ורק בשאלת האחריות.
- 22 7. סיכומי התובעים הוגשו ביום 31.12.17, בהיקף של 355 עמודים.
- 23 8. הנתבעת בקשה ארכות, והגישה סיכומים חלקיים, ביום 15.5.18,
24 בהיקף של 229 עמודים, ביחס לחלק הפרטני של הסיכומים המתייחס
25 לכל אחד מן האירועים, נשוא 17 התביעות הללו.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח' + 16 תיקים נוספים

- 1 9. הובטח על ידי הנתבעת, כי החלק הכללי של הסיכומים יוגש עד ליום
2 18.7.18, דהיינו: היום. בעניין זה ניתנה על ידי החלטה ביום 4.7.18.
- 3 10. ביקשתי מהצדדים השלמת טיעון, בעקבות חוק שנחקק על ידי
4 הכנסת, ספר החוקים 2730, מיום כה בתמוז תשע"ח (8.7.18), בעמ'
5 732: 'חוק להקפאת כספים ששילמה הרשות הפלסטינית בזיקה
6 לטרור מהכספים המועברים אליה מממשלת ישראל, התשע"ח-
7 2018'.
- 8 11. ב"כ התובעים עמד במשימה, והגיש את סיכומי השלמה מטעמו
9 ביום 15.7.18.
- 10 12. ציפיתי היום לקבל את סיכומי הנתבעת הן בתיק כולו, והן בהתייחס
11 לחוק הכנסת הנ"ל, ולאחריהם אקבל את תשובת התובעים, וניתן יהיה
12 לכתוב את החלטת החבות.
- 13 13. ברם, אתמול הוגשה הבקשה האמורה, להגשת ראייה נוספת.
- 14 14. בבקשה מצוין, כי בתיק אחר שבו הנתבעת היא הרש"פ, ניתן פסק דין
15 על ידי בית המשפט המחוזי מרכז לוד (סגן הנשיא, כב' השופט א'
16 יעקב), שקבע שאין אחריות לרש"פ על פעולת הטרור שבוצעה בליל
17 הסדר של שנת 2002, במלון פארק בנתניה.
- 18 15. הדיון בעל פה, בערעור שהוגש לבית המשפט העליון (ע"א 1206/14
19 אר-אל חברת מלונות ופנסיונים בע"מ נ' הרשות הלאומית
20 הפלשתינית), התקיים בבית המשפט העליון, ביום 11.7.18, ובסיומו
21 ניתן פסק דין, שבו נקבע כי הערעור נדחה, ללא חיוב בהוצאות.
- 22 16. הבקשה בפניי היא, כי יתקבל כראיה, מטעם הנתבעת, ב-17 התיקים
23 הנ"ל, הנשמעים בפניי (שאף אחד מהם אינו קשור לפיגוע בנתניה),
24 פרוטוקול הדיון בבית המשפט העליון, בע"א 1206/14 הנ"ל.
- 25 17. לאורך הבקשה מופיעים ציטוטים של דברים שאמרו כב' השופט מזוז
26 וכב' השופטת וילנר, במהלך טיעוני הצדדים, ביום 11.7.18, בע"א
27 1206/14 הנ"ל.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 לבקשה מצורף תצהיר של עו"ד אביטל שרון, ב"כ הנתבעת, המאשרת
2 כי זה הפרוטוקול שקבלה ממזכירות בית המשפט העליון.
- 3 19. לטענת עו"ד שרון, ב"כ הנתבעת, מדברי השופטים שצוטטו
4 בפרוטוקול ניתן להסיק כי יש להוכיח קשר סיבתי קונקרטי לכל אירוע
5 ואירוע, כדי לחייב את הנתבעים באחריות נזיקית.
- 6 20. כמו כן, מדגישה ב"כ הנתבעת, כי אמירות אלה של בית המשפט
7 העליון הן חשובות, ויש בהן כדי להבהיר את עמדת בית המשפט
8 העליון, ביחס לגבולות ההכרעה השיפוטית, והראיות הנדרשות.
- 9 21. לבקשה מצורף גם פסק הדין של בית המשפט העליון בתיק הנ"ל,
10 שניתן באותו יום (כח תמוז תשע"ח; 11.7.18).
- 11 22. הורתי לתובעים להגיב (החלטה מיום 17.7.18).
- 12 23. התגובה הוגשה.
- 13 24. לאורך התגובה נטען, כי עצם הבקשה היא מופרכת, מעידה על
14 היסטוריה ופאניקה האוחזת בנתבעים, ובכל מקרה כל משפטן יכול
15 להבין כי אין בסיס משפטי לבקשה להגיש כראייה פרוטוקול של בית
16 משפט – כולל בית המשפט העליון – בתיק אחר, פרוטוקול הכולל
17 שאלות ותהיות שהפנו שופטי בית המשפט, בתיק ספציפי, במהלך
18 דיון.
- 19 25. לאחר שעיינתי בבקשה ובתגובה, הגעתי למסקנה כי אין מקום
20 להיענות לבקשה, כפי שהוגשה.
- 21 26. נספח ב' שצורף לבקשה, שהוא פסק הדין של בית המשפט העליון,
22 הוא מסמך לגיטימי שניתן להתבסס עליו בסיכומים. פורמאלית, אין
23 צורך להגישו כראיה, שכן הוא מופיע בקובץ הרשמי של פסקי הדין של
24 בית משפט העליון.
- 25 27. אולם, פרוטוקול דיון, שבו מתבטאים שופטים, במהלך הדיון, מפנים
26 שאלות לאחד הצדדים, ומביעים עמדה, שלבסוף לא מצאה ביטוי

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 בפסק הדין של אותם שופטים, פרוטוקול כזה אינו יכול לשמש כראיה,
2 לפי כל אמת מידה שהיא. הוא איננו שייך לתיק שבפנינו. מבחינה זו,
3 תיק אחר הוא בגדר 'עדות שמיעה'.
- 4 28. לא זו אף זו, אם אאפשר קבלת פרוטוקול כזה כראייה, יכביד הדבר עד
5 מאוד, ויכול שימנע דיון פתוח בבית המשפט.
- 6 29. שווה בנפשך מצב, בו שופט אומר בפרוטוקול דבר א, ובפסק הדין, דבר
7 ב, האם שתי האמירות הן ראיות קבילות?
- 8 30. יתירה מזו, המחוקק בחוק יסוד: השפיטה קובע במפורש כי מה
9 שמחייב את בתי המשפט האחרים, הוא 'הלכה שנפסקה בבית
10 המשפט העליון', כאמור בסעיף 20(ב) לחוק היסוד הנ"ל. מכאן,
11 שדברים אחרים שנאמרים בבית המשפט העליון, שאינם בגדר הלכה
12 פסוקה – אינם מחייבים.
- 13 31. בעצם הגשת הבקשה להגיש כראיה נוספת פרוטוקול דיון של
14 שופטים, גלומה ההנחה כי דברי השופטים במהלך הדיון, במסגרת דו
15 שיח עם עו"ד פלוני, מהווים אמירות מחייבות. אולם, אין המצב כן.
16 מעשים שבכל יום, שבמהלך הדיון אומר שופט אמירה מסוימת, אך
17 בפסק הדין, לאחר שיקול דעת נוסף, מכריע הכרעה הפוכה. זאת אומר
18 אני, הן מניסיוני כעו"ד, שהופיע בפני שופטים, והן כשופט. אומר
19 במלוא הצניעות, כי דברים אלה ידועים הם ונחשבים כמפורסמים
20 שאינם צריכים ראייה, ועל כן, קשה להבין מה חשבו באי כוח
21 הנתבעים לפני שהגישו את בקשתם האמורה.
- 22 32. ב"כ התובעים ביקש לחייב את ב"כ הנתבעת בהוצאות מיוחדות,
23 בשיעור שיבטא את מורת רוחו של בית המשפט, עקב הגשת הבקשה,
24 שכונתה על ידי 'בקשת סרק'.
- 25 33. החלטתי שלא להיענות לבקשה זו, ואותיר את פסיקת הוצאות המשפט
26 ושכ"ט עו"ד להחלטת החבות, לגופה, כאשר תהיה לי התמונה המלאה
27 ואדע מה התוצאה, לאור סיכומי הצדדים, שרק חלקם הוגש. החלטת

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 החבות תינתן רק לאחר עיון מדוקדק בראיות ובסיכומיהם הנרחבים
2 של הצדדים.
3
4 א. 34. סוף דבר:
5
6 א. הבקשה להגשת הפרוטוקול של ע"א 1206/14 של בית המשפט
7 העליון – נידחת.
8 ב. ניתן לעשות שימוש בפסק הדין בע"א 1206/14 הנ"ל, הן
9 בסיכומי הנתבעים והן בתשובת התובעים.
10 ג. אין צו להוצאות".
11 כב. 13 נתונים מסכמים על ההליכים
12 929. לאור האמור לעיל, וכדי לעמוד בביצוע החלטות הביניים שפורטו בפרק זה לכל אורכו,
13 וכדי לאפשר לכל צד לחקור חקירה נגדית את העדים של הצד השני, נמשכו הדיונים
14 בתיק זה במשך שנים ארוכות.
15 930. על פי הכתוב בנט המשפט, התקיימו בתיק זה 112 ישיבות, כאשר הראשונה שבהן
16 (כאמור בנט המשפט) הינה מיום 4.2.02, והאחרונה שבהן היא מיום 12.4.18.
17 931. כמסבר לעיל (החלטת בית המשפט העליון, השופטת חיות, מיום 31.3.15; ראה תת פרק
18 כב. 9 לעיל), הדיונים הוקלטו, בשלב ראשון, על חשבון הנהלת בתי המשפט.
19 932. דבר זה חייב בדיקת כל פרוטוקול מפוענח ולאחר מכן – "שתילתו" בנט המשפט.
20 933. על פי נט המשפט, הגיעו הפרוטוקולים לעמ' 3374 (הפרוטוקול מיום 12.4.18).
21 934. מספר החלטות הביניים שניתנו בתיק – כאמור בנט המשפט – הוא 390.
22 935. על פי "תיק הנייר" יש בתיק 1214 מסמכים. יש להבהיר כי במילה "מסמך" יכול להיות
23 פרוטוקול של מספר עמודים או החלטה נפרדת של מספר עמודים, אך גם תצהיר או
24 חוות דעת של מאות עמודים נספרת כמסמך אחד.
25 936. בתיק הוגשו סיכומים במנות נפרדות, כך שיש ששה מסמכי סיכומים, שאליהם אתייחס
26 בנפרד בפרקים כד-כו.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

1 937. אשר לראיות – שהן לב לבו של התיק – אותם אתאר בתמצית, רק במבט על, בפרק הבא,
2 הוא פרק כג. עיקר הדיון בראיות שהוא מהות ההכרעה בתיק תיעשה בחלק השני של
3 המסמך במסגרת הדיון הכללי, וכן בחלק השלישי של המסמך שיעסוק בדיון הפרטני
4 של 17 התביעות.

כג. מבט-על של הראיות

כג.1 כללי

6 938. כעולה מהדברים שנכתבו עד כה, וכפי שיובהר ביתר שאת הן מסיכומי הצדדים והן
7 מחלק הדיון והניתוח, עיקר המחלוקת בין הצדדים נסוב על שאלות עובדתיות, ובעיקר
8 האם הוכחו הפיגועים, וביתר שאת: האם הוכח האם הרש"פ ואש"ף וכן יאסר ערפאת
9 ומרואן ברגותי, אחראים – משפטית – לפיגועים ולנזקים שנגרמו בעקבותיהם.
10

11 939. כפי שהוסבר לעיל בפרק הקודם ובמיוחד בהחלטות הביניים שהוזכרו, היה צורך
12 להכריע, הן בבית משפט זה, ובמקרים מסוימים שבחרה הרש"פ העניין הגיע לבית
13 המשפט העליון, במסגרת בר"ע, איזה סוגי ראיות הן קבילות וכיצד יש להגישן.

14 940. לאור ההכרעות האמורות, הוקדשו ישיבות רבות לחקירות של עדים (על מספר הישיבות
15 – ראה תת פרק כב.12).

כג.2 ראיות התובעים

17 941. מטעם התובעים הוגשו לבית המשפט ראיות, אשר בא כוח התובעים, בסיכומיו, הסביר
18 כי הן נחלקו לשתי קבוצות. להבנתי ראוי לחלקן לקבוצות משנה נוספות כפי שיפורט
19 להלן.

20 942. הקבוצה הראשונה, לשיטת ב"כ התובעים, היא קבוצת ראיות שנועדה להוכיח את
21 העובדה (שלדבריו, בתום הראיות, כבר איננה שנויה במחלוקת) כי הנתבעים 1 ו-2 ניהלו
22 מסע טרור מכוון ורצחני כנגד אזרחי מדינת ישראל, בכל שטחי מדינת ישראל (לרבות
23 שטחי יהודה, שומרון וחבל עזה), הכולל: הפעלת טרור כנגד אזרחי מדינת ישראל; מסע
24 הסתה חסר תקדים התומך במדיניות הטרור; מימון מבצעי הטרור; העברת אמל"ח
25 למבצעי פיגועי הטרור.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשטינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 943. חלק זה של ראיות, לשיטת ב"כ התובעים, כולל אף את העובדה, כי נוכח מדיניות
2 רצחנית זו של הנתבעים 1 ו-2, נמנעו הנתבעים 1 ו-2 באופן מוצהר וגלוי מלנקוט אמצעי
3 כלשהו למיגור מעשי הטרור הרצחני, שבוצעו הן על ידם (באמצעות מנגנוני הביטחון
4 וכיו"ב) והן על ידי פלגים אחרים ברשות הפלסטינית (כדוגמת חמאס והג'יהאד
5 האסלאמי).
- 6 944. לשיטת המיון ב"כ התובעים, הקבוצה השנייה של ראיות התביעה, הן ראיות (לרבות
7 חוות דעת) פרטניות לגבי כל פיגוע ופיגוע מהפיגועים המפורטים ב-15 התיקים, כפי
8 שפורטו לעיל.
- 9 945. קבוצת הראיות הראשונה כללה, בין היתר, את הראיות (מסמכים, עדויות, וחוות דעת),
10 כדלקמן:
- 11 א. עשרות רבות של מסמכי שלל שצורפו לחוות הדעת השונות ולתצהירים;
12 ב. חוות דעת של תא"ל במילואים יוסי קופרווסר על נספחיה;
13 ג. חוות דעת של סא"ל במילואים יונתן דחוח הלוי על נספחיה;
14 ד. דו"ח השר לשעבר דני נווה (צורף כנספח לחוות דעתו של יונתן דחוח הלוי);
15 ה. חוות דעת של אריה שפיצן על נספחיה;
16 ו. חוות דעת של ד"ר רוני שקד על נספחיה;
17 ז. חוות דעת של פרופ' אפרים קארש על נספחיה;
18 ח. תצהיר של מר איתמר מרכוס על נספחיו;
19 ט. תצהיר של עו"ד רולנד רוט על נספחיו;
20 י. תצהיר של רוברט (בוב) לנג על נספחיו;
21 יא. תצהיר של אייל אלעזר על נספחיו;
22 יב. תצהיר של עו"ד (ארה"ב) רוברט גיי טולצ'ין על נספחיו;

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 יג. חוות דעת בקשר עם סעיף 42א' לפקודת הראיות (חוות דעת אלו התייתרו נוכח
2 תיקון הסעיף).
- 3 יד. תצהיר קרן אוליאל שני אליו צורפו מוצגים קא"ש 1 – קא"ש 386 (מוצגים אלו הם,
4 בין היתר: כתבי אישום, הכרעות דין, גזרי דין, פרוטוקול, סקירות, מסמכי שלל
5 וכיו"ב. מוצגים אלו רלוונטיים הן לקבוצת הראיות הראשונה והן לקבוצת הראיות
6 השנייה כפי שנפרט להלן).
- 7 טו. תצהירי שוטרים אליהם צורפו הודעות במטרה של מחבלים (מוצגים אלו
8 רלבנטיים הן לקבוצת הראיות הראשונה והן לקבוצת הראיות השנייה, כפי שנפרט
9 להלן).
- 10 טז. תצהיר עו"ד ענת חזות אליו צורפו מוצגים ענ"ח 1 – ענ"ח 28.
- 11 946. קבוצת הראיות השנייה כללה, בין היתר, את אלו:
- 12 א. עשרות רבות של מסמכי שלל שצורפו לתצהירים וחוות הדעת השונות;
- 13 ב. חוות דעת של ד"ר רוני שקד (פרק ט' לחוות הדעת עמ' 402-281);
- 14 ג. חוות דעת של אריה שפיצן;
- 15 ד. חוות דעת של תא"ל יוסי קופרווסר;
- 16 ה. חוות דעת של סא"ל יהונתן דחוח הלוי;
- 17 ו. חוות דעת של שמואל צוראל על נספחיה;
- 18 ז. תצהיר אתי ויזלטיר;
- 19 ח. תצהיר איסאי נורז'ץ;
- 20 ט. תצהיר אירנה נורז'ץ;
- 21 י. תצהיר מיכאל נורז'ץ;
- 22 יא. תצהיר טטיאנה שלי מרק;

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 יב. תצהיר אנה נורז'ץ ;
- 2 יג. חוות דעת ד"ר גיא אור ;
- 3 יד. חוות דעת ד"ר איוון גולדברג ;
- 4 טו. חוות דעת ד"ר חן קוגל ;
- 5 טז. חוות דעת ד"ר לב גולדין ;
- 6 יז. תצהיר קרן אוליאל שני אליו צורפו מוצגים קא"ש 1 – קא"ש 386, הכוללים, בין
- 7 היתר, כתבי אישום, פרוטוקולים, הכרעות דין, גזרי דין וכתבי טענות, אשר
- 8 מתייחסים אל הרשומים מטה :
- 9 (1) ראאד מחמוד ג'מיל שייד ;
- 10 (2) טרק טבש ;
- 11 (3) חליל אחמד אברהים שווארמה ;
- 12 (4) חסין מוצטפא חסן א לוח ;
- 13 (5) מוחמד עבד אלרחמאן סלאם מצלח ;
- 14 (6) חוסאם עקל רגיב שחאדה ;
- 15 (7) הייתם אלמותפק חמדאן ;
- 16 (8) עזיז יוסף מוצטפא צאלחה ;
- 17 (9) חאתם פאיז אל מע'ארי ;
- 18 (10) ג'יהאד על עוני ;
- 19 (11) מוחמד עיסא יוסף ג'בר ;
- 20 (12) עלי דאוד מחמוד חמדאן ;
- 21 (13) חאבס מחמוד יוסף ביוד ;

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 (14) מוחמד האשם אחמד נוארה ;
- 2 (15) ג'ואד חליל מחמד חסן אבו קרע ;
- 3 (16) זיאד חמודה עקוב חמודה ;
- 4 (17) פראס אחמד מחמד ביארי ;
- 5 (18) איאד צובחי אחמד צבאחי ;
- 6 (19) סאמר עומר ;
- 7 (20) פארס צאדק מוחמד ע'נאם ;
- 8 (21) מוחמד סמי אברהים עבדאללה ;
- 9 (22) ריאד דחלאלה אחמד אלעמור ;
- 10 (23) ועוד רשימה ארוכה של פסקי דין, כתבי אישום, פרוטוקולים וכיו"ב ;
- 11 (24) מאות מסמכי שלל ;
- 12 יח. תצהיר עוה"ד ניצנה דרשן-לייטנר.
- 13 947. מטעם התובעים, העידו שלוש קבוצות של עדים.
- 14 948. תחילה אציג את העדים שהם עדי תביעה "קלאסיים", דהיינו: עדים שב"כ התובעים
- 15 בחרו כי יעידו, ורובם הגישו חוות דעת של מומחה, כדן, וב"כ התובעים, ידע מראש את
- 16 עדותם, ועל כן, לפני בית המשפט התחילה עדותם בדרך של השלמת חוות הדעת ובעיקר
- 17 – חקירה נגדית על ידי ב"כ הנתבעים :
- 18 (1) תא"ל יוסי קופרווסר ;
- 19 (2) פרופ' אפרים קארש ;
- 20 (3) איתמר מרכוס ;
- 21 (4) אתי ויזלטיר ;

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 (5) סא"ל דחוח הלוי ;
- 2 (6) רוברט טולצין ;
- 3 (7) אריה שפיצן ;
- 4 (8) קרן אוליאל שני ;
- 5 (9) שמואל צוראל ;
- 6 (10) ענת חזות ;
- 7 (11) שירין שרקייה ;
- 8 (12) אחמד שרקייה ;
- 9 (13) נעמן שרקייה ;
- 10 (14) זוהיר סוואטי ;
- 11 (15) דוד בנימין ;
- 12 (16) ד"ר רוני שקד ;
- 13 (17) שלמה פוליטיס.
- 14 949. קבוצה שניה של עדים מטעם התובעים, הינם אנשי משטרה שגבו הודעות של הנתבעים,
- 15 כאשר היו חשודים או נאשמים. ב"כ התובעים לא ידע מראש מה יעיד כל אחד ואחד
- 16 מאנשי המשטרה, אם כי היה עימם בקשר, והוא ציפה כי אותם עדים יספרו על דרך
- 17 גביית ההודעות במשטרה של הנתבעים, בין כ"הודעה" ובין כ"הודאה", וכי אותם עדים
- 18 יאשרו שהחשודים או הנאשמים (הנתבעים) מסרו את הדברים לחוקרי המשטרה מתוך
- 19 רצון טוב וחופשי, ולכן דברים אלה משקפים את האמת (ראוי לציין כי במהלך העדויות
- 20 הוברר כי ברוב המקרים גביית העדויות על ידי אנשי המשטרה הייתה שלב שני, כאשר
- 21 בשלב הראשון נחקרו אותם נתבעים על ידי אנשי שב"כ, וחקירה זו לפני השב"כ שימשה
- 22 בסיס לחקירה המשטרית).

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 950. ואלה הם השוטרים (בעת העדות בפניי, חלקם היו כבר פנסיונרים בדימוס וחלקם בעלי
2 תפקידים אחרים במשטרה) – גובי ההודעות המשטרתיות של הנתבעים – אשר העידו
3 בפניי:
- 4 (1) רנ"ג בני שוקרון;
5 (2) רס"מ ניסים לוי;
6 (3) השוטר חורחה הספר;
7 (4) השוטר רוני אברהם;
8 (5) השוטר איציק שמואל;
9 (6) רנ"ג קובי סבג;
10 (7) רס"ב דוד זריהן;
11 (8) רס"ב ציון ששון;
12 (9) השוטר איתמר בר גיל;
13 (10) אייל אלעזר;
14 (11) רס"ר דוד מזרחי;
15 (12) השוטר דב משיח;
16 (13) השוטר מרקו דאהן;
17 (14) השוטר האדי חלבי;
18 (15) השוטר יעקב בראזני.
- 19 951. הקבוצה השלישית של העדים שהעידו "מטעם" התובעים, הם הנתבעים עצמם.
20 952. הסברתי לעיל באחת מהחלטותיי (ראה: תת פרק כב.9), את השיקולים בדבר העדת
21 עדים אלה, ולא אחזור על כך פעם נוספת.

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 953. למותר לציין, כי ב"כ התובעים לא יכול היה להכין את העדות עם אותם עדים. כפי שכבר
2 נאמר לעיל, חלקם בחר שלא להעיד, חלקם שמר על "זכות השתיקה" וחלקם העיד
3 באופן מלא או באופן חלקי.
- 4 954. להלן רשימת העדים השייכים לקבוצה זו:
- 5 (1) ראד מחמוד ג'מיל שיח;
6 (2) טארק חאלד מחמוד טאבאש;
7 (3) חליל אחמד אברהים שווארמה;
8 (4) מוחמד עבדל רחמן סאלם מוסלח;
9 (5) האבס מחמוד יוסף באיוד;
10 (6) מוחמד האשם אחמד חסן נווארה;
11 (7) חאתם פאיז ח'ליל אלמע'ארי;
12 (8) חוסיין מוצטפא חסן א-לוח;
13 (9) פארס צאדק מחמוד ע'אנס;
14 (10) חוסאם עאקל ראג'יב שחאדה;
15 (11) זיאד חמודה יעקב חמודה;
16 (12) מוחמד עיסא יוסף ג'אבר;
17 (13) מוחמד עבד אלכרים חסן זווארה;
18 (14) סאמר סיף אלדין אחמד מוחמד עומר;
19 (15) מוחמד סאמי אברהים עבדאללה;
20 (16) פאיז פואז עיד אחרס;
21 (17) פארג' אסעד סאלם עדואן;

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 18) ג'וואד אברהים מוחמד אל ג'וואריש ;
- 2 19) טאלב מוסא עיד שחאדה מחאמרה ;
- 3 20) הוסאם מוסא מוחמד אל ערורי ;
- 4 21) אחמד מוחמד עבד אלהאדי חריס ;
- 5 22) עלי מוחמד עלי אל אביאת ;
- 6 23) חמדן הייתאם אל מודפק חמדן ;
- 7 24) פואד חיג'אזי מוחמד שובאכי ;
- 8 25) באכר חליל שחאדה נג'אר ;
- 9 26) ריאד סלאח מוסטפא עבדאללה ;
- 10 27) ריאד אל עמור ;
- 11 28) באשר חטיב ;
- 12 29) מחמוד אבו חוסה ;
- 13 30) אשרף חג'ירה ;
- 14 31) אמג'ד אבו מסרה ;
- 15 32) ג'אווד ג'מיל חליל חושיה ;
- 16 33) מחמוד סרחנה ;
- 17 34) אסעד זורוב ;
- 18 35) חמזה שמרחה ;
- 19 36) מאסלמה מסאבת ;
- 20 37) יוסף מוסטפא מיגדד ;

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 (38) אחמד יוסף אל מוגרבי ;
- 2 (39) עומר מוחמד חסן עקאווי ;
- 3 (40) חליל אבו ערם ;
- 4 (41) עבדאללה ברגותי ;
- 5 (42) בילאל ברגותי ;
- 6 (43) נעים מוסרן ;
- 7 (44) ג'מיל הוועד ;
- 8 (45) פתחי נג'אר ;
- 9 (46) מוסא אל-מחמארה.
- 10 **3. כג. ראיות הנתבעים**
- 11 955. כמוסבר לעיל בפרק כב, ניתנה לנתבעים הזדמנות להביא עדי הגנה, ואף הוקצו לשם כך
- 12 מועדים.
- 13 956. ברם, ב"כ הנתבעים בחרו להביא חוות דעת של מומחים בודדים ועדים ספציפיים ביחס
- 14 לפיגוע הידוע בשם "הלינץ' ברמאללה".
- 15 957. משום מה, החליטו הנתבעים שלא להביא כלל עדי הגנה ביחס ל-14 הפיגועים האחרים
- 16 וביחס לשני התיקים הקשורים לחטיפה ולעינוי של המשת"פ ולתביעת מורי הדרך.
- 17 958. כמו כן החליטו הנתבעים שלא להביא כעדי הגנה את מרואן ברגותי המופיע כאחד
- 18 הנתבעים, לא ביקשו עדות מוקדמת של יאסר ערפאת המופיע כנתבע בחלק מהתיקים
- 19 ואף לא ביקשו להעיד את אבו מאזן הידוע בשם מוחמד עבאס.
- 20 959. ואלה הם העדים שבחרו הנתבעים להביא כעדי הגנה :
- 21 (1) פייסל מוחמד אבו יוסף שייד ;
- 22 (2) מוחמד מחמוד מוחמד סאלח ;

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538/00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית (המועצה הפלסטינית) ואח'
+ 16 תיקים נוספים

- 1 (3) מוחמד אחמד איסמעיל איברהים ;
- 2 (4) רביע אמין עבדל רחים ג'אבר ;
- 3 (5) תייסיר חסן מוחמד מנצור ;
- 4 (6) אחמד איסמעיל עבדל עזיז עבדל כאים ראזק ;
- 5 (7) אחמד טלמס ;
- 6 (8) חליל חסן מוחמד חסן ;
- 7 (9) גיוואד עמאווי ;
- 8 (10) פרופ' מנחם קליין ;
- 9 (11) מוחמד עבד אלחמיד גיברין ;
- 10 (12) מוחמד אלמסרי ;
- 11 (13) גיוואד עמאווי ;
- 12 (14) אשרף עגימי .